TEXT PROBLEM WITHIN THE BOOK ONLY

UNIVERSAL LIBRARY
OU_204335
UNIVERSAL LIBRARY

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. T81 R16D   Accession No. T3806

Author

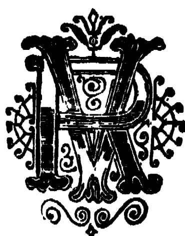
Title   1936

This book should be returned on or before the date last marked below

శ్రీరస్తు.

దశావతారచరిత్రము

ధరణిదేవుల రామయమంత్రికృతము

చెన్నపురి:

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్ వారిచే

ప్రకటితము

All Rights Reserved.

1926

శ్రీరస్తు.

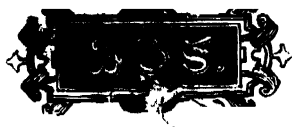
దశావతారచరిత్రము.

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్సు వారిచే

All Rights Reserved.

Printed at
[illegible]
MADRAS [illegible]

ఈ గ్రంథమును రచించిన కవి ధరణీదేవుల రామయమంత్రి. నియోగిబ్రాహ్మణుఁడు. ఈతనితాత తిమ్మయమంత్రి. తండ్రి నాగయమంత్రి. తల్లి ఫణియమ్మ. ఈ గ్రంథమునందు శ్రీమహావిష్ణుని దశావతారములును గూర్చినకథ చెప్పఁబడినది. పదియవతారముల కథను బదియాశ్వాసములలో నిమిడ్చినాఁడు. రామావతారకథ రెండాశ్వాసముల క్రిందను, బుద్ధకల్క్యవతారముల రెంటికథను నొక్కయాశ్వాసము క్రిందనుఁ జెప్పినాఁడు. రామావతారకథవంటి పెద్దదియైనను బలరామావతారకథను రెండాశ్వాసముల క్రింద రచియింపలేదు గాని, కృష్ణచరిత్రమును రెండవభాగముగా విభజించినట్లున్నది. ఈగ్రంథము మగదల కృష్ణమంత్రి కంకితము చేసినాఁడు. ఈకృష్ణమంత్రి నెల్లూరిమండలములోని ప్రాయకావేరిపట్టణములో గతశతాబ్దాంతమున దొలాందావారికి ద్విభాషిగా నుండెనని యాంధ్రకవుల చరిత్రమునఁ దెలియవచ్చుచున్నది. గత శతాబ్దాంతమనఁగా, నాంధ్రకవులచరిత్రమే 19-వ శతాబ్దాంతమందు రచియింపఁబడి యుండుటచేత 18-వ శతాబ్దాంత మనుకొనవలయును. మఱియుఁ బుష్పగిరి తిమ్మన్న, కంకంటి పాపరాజులు రామయమంత్రికి సమకాలికులైనట్లు తెల్పుచు వారివిషయము 1790 ప్రాంతముననని కవులచరిత్రము వ్రాయుటకూడ దీని కాధారము.

ఈరామమంత్రి సంస్కృతప్రాకృతాద్యష్టభాషలు నేర్చినవాఁడు. అట్టివానికిఁ దెనుఁగుకవిత్వము లెక్కలోనిదిగాదు. పూర్వకవులు సంస్కృతముతోపాటు స్వభాషను గూడఁ గృషి చేయుచుండెడివారు. పెద్దపెద్ద పండితులయొద్దఁ గాశి మొదలగుతావుల జదువుకొనివచ్చి (సంస్కృతమును) యింటికడ మాతృభాషను బరిశ్రమ చేయువారు కావచ్చును. కవులు చేయు గురుస్తుతి సంస్కృతవిద్యాభ్యాసము చేయించిన గురువులస్తుతియనియే తలఁపవచ్చును. ఈవిషయ మింతకంటె నిక్కడ నప్రస్తుతము. ఈకవి సంస్కృతమును దెనుఁగును చక్కఁగా గ్రంథము దంతటను వాడినాఁడు. సంస్కృతవాక్యములను దెనుఁగుపద్యములనడుమ "అద్యభవే త్తవ సర్వమంగళావాప్తిః" అటంచు నీరీతిగాను జేర్చును. పాణౌకృతి, నాభీసరోజుఁడు, దంభూతవామాంగుఁడు మొదలగుపదములఁ బ్రయోగించెను. తెనుఁగునను గూడ నపూర్వపదప్రయోగము గావించినాఁడు కాని యందందు, "అదేమే వైరిసేన్నైవు, నవ్వేరెవరైన, ఇంట్లోవారికి దుఃఖించ" ఇట్టి వ్యాకరణవిరుద్ధపదములు కలవు. లోకో

క్తులు జాతీయములు చక్కగా వాడినాఁడు. "ముక్కునగన్వగుట్టినిను ముందరగ నీడిచి-అబలలము మూఁడుమాటల నాల్గుతప్పులు." ఇట్టిసహజములును, "ఆయం భోజమ్ములఁ జూచి చెర్వ్యాజలవర్ణ్యంబులుబుఁ జల్లింతు గే" ఇట్టి స్వాతంత్ర్యములు నగు లోకోక్తులను బ్రయోగించినాఁడు. పాఠకులకు విదితము కాఁగలదని యిట విస్తరింపలేదు. సంస్కృతాంధ్రముల రెంట నీతని కవిత్వము, వర్ణనలు, కల్పనలు, మృదుమధురములు రసానుగుణములునుగా నుండును. స్వభావవర్ణముల నీతఁడు నెట్టినది సేరు. యమకములు, నంత్ర నియమములు, గర్భకవిత్వము, బంధకవిత్వముఁ జక్కగ నభ్యసించినవాఁడు. స్తుతిసమయములలోఁ బలుపురచేఁ బలువిధములఁ నాయారీతి గర్భబంధకవిత్వముం జెప్పించినాఁడు. పాఠకులు చిత్తగింతురు గాక! అదితిచేఁ బ్రాకృత సీసపద్యముతో విష్ణుస్తుతి చేయించి, స్త్రీ కావున నేమో ఇట్లప్రాకృతగుణాతీతయగు నదితి ప్రాకృతగుణాతీతుని (ప్రాకృతమున) వర్ణించినట్లు నుడివినాఁడు. ఆంజనేయునిచే శ్రీరాముని రత్నమాలికలో మంజుభాషిణి యను వృత్తముం గూర్చి స్తుతి చేయించి రామునిచే నానావిధకవిత్వమునకు మెప్పించి సీతచే ముత్యాలహారము నిప్పించినాఁడు. ఈతఁడే పక్షపాతము నసూయయులేని కవి. తానొక ప్రభున్నొద్దఁ గవిత్వము చెప్పి జాంబూనదాంబరమణి భూషణాదులం గొనుకవి తనవంటి కవులకును బ్రభుసంస్థానములలోఁ జెప్పయిప్పించిననేగదా కీర్తికలుగును. చక్కని తెనుఁగుప్రాకృతము సంస్కృతముపదములే కాక అన్నగళు (అఱవము) చినరాయపట్టను (కన్నడము) సాహేబూ (హిందుస్తానీ) పదములనుగూడ వాడినాఁడు.

శృంగారవర్ణనములకుఁ గడఁగెనా యీతని కొఁడలు తెలియవనుట సాహసము కాఁగూడదు. బాలురగు రామలక్ష్మణులయొద్ద విశ్వామిత్రునిచేత నహల్యచరిత్రమును బచ్చిపచ్చిగా వర్ణింపించినాఁడు. ఇంద్రునిచేష్టలు మానవసామాన్యముగా నున్న వనిపించినాఁడు. కృష్ణుఁడు, గోపికలు, వీరలవిషయము చెప్ప నక్కఱయేలేదు. ఏవిషయమునను గూడ శృంగారించి చెప్పఁజాలును. అదితి స్త్రీ, యామె చేసిన విష్ణుస్తుతిలోఁ గూడ "కచ్ఛిత్తణాహేయలలిఅహత్థపయోఅ" (లక్ష్మీస్తనాధేయ లలిత హస్తపయోజ) అనిపించినాఁడు. కొన్నితావుల జెప్పవలసినవిషయము తగ్గించి వర్ణనలు విస్తరించినాఁడు. కవులనఁగా వర్ణించువారేకాని స్థలము, సమయము, తదుచితముగూడ నాలోచించుచుండవలయును. ఇందేకాదు, ఈ విషయము సర్వసామాన్యముగా గథనుమాత్రమే తెల్పవలసిన పురాణములలోఁ

గూడఁ బూర్వులిట్లే సమయోచితముచూడకుండ వర్ణించియున్నారు. రామపరశురాముల సంభాషణము చాలఁ దగ్గించినాఁడు. బుద్ధిబోధలు క్రొత్తవి యంతగా లేవు. ఇట్టులే పాఠకులు చదివిన నాయకాస్థానముల వర్ణనము కాఁగలదు.

ఈగ్రంథమును బ్రకటించుటకు బహుప్రతులలో సరిచూడవలసి వచ్చినది.

1. ఆంధ్రసాహిత్యపరిషత్తులోని పీచుకాగితములప్రతి - ఇది నలనామ సం॥ మాఘ బ ౧౦ జయవారమున దుగ్గిరాల పినసుబ్బయ్యగారి కుమారుఁడు నరసింహముగారు బందరు కృష్ణాజిల్లాస్కూలులో నివసించు గ్రామకరణము సీనయ్యగారను శ్రీనివాసరావుగారి ప్రతిని చూచి వ్రాసినది. (2) పరిషత్తులోని తాళపత్రప్రతి- అ॥ అనదేశపుది. కోరప్పటి వేంకటరామయ్యగా రిచ్చినది. ఈ రెంటిలో నక్కడక్కడఁ గొన్ని భాగములు లేవు.

2. దొరతనమువారి ఓరియంటల్‌లైబ్రరిలోఁ గొన్ని టీకలు గొన్ని మూలమాత్రములును గలవు. అందును రెండుతాళపత్రప్రతులు పూర్తిగానున్నవి. తక్కినవి యసంపూర్ణప్రతులు. టీకలలో మూఁడునాలుగాశ్వాసములకు టీకలు లేవు. పంచమాశ్వాసములోని ప్రాకృతగీతము వ్రాయకుండ విడిచిపెట్టఁబడియెను. ఒక కాగితము మూలములోనే గద్యపద్యము విడిచి స్థలముమాత్రము వదలినారు. పూర్ణగ్రంథములలోఁ బాఠభేదములు ననర్థకములు వ్రాఁతతప్పులు మెండుగానున్నవి.

ఈ దశావతారచరిత్రమును బుష్పగిరితిమ్మన్న రచియించెననువాడుక గలదుగాని రచననుబట్టి యది తిమ్మన్నకవిత్వముగాఁ దోఁపదనియు నట్లు వదంతిపుట్టుటకుఁ గారణము కనఁబడదనియు రా॥ బ॥ వీరేశలింగము పంతులుగారు వ్రాసినారు

ఈపుస్తకమునఁ జాలఁభాగము చక్కఁజేసి ముద్రించినారము. అయినను లోపము లింక నుండవచ్చును. ఆలోపములను బాఠకులు దెల్పిన రెండవసారి ముద్రించునపుడు తప్పక సవరించెదము. పాఠకబృందము మేము శీఘ్రకాలములో ద్వితీయముద్రణము గావించున ట్లాశీర్వదించునుగాక!

తండయార్పేట,
చెన్నపురి. 6-2-1926.

ఇట్లు,
వావిళ్ల. రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్.

వి ష య సూ చి క.

పుట.

శ్రీరస్తు.

దశావతారచరిత్రము.

పీఠిక.

కరమత్స్యకూర్మకిటిసింహవటూత్తమరామబుద్ధక
ల్క్యాకృతుల న్వచోమరధరార్భకవాసవసంశ్రవార్కకా
మాకుముదాప్తభృజ్జయకృతావనుఁడై తగు వేంకటేశుఁ డెం
తేఁ గృపఁ బద్మనాభసచివేశ్వరుకృష్ణసుధీంద్రుఁ బ్రోవుతన్. 1

ఉ. శోణితవాణి పంకరుహపాణి సమాఘనవేణి నిత్యక
ల్యాణము పచ్చతోరణములం దగి తామరతంపరై కవి
ప్రాణపదంబు తా మగదలాన్వయకృష్ణసుధీంద్రచంద్రక
ల్యాణమణీగృహంబున నిరంతరము న్వసియించుఁగావుతన్. 2

శా. అంతర్వాణులు రీతు లంచను నవఖ్యాతి న్నివారించెఁ గా
సంతోషంబున వస్తువాహనము లశ్రాంతంబుఁ దా నిచ్చి మా
కిం లేచాలు నటంచు సంతసముతో నింపొందు నాభారతీ
కాంతుం డవుతఁ గృష్ణమంత్రిమణి కాకల్పంబు దీర్ఘాయువున్. 3

మ. తతయుక్తిం ఘనశబ్దము ల్వెలయ నర్థవ్యంజకప్రక్రియల్
తతి నానద్ధతఁ బెంచఁ దత్తదుచితాలంకారము ల్మీఱ శ్రీ
పతిచారిత్రము సర్వగోచరతచే భాసిల్లఁగా భారతీ
సతి యస్మద్రసనాగ్రరంగమున లాస్యప్రౌఢిఁ బాటింపుతన్. 4

ఉ. సప్తఋషీంద్రు లెల్ల బుధజాలము మెచ్చఁగఁ బార్వతీచకో
రాప్తముఖీవివాహమున 'నస్య భవేత్తవ సర్వమంగళా
వాప్తి' యటంచుఁ బల్క దరహాసము పూను శివుండు సత్కృపై
కాప్తతఁ బద్మనాభసచివాగ్రణికృష్ణసుధీంద్రుఁ బ్రోవుతన్. 5

మ. తనగంభీరతచేత నిర్జలతఁ బొందం జేసి వారాశి డాఁ
గినమైనాకునిఁ బైటవైవక జగద్గేయప్రదానంబు వా
హినుల న్నించె నటంచు సమ్ముదముతో నింపొందు శైలేంద్రనం
దన యిచ్చుం దయఁ బద్మనాభఘను కృష్ణస్వామికైశ్వర్యముల్ 6

మ. తళుకుంబంగరుమేను వజ్రమయమౌ దంతంబు హస్తంబునం
దళుకున్ముత్తెపుమోదకంబు దగ శృంగారంబుగాఁ జేసి ని
చ్చలుఁ బూజించుటచేఁ బ్రసన్నుఁడయి నిష్ప్రత్యూహసంసిద్ధిచే
వెలయించు న్గృతి నేకదంతుఁడు కృపావేశంబుతో నెప్పుడున్. 7

మ. భవతేజంబునఁ బుట్టి రామభజనాపారీణుఁడై పద్మసం
భవసామ్రాజ్యరమాధురంధరతకై భాసిల్లియు న్నిత్యస
త్త్వవిశేషస్థితి సర్వరోధివిషయధ్వాంతార్కబింబాకృతిన్
భువిలో మంతునకెక్కినట్టి హనుమంతుం గొల్తు నిష్టాప్తికిన్. 8

మ. ఘనశబ్దేభ ముదీర్ణవర్ణమణిప్రేంఖద్ఘాటిఘోటంబు చం
కనదర్థం బతిహృద్యపద్యభటసంఘాతంబు లోకైకరం
జనశృంగారవధూక మైనకవితాసామ్రాజ్య మేలంగ నే
ర్చినవిద్వత్కవిరాజరాజుల వచశ్శ్రీ నెంచి ప్రార్థించెదన్. 9

మ. పదలాలిత్యము లేమి ఖంజులును శబ్దజ్ఞానవిజ్ఞానసం
పద లేమిన్ బధిరు ల్పదార్థములు గానన్ లేమి జాత్యంధులు
న్మృదుత న్వేఁడిన నుత్తరంబొసఁగలేమి న్మూఁగ[illegible] వారి దు
ర్మద మేమాత్ర మదేల తాఁ గృశకవిమ్మన్యు ల్వివాదార్థులే. 10

సీ. శ్లేషాదిపదములు చెలువుసూపఁగఁ బదవాక్యార్థదోషము ల్వర్జములుగ
విమలకైశిక్యాదివృత్తులు దనర వైదర్భ్యాదిరీతులు దళుకు చూప
సరసరత్యాదికస్థాయిభావములు శృంగారాదిరసములక్రమము మెఱయ
భావవిభావానుభావసాత్త్వికభావసంచారిభావము ల్మించుగులుక
తే. విలసదుపమాద్యలంక్రియ ల్వింతఁ దెలుప
లలితముగఁ బాకములు సేయ లక్ష్యశయ్యఁ
గవిత రచియింప నేర్చు సత్కవికిఁ గాక
గాకవుల కేది లోకవిఖ్యాతకీర్తి. 11

వ. అనిక్రమంబున విశిష్టేష్టదేవతానమస్కృతియు సుకృతిజనపురస్కృతియు దుష్కృతితిరస్కృతియుం గావించి చమత్కృతి మత్కృతి నిర్మింపనాయత్తచిత్తంబుతో నున్న యవసరంబున. 12

సీ. తనదుకీర్తి సరోజధామకు భువనజాతమ్ములు భువనజాతములు గాఁగ
దనప్రతాపాగ్ని కుద్ధతనృపాలపతంగమండలంబు పతంగమండలముగఁ

ధనదయాశరధిరత్నమునకు మార్గణౌఘంబులు మార్గణౌఘములు గాఁగఁ
దనదుయావనవసంతవిజృంభణమునకుఁ గలకంఠికలు గలకంఠికలుగఁ
తే. ప్రబలుమగదలపద్మనాభప్రధాన, పూర్వజన్మసహస్రసంపూర్ణరచిత
పుణ్యపరిపాకఫలరూపబుద్ధిశాలి, మహితగుణపాళి కృష్ణయామాత్యమౌళి. 18

వ. వెండియు నఖండనవఖండధరణీమండలభరణప్రచండమనీషాదండితపుండరీకకుండ
లీంద్రుండును నిజకటాక్షవీక్షాయత్తచిత్తనిర్వర్తితప్రతివసంతయాగకుండలీంద్రుం
డును,మహోదారగభీరతావధీరితసుధారతాధారతాపాత్రగోత్రుండును గాశ్య
పగోత్రుండును, సగణితరమణీయగుణమణిస్ఫూర్తిక్రియానుగుణాయతానవద్యవి
ద్యానిషద్యాయితవిద్వత్కవికల్పితహృద్యపద్యగద్యపద్యసూత్రుండును నాపస్తం
బసూత్రుండును, నప్రతిమానప్రతీకబలవిజితసార్వభౌముండును మగదలసార్వ
భౌముండును, నిర్వేలవిభవవిజితపవిత్రుండును నార్వేలకులపవిత్రుండును, సక
లజనస్తుత్యపాతివ్రత్యనిత్యాంతరంగమాంబాప్రతిబింబరంగమాంబా మనఃపద్మ
పద్మబాంధవపద్మనాభప్రధానవతంసనందనుండును దద్ధ్యానవరతవినుతజ్ఞానసనం
దనుండును, సతతసత్కీర్తిపరాయణాదినారాయణాదిసోదరుండును కృపాతా
మరసోదరుండును నగుకృష్ణమంత్రిచంద్రుం డొకానొకనాఁడు కొలువుశృంగా
రంబై యతిశీతలక్ష్మాతలోదరీహృదయతలనిదర్శనాయమానమానితయామినీ
కాంతాకాంతకాంత కాంతవేదికాంతరంబును, నక్షీణయశోహర్యక్షసముత్కోటి
తానీతహరిదంతసంతానళదంతకస్లేజపసంతపాంచాలికాసమంచితకాంచనస్తంభ
సహస్రసంభావితంబును, జామరకళాచికాకనకభృంగారతాలవృంతహాటకపీ
ఠికాపేటికాదిధారివధూటికాకోటికాప్రతిబింబాడంబరసచిత్రవిచిత్రనీరంధ్రమ
ణిప్రభానీరంధ్రకుడ్యభాగంబును,నవ్యరాజన్యకన్యకాహస్తకమ్రతరసాంబ్రాణిధూ
పధూమస్తోమశ్యామభూమాభిరామభ్రమరలలామప్రకామకామప్రదామోద
మేదురజలజాతకేతకీసౌగంధికబంధురితవితానప్రతానంబును, జటులతరస్ఫటికప
టలప్రకటితసోపానరుచితరంగితాభంగురగంగాతరంగిణీతరంగాంతరంగరంగజ్జల
సారంగశృంగారపారంగత మౌక్తికముక్తాభప్రభాసమానోభయపార్శ్వంబును,
నూతనతానమానగాయనీగానద్రవమాణవలభీవలభిదుపలజలబిందుసందోహసం
దేహదోహళతదంతదంతురతంతన్యమానచంచచ్చంచలాచంచలచామీకరచల
దళాంచలసమంచితముక్తామణితోరణంబును, రణాంగణభయానకజయానకాగ
ణ్యధాణంధణ్యాకర్ణనోత్కీర్ణకర్ణవిత్రస్తలీనమత్సమస్తదేశాధినాథవక్షస్థ్సలీవిన్యస్త
నిస్తులకస్తూరికాలేపనానురూపముక్తారంగవల్లికాటోపప్రదీపితప్రతిబింబితరూపా
జీవికాంభోజనయనాకాతకుంభకుంభకుచకుంభికుంభవిజృంభమాణతారావతార
తారతారహారమనోహరప్రాంగణంబును,బద్ధాప్తరుచిపద్మాచ్ఛాదితపద్మపద్మరాగ్రసరా
గవిటంకానురాగసాతావారాపారదృశ్యాపారపారావతారావకూటంబు నగుకొ

లువుకూటంబునం బొడవు కెంపుసొంపు నింపువిను కెంపు నుడికింపువిడి కెంపురవ చెక్క
డంపుకడవన్నె పసిఁడిగద్దియ నధివసించి, కరివేల్పు ముద్దియ చెలంగు ముద్దియ యాట
పట్టు విరిగద్దియపైఁ బెద్దగొలువుండు తెలఁగంటి పెద్దతో నుద్దియై, ప్రచండతరమా
ర్తండమండలంబున నిండుకొలువుండు పుండరీకనయనుని గండుమిగిలి చింతామ
ణిభద్రపీఠంబున సుఖాసీనుండగు నాఖండలు మెండు కొల్లలాడి ధాతుపుంజంబు
కెంజిగి రంజిల్లు నుదయగిరి నుదయించు పరిపూర్ణపూర్ణిమాచంద్రబింబంబు డంబరం
బు విడంబించుచు నోలగంబై పొడగను పాండ్యతుండీర చోళ నేపాళ గౌళ కర్ణాట
కరహాటభోటాది దేశాధినాథుల ప్రధానులయెడ బహుమానంబును, బైగోవర
క్కంగు పారసి మక్కా మలాకాది నానాంతర్ద్వీపధరణీపతు లంపిన పట్టంపు టేనుం
గులు, పట్టుచుట్టలుఁ, బచ్చకప్పురంబు మొదలగు పరిమళంబులుఁ, బడమటిపన్నీ
రు చెంబులుఁ, బంచవర్ణపుఁజిలుకలుఁ, బేరతరుఖండంబులు, స్ఫటికపుగిండ్లు,
పగడపుఁగోళ్ళపట్టెమంచంబులు, పఱపుగల కుంకుమపుపఱపులు, పసిఁడిప్రతి
మలం బోలు పరిచారికాజనంబులు మొదలుగాఁ గలుగు కానుకలు గన్గొనుపట్లం
బరాకును, వందిమాగధపఠ్యమానబిరుదగద్యపద్యాకర్ణనంబున సలజ్జావలోకనం
బును, బాంధవజనంబులయెడ వినయంబును మిత్రులపై ననురాగంబును, భేదా
భేదంబులు వాదించు విద్వజ్జనంబుల కెల్ల ననుకూలంబుగా నేకోత్తరం బొసంగు
నెడఁ బాండిత్యంబును, బ్రకృతిపురుషవివేకంబు ప్రసంగించు సాంఖ్యసంఖ్యావత్ప్ర
సంగంబున నంగీకారంబును, యోగశాస్త్రంబుల ననుభవంబును, దర్కకర్క
శోక్తుల దరస్మితంబును, గణాదేశ్వర ప్రతిష్ఠాపనంబున సమాదరంబును, నిరీ
శ్వరకర్మవాదుల మంగళాచరణాదిప్రసంగంబున సర్వేశ్వరత్వంబు సాధించు
మేధావిశేషంబును, నానాదిగంతాగతకవీశ్వరఘటిత నిజనామాంకితబిరుదా
వళీ చక్రవాళ భోగావళీ త్యాగఘోషణాయత్తగానోదాహరణతాళలీలిత
కావికవితారచనావిశేషంబుల రసజ్ఞతయుం, బ్రవీణవైణికవీణాశ్రవణానురాగ
రాగమేళలయస్ఫురితశిరఃకంపనానువాదంబున నానందంబును, మానికపుఁగం
బంబుల దండనుండు చికిలిదంతంపు బొమ్మలాడి గంపుఁజక్కెరబొమ్మ లని యో
సరిలు ద్వీపాంతరజనంబుల ముగుదతనంబునకు నగుతమచక్కసినగవు చొక్కపుఁ
జీనిచక్కెరని సొక్కి మెక్కనుంకించుచు తెక్కలార్చు కేళికాశుకంబుల కుత్సుకం
బుగ సుధామధురాధరబింబంబులఁ గూడికొను వారవిలాసినుల విలాసంబు లవ
లోకించునెడ నుల్లాసంబునుం జెల్వొందం గొల్వున్న యవసరంబున. 14

క. నను సంస్కృతాంధ్రభాషా, వినుతు ననైకప్రబంధవిరచనదక్షుం
గనుఁగొని యిట్లని పలికెఁ, గ్వనయంబు నయంబు పెంచ్చ విబుధులు మెచ్చన్.

సీ. శ్రీరామకరుణారసారూఢసంస్కృతప్రాకృతాద్యష్టభాషాకవిత్వ
తత్త్వసంవేదివి ధరణిదేవుల తిమ్మయామాత్యపౌత్రుండ వన్న దాన

ముఖ్యనానాదానముదిత భూసురచంద్ర నాగప్రధానేంద్రనందనుఁడవు
పతియమ్మాంబాగర్భపాథోధిచంద్రుఁడ వాత్మవిద్రఘునాయకాగ్ర్యనుజుఁడ
తే. వాప్పుఁడవు గాన వేఁడెద నంశముగను
గృష్ణునిదశావతారము ల్గృతి యొనర్చి
యంకితముసేయు మాకుఁ బ్రఖ్యాతి నీకు
మహితగుణసాంద్ర రామయామాత్యచంద్ర. 16

వ. అని కనకాంబరాభరణగ్రామబహుగ్రామసమేతంబుగాఁ గర్పూరతాంబూలంబు సమర్పించినం గైకొని కౌతుకతరంగితాంతరంగంబుతోఁ గృతినాయకుని వంశావతారం బభివర్ణించెద. 17.

సీ. శ్రీకరవేదాంతసిద్ధాంతవైఖరీపారదృశ్వలు పరబ్రహ్మ మనియు
సృష్టిప్రధానప్రకృతితత్త్వవిజ్ఞానపరులైనసాంఖ్యులు పురుషుఁ డనియుఁ
గ్రతుముఖ్యనిర్మలకర్మప్రవర్తనహితులు మీమాంసకు లీశుఁ డనియుఁ
బంచసంస్కారవద్భక్తిప్రపత్త్యంచితపాంచరాత్రులు శేషి యనియు
ఆ. మఱియు ధన్యులయిన మాధ్వులంతర్యామి, యనియు నెట్టిదేవు నాశ్రయింతు
రట్టిదేవదేవుఁ డాదినారాయణుఁ, డఖిలజనముఁ బ్రోచు నాదరమున. 18

తే. [1]భువనజాతాశ్రయం బౌట భోగిశయను, నుదరతలమున నీరజ మొదవె దానఁ
గలిగె బ్రహ్మరజోయుక్తిఁ గారణాను,గుణము కార్యం బగుట యెట్లొకో గణింప.

తే. బ్రహ్మకు జనించెను మరీచి బ్రహ్మవర్చ, సకృతఘర్మమరీచిలోచనమరీచి
యతనికుదయించెఁ గశ్యపుఁడనభివిదిత, గోత్రదాయకుఁ డయికులగోత్రధృతిని.

శా. శ్రీమత్కాశ్యపగోత్రవారిధి జనించెం బూర్ణసోమాకృతిన్
సోమామాత్యుఁడు సత్కళావిలసనాస్తోకావలోకంబు శ్యా
మామోదంబుఁ గలప్రసక్తికమలోదారప్రచారంబు ని
త్యామందప్రమదాశ్రయద్బుధకుమారాన్సక్తియు న్మీఱఁగన్. 21

సీ. రసమంటె ననుచు నీరసముతోఁడఁ బుటంబు వేయ మేరువుఁ జేరె విశ్వకర్మ
రాయంచఁ దేనేమిరా యం చమర్షియై సాదితో వాదించె షణ్ముఖుండు
నారదకలను గన్నార దర్శింతురే యని తుంబురుని వేఁడె నమరవిభుఁడు
నలువవనంబులనలువొందుశివుఁ డెందుఁ గలిగె నంచు విరించిఁ గనిరి మునులు
తే. మహితమగదలసోమనామాత్యసోమ
రామణీయకయుతకీర్తిరామరుచిర
రుచినిచయ మెల్లదిక్కులఁ బ్రచుర మయిన
భ్రమసి తెలియంగఁజాలక ప్రౌఢు లయ్యు. 22

1 భువనజాతాస్పదం.

క. సోముఁడుగావున గౌరీ, భామినిఁ జేకొనియె ననుచుఁ బ్రజ లెన్నఁగ నా
సోమామాత్యశిఖామణి, ప్రేమంబున గౌరమాంబఁ బెండిలి యయ్యెన్. 23

క. గౌరమ సుగుణావళి బా, గౌరమ మహిమమహిళ నగుక్షమాన్విత యయ్యెన్
గౌరమనోహరకీర్తులు, గ్లౌరమ హసియింపఁగా జగన్నుతలీలన్. 24

తే. గౌరియందుఁ గుమారునిఁ గనియె సోముఁ, డౌర యచ్చెరు వని జనులనఁగ సోమ
మంత్రి గౌరమయందుఁ గుమారుఁగనియెఁ, దిమ్మనామాత్యచంద్రు సుధీఫణీంద్రు.

శా. ఏమే జాహ్నవి యేమి రాఘవ యదేమే వైరి నెన్నెవు నీ
వేమీ నాసవతిం [1]గణించెద ఏదేమీ నీవు కాళిందివా
యామే నేటికిఁ బెల్లనాయె జలధీంద్రా తిమ్మమంత్రీశ్వర
శ్రీమత్కీర్తులు గ్రమ్మఁగా ననిన నాశ్లేషించు హర్షంబునన్. 26

క. తిమ్మనమంత్రీంద్రుఁడు లక్ష్మమ్మను వరియించి కనియె నాశ్రితజలరు
ట్సమ్మోదనచాతుర్యక, విమ్మాన్యదయాప్రచారు వేంకటధీరున్. 27

చ. మగదలతిమ్మధీరునికుమారుని వేంకటమంత్రి నెన్నఁ బ
న్నగపతి శక్తుఁ డౌనె తదనారతకల్పితదానవాహినీ
లగనసమృద్ధసస్యఫలలాభములన్ సకలప్రజాప్రజం
బగణితభోగ మొంద [2]వృషగౌఁ జెలువు ల్దొరఁగు ల్ప్రవర్షముల్. 28

సీ. అగ్రహారంబుల నలరించె ధారుణీరమణీకుచాగ్రహారములు గాఁగ
దానము లొనరించె ధరణి నిర్జరభూరిదారిద్ర్యహరణ [3]నిదానములుగ
నర్థులఁ బోషించె నసమానచీనిచీనాంబరదానకృతార్థులుగను
బంధుల రక్షించె సింధుబంధుసుతావృగంతబంధురకృపాబంధులుగను

తే. మంత్రిమాత్రుండె మానినీమానమథన, మదనసమమూర్తి హరిదంతమధురకీర్తి
[4]వినతనృపపాళి వర్ధితవినుతపాళి, మహితరుచిహేళి వేంకటామాత్యమౌళి. 29

క. పద్మాధరణుల నేలిన, పద్మాక్షునిలీల [5]వెలసె భాసురతేజ
స్సద్మము వేంకటధీమణి, పద్మాంబిక వేంకటాంబ భార్యలుగాఁగన్. 30

తే. శౌర వేంకటవిభుద్వితీయద్వితీయ, యద్వితీయగుణస్ఫూర్తి నతిశయించి
యద్వితీయేందుహసియించు నళికరేఖ, వశమె యావేంకటాంబచెల్వంబుఁ బొగడ.

సీ. విబుధేంద్రమాతయై ప్రబలె నాయదితి దాఁ గశ్యపుసంగతి [6]గాంచు టెట్టు
లతిసువర్ణాఢ్యత నందె నాభారతీపతి హయంబులఁ బట్టఁ బనుపు టెట్లు
స్నేహంబు గలిగె నాక్షితిభృత్కుమారి యీశ్వరుతల జడగట్ట నరయు టెట్లు
విభవంబుఁ జెందె నాఋభురాజగేహిని గనుమూయ నెడలేక మనుట యెట్లు

---

1 గణించితివి యేమీ. 2 వితతా. 3 విధాన. 4 విజిత. 5 మెఱసె. 6 'గాంచుటెట్లు; పనుపుటెట్లు' అనియు కలదు.

తే. ఖ్యాతము గాదిది విబుధేంద్రమాత యనిన
సతిసువర్ణాఢ్య యనిన స్నేహవతి యనిన
విభవవతి యన్న మగదలవేంకటాంబ
గాక యితరల కెవ్వి యీగౌరవములు. 32

క. ఆవేంకటాంబగర్భసు, ధావార్ధి జనించి రమరధరణీరుహాసు
శ్రీ వెలయఁగ నేగురుసుతు, లావిర్భావాదివితరణాన్వితు లగుచున్. 33

ఉ. తిమ్మన వీరరాఘవసుధీమణి కేశవమంత్రి దాతృతా
హమ్మతి పద్మనాభసచివాగ్రణి నారణశౌరి వారిలోఁ
దిమ్మన పాండితీగతి నుతింపఁగ శక్యమె భోగివల్లభుం
గిమ్మనసీఁడు వాగములకే చనుదెంచిన యుక్తిశక్తులన్. 34

సీ. సంగీతపుంభావశారద సాహిత్యతత్త్వాద్యతనకాళిదాసుఁ డతఁ
వితరణైదంయుగీనతపనతనయుండు [1]భూతదయాదృతభూతలుండు
భక్తిప్రహృష్టనాభాసరోజుఁడు శాశ్వతైశ్వర్యపాకౌశికతాద్రిసుతుఁడు
దిక్కూలముద్రుజదేదిరద్ఘనకీర్తిజాగ్రత్ప్రతాపశౌర్యశాలి
తే. వీరవేంకటపతిరాయవిభువతంస, భావితోభయచామరభద్రదంతి
దంతపల్యంకికాదిసన్మానఘనుఁడు, ధీమరున్మంత్రి మగదలతిమ్మమంత్రి. 35

ఉ. తిమ్మనమట్ల సేనియలు సేరగఁ బల్కఁగ నేర్పు బంధుజా
తిమ్మనఁ జూచుఁ బ్రోచు నతిథిప్రకరమ్ములఁ గైటభాభియా
తిమ్మనసారఁ గొల్చునతిశీరత వేంకటమంత్రిపుత్రుఁడౌ
తిమ్మనమంత్రి పాటిజగతీస్థలిలోపల మంత్రి గల్గునే. 36

తే. అట్టితిమ్మనమంత్రి వెంగాంబయందుఁ, గనియెఁ దిరువేంగళాంబనాఁ గన్యలక్ష్మి
చెలువునను శ్రీనివాసార్యుఁ జెట్టపట్టి, [2]కనియె నాదెప్ప రంగప్ప ననఘమతుల.

తే. వీరరాఘవమంత్రికి వీరరాఘవుండె సరిగాక ధర మానవుఁడు సరియె
శౌర్యగాంభీర్యసౌందర్యసౌకుమార్య, కార్యచాతుర్యధుర్యతౌదార్యములను.

మ. తరమే వేంకటమంత్రి కేశవుమహౌదారత్వ మెన్న స్థిరం
తరముం దానజలైకవర్షకఘనానందం బతం డొందఁగాఁ
బరమంత్రీశ్వరకీర్తిహంసికలు విభ్రాంతంబులై యేడకో
యరిగె న్మానసవాసముం గనక యత్యాశ్చర్య మౌనే కదా. 39

సీ. మానసీయనరేంద్రమంత్రాచరణవేళ ఫణినాయకుఁడు తడఁబడకయున్న
విబుధవల్లభసభావిద్యాప్రసంగతి గురుఁడు వాగ్వాదంబు గోరకున్న
నతిశయాళుతఁ గాంచునవసరంబున బ్రహ్మ యాగమపాళిఁ బోనాడకున్నఁ
దత్త్వవివేకచింతనవేళఁ బురవైరి సర్వజ్ఞగతిఁ గాంచకయె యున్న

---

1 భూసురత్రాకృతభూమితలుఁడు. 2 కనియె రంగప్ప నాదెప్ప.

తే. సాటి యనవచ్చు మగదలశాసనాంక, వేంకటామాత్యమకరాంకపంకరహిత
పంకజగృహాజనకనిష్కలంకపూర్ణ, చంద్రునకుఁ బద్మనాభసుధీంద్రునకును. 40

సీ. ప్రతిఘటించిన నెంతబలవంతులను బటాపంచగాఁ దఱిమించుప్రౌఢిమంబు
సమ్మతి మన్న నెంతటిదరిద్రుల నైన శ్రీలచేఁ జెల్వొందఁ జేయుకరుణ
మతభేద మన్నచో మతిమంతు లౌనన నైకమత్యము సేయునలఘుబుద్ధి
వలయునటన్న భూవరుల నంగటఁ గార్య మెంతయైనను నిర్వహించు నేర్పు

తే. విద్య వినయంబు తాదృశవిభవమునను, శాంతి యేపట్ల ధైర్యంబు సరసమృదుల
భాషణంబులు గల్గి వైభవముమీఱఁ, బ్రబలు మగదలపద్మనాభప్రభుండు. 41

సీ. మంత్రీశ్వరుఁడు గాన మూాళిపై వలగొన్న భాగీరథి యనంగఁ బాగ దనర
రామకథాసుధారసము బుగ్గలఁబోలి కట్టాణిగొప్పచౌకట్లు మెఱయఁ
గనకంబుఁ గెలుచునంగంబు తేజముమీల నేకరంగికబాయి యింపుగులుకఁ
బైకొన్న యాదిమప్రభులకీర్తులరీతి వలిపెపై వాణిదుప్పలువ వెలయ

తే. గుణములనుబోలి వృత్తానుగుణము లయిన,కంకణాలికముత్యాలకడియములును
మొదలుగాఁగల భూషణంబులు వెలుంగఁ, బ్రబలు మగదలపద్మనాభప్రభుండు.

సీ. అపరిహాస్యంబుగా నన్యమతంబులయందు శంకఘటించునోఘశంబు
నలరామకథల పాయసవిభాగంబుల నేకరీతిగ నిర్వహించుపటిమ
శివకర్మానాదిభావ మీశ్వరసమత్వము గ్రమంబునఁ దెల్పు తత్త్వసరణి
ఘనభర్తృహరిశతకత్రయంబునఁ బ్రతిశ్లోకంబునను వింతఁజూపు సొబగు

తే. మఱియుఁ జాటువులందు రామాయణాది
బహువిధగ్రంథములయందుఁ బ్రాజ్ఞులెన్నఁ
బూర్వసిద్ధాంతపక్షము ల్పొసఁగఁ జేయు
భళిర మగదలపద్మనాభప్రభుండు. 43

సీ. వరముతోఁ దుహినకందరముతో గిరిశనూపురముతోఁ బచ్చకప్పురముతోడ
రసముతో ధవళసారసముతో శివమహానసముతో సుషితమానసముతోడ
శరముతో మరుజాజిశరముతో ముత్తెలసరముతో దేవతానరముతోడ
భవునితో నజతనూభవునితో రేవతీధవునితోఁ గుముదబాంధవునితోడ

తే. దోడుసీడయి క్రీడించు వేడుకలరఁ, బ్రౌఢగాపున మగదలపద్మనాభ
సచివమూర్ధన్యబహుదానజాయమాన, కీర్తికాంతాలలామ దిగ్విజయధామ.

చ. మగదలపద్మనాభునిసమస్తగుణవ్రజముం గణింపఁగా
నగణితనూాట నూరకగుణాకరుఁ డంటిని దొంటివారలుఁ
సగుణుఁడు పద్మనాభుఁ డని సన్నుతిసేయుటె కాని తద్బహు
ప్రగుణగుణంబులు న్వరుసఁ బాయక యన్నియు నెన్న నేర్చిరే. 45

*

తే. జలధిమధ్యస్థుఁ డాతఁడు జలధితీర, వాసియితఁ డనునొకమాటవాసి గాక
పద్మనాభుండు మగదలపద్మనాభుఁ, డఖిలలోకావనమున నన్యోన్యసములు. 46

ఉ. [1]కోసలరాజకన్యక యొ కుంభినిలోపల వేంకటాంబయై
భాసిలఁ బద్మనాభుఁడయి ప్రాగ్రఘువీరుఁడు పుట్టెఁ గానిచో
మాసము తార లగ్నము సమస్తశుభగ్రహవీక్షణంబు లొం
డై సరిపచ్చువేళ నుదయంబగునో విబుధాళిఁ బ్రోచునో. 47

మ. ధనదోదారుఁడు పద్మనాభసచివాధ్యక్షుండు పక్షంబుతో
ననఘాత్యుత్తమదోర్ద్ధప్రవృత్తికులజుం డైనట్టిధర్మప్రథా
నునికానూత్నమకుం జనించి బుధరాణ్ముఖ్యస్ఫురల్లక్షణా
వనియా రంగమఁ బెండ్లియాడె మహితైశ్వర్యం బవార్యంబుగన్. 48

సీ. పతిభక్తిచే నరుంధతి యుద్ది యనవచ్చుఁ దను వ్రేలఁ జూపించికొనకయున్న
దాక్షిణ్యమున శైలతనయ జోడనవచ్చు నిజవిగ్రహామున నొనయకున్న
క్షాంతిచే ధారుణి సరి యనవచ్చు ధాతను జేరి మొఱ పెట్టుకొనకయున్న
మతిమహత్త్వమున భారతి సాటి యనవచ్చుఁ బ్రజలనోళ్లకు నెల్లరాకయున్నఁ
తే. గాక యితరధరాతలకాంత లెనయు, యంచు జను లెంచ నంచితోదారసుగుణ
మణిగణంబుల కెల్లయై మనుముఖాబ్జ,రచితశశిబింబ మగదల రంగమాంబ. 49

సీ. ఏసాధ్వి [2]పెనటిలో నెలదోఁటఁ గని వజ్రినందనవని నిందనం బొనర్చు
నేయంబ పెండ్లిండ్ల కిప్పింపఁగా బ్రహ్మచారులు కఱవైరి జగతిలోన
నేతల్లి యొడ్డింప నింపుతో భుజియించు జనులకు మాతృవిస్మరణ మొదవు
నేయమ్మ దయఁ బాలువోయింపఁబుర బాలు రాయురారోగ్యభాగ్యములు గాంతు
తే. రట్టిలోకైకపావని యఖిల విమల,గుణకలాపావని తటాకకోటిభాగ
సుప్రతిష్ఠితపావని క్షోణి వెలయు, రక్షితమహీసురకుటుంబ రంగమాంబ. 50

ఉ. శ్రీయలమేలుమంగవలెఁ జెన్నగు రంగమగర్భవార్ధిచం
ద్రాయితవేంకటేశసచివాగ్రణికృష్ణసుధీవరుండు నా
రాయణమంత్రిశేఖరుఁడు రామవిభుండును వేంకటేశుఁ డ
ప్యాయతకీర్తిశాలు లుదయంబయి రాశ్రితకల్పశాఖులై. 51

సీ. శ్రీనరేశ్వరులకుఁ గోవెలలూరూరఁ గట్టించె నేమంత్రి ఘనత మెఱయ
నా కాశిసేతుమధ్యస్థపుణ్యస్థలుల్ సేవించె నేమంత్రి కీర్తి వెలయ
ఖ్యాతి కెక్కఁగ దీర్ఘికాతటాకంబులు త్రవ్వించె నేమంత్రి తలచుగాఁగ
సకలమార్గంబులఁ జల్లగా వనములు వేయించె నేమంత్రి వేడ్కమీఱ
తే. నతఁడు చెలువొందు నన్నదానాదిసకల,దానవిద్యాపరాభూతధనవిభుండు

1 కోసలరాజనందనయొ. 2 పెరటియెలదోఁటఁ.

నూత్న దేదీప్యమానభాసుప్రభుండు, నవ్యవిభవుండు నారాయణప్రభుండు. 52

సీ. అతనుండు నొకల ప్రాస్వాకారుఁ డౌటఁ జేఁ జెలువంబునను సాటి సేయరాదు
గురుఁడును సర్వలఘుత్వ మొందుటఁ జేసి యాయతమతి సాటి సేయరాదు
రవిఁ గడపట విశీర్ణంబుగాంచుటఁ జేసి స్థిరమున సాటి సేయరాదు
శారదాబ్ధం బపశబ్దం బగుటఁ జేసి చికీర్తితో సాటి సేయరాదు

తే. సాటియే నేఁడు యొకపాటిసచివులకు, వైరివిరోధులకు వచనవిభవ
భవతులాలోకి విస్తీర్ణిసాంద్రితీని, ప్రస్తుతింతారి శిఖి నానాగ్ర్యమణికి. 53

మ. అగధీరుం డగునారనార్యుఁ డప్రమేయసూనసానబూడుూరిలో
నగవిశ్వేశ్వరు నన్నపూర్ణ నటచెంతం దు తి ఖి ఘ్నేశ్వరు
స్నిగమస్తుత్యుని క్షేత్రపాలు మణికర్ణిం గల్గఁగాఁ జేసి విం
తగ సాధుఃఖ్యాలదాత్రి భావనయఁ గాదాయంచుఁ గీర్తింపఁగన్. 54

సీ. ననిలోన స్త్రీమాట విని యన్న కోకసంత దెచ్చినఁ ద్దేవుఁ డెగడి
తనవింటి బ్రద్దఁ దిట్టెనటంచు నగ్రజుఁ దూషించినట్టి పార్థుని హసించి
యన్న పక్షమువారి నటుడించి తానొక పక్షమై పుండరీకాక్షు నవ్వి
మునుదా గురుదోహమునకు లోనై యగ్రజు వునకుఁ జేర్చిన లవుసు నెగడి

తే. హార్ష మొసఁగుచు మాఱుమాటాడక వెలసి
యన్న పక్షము దనపక్షమై చెలంగి
బహుళసుకృతంబు లొనఁగూర్చి ప్రబలుఁ డద్ద
నార్యనసుజుండు నారాయణప్రభుండు. 55

శా. ఆనారాయణమంత్రిశేఖరుఁ డనంతాంభోనపాళీజగ
త్ప్రాణుండౌ కురుగోటిమాఢ పరుకు న్నామకృష్ణం బుత్రిన్గామె
తోనం దిమ్మయవీరరాఘవముఖుల్ దోర్బలిష్టులై వర్తిలఁగ
శ్రీనారిమణిగా లు వెంకమ కరించె న్వాకకల్మిం దనరన్. 56

తే. అసము వాసగంగ మతియు గాయసమము చెల
యార్యమణాళికి నారాయణమ్మ కాత్మ
జాతయైనట్టి వరసమ్మ సమతనించు
మమతవరియించె నారనామహాత్మ విభుఁడు. 57

సీ. తన మాశ్రితుల సంపద గాంచి ధనదర్త ధనవాంఛ నుకొర్చి తపము సేయ
నవిలాసము గనుంగొని సిటు వెట్టెడు సూనాస్త్రు తీరును చుక్కరనఁగఁ
వనదానజలవార్ధిఁ గనియుక్కనమ నిస్స్య పలు పసు పేరసములొనఁగ
వనవైభవమునుజూచినవారలేంద్రుఁ డం బోరులతోఁ గన్నిసం బూసికొనఁగఁ

తే. బ్రబలు దేశాధినాథనబాబుసాహెం, బూనవిస్తీర్ణ సువర్ణజాంబూనదాంబ
రాసమగ్రామబహుమానభాసమాన, నవ్యవిభుఁ డగు నారాయణప్రభుండు. 58

సీ. నీరాకరములెల్ల క్షీరాకరము లయ్యెఁ దానవులు గీర్వాణతతు లయ్యె
ధేనువెల్లను గామధేనువు లయ్యెను మ్రాఁకులు వేల్పుగంటె మ్రాఁకు లయ్యె
నగములెల్లఁ దుషారనగము లయ్యెను పన్నగంబులు దొలిపన్నగంబు లయ్యె
మునులెల్ల నారదమును లైరి గగనవిహారులు భుజగేంద్రహారు లైరి

తే. యెవ్వాని మగదలవంశరత్నాకరాధినాథచంద్రాదినారాయణప్రధాన
చంద్రని స్సాంద్రతరకీర్తిసాంద్రరుచులు, మించి లోకత్రయంబు నాక్రమించుకతన.

తే. అనఘుఁ డయ్యాదినారాయణార్యమౌళి, ఘనుఁడు రాచూరి వేంకటేంద్రునకుఁ గూన
మకును సుతయైన తిమ్మాజమను వరించి, కనియె భాస్కరదాసాంకతనుజమణుల.

ఉ. హాటకదాతయౌ మగదలాధిపకృష్ణునిదానవాహినీ
ఝాటము చేత నుబ్బుచును సర్వజనస్తవనీయత స్థిరా
ఘాటగభీరతాగుణము గాంచిన సుప్రకు చునుండఁగాఁ జుమీ
పోటును బాటునంచు జనము ల్గణియించును వారిరాశికిన్. 61

తే. గరిమ నఱువదినాలుగుకళలఁ బొసఁగి, ఘనుఁడగు మగదలకృష్ణమంత్రీంద్రవదన
మునకుఁ బదియాఱుకళలచేఁ దనరు నబ్జమండలము జోడె పాదాభ నుండుఁ గాక.

సీ. అమరంగిఁ దా నంబరము గప్పుకొను నట్టు కవులకీయఁడు మేఘుఘనత యెంత
తాను రత్నోర్మికల్లోలల్బు నవ్వసీఁడు పాథోధినాథుని ప్రభుత యెంత
గంధంబు గను నోసంగదు ద్విజ శ్రేణికిఁ గల్పవృక్షము కల్పకత్వ మెంత
సుమనోవతంసమనాంచును బుధ్యాజనులకీ చనినిమిషేంద్రమణిరాతన మదెంత

తే. భువిఁ జతుర్విధశృంగారములు సమిత్ర, బంధుకవిధీరజనములుగాఁగ బౌధిమీఱఁ
బూను మగదల కృష్ణప్రధానభాను, నిరుపమౌదార్య లీల వర్తించువేళ. 63

మ. తలఁపం గర్ణుఁ డపార్థదాతయు యపాత్రత్యాగిమూర్ధన్యుఁ డా
బలి వ్యర్థంబగు గల్పకంబు ఫలియింప న్నేసుఁడుం దారవా
తలమాత్రంబు ధనంబొసంగఁడు గదా తద్దానము ల్మెత్తునే
యలఘు ప్రౌఢిఁ దుర్బద్ధనాభఘను కృష్ణామాత్యుఁ గీర్తింపు చోన్. 64

సీ. రాజరాజసుహృద్ధరాజరాజముఖవిరాజరాజన్ముఖ ప్రభల నేలి
పారిజాతకపావపారిజాతరిపుద్విపారిజాత[1] శ్రీలఁ బ్రతిఘటించి
హరికాండగంగాలహరికాండకులేంద్రహరికాండవిభుల నతకరించి
ఘనసారశారదఘనసారసజవాహఘనసారకాంతులఁ గడకుఁ దఱిమి

తే. కలశజలనిధిహాలధరజలజతుహిన, విమలమలయజసురగజవిశదకమల
కుముదసముదయధవళిమదమణఁదాల్చి, యెసఁగె మగదలకృష్ణమంత్రీంద్రుకీర్తి.

సీ. తల్లిదండ్రులు ముకుందద్రోహులంచును బాథోధిలోపలఁ బ్రభవమొంది
పాథోధిలోపలఁ బ్రభవింపఁ బంకజాతావాసయై క్షితి నవతరించి

---

1 శ్రీలనవఘళించి.

క్షితిజయై పతివివాసితయాట వలన వైదర్భభూవిభున కావిర్భవించి
వైదర్భియై మహీవరుల సన్నిధిని గోపాలకబాలకాపహృత యగుచు
తే. వెనుకఁ దపములచేఁ గొండవీటి సిద్ధి,రాజఘనునకనకాంబగర్భమునఁ బొడమి
కృష్ణనిభుఁడైన మగఁడలకృష్ణవిభునిఁ,జేరి కొదలేక తనరు లక్ష్మమ్మ గాక్షి. 66
తే. గుణసముద్రుండు గణుతింపఁ గొండవీటి, సిద్ధిరాజేంద్రుఁ డెల్ల నశీతకరుఁడు
లక్ష్మి లక్ష్మమ్మ సౌభాగ్యలక్షణములఁ, గృష్ణదేవుఁడు మగఁడల కృష్ణవిభుఁడు. 67
ఉ. నారదమౌని యేమిసురనాథ విశేషములేమి వింటిరో
సారసగర్భుచెంగటను శారద లేదఁట ముందు నిల్చెనో
యారసిచూడుఁడా మగఁడలాన్వయదుగ్ధపయోధిరాజమం
దారము కృష్ణమంత్రిరసనాస్థలి నిల్చెను యుక్తమే కదా. 68
సీ. శ్రీవిరాజితుఁడైన సిద్ధిరాజేంద్రుఁడు శ్రీకృష్ణదేవుని చెలువు గుల్క
ననిశంబు రుక్మిణియై మించుకనకాంబ భోజమహీరాజపుత్రిఁ బోలఁ
గులరూపసౌభాగ్యగుణములఁ బెద్దయౌ కోనాంబ రతిదేవికో ప్పుచూప
[1]నాశ్రితదోషాపహరుఁ డైనయెల్లన యనిరుద్ధవిఖ్యాతి ననుసరింప
తే. భామినీజనమోహనాంబకవిలాస, వైఖరిఁ గాంచి మన్మథునకెఁ జెలంగుఁ
గొండవీటికులాంభోధికువలహితుఁడు, మత్యహీశ్వరుఁ డెల్లనామాత్యవరుఁడు.
సీ. శ్రీరామచరణరాజీవకైంకర్యతత్పరరంజనుఁడు రామదాస ఘనుఁడు
దాక్షిణ్యనైపుణ్యరక్షితానేకసత్కవితంత్రి శింగపదంసుమంత్రి
యనవద్యహృద్యవిద్యాప్రౌఢిఁ బద్మగర్భనిభుండు బద్మనాభప్రభుండు
నలకూబరజయంతనలవసంతలతాంతసాయకాకృతి రంగశాయిసుకృతి
తే. వివిధరాజద్గుణకదంబ వెంకటాంబ,సుత్యనయగాలి రఘుపత్యమాత్యహేళి
ధన్యజనమాన్య సీతాభిధానకన్య,జనన మొందిరి కృష్ణధీసచివమణికి. 70
సీ. దేవిదేవరఁ బోలి దీవిమై వర్ధిల్లి తల్లిదండ్రియు సంతోషంబుఁబ్రోవ
శ్రీరామునను సరించిన లక్ష్మణునిభక్తి సహజుండు సౌభ్రాత్ర సరణి నెఱప
హారినిఁ జెందినలక్ష్మి కరణి సద్ధర్మిణి చిత్తానుగుణశీలఁ జెలువుచూప
జలధిసంతానంబునలువున నౌదార్యకలితమై పుత్రవర్గంబు మెలఁగ
తే. నల్లసౌభరినడవడి నైనకీసి,కెనయొయంచు జగజ్జనంబెల్లఁ బొగడ
సిద్ధసంకల్పుఁడై సుఖశ్రీల వెలయు, జిష్ణువిభవుండు మగఁడలకృష్ణవిభుఁడు. 71
సీ. చంద్రికపూఁపన్నె జిలుగుఁదుమాలుపై జాతిమిన్నుల తురా చౌకళింప
నగుముద్దుమోమున మృగనాభి తిలకంబుగులుకుడా ల్సిరులుముంగురుల నెరయఁ
దళుకుఁగిరీటిపచ్చలకు బోడై తేట నునుపాలకాయయొంటులు పొసంగఁ
గమికెందుముత్యాలకంఠమాలికఁ గూడి నీలంపుదుమ్మెదతాళి మెఱయఁ

1 వాశ్రితోపాకరుం డగుచిన్నయల్లన.

తే. గుందనపుఁదళ్కు నెఱపూఁతగంప మమరఁ
దగటుఁ జెలుగులఁ జెంగావి సొగసుఁ జూపఁ
జిల్కు సామ్రాణి తేజివజీరుఁ గేరు
కృష్ణమంత్రీంద్రుచెలువు వర్ణింపఁదరమె. 72

వష్ఠ్యంతములు.

క. ఈదృశగుణహారునకును, దాదృశనయమార్గనంతత విహారునకున్
శ్రీదృఙ్నవమారునకున్, సాదృగ్జనవినుతభక్త్యజకుమారునకున్. 73

క. ధీరునకుఁ గీర్తిఘటజల, ధీరునకుభుజప్రతాప ధృతసర్వశిరో
ధీరునకుఁ బాలితాఖిల, ధీరునకు సుధాకరస్ఫోన్న తీధిరునకున్. 74

క. సకలకలాపాఠనునకు, సుకవికలాపావనునకు శ్రుతిచాతుర్య
ప్రకలితధీరక్షణునకు[1], బ్రకటితధీరక్షణునకుఁ బద్మాక్షునకున్. 75

క. ధృతిబంధీకృతనానా, క్షితిధరశంకాభిధాయిశృంఖలితమదో
న్నతగజపూర్ణాంగణునకు, రతిరాజ సమానరూప రమ్యగుణునకున్. 76

క. చరణానతశరణాగత, భరణాతత్సత్త్వపాత్రునకు సదా
భరణాయితకరుణాయుత, తరుణాయత విమలకమల దళనేత్రునకున్. 77

క. మగదలకులధన్యునకున్, జగదేకవదాన్యునకు ద్విషద్ధరణీభృ
ద్దిగధిపమూర్ధన్యునకున్, జగతీమాన్యునకు వినుతసౌజన్యునకున్. 78

క. భద్రశ్రీమిహికావిమ, భద్రశ్రీహరకరాబ్జఫణిప బిడౌజో
భద్రశ్రీకంధరబల, భద్రశ్రీనిధియశోవిభవభద్రునకున్. 79

క. ఇంద్రశిలాంతంద్రకళా, సాంద్రవిలాసాభ్యకనకసౌధోన్నతికిం
జంద్రమణీరుంద్రఘృణీ, చంద్రఘృణీకిరణచంద్రశాలాంతతికిన్. 80

క. మంత్రియుగంధరునకుఁ బర, [2]మంత్రికృతాంతునకు దివిజమంత్రినిభునకున్
మంత్రిశరచ్చంద్రునకు, స్మంత్రిమృగేంద్రునకుఁ గృష్ణమంత్రీంద్రునకున్. 81

వ. అభ్యుదయపరంపరాభివృద్ధిగా నేరచియింపంబూనిన రసికజనకంఠాభరణశ్రీకృష్ణ దశావతారచరిత్రమహాప్రబంధపవిత్రముక్తాదామంబునకు విచిత్రకథాసూత్రం బెట్టిదనిన. 82

1 అకలంకయశోవిరాజితారాధ్యునకున్. 2 మంత్రివిభాళునకు.

దశావతారచరిత్రము.

కథాప్రారంభము.

శ్రీరమణాంగుష్ఠశిఖరింద్రమథితావర్ణపయోధిజసుధారస మనంగ
భువనరక్షణసదాశ్రయసిద్ధయోగీంద్రసంభృతసిద్ధరసం బనంగ
ఘూరిమేఘాళివిస్ఫుటపత్త్రపుష్కరాళిందపూరితమరంద మనఁగ
ధరణీధరామహీధరపయోధరభాగలక్షితక్షౌమచేలం బనంగఁ

తే. దనరు గంగాతరంగిణీతటమునందు, వెలయుఁ ద్రిభువనవిఖ్యాతవిభవవిజిత
దేవతాపురభోగవతీపురము, మాపనానాపురము హస్తినాపురంబు. 83

శా. శ్రీరామామణిహారవల్లు లన గంగాకుల్య లేపార ము
క్కియుండుండుఁ బ్రశస్యసస్యములు రంగద్భక్ష్యనానాక్షీరపా
నాంభోధ్యుత్తమసత్త్వహస్తిహయముఖ్యంబు ల్లగు న్నావనీ
తీరావాసపవిత్రులై ప్రజలు సంతోషింతు రప్పోలునన్. 84

ఉ. అప్పురిగొప్పయుప్పరిగలందు వసించిన ముగ్ధకాంత లె
య్యొప్పెడిచందమామ కిది యొప్పున తప్పని పైఁడికొంగుఁ గ
ప్పక రాచిమించి తమునవ్వెడి ప్రోషితహాసకాంతులే
యప్పుడుఁగప్పు గప్పెనఁ గృతార్థులమంచు హసింతు రెంతయున్. 85

చ. ఎలమి విమానమెక్కి చరియించుచు నంబరవీథిఁ బెచ్చు పెం
పలుగను రంభ వచ్చి పురమందలి మేడలపైఁడిబొమ్మలం
[1]గలసియటుండకున్నఁ గలఁకన్నలరాజరుఁ జూచి నేరమే
పలుకవె యంచు బొమ్మచెయిపట్టిన రంభనగుం గిలాకిలన్. 86

చ. శతమఖువారణేంద్ర మతిశక్తి నిజాకృతిఁ జూచి కొమ్మలన్
రతనపుఁగోటఁ గ్రుమ్మినను రాలెదు కెంపు లగడ్తలోఁ బడం
జతనముమీఱ నెత్తి కడుసంతస మొప్పఁగ నెత్తిబన్నగ
ప్రతతులు దాల్చుఁగాక మఱి పాములకేవి జాతిరత్నముల్. 87

ఉ. పట్టణమధ్యభాగవరభాగమణీమయమందిరంబులం
గట్టిన టెక్కెపుందునలు గాడఁగ రౌజ్జముపుట్టెఁ దమ్మిపూఁ

1 గలుసుకయూరకున్నఁ.

జొట్టుములోనఁ గాని యెడ సూరులు నాకముఁ జేరఁ బోవఁగాఁ
బుట్టుట యెట్లు తోఁచు పరిపూర్ణ జనేశ్వరమండలంబునన్. 88

చ. శుకముఖ్యద్విజకర్ణతత్పరవనక్షోణీజపాళీతల
ప్రకరస్యందనసైకతుందిలితమై పాథోధిపర్యంతసంబుధా
త్రికి వర్షించును గాక యున్న లవణాబ్ధి స్నీరముల్ గ్రోలి వా
ర్షికము ల్దియ్యనినీరముల్ గురియునే చోద్యంబుగా నెయ్యెడన్. 89

సీ. ఒకనటుండే చాలు నకలంకవేదశాస్త్రనిరూఢి బ్రహ్మ నధఃకరింప
నొకరాజసుతుఁడె చాలు నుద్వేలశక్తి దిక్పాలురఁ గదిసి కప్పములుగొనఁగ
నొకవైశ్యసుతుఁడె చాలు నురుసంపదల ధనాధిపు నాదిగ నిఖిలు మైత్రికిని బోనుప
నొకశూద్రసుతుఁడె చాలు నుర్వీతలం బెల్ల బహుసస్యమయముగాఁ బదరు సేయ
తే. నొకరథము సాలుఁ గనకాద్రి కొడ్డు సూప
నొకగజము చాలు దిక్కరిప్రకర మెదుర
నొకహయము సాలు రవిహయవ్రాత్యుస్థితిఁ గన
నొకభటుఁడె చాలు రుద్రుతో నొరయ నచట. 90

చ. ఎక్కడఁ మోహవృష్టి యతినిచ్చఁ దలంపక వచ్చి వేఁడినం
జక్కనివాఁడు గాఁ గనుచుఁ జక్కని కల్లుని మెచ్చ గన్నచో
నక్కడి వారకామినులు యోగ్యము వారి విటాళిచందము
న్నిక్కము సన్నుతింప నేనీరజసంభవ కైనశక్యమే. 91

గీ. అప్పురంబున కధిపతి యై ధరిత్రి, పాలన మొనర్చె నాతపత్రము గను
భామినీజనమోహనపాదశ్రీఁ, మృదు తనుమేజయుఁడు జనమేజయుండు. 92

చ. ప్రతిదినముం బ్రభాతమునఁ బాకగితు విగతనిద్రుఁడై
శ్రితిసుకపాళితో నరిగి శంతఁ బోసంగెడి ... లో సమం
చితమతి నిత్యకృత్యము విశేషముఁ దీరిచి ... పంకజ
ప్రతతులఁ బూజసేయు నరపాలుఁడు కృష్ణు నభీష్టదైవమున్. 93

తే. ఆమహీపతి యొకనాఁ డపరాహ్ణంబు, నందు ... జాహ్నవిని నిత్య
కృత్యములు దీర్చి నగరికి వేగ నేంచి, కొలువుసింగారమై యంతు చెలువు మెఱసి.

సీ. నిండుకొల్వునను గూర్చుండ ధర్మజునోలఁ గావ్యము చెలిమెఁడి గౌరవంబు
దుర్యోధనాదు లాందోళ మొందఁగ విశ్వరూపంబు సూపెడు ప్రోల్లసనము
సంగరంబున ధనంజయరథస్థాయియై ధవళాశ్వములఁ బట్టుకొంట నెనము
వైరాటసూతి కాద్వారంబునను జక్రహస్తుఁడై గాఁచిన యట్టి మహిమ
తే. తెలియ శ్రీకృష్ణమూర్తిఁ జింతించినట్టి, కొలువుకూటంబులోపల నలువుమీఱ
భద్రపీఠికఁ గొలువుండెఁ బాండవాన్వ, యుండు జనమేజయక్ష్మాతలుండు.

వ. అయ్యవసరంబున. 96

శా. శ్రీశంపాయతలోచనాకమణచారిత్రాపగాసంభవ
శ్రీశైలంబగుధాతురాగజటలుణ్ శృంగారనిష్యంకసీ
కాశప్రక్రియ జస్నదంబు లతివతుస్ఫూర్తిశోభిల్లఁగా
వైశంపాయనుఁ డేగుదేర భవనద్వారంబునం జూచుచున్. 97

క. దౌవారిక వరుఁ డొక్కఁడు, వేవేగ న్వచ్చి విన్నవించిన గురునిం
దేవేంద్రుఁ డెదురుకొనుగతి, భూవరశాసనుఁడు వినయమున సత్వరుఁడై. 98

సీ. సౌవిదల్లులు చేరిసము న్నాయనఁగగద్దె డిగునంతలోన దుందురుఁడిడిన
నెఱసంపు చందనన్నియు వెక్కసపు కొమ్మ చికిలింపు పాదుకలు దొడిగి
పాండ్యుఁ డిడ్డముట్టు కావడి యలుఁగున లాటభూభర్త గాళాంజివ్యాన
యొడయాప నొనరించి కర్ణాటపతి చేతి పావడం బడియొత్తి పసిఁడిసరిగె

తే. చలువదుప్పటి కెవాటు వెలయ రాజసమున నెదురేగి యల్లంతనం మునీంద్రుఁ
గాంచి కైదండయును బాదుకలును వదలి, హర్షభయభక్తివినయంబులతిశయిల్ల.

క. గోత్రప్రభలు నొడువుచు, గోత్రేంద్రుఁ డుపరోవిని ష్ఠకుంకుమకంకా
చిత్రితగాత్రీతలుఁడై, తత్రభవన్మౌని పట్పవంబుల కెరఁగెన్. 100

సీ. రాజితాష్టాంగవజ్రచ్ఛటాచకచకల్ ప్రతాప నాంబువులు గాఁగ
కమనీయతాటకాక్తికశ్రేణిధళధళల్ నవకుందసుమప్రూననంబు గాఁగ
నిర్ఘోషసీమాశిక్యాళినినికల్మ ధూపధూమములు గాఁగ
కమనీయతరపద్మరాగ ధగద్ధగల్ లువొందు నీరాజనంబు గాఁగ

తే. భ్రమరఘంటారావాన్విత ప్రసవదామ, సుమరసం బుపహారమై సొంపుసంప
మనుజపతి కన్న మున్ను న్మాళిమాళి, మాణిమాళిక బూజావిధాన మొసఁగ.

చ. "శ్రీరస్తుక్షితినాథ తే" యని మునిశ్రేష్ఠుండు దీవింపఁగా
నారాజన్యుఁడు లేచి [1]సంభ్రమముతో నమ్మౌనిచూడామణి
న్రాజన్మణిపీఠిపై నునిచి యర్ఘ్యంబుం బాదియూ ప్రూపచే
నారాధించి ప్రహృష్టమానసుఁ డని ధన్యం మన్యచిత్తంబునన్. 102

మ. ప్రతితింత్రకా భవత్స్వకపరాగము సోకఁ బవిత్రమయ్యె నా
మనసము సమ్ముఁగోల్వఁగఁ గృతార్థుఁడనైతి దలించ నింక నా
మతనము పెల్ల నాంతరతమోపహసూరులు గారె మీరు సం
తతశుభదాయకంబులు గదా మహదాగమనంబు లెయ్యెన్. 103

మ. సితవర్షంబు లగోగి దివ్యతనులై సామ్రాజ్యసంపన్నులై
సుతులం బౌత్రుల మిత్రులం గని కడుం శుద్ధాత్ములై యంకనా
హాసకరా మోక్షము గాంచనేది సులభోపాయంబు నాకానతి
చ్చి తగణ్ ధన్యునిఁ జేయు మీ చరణము ల్సేవింతు మానీశ్వరా. 104

[1] సమ్మదముతో

తే. అధిక జిఱునవ్వు నవ్వి యమ్మునివరుండు, త్వారమణ యైహికాముష్మికంబు లింత సులభములె యైన వినిపింతుఁ దెలివిగాఁగ,నప్రమత్తుఁడవై విను మాదరమున.

ఆ. మేదినీశ వినుము "నాద త్తముపతిష్ఠ, తే" యనంగఁ గర్మదృఢత లేక యిహసుఖంబు గల్గునెట్లు "జ్ఞానాన్మోక్షః",మనఁగనజ్ఞుఁ డెట్టులందు ముక్తి. 106

క. గుణజలనిధిగహనా "క, ర్మణోగతి" యనంగ సులభమాకర్మము దా రుణము "శుకో ముక్తో" యని, గణుతింపఁగ నెటులు ముక్తిగల దన్యులకున్.

తే. కానఁ గర్మంబు లాత్మవిజ్ఞాన సరణి
దుర్లభములు విశేషించి దుష్టమైన
కలియుగమువేళ నెటువలెఁ గలుగు నైన
నొకయుపాయంబు దెల్పెద యుక్తముగను. 108

ఉ. కృష్ణదశావతారములు కేవలభక్తిని విన్నసజ్జనుల్
జిష్ణుసమానవైభవము జెంది యిహంబున నంతమీఁదట
వైష్ణవధామ మొందుదురు రవశ్యముదశ్యము నమ్ము రెంటికిన్
గృష్ణకులీన యన్న నృపకేసరి యంతయు సంతసంబునన్. 109

తే. పద్మనాభుండు పాండవపక్షపాతి, యందు నిక్కలి విజయునకనుఁగు గానఁ దత్కథల విందుఁ గృష్ణావతారపూర్వ,కముగ వినిపింపు మవతారకథల ననిన.

శా. శ్రీకల్యాణగుణంబుల న్నమతచేఁ జెన్నొందియు న్భక్తర క్షాకౌశల్యముఁ దెల్ప ధర్మసుతురాజ్యశ్రీయుతుం జేసి యం తే కుంతీసుతపక్షపాతి యనుకీర్తిస్ఫూర్తివర్తిల్లు నా శ్రీకృష్ణుండు కృపాకటాక్షమున రక్షించు న్బుధవ్రాతమున్. 111

సీ. ధరణీశ కృష్ణావతారంబు మున్నుగా వినిపింపు మని నన్ను వేఁడినాఁడ
వవతారములలోన నాకృష్ణచరితంబు గణియింతు రందు నొక్కటిగ బుధులు
బలభద్రుచరితంబు దెలిపినపిమ్మట నుపివెదఁ బదనుజన్మునిచరితము
మానసం బలరార మత్స్యకూర్మవరాహనారసింహాద్యవతారకథలు

తే. వినుము క్రమమున నీనులవిందుగాఁగ, నీసమంచితభక్తివర్ణింప వశమె తపముఫలియింపఁ జన్మంబు ధన్యమయ్యెఁ,గలిగె భాగ్యంబు శ్రీవిష్ణుకథలు దెలుప.

క. అని పులకాంకురములు మై, దనరఁగ మోదాశ్రులొలుకఁ దన్మయచిత్తం బున నలరుచు వైశంపా,యనముని దెలుపంగఁ దొడఁగె నధిపతి వినఁగన్. 113

౧. మత్స్యావతారకథ.

గీ. పంటవాల్గంటి నబ్బిగుబ్బలఁ జెలంగు, తళ్కుజిగిచిల్కపచ్చపిట్టతాళిఁ బోలి
పచ్చగండస పైరుల నిచ్చమెచ్చు, వెచ్చహెచ్చు గద్రావిడదేశ మధిప. 114

క. ఆదేశము సురపురవిభ, వాదేశము నృపతివితరణైశ్వర్యజిత
శ్రీదేశము కలుషానిల, కాదేశము నెగడుఁ బొగడ నలవియె యుందున్. 115

సీ. సతతంబు నభ్రంకషంబులై కనుపట్టు ధాన్యరాసులఁ జూచి తలఁకియేమొ
జపతపస్స్వాధ్యాయ చతురులై తగుమహీసురుల ధైర్యముఁ జూచి స్రుక్కియేమొ
పైఁబడి చాఁ టెఱుఁగక ప్రబలుద్రావిడవధూకుచకుంభములఁ జూచి కొంకియేమొ
యభవునియాజ్ఞ వింధ్యాద్రి మెట్టిన కుంభసంభవునాగతి జడిసియేమొ

తే. కాక భూపాలు దేవాలు కలుకువాలు, కఠినశిఖకోటిశతకోటిగాఁ దలంచె
నేమొ లేకున్న నచట మహీధరములు, పోఁక లంతైనఁ గొడసూపఁబోకయున్నె.

ఉ. సాలములో యనం బిగురసాలము లం బరిపాకలీల చే
రాలు మెఱుంగుముత్తియపురాలు ఖగంబులగుంపు దోలఁగా
యేలలుగంగ వానిఁగని యేలలువాడుదు రందు నవ్వగు
ల్బాళిఁగొనంగ శాలివనపాళికహాళికబాలికామణుల్. 117

ఉ. బాలరో పుష్పమంజరులపై భ్రమరంబులు వ్రాలె నవ్వగా
వ్రాలినచో నుపద్రవకరంబులు గావవి వాని మాన్పఁగా
నేలని నేర్పుమీఱ వచియింతురు పల్కులఁ దేనె లొల్కఁగా
హాలికబాలికామణు లుదంచితశాలివనాంతరంబులన్. 118

శా. శ్రీమద్ద్రావిడదేశవల్లభుఁడు లక్ష్మీనాథపాదాబ్జసే
వామాధ్వీకభ్రమరం బరాతినృపదీవ్యద్ధర్మకోటీరకో
టీముక్తాయిత వామపాదనఖకోటీజ్యోతి సత్యవ్రత
త్సామానిన్యధినాథుఁ డొప్పు క్షితిరక్షాదక్షకౌక్షేయుఁడై. 119

సీ. తనప్రతాపము సముద్దండశాత్రవకోటి గడిసీమఁ దోరణకట్టికొనఁగఁ
దనకీర్తి బహుసముద్రద్వీపములు దాఁటి చక్రవాళాద్రిపైఁ జౌకళింపఁ

దనకటాక్షము దిగంతరయాచకశ్రేణి రూఢికెక్కంగఁ గుబేరులనుజేయఁ
దనచీటి యష్టదిక్తటులేలు వేల్పు [1]రాజులపాగలం దురాచెల్వుచూప
తే. నతఁడు చెలువొందుఁ బరకిరీటాగ్రఖచిత, పాకభిన్నీలమౌక్తికపద్మరాగ
షట్పురణచక్రచక్రాంగచక్రవాళ, యుగపదాశ్రితపాదాబ్జయుగళుఁ డగుచు.
క. ఆసత్యవ్రతభూవర, శాసనుఁ డొకనాఁడు వేఁగుజామున ఘనగ
ర్జాసమసమధికవంది, శ్రీసూక్తుల మేలుకాంచి చిత్త మెలర్పన్. 121
క. హరి మదిఁ దలఁచుచుఁ బ్రాతః, కరణీయ చికీర్ష విబుధగణసంయుతుఁ డై
స్వరధిపనిభ వైభవభా, స్వరత న్ఘనవాహమెక్కి చనఁ జన నెదుటన్. 122
క. హేళికులాగ్రణి యగునృప, మౌళి గనుంగొనియె ధరణిమహిళాసుమనో
మాలిక పోలికఁ బగుకృత, మాలిక యనునదిని మదిఁ బ్రమద ముదయింపన్.
క. కనుఁగొని హరి పగి విబుధుల, రని కొనియాడుచును వింటిరా యీతటినిం
గనుఁగొను పుణ్యుఁడు మిక్కిలి, కనుఁగొను నెన్నుదుట నెన్నఁగాఁ దరమగునే.
క. కృతమాచరించు భూరిసు, కృతమానిన భాగ్యశాలికిం గలుగుం దు
ష్కృతమాలిక నడంపంగఁ, గృతమాలిక మునుఁగ దొరకునే యన్యులకున్.
తే. అనుచు ననుచు ముదంబున నంబుజాప్త, నిభవిభుఁడు మేదినీవిభుఁ డభిమతార్థ
దాయి తటినికిడిగ్గి హృత్తటిని భక్తి, పూర్ణతరముగ సంకల్పపూర్వకముగ. 126
క. మజ్జన మొనరించెను ధీ, మజ్జనను తులేసఁగ నృపతిమహి మహితముగా
మజ్జననము గావింపు న, మజ్జననీ తటిని యని సమంజసభక్తిన్. 127
తే. మజ్జన మొనర్చి యిటుల నమ్మనుజవిభుఁడు, కాల్యకరణీయములు దీర్చి గంధసింధు
రజసైంధవప్రథుహేమరథసుయోధు, లెలమి నలనంక వలవంక బలసికొలువ.
తే. నగరికేతెంచ నిట్టు లన్వహము తటినిఁ
గాల్యకరణీయములు దీర్చుకతన నతని
మదిని వైరాగ్యమొదవ సామ్రాజ్యతంత్ర
ములకుఁ దనమంత్రులనె స్వతంత్రులనుజేసి. 129
క. కృతమాలికాతటంబున, క్షితిపతి సలిలాశియగుచుఁ జేసె న్దపమా
శతమఖముఖబర్హిర్ముఖు, లతివిస్మయమంద మాఘవార్పితబుద్ధిన్. 130
క. ఒకనాఁ డుదయత్క్ష్మాభృ, న్మకుటస్ఫుటపద్మరాగమణినాఁ దిననా
యకుఁ డలరనృపతి మురభం, జకునకు నర్ఘ్యంబొసంగు సమయమునందున్.
క. సనుగరులు దళుకుమీసలు, మినుమినుకను కన్నుదోయి మిహిమంసనవుం
పసువుంగలయొకమీనము, దనయంజలిఁ దవుల నృపుఁ డుదకము న్విడిచెన్.
క తనునటుల నీటఁ ద్రోచిసఁ, గని మీనం బనియె రాజ కారుణికుఁడ వం
చును నిన్ను నమ్మి చేరితిఁ, జనునే నట్టేటఁ ద్రోయ శరణాగతులన్. 133

1 వేల్పువఱ్ఱెలపాగలఁ దురాచెల్వు.

సీ. శ్రీరామచంద్రుఁడు చేపట్టఁడా యునా శరణుఁజొచ్చిన విభీషణునిఁదొల్లి
శిబిచక్రవర్తి రక్షింపఁడే మును సన్నుఁ జేరినపక్షి దాక్షిణ్యగరిమ
నచ్ఛభల్లముఁ బ్రోవఁడా తొల్లి బెబ్బులిపాలుగాకుండ నృపాలసుతుఁడుఁ
దనశరీర మొసంగి వనచరునొక్కని దయగావదే కపోతంబు దొల్లఁ

తే. గాన శరణాగతులఁ బ్రోచుకంటెఁ బుణ్య, మేదిమేదినిలోన నన్నేది యింక
నాదిరాజన్యకర్తులఁ బ్రోది సేయు, ధర్మగుణసాంద్ర సత్యవ్రతక్షితీంద్ర. 134

క. సకలంబెఱిఁగినయాదిమ, శకులంబటులనిన రాజచంద్రుని చిత్తం
బకలంకమయ్యె నించుక, వికలముగా నిట్టులను సవిస్మయుఁడగుచున్. 135

మ. శరణన్న న్విడ సిన్ను నేను శఫరీ సామాన్యబుద్ధి న్నిరం
తరతం దోఁచితి వేళగాదు నిదియే తప్పంచు నీవెంచి ని
ష్ఠురతం బల్కితి పాడియే దెలుపుమిచ్చో నేభయంబయ్యె న
న్నరణోందం బనియేమి నావలన రక్షాసిద్ధి నీకెట్లగున్. 136

తే. అనుచుఁ బలికిన జనపతి మనుచు వేడ్కఁ
బెనుచు వాలుగ మేలుగాఁగనుచు ననిమి
షుదకమునఁ బత్తరింపుచు నున్న నన్నుఁ
జూచి భయమేమి యనుటగా చోద్య మయ్యె. 137

సీ. కూర్మికిఁ గూర్మి చేసులునె నోరికిఁజిక్క సెగడుమున్నె గడుపై సెగడుచుండ
మొసలికి మొసలియే కెసలఁ జేరఁగఁ బాదు సాముల బాములఁ బడుట కడిఁది
కర్కటిమర్కటగాదె పట్టినచోటు గప్పలు గొప్పలు గలవు మ్రింగ
బకము లంబకము లెప్పటికి మాపైసిల్పు మీలముచ్చులు ముచ్చులేల విడుచుఁ

ఆ. గన్నతల్లి కన్నఁ గరుణలే దొకవేళఁ, బట్టిపట్టెఁ దివియుఁ బార్థివేంద్ర
గండకముల కిట్టిగండము ల్గలపిఁకే, మనఁగవచ్చు నెట్లు మనఁగవచ్చు. 138

తే. అటులుగాన నిరంతర ప్రాప్తశైత్య, తరళతరవారిధార సాంద్రనలు సెయు
మీనుపిల్లల జన్మంబు మేలనంగఁ,బడున పరికింప విషములో బ్రతుకు గాదె.

క. కాన నిరుపద్రవంబగు, చో నను విడిపించి తేని సులభముగాఁ జే
కోనగు నాచంద్రార్కం, బై నసుకృత మసిన నృపతి యతివత్సలుఁడై. 140

తే. అధికనైష్ఠికవృత్తి మన్మథునిఁ గెలిచి, డలుగ్గాకొన్న జోళమండలవిభుండు
డాసి యున్నది యుదకమండలములోనఁ, గలఁకు మీనంబుఁ దనకమండలము సేర్చి.

సీ. తనయాశ్రమమున కల్లనఁ దెచ్చి రాజర్షి యల్లఘుఁ డాశ్రమమెల్లఁదేఱ
సతతపయోధారసమహార్చి భూమిలో నేఁటఁ బెంచినవారి బూఁట బెంచె
ననుమాట నిజముగా నెనరుతోఁ బోషింప శిశుకమారాత్రిలోఁ జిత్రముగను
మెండుగా బలిసి భూమండలాఖండఁ కొండిక కుండికనుండఁగూడ

తే. చింతనిర్బంధమైనచో సెటులనోర్తు, నింక నొండొకవిరివియౌ నెడవసింపఁ
జేయు మెందైన నందైన చింతవేఱ, విశ్రమించెద నన్నుఁ బృథ్వీవరుండు. 142

ఆ. గండకంబు వేలుకడ వసింపఁగఁజేయు, మన్నమాట గడవ కాతఁడంబ
కడువశంవదుండు గావున నొకగొప్ప, కడవలో వసింపఁగా నొనర్చె. 143

క. ఘటిఘటియించిన రెండవ, ఘటనే యండజము ఘటినిఁ గలయ బలిసియాం
ఘటమున నుండుటకుండు, ర్ఘటమై యున్నది యటంచుఁ గడుదీనంబై. 144

ఆ. మీన మడుగుటయును మేదినీంద్ర సతంస, మడుగులకును బ్రేమ మడుఁగుటేడుచు
నఖిలధీవరజన మడుగు గానఁగలేని, మడుగులోన నించ మహిమమించ 145

మ. మడుగు న్నిండఁగనిండి మండకమనుష్మత్స్యమండలాధీశ యి
క్కడ నుండం దరమే జడాశయము యోగ్యంబౌనె నావంటి యె
క్కుడురూపంబున మించువాని కిటఁ గాకోయ్య విస్తారమౌ
కడ సిల్వం గదవయ్య యా ర్తజనరక్షాదక్షదీక్షానిధీ. 146

క. నావుడుఁ గడువిస్మయమున, భూవరుఁ డొండొకప్రదేశము మదిఁదలఁచుచు
న్వేవిధముల నియ్యేతగు, నీవేళకటంచు నిశ్చయించి రయమునన్. 147

మ. అలరించె న్లవణాంబుధి న్మొదట నే యాకారశుద్ధోదకం
బులవార్ధి న్గడవైచె ధాత జడజోద్భూతుండురా యంచులో
కులు నిందింపఁగలంగి యన్నలువదిక్కూలంకషోర్మిచ్ఛటల్
గలయం బెజ్జలరాశిముందిడియెనాఁగా నొప్పు గాసారమున్. 148

తే. చేర్చి సుఖముండు మనిన రాజీవమనియు, సదయు రాజవతంసునిఁ సన్నుతింప
నల్ల రాజీవగర్భున కైనఁ దరమె, శ్రితనరాజవ ద్రవిడధాత్రీకళత్ర. 149

క. అని పొగడుచు నొకదినమున, ననిమిషకులచక్రవర్తి యాకాసారం
బును నాక్రమించి వేలుఁ, క్కనివాసముఁ జేర్చు నై వ్రగతివిహరింపన్. 150

మ. అనిన న్భావిభు డెండుచో టగునె మీనావాస మింకం దగు
న్ఘనఘుంఘుమానిలసంఘసంఘటితసంఘర్షాఖిలాశావిలం
ఘనజంఘాలతరంగరంగతలరంగత్పాండుడిండీరచం
దనసంది ప్తవిలాససముద్రము సముద్రంబే యటంచు న్మఁదన్. 151

క. జడరాశిం బడవైచిన, బిడుకుచు నప్పుడమిఁ జేని మీనంబనియె
న్గడనేఁటికి నేటికి డిగ, విడిచెదు నమ్మితిని గావవే దయమీఱన్. 152

ఆ. బాళిఁ జిలుకఁ బెంచి బాప్రరుగానికి, నొప్పగించుగతి నుచిత మగునె
యిన్ని నాళ్ళుఁ బ్రోచి యిప్పుడు జలరాశి, మొసలివాతఁ దోయ వసుమతీశ. 153

క. జలరాశిఁ దిమితిమింగిల, ములు నాఁదగుమీనసత్వములు వినలేదే
కలశైలసుతుండు జలచర, ములతో రావెడల నుమియు బునుకలతోడన్.

క. తాదృశమీనంబులు న, న్నే దెసవసియింపనిచ్చు నిటదిగవిడువం

గాదెసఁగినకారుణ్యము, నా దెసనుంపంగదయ్యవరనాథమణీ. 155

మ. అనిన న్నివ్వెఱఁగంది భూవిభుఁడు నాహా యిట్టిమీనంబులం
గనినామో వినినామొ యెందయిన లోకత్రాణపారీణుఁ డ
వ్వనజాతుం డిటుపంకిరూపమున సేవల్గాఁ బ్రసాదింపఁగాఁ
జనుదేఁ బోలు నటంచు నించుక మది న్సందేహముం జెందుచున్. 156

మ. పలరా టెక్కపుమీనవో సురలఁ బోఁవన్మించు మీనంబవో
తెలియ న్రానికి నైన నీబలిమి సందేహంబు నేఁగొల్పు న
జ్జలజాతుండవో ఫాలచక్షుఁడవో సాక్షాద్బ్రహ్మవో తెల్పు మీ
పలవంత ల్పచరింపనేల కుహనావైసారిణగ్రామణీ. 157

క. అన నేనేమీనముగా, ననఘాత్మ స్వభావమీన మని యెన్నుము నీ
యనుమానము మానుము నను, జనుమానముతోడఁ బ్రోవు జాగేమిటికిన్.

తే. విపధిలోపలఁ జాలరి వేటకాండ్ర, వలకుఁ జిక్కిన గాలంబు వంచికొనిన
గారవెట్టిన నేరీతిఁ గడపనేర్తు, నాకు గతి యొండుగలదె నా వరవరుండు. 159

తే. అనియు నీవు స్వభావమత్స్యంబ వైన, జాలరులు నిన్నుఁ బట్టంగఁజాల రెందు
నీయధీనంబు గాలంబు నీకు భయము, సేయనోపునె పరులకుఁ జేయునట్లు. 160

క. నీవలకుఁ జిక్కె లోకము, లీవల నీవలకుఁజిక్కుదేజలంబుల
న్నీవలకుం జిక్కుదుగా, కేవలనంగేలంబె యీ నీమహిమల్. 161

తే. పృథివి సంసారమన గారఁబెట్టఁజాలు, నీదుమాయావిలాసంబు నిఖిలజనుల
నంపజాలు నీవగతిగాక యన్యుఁడొకఁడు, నీకుగతి యొవ్వ సకలలోకైకనాథ.

క. యోజనలేక నీవు, ప్రయోజనయనమూర్తివే ప్రయోజనమున కీ
యోజ నటించెదు దినశత, యోజనమాత్రంబు వెరుఁగ నోపుదు చెపుమా.

శా. శ్రీనారీకుచకుంభికుంభయుగళాశ్లేషంబొ బ్రహ్మాదినా
నానాకేశనమస్క్రియావరమొ వీణాసూనిలోకాగ్రణ
గానాకర్ణనమో వధూనటనశృంగారావలోకంబొ యీ
మీనాకారము దాల్పనేమిపని స్వామీ నా కెఱింగింపవే. 164

సీ. కలిమిగుబ్బెతమిన్న గబ్బిబిబ్బరపుబ్బుగుబ్బలలో జక్కవగిబ్బజోడు
తెలిదమ్మివిరియింటి తెలిగంటికెంపువాతెఱసొంపు పవడంపుతీవగుంపు
లెడఁదకాఁపురపు పుత్తడిబొమ్మనిడువాలు గన్నులో యీవాలుఁ గన్నులరయ
ననవింటిదంటఁగన్న మిటారినూగారు తీరులో యీనాచుతీగగుమురు

తే. ఏల బ్రమసితి వీవార్ధి నేమిగంటి, తేలియాడెడు మీనంబు తెఱఁగుపూని
యూరక తెలియకయుంటిగా కయ్య నీమహత్త్వమెఱుగంగ శక్యమే యజునకైన.

క. నే నొక నెపమున నైనను, మానక నినుఁగొల్చినాఁడ మక్కువ నాపై
నూనుము "సఖ్యం సాప్తపదీనం" బని మున్ను విందు దీనశరణ్యా. 166

క. మునుపటిభవమున నేఁజే, సినపుణ్యమువలన మిమ్ము సేవింపఁగఁ గం
టిని మాయలేటి కింకిట, వినిపింపఁ గదయ్య నీదువృత్తాంతంబున్. 167

మ. అనినం గైతవమత్స్యమూర్తి [1]కరుణాయత్తైకచిత్తంబుమీ
ఱ ననున్మ్లావర యాత్మతత్త్వము పరబ్రహ్మంబుగా నెమ్మనం
బునఁ జింతింపుము సంశయింప కిఁక నేమో యంచు నీచక్కఁగే
నను మోదించి యనుగ్రహించితి నభీష్టార్థంబు నీకయ్యెడున్. 168

సీ. వినుము సత్యవ్రత వినయగుణాన్విత భావికార్యము తేటపఱుతు నీవు
కనుఁగొనుచుండు మింకను నేఁడు మొదలుగా నేడుదినంబుల కిప్పయోధి
భువనముల్ త్రిభువనంబులను లోఁగొను నేలనన్న నానాఁటికి నబ్జభవుని
రేయైన నతఁడు నిద్రించుఁ గావున దాని కెడఁద భయంపక నెనయు నప్పు
తే. డోషధీబీజరాసుల యోడనీకు, నంపుచున్నాఁడ నోడక యందు సప్త
ఋషులతోఁగూడి వసియింపు మెపుడు నాదు, భక్తజనమున కెందు నాపదలు లేవు.

తే. అనుచు నానతియిచ్చి మాయావిసార
మూర్తి యంతర్హితుండైన మ్రొక్కి నృపతి
యెంత దయగలవాఁడు సర్వేశ్వరుండొ
హో యటంచును నిష్ఠతో నుండు నంత. 170

సీ. ప్రథితసుమేధుఁడై పరగుసుమేధుండు విరజుఁడై శాంతిచే వెలయు విరజుఁ
డాభాహవిష్మంతుఁ డగుహవిష్మంతుండు నుత్తముఁడైనట్టి యుత్తముండు
వనజాక్షుపరభక్తవనమునుండగు మధుం డఘపారవమహాగ్ని యైనయగ్ని
ద్వంద్వసహిష్ణుఁడై తగిన సహిష్ణుండు ననఁదగు సప్తర్షు లమితహర్షు
తే. లగుచు వచ్చిరి లవణమహాంబురాశి, వేల నర్భశయానుఁడై విభుఖగేశ
యాను నతివేలభక్తిభాగనఘుజనకు, పాలు హరిఁగొల్చు ద్రవిడనృపాలుకడకు

ఆ. అట్టు లరుగుదెంచి నట్టియయ్యతులకు, నతులగతుల మతులు నతులు చేసి
యతివినీతి నున్న క్షితితలపతిధృతి, మతిని మెచ్చికొనుచు మౌను లనిరి. 172

క. శతవర్షంబుల నుండియు, క్షితి వర్షము లేని కతన శిథిలంబగుఁ జో
నతివృష్టిమించె జలనిధి, గతి దృష్టించితివె ముజ్జగంబులు ముంచున్. 173
తే. ఇందు నెవ్వరిఁ గనుఁగొన విజ్జగంబు, నందు నాశ్చర్యమయ్యెనో యవనినాథ
యేకతంబున వారాశి సైకతమున, నేకతంబున నున్నాఁడ వెఱుఁగఁ జెపుమ.

ఉ. నావిని తావినీతి జననాయకుఁ డిట్లను మౌనులార రా
జీవముకుందు మున్న నను చిత్రముగా భ్రమియించి యంతటన్
భావికథల్ వివిస్తరతఁ బల్కి పయోధి మునుంగకుండ నే
నావ ఘటింతు నీకు మునినాథులతో వసియింపు మత్తరిన్. 175

---

1 కరుణైకాయత్తచిత్తంబు.

తే. అంచు ననుమించు వేడుక నానతిచ్చి, గోచర మగోచరంబైనఁ గొంతధైర్య
శాలివై యుంటిఁ దన్ని దర్శనముఁ గోరి, నేఁడుమీదర్శనమున సందియముదీఱె.

మ. అనిన న్నంతనమూని మౌనిజను లాహా యింక నెట్లో కదా
వనధు ల్ముంపఁగఁ జొగె ముజ్జగము లేవంక న్వసింపంగవ
చ్చునటంచుం గడుఁద త్తఱించినతఱిం జోద్యంబుగా నీడకుం
జనుదెంచుం బరియంచుఁ బల్కుచుఁ బరుంపన్వచ్చు నిచ్చోన్నృపా. 177

క. అనిపలుకుచు నుండఁగ న, వ్వనినిధిఘనఘోషమడఁగ వలమానతరం
గనికాయంబులఁ బొదువఁగఁ, గనికాయంబదర లేచి గ్రక్కునవారల్. 178

సీ. పటుకీర్ణతరజటాపటలంబు ముడివీడి కన్నులకడ్డమై గప్పికొనఁగ
భయవేగసంచలత్పాణిపరిస్ఫుటస్ఫటికాక్షమాలిక ల్జాఱిపడఁగఁ
గాషాయపటములు గటితటంబుల నూడి త్రొక్కుడుపాటుచేఁ దునియుచుండఁ
జాలినొందుచు నెత్తఁజాలక వచ్చుచో ఘనకమండలువు లక్కడనె చిక్క

తే. జడిమ నడుగులు దడఁబడ నుదుట నార్పు
లడర బడిబడి బడలిక లొదలఁ బొగమఁ
గడలికడనుండిమగిడి క్రేఁగంటి దృష్టి
నిడుచుఁ బొలుచు జడదారి యొడయ లపుడు. 179

శా. "అస్మాన్ పాహి భయాతురాం స్త్రిజగతీమాప్లావయద్వారిధి
ర్విస్తార్యా నఖిలు త్వయాంబుయ నితో విష్ణో భవాన్ రక్షకః
తస్మా త్త్వాం శరణంగతా అనితికా ఘావంత ప తేభ్యశ్శం
కస్మాదేవ ముపేక్షసే" యని మును ల్గార్పణ్య మేపారఁగన్. 180

తే. మొఱలు పెట్టుచు శరనిధి మఱలిమఱలి
కాంచుచో నిపె యోడని కదియఁ జనుచుఁ
దెలియ వీక్షించి యదిగాదు జలముగ్రోలు
జలద మిది యని మదిలోన జలగరింప. 181

మహాస్రగ్ధర. కని యమ్మాభపాలుఁ డంత న్ఘనతరసముదగ్రస్వకీయాగ్రభిద్య
ద్వనరుద్ధబ్రహ్మాండభాండావరణపరిపతద్వారిధారాలి శంకా
జనకాసంఖ్యాతసూత్రోజ్జ్వలపృథుగుణవృక్షచ్ఛటాకించిదాకం
పనలీలాకృష్ణభస్వత్పటకటపటలప్రస్ఫుటం బైన నావన్. 182

క. కని యిట్లను మునులారా, కనుఁగొంటిరె దివ్యరత్నకమనీయంబై
కనకన వెలుఁగుచు నిదిగోఁ, గనరయ్యెం గనకతరణి గరుడధ్వజమున్. 183

క. అనునంతలోన దరికిం, జనుదెంచిన యత్తఱిన్ ససంభ్రమముగ న
మ్మునినాథు లెక్కి రొండొరు, లనువడిఁ జేయూఁతగా హాహాహాళిమీఱన్. 184

తే. ఎక్కి ఘనలను కరిసేర్ప నీశ్వరునికై, భారమవుఁగాన దరిసేర్చె నావ యనుచు
విడిచి కాషాయవస్త్రము వ్రేట్టువిసరు, గాలినెండించుకొనుచు నాకలమునందు.

సీ. కలధౌతసర్మితోజ్జ్వలశిరోగృహములు దీపితమాణిక్యదీపతతులు
రమణీయవైడూర్యరచితపర్యంకముల్ సౌవర్ణమణిమయజాలకములు
పృథులగోమేధికపీఠికాపేటిక లకలంకనవవజ్రముకురసమితి
మానితముక్తావితానవితాన మాయాకపుష్పరాగభద్రాసనములు

తే. విద్రుమస్తంభములు నీలవేదు లమర
గాంగజలపూర్ణ ఘనకాచఘటచయంబు
విత్తనము లోషధులుఁ బక్కువివిధవస్తు
జాలములు సూచిసూచి యాశ్చర్యమునను. 186

శా. ఓహో కంటిరె వారిరాశిసలిలం బుద్వేలమై శైలసం
దోహాగంబులు పక్కఁ దక్కిన పురాదు ల్ముంచె నందు నృప
వ్యాహార్యాగ్రమె కాని కాన మితరం బాహా విమానస్వయం
గ్రాహగ్రాహము లెచ్చరించెనుభువఃక్రాంతిక్ష విజృంభించుచున్. 187

తే. తరణి మెఱుఁగారు గారుడధ్వజము గాంచి
కలఁగి పరువిడుఁబలు నపగ్గములు సరలి
పఱచుహయములసారథి పట్టలేమిఁ
దత్తరించుచునున్నది తరణిగనము. 188

తే. ఔర సకలంకమైనట్టి యబ్జమండ, లమునసంగాబ్జమండలభ్రమ సడంగి
జలధిఁబలకరితుండంబు సాచి తివియు, నేమనఁగవచ్చు మత్తుల కెఱుక గలదె.

క. మహిజనులఁ బీడఁ బెట్టకు, గ్రహములఁ బీడింపఁదొడఁగె గ్రాహము లివిగో
సహజ మగున త్త్వసంపద, నహహా యాకాశవృద్ధి నధికము లగుటన్. 190

తే. నూయురే తోయనిధిలోన మకరమీన, కర్కటకరాసులొంటఁ బొండఁగగనమకర
మీనకర్కటరాసుల నించువేడ్కఁ, గౌఁగిలించె సజాతియగౌరవమున. 191

తే. అదరిపాటున వారాశినుదుటు సూచి
మిగులభయమునఁ బమతము మెఱుఁగుబోండ్లు
చేరి తముఁదామె కౌఁగిటఁ జేర్చ సౌఖ్య
వార్ధిఁదేలె మహర్లోకవాసి జనము. 192

తే. ఇదియు గనుఁగొంటిరే చిత్ర మిట్టివేళ, శైవమఘజాగ్రశూలాగ్రభాసికాశి
కానఁ గానయ్యె మోక్షలక్ష్మీనివాస, నాళసమ్మైశితారవిందమ్మురీతి. 193

శా. ఆశాలంఘనజాంఘికోజ్జ్వలతరంగాభంగనానాపయో
రాశివ్యాపృతవిష్టపత్రయచతుర్వక్త్రీయనక్తంబున

న్నాశంబొందక తేజరిల్లె సకలాన్నత్యంబు సూచించుచున్
గాశీపట్టణవైభవంబుఁ బొగడంగా శక్యమే యేరికిన్. 194

క. అని యొండొరులు వచించుచుఁ, గనఁగ మహర్లోకమవధిగా నీచందం
బున ముజ్జగములు దనలోఁ, గొనుచు న్వారిఁ బోలు నయ్యకూపారమునన్.

సీ. వడి నీరువడిఁ జిక్కువడి చక్రవాళాద్రి క్షణమాత్రమునఁ బ్రదక్షిణము సేయు
నతిరయస్ఫూర్తిచే నరుగుచో నాడాడ నగశృంగములు ఘణిల్లనఁగఁ దాఁకు
ఘనవర్తులావర్తగర్తభాగముల దిర్దిగను గుమ్మరసారెరీతిఁ దిరుగు
శతయోజనాయతోన్నతమహాపాఠీనసంఘ సంఘటితఘర్షమున నదరు

తే. జలధి యుల్లోలకల్లోలములను దగిలి, యట్టె యెగయుచు డిగుచును బొట్టిపిట్ట
పగిది మెలఁగెడునావలోపల వసింప, భయపడుచునుండునంతలోపల నెదుట.

సీ. తనభయంకరవాల వినిపాత మమరేంద్రకరవాలహతి యంచు గిరులు వడఁకఁ
దనమస్తకోర్ధ్వరంధ్రవినిస్రుతాంబువు ల్పునరుత్పతద్గంగపోలుపు దెలుపఁ
దనవక్త్రబిలము సొచ్చినను హాతిమితిమింగిలతద్గిలంబు లంగిటను వెడలఁ
దనపార్శ్వభాగసంఘర్షణంబున ద్వీపకోటులు నుగ్గులై నీటఁ గలయఁ

తే. దనమహోద్దండనాసికాదండమునను, ఖండఖండంబులై యహిగ్రాహకమఠ
కర్కటీ నక్రముఖజంతు కాండ మగల, జలధివిహరించు నొక్కమత్స్యంబుఁ గనిరి.

చ. కని యిది యేమి యద్భుత మొకానొకనాఁడును జూడ మిట్టిదే
వనచర మింక దీనికున వాలము సోఁకిన నంతఁ దున్కలై
చను గిరులైన నీతరణిచందము నెన్నఁగ నేల యంచు నె
మ్మనము గలంగి చూచుతఱి మానవనాథుఁడు వారి కిట్లనున్. 198

క. ఓహో భయపడ నేటికి, నూహించితి నాఁటియంబరోత్తమ మిది సం
దేహింపకుండి మనకుఁ, సాహాయ్య మొనర్ప వచ్చె జలనిధి ననినన్. 199

తే. మానివరు లిట్టులనిరి యోమానవేంద్ర, నీవు సేసినభక్తి కెంతేని మెచ్చి
సకలవేదాంతములకు గోచరము గాని, యాశ్రితత్వంబు గోచరమయ్యె నిపుడు.

క. నన్నుఁ గూడి తుంగ పలుకె, క్కనదిఫమున నిన్నుఁ గూడి కేశవమూర్తి
న్గనుఁగొంటి మింక నీహరి, వినుతింపుమటన్న ధరణివిభుఁ డుత్సుకుఁడై. 201

క. చూచితిరే శ్రీహరిమా, యాచాతురి హేమమీనమై జలధిచల
ద్వీచీడోలాకేళీ, వైచిత్రిం జెలఁగు ప్రాభవము మునులారా. 202

. అంభోధివరుఁడు వియన్నదీకన్యకఁ బైనించుముత్తెలప్రాలనంగ
వైమానికాంగనామంతముల బొల్చు సోగ ప్రఁప్పుఁ జేరుచుక్కలనఁగ
గగనలక్ష్మీవేణికాభాగమును గ్రంథనిగ్గు క్రొవ్విరిజాడమొగ్గ లనఁగ
నభిమతవిజయయాత్రారంభమున దిశాలనామణులు జల్లులాజ లనఁగఁ

తే. గంధమదాంధాంబుచక్రచంక్రమణనిపుణ, కపటపాఠీనరాజజాగ్రన్మహాగ్ర
దీర్ఘవాలాగ్రవినిహతోత్క్షిప్యమాణ, లోలకల్లోలజలబిందుజాల మమరె. 203

సీ. అనిమిషేంద్రం బౌటన సురరోషరసాత్తరక్తసహస్రనేత్రము లనంగఁ
వనగృహంబునకు వచ్చెనటంచు వరుణుండు పూజసేసిన పైఁడిపుష్పు లనఁగ
రత్నాకరాంతరభ్రమణవిస్ఫురణచే మైనంటి కనుపట్టు మణు లనంగ
రాజీవనామవిభ్రాంతితో మైవ్రాలి కవలసిచక్రవాకము లనంగఁ

తే. పృథులశతకోటిశితకోటిశృంగసహితి, నెనయు జగడంబుపగడంపుతునుక లనఁగ
శాంబరీమత్స్యమూర్తిదేహంబునందుఁ, బొలుచు రంగారుబంగారుపొడల బెడఁగు.

క. అని యనితరమతిఁ బొగడుచు, జనపతి వందన మొనర్ప జలజాక్షుఁడు మె
ల్లనఁ గ్రిందికిఁ జని నావం, బనమై ధరియించె భక్తతత్పరుఁ డగుచున్. 205

సీ. తనక్రేవఁ గనుపట్టు ధరణీధ్రములఁ గిట్టు సెలసికొమ్మునఁ గొట్టుఁ దలఁగఁ బెట్టుఁ
బొడువఁగా నడతెంచు జడచరంబులఁ గాంచు నిడువకోలఁ ద్రుంచుఁ గడుపు వెంచు
వెనకబారులు దీర్చుఁ బెనుగ్రాహములనోర్చు ఘనవాలమల్లార్చుఁ గడఁకఁ బేర్చుఁ
బ్రక్కలయందు నబ్బురంబుగాఁ బెల్లుబ్బుఁ బరగలఁ బడఁగొబ్బుఁ గరులఁ ద్రొబ్బుఁ

తే. గాయకాంతులఁ దిమిరని కాయములను, బగలు గావించుచును బట్టపగలు సేయు
సారమున మించుమాయావిసారమూర్తి, యించు వేడుకదరి ధరియించునపుడు.

సీ. భోగిభోగాభోగభోగినర్ఘ్యచరత్న రత్నదీప్తులు తమిస్రంబు నోడియఁ
దంతతారస్ఫారదారుణాపారభూత్కారము విషములు గ్రక్కుచుండ
నీలజాలవిశాలనీలశోభావాల మృదునేత్రములు మిఱుమిట్లు గొల్ప
దండభృద్దోర్దండమండనాయితగదాకాండచండోద్దండదంష్ట్రి లమర

తే. జగతిభారంబు సైరింపఁ జాలు టుడిగి, యంబుధిఁ దేలియాడు శేషాహి యనఁగ
ధవళతరదేహధగధగద్ధగలు మెఱయఁ, గదియ నేతెంచు నొకభుజంగంబుఁ గనిరి.

తే. కాంచి యిఁక నేమి సేయుద మంచు గరుడ
మంత్రము జపించుచుఁ జలించు మానివరుల
వెఱవ నేటికి సిద్ధియును విష్ణుదేవు
ననుమతంబునఁ జనుదెంచె ననుచు లేచి. 208

తే. ఆనరేంద్రుఁడు భీషణాత్యంతదీర్ఘ, కాయసర్పంబు రజ్జువుగా ఘటించి
మీనశృంగంబునను నావ మెడలకుండఁ, గట్టిగాఁ గట్టివైచి యుత్కంఠ మెఱయ.

చ. కరములు మోడ్చి ఫాలఫలకంబునఁ జేర్చి విశాలలోచనాం
బురుహముల న్మరందములఁ బోలి ముదశ్రులు జాలువార సు
స్థిరతరభక్తి భూపతినుతించె దినాంతనటన్మృగాంకశే
ఖరమకుటీతటీరటితగాంగ *కృపీటఘుమంఘుమార్భటిన్. 210

* ఝరారవగౌరవోక్తులన్.

సీ. జయవియన్మణిఘృణిస్థగితగాఢతమిస్ర జయచంద్రకిరణదంష్ట్రాసహస్ర
జయచంచలాతిచంచలదీర్ఘలాంగూల జయభయంకరముఖశ్మశ్రుజాల
జయమస్తకోత్పతత్సలిలసిక్తవిమాన జయసృష్టితృప్తప్రజావితాన
జయనిర్జరేంద్రవజ్రకఠోరతరశృంగ జయలక్షయోజనోచ్ఛ్రయశుభాంగ
తే. జయమహాచక్రచంక్రమాచరణదక్ష, జయతరంగవిలంఘనచటులపక్ష
జయవిగాహప్లవోద్దామసత్త్వభూమ, జయహిరణ్మయపృథురోమసార్వభౌమ.

మ. తళుకుంజాయకడాసిమైపొడలు నిద్దామీసలు న్వ్రేయికో
అలుగాటంపుగరుల్ ధగద్ధగితనేత్రంబుల్ మహేంద్రాయుధో
జ్జ్వలశృంగంబును దీర్ఘపుచ్ఛము మహాసత్త్వంబు హేమాద్రికిం
దులయౌ దేహము గల్గునిన్ను భజియింతున్ దంభమీనాధిపా. 212

తే. చంద్రుసైదోడు పూఁబోడి జళుకుఁదళుకు
వాలుగన్నుల బెళుకుల వైపుహూపు
వాలుఁగన్నుల వలపింపవలయు ననియొ
దేవమాయపుమీనవైతివి పయోధి. 213

నాగబంధము.

మ. సమధికమైనప్రేమఁ దగ సాగరమధ్యములోన నాగబం
ధమున నటించు శ్రీమజ్జనావనసత్కనకాంగిధామవి
భ్రమఘనమీనమై మునులపాలన సల్పుచు నీకఁబూనవా
యమసఁగి నేము సాధునిగమాగమగవ్య నవీనజాసఖా. 214

మ. స్వవిధం బంతయుఁ గానలేక బహుళాజ్ఞానాంధకారంబు కి
న్గవఁ బైకొన్నఁ బదార్థతత్త్వ మెఱుఁగంగాలేని మా కిట్టిచో
రవికోటిప్రతిభావిశేషముల నశ్రాంతంబు విశ్రాంతసూ
భవదీయాకృతి చూపి ప్రోవు సుహనాపాఠీనచూడామణీ. 215

క. మీనావతారమున స్వా, మీ నావఁ దరింపఁజేసి యజలరాశి
న్నే నిన్నుఁ బొగడఁ [1]గలనే, మీనమ నన్నుఁజేరి ప్రోవుమీ నలినాక్షా. 216

మ. జడుఁడజ్ఞానమున న్సుఖంబనుచు సంసారాంధకారంబునం
బడి దుఃఖంబుల వెంబడింబడి సుఖంపన్లేక వేసారి నీ
యడుగుల్ చిత్తములోఁ దలంచి నుతిసేయన్ వానికారుణ్యపుం
గడగంటం దిలకించి ప్రోతువు జగత్కల్యాణసంధాయకా. 217

క. నే నెవ్వఁడ నాకేమి, జ్ఞానం బేమిటికి వచ్చు సంసృతిదుఃఖం
బే నాఁడు వాయు మోక్షం, బే నన్నఁడు గాంతుఁ జెప్పవే కరుణాబ్ధీ. 218

క. నావిని సత్యవ్రతధా, త్రీవిభుఁ గరుణాకటాక్షవృష్టిం గని రా
జీవాయితపాండరరా, జీవాయతలోచనుఁడు వచించె మృదూక్తిన్. 219

---

1 గలనెయ, నేనుని నన్నుఁ జేసి ప్రోవవే నలినాక్ష.

క. నేను న్నీవనుట యె య, జ్ఞానం బందునసె గలిగె సంసృతియా య
జ్ఞానము దెగ నదియుం దెగు, జ్ఞానము సమకూరు మోక్షసౌఖ్యముదొరకన్.
క. విను మిది రజ్జువు ఫణిగా, దని తెలిసిన భయము నుడుగు నటుపలె జీవుం
డనుగాను బ్రహ్మ మని తెలి, సిన నిర్భయుం డగుచు ముక్తిఁ జెందు నరేంద్రా.
క. విను బ్రహ్మసంశయము తెలి, సినవాఁ డెందుఁను భయముఁ జెందఁ డనంగా
వినవే శ్రుతివాక్యంబుల, ననఘా తత్ప్రీతిఁ జెందనర్హ్మముగాదే. 222
సీ. బహుజన్మముల సాధుపరిచర్య చేసినఁ బుణ్యపురాణార్థముల నెఱుంగుఁ
బుణ్యపురాణార్థముల నెఱింగినయంత సత్కర్మ మెప్పుడు సలుపుచుండు
సత్కర్మ మెప్పుడు సలుపుచునుండిన మత్పాదభక్తి యాత్మను జనించు
మత్పాదభక్తి యాత్మను జనించినమాత్రఁ గొనసాగి జ్ఞానంబు కుదురుపడును
తే. జ్ఞానమునఁ బూర్వకర్మసంచయము లెల్లఁ
దీఱు నప్పటికర్మము ద్వేషహితుల
కగును బ్రారబ్ధ మనుభూతమగుచుఁ దెగిన
జనుఁడు కైవల్యసామ్రాజ్య సౌఖ్య మొందు. 223
తే. అని మఱియు సాంఖ్యయోగక్రియాదిబోధ
సాధకం బైన సపురాణసంహితాక్ర
మము సవిస్తరముగ సంశయములు దీఱ
యముల కెఱిఁగించుచున్న యయ్యవసరమున. 224
శా. అబ్రం బైన భుజాబలద్రఢిమ వాహాగ్రిప్రుఁ డత్యంతను
ష్టబ్రహ్మాస్య సమీరనిస్సృతము లౌ తమ్ముం బ్రమోషించి య
య్యబ్రాశిం జొఱఁబారుచో శ్రుతులు హాహాకారము ల్మీఱఁగా
నబ్రహ్మణ్యము వెట్టినం గపటమత్స్యం బై గెఁ దద్రక్షకున్. 225
సీ. కమలజాతభవాండకర్పరం బొరయంగ మెఱుగు బంగరుచాయ మేనిఁ బెంచు
బిరుదువజ్రపుగండ నెండారమై మీఱుకొమ్మున శేషాహి గ్రుచ్చి యెత్తు
దిక్కుంభి కుంభము ల్వ్రీక్కలై ముక్తాఫలములు పై కెగయ వాలమునఁగొట్టు
బడబానలము నిపంపఁగఁ జేయు రూక్షవీక్షణముల విస్ఫులింగములు దాల్చు
తే. భావిమంథమహీధరభ్రమణరీతిఁ, జెలువుపాలువున గిరగిరఁ దిరుపుగట్టు
నబ్ధి నేకాంతలీలావిహారలోలుఁ, డై నహాటకకపటపాఠీన విభుఁడు. 226
క. అని తెలిపిన వైశంపా, యన శమథనలోక సిద్ధరాధపుత్రోడక
జనమేజయవిభుఁ డని యె, న్వినయము రెట్టింప మిగుల విస్మితుఁ డగుచున్. 227
శా. ఓహా చంయమిచంద్ర సంద్రములు నేఁ డొండై నవేళ హాయ
గ్రీవుం డెక్కడనుండె నేకరణిఁ జేరె నృత్యలోకంబు రా

జీవకోత్పన్నుఁ డెఱుంగకుండ నిగమస్తేయంబు గావించి వాఁ
డేవంకన్ వసియించెఁ దెల్పఁగదవే యేతత్పురావృత్తమున్. 228

క. అన వైశంపాయనముని, విన విన నింపొంద నిట్లు వినిపించె ఘనా
ఘనఘన నిభగౌరవలం, ఘనజాంఘికనవరసార్థగంభరోక్తిన్. 229

క. మును చాక్షుషమన్వంతర, మునను హయగ్రీవనామమునఁ దగుదనునం
దనుఁ డతిఘోరతపశ్చ, ర్యను హరు సంతుష్టుఁ జేసి యాహరుకరుణన్. 230

క. వనరాశి భువనమోహన, మను నగరం బొకటి దానవాధ్యక్షత్వం
బును నిర్జరవరజిత్వర, ఘనబాహుబలంబుఁ గాంచి కదనోన్ముఖుఁడై. 231

క. రుషితుఁడుగా గిరి గుహలం, దుషితత్త్వము గన్నసురల కుచితంబయ్యె
స్తుషితత్త్వము వరు విడు నని, విషపతియు మనోజవాఖ్య వించవహించెన్.

వ. ఇట్లు దురతిక్రమ నిర్వక్రదోర్విక్రమంబున శక్రాది సకలలోకపాలకులంబు
వికలంబుగావించి తదీయపదంబు లాక్రమించి వారలు దనపదంబులాశ్రయింప
భువనత్రయం బేకాతపత్రంబుగాఁ బాలించుచుండి యొక్కనాఁడు. 233

చ. హరిహయవహ్ని సౌరిదనుజాప్పతి వాయు కుబేర శంకరుల్
నరసతగొల్వ మ్రొక్కుటీడ స్వామి పరాకవధారు దేవ హా
చ్చరిక యటంచుఁ గంచుకులు సారెకు సారెల నుగ్గడింపఁగా
సురుమణిపీఠి నిండుకొలువుండి నిశాచరనాథుఁ డిట్లనున్. 234

క. ధీరహితులఁ దనమంత్రులఁ, జేరంగాఁ బిలిచి యతివిజృంభితవర్షా
ప్రారంభాంభోధరగం, భీరవచోగుంభనంబు మించ వచించెన్. 235

తే. అఖిలదిక్పాలకాధిపత్యంబు మనకుఁ, జెల్లుచుండఁగ నిదియేమి క్షితిదివిజులు
యాగభాగంబు లర్పింప రంచు నొకని, శాచరునిఁ బంపవాఁడు యాజకులకడకు.

క. చని "యింద్రాయస్వాహా", యనుచుఁ బురోడాశమిచ్చు నవసరమున హో
తను జెయివట్టి యహో హా సిలు, మని గద్దించుచును బలికె నందఱువినఁగన్.

శా. సౌవర్ణాచలధైర్యకల్పితతపశ్చర్యాసహర్షీ భవ
జ్జీవంజీవసుహృత్కళాధరపరశ్రీదర్పభీతామనా
క్సేవాసాంజలితానమద్ధరిహయగ్రీవుం డనాఁగా హయ
గ్రీవుం డేలెడు ముజ్జగంబులు గనత్క్రతుప్రతాపంబులన్. 238

సీ. జేజే యనుచు మ్రొక్కు జేజేలరాయఁడు వేఁడికోనని చూచు వేఁడివేల్పు
దండంబు ధరియించు దండపాణి తదాజ్ఞ దా నవ్వుడలఁదాల్చు దానవుండు
చేతులు మొగిచి ప్రచేతుండు భజియించు గతి నీవె యని సదాగతి చరించు
ధర్మనంచు మనుష్యధర్ముఁడు ప్రార్థించు శంకచే శరణొందు శంకరుండు
తే. జలధిసారబారు హరియును జడధియగుచు, గట్టుమెట్టును బలితోలు గట్టుదంట
దెసలదొరలకెయిటువంటి దెసలు దొరలఁగలరె పరులింకనతనితోఁగలనికెదుర.

క. ఓవిప్రులార వినుఁడీ, నావచనము నేఁటినుండి నన్నేలు హయ
గ్రీవునకు యాగభాగము, లీవలయును వహ్నిముఖుల కీవల దనినన్. 240

సీ. ఏమేమి తాఁగాక యింక నెవ్వరున్నారు యాగభాగంబుల కనెడువారుఁ
దనకేలవచ్చె నింతమదాంధకారంబు తనువొల్లఁ డేమొకో యనెడివారు
నలుకక దుర్భాషలాడెడి దూతజిహ్వ యెట్లిప్పు డేయుఁబో యనెడివార
లెంతవింతలు పుట్టె నిదియేమి హేతువో యంచుఁ జిత్తమునఁ జింతించువారు

తే. నోరిగి యేమనకూరక యుండువారు, లేచి యుత్తర మంచు నూహించువారు
నగుసదస్యులలోఁ గొంద ఱార్యులిట్టు, లిది సమయోచితంబుగాదనుచుఁ జూచి.

తే. నీవు సెప్పినబుద్ధి యెంతేని లెస్స, కాదనంగ రాదు మాకు లోకముల కెల్ల
నేత గాఁడె హయగ్రీవనిశిచరేంద్రుఁ, డైన నొకమాటగల దెట్టులనిన వినుము.

క. వేదోక్తవిధిని మేమా, యాదివిజుల కొఱకె యిత్తు మధ్వరభాగం
బెదిక్కున స్వాతంత్ర్యం, బేదీ మాకనిన దనుజుఁ డేగి రయమునన్. 243

శా. ఆవార్తల్విని యంప దైత్యపతి రోషావేశముప్పొంగ నా
హా వేదంబుల యాగభాగము లమర్త్యశ్రేణికే కాని మా
కేపంతం బనిలేక యుండునటుగా నేర్పాటు గావించెఁ గా
నీ వేగంబ హరించి తెచ్చి శ్రుతులు భగ్నీభూతము ల్సేసెదన్. 244

తే. అరయఁగాఁ గశ్యపబ్రహ్మ కగ్రమహిషి, యైన దితిపుత్రులము గాన నాదిదేవ
తలము మే మట్టిమాకు నధ్వరములందు, భాగములు లేవిదేమిపాపంబుగాదె.

తే. అహహ సత్రంపుఁగూటికి నమరవరులె, కాసిమేము ద్రష్టలము గామె కాయటంచుఁ
[1]బరిహసించుచు నత్యంతపరుషరోష, రసకషాయితనేత్రుఁ డై యసురవిభుఁడు.

ఆ. ఇంక నేఁడు మొదలు నెవ్వరు వేదముల్, [2]దలఁతు రట్టివారు దండ్యులగుదు
రనుచుఁ జాటఁబంచె నఖిలలోకంబుల, దానవులకుఁ గలదె ధర్మచింత. 247

వ. అంత. 248

క. ఆవార్త లెల్ల నారదు, చే విని యీఁ డెంత దుడుకు చేసె నటంచున్
భాగంబు గలఁగ శుక్రుఁడు, [3]వేవేగన్వచ్చె దైత్యవిభుసభఁ జేరన్. 249

క. వచ్చిన మునిపతితోఁ దన, ముచ్చట దనుజుండు సెప్ప మునిపతి దనలో
నచ్చెరువందుచు నిదియే, మిచ్చ దలఁచితివి దానవేశ్వర చెపుమా. 250

తే. అక్కటా స్వయంవ్యక్తము లైనశ్రుతుల
నౌనుగాదనఁ దగునె యయ్యజనకైన
సురలయందును ధర్మ మసురులయందుఁ
గలుపమునుగల్గ మీకు భాగములు గలవె 251

---

1 నపహసించుచు నత్యంత హార్ద రోష. 2 దగఁ బఠించువారు. 3 వేవేగమకదలి దైత్యవిభు సభఁ జేరెన్.

క. కలకాలము పరకాంతలఁ, గలయం బలఁచుటలు హింసగలగుణ మఘ్యం
గలవే ధర్మంబులు మీ, కలకలహములందెకాక యసురాధీశా. 252

తే. అనిన నాగ్రహమొప్పవ లోనడఁచి సెలవి, వారఁగానప్పుడై లేచి యవీరుఁ డనియె
నెంతమాటానతిచ్చితి రేనెఱుంగ, నేసుధాంధులధర్మంబు లింతయేల. 253

సీ. అమరనాయకుఁ డహల్యాకాముకుఁడు గాఁడె శిఖి ఋషిస్త్రీల కాశింపలేదె
సతతంబు యముఁడు హింసకుఁబాలుపడఁడె రాక్షసులలోపలివాఁడు గాఁడె నిరృతి
వీర్యంబు ఘటములో విడువఁడే వరుణుండు పవనుండు గన్నెఁ బట్టలేదె
శివ కపరాధంబు సేయఁడే ధనదుండు భర్గుం డొనర్పఁడె బ్రహ్మహత్య

తే. హరియు భృగుపత్ని నొంపఁడే యజ్ఞుడు గూఁతుఁ
గలయఁడే శశి గురుకాంతఁ గలసికొనఁడె
యింక శుద్ధాత్ము లగువేల్పు లేరి వేలు
మఱచి యుపేక్షింపుఁ జెలఁగిన మానిచర్య. 254

తే. తాము చేసినయవి యెల్ల ధర్మములఁట, మేము చేసిన నఘమఁట మేలుగాదె
యేకరణివచ్చె వారల కింతయగ్ర, గణ్యతయు మాకు నింత లాఘవము జగతి.

ఉ. ఎక్కడిధర్మ మేటిశ్రుతు లింకననేటికి నేను రాజనై
పెక్కువ ముజ్జగంబులు నభేద్యపరాక్రమలీల నేలన
న్నెక్కుడుభక్తితోఁ గొలువ నిచ్చెదఁ గోరినవారికోరిక
ల్దక్కఁగ నోర్తుఁగాక పరదైవముల న్భజియింప నోర్తునే. 256

తే. మీరు విచ్చేయుఁ డనుచు సమృద్ధరోష
మెసఁగ డిగ్గన లేచి యయ్యసురవిభుఁడు
నగరిలోనికిఁబోవఁ జూచు గురుండు
నవ్యతఁ జెచక్కఁ బెట్టెను ననుచుఁ జనియె. 257

సీ. మునివృత్తి "నోం" మని ముక్కుపట్టి జపంబు సేయుచుఁ బెక్కురుఁ డేని జిత్తశుద్ధి
"నన్న యేస్వాహా" యటంచును వేలిమియందునొకఁడైన యాహుతినొసఁగఁబోఁడు
"హరిహోహరి" యటంచు నామాయిపుణ్యతీర్థంబుల నొకఁడైనఁ దానమాడఁ
డుపదేశ మొనరింప రోగిఁ "దత్త్వమసి" యంచు సామవేదంబుల సరవినొడివి

తే. భూసురులలోన సింగిలి భుక్తి వెళ, నైనఁ "జత్రాయనమ" యని యన్న సుడర
దేమి చెలుపుదు నింక శ్రీరామ రామ, తలఁప దోసంబు నాఁటిదుర్దశల తెఱఁగు.

తే. లేశమాత్రంబు ధర్మంబు లేనికతన, జను లనావృష్టి నతివృష్టి సమయ విలయ
సమయమగుటయు జలధులైక్యమును జెంద, భవనమోహనమ సుకపుంగవుఁడు చేరి.

మత్తకోకిల. ఇంక నా కిది వేళయంచు ననేకసంగరరంగని
శ్శంక బాహుమహాస్సనాథుల సైన్యనాథులఁ బుత్త్రులం

బంకజాక్షులఁ గార్యదక్షుల బంధులం దగువారలం
గొంక కప్పురి సిల్పి దానకుంజరుండు మదాంధుఁడై. 260

సీ. మందులనూడితోఁట మలఁచివేసినసిగఁ బొల్పుగానఁగనీని బొమిడికంబు
పరుఁ గుఁ దాను గన్పడకుండ ఫాలభాగమునఁ బెట్టినయట్టి కావిబొట్టు
నెడవంకఁ బచ్చరాపిడికంకిఁ గొంకించి చారికట్టిన నీలిచాయపట్టి
వలకేలఁ బిడెము డాపలికేలఁ గేడెంబు నంగింబునందు వజ్రాంగిజోడు

తే. మీఱ మఱియును దైతేయచోరభటుఁడు
కుఱుచకన్నపుఁగత్తి సొక్కుపొడిబరణి
మూలికల్మణులాకట్టు మొనలుగాఁగ
జోగసంగ్రహణీయ వస్తువులు గొనుచు. 261

వ. ఇత్తెఱంగున నత్తురంగగ్రీవుండు త్తరంగితోత్సాహసాహసంబులు మనంబునం బెనంగొన నసంగతిమిసఘంటాచంగన్మణస్థగితగోపురం బగుపురంబు వెలువడి నలుగడలం గడలి విలోకించుచు నోరంచుక గొంచక రసాతలతూర్యమాణ విరించిచంచలలోచనాకరాంచల సమంచితవిపంచికారవవంచనాచుంచుచంచత్తరంగాయమాన నాగకన్యకానన్యసాధారణానూన గానతానమానంబులకుం జొక్కుచు మయమాయాసియలితోపరిహరిత్పరిచ్ఛదవితానాయితతోయధిం జొచ్చి ఘనాఘనఘనాపఘనజాయమానపవమానదోధూయమాన జలచరవర్గం బగుబాహుల్యవయస్యయసమార్గంబు పట్టిపోవుచు నాడాడ నభ్యవహారంబులకై విహారంబులు సలుపు విహారంబుల కగతలప్రహారంబులం జమున కుపహారంబులు సేయుచు వక్రంబు లగునక్రంబుల చక్రంబుల నాక్రమించి చక్కు సేయుచుఁ గులాచలచక్రక్రమపక్రచంక్రమవిక్రమాభితఃక్షుభితసర్వతోముఖత్వరిత సర్వతోముఖపరిపాజ్జలచరగ్రసనవ్యసనవ్యగ్రపరివృతాయమాన నానామహామీనాననంబులు సొచ్చి యుదరంబులు ప్రచ్చియు గాఢతరకంచుకవ్యాఘ్రోరుస్తనస్తనీకల్పన మైనాకాదికులపర్వతంబులం దాఁకుచు నిజాంగలోకనభయపలాయమానమానుషీవితానంబు లనసరపదవిలగ్నవిద్రుమలతావలయపతితశైలమాణవకులంగనుంగొని హసించుచు నఖాంకగండతలమాకనాయితపచండిలమవప్రచండసముద్దండంబులై యొండొండ భండనంబులు సల్పుచుఁ గాండవేదండకాండప్రకాండంబుల నడుమఁదూఱి హరిదంతదంతిదంతురితకాంతిమంతంబులగు నగ్రదంతిదంతంబులం బెకల్చి వరుణాంభోజనయనా కుచకుంభవిజృంభమాణావష్టంభసంరంభంబు లగుకుంభంబుల మార్తికంబు లెడల వ్రేయుచు నల జననీ పరువిడ దిడిపమగు ఘీంకారంబుల నంకురించిన శంకాతంకంబుల నడంకుచుఁ దమతమయంగనామణులాసం గుహాంతాలింగనంబుల నుపాంగు జలమానుషకుమారవర్గంబుల మొక్కులు

గైకొంచు నెడనెడం ద్రోవకడ్డంబై మెలంగు జలస్థలజంగంబులం గనుంగొని
దుశ్శకునంబని తలంచుచుం జేనొడిసి జిరజిరం ద్రిప్పివైచు నెడ ఘణామణులు చె
దరి విస్ఫులింగంబులగములవలెం జూపట్టి యేపట్టున నిలువంజాలక మూలమూల
లకరుగు మకరకర్కటకాదిజంతుసంతానంబుల కగుబడబానలసంతాపంబునకుం
గొంత చింతించుచు భవిష్యత్కూర్మధృతమందరవసుంధరాధరసూచకంబుల
గుచు గిరులక్రింద నందందుం గ్రందుకొనుకూర్మంబులు గ్రుంగ శృంగంబుల
మెట్టి లంఘించుచు ఘృతపరిప్లుతసముజ్జ్వలదావాగ్నిజ్వాలనజ్వాలికా సంతాపశర్క
రాయితేక్షురసవ్యంజనసమంజసంబు లగుదుగ్ధంబులు గ్రోలుచుం దనివిసాలక
లవణరససంమిశ్రంబు లగుదధిఖండంబుల మెసంగుచు శుద్ధోదకంబుల గండూ
షించుచు హేలావధారిత హాలాహలపానవేలాపిలోలాయిత కాలానలకీలాకుల
సమాకులాఖిలారుణశోభాలవాల విశాలలోచనగోళంబులు ద్రిప్పుచు సోలు
చు జంబూప్లక్షాదిద్వీపవృక్ష ద్విత్రిమాత్రావశిష్టశాఖావలంబనంబునం గొంతవి
శ్రాంతుండగుచు దివాకరమార్గంబు నిర్గమించి సుధాకరపథంబంటి తారాపథం
బున కెగసి బుధాదిగ్రహంబుల నతిక్రమించి ధ్రువమండలంబు దండకుం జేరి
మహర్లోకపథంబునం బయలుదేఱి * ప్రాప్తసంయుగవిలయ సమయసముత్తిప్త
సప్తసప్తదీప్తితప్తులగుచు నుపరిలోకంబులు వలసలుచేసి మరలి తమతమ
యగారంబులం జేరువారి నాలోకించుచు దానవాదివర్జితులై విరాజిలు వైరాజ
లోకంబగు జనర్లోకంబుం బ్రవేశించి యవ్వల శతానందనందనసనకసనందనాది
మునిబృందానేక మునిబృందసహస్రారవిందబంధుబంధురప్రభాదుస్సహలోకం బగు
తపోలోకం బస్తోకప్రయత్నంబునం గడచి యుత్కంఠం జనిచని. 262

సీ. కడవన్నెతళుకుబంగరుకోట కెంజాయ సంజకెంజిగిరంగు సవదరింపఁ
దోరంపు ముత్యాలతోరణంబులకాంతి చొక్కంపు చుక్కల టెక్కు సూప
జేజేలరాటాల చెలువంపుగృహపాళి కటికిచీకటిగుంపు గరిమసింప
రాణించు జాతివజ్రాల మేడలడాలు పండువెన్నెలచెన్ను పరిఢవిల్ల

తే. వివిధ మాణిక్యదీపము ల్వెలుఁగుచుండ
స్మరగణాక్రాంత మిథునలోచనసరోరు
హములు ముకుళింప నైశధర్మముల నొందు
సత్యలోకంబు గనుఁగొనె దైత్యవిభుఁడు. 263

చ. కనుఁగొని విశ్వకర్మకరకౌశలి మెచ్చుచు రాజవీథులం
జనిచని ముందటన్ వెలి హజారము వెల్వడి వచ్చుచున్న యా
సనకసనందనప్రముఖసంయములం గని పెద్దకొల్వునీ
తెనలువయుండు నెంచి నడురేయి నిశాంతము సొచ్చియచ్చటన్. 264

* ప్రాక్తనయుగవిలయ,

సీ. ఉపసృష్టిక్రమమెల్ల నొప్పించి బహుమానమంది వచ్చిన కర్దమాదిఋషుల
జనులకర్మశరీరసంఖ్యలెల్ల దినాంకకము వేసి లిఖియించు కరణికులను
దమతమయాధిపత్యములు దీరహజారమందుఁగాపున్న యింద్రాదిసురుల
వినికి వేళయటంచు వీణల తంత్రులు సారించుతుంబురునారదులను

తే. దానవరుసల పెంచు గంధర్వగాయ, కులను జతగూడునట్టుపకాలము వారిఁ
గాసెగట్టు వియచ్చరకంబుకంధ, రలను జూచుచుఁ గక్ష్యాంతరములు గడచి.

సీ. తోరంపుసాంబ్రాణిధూపధూమముగట్టు పగదాయబాబాలబారుదీర్ప
బంధురమురజధింధింధిమిధ్వానంబు బహుళగర్జావిజృంభణము నెఱప
వేలుపుమిన్నల వివిధభూషణకాంతి శక్రచాపస్ఫూర్తి సవధరింపఁ
దిరువులగట్టు చిత్తరులమైఁ గెలు గ్రొక్కారుమెఱుఁగులకోపుఁ జూపఁ

తే. ఋష్యవర్షంబు వరగండ్లపోలుపు దెలుప
సారమృదుగీతికామృతాసార మెసఁగ
వర్ష వేళను బోలు నవ్వనజభవుని
నాట్యశాలను గడచె దానవవిభుండు. 266

క. అజుఁడు గొలువుదీరి యంతిపురంబున, కరుగుచనుక నొక్కయరుఁగుగప్పు
రాలత్రోవఁ గానరాకుండ డాఁగియా, వెనుక మెల్లన వఁజనుచుఁ గదుట. 267

తే. భానుపరిపూర్ణనీహారభానుచిత్ర, భానుభానుమహారాజనిష్ఠానదృశ్య
మానమాణిక్యదేదీప్యమాన మైన, కేళికాగేహపాళి వీక్షించి కొనుచు. 268

సీ. శారికాకలకంఠసగుణనిర్గుణవాదనిర్ణయప్రవణవాణీశుకంబు
రథవియోజితమనోరథమనోజ్ఞవిహారహారివాహనరాజహంసకులము
నక్రాంతవికచహేమాంభోజవిహరమాణాజ్ఞాతవిరహిరథాంగయుగము
భారతీగళరవాభ్యసనలీలాలోలకవకవకలరవకలరవంబు

తే. గురుకువాహాసపుషితచకోరకంబు, గానవిద్రవమాణశృంగారసౌధ
చంద్రకాంతాంబుకణపాయిచాతకంబు,నగుచుఁ జెల్వొందు కేళీగృహంబునందు.

మ. తళుకుంజప్పరకోళ్లమంచమున నిద్రాజాడ్యపూసెజ్జపైఁ
బలుకుం జిల్కలకొల్కి రాచిలుక బాబాసాహిబూసయ్యపుం
గలనఁ జోక్యముగాంచి మైబడలఁగా గాటంపునిట్టూరుపు
లొల్వలయ న్నిద్రితుఁడైన పద్మభవు నాలోకించి యాలోపలన్. 270

తే. అతుల మాణిక్యదీపము లార్పరానిఁ,
దనదు నెమ్మేనిచాయన త్తఱి శయించి
యున్న యుడిగెపుపూఁబోండ్ల యొడలిమీఁదఁ
బాఱునియ్యక యొకయోరఁ జేరవచ్చి. 271

మ. అతులంబై తగు బ్రహ్మవర్చసము డాయన్రామిఁ బొంచున్నచో
నతివేలాయితనాసికానుషిరయాతాయాతనిశ్వాససమా
రుతసంక్షుబ్ధచతుర్ముఖంబులను మూర్తుల్దాల్చి వేదాళిని
స్రుతమైనన్ హరియించె దక్షణమరక్షోభర్త విభ్రాంతుఁడై. 272

సీ. హీరకుట్టిమభూము లిసుకనేలలటంచు గట్టిగానడుగులు పెట్ట వెఱచుఁ
బచ్చరాకట్నంబు పచ్చికపట్టని వెడవెడ మునివేళ్ల నడచిపోవు
నిలువుటద్దంబుల నీడలు పరికించి పరులంచుఁ జేకత్తి పదిలపఱుచుఁ
దానువచ్చినత్రోవ గానక తలబొప్పిగట్టఁగాఁ గుడ్యభాగములఁ దాఁకుఁ
తే. దడఁబడుచు నిద్రపోయెడి తలిరుఁబోండ్ల
పాదముల మెట్టుఁ గాని మున్నెంటి దైత్య
మూనలేఁడయ్యె విను మెంతవానికైన
దొంగతన మున్నయప్పుడె దొడరు భయము. 273

మత్తకోకిల. అంత నొక్కక్రమంబునం దనుజాధినాథుఁడు భారతీ
కాంతుకేళిగృహంబు వెల్వడ కంధిగర్భముఁ జేరఁబో
నంతయు న్మొఱవెట్ట వేదము లీశ్వరా మము దేవతా
హంతచేఁ బడకుండఁ బ్రోవవె యంచు బెట్టుగ భూవరా. 274

తే. అప్పు డచ్చెరువందుచు నంబురాశి, దరినిమ్ముంచెడి సప్తర్షివరు లిదేమి
యార్తనాదంబొ కపటమీనావతార, తేటతెల్లమిగా మాకుఁ దెల్పవలయు.

ఉ. నాఁపుడు శాంబరీశిఖరనాయకుఁ డట్టను మౌనులార వా
ణీవిభుఁ డప్పు మైమఱచి నిద్దురవోవఁగఁ జూచి యాహయ
గ్రీవుఁడు చోరవృత్తిని హరించి తముంగొనిపోవుచుండఁగాఁ
గావఁగ దిక్కులేమిఁ గడఁక న్మొఱవెట్టఁదొడంగె వేదముల్. 276

ఉ. కావున ముచ్చు రక్కసునిఁ గ్రక్కున నొక్కటనుక్కడంచి వే
దావళి నుద్ధరించి క్షణదాంతవినిద్రితుఁడైన బ్రహ్మకిఁ
బోవలెనంచు మించుజలముల్ బలముం గలముం బయోధి నెం
తేవఁడి మీఱడించి దురతిక్రమవేగపరాక్రమంబునన్. 277

మ. సమయాంభోనిధిఁజొచ్చి చండతరచంచద్వాల మల్లార్చుచున్
సమరోజ్జృంభితజంభశాసన భుజాస్తంభాగ్రదంభోళి దు
ర్దమశృంగంబున వేదచోరపురవప్రశ్రేణికల్ నుగ్గునూ
చముగాఁ దాఁకె సుధాశనాసహనయోషాగర్భనిర్భేది యై. 278

మ. అటులం దాఁకిన యంత దంతికరలూనాబ్జంబు చందంబునన్
స్ఫుటితంబైనపురంబు వేవెడలి రక్షోవీరు లీక్షించి యు
చ్చాటలే దిట్టికడానిచోఁ ఱ యిదిగొంచుంబోయి చేకొన్కగా

ఘటియింపం బంపగు దైత్యనేత కని దోర్గర్వం బఖర్వంబుగన్. 279

తే. గాలములు వైచువా రదికానటంచుఁ, బెనువలలు వేయువారవి పనికిరావ
టంచు నడిగా రచెక్కకై యరుగువారు, నైన యసురులకనిను నమ్మినమూర్తి

ఉ. ధీవరులార గాలము తుదింబగాలంబుగ నెట్టిగ్రుచ్చి మీ
రీవగ వైచినం బగులనేటికి నేఁటికి వింతమాంసముల్
గావలెనంచు వచ్చితిని గాపుననేవలెనన్న మీహాయ
గ్రీవునిగ్రుచ్చి వైవుఁడు హరింపుదు నంతటమిమ్ముఁ జేరుదున్. 281

ఉ. ఇంతప్రయాస మేల చనుఁడిప్పుడ యంచును వారుసూడఁ దా
సింతయి యంతయై వెనుక నేనుఁగయంతయు కొండయంతయై
యంతయుఁ బెద్దయై కడలి యుల్లెడ నిండి సహస్రయోజనా
క్రాంతతనూవిలాసమునఁ గన్పడఁ జూచి నిశాటసైనికుల్. 282

క. నరభక్ష్యమైనమీనము, సురభోజనభక్ష్యమౌననఁగఁజిత్రం బౌ
పరికించెద మిట నేఁడా, సురపతి నినుదినుట నీవసురపతిఁ దినుటల్. 283

మ. పదరం గారణమేమి యంచు దనుజల్ప్రహారప్రౌఢిచేఁ
గదల న్మోఁదుచు సీఁటులం బొడుచుచున్ ఖడ్గంబులం జించుచుం
గదియ న్గ్గాని మత్స్యమొక్కపరిశృంగం బట్టిటుం ద్రిప్పఁగా
సుదరంబుల్ శిరముల్ దెగంబడిరి దైత్యుల్వేనవేలొక్కటన్. 284

శా. ఆవార్తల్ హతశేషసైనికులచే నాలించి సేనాని దా
నీవేళంజని దానిఁ దెత్తునని వేమేతేరఁ ద ద్వాలలీ
లావిక్షిప్తమహానగాళిపయి వ్రాలం గూల సైన్యంబుతో
దేవారాతివరూథినీవిభుఁడు మధ్యేరాజమార్గంబునన్. 285

వ. అంత. 286

శా. వాలోత్క్షిప్తగిరు ల్సురారిపురిపై వ్రాల న్విశీర్ణంబులై
రాలెన్గోపురముల్ గృహంబు లురిలెం బ్రాసాదముల్ నుగ్గులై
తూలెన్గోటలుమగ్గె సౌధములు దోడ్తో భిన్నభిన్నంబులై
వ్రీలెన్మండపపంక్తు లొడ్డగిలె నావిర్భూత ఘోషంబునన్. 287

తే. వాని లోపల నొక్కపర్వతము వచ్చి, తానుగొలువున్న కేళిసౌధమునఁ బడినఁ
బగిలి పైఁ బడఁ జేతులఁబట్టి యవల, వైచివెల్వడివచ్చి నిశాచరుండు. 288

తే. అగమురాఁ గారణంబేమి యనుచు మంత్రి
జనుల నడిగినవారలు వినయమునను
దేవ యొక పైఁడిచోటి యీదివిచేరి
విస్మయము సేయుచున్నది వివిధగతుల. 289

సీ. తిమితిమింగిలముఖ్య దీర్ఘమత్స్యంబులఁ గొమ్మునఁ గుదులుగాఁ గ్రుచ్చియెత్తు
వనసంతతికి మేతఁగొనివచ్చురీతి దిక్కరిశరీరంబుల గరులనాను
దృఢవాలమున గట్టు లెగయంగఁ గొట్టుచుఁ గేళిమైఁ గందుక క్రీడ సలుపు
నుగ్రసత్త్వాహార ముపశమించుటకు నా బడబానలముఁ గొల్లి పాఱవిడుచు
తే. నాశరచ్ఛేదనముఁ దృణప్రాయముగను,జలుపు టేవింత యదియకావలె నటన్న
గుటుకుమనకుండ బ్రహ్మాండకోటి మ్రింగి,స ప్తజలధులుద్రావదే క్షణములోన.
క. అని మంత్రులు వినిపించిన, విని నవ్వుచు లేచి దైత్య విభుఁ డదియేదీ
కనుఁగొందముగా కని తను, దనుజులు గొలువంగ వార్ధితటగతుఁ డగుచున్.
మ. కని యు న్దానవసార్వభౌముఁ డెదుటం గల్పాంతపాథోధిరా
డనుగామీనము సాధులోకవిపదాయాసచ్ఛిదావ్యాజసం
జనితోద్యత్కరుణాధృతాయతతరీస ప్తర్షిభూమీనము
న్ఘనదంష్ట్రాళిగవిభాజితాయుతతమీకామీనము న్మీనమున్. 292
చ. కని యిదిమీనుగాదు లయకాలమహాబలనీయమానకాం
చనకుధరంబ యంచు మనసంశయమందుచుఁ గాలరుద్రరూ
లనిభసహస్రదంష్ట్రిలు జ్వలత్బడబానలకేలి లోలలో
చనములు ధూమకేతుసదృశంబగు వాలము చూచి సివ్వెఱన్. 293
మ. ఇది మీనంబగునైన నేమి యనిచే నింతింతగాఁ ద్రుంతునో
కుదియంగొట్టుదునో గదన్నిశితమా కుంతంబునం గ్రుచ్చియ
త్తుదునో మీఁదికి నిప్పుడంచు మిగుల న్దుర్వారగర్వాంధుఁడై
కదియం జూచి మృషార్థుషాధిపుఁడు జాగ్రద్వాలమల్లార్చుచున్. 294
తే. శార్ఙ్గలీలావినిర్ముక్తశరముల రిపు, సేనఁగీలాలసి క్తంబు సేయుశౌరి
శార్ఙ్గలీలా వినుర్ముక్త శరముల రిపు, సేనఁగీలాలసి క్తంబు సేసె నపుడు 295
ఉ. ఓరినిశాచరాధమ పయోరుహగర్భుఁడు సిద్రవోవఁగా
నూరక యేల తెచ్చితివి యుత్తమవేదము లందు నేమిచే
నూరను నేఁడు నీకకట క్రోఁతికి మానికమేల గూలఁగాఁ
గారణముంటఁ జేసి చెడుకార్యము చేసితి వింతే యిమ్మెయిన్. 296
క. అనవిని నీవా యెవరో, యనియుంటసి మంచికార్యమా యను నేఁ జే
సినపుణ్యంబునఁ గా నిను, గనుఁగొనఁగాఁ గలిగె నింతకాలంబునకున్. 297
శా. నే నేదిక్కునఁజూతునో యనుచు నెంతేభతి వారాశిలో
మీనంబై మెదుకంగఁ జొచ్చితి వయో మేలే హరీ దీనికం
కే నేమందును డాఁగఁబో యినఁ దలారిల్లయ్యె నేఁ డేడకుం
బోనోఁ జిక్కితి వంటయింటిశశమై బోనంపుఁ బెన్గూటికిన్. 298

చ. ఇదె కనుఁగొమ్మటంచు నిటలేక్షణరూక్షకటాక్షవీక్షలకా
గుదిగొని నిప్పులుప్పతిల ఘోరతరభ్రుకుటీకరాళమై
వదనము భానుమండలము వైఖరి జేగురుఁజాయ మించఁగా
గదఁగొని త్రిప్పివైచె లయకాలమహోద్ధతి [1]తీరుమీఱఁగన్. 299

తే. ఆగదాదండ ముద్దండమగుచుఁ దాఁకి, తోఁక వెండ్రుకైయైనను దులుపకయ్యె
నేమిచెప్పుదు బృథురోమనామధేయ,మపుడు సార్థకమయ్యె మత్స్యంబునందు.

వ. అంత. 301

మ. ఘనరోషంబున మీనమూర్తి నిజశృంగంబెత్తి తీరస్థుఁడై
మనుజాశిప్రభుఁ నేయఁగాఁ వెగిరయె రంభాస్తంభముంబోలి త
త్తను వచ్చో నరుణోదయం బయినచందంబొప్ప రక్తౌఘము
ల్వనధిం దేలె వినిద్రతం దగఁ జతుర్వక్త్రాబ్జము ల్బ్రహ్మకున్. 302

తే. నిదురమేల్కాని వేదము ల్నెమకి కానఁ, జాల కంభోజభవుఁ డబ్ధిఁ దేలియాడు
మీనమూర్తిఁ గనుంగొని మేనువొంగఁ, జేరి ప్రణమిల్లి సన్నుతిచేసె నిట్లు.

శా. శ్రీమీనాకృతయే నమోభగవతే స్వష్ట్యాదిసంధాయినే
హైమాహార్యరుచే హ్యతానతశుచే సారాబ్జపాథోముచే
సాముద్రాంబువిహారిణే దితిజనుస్సంహారిణే హారిణే
స్వామి న్పాహి కృపాహి తే హితతరా సర్వేషు దేహి శ్రుతిః. 304

మ. అని వర్ణించు సువర్ణగర్భునకు వేదాళిం బ్రసాదించి గ్ర
క్కునఁ దైత్రిలోక్యము సృష్టిసేయుమని శ్రీకాంతుండు పంప న్మహా
వని వాణీశ్వరుఁ డాగమోక్తముగ సూర్యాచంద్రతారద్విపం
బునుభూమిన్నభము న్సృజించెను యథాపూర్వంబుగా నంతటన్. 305

క. అనఘుండగు సత్యవ్రతు, మనుపట్టముకట్టె శౌరి మన్ననఁ జతురా
ననుఁ డాతఁడె వైవస్వతుఁ, డను పేరంగలిగి యిప్పుడలఁగ న్మిగులన్. 306

మ. మనుజాధీశ్వర యింతిరావమణు శ్రీమత్స్యావతారంబు భ
క్తిని విన్నట్టి కృతార్థు లుత్తమసమాదీర్ఘాయురారోగ్యము
ల్గని సత్యవ్రతసార్వభౌముని గతిం గల్పాంతరస్థాయికీ
ర్తిని జెన్నొందుదు రబ్జనాభుకరుణాన్యప్రైకపాత్రంబులై. 307

క. అని శ్రీవైశంపాయన, మునిముఖ్యుఁడు దెల్ప విని ప్రమోదాన్వితుఁడై
జనమేజయుఁ డవ్వలికథ, యనఘా వినవలతుఁ దెలుపు మని యడుగుటయున్.

మ. తనయాగ్రేసర రామదాసవిలసత్సాహిత్య హృష్యన్మనో
వనజాశంకరదాస గానకలనా వైయాత్యవీణానువా

---

1 మీఱవైచినన్.

దన సమ్మోదన పద్మనాభ పరితోదారార్థశృంగారశే
ఽనపద్యాకరరంగశాయి మధురాలాపప్రియంభావుకా. 309

క. లక్ష్మాంబికామనోహర, లక్ష్మీకరుణాకటాక్ష లక్షణలీలా
లక్ష్మణవాణీవైభవ, లక్ష్మణపూర్వావతార లలితాకారా. 310

కవిరాజవిరాజితము. ధనపతితారణ దుర్మదతారణ దానయుతారణరంగహరా
ఘనగిరివారణ గర్జితవారణ గంధిలవారణ మధ్యపురా
యనఘవిచారణ హర్షితచారణ యంబుజచారణ కాంతిఝరా
వినమితకారణ వీరసికారణ విక్రమకారణ ధైర్యధరా. 311

గద్య. ఇది శ్రీరామభద్రదయాభిరామభద్రకరుణాకటాక్షవీక్షాపరిప్రాప్తదీప్తతరాష్ట భాషాకవిత్వసామ్రాజ్యధౌరేయ సకలవిద్వత్కవిజనవిధేయ ధరణిదేవుల నాగనామాత్యసుధాసముద్రసమున్నిద్రపూర్ణమాచంద్ర రామమంత్రీంద్రప్రణీతంబైనదశావతారచరిత్రంబనుమహాప్రబంధంబునందుఁ బ్రథమాశ్వాసము.

౧. మత్స్యావతారకథ సమాప్తము.

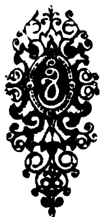

౨. కూర్మావతారకథ.

ద్వితీయాశ్వాసము.

నారీమణికిరణాం
భోనిధిసంభవవిచిత్రభోగానంద
స్థానవిచక్షణ చంచ
న్మానాగుణకృష్ణ పద్మనాభునికృష్ణా. 1

తే. అవధరింపుము జనమేజయక్షితీశ
శేఖరున కిట్టు లను వ్యాసశిష్యమౌని
ధారుణీనాథ కూర్మావతార మింకను
దెలియఁ జెప్పెద విను మని తెలుపఁ దొడఁగె. 2

తే. జగములు సృజింపఁ బోషింప సంహరింపఁ
జాలుమూర్తులఁ గని పెంపఁజాలినట్టి
యత్రి కనసూయకును సాటియైన మౌని
దంపతులు గల్గుదురు జగత్త్రయమునందు. 3

క. ఆదంపతులకు గిరిశ, న్యాదయితాంశమున- బుత్త్రుఁ డనఁ బొడమి స్వతః
ప్రాదుర్భూతజ్ఞానుం, డై దుర్వాసస్తపోధనాగ్రణి వెలయున్. 4

క. కోమలపల్లవనిభవా, సోమునిఁ బరిపీతవసనసోముని సుషమా
సోమునిఁ బోలిన దుర్వా, సోముని నుతియింపఁ దరమె సోమునికైనన్. 5

క. ఆలీలాశివుఁ డానం, దాలోలపయోధి మగ్నుఁ డై యెల్లపుడున్
బాలునివలె నున్మత్తుని, పోలికఁ జరియించు నుండు భువనములందున్. 6

క. అతఁ డొకనాఁడు సువర్ణ, క్షితిభృత్తట విహారణంబు సేయఁగ నత్య
ద్భుతమై యొకవాసన రా, మతి నెంతయుఁ జెలఁగి భృంగమార్గోన్ముఖుఁ డై.

సీ. గంధర్వభామినీగానశ్రుతీభవత్కీచకనికషణోద్గీర్ణరవము
కపిధూతశాఖిశాఖాపతజ్జాంబవగ్రహాయాళుమునికన్యకాజనంబు
లగ్నకాషాయకౌలస్కంధమిషతటిత్వద్విలోకననటద్బర్హిణంబు
శుకదష్టపాకందమకరందవాహినీతరణలీలాలోలహారిణకులము
తే. సతతమునిదత్తహవిరన్నజనితతుంద, భారసుత్రామసహానదుర్బలఘనప్ర
కామబలవర్ధనోద్దామహోమధూమ, పావనం బగు నొక్కతపోవనంబు. 8

తే. కాంచి తత్రత్యమౌను లాకస్మికముగఁ
దనునిరీక్షించి యయ్యష్టతనునిఁ గన్న
కరణి భక్తియొనర్పఁ గ్రేఁగంటఁ గనుచు
వాసనాహేతు వరయుచు వచ్చి యెదుర. 9

సీ. చిన్నిప్రాయముదానిఁ జిన్నారిపొన్నారి యంచకానడలసోయగముదానిఁ
గోరదమగుబ్బలదానిఁ గ్రొమ్మించుగ్రమ్మించు నెమ్మేనినిగనిగన్నిగలదాని
ముద్దుఁబల్కులదాని నిద్దంపుటద్దంపుమురిపంపుసోము నెమ్మోముదాని
రవలపావలదాని రంగారుబంగారుతమ్ములఁ గేరుహస్తములదానిఁ
తే. జెలువుగలదాని నెఱనీటు గులుకుదాని
సొగసుగలదాని బెళుకుకందోగలదాని
సొంపుగలదాని నొయ్యారమొలుకుదాని
నొక్కవిద్యాధరినిఁ గాంచె యోగివరుఁడు. 10

తే. అప్పు డాలోకయించు కేని యయ్యతివతంస
మాత్మఁ జలియింపఁ డీశ్వరాంశావతారుఁ
డీమహామహుఁ డంచు మోహింపఁజేయ
వెలిచెఁ గాఁబోలు నవ్వేడవింటిజోదు. 11

సీ. అతనుజపావృత్తి నలరారుచెలికేలు దొరసినస్ఫటికాక్షసర మనంగఁ
బాణిపంకజమునఁ బ్రభవించి యొండొండ దిగజారుతళుకుముత్తెపుసరి యస
హాస్తాభిధానమోహామునకయఁబున వ్రాలిననక్షత్రమాలిక యనఁ
గమనీయనవ్యశృంగారకరోర్మికాపరిపతజ్జలబిందుపాళి యనఁగ
తే. నఖరనిష్క్రాంతకాంతిసంతాన మనఁగ, మధుకరాకర్షి ఘుటికాసమాజ మనఁగ
హస్తగతకంతుభాగ్యవర్ణాళి యనఁగ, నలరుసంతానసూనమాల్యంబు గాంచి.

తే. మేలుగా నలె బాల నీకేలిపూల, వంకకనిచేరు మౌనిమార్తాండుఁ జూచి
వండనుండు వధూటి కై దండ పవలి, దండ మని కేలుమోడ్చి వేదండగమన. 13

క. కులుకువలిగబ్బిగుబ్బలఁ, జిలుగుంబయ్యెంటఁ జక్కఁ జేర్చుచుఁ బలికెన్
గలకంఠి బెళుకుకన్గ, తళుకులు వేఱొక్క కుసుమదామముగూర్పన్. 14

ఉ. ఓమునిసార్వభౌమ తపనోపమధామ గుణాభిరామ సు
త్రామముఖామరు ల్భవదుదంచితకీర్తులు సన్నుతింపఁగా
నేమును విందు మీపదము లెన్నఁడు నేఁ గనువిందు సేయ నేఁ
డీమెయి సంభవించె ఫలియించెను గోరిక లెల్లఁ గొల్లగన్. 15

క. కావలసినఁ గైకొనుమా, పావన మగుఁగాక నాదుభవమదవీయం
బీవన మంచు మునీంద్రున, కావనిత ప్రసూనదామ మామోదమునన్. 16

క. ఇచ్చిన మచ్చికఁ బుచ్చుక, యచ్చెలి మెచ్చుచు మునీంద్రుఁ డౌఁదలఁ దాల్చెన్
జిచ్చుఱకను దేవర వై, యచ్చరనదిఁ దాల్చు చెలువ మచ్చుపడంగన్. 17

తే. ఇటుల దాలిచి సంతుష్టహృదయుఁ డగుచు
మరలి కరమునఁ గైకొని మమత మీఱఁ
గన్నుఁగవ నొత్తికొనుచు వక్షంబుఁ జేర్చి
కంఠమున వైచి యపల నుత్కంఠఁ జనుచు. 18

సీ. గంధర్వులగ్రభాగమున జోడనమించు ఘోటుల దుమికించుకొనుచు నడువ
వెనుకండ నుద్దండవేదండకాండము ల్మదమంథరయానసరణి నడువ
నిరువంక నకలంకపరరత్ననిర్మితహాటకరథకోటు లరుగు దేర
వెలిడాలు గ్రమ్మించు పిచ్చుకత్తుల వేల్పుమూఁక లెల్లెడలఁ గ్రమ్ముకొని నడువ
తే. గంభనాట్యంబు మిగుల సంరంభ మెసఁగ, వెల్ల యేనుఁగు నెక్కి తీవెల్ల మెఱయ
వెలయు వేడుక వాహ్యాళి వెడలివచ్చు, నమరనాయకుఁ గాంచి సంయమివరుండు. 19

తే. చేతి పూదండ పైని వైచిన సురేంద్రుఁ, డది కరంబునఁ గైకొని మదకరీంద్ర
కుంభమున నిల్పఁ జెలువయ్యె శంభుశైల, శృంగసంగతగంగాతరంగిణి యన. 20

తే. అంతఁ జంచలకుంభికుంభాగ్రసిహిత, పుష్పదామంబు దిగజాఱి భూమిఁ బడియె
దేవవిభురాజ్యగర్వితమోవినాశ, సూచకంబయి పడు తోఁకచుక్క యనఁగ. 21

వ. అంత. 22

క. శీకరమదధారాజల, శీకరశీకరము పొల్లసితమధుపాళీ
శ్రీకర మా కరమున గం, ధాకరమాల్యంబు దిగిచి యత్తఱిఁ గడఁకన్. 23

తే. చరణములవాలి కర్ణదేశముల సోలి
యాశ్రితాళులు మొఱవెట్ట నాలకింప
కలరుసరి రాచె మదకరి యంతెకాదె
యాశ్రితులయుక్తు లేల మదాంధులకును. 24

క. ఈమెయిఁ దా నిచ్చినసుమ, దామము సామజము దిగిచి ధరఁ బొరలింపం
గా ముని గనుఁగొని తోలుతం, గాముని హరియించుహరునిగతి నుగ్రుండై. 25

చ. కటతటముల్ చలింపఁ గడకన్నుల నిప్పుక లుప్పతిల్ల భ్రూ
కుటి నటియింప సెమ్మొగము కోటిరవిప్రతికోటిగాఁగ వి

స్ఫుటపటుదీర్ఘనిశ్వసనము ల్బలితంపు సెకల్వెదర్పఁగాఁ
గిటకిటఁబండ్లుగీటి పలికెం జటిధూర్జటి హుంకరించుచున్. 26

ఉ. కన్నులు బ్రహ్మ రెండొసఁగఁ గానఁగలేఁడని గౌతముండు దాఁ
గన్నులు వేయొసంగె నధికంబుగ నప్డు మదాంధకారసం
ఛన్నము లౌటచేఁ దెలియఁజాలవు తన్మదకారణంబు నిం
క న్నినుఁగూడనీయ కుపకారముచేసెనఁ జూడు వాసవా. 27

ఉ. ఏమునవచ్చు నిన్నిఁక సురేశ్వర! నే సుమదామ మిచ్చినన్
స్వామి! మహాప్రసాదమని చయ్యన నంది ప్రమోదలక్ష్మి సె
మ్మోమువికాసమొంద నిజమూర్ధమునం ధరియింప కీగజ
గ్రామణి చేతికిచ్చి కసుగంద నొనర్చితి ధౌర్త్య మెన్నఁగన్. 28

ఉ. ఇందునఁగాని మేమెఱుఁగమే భవదీయమహాత్వ మోరిసం
క్రందన నన్ను నెవ్వనిఁగఁ గాంచితి విప్పుడు విప్రమాత్రుఁగా
దండనమునం దలంచితివొ చెప్పర మప్పని నన్నువిన్న గో
విందధృతాబ్జరోచిరరవిందభవాదులు దల్లడింపరే. 29

చ. ఎఱిఁగెదుగాక మాట లిఁక నేటికి నేఁటికి మాటిమాటికి
న్మఱచితె నామహత్త్వము సమస్తజగజ్జనగీయమానమై
మెఱయ వసిష్ఠముఖ్యులగు మిక్కిలిశాంతులరీతిఁ జూచితో
యఱిమిఱివజ్రశుంఠవుగదా యవిదారణకారణాయుధా. 30

చ. అలుకవు బ్రహ్మహత్యకుఁ బరాంగనసంగతి కోటలేదు జ్ఞా
తులపగ నీకివశ్యకము దోసమునూడవు యజ్ఞవిఘ్నముల్
సలుపుటకై పరోన్నతికి సైఁపవు నీకు సురేంద్రపట్టము౯
నిలిపినధాత దూఱవలె నిన్ననఁ నేటికి గోత్రభేదనా. 31

సీ. అవిపక్షవిచ్ఛేదనాయత్తతరుఁడవీ వవిపక్షరక్షణోదారుఁ డతఁడు
పాకశిక్షణదక్షపవి వీవు సర్వతోముఖపాకపోషణోన్ముఖుఁ డతండు
ఘనశృంఖలాబంధకరణలోలుఁడ వీవు బహుఘనజీవనప్రదుఁ డతండు
పుణ్యజనద్వేషపూరితాత్ముఁడ వీవు పుణ్యజనావాసగణ్యుఁ డతఁడు

తే. సతతసత్త్వవిభాసి రాజసగుణాలి, దూరుఁ డబ్బువననిధినిస్తుల్యుఁ డెందుఁ
దలఁపఁ ద్రైలోక్యలక్ష్మి యాధన్యుఁ జేరు, నీకు నెయ్యది యటమీఁద నిర్జరేంద్ర.

క. భూసురులకు నవమానము, సేసిన నెటువంటివాని శ్రీయు వెలయునే
వాసవ మముఁబోఁటులకుం, జేసిన నందేమి చింతసేయఁగ నింకన్. 33

చ. అన విని గుండె జల్లన సురాధిపుఁ డభ్రమువల్లభంబు చ
య్యనడిగి వల్లెవాటుగ భుజాగ్రమునందగు మేలిజాళువా

జిగుఁగుమెఱుంగుబంగరువుచేల చెఱంగు కటీతటంబునం
బెనఁచి మునీంద్రుపాదములమీఁదట వ్రాలి వినీతిమీఱఁగన్. 34

క. స్వామీ నే మీదాసుఁడ, నామీఁదం గోప ముంప నాయమె కరుణా
కోమలకటాక్షవీక్షా, శ్రీ మెఱయఁగఁ బ్రోవు నతులు చేసెద మీకున్. 35

క. భవనిభ మీ రిపు డెన్నిన, యవగుణపుంజముల కెల్ల నాస్పద మగు నే
నవివేకి నౌదు నైనన్, భవదంఘ్రులు చేరినాఁడఁ బాలింప నయన్. 36

క. నేరిచిన నేరకున్నను, గూరుచుకొని రాఁ మీరె కోపించిన నె
వ్వారిఁక మాకు శరణ్యులు, కారుణ్యం బొపవయ్య కరుణావార్ధీ. 37

క. పెక్కువగల హరి యిటువలెఁ, బెక్కువగల వేఁడ మౌని పృథుహుంకార
మ్మెక్కువగలఁ జేయఁగ లో, మక్కువ గలయట్టు లనియె మఘవునితోడన్.

తే. విబుధనాయక నీవెంత వేఁడికొనిన, నాకు దయరాదు శాంతి యెన్నఁడు నెఱుంగ
నట్టిమౌనులు వేఱె మమ్మటులు గనకు, కఠినచిత్తుని దుర్వాసుఁగా నెఱుంగు. 39

తే. గౌతమాదులు నిన్నొకఘనునిఁ జేసి, వినుతి సేసిన నీవును విఱ్ఱవీఁగి
యిటులు నవమతి చేసితి వింతె కాని, యెఱుఁగ లేవైతి మమ్ముల నించుకైన.

సీ. తనకుఁ బ్రత్యుత్థాన మొనరింపకుండిన క్షమియించుకొన బృహస్పతిని గాను
దనభార్య బలిమిఁ బట్టినఁ జూచుకొని తాళుకొన నే నలయుతథ్యమునిని గాను
దానంపిన త్రిశంకు ధరణి ద్రొబ్బంగఁ గాంచియును సైరింపఁ గౌశికుఁడఁ గాను
దనయాగమున నాయుధమును వైచిన తప్పుఁ బాటింపమికి గురుభ్రాతఁ గాను

తే. దనకళత్రంబు లోఁజేసికొనుట యెఱిఁగి
యమితనేత్రము లొసఁగ గౌతముఁడఁ గాను
వసుధ సక్షాంతిసారసర్వస్వ మగుచు
వెలయుదుర్వాసుఁగా నన్నుఁ దెలియు మింద్ర. 41

తే. ఊర్వశీనందనుఁడు మేనకోపభర్త, వేగ నీయిల్లు గాచి దీవించి యక్ష
తంబు లొసఁగెడివాఁడు నీతప్పు సైఁప, వలయుఁగా కేల సైరింపవలయు మాకు.

మ. కుటిలభ్రూకుటికంబుఁ గ్రోధదహనక్రూరజ్వలజ్జ్వాలికా
చటులాక్షంబు రదచ్ఛటాకిటకిటస్వానంబు శేషాహివి
స్ఫుటఫూత్కారకరాళనిశ్వసనసంపూర్ణంబు భూరోషనట
త్కటమౌ మద్వదనంబు గన్గొనఁగ శక్యంబే పురారాతికిన్. 43

క. త్రైలోక్యరాజ్యసంపద, చాలా వశమయ్యె ననుచుఁ జర్చింపంగా
నేలా యిఁక క్షీరాంబుధి, పాలౌ నని చనియె మౌనిపాలకుఁ డధిపా. 44

తే. శాంతినిధితండ్రి యనసూయ జనని యనుజుఁ
డమృతదీధితి యట్లయ్యు నాగ్రవృత్తి

విడువలేఁడయ్యె దుర్వాసుఁ డడుగనేల
యంశఫలమే ప్రధానమౌ నఖిలమునకు. 45

క. దుర్వాసుఁ డిటులు శాపము, దుర్వారముగా నొసంగి తొలఁగిన నెంతే
నిర్వేదన మదిఁ బర్వఁగ, నుర్వీధరవైరి నిజపురోన్ముఖుఁ డగుచున్. 46

తే. అకట యొకతప్పు సైఁపక యతి శపించె
ముక్కునను యుండుఁ గోపంబు మూర్ఖమునికి
నెఱిఁగి పూజింపలేనైతి నేను మున్నె
యింకఁ జింతింప నవ్వారె యెవ్వరేని. 47

సీ. ఊరకెయుండక యుబుసుపోకలకునై యేనేలవచ్చితి నిట్టిపనికి
వచ్చిననేరమే వలసినచోటికి నేను రా మాని రానేల యిటకు
వచ్చినవాఁడు దోయివనెపోక పూవండ నేటికి నామీఁద నెగురవైచె
వైచిన నదిగొని వరభక్తిముఖమునక కరి కేలయిచ్చితిఁ గండక్రొవ్వి

తే. యంతమాత్రంబునకె మాని యలుగనేల, యింతలేనులు రానేల యేమి సేయ
నింక నెవ్వరి వేఁడుదు నేది దిక్కు, హావిధీ యింత చేసితి వనుచు వగచి. 48

సీ. ఐరావతారోహమై రాదు తెలితేజి తెమ్మన్నఁ గానక తిరుగు సాది
సంగీతమేళ మచ్చరలఁ బిల్వఁడటన్న వెదకి లేరని వచ్చు వేత్రధరుని
నందనవనిఁ గల్పనగములు లేవని పలుకరించిన వనపాలకులను
గామధేనువు దొడ్డిఁ గాన మెందేగెనో యని విన్నవించు గోష్ఠాధిపతిని

తే. బృథులచింతామణీభద్రపీఠిఁ గొల్వు
చావడిని లేమిఁ దెల్పు సంచారికులను
బొక్కసము శూన్య మగుటకుఁ బొగులువారిఁ
గాంచి దేవేంద్రుఁడు విచారకలితుఁ డగుచు. 49

తే. చిన్నవోయినమోమునఁ జేరవచ్చి
దివిజపురి యెల్ల నేనుఁగుదిన్న వెలఁగ
పంటివలె రిత్తయగుచు [1] నప్పటికి నున్నఁ
గాంచి యతఁ డుండె నిలువేదకరణి నంత. 50

సీ. పనిగల్గి పలువనంపనఁ జేరరారైరి దినముఁ గొల్వఁగ వచ్చుదిగధిపతులు
నెన్నఁటివలె సప్తఋషులు వేగినవచ్చి "విజయోస్తు" టంచు దీవింపరైరి
సంబళంబులొసంగి సంతరింపఁగలేమి విడిచి పోఁ దొణంగె విబుధబలము
భయభక్తియుక్తి నెప్పటి [2]మేరఁ దనయాజ్ఞఁ బాటింపదయ్యెను బౌరజనము

తే. మించి మెండొడ్డసాగెను మిత్రకులము, గడలకేగిరి తగునాడిగములవారు
బయలుదేఱిన సుతుఁడు లోపలను సతియు, గాసి యన్యులు లేరైరి ఖచరపతికి.

---

1 నప్పంటినున్నఁ. 2 పలెఁ

తే. మౌనిశాపనిదాఘుజృంభణమువలన, [1] శ్రీకృపామృతవీక్షణసిద్ధిలేక
భువనములు తామ మొందిన నవనిజనులు, సత్త్వహీనతఁ గర్మము ల్సలుపరైరి.

వ. అది యెట్లంటేని యక్కాలంబున సవనప్రచారంబు శార్దూలంబుల దానంబు దంతావళంబుల ధర్మంబు ధానుష్కకరంబులఁ దపోనిరూఢి కాలంబున వ్రతంబు మధువ్రతంబుల సదాచారంబు సదాగతి నధ్యయనపాటవంబు కురంగంబుల ధారాశుద్ధి తురంగంబుల నష్టాంగయోగంబులు నజంబులం గాని జనులందు నెందుఁ జెందమిఁ గ్రముకమాత్రపురోడాశంబు నెఱుంగక యాసాసల నాఁకటం గుంది కంది పురందర ప్రముఖ బృన్దారకబృందంబులు వెన్నంటికొనిన యుదరంబులు గుంటలువడినకన్నులు దిమ్మదుచుకర్ణంబులుం గలిగి యెల్లెడలం బరిభ్రమించుచుండి రయ్యవసరంబున. 53

తే. మయవిరోచనమాలిసుమాలిపాక, జంభతారకశుంభనిశుంభమహిష
నముచిముఖులగు దైత్యదానవులఁ గూడి, బలి సుపర్వులపై దండువెడలె నపుడు.

సీ. లిప్పి నిబ్బరపుబుబ్బగబ్బిగుబ్బెతమిన్న కలఁగి గొబ్బున నాథుఁ గౌఁగిలించె
బిట్టులిక్కి గట్టురాపట్టి దొట్టినభీతిఁ జెవులఁ జుట్టనవ్రేళ్లు చెరివికొనియె
నుడువులననఁబోణి జడియకుమని వెన్ను నఱచు ప్రాణేశు లిచ్చువడిచూచె
దిగులొంది మూర్ఛనొందినశచీదేవికి శైత్యోపచారము ల్సలిపె వజ్రి

తే. కడమ కిన్నరగంధర్వఖచరసిద్ధ, సాధ్యవిద్యాధరాంగన ల్పకిత లగుచు
నేమి యైరొకొ తెలియ దుద్దామరహీమ, రణరణద్భేరిధణధణంధణల నపుడు.

సీ. ప్రతిసాగరంబులై భద్రేభకర్ణస్రవన్మదాంబువులు భువనములాన
ధాటీనిరాఘాటఘోటీఖురాగ్రభగ్న పరాగములు పరాగములఁబోల
జక్రపదావక్రచక్రమార్గంబుల భోగవత్యాపగాంబువులు వెడల
నైనికాస్యానోన్యసంఘర్షణస్ఫులింగంబు లంగారవర్షంబుగురియ

తే. భూరిజయభేరిభాంకారఘోరరావ, పూరితాపారగహ్వరోదారమేరు
ధారుణీధ్రంబు మొఱవెట్ట దారుణముగ, దండువిడిసె బలీంద్రుఁ డక్కొండపండ.

తే. అంతఁ దననైనికుల దుర్గ మాక్రమింపఁ
బంపుటయు వారు చటులదోర్బలము మెఱయఁ
గొండప్రక్కల నుక్కళ ముండువేల్పు
తండములఁ జెండి యుక్కొండయంద. 57

క. తెంపలు గలయడవులఁ దగి, లింప నిలింపాహితుల్ స్ఫులింగము లెగయం
జెంపెనఁగెఁ బావకుఁడు బలి, సంపూరితతేజమనఁ బ్రచండస్ఫూర్తిన్. 58

తే. ఇంతపాడ వెక్క రని బలి కెఱుకపడక, వనుల దగిలించినట్టి యవ్వహ్నికీల
దెలియరాదయ్యెఁ గనకాద్రిదీప్తివలన, ధూమ మెసఁగెను దానవప్లోమరుచుల.

---

1 శ్రీకృపావీక్షణామృతసిద్ధి.

సీ. వెలవెలఁబాఱుమోములులాఁపులుసలింపఁ గదలెదిక్కులకు నై గరుడకులము
నిరవలంబంబునఁ దిరుగుచు వెఱ నోరు దెఱచుచుఁ జనియెఁ గిన్నరకులంబు
జోఁడనపీడి యచ్చోనిబ్బరపుఁబరువ్వనె దాఁటదొడఁగె గంధర్వకులము
వెఱచి వతానాకులన్వృత్తిఫణము ద్రిప్పి పాతాళమంటె నప్పన్నగతతి
తే. కౌశికాదులు పగలైనఁ గానలేక, కన్నుఁగవలందుఁ దిమిరంబు గప్పికొనినఁ
బఱచె నెల్లెడ బలిదుష్టబలము మించి, కాంచనక్షోణిధర మాక్రమించినపుడు.

వ. ఇవ్విధంబున బలి ప్రతాపతపనతప్తం బగుచు విగళితపౌరుషరసాసారం బగు స్వర్గకాసారంబున నిలువం జాలక నిఖిలానిమిషజాలకంబు సంచలించుచు జీవనప్రదం బగుసరస్వతీరమణుం జేరంగోరి మేరూపరిభాగభాగనితరసాధారణామణిగణిలోకచ్ఛన్నవిలోకిలోకావలోకం బగుకమలభవులోకంబునకుఁ జని. 61

సీ. వెలిదమ్మిరేకుపొత్తుల చిన్నిపాపఁడు నలుమోముదమ్ముల వెలయుసామి
తళుకుబంగారుతెక్కలవారువముజోదు బ్రతుకుప్రొద్దులలెక్కవ్రాఁతకాఁడు
కడుపుబంగారుబొక్కసము సేసినదొర జీవసూత్రమున సృష్టించుజాణ
కెందమ్మిగద్దె యెక్కినవేలుపులపెద్ద పలుకుఁబూఁబోణికిఁ బ్రాణపదము
తే. దినముఁ బోరిడుగాయకుఁ గనినగేస్తు, కలిమిజవరాలు నోముకకన్నబిడ్డ
కంతుగాఁదిలితోడు లోకములతేఁడు, నలువ గొలువున్నకనకమండపముఁ జేరి.

క. అష్టదిగీశాదిసురల్, స్రష్టను సాష్టాంగ మెరఁగి స్వామీ! కరుణా
దృష్టిని దృష్టింపుము బలి, దుష్టావష్టంభ మెల్లఁ దొలఁగింపు వెసన్. 63

మణిగణనికరము. అని మఱియును వినయముదగ విబుధు
ల్వనరుహభవపదవనజయుగము పైఁ
గనకమకుటమణిగణనికరరుచుల్
పెనఁగొన నతి సలిపిన విధి గరుణన్. 64

తరళ. తరళభావముఁ జెందనేటికి దైత్య దానవకోటికిన్
సరళవైఖరి ముజ్జగంబులఁ జాలఁ బ్రోదియొనర్పఁగా
గరళకంధరుఁ డున్నవాఁ డిఁకఁ గ్రక్కునన్ రజతాద్రికిం
తరలఁగావలె నంచుఁ జెచ్చెఱఁ దమ్మిగద్దియ డిగ్గినన్. 65

సీ. ఒఱగంటమెఱుఁగెక్కనొఱయుచుంగఁగలతెక్క హొన్నంచుపక్కిరయుదుటుసూపఁ
దళుకుకారు మెఱుంగు దొలఁకుముక్కు మెఱుంగు పగడపునొసపరిజిగిచిగుర్ప
సంజకెంజిగి నేలుచరణయుగ్మము డాలు వలయాంపువింతచెల్వంబు నూవ
ముక్కున నసియాడుముదురుతామరతూఁడు ముత్యాలకళ్లెంబుమురువు నెఱపఁ
తే. గళుకుమెఱుచాయ లుభయభాగములయందుఁ
జిలికి జగజంపుజల్లులచెలువు నింప

మలయుచు రాయంచకొదమసామ్రాణి నొక్క-
సాది దెచ్చినఁ జూచి ప్రసాది యగుచు. 66

మ. ఎలమి న్బంగరుజెక్కపక్కెరహయమాయీ తేజి దాఁటించుచు
న్నలుమోమయ్య హుటాహుటిం గదలెఁ జెంతం జేరి జేజేలరా
యలు సాహోయని హెచ్చరింప సుభటోద్యత్ఖడ్గకాంతిచ్ఛట
ల్వాలి పెంపుం దెలిచల్వపావడలువైవ న్దుందుభుల్ మ్రోయఁగన్. 67

శా. ఈలీల న్సురలెల్లరు న్గొలువ వాణీశుండు శీఘ్రంబుగాఁ
గైలాసంబున కేగి శంభునకుఁ దత్కార్యం బెఱింగించిన
న్వ్యాలాత్ముం డొక కొంతసేపు మదిలో భావించి వైరోచని
న్దూలింపన్ హరి వేఁడఁబోద మని తోడ్తో సంభ్రమం బెచ్చఁగన్. 68

ఉ. గుబ్బలిపట్టిగబ్బివలిగుబ్బల జొబ్బిలుతావికుంకుమం
గబ్బికొనంగఁ జాలు నెదఁ గప్పిన బెబ్బులిపెన్నెపచ్చడం
బబ్బురమై తనర్పఁ బ్రమథావలి యుబ్బుచు వెంటనంటఁగా
గిబ్బవయాళి తేజి దుమికించుచు వచ్చె మహేశుఁ డత్తఱిన్. 69

క. ఈరీతి సకలనిర్జర, వారము గొలువంగ భవుఁడు వారిజభవుఁడున్
క్షీరాంభోనిధితీరముఁ, జేరి నతుల్సలిపి నుతులు చేసిరి భక్తిన్. 70

సీ. ఎయ్యది ప్రకృతివిహీనమై సచ్చిదానందనిత్యప్రపూర్ణత వెలుంగు
స్వగతసజాతివిజాతీయభేదముల్ గాంచు నెయ్యది సర్వకాలమునను
జీవేశ్వరాఖ్యలఁ జెలఁగు నెయ్యది యవిద్యయు విద్యయు నుపాధియై తనర్చు
జ్ఞానంబు జ్ఞేయంబు జ్ఞాతయుఁ దానయై వర్తించు నెద్ది సర్వంబునందు
తే. నట్టి వేదాంతవేద్య మాద్యంతరహిత, మమలయోగీంద్రనిష్ప్రపంచాభిధాన
లక్షలక్షిత మపవర్గలక్షణంబు, నైనబ్రహ్మంబు మూర్తమై యలరుఁ గాఁత. 71

సీ. ఎవ్వాఁడు 'తత్త్వమసీ'తి వేదాంతవాక్యంబు వాచ్యార్థమై యలరుచుండు
నెవ్వనికనుసన్న నీచరాచరములం బుట్టించు మాయ యద్భుతముగాఁగ
నెవ్వాఁడు వరయోగిహృదయాబ్జమునఁ బరంజ్యోతిస్వరూపుఁడై యొప్పుమిగులు
నెవ్వాఁడు లక్ష్మీసమేతుఁడై క్షీరాబ్ధి ఫణిరాజుశయ్యపైఁ బవ్వళించు
తే. నెవ్వఁ డఖిలజగత్త్రాణహేతుభూతుఁ, డెవ్వఁ డానతసజ్జనాభీష్టదాత
యెవ్వఁ డఖిలగుణాస్పద మెంచ నట్టి, శ్రీవధూనేత సాక్షాత్కరించుఁగాఁత.

వ. అని యివ్విధంబున నంభోజసంభవశంభుసంభోళిధరప్రభృతు లదంభగంభీరవ
చోనిగుంభనంబులం బొగడు చున్నసమయంబున. 73

సీ. దంతిమహాపద్మధనదక్షుఁ డగువాఁడు పద్మాప్తసత్స్వవిభ్రమమువాఁడు
కరగతశంఖచక్రవిజృంభణమువాఁడు మకరకుండలదీప్తి మలయువాఁడు

భావికచ్ఛపరూప భావకుం డగువాఁడు శ్రీముకుందాఖ్యచేఁ జెలంగువాఁడు
ఘనసారకుంద చందనకీర్తిగలవాఁడు నీలమేఘచ్ఛాయ నెగడువాఁడు
తే. శ్రీవరఖ్యాతిచే విలసిల్లువాఁడు, శ్రితనవనిధానరీతి వర్తిల్లువాఁడు
నఖిలలోకైకరక్షకుఁడైనవాఁడు, హరికృపామయమూర్తి ప్రత్యక్షమయ్యె. 74

తే. ఇట్లు ప్రత్యక్షమయిన సర్వేశ్వరునకు, నపుని సాష్టాంగమెరఁగి బ్రహ్మాదిసురలు
నిర్భరానందమగ్నులై నిలిచియున్న, వారిఁ గనుఁగొని యాదానవారియనియె.

సీ. ఒకముఖంబున సృష్టి యొడఁగూడదే విచారమున వచ్చితివేమి కమలగర్భ
ధరణి భైక్షం బెందు దొరకదాయెనె చిక్కసగమైతి విదియేమి చంద్రమౌళి
వేయిభంగులను గావించెదాలోచన క్రమము స్వాస్థ్యములేదె ఖచరనాథ
దెసలనొందినయట్టి తీరుగానఁగవచ్చెఁ బలుకాడరేమి దిక్పాలురార
తే. వెక్కసగ లొందెద వదేమి విసరుహస్త, చిన్నపోయెద వదియేమి శీతకిరణ
యితరసుమనస్సులార మీరిటులువాడి, యుండ నేటికి నామోద ముడిగి యనిన.

తే. అంబురుహగర్భుఁ డనియె లోకైకనాథ, సహజమే సృష్టి సేమియు సాగనీక
బలి నిలింపులనెల్లఁ బంపంగఁ దొడఁగెఁ, గిందివవశిష్టమయ్యె స్వర్గికుల మనిన.

క. ధననాయకసఖుఁ డిట్లను,వనజోదరభైక్ష మేగి న్సు స్వాస్థలిలో
జనమెల్లబలిరుపాభా, జనమయ్యె న్నిక్క మనిన శక్రుం డనియెన్. 78

తే. స్వాస్థ్యమెయ్యది జలజాక్ష శక్తిమెఱసి, నాఁడె స్వర్గంబు గైకొనినాఁడు బలియు
యెన్నిభంగులఁ దలఁచిన నేమి గలదు, స్వామివారికృపాకటాక్షంబు లేక. 79

తే. అనినఁ దక్కినదేవత లనిరి భక్తి, జైత్రగతి మించ వైరి మాజాతికెట్లు
గలుగు నామోద మింకిట ఘనుఁడవైన, నీకృపామృతవర్షంబు లేక శౌరి. 80

తే. అనిన విని వానిజోదరుఁ డారిమునఁ, గలిమిబలిమిని నీకు లోకములయందు
నీడుజోడును లేదుగా యింద్ర యేల, పలుకనోడితి నన వజ్రపాణి పలికె. 81

క. సర్వేశ్వర వినిపించెద, సర్వము విన నవధరింపు సంపదలెల్లన్
దుర్వారతరదురాగ్రహ, దుర్వాసశ్శాపమునను దోయధిఁ జేరన్. 82

తే. కాన నిశ్శ్రీకమైన నాకంబునందు, నిర్వహింపఁగ లేనైతి నీరజాక్ష
కలిమి సాలనివారికి బలిమి గలదె, యింక నెయ్యదిబుద్ధి సర్వేశ యనిన. 83

క. ఔనోయి యింద్ర నామొద, పైనుండెడు రమను గానఁ బ్రణయపుటలుకం
బూని యెటు నిల్చెనో యని, యేనుండితిఁ గాన జలధి కేగుట యెఱుఁగన్. 84

ఉ. అక్కట లక్ష్మిఁ బాసి క్షణమైనను నేను వియోగవేదనం
జిక్కఁగలానె యెట్లయిన శ్రీతరుణీమణి వచ్చునట్లు గా
నొక్కయుపాయ మెంచవలె నూహ యొనర్చితి లక్ష్మిరాకకున్
గ్రక్కున వేల్పులెల్ల నమరత్వముఁ బొందుటకున్ సురోత్తమా. 85

తే. కవ్వముగఁ జేసి మంధరక్ష్మాధరంబు, వాసుకినిఁ ద్రాడుచేసి దుర్వారశక్తి

జలధిమథియింపఁ డందునఁ గలుగు నమృత,మబ్జగేహినిపాదము సత్యముసుమ్ము.
తే. అదియునుంగాక యైరావతాదు లబ్ధిఁ,బొడమఁ బోయిన వెల్లను బూర్వసరణి
నింత యత్నంబుసేయ నీ కేకదేశ, మునను గూడదు దైత్యులపొందు లేక. 87
క. బలవంతు లైనదైత్యులు, గొలువఁగ నున్నాఁడు బలిని గూర్చుక కలశీ
జలధిమథియింపఁ డమృతము, గలిగిన తర్వాత వానిఁ గడవఁగవచ్చున్. 88
తే. వినవె యహిమూషకన్యాయమున ధరిత్రి
నాక్రమంబున నమరేంద్ర యసురవిభుని
తోడ సంధింపు మని పంపెఁ దోయజాత
నాభుఁ డరుదెంచె వైకుంఠనగరమునకు. 89
సీ. శాతోదరస్వామి ఘర్షించుఁ బలుమాఱు వలిగాడ్పు దనుఁజేరవచ్చె ననుచు
శుకనారదాదులఁ జూడంగనొల్లఁడు శుకనారదాఖ్యలఁ జొప్పడుటను
దెలివిమైఁ దనకన్నుఁ దెఱచి దృష్టింపఁడు వామాక్షిరుచులు తీవ్రంబులనుచుఁ
దనదు పేరిచ్చి పెంచినమాధవుని జెట్లపాలు గమ్మంచు శాపం బొసంగుఁ
తే. గన్నకొడుకును బగవానిఁగాఁ దలంచుఁ,దను విషాండిమ సీశ్వరత్వంబుఁదెలుప
భృగుసుతాయోగసంతాపపీడ్యమాన, మానసుం డగుచుండె నమ్మాధవుండు.
ఉ. అంతట నాదివస్పతి బృహస్పతిచెంతకుఁ జేరవచ్చి మా
శ్యంతరకాంతమౌక్తికవిభాంబులు పాద్యముగాఁగ మాలికా
దంతురభృంగఝంకృతు లుపంచితమంత్రము లై చెలంగ న
త్యంతవినీతిఁ దత్పదములందుఁ గరాబ్జము లుంచి యిట్లనున్. 91
మ. భవదాశీర్వచనప్రభావమునఁగా ప్రత్యర్థిదైతేయరా
డవలేపాంధతమోవిలేపకరణోద్యద్దివ్యతేజోమృషా
రవివిద్యోతవికాసి మత్కరశతారం బందు నిల్పెక్ష రథాం
గిన లె స్నిర్జరమర్త్యనాగపదలక్ష్మీకాంత వాచస్పతీ. 92
సీ. దేవతావళి కెల్ల జీవభూతుఁడ వౌట జీవాఖ్య నీకుఁ బ్రసిద్ధమయ్యె
వాణి నీకే వశంవదయై చెలంగుట గీష్పతినామము కీర్తిఁగాంచె
బుద్ధియే మీరూపమునఁ బ్రవర్తింపఁగా ధిషణాభిధానంబు దేజరిల్లె
నహిభయపరిహర్త వౌటచేఁ జిత్రశిఖండిజాతాభిఖ్య గణనఁగాంచెఁ
తే. దండ్రివలె మమ్ముఁ బ్రోవఁ దత్త్వంబు నెల్ప
నోర్చుకతమున గురునామ ముచితమయ్యె
నీమహత్త్వంబు నాకు వర్ణింపఁ వరమె
జలధిగాంభీర్య దేవతాచార్యవర్య. 98
ఉ. ఇప్పు డదేమొ నాదుదురదృష్టమునం బరిభావమొందినా
నెప్పుడు నీకటాక్షబల మెంచుట సేభయమంద నింక మీ

కప్పులలాశిభ_ర్త హింతుఁడౌట కుపాయము సూడఁదీరుగా
కిప్పని నిర్వహింపఁగలరే యన నాయన వజ్రి కిట్లనున్. 94

క. నిస్సత్త్వుఁడ వీ వతఁ డతి, దోస్సారుఁడు మీకు సంధిదౌరకించుటకుఁ
దుస్సహము "శ_త్రుయో రుభ, యో స్సంధి" యనంగ వినవె యోదివిజేంద్రా.

క. ఐనను నా చేనగుగతి, నానావిధములను దనుజనాథుఁడు నెయ్యం
బూనఁగఁ జేసెద నని తాఁ, బూనుక చనియెఁ సుపర్వపుంగవుఁ డంతన్. 96

క. ఒకపర్వతగుహ దిక్కా, యకసంయుతుఁ డగుచు గురునియోగమనము సూ
చుక యున్న తఱిఁ శుభసూ, చకములతో గురుఁడువచ్చి శక్రున కనియెన్. 97

సీ. అమరేంద్ర నీపంప ననుకంప జనియింపఁ బోలదిండి నెలదారిపురము సేరి
వెలిహజారంబున నిలిచి గొల్లలునిల్వఁ బలికి నేవచ్చుట దెలుపుఁడనుచు
నవరసంబులవారి ననుసరించిన వారు సమయంబు గా దని జాగుసేయ
మంత్రుల కెఱిఁగింప మంచిదె యనుటగా కెవ్వరుఁ దెల్ప రదేమొ కాని
తే. యసురపతి తన్ను రమ్ము పొ మ్మనఁగ నిచ్చ
కములు చేసుక తిరిగెడు గాయకుండు
కలహ భోజనుఁ డతనికిఁ దెలియఁ జెప్పి
నన్నుఁ బిలుపింపఁగా నేను నిన్న రేయి. 98

తే. సమ్ముఖమునకు వచ్చుచుఁ జనుచునుండు, గరుడగంధర్వ యక్షరాక్షససుపర్వ
బలము లెల్లెడఁదోలఁగ ద్రొబ్బఁగవశంబు, గాని కక్ష్యాంతరంబులు గడచి యవల.

తే. మయవినిర్మితనవరత్నమయసభాంత, రమునఁ జెలువొందు భద్రభద్రాసనమునఁ
గనకశైలాగ్రనీలమేఘం బనంగ, నిండుకొలువున్న బలిదైత్యనేతఁ గంటి. 100

తే. ననుఁ గనుంగొనినప్పుడె వినయమునను, లేచి కూర్చుండు మనెడి నిలింపవైరి
చేరి యాశీర్వదించినఁ జేయిమొగిచి, రమ్ము కూర్చుండు మనఁ డెంతరాజసంబొ.

తే. అపుడు మన నారదుండె నెయ్యంబుమీఱ
రా బృహస్పతి యిందురా రమ్మటంచు
నొదిఁగి చోటియ్య నందుఁ గూర్చుంటి నొదిఁగి
యివ్వలవ్వల దైత్యు లట్టిట్టుఁ ద్రోయ. 102

వ. అంత. 103

సీ. బలపాకనముచిజంభపులోమముఖ్యదైత్యులమనివికిఁ జెవియొగ్గి వినుచుఁ
జేరి వినీతి నాశీర్వాద మొనరించు గౌతమాదులను గ్రేఁగంటఁ గనుచుఁ
దనధాటిపదము లందమున విన్పించుగంధర్వుల కుడుగరల్ దయ నొసఁగుచు
నవధారు దేవ వేశ్యాళి జంగయటంచుఁ గంచుకు ల్పొగడ నుత్కంఠవినుచు
తే. హారిహారాదులతోఁ బోర నలవిగాదు
మాను మనుశుక్రుతో మఱుమాటలుడిగి

కలవే యేమైన వింతవార్తలు దివంబు
నందు నారద యనుచు నయ్యసురవిభుఁడు. 104

క. ననుఁ జూచిన నేనాతనిఁ, గనుఁగొని "సౌభ్రాత్రమస్తు ఘనతర తేజో
వనజాత హితోజ్జ్వలభూ, వనజాత దితిప్రసూత వర" యని మఱియున్. 105

మ. బలిదైత్యేశ్వర తావకీనపరిశోంభత్కీర్తి తేజోరుచుల్
దళమై లోకము లాక్రమింపఁగ సుధాధామోష్ణధామాగ్నిమం
డలము ల్నీరుచులై చనన్ శివుని కంధత్వంబు ప్రాపించినం
గులకాంతామణి చెట్టపట్టుకొని యేగు న్వ్యాధభీతార్థియై. 106

మ. అనిన న్నవ్వుచు దైత్యభర్త సురలోకాచార్య యేమీ ప్రయో
జన మన్న న్మఱియేమి లే దఖిలముల్ సంపన్నమై యుండు నీ
ఘనకారుణ్యకటాక్షవీక్షణమునం గాంక్షింప నేమున్న దై
నను విజ్ఞాపన మొక్కఁ డున్న దవధానం బొప్ప నాలింపుమా. 107

తే. అమరపతి నేఁడు నీదునెయ్యంబుఁగోరి, నన్నుఁ బంపిన వచ్చితి నాయమగుట
నన్నదమ్ముల కేల వృథాహవంబు, గలసి యుండుట మే లెల్లకార్యములను. 108

వ. అనిన విస్మయమానమానసుండును స్మయమానవదనుండును నగుచు విరోధి
స్మయమానహరణబలి యగుబలి యి ట్లనియె. 109

తే. నాట్య మీక్షింప నే నొకనాఁడు రంభ,నంపు మని చెప్ప పంప హాస్యంబుచేసి
కదలికాతరు వంపినకండ్రొవ్వ, దిఱనే నేఁటికైన నద్దేవపతికి. 110

క. వినుము బృహస్పతి యిఁకనైన, నను భక్తిని నన్నుఁ గొలిచినను మన్నింతుం
దన నేరము గానున్న, న్వినవేరము తోడితెమ్ము వేగమె యనినన్. 111

క. వచ్చితి సిచ్చటి కేను వి, యచ్చరకులనాథ వింటివా బలివాక్య
మ్మిచ్చకువచ్చినరీతిం, జెచ్చెరఁ గావింపు మేమిచెప్పుదు నింకన్. 112

సీ. హస్తీంద్రకుంభంబు లప్పళించుకరంబు దనుజపాదము లొత్తననువుపఱుపు
సురకిరీటముల నుంచుపదంబు దైతేయనాథుతేజీవెంట నడవనేర్చు
వందిమాగధులకై వారంబు వినుచెవి విబుధారిరాకొట్టు వినఁగనేర్చు
హరియింతుఁ బాలింతు ననుమాటలయ్య జియ్యయటంచు వినయోక్తులాడఁగఅపు

తే. మాబలీంద్రునితోడినెయ్యంబు గోరి, తేని యారీతి సేవకవృత్తి గాని
దొరతనంబులు మెఱయింప దొరకవింక, నీకు నెటువలెఁ దోఁచునో నిర్జరేంద్ర.

వ. అదియునుంగాక నేను నిలింపవైరిచేత నంపించుకొనివచ్చునెడ మార్గంబున
నారదుంగాంచి నేవచ్చినవెనుక నచ్చటివిశేషంబు లేమి యనియడిగిన నతం
డి ట్లనియె. 114

సీ. మనకు వారికి నైకమత్యంబుగలుగునే పొసఁగ వటించుజంభుండు నొడివె
వైరులయందు విశ్వాసంబు గావింప న్యాయంబుగాదని నముచి పలికెఁ

గపటంబు గాని నిక్కంబుగా యిది నమ్మఁబోకుఁడి యంచును బాకుఁ డనియె
నామాటనిజమె యీయమరులతో సంధి కీడటంచును హయగ్రీవుఁ డాడె
తే. దనుజనాయకుఁ డివియె యోజనల తెఱఁగు
విబుధనాథుండు మానంబు వీటఁబుచ్చి
కొలువవచ్చిన నన్నును బిలువరాదె
యింతకన్నను బ్రాభవం బేది యనియె. 115
చ. అన విని విప్రజిత్తి దురహంకృతితో నిదియేటిమాట వృ
త్రుని హితుఁడై వధించె నసితో దితిగర్భము సొచ్చి యింతయు
న్వినివినియుండి యించుక వివేకములేక సురేంద్రుమైత్రిఁ గో
రిన నగరే నిశాచరపరేణ్య యటన్న బలీంద్రుఁ డిట్లనున్. 116
తే. ఎట్టివారలు శరణన్న నేలవలయు, వీరధర్మంబు గావున విప్రజిత్తి
కావవలదన్న శూరులఁగాఁ దలంప, రేల యీయోజనలు మానుమింక ననియె.
క. అని నారదముని దెలిపెను, విను మటుగావున నిశాటవిభుఁ డెటులైన
న్ననుఁదనభృత్యునిఁ జేయం,గనె తలఁచినవాఁడు చూడు కార్యంబింకన్. 118
మ. సమదైరావతకుంభిజృంభితశిరస్సంస్ఫాలనప్రాపితో
త్తమసింధూరవిభాతి పాటలితహస్తంబుల్ శయాళుద్యుష
ద్విమతాంఘ్రిద్వయమర్దనంబునను దాఁ గృగ్గోచ్ఛితామ్రేడితం
బమరం గాంచవె యింక నోయమరనాథా యెట్లు సైరించెదో. 119
తే. దైవగతి యెవ్వరికి దాఁటఁ దరముగాదు
చింత సేయంగవల్వ దావంతయేని
బలికిఁ గప్పంబులిచ్చుట గొలుచుటయును
న్యాయ మటుపలెఁ గాకింపు మమరనాథ. 120
క. అన వెచ్చనూర్చి యవుఁగా, కని యనిమిషవిభుఁడు దిగ్వరాన్వితుఁ డొచుం
దనబలములతోడ బలీం, ద్రునిసమ్ముఖమునకు వచ్చి తోరపుభక్తిన్. 121
క. దేవేంద్రుఁడు హాయశతమే, ధావభృథస్నాతపూత మగుమస్తకముల్
దేవాభియాతిపదరా, జీవభ్రమరంబుగాఁగఁ జేసినయంతన్. 122
చ. ఉరుమణిపీఠి నిండుగొలువుండు నిశాచరనాథుపాదపం
కరుహములందుఁ గోకములకైవడి నంచలరీతిఁ దేంట్లవై
ఖరిఁ దులకించె నిర్జరశిఖామణిమౌళిఁ దనర్చుజాతికెం
పురవలు నిద్దపుంపెళుకుము త్తెము లెచ్చుకిరీటిపచ్చలున్. 123
వ. అంత. 124
మ. సముఖాయంచును వేత్రహస్తులు వచించన్ డిగ్గనం లేచి య
య్యమరారాతి యహార్యపక్షహరణాహంకారి లే లెమ్మటం

చమితోత్సాహముమీఱ నెత్తె సురరాజ్యశ్రీకచాకర్షణ
క్రమపాండిత్యకలాపిచండిలభుజాకాండంబులం గొబ్బునన్. 125

ఆ. ఎత్తి కౌఁగిలించి యీవేల మ్రొక్కెదు, పెద్దవాఁడ వనుచుఁ బ్రియముమీఱ
భద్రపీఠినెక్కి పార్శ్వభాగంబున, నొక్కచిన్నిగద్దె నుంచఁ బనిచి. 126

ఉ. అంబకు సేమమే మనజయంతుఁడు లెస్సయి యున్నవాఁడె హ
ర్షంబె శచీవధూమణికి సర్వసురుల్ సుఖమున్నవారె స్వ
ర్గంబున కేవిరోధమును గాదుగదా భవదాగమంబు సౌ
ఖ్యంబె యటన్నఁ గాంచి కులిశాయుధుఁ డిట్లను దైత్యభర్తకున్. 127

ఉ. ఈకరుణాకటాక్షు మొకయించుక నాపయినిల్పి యున్నచో
నేకడ మేలుగాక వగపేటికిఁ గల్గెడు దానవేంద్ర నై
నాకల దొక్కవిన్నపము నాకు సురాధిపనామమేల నీ
వే కులకర్తవై సురల నేలుము దైత్యుల నేలువైఖరిన్. 128

తే. నేను నీసమ్ముఖమ్మున నిలిచియున్న, వారిలోపల నొకఁడనై వలయుపనికి
నిందు నందును దిరిగెద నిచ్చయ నాకు, మనవి కట్టడిగావింపు మనిన నతఁడు.

సీ. లెక్కలు లిఖయింప లేఖకాధీశుండు పాకంబుగావింపఁ బావకుండు
దండధరుండు ముంగలఅబరాబరి సేయఁ జరుఁడై చరింప నిశాచరుండు
నీరధీశ్వరుఁడు పన్నీటిగిండి ధరింప మృగవాహనుఁడు తాళవృంతమూన
సర్వస్వమును విమర్శనసేయ శ్రీదుండు భూతాళిఁ గొలిపింపభూతభర్త

తే. ఖరరుచి సహస్రకరదీపికలధరింపఁ
బొసఁగ విడెమీయ శతపత్రపూగహారి
కడమవేల్పులు దగునూడిగములు సేయఁ
గట్టడ యొనర్చి పోషించె రాక్షసవిభుండు. 130

సీ. విడెముపొన్నున నొక్కవేళఁజొక్కినఁ దనచేలచెఱంగునఁ జెమటఁ దుడుచుఁ
గొలువుననుండి దిగ్గునదిగ్గునంతలో దండకై చేరి కైదండ యొసఁగుఁ
జనవరియై నడి జాతెక్కురత్నభూషణము లప్పటికప్డు దక్కఁ బెట్టుఁ
జేరొక్కనితనుఁ జేరఁబిలిచిన స్వామి యేమానతియిచ్చె నరంచునిల్చుఁ

తే. జూచి వలదన్న మానక సుకటివిసరు, నేమి మాటాడినను నుతియించు మిగులఁ
జిటికెలిడు జృంభణంబునఁ జేరి దివిజ, వైరి కగదారి యిచ్చకదారియగుచు. 131

క. ఈనయమునఁ గడునెయ్యము, గానుడుపఁగ విశ్వసించె ఖచరాధీశుఁ
దానవనాథుఁడు చిత్తము, రా నడచినవారె హితులు రాజుల కెల్లన్. 132

తే. అంతనొకనాఁడు పూర్వదేవాధినేత, సుముఖుఁడై యున్నవేళను జూచి యింద్రుఁ
డాప్తమంత్రులతోడ నెయ్యంబు సలిపి, పలికె నిట్లని సవినయభణితి మెఱయ.

ఉ. ఈమదమత్తవారణము లీజవనాశ్వము లీరథోత్కరం
బీమథితారివీరభటు లీదురతిక్రమవిక్రమక్రమం
బీమహనీయకీర్తి గలదే త్రిజగంబుల నీకెగాక యా
రా! మునుసన్నవారి కిఁక రాఁగలవారికి నున్నవారికిన్. 134

ఉ. ఇన్నియు నొఁగదా దితిసుతేశ్వర దేహ మనిత్యమౌట సం
పన్నత నిత్యమంచుఁ దలఁపంబనిలే దటుగాన సంశయా
పన్నత నొందె నామది యుపాయము గల్గునె నిత్యతాప్తికిం
గ్రన్నన గల్గెనేని యెఱుఁగ న్వలయుం దగియున్న యోజనల్. 135

తే. క్షుత్పిపాసాజరావ్యాధిశుష్యమాణ,కాయమున లే దొకింతసౌఖ్యంబు దేహి
కది సవిస్తరఫణితిఁ దెల్పెదను వినుము,దివ్యతేజస్సనాథ దైతేయనాథ. 136

చ. కనుఁగవఁ జీకటుల్ గవియుఁ గర్ణపుటంబుల గిమ్ము గ్రమ్ము నిం
చునుజఠరాగ్ని దుర్బలత నొప్పడు నంగములక్క శిరంబునొ
చ్చునితర భోగ్యవస్తువులు నూఁద సహింపదు మాటమాత్రమా
డను మఱివుట్టె దాఁకటఁబడ న్వశమే క్షణమైన నేరికిన్. 137

తే. పెదవి వేఁటెత్తు నాలుకపిడుచగట్టు, గొంతు తడిలేయు నక్కొందుఁ గొంతతడవు
దాహమున కుదకములేక తడసెనేని, కలదె మఱి యంతకన్న దుఃఖంబు జగతి.

తే. అన్నపానంబు లొకయింత యధికమైన,తఱి నర్ణంబ యైనఁదా దొరయుశ్లేష్మ
పైత్యవాతాదికజ్వరబాధ లవియు, విషమహేతువు లగుపథ్యవిరహితములు.

తే. కలుగునూతేండ్లలో నర్ధకాల మపహ
రించు నిద్రయె యానిద్ర తేపుమాపు
మానియుండిన జాడ్యంబు మేనఁ బొడముఁ
గన్నుఁగవయందు నరుణిమ గడలుకొనును. 140

సీ. ఇంతకన్నను దుఃఖ మింకనొండు లేదని తెలుపుచందంబునఁ దలవడంకఁ
గనుఁగవఁ బొరలు గప్పెనొ లేదొ చూత మన్పోలిక నహిలి కన్బొమలు వ్రాల
యాసన స్తంభ హైన్యంబున దేహంబు కుమతిగు డారునాఁ గుదియఁబడఁగ
స్వచ్ఛవృత్తిని దనర్పంగ ముక్తములగు భాతి నొక్కట ద్విజపఙ్క్తు లురుల

తే. ఘనజరాభూతహుంకృతి నెనయు నగ్గు, నగలసవ్యృత్తికర్ణనిస్ఫురణనొగుల
వృద్ధభావంబు వచ్చినవెనుక నునున, కేమిసౌఖ్యంబు గలదు దైత్యేంద్ర చెపుమ.

క. ఇదిగాక శమనకృత్యం, బిదమిత్థం బనఁగఁగూడ దీదృశదుఃఖా
స్పదమగు దేహంబున నె, మ్మది సుఖయింపంగ సులభమా యెవ్వరికిన్. 142

వ. అటుగావున జఠరజరకగహన వనదహనప్రధాన ధారణాక్షుధావ్యథాముధా
విధానావధానవిధావిధానంబును, ముఖజల బిలపల్వల సరసతాపనోదన భీష్మ
గ్రీష్మ విలాస పిపాసానిరాసంబును, బ్రపంచపదార్థ ప్రజ్ఞానప్రతిబంధకబంధుర

రజోనిద్రాముద్రావిద్రావణంబును, నానామయాకృతిపురాకృతదుష్కృతిమరీచి
కావిష్కృతినిరాకృతికృతియును, సంగరాజ్యడీనీకగణవిజయయాత్రాజీర్ణజరాబల
నిరోధకంబును, దేహజీవనీరక్షీరభేదవిధానమానసహంసజాతపలాయనమం
త్రోపదేశదేశికంబును, సుమనోవిలాసనిత్యయౌవనవనవికాసకారణంబును, భో
గినీభోగవిభేదాదరమయూరనర్తనప్రవర్తకంబును, శృంగారరసప్రధానప్రభా
వప్రభాప్రవాహప్రకామప్రవర్ధనప్రక్రియాప్రవీణంబును నై, ప్రావృషిజపయో
జప్రస్రుతామృతంబుచందంబున నందం బగునమృతంబుసంతరించినం గాని గా
త్రంబు యథేష్టభోగంబులకుం బాత్రంబు గాదని తలంతు నందుల కొక్క
యుపాయంబు గల దది విన్నవించెద నాకర్ణింపుము. 143

తే. కవ్వముగఁ జేసి మందరక్ష్మాధరంబు
వాసుకినిఁ ద్రాడుచేసి దుర్వారశక్తిఁ
గలశవారాశిఁ ద్రచ్చినఁ గలుగు నమృత
మనుచు హరి యానతిచ్చె మున్న సురనాథ. 144

క. నావుడు నప్పుడె యమృతము, సేవించినరీతి మిగులఁ జెలఁగుచు సభలో
దేవాదులెల్ల బళిబళి, దేవాధిప మంచియుక్తి దెలిపితి విచటన్. 145

తే. అట్టు లమృతంబుగలుగఁ బా లధికముగను
నీకు నొసగెద నిందు సందియము లేదు
తగినయత్నంబు సేయుము తడవుసేయ
రాదు వినమే "శుభస్య శీఘ్రం" బనంగ. 146

క. అని యుత్సహించి యాడెడు, దనుజులవాక్యములు దేవతాపతి పలుకు
ల్విని సమ్మతించి మంచిదె, యని బలియును వారిఁ గూడి యప్పుడె కదలెన్. 147

తే. కదలి మదమత్తమాతంగకదలి చండ్ర, కదలి సమరాపతీవనకదలి సెనయ
రంగదరిభంగ సంగరరంగచంగ, తుంగచతురంగసేనాతరంగుఁ డగుచు. 148

క. ముందరఁ జనిచని కాంచె, స్కందరముం దుష్టసత్త్వమయకందరముం
సుందరముం శిఖరశిఖా, మందరముం దివ్యనవ్యమణిబృందరమున్. 149

క. కనుఁగొని యిదిగద మందర, మని యడిగిన బలికి నింద్రుఁ డని యెన్నిజవా
హన ఘనగర్జారవలం, ఘనజాంఘికనవరసార్ధగంభీరోక్తిన్. 150

మ. కనుఁగొంటే దనుజేంద్ర తావకజయాంకప్రోషిగీతాళి వే
ల్కను గంధర్వ వధూమణు ల్సతతముం గానంబు సేయం గసం
గిన వాసికను బొంగి నిర్ఝరము లేగె న్వార్థికాత్మీయునో
క్కని రక్షించె నటంచు వృద్ధి నొసఁగంగా నెంచెనో శైలమున్. 151

చ. అనఁ బలునవ్వునవ్వి దనుజాధిపుఁ డిట్లను నో నగారి నీ
యనుపమబాహుశక్తి దెలియ న్వివరించెదు శైలపక్షభే

దనచతురత్వము నెన్నఁడివి తజ్జ్ఞుఁడవౌ నన స్వామి కెట్లుదోఁ
చెనో యటులేగణింపుదునె చిత్తమెఱుంగదె యంచు నింద్రుఁడున్. 152

కం. నీయంతవాని కుపకృతి, సేయఁగలిగె నాకటంచుఁ జెలఁగుచు గిరిరా
జీమెడ నిర్మలనిర్ఝర, తోయాఖ్యమువశ్రుధార దోఁగెడుఁ గంటే. 153

క. అసురనాయక తనదుగహ్వరము సూపఁ,దలఁచి చెంగావిగప్పిన చెలువు మెఱసెఁ
దురగఖురధూత మగుచుఁ గెందూళిపాళము,నందమై మించు నీమందరాచలంబు.

మ. బలిదైత్యేశ్వర కంటె మీగిరిదరీభాగంబుల న్వేడుక
ల్వాలయం గ్రీడలుసల్పు కిన్నరసతుల్ జ్యోతిర్లతాదీపముల్
జ్వలియింపం దిలకించి సిగ్గున సురోజక్షౌమచేలాంచలం
బుల వారింతురు చూచి నవ్వఁగఁ బ్రియు ల్ముగ్ధత్వము న్మెచ్చుచున్. 155

మాలిని. మృగధరమృగనాభీస్పృష్టగండోపలంబు
ల్ఖగభుగయనుతావు లూన్పు నీమందరాద్రి
న్మృగయువరమృగాక్షీనృత్తవక్షోజకుంభా
త్యగణితతులితత్వావాప్తిఁగంటే బలీంద్రా. 156

ఉ. దానవనాథ కంటె వసుధాధరరాజము మౌళిభాగసం
దానితతారకాకుసుమదామము గైరికకుంకుమంబు సం
వ్యానితమేఘవర్ణరుచిరాంబర మించు మించె నెంచఁగా
సానులకూటముల్ గలుగుజాణలు సీటులు వెట్టకుందురే. 157

వ. అని యనితరసాధారణసుధామధురవివిధవచోరచనల నవ్వసుధాధరంబు వినుతించు సుధాశనాధినాథునకు విబుధవిరోధిమూర్ధన్యుం డిట్లనియె. 158

తే. ఔర మనరాక కలరి మిన్నంది యున్న
యీనగేంద్రంబుఁ గదలింప నెవ్వఁడోపుఁ
గలఁడె యటువంటిబలియుఁ డొక్కరుఁడు దేవ
దానవులలోన నన బలదైత్యుఁ డనియె. 159

తే. అసురనాయక నీధృతి కళికి క్రుంగి, కుతల మానమందరక్షోణిధరముఁ
బెల్లగించుట యిది యొక పెద్దలెకమె, యిందు నెవ్వనిచేతఁ గా దట్టిపనికి. 160

తే. దిగ్గజంబులు మొగ్గ ధాత్రీధరేంద్ర
మడఁగద్రొక్కుదు నో లేక యంబరమున
కెగరవైతునో తిరిగి నగేంద్రమునకు
జెక్క లొందవెనో యంచు విరించిచూడ. 161

వ. అనిన విని బలాసురు మెచ్చక జంభుం డిట్లనియె. 162

క. కులపర్వతంబు లేడును, గలయఁగ నమ్మొదలఁలార్పఁ గలిగిననా క
గ్గలమే మందర మెత్తుట యలమేరువు నేఁ బెకల్తునా దైత్యేంద్రా. 163

వ. అని మఱియు శంబరారిష్టనేమిత్రిపురవాసజంభశుంభనిశుంభ హయగ్రీవనముచి తారక బాణవిప్రచిత్తివిరోచనహేతిప్రహేతిమయమాయావిమాలిసుమాలి పౌలోమకాలకేయసి వాతకవచ వజ్రదంష్ట్రకాలనాభశరభవృషపర్వరాహు మహిషేల్వల వాతాపిదుర్మర్షణోత్కల మేఘదంభ ద్విమూర్ధ్న కేతుక్రోధవశాది నానాదనుజయూథనాథులు మందరవసుంధరాధరసముత్పాటనపాటవంబుఁ దెల్పుచు నబ్బలీంద్రుచేఁ గనకమణిమయభూషణాంబరాదులు బహుమానంబులు గైకొనుచు మహోత్సాహంబున బాహులప్పళించుచు శంఖమర్దళపటహభేరీధణంధణధ్వనులకుం బ్రతిధ్వనులిచ్చు మందరకందరంబులకుం గుప్పింపుచుఁ బసుం బెకలింపవచ్చుట నిచ్చ నెఱింగి మచ్చరంబునం బెచ్చుపెరిగి యద్ధరంబుం దమతోడి యుద్ధరంగంబునకుం బంపిన బలంబులో నా దరీకుహరనిర్గత శరభశార్దూలగండభేరుండఖడ్గగవయకంఠీరవ మహోద్దండవేదండ ప్రచండ భల్లూక శశచమరశల్యభల్లసారంగ సాలావృకవరాహ మహిషమర్కట మహోరగప్రముఖ జంతునికాయంబుల కాయంబుల కపాయంబు గల్పించుచు నుపాయంబుల నగ్గట్టుచుట్టువారుకొని యిట్టట్టు మెదలక నెట్టుకొని యొకరొకరు కికలించి చూచి కదలకున్నఁ బదుండ్రు నూర్గురు వేగురు లక్షకోటి సంఖ్యాకులుం గూడికొని నలుదిక్కులం దాసి తోసి త్రేసియుం గదలింపలేక యుద్దామనిశితకుద్దాలంబులం బెద్దయుం బ్రొద్దు నాశైలంబు మూలంబు గానం ద్రవ్వి నెనెసడం బోడముష్ఠూలోపలంబులు పెకలింపంజాలక యులువకట్టునించి మించినభుజాటంకంబులనగల్చుతఱిశిలాగర్భంబుల వెడలువర్షాభులఁగని యచ్చెరువందుచు నంతంతసన్నలువైచుచు మఱియునానోపాయంబులం జూచుచు నొకింతకయుం దెమలింపఁజాలక సురాసురజాలంబులు ఘర్మకణజాలకంబులందోఁగు గాత్రంబులు నిస్సర్వస్వరంబు లగు గోత్రంబులం బోల గుహాముఖంబులు వెడలు గాడ్పులచాడ్పున నాసికారంధ్రంబుల నీరంధ్రంబులై నిట్టూర్పులు బెట్టిదంబుగా నదర భుజంబుల బలిమి సడల నొడళ్లు జడియ జడిమనిగుడ బడలియున్న వారలం గనుంగొని. 164

క. బలి యింద్రున కిట్లనునిటు, వలె నూరక యుండఁదగునె వరశైలగరు
ద్ధళనసమర్థుఁడ వయ్యును, భళిభళి దేవేంద్ర యనిన బలి కతఁ డనియెన్. 165

క. బలజంభ ప్రముఖమహా, బలశాలులచేతఁ గాసివని యిట నాచే
నలవడునె దైత్యనాయక, యఁట వెన్నుని వేఁడఁదగు నుపాయం బింకన్. 166

క. అని వారలఁ దోడ్కొని తాఁ, గనకాద్రికి నేగి యచటఁ గమలాక్షునిఁ ద
త్తనయుం గనుఁగొని సాష్టాం, గనమస్కారములు సేసి కార్యము దెలుపన్.

క. విని నవ్వుచు వనజోదరుఁ, డనియె సురాసురులు మీరలందఱు నొకగ
ట్టు నగల్పలేరె యిఁక నే, ఘనుఁడన సుధగాంతు రనుచు నహిపతిఁ దలఁపన్. 168

సీ. తన మహాసన నిరంతరసమ్యగాసక్తి కుండలీంద్రత్వంబు కుదురుపఱుపఁ
దనశ్రీవహానసముద్భాసితోత్సాహంబు చక్రిభావమున కౌజ్జ్వల్య మొసఁగఁ
దనభోగినీభోగజనితానుభావలీల భుజంగపుంగవోల్లాస మెసఁగఁ
దనమహాబలసముద్యద్విగ్రహప్రవృద్ధియహీనభావంబు దేఁటపఱుప
తే. సోమరుచియు ననంతవిస్ఫూర్తి భోగి, ముఖ్యతయు భూమిభరణసముత్సుకత్వ
మరలఁ జెలువొందు నెవ్వఁ డుదారఫణితి,నట్టి శేషాహి వచ్చె నయ్యవసరమున.
క. వచ్చినయచ్చిలువలదొర, మచ్చికతోఁ జేరఁబిలిచి మాధవుఁడు ఫణా
భృచ్చూడామణి మందశి, లోచ్చయ మగలించి వీరి కొసఁగు మటన్నన్. 170
క. పెకలిచి యిచ్చినఁ జాలుం, బ్రకటితదోశ్శక్తి బెండుపడెఁ దెచ్చెద మే
మొకరొకరమె యని దైత్య, ప్రకరంబులు మదముమీఱి పలుకఁగ వించున్.
మందరధరము. మంచిదెయంచును మరుజ్జనవిభుం,డంచితశక్తిని నఖిలము గొలువం
గాంచనభూధరఘనతరమహిమో, దంచితమందర ధరగతుఁ డగుచున్. 172
క. పరివేష్టించె ఫణీంద్రుఁడు, ధరణీభరణాత్మసామ్యధన్యుఁ డటంచుం
బరిరంభణ మొనరించెను, ధరణీధరమౌళి నను చుదారస్ఫూర్తిన్. 173
మ. ధరణీభారము నే వహింపఁగ మహీధ్రం బయ్యెఁ దానెట్లు మం
దరమం చల్గెనో నాఁగ నాగవిభుఁ డుగ్రక్రోధసంరంభియై
పరివేష్టించి యగల్చెఁ దన్నగము త్సాభృత్తుంగశృంగాగ్రభం
గురజంఘాలదృషద్ఘలంఘలఘలా ఘోషంబు ఘోరంబుగన్. 174
తే. ఇటులు పెకలించి కరముల కెత్తవిగుల, సంభ్రమమున సురాసురుల్ శైలమాని
పట్టఁజాలక మున్పటిపాతు గొనఁగ, హాలవైచిరి మందరకుధర మవని. 175
తే. దానవొచ్చిరి గొంద ఱత్తఱి నగారి, ముఖసుపర్వులు చక్రికి మొఱలువెట్ట
గరుడవాహన మెక్కి యక్కడికి వడిగఁ, దాన వచ్చెను భక్తవాత్సల్యమునను.
చ. కరివరదుండు వచ్చి ఘనగైరికరాగము మందరాగముం
గరమున నెత్తి పక్షితురగంబు శిరంబున నుంప జాళువా
బురుక తెఱంగునం దనరఁ బొంజగి తెక్కలు గుందనంపుప
క్కెర హారువ్రాసఁ జంచువ్రసఁ గీల్కొనుచివ్వ ఖచీనమై తగన్. 177
క. హరి గిరి ధరించి యిటువలె, సరగునఁ జన గరుడు వెంటఁ జనలేక సురా
సురులమనమ్ముల సంగ్ర, వెరవఱియక గుఱుతులూని వెనకకుఁ జిక్కెన్. 178
తే. కోరి బ్రహ్మాండకోటులఁ గుక్షినుంచు, కొన్న విశ్వంభరునిఁ బూనువన్నగారి
కవనిధర మేమిభారమా యట సురాసు, రులకుఁ జాలవిచిత్రమై యలరెఁ గాక.
తే. నిమిషమాత్రంబులోపల నీరరాశి, తటమునకు నేగి హరిని మందర ముడించి
వెనుకవచ్చు సురాసురవీరవరులఁ, గాంచి యనిపించుకొని యేగె గరుఁడు డంత.
తే. వాసుదేవుఁడయానతి వాసవుండు, సకలదేవాసురాళికి సమ్మతముగ

వాసుకి ననంతశక్తిని వాసుఁ బిల్వ, నంపె యిట్లని పలికెఁ బ్రియంబు గులుక. 181

సీ. పాలయల్క నొకవేళఁ బలుకనిపార్వతి వెలిపించి కూర్చుపు విశ్వనాథుఁ
బావనబ్రహ్మకపాలమాలికల జోడౌదు వొక్కొకనాఁడు హార మగుచుఁ
బడగమానికపుఁజెక్కడపుఁ గీల్కంకణం బగుదు వొక్కొకయెడ హస్తమునకుఁ
గన్నె గేఁదగి తేకుకమ్మతాపులు వెలయింతు వొక్కొకచాయ నింపుగాఁగ

తే. నెన్నిభంగులఁ జూడ విశ్వేశ్వరునకు, నీవె కా కెవ్వరున్నారు కేవలాప్తు
లట్టి నిన్నుఁ బ్రశంసింప నలవియగునె, ప్రణుతగుణగణ్య వాసుకిఫణివరేణ్య.

చ. క్షమ వహియించి శేషుఁడు యశంబుగనెక్ క్షమయు న్వహించి నీ
వమృతము గల్గఁజేసి దివమంతయుఁ బ్రోచిన నంతకన్నను
త్తమమగుకీర్తిగల్గు వసుధాధరమంథము ద్రిప్ప నానుగు
ణ్యమువహియింప గల్గు ఫల మంచలికు న్నరి యింతె వాసుకీ. 183

క. లేయని యింద్రుఁడుసూత్రప్రాయముగా నిటులనాడు పలుకున కెంతే
నీయెద మెచ్చుచు వాసుకి, యీయకొనియె నంత నిర్జరేంద్రుఁడు గడఁకన్. 184

క. వేవేగ వజ్రధారన్, గ్రావము నిష్కంటకముగ ఘనమృగసమ్య
గ్రావముల మించఁ బాఱ్చ, గ్రావంబుల నెల్ల నఱకి కవ్వము చేసెన్. 185

వ. అంత. 186

సీ. ఘనకిరీటంబులు గట్టిగా సవరించి కలితకుండలముల కొలుకు లదిమి
బాహాంగదంబులు పదిలంబుగఁ దొడిగి ముంజేకడెంబులు మొగపు లరసి
యంగుళీయకముల నటకొన్ని ఘటియించి మౌక్తికహారము లట్టుపఱిచి
మొలదట్టి పోరలపంకులు పొంకముగఁ జెక్కి పరిచుట్టి చేలము బిగియఁగట్టి

తే. యంతకంతకు నుత్సాహ మతిశయిల్ల, నుల్లమునఁ దల్లవింపఁగ నొండొకళ్లఁ
బిలిచికొనుచును దమతమ పేరువాడి, కొనుచు దేవాసురులు దుగ్ధవనధిఁ జేరి.

తే. బంగరు మొలకట్టు రంగుమీఱంగనా, నాగభోగ మద్రినడుమఁ జుట్టి
కలశవారిరాశి నిలిపిరి తమసామ్ము, మొదలు వెట్టఁ జుట్టి మోపరనఁగ. 188

వ. అంత బృందారకులు పమలోన. 189

ఉ. అక్కట దానవేంద్రుఁడు బలాఢ్యుఁడు గాన ఫణీంద్రపుచ్ఛముక్
రక్కసిమూఁకకిచ్చి సుకరంబుగ ఘోరవిషాగ్ని కీలలం
గ్రక్కుఫణాళి మాకొసఁగఁ గాదనరాదిక నేమికార్యమీ
దిక్కున నంచు నొండొరులు గినత మోములు చూచుచుండఁగన్. 190

క. తదభిప్రాయం బంతయు, మది నారసి శౌరి కపటమార్గంబున నో
త్రిదశవరులార రత్నా, స్పదఫణిభోగములు మనము పట్టుద మనుచున్. 191

తే. భోగిభోగశయానుఁడు యాగభాగ
భోక్తలుగూడి భోగీంద్రభోగభాగ

ములు గ్రహించిన నదియాగము గ్రహించి
యాగతామర్షమున దైత్యు లనిరి యపుడు. 192

క. దితిసుతులము పరపతిత, శ్రుతులము పుచ్ఛగతపోనిహాధమహో భావి
శ్రుతుల మిదిగాక బహు, శ్రుతులము మముఁ జులకసేసిచూడం దగునే. 193

తే. శౌరి మేము కులస్థానపౌరుషముల, నేమిటం గొఱంత లెల్లుమా యీసురలకు
వారికన్నను బూర్వదేవతల మగుట, నేమె ఘనులము గామె నీ వెఱుఁగవేమి.

ఉ. శ్రీహరి యెంత యక్రమము సేసితి వాసుకిభోగిభోగ సం
దోహము మీరలుంని కడతుచ్ఛపుఁబుచ్ఛము మాకొసంగ మే
మూహయొనర్ప లేక యిదియూసిన నధ్యయనశ్రుతంబులు
న్సాహసముం బరాక్రమము సత్కులజత్వము వీటివోవదే. 195

క. అని దనుజు లారకున్నం, గనుఁగొని నవ్వుచును శౌరి ఘను లిట మీ రిం
తన యల్గనేల కైకొనుఁ, డని ఫణము లొసంగిపుచ్ఛ మాస సురలతోన్. 196

క. ఈనీతిసమాకర్ష, స్థానము లేర్పాటుగాఁగ దైవాసురసం
తానంబు లైకమత్యము, గా నమృతాబ్ధి మ్మథింపఁ గడఁగిరి కడిమిన్. 197

మ. అమృతావాప్తికి దేవదానవులు దుగ్ధాంభోధి మంథాద్రిచే
నమితోత్సాహమున న్మథించునెడ నయ్యద్రీంద్ర మాధారహీ
నముగా నజ్జలరాశి మున్గ నదియానం జాలవిస్తారకూ
ర్మమహాంగంబు ధరించె మాధవుఁ డభంగప్రౌఢి సంధిల్లఁగన్. 198

తే. అగశిలాపాత మోర్వక యంబురాశి, చర్మఫలకంబుచే మేను చాటుచేసె
ననఁగఁ జూపట్టె లక్షయోజనవిశాల, మైనకమఠంబు దుగ్ధరత్నాకరమున. 199

క. కఠినతరకర్పరము మృదు, జఠరము నయనాబ్జయుగళసహాబహిరంత
ర్లుఠదాస్యంబును గలుగఁగ, మఠముం గని విస్మయంబు మదిఁ బెనఁగొనఁగన్.

తే. మరల సొమ్మిచ్చుటకు బహుమథనపడిన, యబ్జజునిరోసి పూఁటకాపైన హరిని
జట్టుమోప రనంగఁ గచ్ఛపము మీఁదఁ, గట్టునిల్పె సురాసురగణము లపుడు.

తే. ఉదధిఁ గమఠాసనమునఁ గూర్చుండి భోగి
భోగ మనుయోగపట్టిక పొసఁగ నడుమ
నమృతసిద్ధికి జపయించునట్టి యోగి
కరణిఁ గనుపట్టె మందరక్ష్మాధరంబు. 202

వ. ఇవ్విధంబున దుర్ఘటసింధురకంధరం బగు నమ్మందరవసుంధరాధరంబు వాతంధయగుణానుబంధురంబుగా నఘ్రట సింధుబంధురమధ్యంబునఁ బ్రతిష్ఠించి. 203

సీ. శృంగాగ్రదళితవైరించాండగళితావరణధార లనిర్ఘరములు దొరఁగ
నానామహాగుహాంతరసమాధి సనాథతాపసనాథము స్తములు దిరుగఁ

గందరాంతరసింహగజగండభేరుండశరభాదు లాకటఁ గ్రోళ్లుఱకఁదొడఁగఁ
గంపితశాఖిశాఖాశిఖాఫలపత్రకుసుమము లూడిగొని కురియుచుండఁ

తే. బిలుతపులితోలుగట్టు జేజేలతేఁడు, తిరుపుగట్టువిధంబునఁ దిరిగె గట్టు
నవ్యభుజశక్తి దేవదానవులు దుగ్ధ, జలనిధానంబు మథియించుసమయమునను

మ. కులశైలాగ్రణిక్రింద మీఁద నడుమ న్గూర్మాదిరూపంబులన్
బలియుండై భరియించి దేవదితిభూభాగంబులన్ వారిలో
పలను న్నిల్చి స్వకీయమూర్తినిజతుర్యాబాహార్గళ ల్సాచుచుం
గలశాంభోధి మథించె మాధవుఁ డభంగప్రౌఢి రూపింగనన్. 205

శా. ఈరీతిన్ హరి దేవదానవులతో హేలాగతిన్ ధీరుఁడై
క్షీరాంభోధి మథింపఁ గాంచనకటీచేలప్రభ ల్హేమకే
యూరానోన్యవిఘర్షణోదితరజం బుద్వేలసౌవర్ణకో
టీరచ్ఛాయలు పర్వఁ బర్వతము గట్టెం బొమ్మ హేమాద్రికిన్. 206

వ. అప్పుడు. 207

శా. రక్షోదేవమిథోట్టహాస హాహాహారావంబులుం గూర్మమం
థక్షోణీధరఘర్షఘర్ఘరనినాదంబు ల్ద్రోణాకర్షవే
గక్షుభ్యద్భుజగేంద్ర భూరిఫణ ఫూత్కారధ్వనుల్ ఘూర్ణితో
ద్యత్క్షీరాంబుధి జంతుఘోషములు మెండై నిండె బ్రహ్మాండమున్. 208

మ. అఖిలాదిత్యసురాహితభ్రమితమంథానాద్రిఘోషంబు చే
సఖమై నించుక వెన్ను తీఁట శమియించం జేయ క్షీరాబ్ధిలో
సుఖనిద్రారతిఁ జొక్కెఁ గూర్మపతి ప్రాంశుశ్వాసవాతోచ్ఛలా
బ్ధిఖవీథిం బొరలం దరంగపటలోద్రేకంబుచే మాటికిన్. 209

వ. అప్పుడు. 210

మ. వలదత్యుగ్రదవాగ్ని మగ్నశలభవ్రాతంబుమాడ్కి న్విశృం
ఖలసంఘర్షణభుగ్నభోగిఫణఫూత్కారాతిసంప్రాప్తగళ
ద్విలయాభీలకరాళకాలదహనోద్వేలజ్వలజ్జ్వాలికా
వళిచే నాఁడిరి పెక్కుదానవులు గర్వం బెల్ల ఖర్వంబుగన్. 211

గీ. ఘనత యందును దుష్కరకార్యములకుఁ
బూనఁగాఁ జెల్లునే యెట్టిపురుషులకును
ఘనత యంచును భోగిభోగములఁ బూని
దానవులు పడ్డపాట్లెన్న నైనఁ గలవు. 212

ఉ. ఆవిషవహ్నికీలలు సురావళినంటి తపించునప్డు రా
జీవదళాయతేక్షణవిశేషకృపామృతదృష్టిచేతఁ బా

రావరదుగ్ధవాఃకణధురంధరబంధురమంథరాసిల
శ్రీ వెలయన్ ఘనాళిగురిసెన్ బరిశీతలవారిధారలన్. 213

తే. హరికిఁ బ్రతిఘటించి యసురులు విషవహ్నిఁ, గమలి రదితిసుతులు కమలనయను
నాశ్రయించి శైత్య మందిరి యుండెన, శౌరికరుణలేక సౌఖ్యమేది. 214

మ. జలసేకంబుల సేదదేరుచు సభశ్చారాళికన్నన్ విశృం
ఖలవృత్తిన్ మథియించి రా దితిజు లుగ్రంబై విషజ్వాలికల్
కలయంబర్విన సద్దసేయక ఫలాకాంక్షం బ్రవర్తించువా
రలకుం దోఁచునె ఖేద మెందయిన వైరాటేయ భూపాత్మజా. 215

ఉ. క్ష్మమనిశాటబాహుబలపీడితవాసుకిభోగిభోగదం
ష్ట్రాగ్రిముఖనిర్గళద్విషము శైలవిఘర్షణఘూర్ణకసర్వరో
ద్గామకృశానుకీలల సుదగ్రతరంబయి దేవదానవ
స్తోమము క్షితిలం గలశతోయధి వెల్వడి సత్వరంబుగన్. 216

సీ. ప్రళయకాలాక్షిలఫాలలోచనఫాలకీలికీలాకేళిఁ గేలిసేసి
సంవర్తసమయప్రచండచండాంశుమండల మండలోద్దండనటన దెగడి
త్రైలోక్యభస్మసాత్కరణదీక్షావక్షురాక్షాశుశుక్షణిరూక్షి నొడిచి
కల్పాంతజలదనిర్గళనగర్జదీర్ఘఘోరసిర్ఘాతనిర్ఘోష మడఁచి
తే. భూర్భువస్స్వర్ముఖానేక భువనగహన, దహనలీలాతిసహనధూర్వహనవోగ్ర
చిటచిటాయితశిఖలనశేషముం గ,లంచె హాలాహలంబు కోలాహలముగ. 217

చ. అపు డిది యేమి యక్కట సుధార్థము దుగ్ధధిన్ మథింప ను
గ్రపువిష ముద్భవించి లయకాలమొనర్పఁ దొడంగె నింక నీ
విపదపవారణంబునకు విశ్వపతిన్ శరణంబు వేఁడినం
గృపదళుకొత్తఁ బ్రోచునని యీశ్వరుచెంగటి కేగి యందఱున్. 218

క. గడగడ [1]నొడలువడంకఁగ, దడదడ దడమంచు గుండె తల్లడమందన్
బడిబడి నడ్డముదిగఁటముఁ,బడిబడి [2]మొగ్గుచును "పాహిపాహి" యనంగన్.

తే. ఆభవుఁ డేమేమి యనిన సురాసురుల్ భ
యమున హాలాహలము హాలాహలము హాల
హలము హలహల మని తోఁచినట్టు పలుక
నన్ని నామంబులను గాంచె నవ్విషంబు. 220

తే. వారిభయమెల్ల వారింప వారిజారి, ధారి మది నెంచి తనదుచిత్తం బెఱింగి
చిన్నవోయిన పార్వతి చెలువు గాంచి,యిట్లనుచుఁ బల్కె దరహాస మిగురులొత్త.

1 వడంకనొడలు. 2 మొగ్గిడుచుఁ.

శా. భామా యేటికిఁ జిన్నవోయెదవు నీభావంబు నేఁగంటి నా
కేమానో గరళంబుచే ననుచు నీ వెంతే[1]విచారించె దం
దేమిీ గా దటుగాక నేమయినఁ గానీ సర్వలోకాళికిన్
క్షేమంబైనను జాలుఁ దద్విషము భక్షింతున్ వినోదంబుగన్. 222

క. వచ్చినవారికి నాపద, వచ్చిన నది పరిహరించువాని ప్రభుత్వం
[2]బెచ్చౌను గాని మఱిపోర, పొచ్చెము గావించినం బ్రభుత్వము గలదే. 223

తే. పరులఁ బీడించుకంటెఁ బాపముఁ బరోపకృతి యొనర్పుటకంటె సుకృతము లేదు
పరుల కుపకృతిఁ జేసిన భాగ్యశాలి, యిహముఁ బరమును జెందుఁ బూర్ణేందువదన.

క. అని యుత్సహించి కలశీ, వనరాశితటంబుఁ గదిసి వసుధాధరరా
ట్తనయాధిపుఁ డవ్విషముం, గని హరియింపంగ నశనముగా కడలంగన్. 225

తే. అంత బ్రహ్మాదిసురలు భయార్తు లగుచుఁ, దన్ను బ్రార్థింప శ్రీహరి తద్విషంబు
ధీరుఁడై యారగించిన దేహమెల్ల, నల్లనయ్యెను వ్యాపించి నాఁటనుండి. 226

తే. హరియు మిగిలినవిషము కాలాంతకునకుఁ
గొంత యొసఁగిన హరుఁ డది ఘుటిక సేసి
మ్రింగ నది కంఠమున నిల్చె హృదయనిహిత
గరుడవాహనవీక్షణాగతభయమున. 227

క. హాలాక్షుఁడు కబళింపఁగ, హాలాహలవిషము కొంతయవశిష్టంబై
తూలఁగ నది వృశ్చికములు, వ్యాళంబులు మెసవి విషధరాఖ్యల వెలసెన్. 228

క. ఈలీల దైవకరుణన్, హాలాహలబాధ యుడిగి యమరాసురు లు
ద్వేలముదంబున మందర, శైలంబునఁ గడలిఁ ద్రచ్చుసమయమునందున్. 229

చ. గొరిసెలయందముం గులుచకొమ్ములచందము వెన్నుమందమున్
గరువపుమేనిలో నుదుటు కాఁగెడుపెన్పొదు గింద్రనీలముం
బెరసినముక్కు మీఁగడబలెం జెలువౌ గళకంబళంబునన్
హరువగునామధేనువు సుధాంబుధిఁ బుట్టె నభీష్టదాత్రియై. 230

వ. అంత. 231

క. సురభిన్ సవనవనానన, సురభిన్ స్యందమృతగళితశుష్యన్నానా
సురభిం గైకొనిరి మురా, సురభిత్కృప దేవఋషులు సురుచిరభక్తిన్. 232

తే. మొదటనున్న నిజాకారమును త్యజించి, వారిరాశితరంగ ముపర్ణసహిత
మై తురంగంబు గాఁగోలు వనఁగఁ బొడమె, వెల్లవారున మాపాలవెల్లి నంత.

సీ. కర్పూరకదళికాకళికాదళంబుల నెఱమించు విదళించునిక్కుఁ జెవులు
నేలినవానికిఁ ద్రైలోక్యసాంబ్రాజ్య లక్ష్మినియ్యఁగఁజాలు లక్షణములు

---

1 ని భావించెదం. 2 బెచ్చౌ సెచ్చట మఱి.

మానసాధిక వేగ మూనఁగా జపియించుపోలికఁ గదలెడుపో త్రిపుటముఁ
దామరసాప్తనందనువివాహమునకు రోషంబు పుట్టించుపోషితంబు

తే. గలిగి శరదిందుకందళత్కందబృంద, కుందగోవిందతుందారవిందకంద
చందనామందరుచినందచందమగుచు,నొనరునుచ్చైశ్శ్రవంబునేత్రోత్సవముగ.

తే. దేవమణియుక్త మని మదిఁ దెలిసియుండి
తేజిఁ దాఁ గైకొని రోయిఁ బూర్వదేవభర్త
దేవమణియును నలవాసుదేవుసన్నఁ
దెలిసి యూరక యుండె నిశ్చలత నంత. 235

సీ. ప్రాయంపుఁబూఁబోఁణిబటువుసిబ్బెపుగబ్బిగుబ్బచన్నులఁబోలు కుంభయుగముఁ
దొలిచూలిజవరాలితళుకులేఁజెక్కుటద్దములతోఁ దులఁదూఁగు సంతరుచులుఁ
జాత్రికాంతామణిభాసురమ్మృదులోరుకాండములఁ దొరయంగఁగల్గు కరము
నటనచేనలసినకుటిలకుంతలిమందగతుల కొయ్యారంబు గలవునడలు

తే. విటుని తబ్బిబ్బులకుఁ గేరువెలమిమీరి, నగవునేలినడాలు గంధర్వరాజ
సతినిపాదంబునెనయుబృంహితరవంబుఁ,గలిగిచొంతతివొడమెనాజలధియందు.

సీ. విశ్వేశువాహనవృషభమూఁ గాదేని ధేనుకామేళనోద్వృత్తి గనునె
శ్రీగౌరివాహనసింహమూఁ గాదేని యనకదంబకమున వసతిగనునె
యాత్మభూవాహనహంసమూఁ గాదేని బిసజాతహరణలాలసతగనునె
శక్రవాహనశరజ్జలదమూఁ గాదేని యభ్రముసంగతి నలరఁగనునె

తే. యనుచుఁ గవికుసుబుధముఖు ల్వినుతిసేయఁ, బ్రతిగజభ్రాంతిదంతిసిద్ధవితథనిళ
భూధరాపారపాంసుకర్పూరపూర, మెగయఁ జల్లుచు నచ్చొహస్తింద్రమపుడు.

వ. వెండియు నాఖండలబలిప్రముఖసురాసురమండలం బుద్దండదోర్దండజాదర్పంబు మెం
డుకొన సుధాపయోధి మథియించుసమయంబున. 238

క. సకలసురేప్సితఫలదా, యకచిత్రచరిత్రములను హరిచందనక
ల్పకపారిజాతసంతా, నకమందారంబు లవ్వనధి పుట్టయించెన్. 239

ఉ. గైరికము ల్వ్రివాళములు గా నిజవల్లిపయఃకణాళియే
గౌరకపాళిగా నడుమఁ గోరికమీఱ విశేషమైనయా
కారముపూని మందరము కాంతితసత్ఫల మీయనయ్యోమం
దారము గానిచోట నగనామము సెల్లునె రెంటికింగగన్. 240

వ. మఱియు వియచ్చరనిశాచరసముచ్చయంబు నిచ్చలవిడి శిలోచ్చయంబుచే
నచ్చాలకడలిం ద్రచ్చుసమయంబున. 241

క. చెచ్చెర మందరసంగతి, నచ్చటిమణులెల్ల రమణ లయ్యెనటంచుఁ
మెచ్చుచు నచ్చెరుపంద వి, యచ్చరు లచ్చరలు పుట్టిరయ్యమృతాబ్ధిన్. 242

సీ. పదకోకనదములు ప్రపదకూర్మంబులు నఖరశుక్తులు జఘనపులినములు
వళితరంగములు పొక్కిలిసుళ్లు నూఁగారుశైవలము చాల్గుబ్బజక్కవలకవలు
భుజనాళగళశంఖములు గల్లమకరికామకరిక లాలోకశకులకులము
లక్షిసితాబ్జోష్ఠపల్లకభ్రమరకషట్పదంబులు కేశశైవలములుఁ

తే. జాలఁ జెలువొంది సుస్వరస్పర్శరూప, రసగుణంబులచే నప్సరస్సులనఁగ
నప్సరఃకామినీమణు లలరి రపుడు, సహజసౌరభ్య మెక్కుడుమహిమ దెలుప.

ఉ. వారితనూవిలాసములు వారితనూత్నలతావికాసము
ల్వారివిలోలనేత్రములు వారివిహారవిసారచైత్రము
ల్వారిదరస్మితాస్యములు వారిదముక్తశశితదాస్యము
ల్వారిజగన్నుతాకృతులు వారిజబాణసతీకృతానతుల్. 244

సీ. కమలాకరంబెల్లఁ గలఁగఁబారిననొల్ల కరుదెంచుకొదమరాయంచ యనఁగ
వరుణాలయాంతరవనవాసము దరల్చి చేరెడుకలికిరాచిలుక యనఁగ
విషరాశివిషమాను విషధరంబులరోసి మెట్టకు నరుగుక్రొమ్మెఱుఁగు లనఁగ
నడుగునఁబడక రత్నాకరంబునఁ దేలి నడతెంచు జీవరత్నంబు లనఁగఁ

తే. గులుకునడ లేని చక్కెరలొలుకుపలుకు, బెళుకుఁజూపులుఁ గెమ్మోవితళుకుముద్దు
చిలుకు నచ్చరచిలుకలకొలుకు లపుడు, కడలివెలువడి వచ్చుశృంగార మమర.

సీ. ఎచ్చోటఁజూచిన నెలతేఁటిదాఁటులఁ బుట్టించుకప్పుఁగొప్పులమెఱుంగు
లేకంకఁజూచిన నిందుబింబంబుల మొలపించుముద్దుమోములబెడంగు
లేచాయఁజూచిన నిందీవరశ్రేణి వెలయించు వాలుఁజూపులవిలాస
మేకడఁ జూచినఁ గోకనదశ్రీలఁ గిలింపఁజాలు కెంగేలిడాలు

తే. లేయెడనుబోడఁ గెంపులఁ జేయుమోవు, లెందుఁజూచిన వెన్నెలల్ చిందునవ్వు
లెచటఁజూచిన మెఱుఁగుల నీనుమేను, చెలువ మలరారె నచ్చరచెలువలకును.

ఉ. అచ్చపురేవెలుంగు దొరయంగలసిద్ధపుముద్దుమోములం
బచ్చమెఱుంగుతెక్కజిగిపక్కెరచక్కనిరొంతుతూఁపుల
న్మెచ్చనిచూపులం బళుకుమేనుల నిచ్చకుమెచ్చుఁదెచ్చున
య్యచ్చరమచ్చెకంటుల యొయారమయారె నుతింప శక్యమే. 247

ఉ. అచ్చిగురాకుఁబోండ్లనెఱయంచమునందె మనంబునిల్పి వై
యచ్చరదానవప్రవరు లచ్చరుపాటఁ బరాకుఁ జెందుచు
న్మెచ్చుల కెచ్చరించుచు సమిద్ధఫలాబ్ధికిమేను లుబ్బఁగాఁ
ద్రచ్చిరి క్షీరవారిధి నుదగ్రరవంబడరంగ నంతటన్. 248

తే. పాలుసిలుకంగ వెన్న యేలీలఁ బొడమెఁ, జాలవింతని వేలుపు ల్సంభ్రమింపఁ
జంద్రుఁడుదయించె నప్పాలసంద్రమునను, వాసిశిరసావహించె భవానివిభుఁడు.

క. నిస్తులమై నిస్తులతే, జస్తులమై దీప్యమానసకలదశదిశా
వాస్తుభమై కలశాంబుధిఁ, గౌస్తుభరత్నంబు తరణికరణిఁ జనించెన్. 250

సీ. అమృతంబు ద్రావునీలాభ్రమో యిదిగాదు కప్పుపెన్నెఱి గొప్పకొప్పుగాని
మరలఁబుట్టెడు చందమామయో యిదిగాదు మొలకనవ్వులముద్దుమోముగాని
ప్రభవించునమృతకుంభంబులో యివిగావు కఠినవక్షోజయుగ్మంబు గాని
జలధిఁ బుట్టిన పూర్వజగతియో యిదిగాదు మహితనితంబబింబంబు గాని
తే. యనుచు నామస్తకము క్రమంబునను నిర్వి, కల్పసవికల్పవిజ్ఞానగతి గణింపఁ
గా సురాసురు లతులశృంగారగరిమ, క్షీరవార్ధి జనించె లక్ష్మీమృగాక్షి. 251

తే. ఆరమాసతిరూపరేఖాతిశయము, వర్ణనముసేయఁ దరమె యెవ్వారికైనఁ
గాంచినప్పుడె చిత్రతఁగాంచె సకల, దైవదానవరాజి చిత్రంబుగాఁగ. 252

శా. శ్రీరాజీవముఖీవినూతనతనూ శృంగారరేఖాదిదృ
క్షారంభంబున దేవతావళి సహస్రాక్షత్వముంగోరె వి
స్తారశ్రీలిసహస్రనేత్రుఁ డయుతాక్షత్వంబు [1]గాంక్షించె నౌ
రౌరా యాసకు మేరలే దనుట సత్యంబె కదా ధారుణిన్. 253

వ. అంత. 254

తే. పద్మగర్భాదినిర్జరప్రార్థ్యమాన, యగుచుఁ బద్మావధూటి దేవాధినాథ
ఘటితమణిపీఠి వసియించెఁ గమలమధ్య,మునను జెలువందుకలహంసికనుహసించి.

క. "పుణ్యాహ" మనుచు నప్పుడు, పుణ్యాహముచేసె వాగ్విభుఁడు భూమిని నై
పుణ్యార్పితనవపల్లవ, పుణ్యోదకపూర్ణకలశములు చెలువొందన్. 256

సీ. పాథోధరశ్రేణి పటహభేరీశంఖపణవాదివాద్యవిభ్రమము నెఱప
నప్సరోభామినుల్ హస్తాభినయలీల నర్థముల్ దెల్ప నృత్యంబు సలుప
గంధర్వకలకంఠకంఠులు స్థాణువుల్ ననలొత్త మధురగానంబుసేయ
జయలోకపావని జయజగజ్జనయిత్రి జయలక్ష్మి యనిసురల్ సన్నుతింపఁ
తే. చారుతరదక్షిణావర్తశంఖములను, విమలగంగాదినదులతోయములు ముంచి
యాగచోదితమంత్రరహస్యములను, బద్మనభిషిక్తఁజేసిరి బ్రహ్మఋషులు. 257

ఉ. శ్రీమహిళాలలామ కభిషేకముఁ జేసె దిగంతదంతులు
ద్దామకరప్రకాండసముదంచితకాంచనకుంభసంభృత
శ్రీమహనీయతోయములచేతఁ దదీయకచాళికోమల
శ్యామలభృంగపాళికి నవాబ్జమరందము సించుకైవడిన్. 258

క. హస్తముల కొసఁగు మిపుడె ప్ర, శస్తోరుశ్రీల ననెడిచందమున దిశా
హస్తులు లక్ష్మికై చేలే, శస్తని కభిషేచనోపచారము సలిపెన్. 259

---

1 గామించె.

సీ. శైవాలవల్లికా జలధియిచ్చిన పచ్చనట్టుపుట్టముఁ గట్టెఁ బడఁతియొకతె
కుండలీంద్రుఁడొసంగు కురువిందమాణిక్యకుండలమ్ములు వెట్టెఁ గొమ్మయొకతె
శారద యొసఁగిన నదమలతారహారంబు చన్గవఁ జేర్చె రమణియొకతె
వనరాశిపతి యొసంగిన వైజయంతీస్రజంబు కంధరవైచె సకియయొకతె
తే. విశ్వకర్మ యొసంగిన వివిధరత్న, భూషణంబులు గైసేసెఁ బొలఁతి యొకతె
పద్మగర్భుఁడొసంగిన పంకజంబుఁ, గేలఁ గీలించె నొకరాజకీరవాణి. 260
క. ఈరీతి సకలదైవత, నారీతిలకములు మిగుల నైపుణితో శృం
గారింప నొప్పె రమ బం, గారపుబొమ్మో యనం జగన్మోహిని యై. 261
చ. జయజయ యంచు బ్రహ్మఋషిజాలము దీవనలియ్యఁగాఁ బురం
జయజలజాతసంభవనిశాచరవైరికులాధిభూధనం
జయముఖదిగ్వరప్రముఖ సర్వసురల్ వినుతింపఁ జిత్తభూ
జయకరవిభ్రమంబుల నెసంగె రమాసతి భద్రపీఠికన్. 262
సీ. మకుటాగ్రమరకతమణిరుచుల్ తనువిభాజలధి శైవాలవల్లులు ఘటింప
వాలుఁజూపులు కేళివనజాతముల వ్రాలుగండుఁదుమ్మెదలతోఁ గలసి మెలఁగ
గట్టాణిముత్యాలకమ్మడాల్ నును జెక్కు మించుటద్దములఁ గ్రొమ్మెఱుఁగు వెట్ట
గళశంఖకుచకుంభకరికుంభసంభవభ్రమదంబు లగుచు హారములు మెఱయఁ
తే. చరణనఖకాంతిజాహ్నవీఝరము వినమ, దమరవరముఖ్యసురకిరీటముల సొగడ
స్వస్వరాజ్యాభిషేకసూచకము గాఁగ, సింహపీఠిఁ జెలంగె లక్ష్మీలతాంగి. 263
చ. ఒకగుణ మున్నచోట మఱియొక్కగుణం బరు దెన్నిచూడఁగా
సకలసుపర్వసంఘముల సర్వగుణంబులు గల్గి లోకనా
యకుఁ డన మించువాని హృదయంబున నిల్చెద నంచు నిందిరా
ముకురముఖలలామ సురముఖ్యులఁ గన్గొనుచుం గ్రమంబునన్. 264
సీ. మణికిరీటమువాని మరకతప్రత్యుప్తమకరకుండలదీప్తిమహిమవాని
బటువుకైదువువాని భాసమానమృగాంకభాసమానస్మితాస్యంబువానిఁ
గంబుకంఠమువానిఁ గారుణ్యరససూచకారుణ్యలోచనాంతములవానిఁ
దమ్మిపొక్కిలివానిఁ దపనీయరుచిరుచ్యతపనీయ పటకటితటమువాని
తే. డాలుగులికెడు పులుఁగురాడాలువాని, వాలువైరులఁ జెండాడువాలువాని
మేలుసమకూర్చి త్రైలోక్యమేలువానిఁ, బద్మనాభుని వీక్షించెఁ బద్మ యపుడు.
తే. కమలనయనమనోహరాంగములసొకు
మార్యసౌందర్యములు చూచి మగువవలచె
ననుట చిత్రంబె తన్మూర్తిధ్యానగమ్య
మైనతఱి యోగివరులు మోహంబుగనఁగ. 266

సీ. అంగవల్లిక మాధవాలోకమునఁ గోరకములొందె ననఁ బులకలు దనర్ప
గండస్థలీచంద్రకాంతము ల్విధు దర్శనంబున స్రవియించెనాఁ జెమర్పఁ
బురుషోత్తమోద్వాహభూరిసౌభాగ్యసూచకమునా వామోరు సంచలింపఁ
జక్రాప్తరుచుల లోచనపద్మములు దేనియలు చిందెనా మదశ్రులు జనింప
తే. జలజపీఠము డిగ్గి భామావధూటి, చేరి కై దండ యొసఁగ లక్ష్మీమృగాక్షి
పరమసాత్త్వికస్ఫూర్తిసంపర్కమునను, సాత్త్వికోదయమగుటయాశ్చర్యమగునె.

సీ. ఇంద్రాణి మొదలుగా నెనమండ్రు దిక్పాలకాంతాశిరోమణుల్ క్రమముగాఁగ
నడపంబు గిండి పావడ కుంచె కాళాంజి సామ్రాణి ధూపంబు చామరములు
చేకొని యుడిగంబు చేయ రంభామేనకోర్వశీహరిణీతిలోత్తమాది
సురవారవారిజాక్షులు చెంగుపాంగంబు ముఖవీణ మురజంబు మొదలుగాఁగఁ
తే. గొనుచు గంధర్వమేళంబు వినికిసేయ, నబ్జభవురాణి బిరుదుపద్యములు చదువ
శక్రుఁడందంద సందడిజడియఁజేయఁ, బ్రాభవంబున సకలవైభవము లమర. 268

తే. అఖిలలోకేశ నినుఁజూచినది మొదలుగ, మదనుఁడేసినశరపాలియిదిగో యనుచు
నాథునకుఁ జూపి తెల్పుచందమున నల్లఁ, గల్వపూదండ చేఁబూని కల్కి చెలువ.

సీ. ఘంటలు మొలనూలిఘణఘణధ్వనులతో ఘనతరశ్రోణిచక్రంబు గదల
వలిగుబ్బచనుదోయివలిపెపయ్యెద కొంగు చెంగావిటెక్కెంబు చెన్ను మీఱఁ
జిన్నిలేనవ్వులు చికిలిఁజేసిన తళ్కు చెక్కుటద్దంబుల చెన్నుచూప
వెలిదమ్మిరేకుల వెలయించుకనుడాలు తెల్లజల్లులలీల నుల్లసిల్ల
తే. నంఘ్రికటకారవాకృష్టహంసతతులు, వాజులై మించఁగ చగంధవలనచార
మధుపబలములు వెలయు మన్మథరథంబు,ఠీవి మీఱంగ వచ్చె లక్ష్మీవధూటి. 270

తే. ఆరమాకాంతరూపరేఖాతిశయము, గాంచి హరి కప్పు డంతరంగంబు నిండి
వెలికిఁ గ్రమ్మిన యనురాగజలమనంగ, స్వేదమానందబాష్పముల్ చెలువమయ్యె.

తే. మానసాయకశరవృష్టి నానుకతనఁ, బొడముచలిచేత నెమ్మేను పులకరించు
కరణి రోమాంచకంచుకకలిత మగుచుఁ,దనువుగనవయ్యె దనుజమర్దనునకపుడు.

మ. వనజాతాక్షునిచూపు శ్రీతరుణిలావణ్యాబ్ధి నోలాడుచుఁ
స్తనకుంభంబులు వీడి భంగవళిపాతస్ఫూర్తిగంభీరనా
భినిభావర్తమున న్మునింగి జఘనాప్తిం దేలి యమ్మిట్టన
ట్టెనిలంజాలక లోలమై యడుగువట్టెన్ రాగభారంబునన్. 273

క. చూపుమఱిద్రిప్పఁజాలక, యాపంకజవదన భాసురాకారకళా
టోపము గనుఁగొని హరి సుమ, చాపునకుఁ లొంగిమానసంబునఁబొగడెన్.

సీ. సహజత్వజనితవత్సలతచే వెనువెంట వచ్చినశైవాలవల్లి యనఁగఁ
దనపట్టిఁ బాయఁజాలని ప్రేమమున వెన్కవచ్చినయమునాప్రవాహ మనఁగఁ

దనుఁబాసి చనుమెఱుంగని క్షీరపానంబు వదలి వెన్గొను నీలవనద మనఁగఁ
గమలాభిధానమోహామునఁ బైపైవ్రాలి కనుపట్టు తుమ్మెదకదుపనంగ
తే. నిరుల జేజేలరాతాలసరుల దొరయు, కప్పుదొప్పదు పెన్నెఱిగల్గి బార
కెక్కుడై నూత్నకచముల కింపుసొంపు, నిచ్చె నీపద్మపాణి వేణీభరంబు. 275
తే. వనిత నిడువాలుఁగన్నులు వాలుగన్ను, లౌట కిందేమి యాశ్చర్య మనసిచూడ
బెళుకుఁజూపుల నెంతయుఁ బ్రేమమీఱ, నాత్మసంతతిఁ బోషించు ననుదినంబు.
సీ. నెఱివేణి నీలాహి నిరసించుటే వింత నెమిలిపింఛమువంటికొమరు గలుగ
ముద్దునెమ్మొగము దమ్ముల నెంచుటే చోద్య మిందుబింబముచంద మెనసియుండ
నధరంబు బింబంబు నగలించు టేహొచ్చు శుకరాజతుండవిస్ఫురణఁ బోనల
బటువుపెందొడలు రంభల వంచుటే చిత్ర మిభహస్తములరీతి నేపుఁ బెనువ
తే. గబ్బిగుబ్బలు జక్కవకవ బెడంగు, గాంచఁ గెందమ్మిమొగ్గల మించుటెంత
తనువు ఘనసారసౌరభ్య మనువుపఱుప, నెల్లతాపంబు లుడిగించు టేమియరుదు.
చ. స్ఫురితనవిప్రకాశపరి ఫుల్లపయోరుహ కేళికాగృహాం
తరసురతక్రియాలుఠన తత్పరతాప్తపరాగపాళిధూ
సరితరథాంగదంపతులచందమునం జిగికుంకుమంబుచే
గురుకుచకుంభము ల్మెఱసెఁ గోకిలవాణికి హృద్యవైఖరిన్. 278
తే. కఠినతవృత్తకుచకుంభ కరటకుంభ, గళితమదధారలీల శృంగార మయ్యె
గారుడోపలరుచులచేఁ గారుకొనుచుఁ, జాలరంగారునూగారు చారుముఖికి 279
చ. కరములఁ గాంతి మోమున వికాసము గమ్మనిమేనఁ దావియుం
జరణముల న్మృదుత్వము విశాలతనేత్రముల న్నందము
ల్నగసహచోవిలాసముల జన్గవఁ గోశత పక్ష్మపాళిఁ గే
సరముల సౌక్ష్మముం దనరఁ బొసంగెఁ గదా కమలాఖ్య లక్ష్మికిన్. 280
సీ. జాతినిద్దంపువజ్రాలకమ్మలడాలు గండపాళిమకుఁ గైవంపు యొసఁగఁ
జికురలక్ష్మికి నళిశ్రేణిరుఘంకృతులచే సారె పరసుపొచ్చరిక దెలుప
మొగమున కెగయు చన్గవపైని నునుమోవిశళుకుకుంకుమ వసంతములు చల్ల
ముఖచంద్రునకు మృగంబుజ ధాళధళ్యంబు సరిగాఁగ నుభయచామరలు వైవ
తే. వాలుఁజూపులు కువలయశ్రీల నింప, [1]నవయవంబులసపురురాజాధిరాజ
చిహ్నలనుబోల సహజసౌందర్యరేఖ, కలిమిఁ జూపఁగ జెలఁగె నీకొమిచెలువ.
తే. ఈచెలువ నన్నుఁ జేరిన నింక నెపుడు, బొమ్ముదింపకయుండు ముదమ్ము మీఱ
ననుచు నెంతయు ననురాగవనధి నోల, లాడు వేడుకమీఱ క్షీరాబ్ధిశాయి. 282
సీ. దృష్టి దాఁకునటంచుఁ జెరవైచె నని యెంచు బహురత్నభూషణప్రభలు గాంచి
తనుఁగూడి పలికెనోయన చెలంగుఁ బదాబ్జహంసకకలకలం బాలకించి

---

1 నవయవంబులు పద్మశంఖాదినవని, ధానములఁబోల.

యక్కునఁ జేర్చిద నని వొక్క వజ్రాలతాళిఁదోఁచినతనతనువుసూచి
చేకల్వ వండ వైచె నటంచుఁ దమి జొమ్ముఁజూచుఁబై గ్రమ్ము వాల్చూపులరసి

తే. చక్కనొత్తునెపంబునఁ జారుకౌస్తు, భంబుస్పృశియించుఁదత్ప్రతిఫలితయువతి
కఠినవక్షోజసంస్పర్శకౌతుకమున, మదనజనకుండు లక్ష్మిసమాగమమున. 283

ఉ. కోరిక తెప్పలెత్తుచును గొంకున నంతనె తెప్పవ్రాల్చుచుఁ
శ్రీరమణీలలామ సరసీరుహనాభునిఁ జూచువేళ వి
స్తారవిలోచనద్యుతులు చక్కనిమో మనురాజు సూరెలఁ
సారెకువైచునయ్యుభయచామరలో యనమించె నెంతయున్. 284

తే. శౌరి గనుఁగొనఁ గనుఁగొన నారిగొంకు, నారి గనుఁగొన గనుఁగొన శౌరిగొంకు
గనుఁగొనకయున్నఁగనుఁగొను వనితపతియు, వారిప్రేమంబుసిగ్గుచే వన్నెగాంచె.

తే. మందయానంబునకు సిగ్గు మఱియుఁ గొంత
మాంద్య మొనగూర్పభారతీమానినీ క
రాంచలము వీడి భయవినయములు దొరయ
వారిజాక్షుసమ్ముఖమును జేరవచ్చి. 286

శా. దృగ్రాజీవకరాబ్జము ల్తరళరీతిం జెంద శ్రీనామకం
బుగ్రీవామణి యంబుజోదరుని కంబుగ్రీవఁ గీలించెఁ దా
దృగ్రాజాననచంద్రికావహ సనదీప్తిస్మేరనీలోత్పల
స్రగ్రాజంబు తదీయకాంతి యమునాసౌగంధ్యసంధాయిగన్. 287

శా. శ్రీకల్యాణనగాధివాసులు సుమశ్రేణిం బ్రవర్షింప వా
ణీకల్యాణసుగంధి యాదిగఁ బురంధ్రీరత్నము ల్సేరి గౌ
రీకల్యాణము వాడఁగాఁ బటహభేరీశంఖము ల్మ్రోయ ల
క్ష్మీకల్యాణమహోత్సవంబునఁ జెలంగెం జక్రి యుప్పొంగుచున్. 288

సీ. కమలాప్తకమనీయ కౌస్తుభరత్నంబు గృహదీపకలికనుశ్రీ వహింపఁ
బావనవైజయంతీవనమాలిక కేళికాడోలికలీలఁ జూపఁ
దారహారశ్రేణి ధవళముక్తామయ రంగవల్లికలవిభ్రమముఁ దెలుప
శ్రీవత్సలక్ష్మంబు జేజేలరాజాతికట్నంపుజగతి పొంకంబు నెఱప

తే. దీర్ఘబాహుదృఢస్తంభదీప్యమాన, సురభికస్తూరికాలిప్తహరిభుజాంత
రాళహారినీలమణిమందిరమున నిలిచెఁ, బాలమున్నీటిరాకన్య ప్రమదమునను.

సీ. కౌస్తుభరత్నంబుఁ గాంచిబింబమటంచు మోహించిచేరిన ముద్దుచిలుక
బాహాంతరచ్ఛద్మపద్మాకరంబునఁ జెలువైనతావిచెంగలువపువ్వు
పావనవైజయంతీవనమాలిక గ్రొంజిగురొత్తినగుజ్జుమావి
వన్నెవాసిగనంగ [1]జిన్నంపుబొజ్జప చ్చెదమీఁద నొరసిన హేమరేఖ

---

1 పొన్నంపు.

తే. చెఱకువిలుకాఁ డురంబున మెఱుఁగుసాన
పైని మొనయిడు కాంచనాంబకము రేఖ
యనఁగఁ జూపట్టె జలధికన్యాలలామ
పద్మనాభుని ఘనభుజాభ్యంతరమున. 290

తే. ఇంపుదళుకొత్త లచ్చి వక్షమెక్కినపుడె, జలధిమథనప్రయాసంబుదలఁపఁడయ్యె
హరి యిటులుగాదె యెందుఁగార్యంబుసఫల, మైననేటికిఁబూర్వప్రయాసగణన.

తే. ఈక్రమంబున సకలలోకైకజనకుఁ, డైన శ్రీహరి విపులబాహాంతరమున
నఖిలలోకైకమాత శ్రీ యధివసించి, ప్రజలఁ గనుఁగొనెఁ దాఁ గన్నప్రజలరీతి.

క. శ్రీలావణ్యవతీకరు, ణాలోలకటాక్షవీక్షణాళులు సుమనః
పాళీలపాలికెఁ గర్బుర, జాలంబులఁ జేరవయ్యె సహజస్ఫూర్తిన్. 293

క. అకలంకరూపరేఖా, నికషోద్భవభూరిగరిమ నిరసించిన ల
క్ష్మీకటాక్షంబునఁ దలఁచిరి, నికషోద్భవభూరిగరిమనిరసించి సురల్. 294

తే. శ్రీకృపామృతవృష్టిసంసిద్ధివలన, జనులదారిద్ర్యతాపంబు శాంత మయ్యె
నఖిలజాతులు నామోదమందిచెలఁగె, సత్రతత్పరమయ్యె ద్విజవ్రజంబు. 295

వ. అంత మఱియు దెఱగంటిదొరలు వేడుక నక్కసులం గూడుకొని కలశజల
నిధి మథియించు సమయంబున. 296

మ. సురలుందైత్యులు మేరమీఱి తను సంక్షోభించి సర్వస్వముం
హరియింపంగఁదొడంగినా రనుచు నానాశావకాశంబుల
న్మొఱవెట్టంగఁ దొడంగె నో యనఁగ నంభోరాశి కల్లోలము
ల్మొఱసె న్వాసుకిభూరిభూత్కృతి మరుల్లోలంబులై యుత్తఱిన్. 297

క. తన గంధాఘ్రాణముచే, తనె లాహిరిగొనఁగ దేవదానవు లబ్ధిం
జనియించె మదిర దానిం, గొనె నాసురవితతి మిగులఁ గుతుకం బమరన్. 298

సీ. ప్రజలతల్లి యనంగఁబరఁగు హరీతకి దక్షిణపాణిపద్మమునఁ బట్టి
వ్రణిదుష్టరక్తపత్వమున మించుజలూక వామహస్తంబున వలనుపఱిచి
రమణీయనవసుధారసపూర్ణకుంభంబు సవ్యాశయంబున సవదరించి
యఖిలదేవశ్రేణి కభయప్రదాతృత్వ మపసవ్యకరమున నవధరించి

తే. కనకచేలాద్యలంక్రియల్ కమలదళవి, శాలనేత్రంబు లసితాంగసౌకుమార్య
మమలగుణగౌరవముమించు నచ్యుతాంశ, మగుచుధన్వంతరిజనించె నమృతజలధి.

తే. అతనిచేతిసుధాకుంభ మపహరించె, విప్రజిత్తి బలాఢ్యుఁడై [1]వేగవాని
చేతిదిహరించె జంభుఁడక్షీణబలుఁడు, వానిచేతిది గొనియె నిల్వలుఁడు గడిమి.

వ. అప్పుడు. 301

1 వేగనతని, చేతిదిహరించె జంభుఁ డక్షీణదంభుఁ, డతనిచేతిది గొనె నిల్వలాసురుండు.

సీ. మనతోడఁ గూడఁ ద్రచ్చినదేవతలకిఁక గొనుటన్యాయంబుగా దనెడివారుఁ
గైకొన్న మనతోడఁ గలహంబునకు రాక యమరులూరక యుండ రనెడివారు
దురమైనయంతఁ జిందఱవందలైపోవు నమృత మెవ్వరికి లే దనెడివారు
నెందాఁకఁ గొంచుపోయెదవు మంచిది పొమ్ము నినుఁ ద్రావనిత్తుమే యనెడివారు
తే. వలదు మనకెల్ల బలి[1]చక్రవర్తి నేత, గాన నాతనిచేతికిఁ గలశ మిచ్చి
యతఁడు పంచి యొసంగిన యటులు గొనఁగ, నర్హ మనువారలైరి నిశాటులెల్ల.
చ. అలమి నిశాచరుల్ గొనినయట్టి సుధాకలశంబు గైకొనం
బలిమి యొకింత లేక సురనాయకముఖ్యమఖాశను ల్వృథా
కలశము పోయెఁ బోయె నని కాతరులై మొఱవెట్టఁగా నహో
వలదు భయంబటంచు హరి వంచన సేయఁ దలంచె దైత్యులన్. 303
మ. కులుకుంగుబ్బలు ముద్దుగారు పలుకుల్ క్రొమ్మించు మేన్మించులుం
దళుకుం జెక్కులు మందహాసములు నిద్దాకెంపు కెమ్మోవియుం
బెళుకుంజూపులు సన్నపుంగవును శోభిల్లం జగన్మోహినీ
లలనాకారము పూనె మాధవుఁడు లీలాలోలహేలాగతిన్. 304
శా. ఈరీతిం జగదేకమోహనవయోహేలావిలాసంబుల
న్నారీరూపముఁ బూని శౌరి దితిసంతానంబు వీక్షింపఁగాఁ
జేరఁగ వచ్చె నవాబ్జరంజితపదశ్రీమంజుమంజీరశిం
జారావంబులు మారభూరమణనిస్సాణధ్వని న్మీఱఁగన్. 305
సీ. శ్రవణావతంసవాసనఁ గ్రోలు నెలదేఁటిగరుల తెమ్మెరల ముంగురులు నెఱయఁ
గమ్మలేనిట్టూర్పుగాడ్పులఁ దెలిమించు మెఱయించు పయ్యెదచెఱఁగు దొరుఁగఁ
గులికెడు తనదు గుబ్బలభారమున కోర్వఁజాలక లేఁగౌను సంచలింపఁ
గటకారవములకుఁ గాళ్ళవ్రేళ్ళఁ బెనంగు నంచలచే నడ యలసపడఁగ
తే. గుసుమభగమును నునుగప్పు కొప్పుజడియఁ, గొలఁకుసిగ్గునవాలుఁజూపు బెళుకుఁజూప
దంతరుచినాఁగు మందస్మితంబు మెఱయ, దనుజసభఁ జేరవచ్చెఁ గాంతాలలామ.
తే. పంచబాణప్రతాపాతపమున కాది, కారణంబైన సంతప్తకాంచనాంగి
మేనిమించులు కెంజాయమించె నచట, "నాతపాయాతిలోహితాయ" యనవినమె.
సీ. బలిమనోహరలీలఁ జెలువయ్యె మధ్యంబు బాణమోహనరీతిఁ బరఁగె జూపు
శంబరహృదయంగమం బయ్యెఁ గనుఁగవ జంభభావ్యంబయ్యెఁ జన్నుదోయి
రాహువిభ్రమదమై రంజిల్లె నెఱివేణి హేతిమంజులరీతి నెసఁగె నారు
తారకాశాస్యమై తగె నఖద్యుతి విరోచనపర్వమై మించె సౌకుమార్య
తే. మంగమును మాలికోమల మయ్యె నఖిల, కర్బురామోదకరమయ్యెఁ గమ్మతావి
మోహినీకాంత సౌందర్య[2]మును గణింప, నసురవరుల నెలోఁ గొన్న పస దలిర్చె.

---

1 దైత్యవరుఁడు. 2 ము వినుతింపఁ, దరమె పరమేశ్వరున కైన ధరణినాథ.

శా. మోము ల్వెల్వెలఁబాఱఁ గన్నుఁగవ నామోదాశ్రువుల్ గాఱ మై
రోమాంచంబులు మీఱ ఘర్మకణశ్రేణాంబువు ల్జాఱఁగా
మామోహాస్త్రపరంపరల్ నిగిడి చిత్తాంభోజముల్ దూఱఁదో
డ్తో మోహాంబలరారఁ గన్గొనిరి దైత్యుల్దంభనారాయణిన్. 809

ఉ. ఆజవరాలిఁ జూచి యసురాళి వరాళి విరాళిఁ గొన్నచోఁ
దేజము మీఱఁగా మరుఁడు ధేయని వన్నియ మీఱ జిల్కరా
తేజదువాళి దోలి గడిదేఱిన దారి మిటారి కల్వపూ
నేజను వైచె నద్దనుజనేతల చిత్తములుచ్చిపాఱఁగన్. 810

సీ. కదళికారూపముల్ గన నారియూరువుల్ స్తంభలీలాప్తి రాక్షసుల కొదవె
నలివేణి వేణి నీలాభ్రమై తగ దేవవిమతాంగముల ఘర్మవృష్టి గురిసె
నిందుబింబానన యెలుఁగెత్తి పాడిన దానవేంద్రులకు గద్గదిక పొడమె
మెలఁత నెమ్మేను గ్రొమ్మెఱుఁగు సంచున మించు దనుజేంద్రచిత్తముల్ దత్తఱించె
తే. లేమ చిన్నారిలేఁగౌను లేమిఁ బూన, నసురవక్త్రంబులందు దైన్యంబు గదిసె
నిది యసంగతమయ్యు రతీశకౌశ, లాతిశయమున సంగతంబయ్యె నపుడు. 811

సీ. మొలకనవ్వులముద్దు మోముఁ దిలకించి కళపట్టినట్లుండె గలువతేఁడు
చిన్నారి మైఁదీగె జిగిఁ జూచి సురపాదపంబులు తీఁగియల్ పారసాఁగెఁ
గ్రొమ్మావిచిగురాకు నెమ్మోవిరుచిఁ గాంచి కలువడి నిలిచె నక్కౌస్తుభంబు
నెఱనీటు గులుకులే నెన్నడ ల్పరికించి కడుమందగతిఁ గాంచె గంధకరటి
తే. తేనియలసోన వెదచల్లు తేటమాట, లలికి యమృతంపుగుండలో నడఁగియుండె
నేలయిటువంటి వెల్లమాకీలతాంగి, యబ్బినను జాలు నని యెంచి రసురులపుడు.

సీ. జంభుండు సాభిలాషంబుగాఁ గనుఁగొన్న ముసిముసినగవుతో మోము వంచుఁ
గనుసన్నఁ దను వేఁడుకొన బలాసురుఁడు రాగమున మునుంగఁ గ్రేఁగంటఁ జూచు
భ్రూసంజ్ఞ సంకేతములు దెల్పు నముచికి నింపుగాఁ గనుబొమ లెగయవైచు
బలి చూడ గబ్బిగుబ్బలమీఁది పయ్యెదఁ జాఱిచి గ్రక్కునఁ జక్కఁ జేర్చుఁ
తే. నిలుచు నొక్కెడఁ జేసన్నఁ బిలుచు నొకని, నొకనితో మంతనముఁ గోరు నొకనిఁ జీరు
నొకని సరసోక్తులకు మెచ్చు నొకని నోరయు, మోహినీకాంత యసురసమ్మోహనముగ.

సీ. రేచాయ నడరు బారెఁడు కీలుజడఁ జూచి మొలకలేనగవు నెమ్మొగముఁ జూచి
తరితీపుఁ జూపు బిత్తరపుఁ జూపులు చూచి తేనె చిందెడు మోవి తీరు చూచి
జిలుఁగుపయ్యెంటలోఁ గులుకుగుబ్బలు చూచి [1]కనులఁ గాన్పింపని కౌను చూచి
తతమై మెఱపించు నితంబబింబముఁ జూచి నునుపళుక్కఁ జెందు పెందొడలఁ జూచి
తే. చొక్కి మిక్కిలి రక్కసిరిక్కతేండ్లు
చక్కనయ్యకుఁ జిక్కి రాజసము దక్కి

1 కనుపింపక యొప్పిందు కౌనుఁ జూచి,

తామసంబునఁ జొక్కి యెంతయును సాత్త్వి
కమున మోహంబు తలకెక్కి కలఁగి రపుడు. 314

చ. భళిభళి మెచ్చవచ్చు నిఁక బ్రహ్మను దీని సృజించినప్పుడే
వెలయఁగఁ జేతికిన్ బిరుదు వేయఁగవచ్చును గొమ్మమాత్రమా
యలరెడు ముద్దుగుమ్మ నడయాడెడి బంగరుబొమ్మగాక యీ
చెలువ కటాక్షమెవ్వరికిఁ జేరును వారు కృతార్థులిమ్మహిన్. 315

సీ. కంతుపట్టపుదంతి గాదేని యీయింతి ఘనమనస్సరసులఁ గలఁచు టెట్లు
కళుకుబంగరుబొమ్మ గాదేని యీకొమ్మ చిత్తంబు లాసింపఁ జేయు టెట్లు
కళలూనులతకూన గాదేని యీచాన నయనోత్పలంబుల ననుపు టెట్లు
కారుమెఱుఁగుచెన్ను గాదేని యీయన్ను మోహాకైతవముల మొనపు టెట్లు
తే. చెఱకుసింగాణివింటివజీరుపువ్వుఁ, గోల గాదేని యీగోల గుఱుతుగాఁగ
హృదయమున నాటు టె ట్లని యెంచి తెప్ప, వైవ కీక్షించు దైతేయవల్లభుండు. 316

సీ. గజరాజగమనసింగారంబు గనుఁగొనవలవదే కన్నులు గలుగు ఫలము
జలజాక్షిమధురభాషణము లాకర్ణింపవలవదే వీనులు గలుగు ఫలము
విరిఁబోఁడిజీనిచక్కెరమోవి రుచులాన వలవదే నాలుక గలుగు ఫలము
చెలిచెక్కుఁగపురంపుఁబలుకలు మూర్కొనవలవదే నాసిక గలుగు ఫలము
తే. గబ్బిగుబ్బలబిగ్గరఁ గౌఁగిలింప, వలవదే తళుకు నెమ్మేను గలిగినఫల
మటులు గాకున్నఁ బంచేంద్రియములు గలిగి, నష్టులకు నేమిఫలము[1] వ్యర్థులు గాక.

చ. కనఁ గలిగెన్ విలాసములు కమ్మనిచక్కెరలొల్కు పల్కులన్
వినఁ గలిగెన్ సుధారసము వెల్లువపెట్టెడు మోవియానసిం
పున నను జెక్కుటద్దములు ముద్దుగొనన్ నెలవంక లుంచిచ
క్కనివలిగుబ్బచన్నుఁగవఁ గౌఁగిటఁ జేర్ప నిఁకెప్డు గల్గునో. 318

క. ఇది యే కనుటయు వినుటయు, నెదఁ బైఁబవళింపఁ గనుటయే గనుట రతిన్
మదనజయశంఖరణితం, బెదిరెడుమణితంబు వినుటయే వినుట గదా. 319

తే. కుసుమకోమలమైన యీకోమలాంగి, తనువు భుజబంధనఖరదంతక్షతాల
కాపకర్షణముష్టిఘాతాది సురత, ఘార్ష్ట్యమున కోర్చునే యన్యతనువు భంగి. 320

సీ. చక్కెరకెమ్మోవి చవిచూడనే కాని మొనపల్లు చుఱుకన మోపరాదు
బలితంపుగుబ్బలు పట్టిచూడనె గాని నుసువాడి గోరున నొక్కరాదు
[2]అంగంబు మెల్లనే యక్కుఁ జేర్పనగాని మించి బిగ్గరఁ గౌఁగిలించరాదు
[3]లలితంపు రతికేళి నలరింపనే కాని బంధచాతుర్యమేర్పఱుపరాదు
తే. ఈఁగ వ్రాలినఁ గందునీయిగురుబోఁడి, కమ్మనెమ్మేను గనఁగఁ బొంకమ్ము దెలిసి
యేలికొనవలె మన్మథకేళియందు, నారుఁ దక్కిన మెప్పింతు నలినముఖిని. 321

1 వంధ్యములుగాక. 2 తనులతయందను మెల్లనఁ జేర్పకేకాని. 3 లలితరతిక్రీడల నలరింప.

క. మానవతు లెంతకోమలు, లైనను బలిసురతపటుత నలరుదు రసహాం
తై నరవిద్యుతిసంగము, చేనంపవె పద్మినులు విశేషశ్రీలన్. 322

ఉ. ఔర యిదేటియోజన మృగాయతలోచన నన్నుఁగోరునో
కోరదొ కోరకేమి నలకూబరముఖ్యులు నాదుబంట్లు శృం
గారము చెప్పనేల త్రిజగంబులు నేలఁగఁ గల్మిలేదె యె
వ్వారిక నన్నువంటిబలవంతులు శక్రుఁడె వచ్చికోల్వఁగన్. 323

క. అనియుత్సహించి యొకనెప, మునఁ జెంగటికేగి దీనిముద్దులమాట
ల్వినవలతు ననుచు నబ్బలి, [1]తనమదిలోఁ దలఁచి మిగులఁ దత్తఱమందన్. 324

చ. కలకలనవ్వు నెమ్మొగము కమ్మనితమ్మి యటంచుఁ దుమ్మెదల్
హాళహాళిఁ జిమ్మితేఁగ భయమంది గిఱుక్కున మోము ద్రిప్పుచోఁ
గలికిమెఱుంగుచెక్కుపయిఁ గ్రమ్మఁ దళుక్కునఁ బైఁట జాఱఁగా
బెళుకుచు నబ్బలింగదిసి బిత్తరి యత్తఱి దత్తఱింపఁగన్. 325

చ. వెఱవకు కీరవాణి యలివేణివి గావె మదాళిపాళికిన్
వెఱవఁగనేల యంచు బలి వేడుకతోడ లలాటపట్టికన్
మెఱుఁగులు సిందుముంగురులు మెల్లనె చిక్కులుదీర్చి చెక్కులం
దోఁటెఁగెడు ఘర్మము ల్తనదు దుప్పటిచేఁ దుడిచెన్ నయంబుగన్. 326

చ. అలికులవేణి భృంగగరుదంచల చంచలకర్ణమంజరి
గళితపరాగము ల్పయిని గ్రమ్మిన రాల్చునెపంబుదోఁప గాఁ
బలుమఱు జాలువాసరిగె పయ్యెదకొంగు విదుర్ప గుబ్బచ
న్నుల జిగితేఁగి చూపఱ కనుంగవకు న్మిఱుమిట్లుగొల్పఁగన్. 327

తే. ఆసరోజాక్షిలీలా విలాసములకు, మరులుకొని దానవేంద్రుండు మనసిజాత
మత్తవేదండదోర్ఘూయమానమాన, [2]సాబ్జుఁడై యిట్లుపలికె నబ్జాక్షిఁ జూచి.

మ. సుదతీ యెవ్వరిదాన వీ వెపుడు నెచ్చోనుందు నీనామ [3]మె
య్యది యీనీభువనైక మోహనసవీనాకార మత్యద్భుతా
స్పదమయ్యెం బరమేష్ఠి మాపయిఁ గృపం బంచేంద్రియాత్యంతస
మ్మదముం జేయఁ దలంచి నిన్నిటులు నిర్మాణంబు గావించెనే. 329

మ. హరిణాక్షీ యటుగాకయున్న భవదీయాకారరేఖామనో
హరశృంగార విలాసవిభ్రమములం దావంతమాత్రంబు కి
న్నరవిద్యాధరనాగకింపురుష గంధర్వాదినానామరు
త్తరుణీరత్నములందుఁ గంటిమె వృథాతర్కంబు లింకేటికిన్. 330

---

1 తనకెమ్మదిలోన మిగులఁ. 2 సాబ్జుఁడయిపల్కె నబ్జాయతాక్షిఁజూచి. 3 మె, య్యది యానీభువనైక మోహనవతమూశృంగార మత్యద్భుతా.

ఉ. కన్నులకల్కి నీచెలువు కన్నులు చల్లఁగఁ గాంచఁగల్గుటం
గన్నులుగల్గినందులకుఁ గన్నఫలంబటు గాకయుండినం
గన్నులుకన్నులే వలలకన్నులుగా కవియేల కల్లగా
కన్నులవింటిజోదు పదకంజములాన[1] చకోరలోచనా. 331

సీ. తరుణి నీయధరామృతముకంటె మధురమా యతికషాయంబైన యమృతరసము
పూఁబోణి నీభుజంబులకన్న మృదువులా గణియింప విషమంపుఁగల్పలతలు
వనిత నీనగుమొగంబునకన్న నందమా యందునఁ గొఱగానిచందమామ
కలికి నీగబ్బిచన్గవకన్నఁ బొంకమా కుంభీంద్రదుస్పర్శకుంభయుగము
తే. [2]నారి నీకన్నఁ జక్కనివారె యప్సరస్సు లారయ వారివిభ్రమము లెల్ల
నప్రయోజన మటుగాన హంసయాన, నీకు సరిగాన నీయాన లోకములను.

తే. మొదట నే నిన్నుఁ జూచినమోహనాంగి, యబ్ధిమథియింపమూరకె యమృతవాంఛ
గంగ చెంగట వాసంబు గలుగుజనుఁడు, డప్పికై పల్వలంబులు డాయఁజనునె.

సీ. తళుకుఁగన్నులు దృష్టిదాఁకునటంచు నో శుకవాణి తలయెత్తి చూడవేమి
యుగురంచు గండుఁగోయిల దూఱునంచునో తరళాక్షి పెదవి గదల్పవేమి
చౌదంతిప్రతికుంభిశంకఁ జేరునటంచో గబ్బిగుబ్బలు సారె గప్పెదేమి
యంచలు వెన్నాడు నంచునో మంజీరరవము గుల్కఁగఁ జేరరావదేమి
తే. స్వర్గమర్త్యవధూటుల చక్కఁదనము, తుచ్ఛమని నాగకన్యలతోడికలహ
మునకుఁ గాల్ద్రవ్వెదవొ లేక బొటనవ్రేలఁ, బుడమి వ్రాసెదవిది యేమి పువ్వుఁబోణి.

క. కలశాంబుధి మథియింపఁగఁ, గలిగినసుధఁ బంచికొనఁగఁ గానక మేమే
బలదుర్బలముఁ బోవుచుఁ, గలహించెద మొరులదూఱఁగా నేల చెలీ. 335

క. దాయాదుల మాకస్యప, దాయాదులమాట మేము దైవతములుమా
కీయమృతము సరిగానీ, వీయెడఁ బంచిమ్ము నేర్తు వెంతయుఁ దరుణీ. 336

మ. లలనా నీమధురాధరామృతము గ్రోల [3]న్గాంక్ష గావింపకే
కలశీతుచ్ఛతరామృతంబునకు నేఁ గాంక్షించినా నంచు నం
జులకం జేయకు కోటికల్పములకెచ్చుఁ జేయఁగా నా తపః
ఫలముల్ గల్గినఁ గాని గల్గునటె యీభాగ్యంబు భామామణీ. 337

చ. కులుకుమిటారిగబ్బి చనుగుబ్బలకోడిన దంచు నెంచకీ
కలశము చేతఁబూను కలకంఠి భవన్మధురాధరంబునం
జిలికెడి తేనె బొట్టయినఁ జిందెడిమాధురి పావనత్వముం
గలిగి సుధారసం బఖిలగణ్యముఁ బుణ్యము నొఁగదే యనన్. 338

మ. బలిదైత్యేంద్రునిఁ జిన్నవట్వుదొలఁకం బద్మాక్షి వీక్షించి యు
జ్జ్వలవాసంతరసాలపల్లవల వాస్వాదైకలీలాలస

---

1 పయోరుహానన. 2 వనిత. 3 న్వాంఛ.

త్కలకంఠికలనాద మేదురవచోగాంభీర్య మేపారఁగాఁ
బలికెం జెంతల వట్టిమ్రాఁకులు చిగుర్పన్ నేర్పుసంధిల్లఁగన్. 339

తే. అబలలము మూఁడుమాటల కాఱుతప్పు, లమ్మ నేఁజెల్లగా పరిహాసకంబు
చేసె దీవిట్టిపనులు మాచేత నౌనె, చాలు నగరాకు పొమ్ము నిశాచరేంద్ర. 340

ఉ. స్త్రీలను నమ్మరాదు చలచిత్తలటంచు జనమ్ము లెల్లవా
చాలత చూప నాపలుకు సత్యమటంచును విశ్వసింతురే
చాలు ని దేటిమాటలు పొసంగవు మీరటుగాక నమ్మినన్
మేలొనరింతు నందఱకు మిత్రతఁజూపి జగంబు మెచ్చఁగన్. 341

ఉ. అక్కట కల్లగాదు నిజమా జనవాక్యము ముజ్జగంబులం
జక్కఁదనంబు కల్మి రతిశక్తియు జాణతనంబు ప్రాయముక్
మక్కువ గల్గువారియెడ మచ్చిక లెచ్చ రమించు జారయం
దెక్కడిసత్య మేడ వల పెక్కడి నిల్కడ దానవోత్తమా. 342

సీ. కుంతలంబులయందె కుటిలత్వ మననేల భావంబులందును బ్రబలియుండు
గబ్బిగుబ్బలయందె కాఠిన్య మననేల హృదయసీమలయందు నెనసియుండుఁ
గీలుఁగొప్పులయందె మాలిన్య మననేల బుద్ధిమార్గములందుఁ బొడమియుండు
జళుకుఁజూపులయందె చాంచల్య మననేల మోహంబులందును మొనసియుండుఁ

తే. దలఁచి చూచిన బొమలందె ధర్మగుణము, మాటలేటికిఁ గటిసె క్షమావిలాస
మనవరతరక్తి యధరంబులందె కాని, మానినులచిత్తముల లేదు దానవేంద్ర.

క. బాలామణులను గానన సాలావృకములను నమ్మి సఖ్యము సేయం
బోలదని బుధులు దెలుపుదు, రేలాగున నమ్మవచ్చు నింతులచెలుముల్. 344

క. పలుకుల నొక్కటి భావం, బులనొక్కటి చేతనొకటి పూఁబోణులకుం
గలగుణములు వారల నెటు, వలెనమ్మెద నీవు దైత్యవల్లభ చెపుమా. 345

క. ఐన న్నే నటువలెఁ గా, నీనను కోరాదు గాక యెల్లను గుణముల్
నేనీయక లేదుసుమీ, యీనెట్టున నీవె మీఁద నెఱిఁగెద వింకన్. 346

తే. ఇతరసతులందు మతిలేక యెపుడునన్నె, యాత్మఁబొందఁదలంచుపుణ్యజనులందు
లీయమై యుందు నేనెందు లేశమైన, భేదమెఱుఁగక పరమసమ్మోదమునను.

తే. ఆదరముఁ జెందియుండుదు నఖిలమునను, బలుకులేటికిఁ జక్రంబు పంపు సేయ
వెఱనెఱుంగక స్వచ్ఛందవృత్తి నుందు, నాకొకఁడు కర్తలేఁడు దానవవరేణ్య.

తే. ఒకభుజంగునితోఁ గూడియుండునతఁడు, వివిధభోగాఢ్యుఁడయ్యును జెవులవినఁడు
గానఁ దత్తల్పతపసింప కేసుగోరి, వచ్చితి నటన్న బలిదైత్యపర్యుఁడనియె. 349

మ. వినుమా యీయనుమాన మేల బెళుక న్వేమైన నీయాన జ
న్మని నీచేతిది నాదుదేహమును జీవంబు న్వృథామాటలే

లను నీచిత్తము నా దుర్భాగ్య మిఁక నీళ్ళన్ముంచినం బాలముం
చిన నీవే రుఱి యొంటెఱుంగ నిది యే సిద్ధంబు ముమ్మాటికిన్. 350

మ. అని దైత్యేంద్రుఁడు మోహినీ మృదులహస్తాంభోజసంపర్కసం
జనితస్వేదకరాగ్రుఁడై యొసఁగఁ జంచత్కుంభికుంభోప
మ స్తనకుంభంబులు గుల్క మేనఁ బులక ల్పంధిల్ల మోదంబు సి
గ్గు నొయ్యారంబును మీఱఁ గైకొనె సుధాకుంభంబు హేలాగతిన్. 351

మ. పొలపుంజూపులు బెళ్కుఁ జేడిస లటంచుం బట్టుసుంకించి పా
ణులు సాపన్ దనుజుల్ మృగాక్షి దెలిగన్నుల్ గాన లేనవ్వుతోఁ
బలికెం బాణిపయోజభాసుర సుధాప్రచ్ఛన్న సన్మాధురీ
కలనాసూచకభావగర్భితవచోగాంభీర్య మేపారఁగన్. 352

ఉ. రక్కసులార మీరలు సుర ల్సమయత్న బలప్రయాసు లై
యిక్కడలి న్మథింప జనియించిన యీసుధ మీరు వారుఁ బె
న్మక్కువతో భుజింప నయమార్గము గావునఁ బంచి పెట్టెదం
జక్కసమంబుగాఁ గ నిది సమ్మతమౌఁగద మీకు వారికిన్. 353

తే. వెనుక నిటువలె నటువలె ననుచు నన్ను, మాటలాడిన వినను ముమ్మాటికిదిగొ
నెఱుఁగఁజెప్పితి హితమౌనె యేను బంచి, పెట్టినటువలెఁ గైకొన స్టెగాను.

క. అని నిశ్చయంబు దోఁపఁగ, ననిన లతాతన్వి మాటకొఁగాకసి య
ద్దనుజులు బృందారకులున్, ఘనతరసంతోషరసవికస్వరముఖు లై. 355

సీ. గురుఁడు దోషాచరగురుఁడు సంకల్పంబు దెలుపఁగాఁ గలశాబ్ధిఁ దీర్థమాడి
మందారమహిజ మమందారమున నిచ్చు కనకాంబరంబులు కటులఁ గట్టి
పారిజాతంబు సెంపారిజాతముదంబుచే నిడు విరిసరుల్ శిఖల జుట్టి
హరిచందనము నూర్చు హరిచందనపుఁబూఁత లింపమ్ముగా మేన నలవరించి

తే. కల్పక మొనర్చు మణిమయాకల్పకములు, పూని సంతాన మొసఁగు నవీనకర్ణ
పూరసంతానములు దాల్చి భూరినిష్ఠ, నుపవసించి యొనర్చిరి హోమవిధులు.

క. అంతట నెంతయు భక్తిం, జింతామణి కామధేను శీతలభాను
ల్చింతితవస్తువు లొసఁగన్, శాంతమహీసురులకొసఁగి శాస్త్రోక్తవిధిన్. 357

సీ. వజ్రమౌక్తికరత్నవైడూర్యమణిసృణిస్థగిత కుంభస్తంభసంభృతంబు
ననమానకీనిచీనాంబర శ్రేణికాకలితవితానశృంగారితంబుఁ
గల్పకప్రసవసౌగంధ్య గంధాంధపుష్పంధయఝుంక్రియాసంకులంబు
దీపితసాంబ్రాణిధూపధూమస్తోమఘుమఘుమాయిత గంధగుంభితంబుఁ

తే. ప్రకటగంధర్వ గాంధర్వబంధురంబుఁ, బటులపంచమహావాద్య శబ్దితంబు
నిపుణతరవిశ్వకర్మవినిర్మితంబు, నవముగా నెమించు కనకమంటపమునందు. 358

క. ప్రాగగ్రకుశాస్తరణా, భోగంబులయందుఁ దూర్పు మొగముగఁ బఱ్ఱ-
ల్సాఁగిరి బలిముఖదానవు, లాగిరిభిన్ముఖ్యదివిజు లతులితభక్తిన్. 539

ఉ. జాఱెడుపైఁటతోఁ గులుకుజక్కవగుబ్బలతో మిటారిన
వ్వారెడు మోముతో గిలుకుటందెలతో నసియాడుకౌనుతో
సారసగంధి సౌధకలశంబు కరంబునఁ బూని యెప్పుడో
య్యారముమీఱ వచ్చు నొకొ యంచు నిశాచరులెంచునత్తఱిన్. 540

మ. వలలోఁ జిక్కినకల్కిజక్కవల శేవం జిల్గుఁబయ్యంటలోఁ
గులుకు న్నిబ్బెపు గబ్బిసిబ్బరపుఁజన్ను ల్బల్మిటారింపఁగాఁ
గలమంజీరఝుళంఝుళల్మదనశంకారూఢిఁచూప న్సుధా
కలశీకమ్రకరాబ్జయైకలికి శృంగారంబు తోరంబుగాన్. 541

సీ. గిలుకుమెట్టెలడాలు చిలునకుచ్చెలలపై జాళువాబంగారుసరిగఁ గూర్ప
జిలుఁగుపైఁ జాణిదువ్వలువలోఁ జఱుదోడ ల్పొంగావిపావడరంగు లీనఁ
గమనీయమైమించు కటిచక్రచలనంబు రతిమనోవల్లభురాకఁ దెలుప
గమనశ్రమంబుచేఁ గమ్ముకమ్మనియూర్పు తెమ్మెరచేఁ గొనుబోఁ గెవడఁక
తే. గుబ్బ లొండొంటినొరయ ముంగురులు నెఱయ
గంకణంబులు మొఱయ నంగంబు మెఱయ
నడలు ముద్దులుగురియ లేనగవు దొరయ
వెలఁది చనుదెంచె దైత్యులు వేడ్కఁబొరయ. 542

ఉ. ఆమదిరాక్షిఁజూచి పరిహాసముమీఱ బలీంద్రుఁడిప్పుడో
కోమలి నీవు చేనమృతకుంభము పూనినఁ జూచి గోపబా
లామణిసంచుఁ బాల్గొనఁ దలంచెర మన్నను నవ్వుచు న్మృగా
క్షీమణి బావ నీవు దధిఁ జిల్కఁగ గోపికనైనదోసమే. 543

మ. అవు బావా యమృతంబు ముందు మనదైత్యశ్రేణికిం బంతునో
దివిజుల్లుయ్యెడకుండ ముందొసఁగి యందేగొంత తర్వాత దా
నవదైత్యాసురరాక్షసావళులకు న్వడ్డింతునో యానతీ
యవలె న్నీరన మంచిదే యనియె దైత్యస్వామి మేనుబ్బఁగన్. 544

తే. గిలుకుటందెలు ఘల్లనఁ గీరవాణి, మరలి సురపఙ్క్తి కరుగుచోఁ బిఱుదు చక్కఁ
దనము నెఱివేణిచెలువు గన్గొనిబలీంద్రుఁ, డాదికన్నను మిగులమోహంబుగాంచె.
తే. వారిజేక్షణ సురపఙ్క్తిఁ జేరవచ్చి, యింద్రుఁడెంత యమర్చిన నింతయేని
యమరకుండెడియమరులయలబలంబు, మాన్పెఁజేసన్న నొకమాట మాత్రలోన.
తే. వజ్రధరముఖ్యులౌ దిశావల్లభులును, గరుడగంధర్వ కిన్నర ఖచర సిద్ధ
సాధ్యవిద్యాధరాదినిర్జరకులంబు, వారి వేర్వేఱ బంతిగా నేలుపఱచి. 547

సీ. ధారుణీస్థలిఁ దోఁచునూరుమూలముగాంచ నింతసిగ్గేల మోమెత్తు మనుచుఁ
బమ్మెదదోలఁగ గుబ్బలుచూడఁ బల్లంటఁ గెమ్మోవినొక్కి జంకించుకొనుచు

భుజమూల మీక్షింపఁ బొదలుసిగ్గునసీకు వడ్డించ నని కేలు వంచికొనుచుఁ
గనుఱెప్ప లెత్తిగన్గొనిమెచ్చి తలయూఁచియమృతపానము సొలునాయటంచుఁ
తే. దియ్యసరసంపుమాటలఁ దేనెలొలికి, యమృతరసము కదంబింప నమరపతికి
మొదట వడ్డించి వడ్డించుఁ ద్రిదశతతికి, మోహినీకాంత జగదేకమోహనముగ.
మ. అలివేణీమణి గిల్కుమెట్టియలు మ్రోయంబంతివడ్డించుచుం
జిలుఁగుంగుచ్చెలజాఱఁ ద్రొక్కువడి డాఁచేఁ జెక్కుచోఁబైఁటయుం
దొలఁగంగాఁ జుబుకంబుచే నదిమెఁ దోడ్తో సిగ్గునొయ్యారముం
దలుకుం దత్తఱము న్విలోకిజనచిత్తంబుల్ గరంగింపఁగన్. 549
సీ. చెదరినముంగురు లొచ్చమటచే నుదురంటఁ గొనగోళ్ళచే దువ్వికొను బెడంగు
జాఱుపయ్యెంట భుజంబుమీఁదికిఁ ద్రోసిచెఱఁగు డాఁపలివంకఁ జెక్కుహొయలు
సడలి ముంజేవ్రాలు జాఱు వాపైఁడిగాజులు పైకినెగఁద్రోయుచో విలాస
మవనిభాగమున జీఱాడుకుచ్చె లకొంగు లీలఁగెంచేలఁ గేలించు చెలువ
తే. మలసి నిట్టూర్పులిచ్చు నొయ్యార మెసను,మించు ఘర్మంబుగొనగోటమీటునీటు
గలుగుమోహినిఁదలఁపమైఁబులకలొదవె,దానవులుసొక్కుటేవింతధరణికాంత.
వ. ఇట్లు మోహినీకాంత యత్యంతశృంగారవిలాసకుతూహలంబున సుధారసం బ
మరులకు నొసంగుసమయంబున. 551
సీ. వనజాక్షి యమృతంబు వడ్డింపరాదాయె మనబంతి కిదియేమొయనుచునొకఁడు
వచ్చెన ననిరాక వంచించునే ప్రేమ యధికంబు మనయందె యనుచునొకఁడు
నమృతంబు మాకుఁదెమ్మని ధీఁదతనమున నడుగ గౌరవము గావనుచునొకఁడు

... ...

తే. నమృతమేబ్రాంతియాచకోరాక్షిచిత్త, మెడయఁజేయంగ రాదని యెంచి యొకఁడు
నూరకుండిరిగాని యోయువిద! యమృత, మిందుఁదెమ్మనలేరైరి యెంత వలపొ.
తే సుదతివడ్డించునపుడుపయ్యెద యొకింత, తొలఁగగుబ్బలుసూచునబ్బలియుఁబల్కు
రింపలేఁడయ్యెఁదాఁబల్కరింపఁ దెలిసి, యట్టె పయ్యెదఁగప్పునోయనుభయమున.
మ. తళుకున్ముంగఱముత్తియంపురుచి సింగారంపుఁగెమ్మోవి పైఁ
దులకింపన్నెడగుల్కి చెక్కుపయి బంతుల్వ్రాఁగఁదాటంకదీ
ప్తులు కెంగేల బిగించుచుక్కబయిఁట నంభోజాక్షి వాలారుచూ
పులఁ దేలించుచుఁ గుల్కుఁ బల్కుఁ సుధా పూరంబుతోరంబుగన్. 554
సీ. తడవాయె ననుచుఁ జిత్తమున నుంపఁగనేల నిదెవత్తుఁ దాళుమీ యింతతడవు
తాళఁగూడదొ బావ కేలగూడదొ తాళ కిపు డేమిగద్దులే యిట నదేమి
బావ నవ్వితివి నాపలుకున కేమైనఁ దోఁచెనో నాకు నీతోడు దాఁచ
నేటికిఁ జెప్పుమా నేవింతదాననా దయలేదొ నామీఁద దాళు మంచి
తే. దందు కేమాయె నాకొక యవసరంబు, గలుగదే యప్పుచిక్కెదుగాక యెటకుఁ
బొమ్మెదంచును నవ్వుచుఁబువ్వుఁబోఁణి, బలినిఁ దేలించె బరిహాసభాషణముల.

చ. మఱచి యటంచు బావయని మామయటంచును నల్లుడంచు నం
దఱకును నన్ని వావులిడి తచ్చనల న్మటుమాయ నుద్ధులన్
ముఱిపెముల న్విలాసముల మోహము లెంచినిశాటచిత్తముల్
గఱచె లతాంగి యంగనలుగా రెమనోధనపశ్య తోహరల్. 556

తే. ఇటులు దైత్యుల నెల్ల నోరెత్తకుండఁ, జేసి సురలకు వడ్డించు చిగురుఁబోఁడి
దేవరూపంబు గైకొని దివిజపఙ్క్తిఁ, నున్న రాహువునకు సుధ యొసఁగెఁ గొంత.

ఉ. ఆయెడ రాహువంచు వనజాహితమిత్రులు సన్న సేయ నా
హాయని మోహినీమహిళ యద్భుతరోషకషాయితాక్షి యై
హా యనునంతలోపల సహస్రసహస్రసహస్రదీధితి
చ్ఛాయ సహస్రధారమగు చక్రము వ్రాలెఁ గరాంబుజంబునన్. 558

చ. శయజలజాతవిస్ఫురితచక్రముచే మధుకైటభారి దు
ర్ణయుఁడగు సైంహికేయునిశిరంబు గఱుక్కనద్రుంచునంతలో
రయమునఁ గుత్తుక న్వెడలురక్తముతోడికబంధ మొప్పె విం
తయి పరిషత్సరస్సున వరాంబుప్రసూత్రపుఁ గంబమోయనన్. 559

చ. తిలిఁబడు రాహుశీర్షము ద్విజిహ్వలు రోషకషాయితాక్షులున్
సితతరదంష్ట్రలున్ బహువిచిత్రఫణామణు లుల్లసిల్ల వి
స్మితులయి దేవదానవులు చేరికఁ జేరి కనంగ మోహినీ
సతిఁ దిలకించి యిట్లను విషవ్యతిషంగకటూక్తివైఖరిన్. 560

మ. సరిగా మాకును ధారసంబు విభజించం జేరి యీలాగునన్
సురపక్షం బొనరింపఁగాఁ జనునె యిచ్చో నంతమాత్రం బె యొ
క్కరుఁడ న్నే నిటనాసచ్చినను జక్రచ్ఛిన్ను గావించి తిం
దరయంగా ఫలమేమి నీ వెఱుఁగలే వై తే సరోజేక్షణా. 561

ఉ. అక్కట నిన్ను దూఱఁదగవా మగువా పగవారలుండఁగా
నిక్కడఁ జంద్రభాస్కరు లిదేమి యకారణవైర మిట్లు నా
దిక్కునఁజూపినారు కడతేఱఁగనిత్తున యింక వారల
న్మిక్కిలి శక్తిమీఱఁ బిగమ్రింగెద నంచుఁ బరిప్లవింపఁగన్. 562

చ. వలదని నాఁటనుండియు దివాకరచంద్రులఁ బర్వయుగ్మవే
ళలఁ గ్రసియింపఁ బంపెఁ గమలప్రభవుండు నకారణంబుగా
వలవనివైరముం గొనినవారికి భోగ్యముగాక యున్నె త
త్ఫల మది యెంతవారికిని బార్థకులాంబుధిపూర్ణచంద్రమా. 563

క. అమృతరస మింతసోఁకఁగ, నమృతంబై రాహుశీర్ష మతిభయదముగా
నమృతకరార్కులఁ బట్టెడి, నమృతరుహప్రభవునాజ్ఞ నఖిలం బెఱుఁగన్. 564

వ. అంత. 565

ఉ. ఈమటుమాయలాఁడి గద యింతయొనర్చె నటంచు దానవ
స్తోమము సుట్టుకొన్న మధుసూదనుఁ డప్పుడు నీలనీరద
శ్యామతనూవిలాసము భుజాయుగళోజ్జ్వలశంఖచక్రముల్
హేమపటంబు గన్పడ వహించి తిరోహితుఁ డయ్యె నయ్యెడన్. 566

ఉ. ఆకపటంబు గాంచి దురహంకృతిమీఱ యుగాంత విస్ఫుర
ల్లోకవిలోచనద్యుతి విలోచనుఁ డౌచు విరోచనాత్మజుం
డాకులవృత్తిలేక ధనురస్త్రము లూని సహస్రచంద్రమ
శ్శ్రీకమనీయయానమునఁ జెన్నువహించె రణాగ్రయాయియై. 567

సీ. రథచక్రనేమిఘర్ఘరరావములు కేతుపటపటాత్కృతులకు దిటముదెలుప
గంధేభఘంటికాఘణఘణల్ ఘనబృంహితధ్వానములకుఁ గైదండ యొసఁగ
జవనాశ్వహేషలు చటులఖురాఘాతచిటపటధ్వనులతోఁ జెలిమిచూప
నమరాట్టహాసనాదములు ఘోరశరాసనవిస్ఫారములకుఁ బ్రాపిణ్యమునుపఁ
తే. బటహశంఖాది బహువాద్యరటనములకు
వేత్రిసాహోనినాదము ల్విజయ మొసఁగ
సకలసేనలఁగూడి రాక్షస జిగీషఁ
గదిసెఁ జౌదంతి నెక్కి సంక్రందనుండు. 568

మ. అవనీమండలి గుల్భదఘ్నమయి మాద్యద్దంతిదానాంబువుల్
ప్రవహింప న్వడిఁ జిక్కువాఱెనఁ దమిస్రాచారి త్రొక్కుళ్లచే
నవియుఁ లేవఁగఁజాలఁ డెంతబలియుండైనం జమూసంకులం
బవురా యెన్నఁదరంబె దానవమయం బయ్యెఁ జగంబత్తఱిన్. 569

శా. త్వంగద్వాహఖురాగ్రభిన్నధరణీతత్త్వంబు రేణ్వాకృతిఁ
బ్రింగె న్వారిధులఁ గ్రసించె హిమరుఙ్మిత్రాదులం బుష్కరం
బుం గప్పె న్నడయాడదయ్యెఁ బవనంబుఁ దైత్యరాడ్భీతిఁజూ
డంగా నప్పు డకాండసంప్రళయ మాటందోఁచె దేవాళికిన్. 570

సీ. కాంచనస్యందనగంధదంతావళి రాజజంఘాల తురంగమముల
శార్దూలమహిషకేసరిగండభేరుండశరభ ప్రముఖ వన్యసత్త్వములను
గంకగృధ్రశ్యేనకాకోలకౌశిక పారావతబకాదిపతగములను
గమఠపాఠీనకర్కటకనక్రగ్రాహశంకుప్రభృతితోయ జంతువులను
తే. వాహములుగాఁగ నెక్కి దుర్వారశక్తిఁ, బరశుపట్టసతోమరప్రాసముఖ్య
శస్త్రములుపూని బలపాకజంభనముచి, విప్రజిత్త్యాదిదైతేయనీరు లపుడు. 571

తే. చేరి వేర్వేఱ బారులుదీఱి కొల్వ, మ్రొక్కుమ్రొక్కిన వారలముఖముఁజూచి
కంటిరే వీరవరులార కార్య మెంత,మోసమయ్యెను సురలనమ్ముటను నేడు.

చ. కటకట యాదుదానివలెఁ గంజదళాక్షుఁడు సేరి మమ్ములం
దటవటఁజేసి తీసి యమృతంబు సురాళికిఁ బంచిపెట్టె నిం
కెటువలె నమ్మవచ్చు జగదీశ్వరుఁడే యొకయింత మేరలే
కిటువలెఁ జేయఁజూచె మనకెయ్యదితప్పు గణించిచూడఁగన్. 573

ఉ. తానొకమాయఁజేసి యమృతంబు సురాళికిఁబంచిపెట్టఁగా
నేనిఁక మాయఁజేసి త్రిదివేశుల నందఱమాయఁజేసెద
న్నానుప శక్తుఁడే యహహా మాధవుఁ డూరక లంజెతక్కులం
బూనెనె కాకి యాయుధముపోటు సెఱుంగునె చూత మంతయున్. 574

క. అని పలికిన దనుజేంద్రునిఁ, గనుఁగొని యిదియెంత స్వామి కనిపించుకొనం
దునిమెదము నీప్రతాపం, బున మేమాసురల నొకనిఁ బోనీకుండన్. 575

క. తలఁద్రుంపక మ్రింగమె వే, ల్పులనందఱ నమృతసేవఁ బొలియకయున్న
మెలఁగుదురుగాక కడుపునఁ, గలకాలము జాఠరాగ్నిఁ గమలి బలీంద్రా. 576

క. అటువలెఁ గాకున్నను ఘన, పటలిక శృంఖలలువైచి బంధించినయు
త్కటదురితంబు ననుభవిం, చుటకుం జెఱసాలనిడమె సురపతిఁ గినుకన్. 577

క. అని యుత్సహించి పలికిన, విని దనుజేంద్రుండు మిగుల వేడుకమీఱన్
గనుఁగొని యిదుగో సమయం, బనుపమభుజశక్తి కనుచు నందఱఁ బనుపన్.

సీ. కృతవీరపాణకర్ణేజపభ్రమణారుణాభనేత్రముల రోషాగ్ని లొలుకఁ
గలశాబ్ధిజలఘోషఘనతమాశబ్ది కస్మయ ఘట్టితాట్టహాసనములు చెలఁగఁ
బ్రతిభటాళ్యంధకరణహేల హలదీప్తిముష్టింధయచ్ఛాయమూర్తు లలర
మధ్యేవియద్దీప్యమానార్క నిష్ప్రభీకరణభీకరఖడ్గకాంతు లడర
తే. హైమరథములఁదోలి గంధాంధభద్రకరుల గారాడి దుముదారుగా హయాళి
జేరుపకు నూకి భటులకుఁ జేయిచీచి, యభ్యమిత్రీయదైవసైన్యంబుఁ గదిసి. 579

క. వాతంధయపాణింధమ, శాతశరము లసురులేయ సౌరబలంబు
ల్భీతిలక ప్రతినుపర్ణా, స్వీతోజ్జ్వలపత్రితతుల విదళించె వెసన్. 580

మ. రథికుల్ హాస్తికు లాశ్వికు ల్భటులు శస్త్రా శస్త్రిఁ బోరం బర
శ్వథకౌక్షేయకకుంతముద్గరగదాచక్రాదినానావిధా
యుధకాంతుల్ దశదిగ్విభాగముల యందొప్పారె నత్యుగ్రమా
మధుభృల్లోచన మానులోచనము సామ్యంబూని చూపట్టఁగన్. 581

క. ఈకరణి శరాశరిఁ గుం, తాకుంతి గదాగదిని బ్రతాపము మెఱయ
నీకకరముగఁ బోరఁగ నా, కౌకోదైత్యులకు ద్వంద్వయుద్ధంబయ్యెన్. 582

సీ. బలిశక్రులును హేతిపాశాయుధులు వృషపర్వాశ్వినులు రవిబాణులిందు
సైంహికేయులు విరోచన కృశానులు భద్రకాళినిశుంభులు కాలనాథ

కాలులు మయవిశ్వకర్మలు జంభ వృషాకపు ల్ద్విశిరోసిశాకరజులు
మాతృకోత్కలులు దుర్మర్షణవామదేవులు నముచ్యపరాజితులు పులోమ
తే. నీలులును మేఘదంభావనీతనయులు, కాలకేయమరుత్తులు కమలమిత్ర
తనయనరకాసురులునివాతకవచపవమానులొండొరుల్ ఘోరసమయమునందు.

మ. కవచస్ఫూర్తి నభేద్య మా కవచమేకంబైన బాణంబుచే
నవియించెన్ రథరథ్య సారథిపతాకాద్యంబుల న్నాలుగిం
ట విదారించె సురేంద్రు డగ్గఱి భుజాటంకంబునం దైత్య దా
నవచూడామణి యట్టహాసమునఁ గాండం బెల్ల ఘూర్ణిల్లగన్. 584

క. మఱియుం దఱచుగ శరములు, గఱిగఱి గఱువంగ నేయఁగా వెఱపక య
త్తెఱఁగంటిరాయఁ డప్పుడె, యఱిముఱిఁ బ్రతిశరములేసి యన్నిటిఁ ద్రుంచెన్.

సీ. కోపంబు మీఱఁగాఁ జాపంబుచేపట్టి రోషంబుచే దాని రూపడంచె
శూలంబుఁ గైకొని ఫాలంబు వొడువరా వాలమ్ముచే దాని వ్రీలఁజేసెఁ
బంతంబుమీఱఁగాఁ గుంతంబుఁ గైకొన్న నంతంబునొందించె నస్త్రనిహతి
గండంబు గుఱిసేసి దండంబు వైచిన ఖండంబుగావించెఁ గాండమునను
తే. మఱియు నేయాయుధము లూనమనుజభోజి
తత్తదాయుధములఁ ద్రుంచెఁ దత్క్షణంబ
యమృతసేవయు హరికటాక్షమును గలుగఁ
గలదె యీడునుజోడు నాఖండలునకు. 586

శా. ఆగ్నేయాస్త్రము దేవతాధిపతియేయన్ దానిచే భగ్గునన్
భగ్నంబయ్యె మహారథంబు దివిజప్రత్యర్థిరాజేంద్రుఁ డు
న్మగ్నుండౌట నదృశ్యుఁడై చనియె నానాదైత్యసంఘాత ము
ద్విగ్నంబయ్యె సుధాశను ల్వెలఁగి రుద్వేలప్రమోదంబునన్. 587

వ. అంత నిటులు నలోచనగోచరుండై చనినవిరోచననందనుండు కృతగర్వవి
మోచనుండై తననేర్పుమెఱసి మాయావి యగుచు నెల్లెడలఁ దోఁచి వెల్లుగ
నాక్రమించెడు మాయగావించిన. 588

సీ. కులశైలమున వానగురియంగ గిరిభేది యంగంబు గులగులనయ్యె మిగుల
లయకాలదహనకీలలు సుట్టుకొని యేర్చి పరితపింపఁదొడంగెఁ బావకుండు
మృత్యుపాశంబులు మెడఁబట్టితివియఁగా మొఱలువెట్టఁదొడంగెఁ ధరణిసుతుఁడు
భేతాళములు నీళ్లవ్రేసి త్రొక్కఁగఁ బాశి యుదు టెల్లఁ బెడఁబాసి యుడ్డుగుడిచెఁ
తే. పెక్కుభూతంబు లితరుల పీఁచమణఁచె, నేమనఁగవచ్చువానిమాయామహత్త్వ
మహహ యింద్రాదులేల బ్రహ్మాదులైన, మొదలఁగాఁజాల రావేళ నెదుటఁబడిన.

వ. అదియునుంగాక. 590

మ. జలదంతావళఘోరఘీంకృతులతో ఝంఝానిలాఘాతసం
చలితాభ్రలిహతుంగతుంగతర చంచద్భంగఘోషంబుతోఁ
గలశాంభోనిధిఁ దమ్ముముంచిన గతి గ్గ న్వింపఁ గంపించుచుణ్
బలభిన్ముఖ్యులు పాహిపాహియని య బ్రహ్మాణ్యము న్వెట్టఁగన్. 591

మ. వినిపించెణ్ హరిపాంచజన్య రవ ముద్వేలప్రభాచక్రముం
గనిపించెణ్ సురదానవావళికి రక్షస్స్వామిమాయాళిలే
దనిపించెణ్ క్షణమాత్రలో సమదదేవారాతిరింఛోళిచేఁ
దినిపించెం దృణరాజి రాజిత భుజాతేజంబుశోభిల్లఁగన్. 592

వ. అప్పుడు. 593

ఉ. చిక్కితి వెందుఁబోయెదవు శ్రీహరియంచు మృగేంద్రవాహముం
జక్కఁగఁ బైకినూకి రభసంబున శూలము పూని జక్కియా
పక్కని వ్రక్కలింపఁ గని పక్కన శూలము నావి త్రుంచె నా
చక్కని కాలనేమితల చక్రధరుండు సురాళిమెచ్చఁగణ్. 594

క. అదిగనిన మాల్యవంతుఁడు, గదగొని హా! పోకుపోకు! గరుడ యటంచుణ్
విదలించె గరుడుతెక్కలు, త్రిదశేంద్రుఁడు తనదు పవిని దిట్టఁగ నంతన్. 595

తే. దానవధ్వంసికరచక్రధార మునుపు, తానుమునుపా యనంగఁగంధరను వలచి
యచ్చరమిటారివై చుమాల్యంబువలన,మాల్యవంతుఁడుసహజనామంబుఁగనియె.

క. సురభీకరణోత్కమనో, హరమూర్తి సుమాలి మాధవౌద్ధత్యమునం
బెరలెం దానవజాతియెఁ పసుమనోజాతియైనఁ బ్రమదము గనదే. 597

క. తనపేరు గలుగు హరిసె, క్కినవాఁడని మాలిఁ దునిమెఁ గేశవుఁడు సుద
ర్శనమున మఱియు ననేకుల, దనుజులఁ దునుమాడె బాహుదర్ప మెలర్పన్

శా. ఈరీతిం జగదేకవల్లభుఁడు భూయిష్ఠప్రతాపంబుచేఁ
గ్రూరాదిత్యవిరోధివర్గముల నుగ్గుల్సేయ నంతంతకుణ్
హేరాళం బగువేడ్కవాసవుఁడు మత్తేభంబుఁ గాలాడిదు
ర్వారంబౌకులిశంబుపూని బలిఁ జేరంబోయి తా నిట్లనున్. 599

క. ఏరా యోరినిశాచర, యేరావృత్రారి నెఱుఁగవే నాతోడం
బోరాడలేవు పోరా, కోరా యభయంబు నిల్పుకోరా తనువున్. 600

తే. వడలి శౌర్యంబు విద్యలవానికరణి, నింద్రజాలంబు వన్నెదవే బలీంద్ర
యిసిగో వజ్రంబు మెచ్చియిచ్చెదను గొనుము, కల్లగా దనవిని దైత్యవల్లభుండు.

తే. ఇంద్రజాలంబు వన్నక యెటులనోడియ, వచ్చు ననిమిషబలము లవార్వరిగాఁగ
దోఁపాసంగకపోదు వే దొడ్డదొరవు, వజ్రమాత్రంబు నాకేల వలవ దనిన. 602

ఉ. ఇంకిట దోఁపె కాక పురమెయ్యది నీకు నిశాచరేంద్ర యీ
యంకము మాని పోయిన యథార్థమె పల్కితి వీర యంచు
నిశ్శంకత నిర్జరేశ్వరుఁడు సారెకుఁ బ్రల్లదమాడఁగా మహా
హాంకృతిఁ జెంత నున్న బలియుం దనుజాత్ముఁడు హుంకరించుచున్. 603

తే. ఏమిరా యింద్ర యింతలో నింతగర్వ, మేలవచ్చెఁ దలంపరా యిన్నినాళ్లు
నీవు పడినట్టిపాటు నేనెఱుఁగుదు నొక, గరిడిలో నింతసాధన క్రమముగాదు.

తే. ఇతఁడు నీకోడి మాయలు నిచటఁజేసె, నే స్వకాండ విజృంభణం బెల్లఁదొలఁగ
గౌతమీజార యెవ్వని: గాఁదలంచి, నావు బలిగాఁడె పుణ్యజనప్రభుండు. 605

ఉ. కొమ్ములుఁ దోకలేక జతగూడెను నీకు వృషాఖ్య యింద్ర రే
త్రిమ్మరిదొమ్మికయ్యమున దిట్టతనం బరి పూరిమేసితోఁ
గ్రమ్మినభీతిచే నటులుగావలె నచ్చెరువేల నీనికై
యిమ్మహి నీదుపేరిపసు లెచ్చటఁ జూచినఁ బూరిమేయఁగన్. 606

క. కౌశికలీలను గానన, కౌశికమూలమునఁ దపముగావించెదవో
కౌశిక యటుగాకున్నం, గౌశికగతిఁగొంది నడఁగ, గాంక్షించెదవో. 607

క. బలిభాస్వత్తేజంబున, నళుకుచు నీఁకఁ గౌశికా మహాబిలపదవి
న్నెలఁగు యథార్థాభిఖ్య, న్వలపదు మాతోడఁ బోర వశమే నీకున్. 608

వ. అనిన మదిరాపానఘూర్ణితాంగారసదృశదృశుం డగుచు సహస్రదృశుం డిట్లనియె.

తే. కౌశికుఁడ నౌదుఁగాక రాత్రిస యట్లైనఁ
గౌశికస్ఫూర్తి బలిపుష్టగణము లెట్లు
మనఁగనేర్చు నెఱుంగ వేమనఁగవచ్చు
ననిన విని నవ్వి బలి యిట్టు లనియె నపుడు. 610

సీ. విబుధలోకేంద్రుండు వీరాగ్రి వీరుండు గాఁడె యెన్నండైనఁ గలననోడి
పోవునె యటమున్న పుణ్యంబునకు స్వర్గమిచ్చి తా నడవుల కేగెఁగాక
మరల సెయ్యంబున మముఁగొల్చెఁ గాఁబోలు ఘనభుజాశక్తికిఁ గడమగలదె
యింకఁ దాఁగాక నన్నెవ్వరు నవ్వేద రాహవంబున నోడియరుగుచుండ

తే. నహహ యందులకేమి కర్మానుసార, మాపదలు సంపదలు జయ మపజయంబు
దానికన లేదు దైవకృత్యంబులకును, విఱ్ఱవీఁగుట ప్రేఁగుట వెఱ్ఱితనము. 611

క. వినవోయి యింద్ర దైవం, బనుకూలంబైనఁ గలుగు నన్ని శుభంబుల్
దనకుఁ బ్రతికూలమైన, చ్చిన నేకార్యంబుఁగాదు సిద్ధము సుమ్మీ. 612

ఉ. మీకొకవేళ సేమమగు మేమొకవేళఁ ద్రిలోకరాజ్యముం
జేకొనియుందు మిద్వరకుఁ జేకుఱవొక్కట వాంఛితార్థముల్
కోకచకోరకంబులకుఁ గూడునె కోరిక లొక్కవేళనే
యాకరణిందలంపు త్రిదశాధిప గర్వపుమాట లేటికిన్. 613

క. అని వైరోచని పలికిన, విని బలి నను వాఁడు దేవవిభుఁడు కృతఘ్నుం
డని రోయక సరిచేసుక, చను నే మాటాడ రాత్రిచరమూర్ధన్యా. 614

క. క్షణమాత్ర మూరకుండుము, క్షణదాచరకోటి గెలువ సమితి సహస్ర
క్షణకాయము గూల్చి భ, క్షణముగఁ జేసెదను భూతసంఘంబులకున్. 615

ఉ. గాలికిఁ బోవువాహము నగంబులపత్రములం బెమల్పఁగాఁ
జాలును వాలు సైన్యములు సంగరమన్న గృహోపయుక్తముల్
ప్రోలును బట్టబైట నిజపుత్రకుఁడుం బలుగాకి యిట్టిచో
వేలుపుఱేని గెల్చు టొకవిక్రమమే బలిదైత్యవల్లభా. 616

వ. అని దురాగ్రహగ్రహావేశకిటకిటాయితరదనపటలుం డగుచు నిజభుజాగ్ర
జాగ్రన్మండలాగ్రంబు జళిపించి యాఖండలున కి ట్లనియె. 617

క. అబ్బలి సురమృగములకుం, బెబ్బులి యటఁగాక నీకుఁ బింకంబున్నన్
గొబ్బున రా బలినేనొక, దెబ్బం బడమార్తు ధరణిఁ గొబ్బునఁ గూలన్. 618

తే. నాకురేంద్రుండ నవ్వ యిన్నాళ్లు గావు
నేఁడు బలివైతి వాహావోన్నిద్ర బాహు
శక్తికని పల్కి బలికి బ్రాసంబు బలియ
నెలిని ఖండించెదను సురల్ బలియుఁ డనఁగ. 619

క. అంతటఁ బోక సురేశ్వరుఁ, డెంతయు రోషమున వజ్రమేసిన మూర్ఛా
క్రాంతుండయ్యెన్ బలి దివి, జాంతకు నరదంబుసూతుఁ డవలికిఁ దివిచెన్. 620

సీ. బలి నాసిపాని వీక్షించి రోషంబున జంభుండు కదనసంరంభుఁ డగుచు
నిలునిలురా యింద్ర నేఁ డెందుఁ బోయెదు చిక్కితివం చని సింహహయముఁ
గదియంగఁ దోలి యుద్ధతి గదాదండంబు బిరబిరఁ ద్రిప్పి యాసురవరేణ్యు
కరినివైచిన నది సురసురస్రుక్కుచు ధరణిపై మ్రొగ్గినఁ దత్క్షణంబు

తే. నంత మాతలి దెచ్చిన హయసహస్ర
రథముపై నెక్కి జంభు శిరంబు దునిమె
వాసవుఁడు గిట్టి నెగఁగొట్టు వజ్రమునను
జంభసంభేదమేమి యాశ్చర్య మనఁగ. 621

క. కలహప్రియుచే నెంతయుఁ, దొలుత న్విని కసలి వానితోఁ బుట్టువులై
బలపాకనముచు లత్యు, జ్జ్వలశోభాభువనముచులు సంరంభమునన్. 622

క. త్రైతాగ్నులవలె మువ్వురు, దైతేయులు సుట్టుముట్టి దారుణశరసం
ఘాతములఁ గప్పఁగాఁ బురు, హూతుం డొప్పారె మేఘయుతమేరుగతిన్.

క. బలుఁడు రథంబును దురగం, బులఁ బాకుఁడు సూతు నముచి భూరిశరములన్
దళియించి యింద్రు నంగక,ములు సించిరి మించి యతఁడు మూర్ఛమునుంగన్.

వ. అంత నంతటం బోక యనలు నంతకు నసుర నధిపు ననిలు నలకేశ్వరు నలికలోచ
ను నన్యు లగునమరుల నతులితంబు లగునస్త్రంబుల నదటణంచి యట్టహాసం
బడరించిన. 625

తే. వెఱచి తెఱగంటిమూఁకలు మొఱలువెట్ట
నమరపతి సేనదేరి యుదగ్రుఁ డగుచుఁ
గులిశధారను ఖండించె బలుని మొదట
వెనుకఁ బాకాసురునిఁ ద్రుంచె విక్రమమున. 626

ఉ. వారలపాటుఁ జూచి యనివారితరోషకషాయితాత్ముఁ డై
పేరవతంసుఁ డౌ నముచి విక్రమశాలి యనేకఘంటికో
దారము మత్తశాత్రవవిదారము నైన త్రిశూలమెత్తి హుం
కారము మీఱ వాసవ పాకాలుము పీన నటంచు వైచినన్. 627

వ. అదియుఁ బ్రళయకాలకాలఫాలలోచనకీలికీలాకరాళం బై నిగిడిన యట్టిశూ
లంబు తూలంబులీల నతివేలం బై యాలంబున నేలంబడ వాలంబున నేసి తద్దనుజ
కంఠనాళంబు ఖండింప నాఖండలుం డఖండదోర్మండలమండనాయితం బగు
శతకోటిఁ జళిపించి వైచిన నదియు శతకోటిమార్తాండమండలప్రచండిలరుచి
మండలప్రచండతాఖండనపండితమన్యం బగుచు సంవర్తసమయప్రవర్తిత
పుష్కలావర్తప్రముఖచటులతరమేఘపటలనిర్గళదనర్గళజాగ్రద్దీర్ఘనిర్ఘాతసం
ఘాతలింగంబు లగు విస్ఫులింగంబులు తోరం బై నిగుడం గనుంగొని దనుజ
పుంగవుండు గలంగక చెలంగుచు మదీయవక్షఃస్థలికుందనంపుతాళికి నొక య
పూర్వవజ్రంబు లేదు గదా యని వెదకుచుండు నదియుఁ ద్రిదశపతి యంపెనే
కదా యని యెదయిచ్చిన వజ్రంబును జనుమఱగ్రుచ్చి వెనువిచ్చి చనలేక
యచ్చటనేయున్నం గనుంగొని వియచ్చరప్రకరుం డిది యేమి యచ్చటనుం
గాన మిట్టి యచ్చెరు వని రిచ్చవడి కనుంగొనుచు వెచ్చనూర్చుచున్న సమ
యంబున నార్ద్రంబును శుష్కంబును గాని దాన నముచిదానవుండు దెగు
నని నిదానంబు దెలిపిన నాకాశవాణి పలుకునాకర్ణించి నలుదిక్కులుం బరికించి
శైత్యప్రభావమానితవజ్రఘనసారం బగుచుఁ గనుపట్టు వారాశిడిండీరంబు
భవిష్యన్నముచిహననజనిష్యమాణయశస్సౌరభకారణకుసుమమంజరిం జేపట్టు
విధంబున హస్తారవిందంబున హంసంబుచందంబునఁ గనుపట్టం గైకొని దివ్య
తేజంబుసంధించి యనార్ద్రశుష్కంబిదియౌఁ గదా యని ప్రయోగించిన
నదియు నింద్రప్రతాపభూపాలుని సమీపంబున వెలుంగు చంద్రజ్యోతి తెఱం
గున నం గై నిజాభిముఖ విజయలక్ష్మికి సుపర్వాధిపతిసమర్పించు కర్పూరనీరా
జనంబు డంబున విరాజమానం బై బలిదైత్యత్రిలోకాధిపత్యవినాశసూచకం
బై పడునుడుపువడువున బెడం గై నముచిప్రాణాపకర్షణసమాపతన్మృత్యు

దేవతాట్టహాసంబు పోలికె వికాసంబై కైలాదభ్రసితాభ్రంబుసువ్రా త్తగు రీతి శీతలజలప్రవాహంబు కూల సాలనిర్మూలనానుకూలం బగులీల సురవిరోధి శిరోధిఖండించిన దనుజవరూథినీహాహానాదంబు లుప్పతిల్లె దివిజచమూసమూహంబులు గాయకహాహానాదంబులు బ్రహ్మర్షి సముచ్చయసముచ్చైరుచ్చారిత జయజయేత్యాశీర్వాదంబులు జయదుందుభి రటనంబులు నప్సరోనటనంబులుం జెలంగె నంత. 628

తే. ఏఱులై పాఱు నెత్తురు లెందుఁజూడఁ, గొండలై పడుకండలు గుములుగూడి దానికై పోరు భూతబేతాళతతులు, గలిగి భీకరమయ్యె సంగరము గరము. 629

తే. మెదడు ముద్దలుగావించి మెసవి మెసవి, కుతికత్రాయంగ నెత్తురుల్ గ్రోలికడుపు నిమిరికొంచు నగ స్త్యమంత్రములు నొడివి, శతపదంబులు ద్రొక్కెఁబిశాచగణము.

క. తుందిలదనుజకబంధము, నందొకగజమ స్తకంబు నతికి గజాస్యా యింవలి కరివిఘ్నంబులఁ, గుందింపకు మనుచు మ్రొక్కెకొనుభూతంబుల్. 631

తే. వేలుపులు వారు దనుజులు వీర లనుచు
భూతబేతాళములపజ్క్తి పొంకపఱిచి
తాను మోహినియంచు ర క్తంపుసుధను
బోసఁగ వడ్డించెఁ గామినీభూత మొకటి. 632

మ. కరిగండస్రుతదానవారి యమునాకల్లోలముల్ గా నిశా
చరర క్తంబు సరస్వతీకలన మించె న్వాహలాలాంబువుల్
సురకల్లోలినిగాఁ ద్రివేణికరణి న్సొంపొంచె క్ష్మాతేయసం
గరభూభాగము గాన దానఁబడమోక్షప్రా ప్తి సంధిల్లెడిన్. 633

తే. ద్వంద్వయుద్ధంబు గావించు దనుజవిభులు
దక్కురక్కసు లెదురంగఁ ద్రెళ్లఁడిలుచుఁ
బఱవ వెన్నాడిపోడుచు సుపర్వగణము
లహహా దాయాదిపోరు దుస్సహము గాదె. 634

వ. ఇవ్విధంబున నుపేంద్రసుదర్శనంబునఁ గాలనేమి మాలి సుమాలి మాల్యవంతులు నంభోధరవాహదంభోళిసంరంభంబుల బల జంభ పాక నముచి ప్రముఖ దానవప్రవరులు దక్కినదిశాధిపతులవలనఁ దగిన సేనాధిపతు లెల్లం ద్రెళ్లిన విలోకించి దేశకాలవిశేషవిజ్ఞానవిచక్షణుండు గావున బలీంద్రుండు దనకదివిజ యసమయంబు గాదుగా యని యెఱింగి సంగరరంగంబు దొఱంగి శుక్రసన్నిధి కేగి తదీయసంజీవినీవిద్యఁ దత్త్వోపదేశవచోవిశేషంబుల బాహ్యాంతఃకరణ దుఃఖంబులఁబాసి, తపంబునకుం జనియెఁ దక్కు రక్కసులు దిక్కులేక పెక్కువగ లం జిక్కువడి నానాదిక్కులకుఁ బఱవఁ బరవరూథినీవరుల వెన్నంటి మున్నిం

టి రోషంబుకంటు దెఱగంటి దొరలు సయిరింపలేక వెఱచువారును, రక్షిం
పుండని యఱచువారును, దెసలకుఁ బఱచువారును, తృణంబులు గఱచువా
రును, కాననంబులు దూఱువారును, విధిదూఱువారును, మ్రొక్కువారును,
నగంబు లెక్కువారును, నొచ్చువారును, సముద్రంబులం జొచ్చువారును నై
కలంగిన రక్షోబలంబులవలన దిగంతంబులుం గరుణారసమయంబు లయ్యె నాసమ
యంబున. 635

ఉ. గీరమణుండు పంప ననికిం గలహప్రియుఁ డేగుదెంచి ల
క్ష్మీరమణప్రసాదమునఁ జెందితి రింతె యభీష్ట మింక బృం
దారకులార భీతు లగుదైత్యుల నొంపఁగ నేల యంచుఁ దా
వారలఁ బోరుమాన్పెఁ బితృవాక్య మలంఘ్యము గాదె యేరికిన్. 636

వ. అంత సుపర్వ సార్వభౌముం డవార్యశౌర్యంబున దుర్వారతరసర్వశార్వరీచర
భుజాఖర్వగర్వశార్వరంబు దొలంగించి నిజప్రతాపతపను వెలింగించి పలాయ
మాన నానాదానవప్రాణత్రాణపరాయణుం డగుచుఁ దచ్ఛిబిరంబుల ధర్మదార
లం బట్టింపక ధర్మధారలం బట్టించె నంత. 637

సీ. వృత్రనిర్జర మిత్ర వృత్రపంకజమిత్ర జంభజంభల విభంజనకుఠార
పాకవారణపాకపాకల రోషనముచిఖండన భండనప్రచండ
బలయుక్తబలభుజాబలమహాబలనాగ కృతపులోమవిరామ కీర్తిధామ
జితవిరోచన దైత్య సుతవిలోచనక్షేమ తతగరుద్ధరథరాధరనిరోధ
తే. యంచుఁ గొంచక కంచుకు లభినుతింప
విజయలక్ష్మీసమేతుఁ డై వెల్లగౌరు
నెక్కి సర్వామరులు గొల్వ సింపుసొంపు
లమర నమరావతికి నేఁగె నమరవిభుఁడు. 638

మ. అమితానంద మెలర్ప డెందమున దైత్యారాతి స్వారాజ్యతా
రముగా ధన్యస్పృహమీఱ వ్రాయు మనుజుల్ రాణింతు రాచంద్రతా
రముగా శ్రీయుఁ జిరాయు వొంది రుచిరాధారాదితోదారితా
రముగా వర్ధిలుఁ గీర్తిగల్గి ఘన సామ్రాజ్యంబున న్భూవరా. 639

క. అని శ్రీవైశంపాయన, మునిముఖ్యుఁడు చెప్ప విని ప్రమోదాన్వితుఁ డై
జనమేజయుఁ డవ్వలికథ, యనఘా వినవలతుఁ దెలుపు మని యడుగుటయున్.

మ. నవరత్నోజ్జ్వలధామ దామసుమనోనాళీక నాళీకపా
త్రవరామోదనిదాన దానవిలసత్కల్యాణ కల్యాణన
మ్రపనీచైత్రవిహార హారసువచోమాధుర్య మాధుర్యశా
స్త్రవిభాసాత్మవిశేషశేషవిలసత్సత్కీర్తి సత్కీర్తితా. 641

క. భర్తృహరిప్రముఖసుధీ, కర్తృకృతగ్రంథజలధి కజ్ఞానసుబో
ధర్తృమనీషామంథర, ధర్తృ శ్రీపద్మనాభ తనయవరేణ్యా. 642

ముక్తపదగ్రస్త సింహావలోకన భుజంగప్రయాతము:—

సుధామాధురీ ధుర్య సూక్త్యైకథామా
కథామాత్రధూతారి కౌక్షేయధామా
యథామాధవస్వాన్గకాదిప్రథామా
ప్రథామానితామాత్య రాజీసుధామా. 643

గద్య. ఇది శ్రీరామభద్రదయాభిరామభద్రకరకటాక్ష వీక్షావరిప్రాప్తదీప్తతరాష్ట భాషాకవిత్వ సామ్రాజ్యధౌరేయసకలవిద్వత్కవిజనవిధేయ ధరణీదేవుల నాగ నామాత్యసుధాసముద్రసమున్నిద్రపూర్ణిమా చంద్ర రామమంత్రీంద్రప్రణీతం బైన దశావతారచరిత్రం బను మహాప్రబంధంబునందు ద్వితీయాశ్వాసము.

౨. కూర్మావతారకథ సమాప్తము.

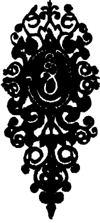

*

౩. వరాహావతారకథ.

తృతీయాశ్వాసము.

యుక్తధర్మ కృష్ణా!
నాయకమణి కృష్ణ హృదయ నాయక కృష్ణా!
నాయకజాధిప సూచక
నాయకమణి కృష్ణపద్మనాభునికృష్ణా. 1

తే. అవధరింపుము జనమేజయక్షితీశ
శేఖరున కిట్టులను వ్యాసశిష్యమౌని
ధారుణీశ వరాహావతార మింకను
దెలియఁ జెప్పెద వినుమని తెలుపఁ దొడఁగె. 2

శా. శ్రీదారత్వమునం బ్రసిద్ధుఁడవు లక్ష్మీకాంత నేప్రొద్దువ
క్షోదేశంబునఁ బూనఁగా నని కడుం గోపంబుచే నామహా
యాదోరాశిని డాఁగు భూసతిని దంష్ట్రాగ్రంబునం బూనితా
భూదారత్వమునం జెలంగె ధవళాంభోజాక్షుఁ డుర్వీశ్వరా. 3

సీ. శ్రీవిష్ణుపదభక్తిఁ జెలఁగుసప్తర్షి చంద్రములలో ము న్నెన్నఁదగినమేటి
దిత్యదిత్యాదిసాధ్వీశిరోరత్నంబు లను ప్రేమఁ జెట్టఁ బట్టినగృహస్థు
కమలాప్తభుజగేంద్ర ఖగరాజరోహిణీకన్యకారమణులఁ గన్నతండ్రి
రాముచే దానధారాపూర్వముగ భూతధాత్రి గ్రహించిన శ్రోత్రియుండు
తే. తోయరుహసంభవునకుఁ బౌత్రుఁడు మరీచి
పుత్త్రుఁడు విచిత్ర గుణమణిపాత్రుఁ డఖిల
వేదవేదాంతతత్త్వ వివేకశాలి
మహిమఁ జెలువొందుఁ గశ్యపమౌనిమౌళి. 4

క. దితిమొదలగు పదుమువ్వురు, సతు లతనికిఁ గలరు సహజసౌశీల్యరమా
సతులు జితాన్యజగత్త్రియ, సతులు వయోరూపభాగ్యసంపద్వసతుల్. 5

---

* క. శ్రీరాజితవీరాజిత, ఘోరాజితలప్రవీణకుశలధురీణా
ధారాధరధారాధర, ధారాధరకీర్తికృష్ణ దవనముకృష్ణా!

క. కులరూపగుణసమృద్ధులు, గలసవతులలోన దితి సగౌరవలీల
న్విలసిలు గశ్యపకాంతన, కలితాలయరత్నదీప కళికయు పోలెన్. 6

ఉ. ఆరమణీశిరోమణి వయస్యలతో నొకనాఁడు కేళికా
గారసమీరపవర్ధితవికస్వరసూచితచిత్రచైత్రికో
దారవిలాసభాసురలతావిక సత్ఫలపుష్పభారశృం
గారవనీవిహారకుతుకంబున నేఁగి తదంతరంబునన్. 7

సీ. పల్లవాధర యల్లమొల్లతీవలవల్ల నెల్లతావుల తావులుల్లసిల్లెఁ
గొమ్మ యీవిరి గొమ్మ కమ్మదేనియగ్రమ్మ నెమ్మెమీటెఁ గదమ్మ తుమ్మెదలకు
నింతి సంపెఁగచెంత నెంతబాగాయె నేమంతిబంతులు వింతకాంతి నెరసి
కన్నె గేదఁగికన్న పొన్న చాయనె యున్న సన్నజాజులచెన్ను పన్నెమీఱఁ
తే. బంకజాక్షిరో యీపంకఁ బొంకమాయె
గుజ్జుమామిడిపజ్జనె గొజ్జఁగులును
జూడు మనుచేడియలతోడఁ గూడియాడి
వనిత విహరించె శృంగారవనితలమున. 8

మ. నిపతత్కుందమరందపూరమున దన్నృత్య న్మయూరంబు నా
లపదుద్యచ్ఛుకశారికాకులము లోలద్వల్లికాజాలముక్
క్షిపదుత్రస్తవిహంగమంబు పరితశ్శీర్ణప్రవాళంబు నై
యపు డీక్షింపఁగ నొప్పెఁ గేళిసన మబ్జాక్షివిహారంబునన్. 9

ఉ. సారెకు గంధసార గిరిసారసమీరకిశోరవారముల్
చేరికఁ జేరి హారి సరసీశరశీకరశీతలత్వముక్
నేరుపుమీఱఁ జూపి హరి నీలమణీరమణీయకుంతలో
దార శరీరసౌరభ మయత్నమవారి హరించె నత్తఱిన్. 10

క. శీతలతలవనకేళీ, కౌతుకమున నున్న దితినిఁ గని యపుఁ డొకనా
రీతిలకము వదనాంభో, జాతమరందాయమాన సరసమృదూక్తిన్. 11

క. తిలకింపు మిదె విచిత్రము, లలనా మారీచమంజులత నలిమందా
నిలలోలమానసత్వము, టలుగుటను బ్రియాళివదలకయె పెనఁగెననన్. 12

క. చెలియా కాంతా మోదము, గలుగనియెడల న్మదాళి కలియునె తమిచేఁ
గలసిన నట నెయ్యదిన, త్ఫలమంచుఁ గటూక్తిఁదోపఁ బలికిన దితితోన్. 13

క. నారీకలితోచ్ఛైచ్ఛస్తన, హారితవిస్ఫూర్తిమించె నది గను మనఁగా
నోరమణీ వ్యర్థోక్తుల, నీరీతిం బలుకనేలనే యని నగుచున్. 14

సీ. తనమనోహరుపేరు వినినంతఁగాంతకు మనసురంజిల్లిన మదనుఁ డదియె
సందుచేసుక మానస సరోవరము నిండఁ గాలువల్ దీర్చినఁ గర్ణవివర

ములవెంటఁ గోకిల కలరవచ్ఛలమున నానను సుమవాసనామిషమునఁ
గనుఁగవ మిథునిత ఖగదర్శనోపాధి నాల్క రసాస్వాదన కపటమునఁ
తే. దనువున హిమానిలాశ్లేష జనితపులక, రాజకైతవమున రాగరసము నిండి
ధైర్యము నుకట్ట నగలింపఁ దాళలేక, వల్లభుని పొందఁ గోర నవ్వారిజాక్షి. 15

తే. వసుధ వాసంతవేళ నెవ్వారికైన
నంగజోద్రేక మొనరించు నందుమీఁద
గోమరుప్రాయంబుఁ జెలువును గూర్మి గలుగు
దితికి రతివాంఛ యరుదె తద్వీరసనమున. 16

సీ. నునుదీవె సురపొన్నఁ బెనఁగొన్నఁ గనుఁగొని ప్రాణేశుఁ గౌఁగిలింపఁగఁ దలంచుఁ
గోవెల చిగురాకుఁ గొఱికిన నాథుని యధరంబు గంటిసేయంగ నెంచుఁ
గమకించి పల్కునిల్కడ కోకిలారద విన్న గళగళధ్వనులపైఁ గాంక్ష నిలుపుఁ
దమినిఁ బైకొను చకోరములమోహము చూచి పుంభావసంభోగమునకుఁ దిరుగు
తే. గలికిరాయంచ ముక్కున గమిచి కమల
నాళఖండంబుఁ బతికిచ్చు నలువుఁ గాంచి
మమత నొనపంటఁ దెలనాకు మడుపుఁ గోరికి
చెలువు సనకునీయఁ గోరు నచ్చిగురుఁబోఁడి. 17

తే. రామ శృంగారకేళికారామ సీమ, సదృశవస్తునిరీక్షణోజ్జ్వలితసురత
కేళిలీలావిలోలయై యాలిజనముఁ, గాంచి యిట్లని పల్కె నుత్కంఠ మెఱయ.

శా. ఈయారామమునం బికస్వరము లెంతే వింతగాఁ జల్లనై
డాయం దెమ్మెర వేడ్కతో రమణుతోడం బండిక్రీడించు నా
ప్రాయంపుం జిగురాకుఁబోఁడులు గణింపం బూర్వజన్మంబునం
దేయేనోములు నోఁచి నారలొ కదే యేణీకిశోరేక్షణా. 19

ఉ. ప్రాయముగా వసంతము సహాయముగా విను కర్ణసూచికా
ప్రాయముగాఁ బికస్వర ముపాయముగా మరుఁ డేఁచ నిట్టిచో
దాయఁగ దావియోగికిని తాళఁగ రాదను బుద్ధియుంటిలే
దాయెఁ గదా మనోహరున కక్కట నేనిఁక నేమి సేయుదున్. 20

క. ఉపవాసంబుల వ్రతములఁ దపములఁ, గృశియించు బడుగుఁ దపసుల కేలా
కృప పుట్టు మన్మథార్తిత, చపలాలోకనల యందు శరదిందుముఖీ. 21

తే. కన్నకొడుకులు మూఁడులోకముల నేల
నక్కటా ముక్కుఁ బట్టుక యనుదినంబుఁ
గ్రిందుజడలంట గూర్చుండుఁ గ్రీడ యుడిగి
యేమి సాధింప నెంచెనో యెఱుఁగరాదు. 22

తే. అకట తన కేమికొదవ గేహమున సకల-
భోగభాగ్యంబులును మంచి పువ్వుఁబోండ్లు
గలిగియుండంగ ననుభవకాల మెఱిఁగి
పడయనొల్లఁడు సౌఖ్యంబు వెడఁగుఁదపసి. 28

తే. వలపు గలిగిన నిండుజవ్వనిని ననిని, గలయుకంటెను సౌఖ్యంబుగలదె వేఱ
తెలుఁగఁడే మఱి నాదురదృష్ట మింతే, కాక యాతనిదూఱఁగాఁగలదె ఫలము.

ఉ. తానయి చేరఁబిల్చి సురతప్రియుఁడై యొకనాఁటికైన స
మ్మానము సేయఁగా నెఱుఁగ మానిని యేమని తెల్పుకొందు నే
నేనయి యెన్నఁడైనఁ దమి హెచ్చినచోఁ దనుఁజేరి యెంత ప్రా
ర్థైనఁ బనంబులొత్త క్షణ మప్పటికేమొ ఘటించుఁ గోరికల్. 25

చ. అని సురతస్పృహాహవిరుదగ్రమనోజశిఖాక్షతత్రపా
వినయవివేకియై మధుపవేణివసంతవనీ హాసంతికం
గనుఁగొనులీలఁ గన్గొనుచుఁ గంజదళాక్షులఁ బాసి యొంటిమై
దనపతియున్న యింటికి ముదంబునవచ్చెఁ బదంబుదొట్రిలన్. 26

సీ. సంపూర్ణపూర్ణిమా చంద్రబింబము చెన్నుఁ గన్న ప్రసన్నవక్త్రంబువానిఁ
వెలిమెట్టతమ్ముల వెలివెట్టఁగాఁజాలు శ్రవణాంత కాంతనేత్రములవాని
శివశరాసనశృంగశృంగశృంగారంబుఁ గబళించునంసభాగములవాని
నలికగోరనిజస్తనాచలశ్లాఘదక్షమం బైనవిపులవక్షంబువాని

తే. సూర్యతేజంబు గైకొన్న శుచికిఁ జంద్ర
కాంతియునొసంగుభంగి దుగ్ధముల నగ్ని
హోత్ర మొనరించి వేసంజ హోమశాల
నేకతంబున నున్న ప్రాణేశుఁ గాంచి. 27

సీ. చంకవత్పొత్తు తాటంకంబు లిరువంకఁ గనుపట్టుచంద్రభాస్కరులు గాఁగ
నలతిపయ్యెదలోని హారము ల్చిలుపవెన్నెలలోనితారకావళులు గాఁగ
వలిపెంపుకుసుమపూవన్నె చేలమెఱుంగు జగజంపుసంజకెంజాయ గాఁగఁ
గంకణమేఖలాకటకరఝుళంఝుళ లమితవిహంగనాదములుగాఁగఁ

తే. గనుబొమ లనంగుఁ డూనుసింగాణి గాఁగ
విప్పుఁగన్నులు విరిగల్వవిరులు గాఁగ
బటువుగుబ్బలు ముకుళితాబ్జములు గాఁగ
సంజచెలువునఁ బతిఁ జేరి కంజవదన. 28

క. తలవంచి మించుసిగ్గునఁ, బలుకక యూరక యున్నఁ బతి యచ్చెలువం
దిలకించి కలికి యేమో, తెలుపఁగ వచ్చితి వదేమి దెలుపు మటన్నన్. 29

శా. కించిల్లక్షితదంతకోరకరుచుల్ కెమ్మోవిపై మించఁగాఁ
జాంచల్యాంచితలోచనాంచలము లజ్జాలీలసూచింపఁగాఁ
జంచచ్చూతదళాగ్రసవ్యసనకూజత్కోకిలానంచనా
చుంచువ్యాహృతిమీఱ నిట్లని వచించున్ గోటిగంభీరతన్. 30

తే. అనవరతసౌఖ్యసంధాత యైననేత, కంటె దైవంబుగల్గునె కామినులకుఁ
గాన మీసేవచేసి నాకాంక్షితంబు, ఫలితముగఁ జేయవచ్చితిఁ బ్రాణనాథ. 31

క. మంచిది యటువలెఁ జేసెద, నంచానతి యిచ్చెదేని యది వినిపింతుం
గొంచక గాకుండిన భా, షించంగా వెఱతు నెంత చెప్పిన నధిపా. 32

క. అని వనితామణి దెల్పిన, విని నవ్వుచు మానవిభుఁడు వెలఁదీ యీలా
గున సంశయింప నీకుం, జనునే నీమాట నేను జవదాఁటుదునే. 33

సీ. అలసివచ్చినవేళ నడుగులొయ్యనవొత్తి విడెమిచ్చి సురటిచే విసరుటకును
నాఁకటఁబడనీక యన్నపానంబుల చేతఁబ్రొద్దునఁ దృప్తి సేయుటకును
సంతరించినయట్టి సకలపదార్థముల్ దగులీలనింటిలో దాఁచుటకును
నతిథుల బంధుల నత్తమామల చిన్ని శిశువులఁ దెలిసి పోషించుటకును

తే. ననవరతమగ్నిహోత్రంబు లరయుటకును, దేవపూజోపకరణము ల్దీర్చుటకును
బత్ని పాల్పడ గృహకృత్యభరము లేక, గృహియథేష్టంబుగా సుఖియించు నబల.

సీ. సంసారసంభవాక్షయదుఃఖవారాశిఁ దరియింపఁగాఁ జేయుతరణి తరుణి
హృదయంగమస్ఫూర్తి నెపుడు నామోదంబు గలిగించుతావి చెంగలువ చెలువ
కామితఫలములు ఘటియించి వేలుపుఱేఁడు పెంచినచెట్టు రెమ్మకొమ్మ
కందొగల్ నిత్యవికాస మొందింపఁగా మించుపున్నమచందమామ రామ

తే. సదనమణిమయదీపికాజ్వాల బాల, వల్లభమనోముదావళివారి నారి
శుభపరంపరవర్షించు సోనచాన, పృథులధర్మార్థమణిగణపేటి బోటి. 35

సీ. అతిథుల నిష్టమృష్టాన్నతృప్తులఁ జేసి యనుదినంబును బుణ్యమందికొనుట
శాస్త్రోక్తపద్ధతి సవనముల్ సవరించి శ్రీహరిసుప్రీతుఁ జేసికొనుట
సన్యాశ్రమములయం దతిదుర్గమంబైన మన్మథోద్రేకంబు మాన్పికొనుట
నిజపితౄణముదీర్చి నిఖిలలోకంబులు పాలించుపుత్త్రులఁ బడయుటయును

తే. గమలలోచన నీవల్ల గాదె యట్టి, నీకుఁ బ్రత్యుపకారంబు నెఱపఁగలనె
యేనుబదివేలజన్మంబు లెత్తినైన, మనసువచ్చినగతిఁ బనిగొనుము నన్ను. 36

తే. దుర్గముల నాశ్రయించినదొర యరాతి, నర్గముల గెల్చువైఖరి వనిత నీదు
చారువక్షోజదుర్గముల్ చేరికాదె, కంతుశత్రుజయించెద గడియలోన. 37

క. మహిఁ జతురాశ్రమములలో, గృహి యధికుండట్టిగృహము నీవే "గృహిణీ
గృహముచ్యతే" యనందగు, మహితవచోరాశి వినమె మదగజగమనా. 38

తే. అనిన వల్లభ యీలీల నాడ నెంత, దాన నావంటివా రెందఱైనఁ గలుగ
నగ్రపత్నియటంచు నన్నాదరించి, మీరు నన్వీన వలదన నేరఁగాని. 39

తే. ఇంకఁ దాఁపఁగ నేల ప్రాణేశ వినుము, సిగ్గువడి యుండనీయఁడు చిత్తభవుఁడు
కన్నె గేదఁగి రేకు చేకత్తి కొద్దిఁ, గ్రమ్ముచున్నాఁడు దయలేదు కొంతయైన. 40

తే. అటులుగావునఁ గామార్త నగుచు నిన్ను, శరణు వేఁడెద రక్షింపు సౌఖ్యమొసఁగి
యార్తజనరక్షణా దక్షులఖిలభూత, సదయులును గారె మీవంటి సాధు లరయ.

మ. అనినన్ లేవగవంకురింప మునికాంతా యింత సంతాపమే
లను మాకుం బ్రియమైనకార్య మిది వాలాయంబుగా నేనుజ
య్యన నీవాంఛిత మెల్లఁ దీర్చెదను సంధ్యావేళఁ బోనిమ్ము నా
వనజాతాక్షి స్మరేభ మార్గణకర వ్యాధూత చిత్తాబ్జ వై. 42

సీ. మలయాచలాయాతమందానిలము గాదు రణరంగసన్నద్ధరథము గాని
ప్రాగస్తగిరుల చంద్రదివాకరులు గారు కమనీయకనక చక్రములు గాని
సాయంసముజ్జృంభ సాంధ్యరాగము కాదు కొమరుఁ జెంగావి టెక్కెములుగాని
సాధారణవిహంగసంరావములు గావు మణికింకిణులఘుణంఘుణలు గాని

తే. తారకలు గావు దేవతాద్వంద్వముక్త, నవనమస్కారకుసుమబాణములు గాని
సంజగా దిది విరహిపై స్మరుఁడు దండు, వెడలు గోధూళిశుభలగ్న వేళ యధిప.

సీ. తిలకింప ద్వాదశార్కులకన్న వేండ్రమై జలజారి పండువెన్నెలలు గాయఁ
బల్లవితాశేషపాదపచ్ఛాయలు విలయాగ్నికీలలవిధము చూప
మలయాచలాయాతమందమారుతములు ఝంఝామరుల్లీల సంచరింప
ఫలపుష్పనిష్యంది బహుమరందరసంబు వసుమతి నేకార్ణవంబు సేయఁ

తే. గాలకంఠకఠోరహుంకారములను, దండిదండిని కుసుమకోదండి యడర
విరహిణీలోకసంహారవేళ గాని, యిదివసంతంబుగాదు ప్రాణేశ కంట. 44

తే. ప్రాణనాయకయిదె చూడు పతులఁ గూడి, పాయకుఁడటంచు సతులకుఁ బల్కు తేజి
పాదుపాహు శికాచేసి పంపుకాగి, తంపుఫరమానువోలె సుధాకరుండు. 45

చ. అళుకొకయింతలేక కుసుమాస్త్రుఁడు క్రొన్నెలసానదీరుచెం
గలువలకోరులంగులుకు గుబ్బచనుంగవగాఁడ నేయఁగాఁ
గళగొనఁగాఁ బుర క్తమిదె గన్గొను కుంకుమగాదు నాథపూ
విలుతునిదుండగంబు దగవే సహియింపఁగ మీకు నిత్తఱిన్. 46

శా. ఓయాత్మేశ్వర యీవసంతమున శాంతోష్ణాంశుసంతాపముక్
భూయోదృష్టతమం బధిజ్యధనురంభోజాస్త్ర ముద్యత్పటీ
రాయాతానిలశైత్యము న్విశదసర్వాంశంబు రమ్యంబు నా
సాయంకాలవేళ రవిఃరవివచ్చిలి కుదిన్నంతోష ముప్పొంగఁగన్. 47

తే. ప్రాణనాయక యొకమువహార్ధంబు గాళు
మంచునానతియిచ్చితి రంతయేల
యొక్కక్షణ మొక్కదినమయి యున్న దిపుడు
తాళఁగాఁజాల మత్కాంక్షితంబు దీర్పు. 48

వ. అదియునుంగాక. 49

సీ. తల్లి దైవం బని తగుప్రదక్షిణనమస్కృతులఁ నింద్రాదులు సేవసేయ
నత్తగా రని బత్తినడుగు లొత్తుచు శచీవనజాక్షి కోడలితనము నెఱప
నవ్వయంచును ప్రేమ నివ్వటిల్లఁగఁ జేరి మురిపెంపుమనుమఁడు ముద్దుగురియ
దివ్యవాద్యములతో దినదినంబు నికేతనంబున శుభశోభనములు నడువఁ

తే. జుట్టఱికమున నిచ్చిపుచ్చుకొనుబంధు, జాలమెంతయు గౌరవసరణిఁ గూడ
విభవముల విఱ్ఱవీఁగెడువిబుధమాత,నదితి గని యెట్లు దరియింతు [1]ననవరతము.

సీ. అదితి గన్న కొమాళ్లయం దొక్కరుఁడు జగత్త్రయరక్షణాధురంధరతఁ బూన
మఱియొక్కఁ డాకాశమణియై జగత్త్రయీమూర్తియై భువనసత్కీర్తి గాంచె
వినతాత్మసంభవుం డనుపమేయబలాప్తి వనజాక్షువిశ్వంభరుని భరించెఁ
గద్రూతనూజుండు గహన నానాసమృద్ధ్యాహార్యములతోడ నవని మోచె

తే. మఱియు నీచెట్టవట్టిన మగువలందు, నెవ్వరికి లేరు సత్పుత్త్రు లెంచి చూడ
నందఱు నభీష్టసంపద నలరినారు, కాంత నాభాగ్య మిట్లయ్యెఁ గాని నేఁడు. 51

క. రమణునిమన్ననవలనఁ, రమణీమణి ప్రమాణనొందు రవిమన్ననచేఁ
గమలిని శశిమన్ననచేఁ, గుముదినివలె ననిన నతఁడు గోమలి కనియెన్. 52

సీ. విరియఁబోసినజటావిసరంబు కెంజాయ సాంధ్యరాగంబుపై చౌకళింపఁ
బ్రేతవనాయాతవాతనీతవిభూతి నికరంబు నెమ్మేన నిండికొనఁగఁ
గృతతప్తసౌవర్ణగిరివిగ్రహంబైన ఘనవిగ్రహము భయంకరముగాఁగ
వికటాస్థిహారము ల్విషభరమాలికల్ గజచర్మవసనంబుగండుమిగులఁ

తే. గేలశూలంబుపూని దిగ్భిత్తులగల
నట్టహాసంబుచేయుచు నఖిలభూత
విసరములుగొల్వ మదమత్తవృషభ మెక్కి
రుద్రుఁ డీవేళ మెలఁగెడు రౌద్రముగను. 53

తే. అనలచంద్రార్కనేత్రత్రయంబు దెఱచి
చూచుచున్నాఁడు రోషవిస్ఫురణ దనరి
మఱఁది యనుచుట్టఱికమున మాఱుమసల
వలదు దుర్మార్గులైన నెవ్వారి నైన. 54

1 ప్రాణనాథ.

క. శిక్షించు నసత్పురుషుల, రక్షించుం గడలిఁబొడమి ప్రబలినవిషముల్
భక్షించి జగముఁ గృపచే, వీక్షింపఁడె నీవెఱుంగవె జలజాక్షీ. 55

మ. అనిన న్మందమరుత్కిశోరకులలోలాకాశగంగాతరం
గనికాయంబులు దమ్మిపైఁబొరలు పొంకం బెంతయున్ వింతగా
నునులేనవ్వు ముఖారవిందమునఁ జిందుల్ద్రొక్క నక్కల్కి యి
ట్లనియెన్ యౌవన గర్వనిర్వహణ లీలాలోలవాచాలతన్. 56

తే. కుడువఁ గూడును కట్టుకోఁగోకలేక, తోలుగట్టుక తిరుగు బిచ్చాలశివునిఁ
జాల వర్ణింపఁగా నేల చాలుఁజాలు, నతనికొకకూఁతు నిచ్చె లోనడలుఁ దండ్రి.

తే. చూడఁదెద్దును మంచముకోడుగాని, యేమిసంపద పార్వతీశ్వరునకు
మీరు దోఁబుట్టు వంచును మెచ్చుకొనిన, నిచ్చకంబునకైన నే మెచ్చుకొనను.

క. జనకుఁడు పదుమువ్వురుమముఁ, గని మీప్రియుఁడైన వానికైకొనుఁ డన్న
న్నినుఁగోరమె యన్నింటన్, ఘనుఁడవు గావునను గావునను రతి ననినన్. 59

శా. "శాంతంపాప" మటంచు మౌనిపతి హస్తచ్ఛాదితశ్రోత్రుఁడై
యింతైన న్మదిఁగొంకులేక తగునే యీలాగు నిందింపఁగాఁ
గాంతా విశ్వజనీనవైభవ మహా గంభీరశైలేంద్రజా
కాంతద్వేష మనాత్మనీనముగదా కన్గొన్న నెవ్వారికిన్. 60

సీ. అఖిలలోకంబుల నధికుండ నేనంచుఁ గర్వించు విధిమస్తకంబుఁద్రుంచె
నధ్వరంబులఁ దన్ను నవమాన మొనరింప మీఁదక్షున కొసంగె మేషశిరము
పుష్పాస్త్రముల రక్తిఁ బుట్టింప గిట్టిన భస్మంబుగావించెఁ బంచశరుని
వ్యాసులు మును "నదైవంకేశవాత్పరం" బనిన బాహుస్తంభ మలవరించె
తే. శౌరి నయనాంబుజమునఁ బూజన మొనర్ప, మెచ్చి చక్రంబొసంగ నమ్మేటిమగని
నెట్లు నిందించెదవె యుడ లెఱుఁగలేక, దక్షపుత్రివి గనుక నోతరలనయన. 61

సీ. దండధరోద్దండత నడంచు విషభోక్త యహిఫణామణులూను నస్థిహారి
మునసంపుటిలు సర్వమంగళాధీశ్వరుఁ డైశ్వర్యశాలి యానాదిభిక్షుఁ
డలివశై యర్ధదేహ మొసంగు కామారి యాశ్రితసులభుఁ డైనట్టియుగ్రుఁ
డధ్వరఫలదాత యైనక్రతుధ్వంసి విపులారథికుఁడైన వృషభవాహుఁడు
తే. హరుఁడు శంకరుఁడును భవుఁ డభవు డిందు
శితవిభానిధి నీలలోహితుఁడు నష్ట
తనుఁడు పంచాననుఁడు త్రిలోచనుఁడు నిర్గు
ణాత్ముఁ డద్దేవుఁ దెలియ శక్యంబె మనకు. 62

తే. అనిన నట్టిదేవుఁ డంగజువకులొంగి, సందెలందు దివములందు విడక
వేయువత్సరములు వెలఁదితో రమియుంచి, యర్ధదేహ మొసఁగఁడా యటన్న.

శా. ఈలాగందురె బాల వాంఛితఫలం బీజాలువిశ్వేశ్వరుం
డేల౯గుండిన సుండెఁగాక మఱిమావృత్తాపను ల్చిత్తభూ
లీలామగ్నత నుండఁగాఁదగునె తాల్మిందూలి శాస్త్రోక్తముల్
బాలింపం దగదే గృహస్థులకు సద్భావంబుతో నెప్పుడున్. 64

తే. దశమి హరివాసరమున ద్వాదశిని బర్వ, తిథులసంక్రమణంబులతిథుల నన్య
తిథులయందైనఁబగలుసంధ్యలనుఁ బ్రేమ, నంటఁగారాదు సతులగృహస్థులకును.

క. ఋతువై స్నానము సేసిన, సతి నంతర్గృహమునందు సంతానేచ్ఛ౯
రతికృతిగాక జుగుప్సా, మతిఁ గలయుట గృహికి యుత్తమం బనిపల్క౯. 66

శా. ఔలెండా యిటువంటిఛాందసము లెన్నైనా గలా విందుకు౯
వేళల్ గావని చుట్టపట్టితివి చెప్పేనప్పుతో వల్లభుం
బాలారత్నము కేళికాకుతుక సామర్థ్య క్రియాదూరిత
వ్రీళాసూచకసానురాగవికసద్వీక్షారుచు ల్మీఱఁగన్. 67

తే. వెఱవ దననేల కామిని విభుసిచెట్ట, వట్టినప్పుడె స్వేదకంపంబు లొదవె
గద్గదికదోఁచె మోమునఁగాననయ్యె, దీనభావంబు నది యొక్కదిట్టతనమె. 68

తే. నయము దెల్పెడుగతి కంకణములు మొఱయఁ
గొనుసలియింపఁ బులకలు గ్రమ్మికొన్న
గుబ్బ యరగానరాఁ బైట కొంగు జాఱ
మగువ యీగతి తెగువతో దిగువ నతఁడు. 69

చ. వల దిది సంజవేళ చెలువా యొకయించుక తాళుమంచు నేఁ
బలుమఱుఁ జెప్పిన న్మనుఁ బట్టఁగఁజాలక నొంటిపాటున
న్వలనుగఁగంటి కింపయిన వాని గనుంగొని ప్రేమ పొచ్చఁగా
బలిమిని జేరుజారపలెఁ బైకొనఁగో రెదు నీకు మేలయే. 70

మత్తకోకిల. ఈమనోరథ మెల్లఁదీర్చెద నీముహూర్తము దాళవే
కామినీ యిదివేళ గామినిఁ గైకొనంగఁ దలంపనం
చామునీంద్రుఁడు వేఁడినన్వినదయ్యెఁ దొయ్యలియెయ్యెడం
గామమష్టగుణం బటంచనఁగా వినంబడునే కదా. 71

క. ధీరాగ్రేసరుఁ డంతట, నీరేరుహనేత్రచేతి నిర్బంధము దు
ర్వారముగా రుద్రనమ, స్కారము గావించి కేళికాకృతమతి యై. 72

తే. ఎంత చెప్పిన వినవె కా నింక నీవె, యనుభవించెదు రమ్మంచు హసితవదన
యైన మానిని కై దండఁబూనిమాని, కేళిసదనంబుఁ జేరిన బాల యపుడు. 73

తే. జాళువాకోళ్ళపట్టెమంచంబు మీఁదఁ, దళుకుకుంకుమపఱుపుపై వలువఁబఱిచి
జాలిపట్టుతలాడలు చెక్కఁబెట్టి, కాంతుఁడు శయింపఁ దాను జెంగట వసించి.

క. మదనుం డంపిన కిల్లా, కిదిగో మనసిమ్మటన్న యేపున నవలా
మొదట నొక మడుపొసంగుచుఁ, బిదప న్బాగాలొసంగెఁ బ్రియునకుఁ బ్రేమన్.

క. వడిగ బిగిగుబ్బజిగిగ, న్పడు జిలుగున్నరిగ చెలువ పయ్యంట పయిం
దడిదుడుచుచుఁ దెలియాకుల్, మడుపులొసఁగి చాలుటయును మదిఁ దమిబొదలన్.

తే. చెలువ పయ్యెదఁ జుబుకంబుచేత నదిమి
యవికె సడలింపఁ దిలకించి రమణుఁ డెంత
సిగ్గరివె యంచుఁ బైటఁ దీసినను వేగఁ
గరయుగంబునఁ జనుదోయిఁ గప్పుకొనుచు. 77

మ. అలరుల్ శయ్యకుఁ జేరి యొత్తిగిలి సయ్యాటంబునన్ గబ్బిగు
బ్బలు లొమ్మానఁగఁ బ్రాణనాథుకటిపైఁ బాదంబు కంఠంబునన్
వలకేల్ద్రిప్పి కవుంగిలించి జిగిజాళ్వాచెల్వ ఫుల్ ముద్దుచె
క్కిలి ముద్దాడుచు మిక్కుటంబుతమి సొక్కెన్ గాంత కన్మోడ్పునన్. 78

చ. పడఁతుక ప్రేమమీఱ నొనపంటఁ జులుక్కున మోవి నొక్కినం
జిడిముడిపాటుతోడ నును జెక్కిలి మీటుచుఁ జాలుఁ జాలు నే
విడవె గయాళి యంచుఁ బతి వేఁడినఁ జిక్కితి వింక నేల నే
విడువ నటంచుఁ గ్రోలెఁ బదవిస్మరవిహ్వలితాంతరంగ యై. 79

తే. కలికి యీరీతిఁ బరిపరిగతులఁ బెనఁగఁ
గఠినవక్షోజయుగళసంఘట్టనమున
హృదయమున నిద్రవోయెడు మదనుఁ డపుడు
మేలుకొనె నాఁగఁ బతి దమిమీఱ ననియె. 80

మ. అలుకల్ దీరిచి ముద్దువెట్టుకొని సయ్యాటంబునం జంటిపై
జిలుగుం బయ్యెద కొంగు జాఱ్చి తమి నాశ్లేషించుచుం బైకొనన్
బలిమి న్వల్లభుఁ డప్పుడొల్లమి నటింపం జూచు భ్రూభంగరీ
తుల నొందుం గులకాంత లింతతమి యొందుం గానఁ జంద్రానన. 81

తే. అకుటిలభ్రూశరాసన వనతితీక్ష్ణ, చంచలాలోకవిశిఖ వకంచుకాఢ్య
వపురుపాలాపలాలస వయ్యు నతను, సమరసన్నద్ధ వగుట యాశ్చర్య మబల. 82

క. అనిశర్మోక్తులఁ దనసతి, చనవుం జెల్లింపఁ గోరె సమరతికలనన్
మునిపతి కులకాంతలు గో, రిన కోరికెఁ జిన్నవుత్తురే గృహులనుచున్. 83

తే. నెలఁత రమ్మని తనదుసంకిటికిఁ దిగిచి, చన్నుఁగవయంటి వాతెఱ చవుల దేరి
విడువఁబోయిన నునుపోఁకముడికి గాను, కోమలి బెనంగె సిగ్గుచేఁ గొంతదడవు.

తే. నిగనిగల్ గుల్కునధర మాణిక్య మొసఁగె
గుబ్బచనుదోయి బంగారుకుండ లొసఁగె

వెనఁగెఁ దనపోఁకముడికిఁగాఁ బ్రియునితోడ
నీరజాక్షులు ముగ్ధలుగారె యెందు. 85

తే. నీవి తనయంతటనె జాఱె నీరజాక్షి
కొర యభిమానరక్షకు లైనవారు
దొలఁగుసమయంబునను దామె తొలఁగిపోకఁ
బరులచేఁ ద్రోపుఁబడుదురె పలుచనగుచు. 86

వ. అంత. 87

మ. తను లేలెమ్మనికొమ్మ యెత్తులిడ మోదంబొప్ప నాథుండు పై
కొని యానందపయోధి నీఁదుచును వక్షోజాతకుంభంబు లూఁ
దిరపత్త్వంబున నంతలోఁబడలి యెంతే సోలి యోష్ఠామృతం
బునితాంతంబుగఁ గ్రోలి ముగ్ధను శ్రమాంభోవాహినుల్ముంచఁగన్. 88

తే. అనఘరక్షిత మనఖభేదనమకంపి, తాజిత మభాషణ మబంధకుశల మయ్యె
మానిసురతంబు మానినీమణిని బార, సౌఖ్యమొసరించి యానందవార్ధిఁ దేల్చె. 89

తే. అంత సురతాంతవైరాగ్య మనుసరింప, నింతమాత్రసుఖంబున కేలయిట్టి
వేళఁ బ్రాల్మాలితి వటంచు విభునిమోము, చక్కఁజూడంగ సిగ్గయి శయ్యడిగ్గి.

చ. ప్రిదిలినకట్టుకొంగు సవరించి మిటారపుఁజన్నుదోయి ప
య్యెదఁ గదియించి ముత్తియపుటంచుల కమ్మలు చక్కనొత్తి క్రొ
వ్విదఘటియించి ముంగురులు విన్ననువొప్పఁగఁ దీర్చి నెమ్మదిన్
గుదిగొనుసిగ్గుతోఁగుసుమకోమలి మజ్జనశాల కేఁగినన్. 91

తే. నూని స్నానంబుచేసి నవీనధౌత, చేలములు గట్టి నిర్మలశుచితి వసించి
బ్రహ్మగాయత్రి జపియించి భావశుద్ధి, హోమశాలాంగణంబున నున్న యపుడు.

మనోహారిణీవృత్తము. ఉదరము బరువై యున్నను మదిస
మ్మదమును భయమును మల్లడిగొనఁగాఁ
బెదవులు గదుపుచు బిత్తరి రమణుం
గదియఁగఁ జనియెను గద్గదిక దగన్. 93

తే. కామమోహితనగుచు దుష్కాలమునను, నిన్నుఁగూడి రమింపఁగ నిలిచె గర్భ
మింకఁదా నేమిచేయునో యెఱుఁగఁబడదు, క్రొవ్వి నవ్వితి లోకైకగురునిహరుని.

అంబురుహవృత్తము. అనిన న్వాని మమ్ముని యిట్లనియెన్ 95

సీ. పతిచిత్త మెఱుఁగక రతిఁగోరుటపతివ్రతలకు ధర్మముగామిఁ దలఁపవైతి
విది సందెవేళగా నీవేళ రమియింప ఘోరపాతక మని కొంకవైతి
ఫాలాక్షు వృషవాహు శూలపాణి మహోగ్రుఁ గఱకంఠుఁ జూపిన వెఱవవైతి
నితి కశ్యపుని బలాత్కృతిఁబట్టె నని లోకు లాడుకొందు రటంచు నలుకవైతి

తే. మించి నే నెంత దెలుప లజ్జింపవైతి, దక్షనందనవయ్యు సత్పదము దక్కి
చిత్తభవునకుఁ జిక్కి దుష్క్రియకుఁ జొక్కి, యింత చేసితి వేమందు నిందువదన.

ఉ. కామము ధైర్యవారణనికామము దుర్దమ దుష్క్రియాలతా
రామము సత్క్రియాధృతివిరామము క్రోధముఖాదిపంచక
క్షేమము నాస్తికత్వమతిసీమము దుర్వ్యసనాబ్ధిరాట్సుధా
ధామము సర్వదుష్టగుణధామము దానిఁ బరిగ్రహింతురే. 97

సీ. పదినె యందు నొకింత వాత్సల్యముంచక పౌలోమి ముందల బట్టువారు
న్యాయంబు గాదిది యనిబృహస్పతిపల్క వికవికనగి చెంప వ్రేయువారుఁ
బినతండ్రియని తండ్రి గనమి జయంతుండు వచ్చినఁ జెఱసాలవైచువారు
హరిని నుతించు నటంచు నానావేదశాస్త్రము ల్ఖిలముగా సల్పువారు

తే. నీదుగర్భంబునందు జన్మింతు రబల, సంజ రమియించినట్టిదోషంబువలన
రుద్రభృత్యులు భద్రానుభద్రు లనెడు, వారు గడపటఁ దెగుదురు శౌరిచేత. 98

క. అన ముఖవర్ణవ్యత్యయ, మున మోదము ఖేద మగుట మునిపతి దెలియం
గనుఁగొని భయసంభ్రమములు, బెనఁగొనఁ దనమనములోన బిత్తరియనియెన్.

తే. వినుమనోహర యొకరసావేశమునను, దనువెఱుంగమి నపుడట్టి తలఁపుపుట్టె
నిపుడు విస్మయమయ్యెడు నెన్నికొనిన, దైవకృత్యంబు గాకేమి తప్పు గలదె.

మ. ఘనశౌర్యంబున వైరివీరవరులఁ ఖండించి లోకంబు లె
ల్లను బాలింపఁగఁ జాలునిద్దఱుసుతుల్ మద్గర్భ సంభూతులై
దనుజాలు న్గలుషాత్ములైన వెఱవం దర్వాత శ్రీభర్తచే
తను మేను ల్త్యజియింపఁ గల్గుట గరస్థంబౌఁ గదా మోక్షమున్. 101

తే. విన సాధునింద కాలయు లగుటను, వగవవలయు వారివారికైన
విష్ణుదేవుభక్తి విబుధానురక్తియుఁ, గలుగఁ గరుణ సేయు కాంత యనిన. 102

క. వనితా పశ్చాత్తాపం, బునఁగుందుట విష్ణుదేవుఁ బొగడుట నన్నుం
గని మని కొల్చుటవలన, న్నిను మెచ్చితి శుభముగల్గు నీకిటమీఁదన్. 103

తే. గమణి నీయగ్రసుతుఁడు హిరణ్యకశిపుఁ, డతనికి జనించుఁ బ్రహ్లాదుఁ డనుకృతార్థుఁ
డతఁడు యుత్తమచారిత్ర మఖిలవిష్ణు, భక్తజనముఖ్యులకు మేలుబంతి యగును.

క. శ్రీదయితపాదసేవా, హ్లాదుఁడు ప్రహ్లాదుఁ డలరు నతిపావనుఁడై
మోదమున నుండుఁ బొమ్మని, యాదితి నూరార్చియుండె నతఁడు యథేచ్ఛన్.

వ. అంత. 105

తే. దితికపోలతలంబులు తెల్లవాఱె, నదితి నెమ్మోము వెలవెలనయ్యెఁ దోడఁ
బంచికొనెనే మొ రుచియు సాపత్యమునను, గాక సైరింపఁగలదె యేకడ సపత్ని.

క. గర్భమున వృద్ధిఁబొందెడు, నర్భకులశరీరకాంతి యధికంబై యా

విర్భూతమయ్యె ననఁగా, గర్భిణికుచచూచుకములఁ గాళిమ దోఁచెన్. 108

క. చిట్టుములుపుట్టెఁదాఁ గను, పట్టికి నిటమీఁద ధర్మపథమున నిటులం
బుట్టెను నరుచియటంచుం, గట్టిగ జనములకుఁ దెల్పు కైవడి దితికిన్. 109

క. ఇటువంటిభూమి నీవిం,కిట నైగొను మంచుఁబట్టికెఱఁగించుగతిం
గుటిలాలకమృద్భక్షణ, ఘటితాదరయయ్యె మిగుల గర్భస్ఫురణన్. 110

సీ. శ్రేష్ఠనిష్ఠురతపోనిష్ఠచేఁ బర మేష్ఠి మెప్పించి వరముఁగా మించనెంచు
జగతీతలం బెల్లఁజాఁపచుట్టుగఁజుట్టి యొకనూలదాఁపగా నుత్సహించు
శతమఖప్రముఖనిర్జరులఁ బాఱఁగఁద్రోలి యెల్లలోకములుఁదానేలఁ దలఁచు
బ్రాహ్మణయూథంబు బాధించి రోధించి యధ్వరభాగంబు లందఁగోరు

తే. నమరకాంతలఁ జెఱలవేయంగఁ దివురు, దేవదేవునితో నిరోధింపఁ జూచు
గర్భమైనది మొదలుగాఁ గస్యపాగ్ర్య, పత్ని భావంబులోనఁ బ్రాభవము మెఱసి.

తే. బాలకులఁ గాంచినను బాకభంజనాది, శత్రువులునొత్తురో యను సంశయమున
గర్భము ధరించె నూఱేండ్లుగాఢనియతి, జలజలోచన పుత్త్రవాత్సల్యమునను.

సీ. వదనంబుసఱచినవానిఁ గానఁగలేక ధరణీజనం బెల్లఁ దల్లడిల్ల
ఘణిఘణిల్లుమటంచు గగనమార్గంబున వైమానికుల విమానములుదాఁక
రథముపై నున్న మార్తాండుఁజూడఁగలేని గరుడాగ్రజుఁడు బెట్టుగాఁగఁబిల్వ
నున్నవాఁడవె యంచు నొద్దివారలు బింబమంటి శైత్యస్పర్శనబ్బుఁదెలియ

తే. నంబునిధి జాతహాలాహలంబుపోల, నదితి దుర్భరగర్భంబునందుఁబొడమి
భూర్భువస్స్వర్ముఖాశేషభువనములను, గాఢమైనిండె ఘోరాంధకార మొకటి.

తే. అప్పు డింద్రాదికసుధాంధు లంధులగుచుఁ, బేరుపేరులనొండొర్లఁ బిలిచికొనుచుఁ
జెట్టఁబాయక కైలాసశిఖరి గనుచు, సత్యలోకంబుఁజేరి విస్మయముమీఱ. 114

మ. అతిచంద్రార్కతనుద్యుతిచ్ఛటల లోకాంతర్బహీరూఢగా
ఢతమోహారకుఁడై సమస్తమును చూడారత్నసంసేవ్యప
చ్ఛతపత్త్రుండయి భారతీరమణితో సౌవర్ణపీఠంబునం
దతుల ప్రౌఢిఁ జెలంగుఁ బ్రహ్మఁ గని సాష్టాంగంబు సేవించుచున్. 115

తే. భారతీనాథ సర్వసంపత్సనాథ, ప్రకటతర విశ్వనిర్మాణపారదృశ్వ
తెలియఁబడుఁ గాదె కరతలామలకసరణిఁ, ద్రిభువనంబులవృత్తంబు దేవమీకు.

తే. అంధకార మొకటి హాలాహలాగ్రమై, మించి జగములాక్రమించి యున్న
దిందులకు నిమిత్త మెఱిఁగింపు భయమెల్లఁ, దీఱ ననిన భారతీవిభుండు. 117

సీ. ఆదికాలమున "సోహం"బంచు నామానసంబునఁ బుట్టిన జ్ఞానసంతు
లీజగంబాదిగా నెల్లజగంబులఁ దృణలీలఁ జూచివర్తిలువిరక్తు

లుగ్రుఁడు మొదలుఁ బ్రత్యుత్థాన మొనరించి పూజింపఁగాఁ దగుపూజ్యతములు
నారదాదులకు డెందంబునఁ దోఁపని యర్థముల్ దెల్పు తత్త్వార్థవిదులు
తే. సంతతాత్మానుభవసౌఖ్య జాయమాన
తృప్తితృప్తాంతరంగులై తిరుగుచుండ్రు
సకలజగముల సనకాది శాంతినిధులు
వారలొకనాఁడు హరిఁజూచువాంఛ యొదవ. 118

సీ. ద్వారకాంచనరంభ లూరుకాండములుగాఁ గలితసోపానము ల్వళులుగాఁగఁ
గమలాకరస్ఫూర్తి గంభీరనాభిగా నారామరేఖ నూఁగారుగాఁగఁ
బదివన్నియలకోటపసిఁడి యొడ్డణముగా సౌధశృంగము లురోజములుగాఁగ
భవనాగ్రకేతన పాళి పయ్యెదగాఁగఁ దోఁగలతోరణము భ్రూయుగము గాఁగ
తే. హంసకారావయుతపరిఖాంబుజంబు,లడుగులును ధూపధూమంబు లలకములుగ
శీవిసాక్షాత్కరించిన శ్రీవధూటిఁ, బోలిచెలువొందువైకుంఠపురమునకును. 119

క. చని యేలోకంబునఁగాం, చనివైభవ మిందుఁజూడ సమకూరెనటం
చని ప్రాపించికరమ మె, చ్చనివా రన్యోన్య సూక్తి చాతురి మెఱయన్. 120

ఉ. శ్రీవిభుఁ డాద్యుఁ డీశ్వరవిరించిముఖామరసేవ్యుఁడంచు స
ద్భావమునన్ భజింపఁగల భక్తులు ముక్తశరీరులై ముదం
బావహిలంగ నీడజలమాడకలింగశరీరముక్తులే
ధీవిరజానదీమహిమ మెన్న సమర్థులమే సనందనా. 121

ఉ. మందసమీరచంచల సమంజసకంజపరాగపుంజ మెం
దెందురజోగుణంబువెలయింపఁ దదీయమరందలాలసేం
దిందిరము ల్దమోగుణముఁ దెల్పెడు నింతియకాని చూడఁగా
నిందురజస్తమోగుణము లెన్నఁడు లేవుగదా తపోధనా. 122

మ. అరిషడ్వర్గము లేమి దుఃఖములపాం దావంతయున్ లేక శ్రీ
విరజానామతరంగిణీజలములో విధ్యుక్తి నుస్నాతులై
స్థిరభక్తిన్ సమయం బెఱింగి హరిసంసేవించుచుం దుష్టిచే
కుఱహర్షించు సలోక ముక్తులఁ గనుంగొం టే జటీంద్రాగ్రణీ. 123

సీ. మణికిరీటంబులు మకరకుండలములు నాకర్ణధవళనేత్రాంబుజములుఁ
బావనవైజయంతీవనమాలికాకౌస్తుభకలితవక్షఃస్థలములు
శంఖచక్రగదాసిశార్ఙ్గపంచాయుధదుర్వారబాహాచతుష్టయములు
ఘనకటీతటబద్ధకనకాంబరంబులు నాభిశోభితపాండునయనములును
తే. విబుధపతినీలరుచిదివ్యవిగ్రహములు, దర్పకానంతసదృశసౌందర్యములును
గలిగి చెలువొందుచున్నారు కంటెపీరి, విష్ణుసారూప్యవంతులవిమలమతుల.

సీ. పదియాఱువన్నెల బంగారమే కాని యితరలోహంబు లిందెందు లేవు
నవనీయముగమించు నవరత్నములె కాని యితరోపలంబు లిందెందు లేవు
కామితార్థము లిచ్చు కల్పకంబులె కాని యితరభూరుహము లిందెందు లేవు
శ్రుతివచోరచన మించు విహంగములె కాని యితరఖగంబు లిందెందు లేవు
తే. సరసిరుహనాభసారూప్యధరులె కాని
యితరులైనట్టివార లిందెందు లేరు
తరమె యెంచ గుణాకుంఠతరము ముక్తి
గురుకుచాకంఠసరము వైకుంఠపురము. 125

వ. అని యనీదృశలోకసాధారణ లోకదురవలోక మణిగణలోక విలోకాయిత శతకోటికోటిలోచన సలోకవాసనివాసవర్గంబు లగు రాజమార్గంబు లవలోకించుచు నతిక్రమించి నిజసమాగమసమసమయ సమయ ద్భయభక్తి వినయ ప్రధానప్రధానజన నిటలతటముకుళితకర వందనమాలికా సందీపితారవింద కోరక వందనమాలికాకలిత నిజాగరం బగు హరిహజారంబుఁ బ్రవేశించి వావ వేదండంబులం బోలి బహుకక్ష్యాభిరామంబై గగనకాసారంబులం బోలి సద్వారారూఢంబై కపోతపాలికా లాలితం బయ్యు ననత్యంబై త్రైకాలిక సత్యంబును నై ఘనతర వజ్రవలక్షిత్రాణం బయ్యు ననాకం బై నిత్యనాకంబును నై మేచకరుచిరుచిరనీలకంఠోత్కంఠాపాదన ప్రవణ హరిన్మణి రమణీయకాంతి కాళికావిలాసం బయ్యు నఖర్జూరనగారామంబై పరిపక్వఖర్జూరవగారామం బును నై ముక్తావాసంబు గావున ముక్తావాసంబును నీలాభిరామంబు గావున నీలాభిరామంబును శ్రీనివాసంబు గావున శ్రీనివాసంబును నచలోజ్జ్వలంబు గావున నచలోజ్జ్వలంబును ననంతవిలాసభాసురంబు గావున ననంతవిలాస భాసురంబును నష్టాపదమయంబు గావున నష్టాపదమయంబును విష్వక్సేనావృ తంబు గావున విష్వక్సేనావృతంబును నగుచుఁ జెలువొందు త్రిభువనాధిపుభువ నాదిరాజంబుఁ బ్రవేశించి యంతిపురంబు వెడలివచ్చు పరిచారకాజనంబుల నం బుజలోచనసమయంబు వేఁడుసేవాపరాయణుల కలకలంబులచే నుపలక్షితంబు లగు త్రిచతుఃకక్ష్యాంతరంబులు గడచి హరినామ సంకీర్తన నర్తనసామగాన ప్రవర్తనంబులం బరమ భాగవతులం బోలు కీరమయూరశారికల నుపలాలించు మించుబోఁడులం గనకాంబరునకుఁ జేకానుక లొసంగఁ గనకమంజరులుగట్టు కన కాంగుల మఱియు లక్ష్మీనారాయణవివిధ కైంకర్యపరాయణు లగు శుకవాణు లం గనుంగొనుచు నీరంధ్రసౌగంధిక తృణగ్రాహివిషహరమణీ ప్రభానీరంధ్రంబు లగు పంచషట్త్రిదేశంబులుం దాఁటి యవ్వల. 126

మ. కలితస్తంభము కామినీ హసనరంగచ్చంద్రికాస్విన్నశీ
తలరుక్కాంతనమేత కుడ్యము సరత్నశ్రేణి వైవర్ణ్యము

త్పలమారంద ముద్రితుండు న్మదకపోలద్వంద్వమై సర్వమై
చెలువయ్యె న్గృహలక్ష్మి సాత్త్వికముచే శ్రీవిష్ణుసంగంబునన్. 127

వ. అని యిందిరారవింద నయనానందకరుం డగు నందకకరునిమందిర సౌందర్యంబు నకు డెందంబున నానందించుచు శౌనందనసనందను లగు సనకసనందనాదికర్మం దిబృందారకులు బ్రహ్మవిజ్ఞానంబులం దాము తద్దయుఁ బెద్దలయ్యు నద్దేవదేవు నకు ముద్దుల మనుమలుగావునఁ బొవంచ ప్రాయంబుల వారలై కనుపట్టి దిగం బరు లయ్యు నంబరమణిరమణీయ ప్రభాడంబర విడంబ నామ దేహంబు లగు దేహంబులు ప్రకాశింప దండకమండలువులు గైకొనకుండియుం దమయతి లోక ప్రభావంబు భావంబున భావించి తత్రత్యదేవతాగణంబులు గావించు సాష్టాంగ సేవలకు నుచ్చరించు నారాయణోచ్చారణం బోంకారసూచకం బుగా నభ్యంతరగృహంబున కరుగు సమయంబున. 128

క. బాలురుగాన వివేకము, సాలదొ బిసబిసన నెందుఁ జనియెద రంచుం
గోలలువై చిరికెతధృతి, బాలులముందఱను ద్వారపాలకు లలుకన్. 129

వ. ఇవ్విధంబున. 130

క. పోవలదని రోధించిన, దౌవారికజనముఁ గాంచి తాపసవరు లే
లా వారించెద రకట, శ్రీవల్లభుపాద సేవ సేయఁగఁ దగమే. 131

తే. అనిన వేళ గాదు వనజాతనేత్రుండు, తరుణిఁగూడి యంతిపురమునందు
నున్న వాఁ డటన్న నొక్కింత నవ్వుచు, సనకమౌని వెనుక సనకయనియె. 132

మ. ఇనబింబంబున యోగిమానసనులం దే పొద్దు శ్రీకాంతతో
వనజాక్షుండు వసించు మీ రెఱుఁగ రే వారింపరా రెన్నఁడుం
గనుదమ్ములవీక్షింపఁ గన్గొనుదు మర్కస్థాయి నాత్మస్థితుల్
ఘనవిజ్ఞానవిలోక నంబునఁ గడుం గన్గొందు మిచ్ఛారతిన్. 133

క. కనుటయుఁగనఁదగు నదియును, గనుఁగొనువాఁ డాత్మ యయ్యెఁగనుఁగొనవలదం
చును వారించెద రెవ్వరిఁ, గనుఁగొనఁగా రానిదేది కనుఁ గొనుఁడాత్మన్. 134

తే. ఏల యజ్ఞానమొదవె నీవేళ మీకు, నిర్వికారంబు పూర్ణంబు నిర్మలంబు
నైనపరమాత్మ కొక వికారానుభవము, గలుగఁజేసితి రేమనఁగలము మిమ్ము. 135

తే. ఘట[1]మఠోపాధి భిన్నమౌ గగనమట్లు, ప్రకృతిసంబంధమున భిన్నభంగిఁదోఁచు
నాత్మ యింతియెకాని వేదాంతయుక్తి, నరసిచూచిన భేద మావంత లేదు. 136

తే. ప్రకృతి భిన్నగుణంబులఁ బ్రభువుఁబోలి
మమ్ము దౌవారికులఁ జేసి మనువుచోటఁ
దదధికారంబు దప్పింపఁ దరముగా ద
టన్న నటువలె నసఁగరా దదియు వినుఁడు. 137

1 ఘటాకాశాది.

క. ఘనవరుల నడ్డగింపం, గను నే ద్వారికులకు జగదీశునకుం
దనయాత్మజులము మాకౌ, న్నను జనవరు లేరి యిచట నానాగతులన్. 138

క. ఎటువంటి బంధు లయినం, గుటిలాత్ములఁ జేరనీయఁ గూడదు నె యన్నన్
గుటిలుల మాటయుఁ గాకుం, డుటయును మీభావ మెఱుఁగు నూతేమిటికిన్.

తే. హరికి నెటువలెఁ దోఁచునో యనిన మీకు, వెన్నునకు భేద మెయ్యది యెన్ని చూడఁ
గరచతుష్టయ వనమాలికాగదాసి, హైమవర్ణాంబరంబుల నలరినారు. 140

తే. ఐన సమయంబు గాదని యంటిరేని, కన్నులరవిందములును నాభిఁ గమలభవుఁడు
శయ్య యై శేషుఁ డుండంగ శౌరిఁ గొల్వ, మాకు సమయంబు గాదె ధీమహితులార.

క. కమలాక్షునిఁ గొల్వఁగ నిది, సమయము గాదన్న నేది సమయం బిఁక నో
విమలాత్ములార యెప్పుడుఁ, గమలాసతి టొమ్ముఁ దించఁగాఁ గన మెందున్.

వ. ఇవ్విధం బంతయు నెఱింగియు నంజనంబునం దెలిసి యనుధ్యాంతరంబున నుండు
నిదానంబు నైకొనంజను జనులకు మహాభూతంబు లడ్డుపడుతెఱంగున బ్రహ్మా
దత్తవిజ్ఞానంబున సన్నిధియగు హరిసన్నిధి కరుగు మమ్మువంటి నిష్కాములందు
నిష్కారణక్రోధంబు చేసి నిరోధించితిరి గావున నిక్షేపకాముకుండు మంత్ర
తంత్రంబుల మహాభూతంబుల నిరసించు చందంబున మత్తపోబలంబున మత్త
చిత్తవృత్తుల రగు మిమ్మువంటి సజ్జనకంటకుల గెంటించి పరమపదంబు నిష్కం
టకంబు గావించెద మని జయవిజయభూపాతననిమిత్త జాతంబు లగురీతిం బ్ర
భూతోచ్ఛ్వాసవాతంబులు నిగుడం దదీయనిర్గమన సమ్మయాపవర్గపురద్వార
కవాటార్గళవిఘట్టన రటనానుకరణ నిపుణరదనపటల కిటకిట ధ్వానంబులు వెలయ
నితఃపరతదాహత జంతు సంతాన రక్తసిక్త ధారావలయ సూచకరోషారుణాయ
మాననయనంబులు వెలుంగ నళినీసదృశగుణపదపరమపదజాయమానకోపరూప
దోషహేతుధూమకేతుభవద్భ్రుకుటి ఘటిల్లఁ గోపాటోపంబు నైరింపనేరక వై
రించి హరిద్వారపాలకుల నవని జనియించి సురద్విషద్వారపాలకులు గమ్మని
శపియించిన. 143

క. గడగడ వడఁకుచుఁ బెదవులు, దడుపుచు జయవిజయు లపుడు దాసోహ మటం
చడుగుందమ్ములపైఁ బడి, జడధారుల వేఁడుకొనెదు సమయమునందున్. 144

సీ. తొడలపై నిడి యొత్త నడుగు పంటవలంతి జఘనంబుఁ దాఁకించు సరసలీల
మడుపుఁ దెమ్మని మోము మలచి చూడసిలీల కుచముపైఁ జేసాఁచు కోడిగంబు
వనధికన్యక కిన్క వక్షంబు డిగ్గ నొత్తగిలిచే వలగొను దంటతనము
విసరకు మని తాళవృంతపుత్రి నదల్చి యందఱ నవ్వించు నందగింపు
తే. నొకరొకరెఱుంగనటులు గాఢోపగూహ, చుంబనంబుల సొక్కించి సొగసువగలు
వెలయ దక్షిణనాయకవిలసనమున, శేషశయ్యాశయానుఁడై శ్రీవిభుండు. 145

క. వాకిటికలకలమంతయు, నాకర్ణించుచు సరోరుహాక్షులు దమలో
నేకడకని యూహింపఁగ, గాకోదర రాజశయ్య గ్రక్కున డిగియెన్. 146

మ. ఉదురాణ్మండల పాండురాగముఖరత్నోదార రత్నంబులౌ
పడగల్మించఁగ మించు నాగజగతీపాలుండు ప్రాఁగెంపుచె
క్కడపుం దంతపుపావలై తనర శృంగారంబుగా మెట్టి యా
కడయంతస్థునఁ బక్షిరా జొసఁగు కేల్ కైదండఁగాఁ బూనుచున్. 147

సీ. కంకణంబులు మ్రోయఁగా నీళయును ధరారమణియు వింజామరములు వైవ
విమలాలతాతన్వి వెలయాకుమడుపుతో నడుగువాయక వెంటనంటి నడువ
మొలకలేనవ్వుతోఁ గలిమినెచ్చెలిపేఁచు సురటితెమ్మెరల ముంగురులు గదలఁ
దలతలయంచు సూత్రవతీసతీపతి బలసి ముందఱ బరాదరి యొనర్ప

తే. జాలుసిగ కేలనొత్తుచు జాళువా మె, లుంగుదుప్పటి వలెవాటు కొంగుజాఱఁ
జీరకెంగేలఁ బూన నెచ్చెలియొకర్తె, యంబుజోదరుఁ డంతిపురంబు వెడల. 148

వ. అప్పుడు. 149

సీ. తనమొగిక్కుఁ గినుకఁ గైకొనక లచ్చివిదిర్చుపదనఖం బంటినఫాలతలము
వనరాశినందన నలచి ముద్దాడఁగాఁ దాంబూలమంటిన తళుకుఁగన్ను
లరవిందమందిర [1]యామోదముగఁ బీల్చు మొదటిరక్తిమమించు ముద్దుమోవి
కెమ్మోవి నొక్కజంకించి యిందిర మీటఁ గొనగోరుసోఁకిన మినుకుఁజెక్కు

తే. చిటులు గస్తూరితిలకంబుఁ జిఱుచెమటయుఁ
గలిగిసురతాంత కాంత శృంగారలక్ష్మిఁ
జాటు శ్రీహరిముఖ జలజమున వ్రాలి
మరల నళిపంక్తులట్టు లమ్మానిదృష్టు. 150

తే. శ్రీవధూమణి చెక్కుతోఁ జెక్కుఁ జేర్చి, పవ్వళింపంగ మకరికాపత్రరేఖ
లంటిన ముకుందు చెక్కిటియందుఁ దోఁచు, మకరకుండలమని యెన్ను మానిజనము.

క. పంకజసదనానననఖ, రాంకిత వైకుంఠకంఠ మనులేపభవ
త్కుంకుమ పంకదళాంకుర, సంకీర్ణముగాఁగ నెంచు జటికుల మెలమిన్. 152

తే. యోగివంద్యుని సందిటి యొత్తులకును, రణిత కేయూరమణులు గారణముగాఁగఁ
దలఁపుదురు గానిరమ కుపధానమైన, కొప్పువిరు లొత్తు టెఱుఁగరు కొందఱైన.

తే. నీరజాలయగుబ్బ కస్తూరికుంకు, మములసోఁకులు వక్షఃస్థలమునఁ జూచి
నిస్తులము లగు శ్రీవత్సకౌస్తుభముల, విభలు ప్రసవించె నని కంద్రు విమలమతులు.

తే. కలిమిముద్దియ నిద్దపుఁ గమ్మమేని, పసపునిగ్గులటంచు నేర్పరుపలేక
కటితటంబునఁ గట్టినకనకపటికి, వింతరుచి వచ్చెనని కంద్రు శాంతినిధులు. 155

---

1 యామాలముగ.

తే. అడుగు లొత్తెడు నవ్వు దప్పెడమిపడఁతి, గబ్బిగుబ్బలయుంగ రాగంబు సోఁకె
ననరు కెంజిగి చరణంబు లంబుజములు, గానఁ బుష్పాదియందురు మౌనిపతులు.

తే. భువనమోహనశృంగార పూర్ణమగుచు
వెలయు హరిదివ్యమంగళవిగ్రహమున
మగ్నమై చిత్త మానంద మయతఁ గాంచె
విషయవిక్షేపములు లేమి ఋషివరులకు. 157

తే. మౌను లానంద బాష్పాయమాననయను
లగుట నంతట నానతు లగుచు లేచి
బ్రహ్మ దెల్పినరీతి మీభవ్యమూర్తిఁ
గాంచి ధన్యులమైతిమి కమలనయన. 158

శా. భేదాతీతుఁడవై జగన్మయుఁడవై పెంపొందు నీలీల సం
వాసం బేమొనరింప నేర్తుమె "యతోవాచోనివర్తంత" యి
త్యాదిప్రాక్తన సూక్తులొప్ప మఱి యేమన్న న్మనఃప్రీతి నీ
పాదద్వంద్వము నిల్పికొల్తు మనుకంపం బొప్ప సర్వేశ్వరా. 159

సీ. పద్మరాగప్రభా భాసమానకిరీట మృగమదతిలకజృంభితలలాట
విపులనేత్రాభోగ విజితపంకజవర్ణ మకరకుండలదీప్యమానకర్ణ
మందహాసవిలాస మాధుర్యముఖపద్మ యిందిరాసందీప్తహృదయసద్మ
ఘనకటీతటబద్ధ కాంచనకౌశేయ మణిమయ దివ్యభూషణనికాయ
తే. శంఖచక్రాదిసాధన సహితహస్త, యబ్జనిగ్రహరుచివిగ్రహప్రశస్త
మీకు మ్రొక్కెద శుభనామ మిహిరధామ, శిష్టజనపద్మమిత్ర లక్ష్మీకళత్ర. 160

ఉ. శ్రీపతి తావకీన పదసేవనశీలుర ద్వారపాలురం
గోపము మీఱఁ దిట్టితిమి కుంభినిఁ బుట్టఁగ నింకనిట్టి బ
ల్పాపముచేత రౌరవము పాలయి కూలక యుండ మమ్ము మీ
ప్రాపుననుంచి ప్రోవుము ప్రసన్న జనావన లోకపావనా. 161

మత్తేభగర్భిత సీసము. వినతపద్మాసన విశ్వరక్షణచణా నాళీకపత్రేక్షణా రమేశ
సతతతేజోనిధి సజ్జనవ్రజనుతా కారుణ్యలక్ష్మీయుతా యుపేంద్ర
విజితమత్తాసుర విక్రమోజ్జ్వలభుజా శృంగారలీలానిధీ ముకుంద
మహితకార్యోద్యమ మమ్ముఁ బ్రోవుము దయ హేమాంబరాడంబరా మహాత్మ
తే. యనివిచిత్రవచస్స్ఫూర్తి వినుతి సేయ, మౌనిమత్తేభవృత్తంబు మదిని మెచ్చి
యంబుజోదరుఁ డిట్లని యానతిచ్చెఁ, బ్రావృడంభోద గంభీర భాషణముల. 162

క. ముక్తులును విరక్తులు భవ, ముక్తులు హృదయాంబుజాతముఖ్యగుణాళీ
ముక్తులు శాంతతనుత్రా, ముక్తులు మీకేటికలుషములు మునులారా. 163

సీ. ఆశోన్నసురలెల్ల నసువిసం బెవ్వారి క్రతుశాలపంచలఁ గాచియుండ్రు
భజియింతు రెవ్వారి భవనము ల్ప్రీతిమాసమును బితృదేవత ల్భక్తిగోరి
సకలభూతంబులు సంతృప్తిఁ జెందు నెవ్వారు సేయఁదగుబలి హరణసిద్ధి
సర్వావతారంబు లశ్రాంతమునుఁ బూజ లందు నెవ్వారిచేత సర్వరీతి
తే. వేదశాస్త్రంబులేరిచే వెలయుచుండు, నెంచు నెవ్వారి దినచర్య స్మృతిచయంబు
లర్కజయ మిచ్చు నెవ్వారియర్ఘ్యతోయ, మట్టివిప్రుల కెనయెవ్వ రఖిలమునను.
శా. ఏమీనాక్షికటాక్షలేశమునకై యీశానవాణీశసు
త్రామాదు ల్భయభక్తియుక్తి నెపుడుం బ్రార్థింతు రాలక్ష్మి యెం
తో మోదంబునఁ జేరి పాయదు విరక్తు న్నన్నె భూసుర
శ్రీమాహాత్మ్య మెఱింగి కొల్వఁగఁ గదా సిద్ధించు నానార్థముల్. 165
మ. అజమూర్ధాపహవృత్రశాత్రవులు బ్రహ్మద్వేషము ల్సేయఁగా
నజహాత్సంపద గాంచలేక కడుభిక్షావృత్తికి న్మర్త్యులై
త్యజనోద్వృత్తికిఁ జిక్కి పొక్కెదరు సత్యం బెందు విప్రావళీ
భజనాచారము లేనివారలకు సౌభాగ్యంబు చేకూరునే. 166
క. అపరాధం బొనరించిన, కపటాత్ములఁ బుణ్యజనులు గండని కినుకన్
శపియించితి రన్నను మీ, కృప యెంతని పొగడుదున్ యతీశ్వరులారా. 167
చ. సరసులు ఘర్మకాలమునఁ జండకరోష్ణము పైని బూని యం
తరముల శీతలంబు లగు దారి భవాదృశ సాధుచిత్తముల్
పరిఘటితాపరాధములపట్టునఁ బైపయిఁ గిన్కఁబూనియుం
బొరయవు లోఁ గఠోరతఁ బ్రపూర్ణశమాఢ్యము లౌట నెప్పుడున్. 168
క. వీరలు మీ కొనరించిన, నేరంబున ధరణిఁబుట్టి నిశిచరు లగుచుం
బోరున నాచేఁ జెగి నం, జేరెద రని యతులఁ బంచి శ్రీపతి యంతన్. 169
సీ. జయవిజయులఁ జూచి దయనిటులను మున్ను యోగనిద్రాసక్తి నున్నవేళ
నాచెంతకరుదేర నళినవాసిని నడ్డగించిన మీపైని గినుకవూనె
సదియుఁదప్పించితి నసీసురులశాప మలవియె తప్పింప నవనిలోన
నిఁక మీరు దైత్యులై యేడుజన్మంబుల దాస్యంబుచే నీపదంబుఁ జేరఁ
తే. గోరెదరొ జన్మములమూఁడు వైరులగుచుఁ
జేరెదరొ యన్న వారలు వైరముననె
చేరెద మటంచు మ్రొక్కి కన్నీరుదొరుఁగ
విన్ననై విన్నవించిన వెన్నుఁ డపుడు. 170
వ. అటుగావింపుఁడని యంగీకరించి యంగనాసంగతుండై భుజంగపుంగవ శయ
నుం డంతఃపురంబున కరుగ సరగ జయవిజయులు సముద్రమేఖలకుం జని రుద్ర
భృత్యు లగు భద్రానుభద్రుల రౌద్రాంశంబులం గూడి దితిగర్భంబున నర్భకులై

యున్న వారిది వారియావిర్భావ సమయంబుగావున నఖిల లోకంబు లంధతమ
సమయంబులై యున్నయవి యింకఁ జతుర్భుజ నిర్భరకరుణాతిశయంబున మీరు
నిర్భయులుగాఁగలరని హిరణ్యగర్భుం డానతిచ్చిన హవిర్భుజ్ముఖులు యథేచ్ఛం
జని రంత. 171

తే. శ్రీవిభుని నామ మెక్కడఁ జెవులఁబడునో
యంచు మూసినచందాన హస్తపిహిత
కర్ణమై యుద్భవించె నాకశ్యపాగ్ర
దారగర్భంబునందు దైత్యద్వయంబు. 172

పంచచామరము. ధరంబు లొడ్డగిల్లెఁ ద్రెళ్లెఁ దారలాత్త నగ్ని భా
స్కరుండు మాసెమ్రోసెఁ జంబుకంబు లంబురాసు ల
బ్బురంబుగాఁగఁ గ్రాఁగిపొంగె భూమిఁగ్రుంగె వాహినీ
ఝరంబులింకెఁ గొంకెఁ బంకజాత సూతి యత్తఱిన్. 173

తే. కశ్యపుఁడు వచ్చి కృతజాత కర్మఁ డగుచు
నగ్రజుఁడు హిరణ్యకశిపుఁ డని సహోద
రుఁడు హిరణ్యాక్షుఁ డనుచును రూఢిగాఁగ
నామకరణంబు గావించె నందనులకు. 174

వ. అంతఁ బ్రతి దినప్రవర్ధమాను లగు దితిసూనులయం దగ్రజుం డగుహిరణ్యా
క్షుం డక్షీణబలంబున మించె నట్టియెడ. 175

సీ. అంగుష్ఠమున నిల్చె నాకిరీటము దాఁకి పటపట బ్రహ్మాండభాండ మగలు
నట్టెచేతులు సాఁచెనా పూర్వపశ్చిమ చంద్రదినేంద్రులఁ జంకనిఱుకు
వడిగాఁగ నాలుగై దడుగులు నడిచెనా ధారుణీతలము పాతాళ మంటు
నొకయింత ఘనముగా నొడ లుబ్బఁజేసెనా హరిదంతరము లెల్ల నవియఁబాఱు

తే. గడిఁది నిట్టూర్పుగాడ్పుల గ్రహగణంబు
లొక్క మూలకుఁ జిక్కు న త్యుగ్రదృష్టి
నిగుడుచో నెల్ల సిగులై యెగయు నట్టి
హాస మొనరింప విధిగుండె లవియుచుండు
వానియౌద్ధత్య మెన్న నెవ్వారితరము. 176

మ. అసురాధీశుఁడు రోహణాచల సముద్యద్రత్నముల్ సెక్కర
మ్మ్యసువర్ణాద్రిని మౌళిఁజేయఁ బరభూషావాప్తికై ఫాలదృ
గ్వసుధాభృన్ముఖ లోహముల్ పుటములై ద్రవంద స్మణిప్రాప్తి క
న్నిసముద్రంబులు వెల్లజల్లఁ దలఁచున్ మోహాను రూపంబుగన్. 177

వ. అంత నొక్కనాఁడు. 178

క. జలరాసు లేడు నొండై, కలసిన జలకేళి సల్పఁగా నిమ్మగు నీ

యిలయేమి నడుమ ననుచుం, దలఁచి హిరణ్యాక్షుఁ డధిక దర్పస్ఫురణన్. 179

మ. నగరంబుల్ నగముల్ నదంబులు నరణ్యంబుల్ నదుల్ లోనుగా
జగతిం జిత్రపటంబు డంబు గనిపింపం జుట్టి చతుశ్రవో
జగతిం డాఁచె హిరణ్యనేత్రుఁడు తపశ్చర్యాస పర్యాప్రహ
ర్షగభాషాహృదయేశ దత్తవరదో స్సారంబు ఘోరంబుగన్. 180

మ. చటులోచ్ఛ్వాస మరుత్పరంపరలచే సర్వాంకపాఛ్రింలిహా
స్ఫుటిమ న్మించు మహా పయోధిని సముద్భూతోర్మిజాతంబు లు
త్కటఘోషంబున ఘూర్ణిల న్నగదా దండంబుచేఁ జెండుచుం
ఘటియింంచెం జలకేళి హాళిమెయి గతిస్స్వామి యక్షీణుఁ డై. 181

క. అదిచాలక బ్రహ్మాండం, బుదితము గావించి బాహ్యమున నుదితం బౌ
నుదకమున నీఁదులాడఁగఁ, మదిఁ దలఁచుచు నుండె దితి కుమారుం డధిపా.

వ. ఆసమయంబున. 183

క. స్వాయమ్భువ మను వొకనాఁ, డాయంబుజభవునిఁ జేరి యతివయుఁ దాను
న్వేయువిధంబులఁ బొగడుచు, నేయనువున సుగతి గల్గు నెఱిఁగింపుమనన్. 184

క. వనజాక్షుఁ గూర్చి జన్నము, లొనరించిన సుగతిగలుగు నొండేమిటిచేఁ
గననేర వనుడు నలువకు, మను వనియెం జోటు గాన ముఖమున కనఁగన్. 185

ఉ. ఔ నిదినిక్కువంబు గనకాక్షుఁడు ఘోరతపంబుచేసి నా
చేనవనీతలంబుఁ గొనిచేర్చె నధోభువనంబునందు న
ద్దానవుఁద్రుంచి భూతల ముదారతరాంబుధిఁ నీరఁ దేల్చఁగా
[1]నేనెసమర్థుఁడౌదుఁ బరులెవ్వరు తద్ధరనుద్ధరింపఁగాన్. 186

క. అని హరిఁదలఁచుచుఁ దనలో, నను చింత యొనర్చుబ్రహ్మ నాసారంధ్రిం
బునఁ గిటి యొక్కటి వెలువడి, యెను వడి నంగుష్ఠమాత్ర దృశ్యాకృతితోన్.

ఉ. అంతట హంసమాత్ర మయి యాపయి నుక్ష సదృక్షమై గజం
బంతయి యంతమీఁదఁ దుహినాచల మంతయి యీజగంబునా
ద్యంతముఁదానయై సితసమంచిత గాత్ర ముదారపోత్రముం
దంతురదంష్ట్రిలుం దనర దంభకిటీంద్రము దారుణంబుగన్. 188

మ. ప్రళయారంభ విజృంభి తాంబుధర గర్జాతర్జన ప్రోజ్జ్వల
ద్గళగంభీర కఠోరఘర్ఘరలతో గర్జింప లోకేశము
ఖ్యులు వర్ణించిరి నైగమోక్తులను రక్షోరాడ్జిగీషావిశ్రం
ఖలలీలాత్త వరాహ విగ్రహు నమత్కంజచ్ఛటా విగ్రహున్. 189

వ. అంత. 190

---

1 నేనె సమర్థుఁడం బరు లిఁకెవ్వరు.

మ. ఘనసూచీముఖ సూచకాగ్ర ధవళాంగ స్తబ్ధ రోమాళి డు
స్సిన బ్రహ్మాండము తూంట్లబానవలె భాసిల్లంగ మై వెంచుచు
న్వనధు ల్పల్వల లీల పంకిలములై వర్తిల్లఁ గ్రీడించుచుం
జని పాతాళము సొచ్చి యెత్తెఁ గిటిరాజన్యుండు కోఱ న్ధరన్. 191

క. జనమేజయ నృప కిటియై, కనకాంబరుఁ డవని నెత్తెఁ గనఁడో వినఁడో
కనకాక్షుఁ డూరకుండెనె, యని సేయక నంటివేని యది విను తెలియన్. 192

ఉ. కాటుక కొండఁబోలు మెయి కాంతి జగంబులఁ జిమ్మ చీఁకటుల్
వాటిలఁజేయదే కనకభాసురరత్న విభూషణప్రభ
ల్మీటయి మించకున్న నని మెచ్చి కనుంగొను వార లెన్న దో
షాటకులీనమౌళి కనకాక్షుఁడు దా నొకనాఁడు వేడుకన్. 193

సీ. అంజనాచలమౌళి రంజిలు కమలాప్త బింబంబు నాఁ గిరీటంబు దనర
మింట స్వాతిపథంబు మించుసంచున మహోరఃస్థలిఁ దార హారములు వెలయ
సపయోజశైవాల జలరాశివృత ధాత్రి గతి విచిత్రాంబర కటి దనర్ప
జేజేల యెకిమీలఁ జెక్కిన గండపెండారంబు పదమున నందుమీఱ

తే. గాలఫణభృత ఫణాగ్రజాగ్రచ్ఛిరత్న
రత్నసూచికరోర్మికా రాజి మెఱయఁ
గరధృతాయస ముసల సింధురము కరణి
వరగదాదండుఁ డై త్రిదివంబు సొరఁగ. 194

క. అడుగులు దడఁబడఁ బెదవులు, బడపుచు గుండియలు వగుల దడదడయన న
ప్పుడు బెబ్బులిఁగను మృగముల, వడువునఁ దనుఁ గని సురల్జవంబునఁ బఱవన్

చ. కనుఁగొని కేక వేయుచుఁ గికాకిక నవ్వుచు సైన్యనాథులం
గనుఁగొని యెంతసూరు లిదె గన్గొనుఁ డాసురలన్న గాక స్వా
మిని నెదిరింపఁజాలు నొక మేటి గలండె జగత్త్రయంబునం
దన సహజంబెకా యను నహంకరణోక్తుల బిట్టుపల్కుచున్. 196

మ. అమరావాసము సొచ్చి యచ్చట సుధర్మాస్థాన చింతామణీ
రమణీయాసన వాసియై భట హత ప్రత్యాగ్రహీతామరీ
సముదాయోదిత గాన నాట్య కలనా సంప్రాప్త సమ్మోదుఁడై
సమరాకాంక్షుఁ గృశానుముఖ్య పదము ల్చర్చించి మార్గ్లెమికిన్. 197

చ. వరుణునిఁ జేరఁబోయి రణవాంఛను వచ్చితిఁ బోరుమన్న నా
శరనిధిభర్త నిన్నెదుర శౌరి సమర్థుఁడు గాక యన్యులో
పరు చనుమన్నఁ బాల్కడలి పజ్జకు నేఁగుచు నున్న నారదుం
డరుదుగ నేఁగుదెంచి దనుజాధిప ''స్వస్తి'' యటంచు వెండియున్. 198

మ. త్వరఁగాఁ బోయెద వేమికార్య మనినన్ దైత్యుండు నేఁ బోరికి
న్వరుణుం బిల్చినఁ బోరఁజాలక హరిన్ వర్ణించినన్ బోయెదన్
హరి వైకుంఠమునన్ గలండె యన నాహా యిట్టి నీ వార్తమున్
దరగా నే విని ఘూర్ణితుండై చనియెఁ బాతాళంబునన్ డాఁగఁగన్. 199

తే. ఎందుఁబోయిన బోవ నీ కిపుడు నీవు, వెంటనేపోయి గెలువు మవ్విష్ణు ననుచుఁ
బలుక నారదమౌని నీపావమాన, పోవనీనంచుఁ బాతాళమునకు నరిగి. 200

మ. కనియెం దానవ సార్వభౌముఁ డెదుట న్గంభీర పాథోధిమ
ధ్వనిమగ్నావనిభార సంవహన దంష్ట్రాంకూర మంచచ్ఛర
ద్ఘనభృద్ఘోరము వజ్రసారకృత సంధానాంగ రుద్ఘారము
స్త్రసితాభీలరవానుకారము మహోదారంబు భూదారమున్. 201

వ. ఇట్లు కనుంగొని. 202

తే. నాకచరవైరి శౌరి హా పోకుపోకు, మిదిగో వచ్చితి నెందువో యెదవు పంద
తిరుగుతిరుగు మటన్న నుద్వేలరోష,రసభరంబునఁ గుహనావరాహ మపుడు.

తే. కోఱఁ దనరారు ధరణీచకోరనయన
వారిరాశిని దేల్చె నవారితాత్మ
శక్తి యాధారముగఁ జేసి శక్తినాథ
ముఖులు నానాబృహద్ధ్యానముఖులు పొగడ. 204

తే. పర్వతారాతి గురిసె ముద్బాష్పమేఘ, పుష్పవృష్టికిఁ దోడుగాఁ బుష్పవృష్టి
పర్వతారాతి భాస్వర ప్రభల నడయ, దానవోత్పాతమునకు నిదాన మయ్యె.

వ. ఇవ్విధంబున నవ్వరాహమూర్ధన్యుం డనన్యసామాన్య విరోధిరమాన్యకార మాన్య బలంబునం గువలయంబుం గువలయంబుచందంబునఁ గమలాకరంబునం దేలించి మదాభంగుర మాతంగ పుంగవ సముత్తుంగ బృంహితంబునం గెరలు కొదమసింగంబు తెఱంగునఁ గెఱుక్కునఁ దిరిగి యిట్టట్టు సనక పులితోలుగట్టు వేలుపుగట్టువలె పీఁటవెట్టి ముట్టెబిగించి వెన్నుసట లుబ్బ సెవులు సవ్వరించుచు వేఁడిమిడుంగుఱులు వొడమ నిడుద క్రొవ్వాడి కోఱలు దీఁటుచు దీర్ఘనిర్ఘాతఘర్ఘరఘుర్ఘుర నిర్ఘోషంబుల బ్రహ్మాండభాండంబు పటపటం బగిలించు జంద్రనిప్పుల కరణి వెంద్రంబై తీండ్రించుచూపులం జూఱచుఱంగనుచుఁ గదిసిన నసురపతి యట్టహాసంబుచేసి యిట్లనియె. 206

తే. హరి వగుటఁ జేసి మును పందివగుట సిక్కు
వంబు తుదినేఁడు నీవికారంబు నొంది
పందివైతివి నేను బొంపంది యుందుఁ
బందివేఁటాడుటకుఁ గోర్కి ఫలితమయ్యె. 207

ఉ. వాసవదంతి దంతములు వల్ల దిభాస్యునకొంటి కొమ్ముగాఁ
గా నరిపోవ దేకరణిఁగాంతకు దంతపుఁ బావలిత్తునం
చాసను గ్రుమ్మరం గలిగె నాదివరాహమ నీదుకొమ్ము నేఁ
జేసిన యత్నము ల్ఫలము జెందెను తావక దర్శనంబునన్. 208

ఉ. వీరుఁడ వంచు నిన్నుఁ బదివేల విధంబులఁ బ్రస్తుతించుచు
న్వారిధిభర్త దెల్ప విని వచ్చితి మెచ్చెద నేఁడు చూపు నీ
వీరతఁ గాండిశీకపద వీరతప్పత్తిని మోరతోత్రిపునం
బాతెదనన్నుఁ బోవిడఁడు స్వర్ణవిలోచనుఁడంచు నుగ్రుఁడై. 209

ఉ. దండము వెట్టఁగా సురవితానము లందును భక్తిసేయక
దండము బెట్టుగా విసరిదైత్యుఁడు ప్రేసినఁ బొందెకూఁట వే
దండముఁ దాఁకినట్లు కిటిదాఁకి యదంతట ఖండమైన కో
దండముఁ బూని వాఁడు నిశితప్రదరంబులు గాఁడనేయఁగన్. 210

తే. సెలసికొట్టిన కిటికోఱ జీరవారి
కనకనయనునిబలు మేనఁ గానవయ్యె
వలపుమీఱఁగ నిడు మృత్యువనరుహాక్షి
వాఁడి కొనగోఁట జీరె నా వసుమతీశ. 211

వ. అంత. 212

మ. శునకంబుంబలెఁ జుట్టుముట్టుకొను రక్షోవీరు దంష్ట్రాహతిం
దునుకల్చేసి తదీయసైన్యములఁ బొందుల్వాపి తద్రక్తసి
క్తనవీనాంబుధి నోలలాడుచును భూదారేంద్రుఁ డప్పంటిమే
రను దాల్చెన్ సురలెల్ల గోరఁ దన కోఱ న్ధారుణీమండలిన్. 213

సీ. తమ్మికన్నుల మరందముచత్రువులు జాఱ నెఱదేఁటి చూపులు బెళుకుఁజూప
శైలవక్షోజము ల్ఘర్మమున దోఁగి మబ్బువన్నియపైఁట మాటుకొనఁగ
నబ్జాకరాస్య మోహనభంగ విభ్రమ భ్రూవిలాసంబులు పొల్పు మిగుల
మహితనితంబ బింబము నోరయుచు యమునావేణి వెనుచాయ నటనదెల్ప

తే. రంధ్రనాభియు వనరోమరాజి మెఱయఁ
దనులత చలింపఁ గపట భూదారకాంత
దంతకోరక ఘట్టితాధర నవోష్ఠ
వసుమతీకాంత యానందవార్ధిఁ దేలె. 214

మ. పరికింపం గిటికోఱ దంతమయ దీపస్తంభమై యొప్పె పై
పరిశోభిల్లెడుధాత్రి పాత్రవలెఁజూపట్టెం దదగ్రాల్పపు
ష్కరముల్ తైలములీలఁబొల్చెఁగనక గ్రావంబు దీపంబువై
ఖరిఁ బెంపొందెఁ దదంతదీపశిఖవీఁక న్మించె మేఘాలియున్. 215

వ. అంత. 216

క. దితిజనిశాధవరాహున్, శ్రితదురితేందీవరాహు శ్వేతవరాహున్
నుతియించి రవుడు శతధృతి, శతముఖముఖ వహ్నిముఖులు సమ్ముఖు లగుచున్.

శా. ఆహా యజ్ఞవరాహమూర్తి వగు టీవాశ్చర్యమే విస్ఫుర
ద్దేహచ్ఛాయలు పౌండరీకరుచి జ్యోతిష్టోమలీలన్నమ
స్తాహార్యచ్ఛద విచ్ఛిదచ్ఛహరి మేధారూఢిఁ జాటం భవ
న్మాహాత్మ్యంబు నుతింప నేరుతుమె దంభక్రోడచూడామణీ. 218

సీ. క్రూరారికోటీరకురువిందములఁ గాని కురువిందముల నెందు గ్రుచ్చఁబోవు
పరిపంథిబహురక్తపల్వలంబులఁ గాని పల్వలంబులఁ గ్రీడఁ బడయఁబోవు
వైరివీరనిశాటవంశంబులను గాని వంశంబు లెందును వంచఁబోవు
బలసమేధితపలాశులఁ గాని పెఱపలాశులఁ గొమ్ముచే నేలఁ గలుపఁ బోవు

తే. ఘోణిమాత్రంబవే దితిప్రాణదనుజ, పాణిగతఖండనఖయురక్షోణి నీల
వేణికోద్ధారచణదంష్ట్రికాణిమేత, రబల శమితార్తి కుహనావరాహమూర్తి.

చ. వలపున నీవు ముద్దుఁగొనవచ్చిన నీదగుమోముసూచి పో
యలసితి వందగాఁడవని యంబుజగేహిని గేలిసేయఁ దా
జెలిమిని నీకు ముద్దొసఁగఁ జేరినయట్టి కుమావధూటితోఁ
గలసితి వెందు నోర్పు గలకాంత శుభాన్వితయాఁ గిటీశ్వరా. 220

సీ. గిరిరాజఘర్షీంద్రకరిమదధారనా శ్రీకంధరాకాశశిఖియనంగ
వజ్రసౌధాగ్రభా స్వరహరిన్మణియనఁ గల్పశాఖాకలకంఠి యనఁగ
గౌరాబ్జకోరకకలహంసికయనంగఁ గేతకీకుసుమభృంగిక యనంగ
మాక్తికస్తంభమఘువాశ్మగృహమన వారిభదంతశైవాల మనఁగ

తే. సుస్మఖాహీంద్రలోచనద్యుతి యనంగ, నవ్యతాపకదంష్ట్రికానాళమునను
గువలయంబనఁ జెలువందెఁ గువలయంబు, రక్షితావనిదేవ వరాహదేవ. 221

క. అని పొగడెడు బ్రహ్మాదుల, ఘనకృప నీక్షించి దంష్ట్రికాభూసతికిన్
వినుపించె నఖిలధర్మము, లనుగపటకిటీంద్ర ముల్లసద్వాక్యములన్. 222

క. తొలుతఁ బెనుగంటి సుట్టుట, వలనం జాపవలెముడుగు వసుధాస్థలిపైఁ
గులగిరులఁ జేసి యెల్లెడ, నిలిపె నజుఁడు ముడుఁగకుండ నేరుపు మెఱయన్. 223

చ. పురము ల్గ్రామములు న్నదు ల్సరసు లంభోధు ల్వను ల్ద్వీపము
ల్గిరులు న్విప్రనృపార్యశూద్రకులు సంకీర్ణోద్భవుల్ తేరులుం
గరులుం దేజులు ధేనువు ల్ధనమణు ల్కాంతాదులుం గల్గి భా
స్వరయయ్యెం ధర యప్పు డంబురుహభూసంకల్పమాత్రంబునన్. 224

క. ఆయెడ బహుయజ్ఞంబులు, స్వాయంభువమనువు భక్తిసల్పెన్ లక్ష్మీ
నాయకుఁడుఁ బ్రీతుఁడై ని, శ్రేయస మొసఁగన్ యథేష్టసిద్ధులనొసఁగెన్. 225

ఉ. శ్వేతవరాహకల్పమిది వేడుక నీకెఱిఁగించితిన్ జగ
త్ఖ్యాతికిటీంద్రచర్య కుతుకంబున విన్నఁ బఠించినన్ జన
వ్రాతము గాంచు నధ్వరవరాహకృప న్నిఖిలేప్సితార్థసం
ఘాతము విష్ణుభక్తతిలకా జనమేజయభూమిపాలకా. 226

క. అని శ్రీవైశంపాయన, మునిముఖ్యుఁడు దెల్ప విని ప్రమోదాన్వితుఁడై
జనమేజయుఁ డవ్వలికథ, యనఘా వినవలతుఁ దెల్పుఁ డని యడుగుటయున్.

శా. శ్రీరంగ త్కరుణాకటాక్షతపన శ్రీముష్ణతీర్థప్రతా
పారామాకుచకుంభఘోణవిలసత్పత్త్రాంక కాశీశ్వర
శ్రీరామేశ్వరకీర్తివారినిధి కాంచీరక్షణోపాయవ్యా
హారప్రౌఢిమ ధైర్యశేషగిరి దృప్తా యోధ్యమాయాతిగా. 228

క. భారతశాస్త్రార్థప్రతి, భారతమత్యూర్థ ధరణి భారతమోను
ద్భారతపారీణయశో, భారతబింబాస్యభృత్య భారతభృతిదా. 229

పంచచామరము. హిరణ్యగర్భముఖ్యదానహృష్టశిష్టశేముషీ
హిరణ్యగర్భభామినీసమీహితాంసుప్రభా
హిరణ్యగర్భవైభవాఢ్య హృత్సరోజవిస్ఫుర
ద్ధిరణ్యగర్భభేదిధైర్య హేమభూమిభృద్వరా. 230

గద్య. ఇది శ్రీ రామభద్రదయాభిరామభద్రకరుణాకటాక్షవీక్షాపరిప్రాప్తదీప్తతరాష్ట
భాషాకవిత్వ సామ్రాజ్యధౌరేయసకలవిద్వత్కవిజనవిధేయ ధరణిదేవుల నాగ
నామాత్యసుధాసముద్రసమున్నిద్రపూర్ణిమాచంద్ర రామమంత్రీంద్రప్రణీతం
బైనదశావతారచరిత్రం బనుమహాప్రబంధంబునందుఁ దృతీయాశ్వాసము.

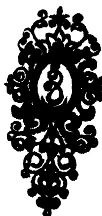
3. వరహావతార కథ సమాప్తము.

౪. నరసింహావతార కథ.

చతుర్థాశ్వాసము.

మద్వేంకటశైల
స్వామి కృపావర్ధమాన వైభవరేఖా
ధామేయ యసమసమర
క్ష్మామండలనూత్న కృష్ణ మగదలకృష్ణా! 1

తే. అవధరింపుము జనమేజయక్షితీశ, శేఖరున కిట్టులను వ్యాస శిష్యమౌని
ధరణినాథ నృసింహావతార మింకను, దెలియఁ జెప్పెద వినుమని తెలుపఁదొడఁగె,

శా. శ్రీలీలావతి నవ్వనేటికని ఘర్షింపంగ నేనవ్వనో
బాలా సాజము సింహవక్త్రమున కీపారీంద్ర చిత్రంబు నీ
వాలోకింపు మటంచుఁ గుడ్యమున జాయం జూపి నవ్వింపఁ జా
లీ శ్రీలక్ష్మీనరసింహమూర్తి యొసఁగుఁ గాక్షేమంబు భక్తాళికిన్. 3

సీ. కనకాంబరుని చేతఁ గనకనేత్రుఁడు గూలె ననుమాట చెవినాటఁ గనలి కనక
కశిపుఁ డత్యుగ్రుఁడై కాలకాలాంతకు లీల శూలము గేలఁ గీలుగొల్పి
వెలిహజారముఁ జేరి విప్రజిత్యాదిదైత్యులఁ జూచి వింటిరె యొక్క వింత
హరికిరియై హిరణ్యాక్షు విదారించి చనెనఁట తా నెందుఁ జనెడివాఁడు

తే. చోరతనమున వారాశిఁ జొచ్చెనేనిఁ, గూర్మమై భూధరము క్రిందఁ గ్రుంకెనేని
బోత్రియై వని జేరినఁ బోవనీక, పట్టి వధియింతు నెంజిలి బాపుకొందు. 4

క. ఆరీతి దగులకుండిన, సారెకు గోవిప్రహింస సల్పుడు తద్ర
క్షారతిఁ జేరిన శౌరిని, వారించెద నంచుఁ బంప వారు యథేచ్ఛన్. 5

క. తడ విడిచిన పాములవలెఁ, బుడమిని నెల్లెడల నిండి భూసురవరుల
న్నెడపుచు గోగణములఁ బడ, నడుచుచుఁ జరియించి గంతకాకృతు లగుచున్.

తే. దైత్యనాయకుఁ డంత సోదరుని పాటుఁ
జూచి శోకార్తుఁ డగుచుఁ దత్సుతుల శకుని

శంబరాదులఁ దత్ప్రియ సతుల జననిఁ
గాంచి యిట్లనుఁ గడువివేకంబు దొరయ. 7

శా. సామాన్యుండె హిరణ్యనేత్రుఁడు భుజాశౌర్యంబుచే భీమసం
గ్రామక్షోణుల గెల్వఁడే మునుపు సుత్రామాదుల న్నిస్సమ
శ్రీమత్త్వంబున మించఁడే గనఁడె కీర్తిం గాలధర్మంబుచే
నీమేన్వీడినయంత దీని కిటఁ దల్లి యేల దుఃఖింపఁగన్. 8

శా. వీరుండై జనియించి నప్పుడ రణోర్వి న్వైరుల న్దోర్బలో
దారత్వంబునఁ గెల్వఁగావలయు లేదా యొమ్ముగా యమ్ముల
న్వీరస్వర్గము గాంచఁగావలయు నింతే కాని వేఱొండు లే
దౌరా రెండును గాంచె నీతనయుఁ డేలా యింత జాలింబడన్. 9

శా. నీపుత్త్రుం డితఁడంచు దుఃఖపడె దెంతో దేహమో జీవుఁడో
నీపుత్త్రుం డిట దేహమాత్ర మని యంటే కాదు జీవుండన
న్నీ పుత్త్రుండిపు డైనఁగర్మగతి నొందే పూర్వముం బుట్టఁడో
రేపుం బుట్టఁడొ యింక నెవ్వరికిఁ బుత్త్రీభావ మాద్యం బగున్. 10

క. వినవే మున్ను సుయజ్ఞుం, డను నౌశీనరనరేంద్రుఁ డరిహతుఁడై భూ
మినిఁబడ నాతని పైఁబడి, తనయులు పత్నులును బంధుతతి విలపింపన్. 11

క. కాలుం డచటికిఁ దానొక, బాలుండై వచ్చి ప్రేత బంధుల సుతులన్
బాలామణులం గనుఁగొని, యేలా శోకింప నెఱుఁగరే కాలంబున్. 12

క. తానిత్యుండై పోయిన, వానికిఁ జింతింపఁబోయి వలఁబడుసతికిన్
లోనడరి యొకకుళింగము, వానికి లోనయ్యె శరము వైవఁగఁ బిదపన్. 13

క. అని బుద్ధి సెప్పి వారల, ఘనశోకము మాన్పి యముఁడు గ్రమ్మఱఁగానం
జననీ గతజీవులకుం, జనునే దుఃఖింపఁ దత్త్వసంవేదులకున్. 14

సీ. అంభోజసంభవుఁ డాదిగా నల నవబ్రహ్మలు నిర్మాణ పటిమ గనుట
శతపత్త్రనేత్రుండు శత్రులోక భయంకరంబైన దివ్యచక్రంబు గనుట
వెన్నెలవిరిదాల్పు వేలుపు భువనమోహనసర్వ మంగళావాప్తుఁ డగుట
భృగుముఖ్యు లగుమహాఋషులు బ్రహ్మాదులఁ శపియింపఁజాలు దౌష్ట్యంబుగనుట
తే. నైదుసంవత్సరములప్రాయమున ధ్రువుఁడు, నిఖిలలోకోన్నతంబైన నెలవుగనుట
దపము చేసియె కాదె యంతటి తపంబు, నేను గావించి కాంచెద నిష్టసిద్ధి. 15

క. అని యనిశించుకయమృతా, ద్యనుపమవస్తువుల నిచ్చె హరి నీగిరియం
చును మెచ్చుచు మందరనగ, మునకేఁగి తదగ్రసీమమున మునివృత్తిన్. 16

సీ. తృణభక్షణముచేసి తిరుగవె ధేనువు ల్జలముల మనవె యాజలచరములు
గాలియాహారంబుగా నుండవే ఫణు ల్మధుపానమునను ద్రిమ్మరవె తేంట్లు

ఫలరసంబులు గ్రోలి చిలుకలు చెలఁగవె యిగురులు మేసి కోయిలలు దగవె
బిసఖండములు మేసి పెలుఁగవె రాయంచ లబ్బిందువులఁ జాతకాళి మనదె [ముని
తే. యొకటి యశనంబుగాఁ గొనియుంట తపమె, యనిని రాహారుఁడై పాదమంగుట
నేల నిల్పి ఖరాంశుపై నిల్పి దృష్టి, విబుధపరిపంథి తపము గావించుచుండె. 17

వ. అంత. 18

మ. ఒకనాఁడింద్రుఁడు వైజయంతమణి సౌధోదగ్ర భాగంబునన్
సకియల్ గొందఱు కుంచ గిండి సురటుల్ సామ్రాణి పొంజాలవ
ల్లిక గాళాంజియుఁ బూనికొల్వఁగ శచీలీలావతిం గూడి గాయక
చంద్రాస్యల గానముల్ వినుచుఁ గొల్వై యుండె మోదంబునన్. 19

మ. స్వకదేహంబు తెఱంగునన్ బహులగవాక్షస్ఫూర్తి రాజిల్లు జా
లకమార్గంబులఁ గేళికాకుతుక బాలావృత్తవక్షోజ కో
రక కాశ్మీరకురంగికామద విమిశ్రంబై త్రివేణీగతిన్
రకమౌ నాకధునిం గనుంగొని వధూరత్నంబుతో నిట్లనున్. 20

మ. జిలుగుంబయ్యెద చాటునం గులుకు నీ సిబ్బెంపుఁజన్దోయి నాఁ
జెలువయ్యెం జలజాతకోశములు హంసీపక్షవిక్షేపచం
చలగంగోర్ములఁ జక్రవాకనఖలక్ష్మంబు ల్విశేషంబులం
దుల నిందుం గలిగింపఁగావలదె తోడ్తోఁ బద్మకోశస్తనీ. 21

మ. అనినం జాలు మరేమియంచు శచి యొయ్యారంపు లేనవ్వు జం
కెనవాల్చూపులు చిన్ని కిన్కఁ దెలుపం గెందమ్మి పూమొగ్గ చేఁ
వను వైవం గని భర్త గుబ్బయని మెత్తన్ గోరనొత్తన్ స్మితం
బని సీత్కారముతోడఁ జొక్కుచును గప్పెం బైఁటనున్నిగ్గునన్. 22

తే. మఱియు నాయావిశేషము ల్మత్తభృంగ
వేణి కెఱిఁగించుచును రాజవీథిలోన
సత్వరంబుగఁ జనుదెంచు చారుఁ గాంచి
యేవిశేషంబు గల్గెనో యిల నటంచు. 23

క. అక్కడికిఁ బిల్వనంపిన, గ్రక్కున వాఁ డరుగుదెంచి కడువినయముతో
మ్రొక్కి పరాకు సురేశ్వర, యొక్క విశేషంబు గల్గె నుర్వీస్థలిపై. 24

తే. కనకకశిపుండు ధీరుండు గనకకడఁగి, తపము సేయంగఁ దొడఁగె నాతపము శీత
మంచు నెంచక కదలనిమంచుగట్టు, దారిదారితకుధరమదారిభిదుర. 25

చ. తపముల కేమి దానవులు దైత్యులు సల్పరొ కోర్కు లందరో
చపలతఁ గొందఱందు నెలజవ్వనులం గయికోరొ వారితో
నుపమకు రాఁడు వీఁడు గడు నుగ్రపు నిష్ఠ వహించె నింకనే
యుపమను మాన్పఁగావలెనొ యూహ యొనర్పు సుపర్వవల్లభా. 26

తే. చండవాతోత్థభూరజోహిండనమునఁ, గొండ మెండునఁ గదలక యుండు దైత్య
మండలేంద్రుని దేహ ముద్దండము గను, గండకండూతి నొఱయు వేదండగణము.

తే. మానస మచంచలంబైన మట్టుపడెనొ
గాక నాసాబిలంబులఁ గ్రందుకొన్న
చిలువగుంపులు మేసెనో తెలియరాదు
వెలివి సరదయ్యె దైత్యేంద్ర విభుని యూర్పు. 28

తే. పవనమున సిండివానలఁ బదనుగన్న, రజముపైఁ గూళ్లు వెట్టిన ద్విజకులంబు
రెట్టలో విత్తుగమి యంకురింప శుక్ర, శిష్యశేఖరు చెవులలోఁ జెట్లు మొలచె. 29

తే. ఇంక నొకవింత యాదానవేంద్రు కడిఁది, మేనఁ బుట్టిన పుట్టక్రొమ్మెఱుఁగుఁ గొల్లఁ
గ్రుచ్చి తేనియఁ గైకొను నిచ్చనిచ్చ, నచ్ఛభల్లంబు లచ్చట నచ్చుపడఁగ. 30

చ. శిరసుననున్న తేనె పెఱశీతమయూఖుని రేఖగా నభం
గురతర దేహయష్టిఁ బెనఁగొన్న భుజంగ కదంబకంబు లా
భరణములై దగ న్శుకవిపాటితచూతఫలస్రవన్మరం
దరసము గంగగాఁ దపము దైత్యుఁ డొనర్చు మహోగ్రవైఖరిన్. 31

క. అని వినిపించిన విని మిం, చినభయమున నింద్రుఁ డనుపఁ జెలువలతోడం
గనకాంగి యల్ల మందర, మునకుం జని హావభావములు దళుకొత్తన్. 32

క. ఆటలఁ బాటల మాటలఁ, దేటల నలపింపలేక దితిజాధీశుం
బాటలగంధి బలాసుర, పాటనుకడ కేఁగుదెంచి భయవినయములన్. 33

చ. పలికిన మోముఁ జూపినను బాడిన నాడినఁ గేల నంటిన
న్గలకల నవ్విన న్ననుచు గా[illegible] నెల్ల పలాశిబృంద మం
చలవునఁ బోయి నేనలపలాశిని డగ్గఱి స్థాణువైఖరి
న్నిలువఁగఁ జూచి వచ్చితిని నేర్పు వితాచనఁగా సురేశ్వరా. 34

క. నీచిత్త మింకమీఁదట, నాచేతం గాదటన్న నారీమణి యిం
కేచంద మనుచు మదినా, లోచనచేయుచు సహస్రలోచనుఁ డుండెన్. 35

ఉ. అంతటఁ గొంతకాలమున కచ్చటి కొక్కచరుండు వచ్చి పృ
త్రాంతక దానవేశ్వరుఁ డుదారతపస్థితి నున్న దేహమా
ద్యంతము మట్టికలైసవె నస్థులనంటుక జీవముంట మా
కింతయుఁ దోఁచ దన్న పవిజేశ్వరుఁ డెంతయు సంతసంబునన్. 36

క. మన కిదియే సమయం బిఁక, నని యన్యనిశాటకోటి నణఁగింప నటం
చును వజ్రికుమారునిఁ జూ, చిన మంచిద యనుచు నతఁడు సేనలు గూర్చెన్.

మ. జలధిధ్వంజితశాదము ల్ప్రళయగర్జన్మేఘసంవాదము
ల్దళితక్ష్మాధరపాదము ల్దనుజకాంతాగర్భనిర్భేదము

ల్బలవన్నిర్జరమోదము ల్ప్రకటిత బ్రహ్మాండవిచ్ఛేదము
ల్బలిసైన్యేరిణినాదము ల్కృత సురప్రత్యర్థిఖేదంబు లై. 38

సీ. గంధాంధపరిపంథికంధిమంథవసుంధరా ధరస్మదసింధురములు గదల
సర్వపూర్వసుపర్వ దుర్వారగర్వ దూర్వాపర్వచర్వణార్వములు నడవ
శృంగవన్మదభంగ చంగరథాంగసంగతతుంగ తరశతాంగములు వెడల
దుర్భావగార్భిణ్యగర్భనిర్భేదన ప్రబలార్భటుల వీరభటులు సాగ

తే. వీరదోహళ కాహళీవివిధవాద్య, వారఘోషంబు వందిసైవారరవము
దారుణంబయి భూనభోంతరము లలమ, శక్రుఁడసురేంద్రుపట్టణ మాక్రమించి.

క. యుద్ధము సేయఁగ నపుడు స, ముద్ధబలాధికులు దానవేంద్రుని తనయుల్
క్రుద్ధులయి దనుజసైనిక, లుద్ధతులై కొలువఁ దాఁకి రుత్సాహముతోన్. 40

క. పెద్దపులి వెడలిచనె నని, గద్దఱితనమునను నక్కకదుపులుపొదలో
నుద్దవిడిఁ జొచ్చి చిఱుతల, యొద్దంబడినట్టు లయ్యె నోయమరేంద్రా. 41

తే. ఎందుఁ బోయిన నింకఁ బోనీము నిన్నుఁ
బట్టి ద్రుంతుము దైత్యేంద్రుపాపమాన
నిలువు క్షణమాత్ర మనుచు నిర్నిద్ర రోష
రసభరంబున దారుణాస్త్రములు గురియ. 42

మ. శలభీశాబగరున్మరుత్కులముచేఁ జల్లాఱునే దావిక
జ్వలనజ్వాలిక యేల యీ తెగువ రక్షఃపుత్రులారా తెగ
న్వల వెందేఁ జనుఁ డద్రినిర్దళనమద్వజ్రంబు జిల్లేడురె
మ్మలపైఁ బాఱదటంచు వాసవుఁడు సామర్థ్యంబు సూచించుచున్. 43

మ. శరవర్షంబున ముంప దైత్యతనయు ల్శౌర్యంబుతోఁ బోర ని
ర్జరలోకేశ్వరుఁ డంతవజ్రముగొన న్సైరింపఁగాలేక కా
తరులై యూడనిఁబాడి రన్యదనుజాతస్తోమము ల్మళ్లఁ ద్రు
ళ్లి రణోత్సేకము తక్కి యింద్రుఁడు బలాళింగూడి యత్యుద్ధతిన్. 44

చ. నగరము సొచ్చి హేమ లలనా మణి పట్టదుకూలముఖ్యవ
స్తుగణముఁ గొల్లలాడుచును దోడనె యంతిపురంబు సొచ్చిన
న్మృగపతిఁ గన్న పద్మినులయేపున నెంతయుఁ దత్తఱించుచున్
మగువలు సాలభంజికల మాటున డాఁగిరి కొంద ఱత్తఱిన్. 46

సీ. గమనించుచో మ్రోయు కటకము లొక్కలూడ్పమలుచుట్టుబిగియించుమందగమన
యొకమూలఁ డాఁగి మైచకచక ల్పరికించి కలఁగి పయ్యెద మేనుఁ గప్పువెలఁది
తోట్రిలు భయమునఁ ద్రోవఁగానఁగలేక నివ్వెఱపాటుతో నిలుచునెలఁత
గాళ్లు కుప్పవడంగఁ గదలఁజాలక యట్టె నిడిముడుంగిడి శయనించుచెలువ

తే. యుదిరికంబంబు మఱుఁగున నొదుఁగురమణి
డాఁగఁబోయి సమక్షంబు డాయుతరుణి
స్త్రీయు లంచును బరులను వేఁడు కలికిఁ
గలసి యంతఃపురంబు చీకాకుపడియె. 46

చ. అదరున విల్లుసాచ్చి యమృతాశనుఁ డొక్కఁడు పల్పుమూల యం
దొదిఁగినఁ దన్నునీడ్వఁ బద యూరకె పెచ్చెద నంచు నాలుగే
న్పదములు వెంటఁబోయి కలపంబిదె తెచ్చెద నుండుమంచుఁ దా
సదనము చేరి తల్పు గెడసాచె నొకానొక కాంత నేర్పునన్. 47

వ. అప్పుడు. 48

సీ. జిగిమేనియొరలఁ దగునంపజేరలు గొనగోటితాఁకులకోపుసూప
వడినొడుగఱచుచో వాతెఱనంటిన మొసపంటివగఁగంటిమురువు నెఱప
బ్రొమ్ముగాయముల రక్తమ్ము గాఢాశ్లిష్ట కుచకుంభలగ్న కుంకుమము దెలుప
నతిరోపశోణంబులగు నేత్రకోణము ల్లీలమై నిద్దురలేమిఁ జాటఁ

తే. జాఱుసికఁదోఁగు చెమ్మట శ్రమముగాఁగ
వీరశృంగారరసములు వియ్యమంద
విజయలక్ష్మీవధూసంగవిభ్రమంబు
లభినయింప నిలింపలోకాధివిభుఁడు. 49

మ. వలచే వజ్రము బొమ్ములో బిగువు గర్వంబుం బ్రమోదంబు మీ
సలలో నవ్వు నొయారముం జెలఁగ నుత్సాహంబుతోఁ బాదమం
జులమంజీరఝుళంఝుళ ల్వ్యాలయ రక్షోనాథశుద్ధాంతకాం
తల వీక్షించుచు భీతి దక్కి నలుచెంత ల్చూచుచు న్మందటన్. 50

మ. కులుకుందంతపు బొమ్మచెక్కడపు పల్కంబంపు మేల్కోబ్రదెలం
దళమౌసీలపుటాలదూలములపైఁ దార్కొన్న నున్పచ్చపం
తెలదాపించిన కెంపుటిట్టికల సందింబొంది రావజ్రగా
రెలఁ జెన్నొనొక గట్టిచప్పరములో రేరాచరాతిన్నియన్. 51

శా. కాంతల్ క్షేమముఁ గోరి సేయు వ్రతసంఘాతంబుచే నంగమ
త్యంతంబుం గృశమయ్యెఁ జంద్రశకలోదారప్రభన్మీఱఁగాఁ
జెంతన్ దానవదైత్యరాజ తరుణు ల్సేవింపఁగా నెంతయుం
జింత న్డెందునిశాచరేశ్వరుని రాజీవాక్షి దౌదవ్వునన్. 52

తే. తనువిలోకించి సింగంబుఁగనినకరిణి
కరణిఁ దత్తఱమంది మందిరము సొరఁగ
నెందుఁబోయెదవంచుఁ బూర్ణేందువదన
వేణిఁ బట్టీడ్చెఁ గదిసి గీర్వాణవిభుఁడు. 53

చ. తళుకులు గుల్కు చెక్కులఁ గనుదమ్ముల నశ్రుమరందబిందువుల్
దొలఁగ మెఱుంగుచన్బొగడదోయి వడంక శిరోజషట్పదా
వలి చెదర న్భుజాలతలు వాడ గజోద్ధృత పద్మినీక్రియం
దలఁకె సురారినారి గిరివైరి కరాహృతకేశపాశ యై. 54

తే. దైత్య సామ్రాజ్యలక్ష్మి చందమున నడలు
తరళలోచనఁ దెచ్చి రథంబుమీఁద
నుంచి యమరావతికిఁ జనఁ గాంచి నాంగి
మూర్ఛఁ దెప్పిరి యిట్లని మొఱలు వెట్టె. 55

క. ఈయెడ నను జెఱవెట్టుక, పోయెడి విభుఁ డిందు లేమిఁ బురుహూతుం డ
న్యాయము సెన్నకమునులా, రా యనదను నన్నుఁ గావుఁడని మొఱయిడఁగన్.

ఉ. గౌరశరీరకాంతితరగల్జడగుంపు ప్రవాళవల్లరి
వారము వల్లకీరవ మవారితనాదముగాఁగ మూర్తమౌ
క్షీరధి వైఖరి న్హృదయ సీమ సునిష్ఠితనీరజాక్షుఁడౌ
నారదుఁ డేగుదెంచి సురనాథున కడ్డమువచ్చి యుత్తఱిన్. 57

ఉ. ఈనలినాక్షి యెవ్వతె సురేశ్వర నారద మీ రెఱుంగరే
దానవసార్వభౌము ననితామణి యాతని సంగరంబులో
నాని జయించితే సమసె నాతఁడు ఘోరతపంబుచేత న
జ్ఞానివె నొత్తురే తపము సల్పినవార లెఱుంగ వేమియున్. 58

మ. ఇదిగో రేపె తపఃప్రభావమున వాణీశాను మెప్పించి మీ
పదముల్ గైకొన నున్నవాఁడు విబుధ ప్రత్యర్థి సామాన్యుఁడే
త్రిదశాధీశ్వర మీ రెఱుంగక మదోద్రేకంబుతో నేఁడు త
త్సుదతీరత్నము నేలతెచ్చి తిటుల న్శోకింప నెంతేనియున్. 59

సీ. కురులు నున్నఁగ దువ్వి కొప్పువెట్టెనె కాని తోరంపు విరిసరు ల్దురుమఁబోదు
పాలుపొందఁ గుంకుమ బొట్టువెట్టెనె కాని ముద్దుగాఁ దిలకంబు దిద్దఁబోదు
పాటిగా నెమ్మేనఁ బసుపుపూయునె కాని యందమౌ కలపమలందఁబోదు
పతికి సేమముఁ గోరి వ్రతము సేయునె కాని శృంగారవనివిహరింపఁబోదు
తే. కంటె తాలిబొట్టు కమ్మలు కడియంబు, లొక్క చన్నసరియె యొకటిరెండు
వీడియములె కాని విభవముల్ గలిగియు, నల్లకుండు దైత్యవరపురంధ్రి. 60

క. పరమపతివ్రత యగునీ, కరిగమనమనంబు నొవ్వఁ గాఱించిన నీ
దురితం బెంతకుఁ జాలదు, సురనాయక నీకు రాజ్యసుఖమే దింకన్. 61

క. విక్రమ మని యెంచకు నీ, విక్రమ మక్రమము విడువు మీసతి ననిన
న్శుక్రాంతేవాసీనని, శుక్రుఁడు శక్రుండు నలువచూలికి ననియెన్, 62

ఉ. తాపసనాథశేఖర ప్రతాప మటంచును దెచ్చినాఁడనే
కోపనగర్భసీమ నతిఘోర నిశాచరరాజతేజ ము
ద్దీపితమౌటఁ జేసి సుదతీమణి పుత్రునిఁ గాంచినప్పుడే
గోపముఁబూని వాసి శతకోటి హరించెద నంచుఁ దెచ్చితిన్. 63

వ. అనిన సంక్రందనునకు శతానందనందనుం డిట్లనియె. 64

మ. అతినైర్మల్యము గల్గి వైష్ణవకిరీటాలంక్రియాయోగ్య మై
హతదోషంబున వజ్రభేద్యతరమై యష్టాంగయోగాఢ్యమై
యితరాకల్పితరంధ్రమై సురుచిరమై యేతన్మహాదైత్యరా
ట్సతిగర్భాఖ్యఖనిం జనించు శిశువజ్రం బద్రిసంభేదనా. 65

క. నీచేసాధ్యుఁడె హరిపుఁ, డా చతురుఁ డతండు గాన జలజాతముఖి
న్నా చెంత నునిచి పొమ్మన, వాచంయమివరునితోడ వాసవుఁ డనియెన్. 66

మ. తరుణీగర్భసముద్భవుండు హరిభక్తిశ్రేష్ఠకుం డంచు నీ
శ్వర మీ రానతి యిచ్చుట న్విడిచెదం జంద్రాననం గాని త
ద్వ్యపదోశ్నక్తికి నేఁ గలంక బలవృత్రధ్వంసనోదారధీ
కరవజ్రంబు కరంబునం గలుగ శంకాలేశముం గల్గునే. 67

క. మంచిది మీరీసతిఁబో, షించుం డని యొప్పగించి సేనలు గొలువ
న్వేంచేసెఁబురికిహరియిటుఁ, జంచలలోచనయు మిగుల సంభ్రమ మొదవన్.

తే. చిక్కువడుముంగురులు దీర్చి చెక్కుదోయిఁ
దొలఁకు కన్నీరుఁ బైఁటచేఁ దుడిచికొనుచుఁ
బ్రణుతిసేయ "సుమంగలీ భవ" యటంచు
వనజసంభవభవుఁడు దీవెన లొసంగి. 69

తే. బాల వింటివ నేల నీ ప్రాణ విభుఁడు, వరతపశ్శక్తి బ్రహ్మచే వరములంది
లోకపాలుర గెల్చి ముల్లోకములకుఁ,దాన యేలికయౌను సత్యంబు నమ్ము. 70

క. నీవిభుఁడు వచ్చునంతకు, నావనమున నుండు మనుచు నారదముని య
వ్వావనిఁ దోడ్కొని చనియెఁ ద,పోవనికి న్సాధు లార్తపోషకులు గదా. 71

చ. వనితయు నాఁటనుండి మునివర్యునకుం బరిచర్యసేయఁ ద
ద్వినయ వివేకసంపదకు వేమఱు మెచ్చి మనంబులోన న
మ్మునిపతి ధర్మమార్గమును ముక్తిలెఱంగును విష్ణుభక్తియుక్
దినదినమానతిచ్చు సుదతీమణి యెంతయు వేడ్కతో వినున్. 72

తే. మునియనుగ్రహమహిమ నేమనఁగవచ్చు,భామగర్భంబులో నున్న బాలకుండు
హరిమహత్త్వంబుఁ దెలిసితద్ధ్యానమునను, గర్భవేదన నెఱుఁగక గాంచుస్సుఖము.

వ. అంత, 74

తే. దైత్యనాథుని బ్రహ్మరంధ్రంబు పగిలి, ధూమ మొక్కటి పొడమె నస్తోకమగుచు
నదియ నిండి యకాండగాఢాంధకార, బంధురత సంఘటించెఁ బ్రపంచమునకు.

తే. వెంటనె తపోగ్ని ఘోరమై వెడలుటయును
శరధు లుడుకెత్తె సురగిరి కరఁగెఁ బుడమి
మంగలంబయ్యె దిక్కులు మాఁడె గ్రహము
లన్ని యంగార దశనొందె నాక్షణంబ. 76

తే. ఉగ్రతరసప్తజిహ్వాల నూర్ధ్వలోక, దాహ మొనరింతు ననురీతిఁ దప్తపావ
లము భువర్లోకమునుమించి యమరనగరి, దగులుకొన్న సుపర్వులు దల్లడిలుచు.

క. వనవహ్ని దపులుకొన్న, న్వనువీథికి నెగురుపక్షివితతులవలె న
య్యనిమిషులందఱుఁ సత్యం, బునకుం జని నలువపాదముల కానతులై. 78

మ. దనుజాధీశ తపోనలంబు త్రిజగద్దాహంబుఁ గావింప నెం
దును నిల్వన్వసగాక వచ్చితిమి తోడ్తో వహ్ని వారింపుమా
యన కోర్కుల్ సమకూర్చి తామసము సేయన్న్యాయమే చేసినం
బునరుద్యోగము సేయఁగావలె జగంబుల్గల్గ లోకేశ్వరా. 79

తే. అనిన జలజాసనము డిగ్గి సనజగర్భుఁ, డంతలో సాది దెచ్చిన యంచ తేజి
నెక్కి భృగ్వాదు లయిన యనేక ఋషులు, వెంటరా సత్యలోకంబు వెడలివచ్చి.

సీ. మందరశైలంబునందు నొకానొక కోనలోఁ గానలోఁ గుమురుగాఁగ
బలసిన వెదురు జొంపముక్రింద దట్టమై పులుచుట్టుకొన్నట్టి పుట్టలోన
నీఁగలు చీమలు మూఁగి మైఁ గలిగిన చర్మంబు రక్తమాంసంబు మెసవ
నెమ్ములశింబమై యెప్పటితననిష్ఠఁ దప్పక మొగులుచేఁ గప్పఁబడియు

తే. నిసుఁడు లోకమ్ములసు దపియించు లీల
ఘన తపోనలశిఖల లోకములు వేఁచు
కాశ్యపునిఁ గాంచి విస్మయాక్రాంతుఁ డగుచు
భారతీకాంతుఁ డిట్లని పలికె నపుడు. 81

సీ. లేలెమ్ము కాశ్యప మేలగు నీకు నీతపము ఫలించు నీతలఁచుకోర్కి
యీయ వచ్చితి వేఁడు మేఁగంటి నీధైర్య మారయ నద్భుతం బయ్యెమాకు
దేహ మీఁగలుమూఁగిఁ దినిపోవఁ బ్రాణము ల్నల్కగతంబులై సడల నిపుడు
నిట్టితపంబు ము న్నే ఋషివరులు గావింపరు మీఁదఁ గావింపలేరు

తే. జలము గోరక దివ్యవత్సరశతంబు, దనువు భరియింప నెవ్వరి తరము నీకుఁ
జెల్లె గెల్చితి మమ్మునుస్థిరసమాధిఁ, గోరు కోరినవరము నేకూర్తునీకు. 82

మ. అనుచుం బాణికమండలూదకము దైత్యస్వామిపై నంచె న
త్యనఘూత్మీయ కృపానిరీక్షణసుధా ధారాళ ధారాఢ్యమై

తనువెల్లం గడియఁగ జగత్త్రితయ సంతానంబు గావింపుమీ
పనుచుం దా నభిషిక్తుః జేయుఁగతి భృగ్వాదుల్ నిరీక్షింపఁగన్. 83

ఉ. నీరజభూకమండలు వినిర్గతనిర్మలవారిధార బ్రం
దారక వైరిమస్తకమునం బడునప్పుడు చూచి నానిబ్బం
దారకు లెల్లవిస్మయమున న్మది నెంచిరి సత్యలోక ని
ర్వారితయై సదాశివ శిరస్థలి వ్రాలిన గంగ కైవడిన్. 84

తే. అమృత సేకంబుకలన దైత్యాంగమునకు
బలముఁ దేజంబు సౌష్ఠవపాటవములుఁ
గలుగఁజేయుట యరుదె సంకల్పమాత్ర
మునఁ బ్రపంచంబు గల్పించు ప్రోడలకును. 85

మ. అతిసంతప్త సువర్ణమా నుదయశైలారూఢబాలప్రభా
పతియో యాజ్య సమిత్సమేధిత బృహద్భానుండొ జ్యోతిర్గతా
వృతమో ద్రోణనగేంద్రమో యనఁగ నావిర్భూతదేహప్రభా
న్వితుఁడై దైత్యుఁడు పుట్టె వెల్వడి నభోవీథి న్నిరీక్షింపుచున్. 86

తే. అఖిలసురమునిసేవ్యుఁడై హంసవాహనమునఁ జెలువొందు భారతీనాథుఁ గాంచి
పులకలొదవఁ బ్రమోదాశ్రువులు జనింప,నవని సాగిలి మ్రొక్కి యిట్లని నుతించె.

శా. నీవే దైవమ వీవె సేవ్యుఁడవు నీవే లోకనిర్మాతవు
న్నీవే త్రాతవు నీవె దాతవును నీవే సర్వము న్నీకు వే
ఱేవారెవ్వరు లేరు నాపృనయ మిట్లశ్రాంత మీరీతినిన్
సేవింపన్ గరుణించి నన్ను నుపవే చిద్రూప లోకేశ్వరా. 88

సీ. పరమేష్ఠి నేఁగోరు వరము లన్నియు దయ నిచ్చెదనంటివి యిచ్చెదేని
నీవు సృష్టించిన నిఖిలభూతములచే నన్యుచేనైన గేహంబులోన
బయటను భూమిని బగలిట రాత్రిట నరసురాసుర మృగనాగముఖ్య
జీవులచేత నిర్జీవులచేతను నశియింపకుండ జన్యంబులందు

తే. నప్రతిద్వంద్వపౌరుష మఖిలలోక, పాలమహిమంబు సర్వాధిపత్య మొసఁగి
నన్ను మన్నింపుమన్న నన్నలుప యన్ని,వరములొసఁగె ముదంబున వానికపుడు.

క. అమరారిఖరాయుధ భేద్యము గాకుండఁగ నొసంగు తనుపన వాణీ
రమణుఁడు "నఖరాయుధ భేద్యము నీతను" వనుచుఁ బలికెఁ దద్దయు వేడ్కన్.

క. అతిదుర్లభ వరములు గోరితి వన్నియు నిచ్చినాఁడఁ బ్రీతుఁడ వగుచుం
గృతకృత్యుఁడ వని తత్పూజితుఁడై యజుఁ డరిగె దివిజ సేవితుఁ డగుచున్. 91

తే. అఖిల దిక్పాల తేజంబు లపుడె యాశ్రయించి నట్టి తెఱంగు గాన్పించె నౌర
పటికనార్చిన పదివన్నెపసిఁడిగట్టు, రీతి జిగిఁబూనురక్కసి ఱేని మేను. 92

క. ఈకరణి వరము లన్నియుఁ, జేకొని హర్షించి దైత్యశేఖరుఁ డనుజుశ్రా
సూకరమై పథియించన, శ్రీకాంతునిఁ గూల్తునంచుఁ జింతించె మదిన్. 93

తే. నగరమున కేగుదెంచిన నారదముని, యతనిసతిఁ దెచ్చియిచ్చి బలారిచేతఁ
దెల్ప నప్పుడె యాజ్యాహుతి ప్రవృద్ధ, వహ్నివలె మండె దైతేయవల్లభుండు.

శా. కానీ వాసవుఁ డెందుఁ బోవఁగలఁ డింకం జిక్కె నాచేతిలో
వాని న్వానివధూటిఁ దెచ్చి చెఱవై వంజాలనే లేనిచో
నే నా కశ్యపనందనుండనె బలాయిసాహసం బెంత ల
క్ష్మీనాథాదులఁ జూడుఁ డింకిటను నాచే భంగపాటొందఁగన్. 95

క. రావిప్రజిత్తి సేనల, రావింపు మటన్న వాఁడు రణజయభేరీ
రావాకులిత బ్రహ్మాం,డావళిగా బలముఁ గూర్ప నని కుత్సుకుఁడై. 96

సీ. అమరుల గెల్చి మహారాజికుల వ్రాల్చి తుషితుల నొంచి రుద్రుల జయించి
గంధర్వుల నడంచి గరుడుల వారించి వసువుల నడచి భాస్వరుల నోడిచి
యాదిత్యుల నలంచి యనిలుల శిక్షించి యక్షులఁ గొట్టి గుహ్యకులఁ బట్టి
విశ్వుల విదళించి విద్యాధరులఁ జించి సాధ్యులఁ దోలి రాక్షసుల నేలి

తే. యురగులను గింపురుషులఁ గిన్నరులభూత
ములను బితరులను బిశాచములను మనువు
లను నృపాలుర నోడించి దనుజనాథుఁ
డతుల దోశ్శక్తి ముజ్జగం బాక్రమించె. 97

తే. కాలనాభుఁడు మొదలైన కనకనయన,పుత్రుల కొసంగె దిక్పాలపురవరంబు
లమరములకిచ్చెఁ దక్కినయమరనగర,ములునుగొలిచిన దానవేంద్రులకునమఱి.

సీ. వేదోక్తపద్ధతి వెలయంగ యాగంబు లలవరించినసోమయాజులకును
బగఱకు వెన్నిచ్చిపఱపక సంగరక్షోణిఁ గూలినమహాశూరులకును
నన్నదానాంబుదానావనీదానకన్యాదానములు సేయునసఘులకును
న్యాయంబుదప్పక యఖిలభూప్రజలను రక్షింపనేర్చిన రాజులకును

తే. బారలౌకికఫలమై యవారమహిమ, నాహవశతైకయోగ్యమై యలరుత్రిదివ
మాహవశతంబు గావించి యాక్రమించె, సమరవరజేత పూర్వదేవాధినేత. 99

సీ. పచ్చుతాజగతులుఁ బగడంపుఁగంబము ల్మరకతసోపానమార్గములును
వైడూర్యవలభులు వజ్రకవాటముల్ గోమేధికోన్నత కుడ్యములును
బుష్యరాగద్వారములుఁ జంద్రకాంతవేదులు నవమాణిక్య తోరణములు
భావచిత్రంబులు బంగారుబొమ్మలు మేలైనముత్యాల మేలుకట్లు

తే. సాంద్రసాంబ్రాణిధూపవాసనలు వికచ, పారిజాతప్రసూనబంభ్రమ్యమాణ
భృంగరవములు గలగి యొప్పెడు సుధర్మఁ, బృథులచింతామణీభద్రపీఠియందు;

సీ. కనకాంగి యపరంజి కాళాంజి ధరియింప సొగసుగా మేనక సురటివిసర
శశిరేఖ వలిపెంపు చల్వపావడ వైవ రంభోర్వసులు చామరములు వీవఁ
దారాసరోజాక్షి తాలవృంతముపూనఁ గర్పూరతిలక బాగా లొసంగఁ
జిత్రరేఖ పసిండి చేగిండి భరియింపఁ గ్రతుశుల్కమణి పాదుకలు వహింప
తే. ధాన్యమాలిని నిల్వుటద్దంబు సూప, మంజఘోషాలి వేణి సామ్రాణి వేయఁ
జంద్రకళ చేరి పాదాంబుజంబు లొత్తఁ, బెద్దగొలువుండె దైతేయభిదురపాణి.
చ. గెలిచితి సర్వదేవతలఁ గేశవుఁ డొక్కఁడు దక్క నాతనిం
గెలిచినఁ గాని యీగెలుపు గెల్పుటగా దదియెట్టు లంటరేఁ
దొలుత వరాహమై యనుజుఁ ద్రుంచు టెఱుంగరె సూడుదీర్పఁగాఁ
గలుగని గెల్పదేల బలగౌరవ మేటికి శౌర్యమేటికిన్. 102
మ. అనుచుం గాలకరాళ కాలహర ఫాలాక్షలకీలాకులా
శనిలీలాపరిలోలశూలము భుజాగ్రస్థానిఁ ద్రాలన్మహా
జనలోకంబుల వారుసూచి వలస ల్సాగం దపోవాసు లొ
య్యనఁ గేల్మోడ్పఁగ సత్యధాములు జయం బౌనంచు దీవింపఁగన్. 103
మ. బల మెల్లన్ వెనుచిక్క నొక్కరుఁడు శుంభద్బాహుదర్పంబునం
దలుపు ల్వ్రీడఁగఁ దన్ని రక్షగణముం దట్టించి వైకుంఠవా
సులు చెల్లాచెదరై కలంగఁ బురముం జొత్తెంచు దైతేయరా
ట్తిలకంబుం గని విష్ణుసైన్యము మదోద్రేకంబుతోఁ దాఁకినన్. 104
సీ. ఇల తెక్కముక్కాడ నీయకుండిన మోము దెల్లగాఁ జనెఁ బక్షివల్లభుండు
జిఱజిఱఁ ద్రిప్పివైచినశూల మసిఁబోవఁ దోలఁకువేడుక సునందుండు దోలఁగె
నడిదంబుచే రేఁకుమడఁగఁ గొట్టిన వికాసముదక్కి కడుస్రుక్కి జరిగెఁ గుముదుఁ
డదరింప నల్వంక బెదరుసేనలతోడ నరిగె విష్వక్సేనుఁ డదటుమాని
తే. సింహనాదంబు చేసినఁ జేవదక్కి, పుష్పదంతాది హరిబలంబులు దలంక
నాకిచరవైరి దైత్యారినగరు సొచ్చి, విమలమణిమయ కక్ష్యాంతరములు దాఁటి.
తే. కళుకువిడికెంపురవల చెక్కడపుమేడ, వలపట నెసంగు శృంగారవనములోనఁ
బచ్చఁదీరుకురాలచే మెచ్చుగులుకు, చలువతావుల కెందమ్మి కొలనియెదుట.
సీ. నీలంపుటరాల కిన్నెరపారిమగటాల యుగ్గుచప్పరముల నిగ్గులీన
జాళువా పడుకింట చలువటాజగతిపైఁ గెందమ్మిరత్నావి చందురాల
పచ్చటాతళుకు చప్పరకోళ్ళ సకినెల మంచంబుపై నీవిమ్రానికమ్మ
విరిశయ్యనానంచగరులతెమ్మెర గ్రోలి పటువైనచిల్వరా పఱుపుపైని
తే. ఒసఁకుబుసంబు చలువదుప్పటి వసించి, వేతలాడలనొరఁగి నవీనభోగ
రత్నకాంతులు వెలుగంగ రాణివాస, సతుల సేవలనొక్క శ్రీపతిని గాంచి. 107

శా. ఔరా వైభవ మింతగోరియును నేలా మున్హిరణ్యాక్షుతోఁ
బోరన్వచ్చితి రాకయుండినను నీభోగంబు నిత్యంబుగా
దా రాజీవదళాక్షు నన్గొలిచినం దాళంగదా యింక నీ
శూరత్వం బెఱిఁగించు పాటకు మటంచున్గేలిగావించుచున్. 108

శా. ఈలాశూలముఁ గేలఁబూని లయకాలేశానుచందంబున
న్రా లక్షించి రమామనోహరుఁడు దూరంబందె నేనింక నీ
వేళ న్వీనిజయింపరాదు పఱవన్వెన్నంటుఁ దోఁ బ్రాణముల్
గాలుం దుంబలె నేమి సేయుదు నిఁక న్గాలోచితం బెట్టిదో. 109

మ. అని మాయావిజనంబులోపల ఘనుండా శౌరి చింతించుచుం
దనలోనుండెడు వానిఁ గన్గొనఁడు ప్రత్యక్షంబు నేగాని యీ
తనినిశ్వాసములందునుందు ననుచుం దోసిల్చె సర్వాత్మకుం
డనపాయస్థితి సూక్ష్మరూపుఁడయి స్వీయాకారము న్మాటుచున్. 110

ఉ. అంతటఁ జేరవచ్చి దనుజాధిపుఁ డొయ్యన శేషశయ్య శ్రీ
కాంతునిఁ గాన కయ్యెడలఁ గన్గొని మూలవడంకుచున్న శ్రీ
కాంతనుభూమినీళలను గన్గొని మీ తెరు వేసురాను మీ
కాంతునిఁ జూపుమన్న నలకామినులన్న యెఱుంగ మంచనన్. 111

చ. యెఱుఁగక యెందుఁబోవు మఱి యీభువనంబులయందు డాఁగిన
న్వెఱచఱవంగఁ దెచ్చి తెగవ్రేయక పోనె హిరణ్యుఁడంచుఁ
జెచ్చెర నలుమూలలం దుపరీమను మంచముక్రిందఁ జూచి ని
వ్వెఱ వెలివెళ్లనో యనుచు వెల్వడె నిందును నందుఁ జూడఁగన్. 112

సీ. శంఖచక్రంబులు సడలించువారును వైజయంతిని దీసివైచువారుఁ
గనకాంబరంబులు గడనుంచువారును మకరకుండలములు మాటువారుఁ
గరములు రెండు వెన్కకు డాఁచువారును గరిమను దెలిచన్వఁ గప్పువారు
ధవళాబ్జలోచనద్వయి మూయువారును దమగుడాకేశంబు లిముడువారుఁ
తే. గదియవచ్చిన శ్రీవత్సకౌస్తుభములు, నిందిరయు లే దురంబున నిదిగోఁ జూడు
మేను విష్ణుండఁ గానంచు నిందునందుఁ, జెదరి సారూప్యధరులు దప్పించుకొనఁగ.

మ. నగుచుం బట్టణమంతయు న్వెదకి నానాలోకము ల్వారిధు
ల్నగము ల్నిమ్నగము ల్పురంబులు నరణ్యంబు ల్మహాద్వీపముల్
మృగముల్ బక్షులు గోగణంబులును భూమీదేవతాయోగిప
న్నగదేవర్షిగణంబులు న్వెదకి కానన్ లేక విభ్రాంతుఁడై. 114

మ. అనిశంబు న్వెదకంగ సాగితివి బ్రహ్మాండంబులో నేనుజూ
డనిచో టెక్కడఁ గాన నెట్టియెడఁ దా డాఁగెన్ముకుందుండు డాఁ.

గినఁ గన్పట్టఁడె భానుపుత్త్ర పురికేగఁగ బోవనీ వైరినా
చ్చిన మీఁదం బగచెల్లునే యని మదిం జింతించి నిశ్చింతుఁడై. 115

చ. సనకసనందనాదిముని చంద్రు లెదుర్కొని త్రోవ "స్వస్తి తే
దనుజవరేణ్య" యన్న విని తాపసులార జనార్దనుండు నా
చ్చను ననుఁ గొల్వఁ డింకిటను జింతితమిచ్చెద నా నతండువో
యిన మఱినీ వెకాక యిఁక నెవ్వరటంచు మునీంద్రు లేగినన్. 116

చ. సకలసుపర్వవేణువుల శాంతశిలీముఖధార ద్రుంచి త
త్ప్రకటితకీర్తి మాత్రకవితానము దిక్కులనుంచి యిట్టు లా
త్మకులము వృద్ధిబొందఁగ నుదారభుజాబల మొప్పఁగా హిర
ణ్యకశిపుఁ డేలెస్వర్గము సురాహితదుర్గము గాఁగ నయ్యెడన్. 117

మ. దిగధీశానకిరీటకీలితమణుల్ దీప్పించి జంభాత్మజా
మృగశాబాక్షికిఁ గిల్కుటందెయలు సేయించె న్శచీభామినిన్
దిగువందయ్యెఁ బదంబు లొత్త నిజపత్నీవారితోద్ధత్యుఁడై
పగలంబొందియు సాధ్వు లన్యులను నొవ్వంజూడ రెప్పట్టునన్. 118

సీ. క్రతువులందు "హిరణ్యకశిపవే స్వాహా" యటంచు వేల్తురు సోమయాజులెల్ల
హవవాదులను "హిరణ్యకశిపు ప్రీత్యర్థ" మనుచు సంకల్పింతు రవనిసురలు
నమ్ములఁ గని "హిరణ్యకశిపు రక్షతు త్వా" మని దీవించు విజ్ఞజనము
"కరుణాలయ హిరణ్యకశిపో ప్రసీద మే" యనుచుఁ బ్రార్థించు నానార్థిగణము

తే. దనుభజించిన స్వర్గపదంబొసంగుఁ, గొలువకుండిన రౌరవములను ద్రోయు
బ్రహ్మదీవింపఁజను దెంచుఁ బ్రత్యహంబు, హరు తెరువుఁ బోఁడు భిక్షుకుఁడగుటనసుర.

తే. లచ్చికడకంట వాణినాల్కను వసింప, గిరిజఁ జెఱవట్టకుండునే సురవిరోధి
యర్ధతనువంగనయుఁ గడమర్ధతనువు, పురుషుఁడై కన్పడ జుగుప్స వొడమెఁ గాక.

సీ. వాన లేదనరాదు వడిఁ బట్టితెప్పించి పర్జన్యుఁ జబుకులపాలు సేయుఁ
దలనొప్పి యనరాదు ధరలోన నెవ్వారు విఱిచికట్టించు నశ్వినుల నొకటఁ
జిమిడెనం చనరాదు శిఖపట్టి యీడ్చి యగ్నిని నీళ్ళవైచి త్రొక్కింపఁబంచు
నపమృత్యు వనఁగరా దాగ్రహవ్యగ్రుఁడై శమనుని యుసురుఁగాలమున వైచుఁ

తే. గడమ కిన్నరగంధర్వఖచరసిద్ధ, సాధ్యపన్నగయక్షనిర్జరులఁ జీటుకు
మన్న నడ్డముఁ బట్టించు నసురవిభుఁడు, చండశాసనుఁ డగుట నుద్దండుఁ డగుచు.

సీ. జలకేళిఁ దేలు నచ్చరనెచ్చెలులతోన గగనగంగాతరంగములలోన
వనవిహారము సల్పు వయసువేల్పులజవరాండ్రతో నందనాభ్యంతరమున
వాహ్యాళి వెడలు నిర్వంక జేజెలు పావడలూన నుచ్చైశ్శ్రవంబు నెక్కి
పురవీథి నేతెంచుఁ బరలాయతాక్షి ముందటనుంచి యైరావతంబుమీఁద

తే. మేరుకైలాసరోహణధారుణీధ్ర, ములనువిహరించు గంధర్వ జలజముఖులఁ
భామలనుగూడి పుష్పకారూఢుఁ డగుచు, దితిసుతుం డెందు నప్రతిహతనిరూఢి.

సీ. నారద సుతిఁగూర్ప నేరవు నీవు తెమ్మని వీణె టింగుటింగునను మీటు
శిఖి హవిర్భాగ మిచ్చిన మెసంగుచుఁ జప్పనున్నది యనుచుఁ బైనుమియవచ్చు
జేరి యాశీర్వదించినసప్తఋషుల గ్రక్కునఁ బల్లకిం బట్టుఁడనుచుఁ బదరు
స్త్రీలుగా నందఱ సృష్టింప రైతి రంచును సుపధాతలఁ జూచి కెలయు

తే. మఱియు నేమైనఁ దబ్బిబ్బు మాటలాడు, నంగ మెఱుఁగక కొల్వుండునసురవిభుఁడు
గంధగజగామినీముఖకమలగంధ, మహితగంధోత్తమాపాన మత్తుఁ డగుచు.

ఉ. నీ చెలువంబు నీసొగసు నీసరసోక్తులు నీవిలాసము
లీ చతురత్వ మింతయిన నిర్జరభర్తకు నేది యాయెలే
చూచితి మెందు లేదు వెఱచూపులె యెక్కువటంచుఁ దక్కి దో
షాచరు మేనుబొంగ వెలచానలు గూడుదు రిచ్ఛకంబునన్ 124

సీ. ఎచట నెవ్వరు ఘోర సచటనే దర్శించుఁ బడుగింపలనె పండు బుడమినిండ
నంతగా నెండఁగాయక యుండు భానుండు కళలు వెల్వల కీయఁదలఁకు శశియు
రత్నాకరుండు నీరముఁ జేర్చు రత్నము ల్వాలితెమ్మెరలు వచ్చు వలసినపుడుఁ
గల్పకాదులు ముజ్జగముల కిష్టములిచ్చుఁ బాకంబు దప్పఁగాఁ బ్రబలఁ డగ్ని

తే. దుష్టమృగబాధ లపమృత్యుదోషములును
గలుగ వతఁడేలు మూఁడులోకములలోన
ధర్మమునఁ గాదు వానిహస్తమున నున్న
ధర్మమునఁగాని మేదినీధవవరేణ్య. 125

క. సురధానియేల రక్కసి, సురధానీలీల నముచి సూదనముఖ్యు
ల్దరిదా పెఱుఁగక మేరువు, దరిదాపున గూడి మిగులఁ బరితాపపడుచున్. 126

మ. హరిసర్వాత్మక లోకరక్షక రమానాథ పయోజాక్ష కా
తరు లన్నమ్ము దయావిలోకనములన్ దర్శించి రక్షింపవే
యరి శిక్షింపవె యంచు నిద్దురయు నాహారంబు లే కెప్పుడు
న్మొఱవెట్ట న్విని యభ్రరూపహరి యంభోవాహధీరధ్వనిన్. 127

ఉ. నిష్ఠురమౌ తపం బధిక నిష్ఠితవృత్తి ఘటించి దేవతా
జ్యేష్ఠునివల్ల దైత్యపతి శ్రేష్ఠవరంబులు గాంచి సర్వభూ
యిష్ఠమహోగ్రగరిష్ఠుఁడయి యెల్లవరిష్ఠుల మేఘవాహన
ప్రష్ఠకనిష్ఠులం గెలిచి బాధలఁ బెట్టు లఘిష్ఠబుద్ధియై. 128

చ. ఎఱుఁగుదు నైన వాని హరియించుటకున్ సమయంబుగాదు ముం
దఱ నీకనాకు భక్తుఁడని నందనుబాధలఁ బెట్టినప్పుడే

సతిముటీ దైత్యవల్లభుని సంతసుఁజేర్చెద నిక్కమింతలో
వెఱవకుఁడన్న వేడ్క విసువీథికి మ్రొక్కుచుఁ బోయి రంతటన్. 129

సీ. ప్రత్యర్థిసురరాజ భయములతోఁగూడఁ దళుకులేఁజెక్కులు పలుచఁబాఱె
మనుజాశనీముఖ మలినసూచకములై కుచచూచుకంబులఁ గూడె నల్పు
వనజాక్షి భక్తివృద్ధినిదర్శనంబయి యనవరతంబు మధ్యంబు బలిసె
ఖలకృత్యములు మందగతిఁ గాంచుననురీతి సమదేభయానంబు జడనువడియెఁ

తే. బతి హరిద్వేషి యితని సంగతి గొఱంత
యనుక్రమంబున రతివాంఛ యలఁతి యయ్యె
గర్భతేజం బనంగ నంగంబు మెఱసె
దివ్యదౌహృదవతికి దైతేయ సతికి. 130

తే. ఆగమపురాణములు విను ననుదినంబు, నంబుజోదరు భావించు నాత్మలోనఁ
బ్రాణసఖులకు ధర్మమార్గములు దెలుపు, జలజలోచన యాపన్నసత్త్వయగుట.

క. ప్రాద్దులనెల నంతట నమ్ముద్దియ యనవద్యలగ్నమున మేనిజిగిం
బ్రొద్దులనెల గెలువఁగనగు, ముద్దుకుమారకునిఁ గనియె మోదము మీఱన్.

తే. తనయలాభంబునకుఁ బ్రమోదంబుఁ గాంచి, కనకకశిపుఁ డొసంగెను గనకకశిపు
ముఖ్యవస్తులు భూదేవముఖ్యులకును, జెఱలువిడిపించె జేజేలచిగురుఁబోండ్ల.

క. జనకుని తొలుతటి పుణ్యం,బున వగసుతుఁ డౌదవుగనుక పూర్వపుజన్మం
బున హరిగొలిచిన పుణ్యమె, తనయుండై పుట్టెనపుడు దైత్యేంద్రునకున్. 134

తే. అటులుఁ గాకున్నఁ బ్రభవించునపుడె జ్ఞాన
భక్తివైరాగ్యములతోడఁ బ్రభవ మొందు
బాలకుల వింటిమే భూమిపాలతిలక
చెప్పఁ జిత్రంబు ప్రహ్లాదు చిత్తశుద్ధి. 135

తే. ఎందు విందునొ గోవిందనింద దైత్య, మందిరమునందు ననుశంక డెందమంద
రెండుచేతుల గట్టిగా రెండుచెవులు, మూసికొనిపుట్టె దైతేయ ముఖ్యసుతుఁడు.

మ. జననీగర్భ సముద్భవంబయిన విజ్ఞానంబు దీపంబురీ
తిని శూర్పానిలసంగతిం బొలియు [1]నెందేని లోకవ్రజం
బునకుం దైత్యకుమారు జ్ఞాన మటులం బోకెంతయుఙ్ రూఢమా
టను దావానల లీలఁబెంచె నరిషడ్వర్గాటవుల్ ప్రగ్గఁగన్. 137

తే. అంధకార నిరాకరణాభిరామ
కిరణములతోడ నుదయించు నరుణుకరణిఁ
బ్రశ్రితా జ్ఞానహరణ కారణము లైన
యమల గుణములతోఁ బుట్టె నసురసుతుఁడు. 138

---

[1] నెందే సర్వజీవ వ్రజం.

మ. భళిరా నేఁడు ప్రసంగ సంగతులచేఁ బ్రహ్లాదుఁ గీర్తింపఁగాఁ
గలిగెన్ జిహ్వపవిత్రమయ్యె వినువక్కాణింతుఁ దద్బాల్యచే
ష్టలు భక్తి న్వినువారి కందఱికి విజ్ఞానంబు వైరాగ్యముల్
జలజాక్షుశుభక్తియుం గలుగు నాశ్చర్యంబుగా భూవరా. 139

తే. డోలికాకేళి సల్పెడువేళ నుపరి, భాగమణిగుచ్ఛమునను దీపంబునందు
దృష్టినిల్పెడు హృదయదేదీప్యమాన, పరమహంసత్వమును మదిఁ బదిల మగుట.

ఉ. పూని కడానిడోలికను బొత్తులలోఁ బవళించియుండు హరి
ధ్యానపరాయణుండు ప్రమదాశ్రులు పూనఁగఁ జూచి నెచ్చెలు
ల్దేనియమోవిపై నగవు దేరెడు గం దడియంట నేల యెం
తేనియు విస్మయంబని గణింతురు కాంతురు మాటిమాటికిన్. 141

క. పొత్తులలోఁ బవళించిన, యత్తఱినూరుపులు నిలువ నంతర్దృష్టిం
జిత్తము హరిహత్తించిన, యుత్తముఁ గనుఁగొన్న దాదు లుంకుదురుమదిన్.

తే. అమ్మ బువ్వఁబెట్టు మనఁ డోకనాఁడైనఁ, గన్నతల్లి పైఁడిగిన్నెలోనఁ
బాలు నన్నమిడిన బత్తితోఁ గృష్ణార్పి, తంబుచేసి మెసవు దైత్యసుతుఁడు. 143

క. రారా ననుఁగనుతండ్రీ, రారా నాముద్దులయ్య రారా యనుచుం
గూరిమిని దల్లి పిలిచినఁ, జేరంగాఁబోఁడు విష్ణు చింతాపరుఁడై. 144

తే. జనని తోనుండి యిదిగో నాస్వామి వచ్చె, ననుచు డిగ్గనలేచిసాష్టాంగమెఱఁగి
దేవ రక్షింపు మంచు నుతించువాఁడు, గాన మొనరించు నేడుచుఁ గానకున్న.

మ. జనకుం డయ్యలు విద్దె మేది యనఁ గృష్ణా రామ గోవిందయం
చు నటించుం గరతాళవైఖరులతో జోడందియ ల్మ్రోయఁ జ
క్కనిలేఁ జెక్కుల ముద్దిడాయలరుచుల్ గన్పట్ట బాలేందుఁ బో
లినఫాలంబున రావిరేక గదలన్ లీలావిలాసంబులన్. 146

వ. ఇవ్విధంబున దినదినప్రవర్ధమాన దానవాహిత పదారవిందా నూనధ్యానామృ
తపానంబున దరీదృశ్యమాన ప్రపంచ మంతయు మఱచి విదళితదేహాభిమానుం
డగుచు నున్మత్తుని తెఱంగున స్వేచ్ఛాలబ్ధాశనాచ్ఛాదనుం డగుచు నితరకృ
త్యంబు లుడిగి యాత్మాయత్తచిత్తంబున నవధూతవృత్తిని వర్తిల్లుపుత్రకునిం
గని తదీయజనకుండగు కనకకశిపుఁడు చింతాక్రాంతుఁ డగుచు శుక్రకుమారు
లగు చండామార్కులం బిలిపించి యిట్లనియె. 147

క. మునిపుత్రులార నాతన, యునిఁ గంటిరె వీనికేమి యున్మాదంబో
ఘనమగు భూతము పట్టెనొ, వినిపింపుఁడు వీనిమహిమ వింత యటన్నన్. 148

క. దానవనాయక చదివినఁ, గాని వివేకంబు రాదు గావున మేమే
వీనిఁ జదివించి మతిగల, వానిం జేసెద మటంచు వారు దదాజ్ఞన్. 149

వ. ఒక్కసుముహూర్తంబున దైతేయతనూజాతుని మంగళస్నాతునిం గలధౌతపరిధానసమేతునిం గలధౌతరమణీయమణిభూషణాన్వితునిం గావించి యనేకశతసహస్ర దైత్య దానవ రక్షోఽసుర కుమారవర్గంబుతో బహువిధతూర్యఘోషంబులుం బోరుకలంగ రత్నఖచితకనకమండపాభ్యంతరంబున సకలసురాసురబల కలకలంబులు సెలంగ విఘ్నేశ్వరపూజామహాత్సవం బొనరించి 150

ఆ. మౌనిపుత్రు "లోన్నమశ్శివాయ"యటంచుఁ, బసిఁడిపళ్లెరమునఁ బొసఁగ వ్రాసి యుచ్చరించుమనిన నోం "నమోనారాయ, ణాయ"యనియె దైత్యనందనుండు.

క. అనిన నృతిరాయుం జదివిరి, చినయట్లనె చదువ లెస్స శిక్షింపక చెప్పినరీతిఁ జదువఁడనిగ్రహ, మునకుం దోడ్తెచ్చి శుక్రపుత్రకు లచటన్. 152

క. చదివించిరి మునుపటివలెఁ, జదివిన మాటాడ నీకుఁ జనునే మాతో నిదియేమి యనిన మాధవ, పదభక్తుం డసియె మిగులఁ బ్రావీణ్యమునన్. 153

ఆ. ఆజహాతాది సేవ్యుఁ డఖిలలోకేశ్వరుఁ, డచ్యుతుండు గలుగ నన్యదేవభజనమేల యనుచుఁ బలికితి మీతోడ, మాఱుపలుక నేను మానులార. 154

మ. అనిన న్నీకిది బుద్ధిగాదు దనుజేంద్రారాతి వర్ణింపఁగాఁ
జనునే యీచదువింతయైన వినిన న్సైరించునే నేఁడునీ
జనకుం డాహరిఁ జెప్పనంచు శ్రుతులు న్శాస్త్రంబులు [1]న్గాల్పఁగాఁ
గనవే మానుము వైరిపక్ష మిదియింకన్ దైత్య రాజార్భకా. 155

క. అనుచు బుద్ధులు సెప్పుచు నహరహంబు, నీతిశాస్త్రంబు లెఱిఁగింప నీరజాక్షుచరణవిన్యస్తచిత్తుఁడై చదివె జ్ఞాని, కర్మమొనరించు గతి ఫలాకాంక్ష లేక. 156

తే. దానవేశ్వరుఁ డొకనాఁడు తనయు చదువు, వినవలయునంచు నప్పాచివినతుఁడైన వాని నక్కునఁ జేర్చి భావంబు సెలఁగఁ, గనకపీఠికనుంచియిట్లను చుఁబల్కె. 157

తే. నీవు చదివిన చదువులో నికరమైన, పద్యమొక్కటి చదివి యేర్పాటుగాఁగ నర్థ మెఱిఁగింపుమనినఁ బ్రహ్లాదుఁడనియెఁ, దండ్రి వినిపింతువినుమంచు చిత్తంబునిలిపి

క. కడివెఁడు పెరుఁగుఁ జిలికి ప, ట్టెఁడునవనీతంబు గాంచు తీవిని నేస్తుఁడు వేదశాస్త్రములలోఁ, బదసితి నొకసార మసురపాలక వినుమీ. 159

క. అన సారమెఱుఁగనేర్చితె, తనయా యని చుంచుదువ్వి తద్దయుఁ బ్రేమంబున నేది సారాంశము, వినిపింపు మటన్న దైత్యవిభునకు ననియెన్. 160

క. శారీరకాంతివిజితమ, సారము భక్తావనైకచాతుర్యదయా సారము ఖలభీకరభుజ, సారము హరితత్త్వ మొకటి సారము తండ్రీ. 161

మ. చలపర్ణాంచలచంచలంబయిన సంసారంబుసారంబుగాఁ
దలపంజాల నితప్ప సేయుటను గాంతాపుత్రసంమోహాశ్రం

1 న్గాల్పఁగా.

ఖలికాద్వంద్వ నిబద్ధులై గృహమవాకారానిరోధా ప్తినా
కులుశౌహారు వారీయటంచు విభు నాక్రోశింప మోక్షం బగున్. 162

సీ. అనుమాట చెవినాట నాగ్రహావ్యగ్రుఁడై యసురనాయకుఁడు శుక్రాత్మజులను
గనుఁగొని యోయాచార్య తనయు లంచును మిమ్ముఁ జాల నెమ్మదినమ్మి బాలకునకు
నీతిశాస్త్రము దెల్పి నిపుణునిఁ గావింపుఁ డని వేఁడుకొనిన మీరటులు సేయు
వారమంచును నాకుమారుఁ దోడ్కొనిపోయి వ్రతిపక్షమతులైన ప్రల్లదములు

తే. గఱపితి రెయంచు మిగుల మార్గ్యంబుతోడ, నసిజరీలనదూసి దైత్యాధినేత
బ్రాహ్మణుల బ్రేయఁబూనఁ జేపట్టి పట్టి, గిట్టతన ముట్టిపడ నిట్లు దెలిపె నపుడు.

తే. ఎవ్వఁడు వసించు జనములహృదయతటుల, నట్టివిష్ణుండు శిక్షకుం డఖిలమునకు
నసురనాయక యాపరమాత్మ దక్క, నెవ్వ రెవ్వరిచే సాధ్యు లెన్న నసిన. 164

తే. జగదధీశుండ నైన నాసమ్ముఖమున, వేఱె యొక్కని విష్ణుఁడు విష్ణుఁ డనుచు
మాటిమాటికిఁ దలిపెద వోటలేక, విష్ణుఁ డన నెవ్వఁడోరి వివేకహీన. 165

తే. అరయ నెవ్వఁడు చిద్రూపుఁ డగుచు వెలయు
జగము లెవ్వనిచేఁ గల్గు సంతతంబు
విశ్వ మెవ్వనిరూపమై వెలయుచుండు
నతఁడు విష్ణుండు పరమేశుఁ డతఁడు తండ్రి. 166

క. ఓరి శరీర మొల్లవా, యేరా పరమేశ్వరుండు నేనుండఁగ నె
వ్వారిం బరమేశ్వరుఁ డని, సారెకుఁ బలికెదవు బుద్ధి సాలదొ నీకున్. 167

తే. ప్రజలకును నీకు నాకును బ్రహ్మమైన, యట్టి విష్ణుండు పరమేశుఁ డతఁడె ధాత
యాతఁడె విధాత యీరకె యలుగనేల, సుప్రసన్నుఁడ వగుము రక్షోవరేణ్య.

క. అతిపాపాత్ముం డెవ్వఁడొ, మతిహీనుండైన నీని మది నెలకొనియెఁ
సతతం బటుగావున నీగతి దుర్భాషలు వచింపఁ గడఁగెన్బలుచున్. 169

తే. అయ్య వినవయ్య నాహృదయంబునందె
కాదు నీయందు సకలలోకములయందు
నుండి విష్ణుండు నయ్యె ప్రయోజనములు
దానె గావించు నెపుడు స్వతంత్రుఁ డగుట. 170

క. అనఁబండ్లు గీఁటి రోషం,బునఁ గన్నఱచేసి పలలభోజనుఁడు తన
స్తనయుల కొప్పించెం దనయుని శిక్షయొనర్ప వారియొద్ద నందున్. 171

తే. మఱియుఁ గొన్నాళ్లు చదివిన మనుజభోజి
మఱలఁ బిలిపించి యెయ్యది మంచిపద్య
మొకటి వినిపింపుమనిన లోకోత్తరుండు
దెలిపె నిటులని పలుకులఁ దేనె లొలుక. 172

తే. తలఁప నెవ్వనివలనఁ బ్రధానపురుషు, లైరి యెవ్వనివలనఁ జరాచరంబు
గలిగె సర్వనిదానమై వెలయు నెవ్వఁ, డట్టి విష్ణువు సుప్రసన్నాత్ముఁ డగును.

సీ. తుదఁ గెంపుచాయలు దొరయని ధవళాబ్జదళముల గేరు నేత్రములతీరు
గరుడపచ్చవిజాతిగా యంచు నిరసించి మెఱయంగఁజాలు నెమ్మేనిడాలు
కనుబింబమునఁ బద్మకన్యకన్యాయుక్తిఁ బ్రకటించు నీటిమానికముమించు
దనుసీల భూధరంబునకుఁ గైరికదీప్తి గలుగఁజూపట్టు బంగారుపట్టు

తే. పాలితాంభశ్చరాదన భద్రకుంజ, రోరుకర సూచనాచారు లూరువులును
బ్రబల నామానసంబునఁ బ్రతిఫలించు, శ్రీమనోహరుఁ డెపుడు రక్షించుఁగాత.

మ. అనిన న్భగ్గునమండి దైత్యపతి యాహా యోరి నే నెంత చె
ప్పిన నీమార్గము మానవైతి విఁక నీబింకం బడంగింతు నే
నినుఁ బోనిత్తునె యంచు దైత్యభటుల న్వీక్షించి పుత్త్రుం డటం
చును గొంచించక వీని నొంచుఁ డిపుడంచు న్మద్ర వాలించినన్. 175

శా. ఓహో హో! యిదియేమియంచు సభలో నున్నట్టి దైత్యాధిపు
ల్హాహాకారమునం గలంగుచును దైత్యస్వామి నేఁ డక్కటా
మోహం బించుక లేక పుత్త్రునెటుల న్మొత్తించెఁ బంచె న్పితృ
ద్రోహం జేటకిఁ జేసె వీఁడని దురుక్తు ల్వల్కుచుం జూడఁగన్. 176

తే. ఊడిగంబులు గావించుచున్న సురలు, విష్ణుభక్తున కిటువంటి వెత ఘటిల్లె
ననుచుఁ గన్నీరు [1]నించుచు నవనతాస్యు, లగుచు నుండిరి యేమను గాదనఁగలేక.

శా. ఆవార్తల్విని గుండె భగ్గురన మూర్ఛాక్రాంతయై తల్లి శో
కావేశంబున హా కుమారక మహోదారా శుభాకారకా
నీ వీపాటున కోర్తువే యనుచు నెంతేఁ దావిలాపింపఁ ద
ద్రావం బంతిపురంబు నిండికొనె నంతం దైత్యు లత్యుద్ధతిన్. 178

తే. పరశుతోమర ముద్గరప్రాస భిండి,వాల శూలాదిసాధనాఢ్యు లగుచు
వేలసంఖ్యలు పొడువరా వెఱపులేక, నిట్లనుచుఁ బల్కె నాదానవేంద్రసుతుఁడు.

క. మీయెడ నాయెడ మీచే, నాయుధము లయందు నిందిరాధిపుఁ డెపుడుం
బాయం డటుగావున మీ, యాయుధములు నన్ను నొంపవని పల్కుటయున్.

సీ. అడిదంబు జళిపించి మెడమీఁద వైచిన నదిఖణిల్లనుచు రెండయ్యె నపుడు
శూలంబు దిగిచి వక్షోవీథిఁ బొడిచిన ముమ్మొన లొక్కట మురిసిపడియె
గదచేత నొక్కఁ డంగంబు బిట్టుగ మోదఁ దుత్తుమురయ్యెఁ దోడ్తోడ నదియు
సింగాణికోలలు చేదినఁ దఱచుగా నవియెల్ల విఫలంబు లగుచుఁ బడియె

తే. మఱియు నేయాయుధంబుల మనుజభుజలు, నొప్పిగా వింపఁజూచిన నొవ్వఁడయ్యెఁ
గఱకుసానలఁ గెంపుగాఁ గలుగడాని, చికిలియగురీతి మెఱసె బాలకుని మేను.

---

1 కన్నీరు గ్రక్కుచు.

తే. దనుజనాయకుఁ డంత నందనునిఁ గాంచి, బాల యీలీల నూరకె జాలిఁ జెంద
నేల యిఁకనైన హరియంచు నెంచకున్న, నభయమిచ్చెదనన్నఁ బ్రహ్లాదుఁ డనియె.

క. తనపేరు దలఁచినంతనె, జననాదిభయంబు లుడుపఁజాలినహరి నా
మనమునను నుండఁగఁ దండ్రీ, ననుఁ జెందునె యాభయంబు లనాథుసిభంగిన్. 183

క. నావుడు విని యింకనునీ, కావరమడఁగదె యటంచు ఘనరోషమునన్
దేవారి తక్షకాదుల, రావించి కుమారునిం గఱవఁ బనుచుటయున్. 184

మ. నిజదంష్ట్రాగ్ని సమేధమానవిషవహ్నిజ్వాలికామాలికల్
త్రిజగద్దాహము సేయఁగాఁ గదిసి దైతేయార్భకుం బాదముల్
భుజము ల్ప్రక్కలు బిక్కలుం గఱచె నాభోగీంద్రము ల్గల్గడన్
భుజగారాతిహాయస్మృతి న్మఱచె మేనుం బాలుఁ డాహ్లాదియై. 185

క. అతిముఖ్యేఁ దొమ్మిదికోటులు, నలువది వేలైన తక్షకాదిమహాహు
ల్కఱకుం గోఱలవిషములు, దొలుఁగఁ గనీరీతిఁ గఱచి తూలుచునంతన్. 186

క. పడగలగలరత్నంబులు, గడఁబడ నోడలుడుక దంష్ట్రికలు పొడిపొడిగాఁ
గడుబాములకున్ లోనై, గడుసరిపాములు దొలంగఁ గడురోషమునన్. 187

మ. దనుజాధీశుఁడు పంప నంతటను దిగ్దంతావళేంద్రంబులం
గొని డీకొల్పిన దద్గజంబులు మదోద్వేగంబునన్ దైత్యపు
త్రుని దుండంబులఁ జుట్టి రాఁదిగిచి తొట్రో ధాత్రిపైవైచి త
ద్ఘనవక్షఃస్థలి గ్రుమ్ముచో విఱిగె దంతంబు ల్విచిత్రంబుగన్. 188

మ. అంత న్బాలుఁడు దండ్రిఁ జూచి దనుజేంద్రాధ్యక్షుకం టే శచీ
కాంతస్ఫారకఠోరవజ్రతులితాకారంబులౌ సర్వది
గ్దంతీంద్రంబుల దంతముల్విఱిగె మద్వక్షంబునం దిట్టి య
త్యంతాంగద్రఢిమన్ హరిస్మరణమాహాత్మ్యంబుగా నెన్నుమీ. 189

మ. అనినం బాలక యేల ప్రేలెదవు పోరా యెంత నీసత్వమం
చును దిగ్దంతులఁ దియ్యగా బసిచి రక్షోవీరులన్ హెచ్చుగా
ననలంబుం దరికొల్పుమంచుఁ బవమానా వీని శోషింపుమీ
వని పంపం దనుజాత్మజుండు శుచియం దారూఢుఁడై యిట్లనున్. 190

సీ. శ్రీమించు గ్రొమ్మావిచిగురు గుంపులు నలుగడఁ దోరణంబులు గట్టినట్లు
నిండుపున్నమనాఁటి నెలవిచ్చుచెంగల్వ విరుఁ మేల్కట్లుగావించినట్లు
బాలభానుప్రభం బ్రహసించు నరుణాబ్జపత్త్రము ల్పఱుపుగాఁ బఱచినట్లు
తావి గల్గిన బంధుజీవప్రసూనము ల్సెసగాఁ జైసి వర్షించినట్లు

తే. చల్లఁగాఁ దోఁచుచున్నది సకలదిశలఁ, బీనపవమాన జాజ్వల్యమానదహన
కీలజాలంబు తొణ్యంబుగీలుకొల్పి, తాపమొనరింప ఁడంతైన దానవేంద్ర. 191

వ. అనిన దదీయవచన రచనాదోహదధూమస్తోమ పోషితరోషదావాగ్నిశిఖా
పరిపక్వ ప్రసవపత్త్రనిదర్శ దర్శనారుణ్యంబున బాలుం గనుంగొనుచున్న దను
జపాలు న్విలోకించి భృగునందను లమందమృదుమధురసల్లాపంబుల సంస్తుతిం
చుచు నిట్లనిరి. 192

ఉ. ఏమిటికింతకోప మసురేశ్వర నీసుతుఁ డింతెకాని నీ
డేమిపరుండె మున్న ఫలియించెఁ గదా మిషయేల దేవసం
గ్రామమునందె యింక నిటఁ గారణమేమి శమింపఁ జేయుమీ
సామవచోవిశేషముల సాధునొనర్తుము బాలు నిత్తఱిన్. 193

క. నానోపాయంబుల నీ, సూనునకుం బుద్ధిసెప్పి చూచెదమటుగా
దేని హరింతుము మాహో, మానలమునఁ గృత్య దెచ్చి యద్భుతలీలన్. 194

క. అసికనకకశిపు ననుమత, మున బాలునిఁ దోడుకొనుచుఁ బోయిరి గేహం
బునకుఁ శుక్రకుమారులు, నెనరున దద్గేహమునను నెలకొనియతఁడున్. 195

క. గురువులు సెప్పినరీతి, న్నిరతముఁ బఠియించు రాజనీతిని మఱియా
గురువులు లేనియెడ న్బా, లురకు న్హరిభక్తి వత్సలుండై తెలుపున్. 196

తే. గురువు సెప్పినచదువెల్లఁ గుటిలమనుచు, నెల్ల సంసారమును దుఃఖహేతువనుచు
విష్ణుఁడే సేవ్యుఁ డంచును వివిధగతులఁ, దెలిపి లోఁ జేసికొనియె బాలురను దనకు.

తే. ఇటుల బాలుర బోధించు టెఱిఁగి గురుఁడు
దనకుఁ జెప్పిన విబుధారి గినుకతోడఁ
దనదుపట్టికి విషమిడుఁ డనఁగ వారు
నన్నపానంబులను హాలహలము నిడిరి. 198

ఉ. శ్రీమదనంతయందు నభిషిక్తముసేసి విషాన్నమెల్ల నెం
తేముదమొప్పఁగా మెసవె ధీరుఁడు దైత్యకుమారుఁ డట్టిచో
నేమివికారముం బొరయఁ డెప్పటికన్నను దృప్తిఁ గాంచె ను
ద్దామహాలాహలం బుదరధామమున న్వసియించె నత్తఱిన్. 199

ఉ. ఆమహిమంబు సూచి దనుజాధిపుఁ డెంతయు భీతచిత్తుఁడై
తామస మేల యింకిటను దైత్యపురోహితులార వీనికిం
కేమిట బుద్ధిరాదు సృజియింపుఁడు కృత్తినటంచుఁ బంప నా
భూమిసుధాశను ల్మఱియు బుద్ధులు చెప్పుచుఁ జేరి బాలకున్. 200

మ. అతిముఖ్యంబు భవత్కులంబు జనకుం డన్నం త్రిలోకేశ్వరుం
డతులైశ్వర్యము వేత్తె తెల్పఁగల దేలా విష్ణుసేవింపఁగాఁ
బితృసంసేవ సమస్తలోకపతివై పెంపొందరాదే మహా
క్రతువుల్సేసి జగజ్జయింపఁ గనవచ్చున్ దైత్యచూడామణీ. 201

మ. అనినం దైత్యసుతుండు భూమిసురులారా వంశము న్ముఖ్యమా
జనకుండుం బలి మూఁడులోకములకున్ స్వామీ దేవతల్ గొల్తు రే
నును సేవించెద గౌరవంబున ననంతుం గొల్వ నద్దన్న మా
నను నాకుం బురుషార్థదాయకుఁడు శ్రీనారాయణుం డెమ్మెయిన్. 202

చ. అనవుఁడు శుక్రపుత్రులు దురాగ్రహమెచ్చఁగ నోరిదుర్మతీ
యనలభయంబు మాన్పి దనుజాధిపు వేడుక నిన్నుఁ దెచ్చి యే
యనువున బుద్ధిచెప్పిన నహంకృతిచే విననొల్ల వింక నో
ర్చిన దనుజేశ్వరుం డలుగుఁ గృత్తి సృజించెద మన్న నవ్వుచున్. 203

క. మీరెవ్వరు రక్షింపఁగ, మీరెవ్వరు శిక్షసేయ మిమ్మును నన్నుం
గారుణ్యంబునఁ బ్రోవఁగ, శ్రీరమణుం డున్నవాఁడు చింతిల నేలా. 204

తే. అనినఁ బ్రహ్లాదుఁ జూచి బ్రాహ్మణులు మాకు
బుద్ధిచెప్పఁగ వచ్చితె పోరడ యనుచు
నలిగి యభిచార హోమంబు లాచరింపఁ
గృత్య జనియించె హరణైక కృత్య యగుచు. 205

సీ. విరియఁబోసిన నల్లవెండ్రుక ల్మొగులులో గిరిగొను మెఱుఁగుఁదీఁగెల ఘటింప
మద్యపానవిఘూర్ణ మానలోచనములు వినువీథి నంగార వృష్టి గురియ
నాజానులంబివక్షోజ తాడనములఁ గులధరాధరంబులు గూలఁబడఁగఁ
జరణఘట్టనముల సైరింపఁగాలేక మ్రొగ్గ శేషునితోడ దిగ్గజములు

తే. కహకహార్భటి బ్రహ్మాండ కటము పగుల, నోట నిప్పులు గ్రక్కుచు సాటిలేని
యుదుటు మీఱంగఁ బ్రహ్లాదు హుంకరించి, లావు మీఁబూని చేతిశూలము రువైచె.

క. వైచిన నదియును నిఖిలా, శాచక్రము గ్రాఁగఁ దాఁకి చక్రిసమేతం
బౌచిన్ని వాని హృదయము, పైచర్మము దూఱలేక భగ్నం బయ్యెన్. 207

తే. అది విలోకించి కృత్తి కోపాత్మ యగుచు
గెరలి హరిభక్తుపైఁ బ్రయోగింపఁ దగునె
పాపులార యటంచు నా బ్రాహ్మణులను
దవిలి తపియింపుచును మ్రింగఁ దఱిమికొనఁగ. 208

క. వెఱపింపఁబోయి వెఱచిన, తెఱఁగున దందహ్యమాన దేహులగుచుఁ జే
చ్చెరఁ బరువిడు విప్రులముం, దఱఁగని బ్రహ్లాదుఁ డప్పుడు దయదైవారన్. 209

మ. గరళాహీంద్ర గజాగ్ని వాహములచేఁ గారింపఁగా నచ్చిన
ప్పురుల న్మైత్రిని గాంతు నేని త్రిజగత్పాలుండ వీవైన నో
హరి సర్వాత్మక విశ్వరూప పరమాత్మా వీరి రక్షింపవే
త్వరగా నంచు నుతింపఁ గృత్తి సనె నంత న్భూసురు ల్బ్రదుకన్. 210

తే. అర్భకునిఁ జేరి యప్రతిహతబలంబు, నతులితైశ్వర్య పుత్త్రపౌత్త్రాభివృద్ధి
ప్రబల వర్ధిల్లు నీవల్ల బ్రతికినార, మనుచు దీవించి పొగడుచు నవనిసురులు.

మ. చని యాకృత్తి విధానముం దెలుప నాశ్చర్యంబుతో నప్పుడే
తనయుం బిల్వఁగనంపి దైత్యపతి పుత్త్రా యిట్టిమాహాత్మ్య మెం
దును గానన్ మఱి నీకుఁ గల్గుటకు మందో మంత్రమో తెల్పుమా
యనఁ బ్రహ్లాదుఁడు దండ్రితో ననియె నయ్యా లేదనం జెల్లునే. 212

సీ. తాపత్రయాగ్నిసంస్తంభనం బశ్రాంత మదవదంతశ్శత్రు మారణంబు
కమనీయగుణగణాకర్షణం బాజన్మ సంచితదుష్కృతోచ్చాటనంబు
సజ్జనవశ్య మజ్ఞానభూతనివారణము దుర్విషయ విషనాశనంబు
దుఃఖశోషణకరు సంతోషవృద్ధికరంబు ముక్తికాంతామణి మోహఘుటిక

తే. యొక్కమంత్రంబు నదియును నొకటి రెండె
యక్షరములు పురశ్చరణాదిబహుళ
యత్నములు లేక ఫలియించు నట్టి దెట్టి
దనిన శ్రీహరియను నామ మసురనాథ. 213

తే. ఔషధంబున నొకవింత యౌషధంబు, భక్తితులసీదలంబు శ్రీభర్తపాద
తీర్థమును పానముగఁ జేసి దినముసేవ, సేయుదును భవరోగము జీర్ణమంద. 214

మ. అనిపల్కన్ వినియోజనోన్నతమహాహర్మ్యాగ్ర సంస్థాయియౌ
దనుజుం డచ్చటనుండి పుత్త్రకుని గ్రిందం ద్రోచినన్ శ్రీహరీ
యనుచున్ వ్రాలెడి విష్ణుభక్తుని రయంబార న్మహీకాంత మె
త్తనిహస్తంబులు సాచి యెత్తె వెఱఁగందం జూచువా రయ్యెడన్. 215

క. అందునఁగంఠనినందను, చందము గని దైత్యవరుఁడు శంబరుఁ బనుపన్
బృందారక సందోహా, మందభయప్రదములైన మాయలు వన్నెన్. 216

సీ. వీరదానవకోటి విచ్చుకత్తులతోడఁ బొడుపొడుపొడుమంచుఁ బొదివికొనినఁ
గల్పాంతకీర్ణ నిర్ఘాతసంఘంబులు ఫెళఫెళఫెళమంచుఁ బెటిలిపడిన
నభ్రంకషంబులై యంభోధివీచికల్ ఘుళఘుళఘుళమంచుఁ గప్పికొనిన
శాకినీభూతపిశాచవేతాళము ల్కహకహకహమంచుఁ గదురుకొనిన

తే. మఱియుఁ గోటులసంఖ్యలౌ మాయలెన్ని
గనిన వెఱవక హరిహరి యనుచునుండె
బాలుఁ డప్పుడు శ్రీహరివంపచక్ర
కమలపతివచ్చి మాయాంధకార మణఁచె. 217

మ. మాయలు మాయమైనఁ గని మానుఁడె యంచును శోషకాఖ్యమౌ
వాయువు నంపఁగా దితిజవల్లభుఁ డత్తఱి శోషకంబు ద

తాల్వాయముసొచ్చి శైత్యమును గాఢతరోష్ణము నూప నెమ్మదిం
బాయని చక్రితత్పవన పారణజేసెను బాలుఁ డత్తఱిన్. 218

తే. ఎన్ని బాధలు పెట్టిన నన్ని బాధ, లచ్యుతస్మృతి చేతనే యపనయించి
గురుగృహంబున నెప్పటికరణి నీతి,శాస్త్రమంతయుఁ జదువ నాచార్యసుతుఁడు.

చ. ప్రమదముమీఱ దజ్జనకుపజ్జకుఁ దోడ్కొనిపోయి దానవో
త్తమ మతిశాలివై చదివె దైత్యగురూదిత నీతులెల్ల నీ
కొమరుఁ డటంచుఁ దెల్ప నయకోవిదరమ్మని చేరఁబిల్చి యం
కము పయినుంచి నీతి వినఁగావలెఁ దెల్పు మటన్న నిట్లనున్. 220

చ. చదివితి నీతియందు నొకసారము లేదది యప్రయోజనం
బది యెటులన్నఁ దెల్పెద హితాహితభేదము దెల్పునందు నీ
హృదయమునందు నాదు మది నెల్లదయందు ముకుందుఁ డుండఁగా
సదమలనీతి నెవ్వరికి శత్రులు మిత్రులు దైత్యవల్లభా. 221

మ. ఇది వ్యామోహక శాస్త్ర మందుల ఫలంబేమున్న దీనీతిసం
పదను స్వేతువుగాదు పూర్వజనన ప్రాగబ్ధకర్మంపుసం
పదకు న్కారణ మెన్న నీతిపరుఁ డాపన్నుండుగా మూర్ఖసం
పదల న్మించఁగఁ గాంచవే తెలియదే ప్రత్యక్ష మెవ్వారికిన్. 222

సీ. కావ్యతార్థము లిచ్చు కల్మి గల్గిననేమి దండిశాత్రవులుపై నుండిరేని
దండిశాత్రవకోటి తలలు మెట్టిననేమి భోగపాటవము మైఁ బొదలకున్న
భోగపాటవము మైఁ బొదలియుండిననేమి దేహ మాకల్పంబు దృఢముగామి
దేహమాకల్పంబు దృఢమైనఁదా నేమి కల్పాంతరమున భంగంబుగనుట

తే. తలప నివి దుర్లభంబులు గలిగె నేని, యప్రయోజన మాసించి యలయనేల
శాశ్వతానంద పదకాంక్ష సంతతంబు, హరినిగొల్చుట మేలు దైత్యాధినాథ.

మ. అన దంతావళ బృంహితంబు విని శైలాగ్రంబుపైనుండి పై
కొనుసింగంబు తెఱంగుదోఁపఁ బరుషక్రోధానలాభీల లో
చనుఁడై దిగ్గున గద్దెడిగ్గి సుతువక్షఃపీఠి దన్నెం బదం
బున దైత్యేంద్రుఁడు విప్రచిత్తిముఖ లౌ మూర్ఖుల్విలోకింపఁగన్. 224

తే. తన్ని యంతటఁ బోక యద్దానవేంద్రుఁ, డాగ్రహానల శిఖలచే నఖిలలోక
దాహ మొనరించురీతి నుదగ్రుఁ డగుచుఁ, బలికె నిట్లని భీషణభాషణముల. 225

ఆ. ఓయి విప్రచిత్తి యోయి విధుంతుద, బాలు నాగపాశ బద్ధుఁ జేసి
కడలి వైచిరండు గాకున్న వీని వ,శంబె యనుసరించు దైత్యకులము. 226

క. అని పంప నిలింపాహితు, లనుకంప యొకింతలేక యాప్రహ్లాదు
న్ఘన నాగపాశబద్ధుని, నొనరిచి గ్రాహోగ్రమహామహోదధి వైచన్. 227

మ. దితిజాధీశకుమారశేఖరుఁడు మధ్యేవారిధిం గ్రుంకి యం
దతిశక్తిం బొరలంగ వారినిధి వేలాతీతకల్లోల సం
హతుల న్భూతలమెల్ల నిండిన నిశాటాధ్యక్షుఁ డుద్భ్రాంతుఁడై
యతివేగంబున భృత్యులం బిలిచి సాహంకారుఁడై యిట్లనున్. 228

సీ. తపియింపఁ బోయి తాఁ దపియించె శుచి శోష సేయఁగఁబూని శోషించె గాడ్పు
భేదించు శస్త్రముల్ భిన్నంబులయ్యెను జిలువలు గఱచు దంష్ట్రికలు విఱిగెఁ
బొడిచిన దిగ్గజంబుల దంతములు వ్రీలె మాయలన్నియు మటుమాయలయ్యెఁ
గుక్షిఁ జొచ్చిన కాలకూటంబు జీర్ణించెఁ గృత్తికృత్యంబు లకృత్యమయ్యెఁ

తే. గాన వీనికి నెందును హానిలేదు, జలధిమధ్యంబులో వైచి శైలతతులు
బైనిఁగట్టింపుఁ డాక్రిందఁబడి సహస్ర,వర్షములకైనఁ బ్రాణముల్ వదలు జడుఁడు.

క. అని పంప భటులు ప్రహ్లా,దుని జలధిన్వైచి పైని దొడ్డో వెయి యో
జనములపట్టు మహా హా,ర్యనికాయంబులను గట్టి యరిగిన పిదపన్. 230

సీ. పరుష పన్నగపాశ బద్ధుఁడై పాథోధిఁ బడియును దైతేయబాలకుండు
మధ్యాహ్నవేళ నిర్మల మనోజ్ఞాత్ముఁడై విశ్వప్రపంచంబు విష్ణుఁడనుచు
భావింప నామరూపంబులు నశియించి చిన్మాత్ర మగుచుఁ దోఁచినను దాను
నైక్యమై "బ్రహ్మాహ"మనుబుద్ధి సిద్ధింప నానంద వార్ధినోలాడుచున్నఁ

తే. దనకుఁ దా వీడె నాగబంధములు వారి, రాశి శోషింపఁ గదలె ధరాతలంబు
నంతఁ బ్రహ్లాదుఁ డుపరిబద్ధాద్రిచయము, నేల వడిఁద్రోచి వెలుపలి కేఁగుదెంచి.

క. గగనాద్యుపలక్షణముల, జగముం గని భేదబుద్ధి జనియించినచో
నగి ప్రహ్లాదుఁడనా యని, జగతీశునిఁ బొగడికొనుచు జనకునిఁ జేరెన్. 232

చ. కనుఁగొని విస్మయంబునను గశ్యప నందనుఁ డోరిదుర్మతీ
యనలములోన వైచితి మహావిష మిచ్చితి మాయవన్నితి
న్ఘనఫణిపాశబంధముల గంధిని ముంచితి నేమిసేసిన
న్మనియెద వింతపోవఁగ రమాపతికైనను శక్తిగల్గునే. 233

వ. అని రూక్షేక్షణంబుల నాక్షేపించు రక్షఃకులాధ్యక్షునకుఁ బుండరీకాక్ష భక్తుం
డిట్లనియె. 234

సీ. అతిఘోరతాపత్రయము మాన్పుఘనునకుఁ జిడుగుమంటలఁ జల్లఁజేయుటెంత
మృత్యుభయంబు వారించువైద్యున కహిప్రముఖాపమృత్యువుల్ బాపుటెంత
యఖిలప్రపంచమాయ నడంచుమాయావి కిలదైత్యమాయ మాయించుటెంత
విస్తారసంసార విషరాశి దాఁటించు ధీరునకును వార్ధిఁ దేల్చుటెంత

తే. యేలయజ్ఞానమొదవె దైత్యేంద్ర నీకు, విష్ణుచేఁ గానిపను లెల్ల విశ్వమునను
గాన నద్దేవుఁగొల్చి మోక్షంబుఁగాంచు,మైహికము తుచ్ఛమంచుఁ బ్రహ్లాదుఁడనిన,

నరసింహావతార దండకము. శ్రీనాథపాదారవిందద్వయారాధనాహ్లాదిఁ బ్రహ్లాదు
వీక్షించి యక్షీణ రోషేక్షణుండై యదాక్షిణ్యవృత్తి న్మహోక్షుద్రుఁడై యోరి
దుష్పుత్ర పుత్రుండవే నాకు శత్రుండవే కాక లోకైకజైత్రున్మహాగాత్రు గాంగే
యనేత్రున్ మృషాపాత్రిఁవైయె త్రుంచి యీధాత్రి గ్రక్కొన్న దుర్భావుఁ డే దేవుఁడం
చుం బ్రశంసించె దా దేవుఁ డెందుండురా మున్ను కంఠీరవా కుంఠశౌర్యంబుతో
నల్ల వైకుంఠముం జేరి వైకుంఠుసంజీరి యెందెందునుం గాన కేతెంచనా త్రుంచ
నా కన్న నాకన్న నాకాదిలోకంబులం దొక్కఁ డున్నాఁడె శిక్షింప రక్షింపనున్
దక్షుఁడా త్ర్యక్షుఁడైనన్ సహస్రాక్షుఁడైనన్ స్వచోధ్యక్షుఁడైనన్ మదాజ్ఞన్ బ్రవర్తింపఁ
గాఁ గానవా గానవాచాలతన్ దేవ గంధర్వ కందర్ప వాణీమణుల్నన్ను మెప్పిం
చఁగాఁ గాంచవే యెంచవేలా యవేలాస్మదీయ ప్రభావంబు భావంబులోనైన
నేమాయ నీమాయ దైవంబు నెందుండు దాఁ జూపరా చూపఱుగ్గింపనే దిగ్గన
న్నుగ్గుగావించెద న్నీవు సిగ్గొందఁ [1]బగ్గాడుకోనేల నీవేళనో బాలకా యూరకే
ప్రేలకన్నన్ బరాకన్న నీకన్నచో నేలనున్నాఁడు విన్నాఁడు తన్నాడు వాక్యంబు
లన్నేఁడు నేనాఁడులో లేఁడు దైత్యాళి వెన్నాడు మన్నీని నిన్నిట్టె మున్నాడు
మన్నీఁడు మున్నాఁడు లేఁడంటివే వాఁడు నిన్నాఁడు కోరాఁడు గాకయ్య
యీకయ్య మేలా శుభశ్రీకి మేలౌ రమేలామనోహారికి న్వైరిసంహారికి న్శౌరికి
న్మ్రొక్కవే భక్తికిం జొక్కవే ప్రాజ్యసామ్రాజ్య సంపత్తిచే నిక్కవే కీర్తిఁ బెం
పెక్కవే పక్కవేలేడులంచు న్బవిత్రుండు పుత్రుండు శ్రీమచ్చరిత్రంబుఁ బెన్మ
క్కువం దెల్పఁ గల్పాంతసంకల్పజాతాహితానల్ప భీమస్వనాకల్ప ధక్కాధమ
త్కార ధిక్కార లీలాచమత్కారహుంకారము ల్ఘోరమై మీఱ నోరీ దురాత్మా
దురాలాపము ల్మానవేరా నవైరానుభావంబొ నీకు న్స్వభావంబొ జీవంబుపై లేదొ
భావంబు నీకంబుజాతాక్షుసాక్షాద్రిపు న్నాటికిన్నాటికిన్ బేటికిన్ ధూర్తవై కీర్త
నల్ సేసెదో దుర్మతీ దుర్మదం బేటికి న్నేఁటికిన్ స్వామి కాస్థాన మధ్యస్థిత స్తంభ
గర్భంబునం జూపరా జూపకున్న న్కృపాణంబుచేఁ బ్రాణము న్గొందు నీదేవుఁ
డావిష్ణుఁ డేలాగు రక్షించునో చూతమంచు న్మహారోషజాజ్వల్యమానేక్షణుఁ
డయ్యున్ రణారంభ సంరంభ సంభిన్న జంభారిగంభీరకుంభీంద్రకుంభాగ్ర సం
భూత ముక్తావళీగుంభశుంభత్సరూదగ్రమౌ మండలాగ్రంబు చేఁబూని దిగ్గంధ
నాగేంద్రముల్ మ్రొగ్గగా డిగ్గనం గద్దియం డిగ్గి నాళీకనాభాగ్రతః ప్రేషితస్వీయ
తేజోవిశేష ప్రభాసూచిరోచిస్స్ఫురద్రత్న పాంచాలికా పాలికా బింబితాశే
ష[illegible]క్షస్వభాస్వార విస్తారి తాత్మీయ గర్భస్థితాబ్జాక్షతాప్రాప్త సర్వాత్మకత్వో
జ్జ్వల త్కాంచన స్తంభముం బూర్వ సంరోపితాశా జయస్తంభ సంభే
దనప్రక్రియ న్మించి వ్యాయామ వేళా సునాయాస లీలాకృతాఘాత

1 బ్రజ్ఞాడుకోనేల, ప్రజ్ఞ-పగ్గ.

లోలాయిత స్వర్ణశైలాగ్రసాలంపతత్పుష్పవృష్టి ప్రత్యక్షశక్తి ప్రహృష్టామరో
త్సవృష్టి మేఘాభవత్తుష్టియా ముష్టిచే వ్రేయ నంత స్స్ఫురిల్లంచు నత్యంత
కల్పాంత దుర్దాంత తంతన్యమానానిల శ్రేణి దోధూయమానాభ్ర విభ్రా
జితావభ్ర శుభ్రేతరాభ్రచ్ఛటావిర్భవల్లక్ష్య కోట్యర్బుదప్రేంఖ దుచ్ఛృంఖలా
సంఖ్య పుంఖానుపుంఖీభవ ద్దీర్ఘనిర్ఘాత నిర్ఘోషము ల్మీఱి యత్యుగ్రమై యొక్క
రావంబుపుట్టెన్ ఫెళారంచు బ్రహ్మాండభాండంబు వ్రీలెన్ ఫణీంద్రుండు సోలెన్
గ్రహశ్రేణిరాలెన్ స్వయోజాతజాతుండు తూలెన్ దిగంతేభము ల్గూలెన్
బ్రాలేయ శైలాది కుత్కీల ముల్సీలె వారాసులింకె న్దినేశుండు గ్రుంకె న్మహే
శుండు గొంకెన్ ధరాచక్రమల్లాడె దిగ్భిత్తి కల్బట్టువీడె న్సురేంద్రాదుల న్మూర్ఛ
గూడె న్నెవ్వలుం గూడనింబాడెఁ జీకట్లుపై యాడె నానా మహాభూతసంఘంబు
గీపెట్టె విభ్రాన్తులై విప్రజిత్త్యాది దైత్యుల్ప్రతాల్లబ్ధ చక్రాసి కోదండదండాది
నానాయుధోపేతులై జాతసంఘాతులై చెంతకుంజేర నోహో భయంబేటికిం
దాళు మంచున్మహాహార్యధైర్యంబు శౌర్యాంబవార్యంబుగా దైత్యవర్యుండు
ఖాస్వద్గదాదండ మంసంబుపైఁ జేర్చి రూక్షేక్షలం జూడఁగా దాడిత స్తంభ
గర్భంబున న్భుగ్గుభగ్గంచుఁ గాలానలజ్వాలిక ల్గ్రిక్కుచున్ దిక్కరి శ్రోత్రము
ల్వ్రీలఁగా సింహనాదంబు గావించుచుం జండబాహాసహస్రోజ్జ్వలాసిక్షుర ప్రాస
బాణాస కౌమోదకీ శంఖచక్రాది నానాయుధంబు ల్దిగంతమ్ములం జిమ్ముచు న్ఘోర
సంహారవేళా ఫణీంద్రాస్య సాహస్ర జంజన్యమానాగ్ని సంజాతసంకర్షణుండో
మహాకాలుఁడో లేక కాలాగ్నిరుద్రుండొ సాక్షాన్మహామృత్యువో యంచు
నూహింపఁగా భక్తజాలాఘ శైలౌఘ విచ్ఛేదనామోఘ లేఖాధినాథాసి రేఖా
వళీ చుంకన త్పాదపంకేజ సంకీర్ణహంసావతంస క్రమోత్పాది తాపత్య మత్యా
మహాంగుష్ఠముఖ్యాంగుళీ సంగరంగన్నఖశ్రేణి వీరాభిధాచంద్ర సేనాగ్రణీ
కాహాళీ మోహనిర్వాహ జంఘల్ నరాకారహర్యక్ష పక్షిత్రికదా సూచనో
త్సాహ సంవర్ధితోద్దండ వేదండశుండాయితో రుద్వయంబు న్స్వకీయోరు
భాగా చిరాద్భావిరతిః కులాధ్యక్షవతిః స్థలాస్పృక్ప్రవాహైక సంసూచకా
భామినీ మేఖలోద్దామ భాస్వత్కటీరంబు నీరేజజన్మస్ఫుటీకార కాసార గంభీర
నాభీప్రదేశంబు నానాబ్జజాతాండ సంవాసముష్టి ప్రమేయోదరంబున్ బహీ
రూఢ హృద్గాఢరోషస్ఫుర త్కౌస్తుభంబు న్మహోదార కాశ్మీరపంకాంక
ముక్తావళీవ్యంజితాగామి దైత్యాంత్రపాళీ మహోరఃస్థలంబు న్మహాబాహు
భోగీంద్రభోగాభ హస్తోజ్జ్వల త్పంచవక్త్రాయ మానాంగుళీ జిహ్వికాజాగ్రదు
గ్రన్నఖాగ్రంబులు న్మాంసలాంసోదయాస్తాచలాగ్ర స్ఫురచ్చంద్రసూర్య ప్రతీ
కాశ నక్రోజ్జ్వలత్కుండలంబు ల్మనుష్యాంగ సింహాగనిర్ణేతృ రేఖా స్ఫురత్కంబు
కంఠంబు సద్వేషదోషాచరాధీశ మోషామణీ రత్నభూషావిశేషావళీ జీర్ణపర్ణ

ప్రపాత ప్రభూతప్రవాతోగ్ర లోలాధరోష్ఠ ప్రవాళంబు సంవ్యావృతాస్యాఖ్య
పాతాళగర్తోద్ధితాహీంద్ర శంకావహప్రోచ్ఛలజ్జిహ్వయున్ దానవద్వేషివిద్వేష
ణప్లోషహేమస్ఫుర ద్ధూమకేతూజ్జ్వలజ్వాలికాజాల మాముచ్యమానాస్య శ
శ్వత్స్ఫుర స్సంవృతా శంకిపార్శ్వస్థలస్థాపిత శ్వేతదండోల్లసద్దంష్ట్రిక ల్వేషకాకో
దరి నాయకాకల్ప శాతోదరీ జన్మహేతుత్వమా భృద్ధరీసోదరి భూతరీతిస్ఫుర
న్నాసికారంధ్రములై వ్రతి సంహారహేలామహాగ్ని కుండాయమానాక్షులున్భక్తలో
కస్తవాకర్ణనస్తబ్ధలీలావహచ్ఛంకుకర్ణంబులుం దారకామౌక్తికశ్రేణికారంధ్ర కృ
త్సూచికాగ్రేసరంబుల్స్వవక్త్రానలజ్వాలికాదాహశంకాశిరస్థాపితామర్త్యధాత్రీ
ధరభ్రాంతికృద్ధేందుకోటీరముస్మీఱఁగాఁగోటిసూర్యప్రతీకాశ తేజంబుతోడ న్నృ
సింహుండు మించ న్నృసింహుస్వలోకించి కించిన్భయభ్రాంతియు న్లేక నాకారి
యత్యద్భుతాలోకుఁడై లోకమం దేకడం గాన మీజోక యాకార మాకార
యాకారము న్మానవాకారము న్పైని కంఠీరవాస్యంబు సూపట్టె నీపట్టునం బట్టి
వాక్యంబు చేపట్టితా నిట్టిరూపంబునం దిట్టయై పుట్టెఁ గాఁబోలు వైకుంఠుఁ
డింకెట్టువోవచ్చునం చట్టహాసంబుతోఁ జండవేదండ శుండాయుతోద్దండ
దోర్దండ భాస్వద్గదాదండముం ద్రిప్పుచుం జేరరాఁగాఁ బతంగేంద్రుఁ డుత్తుంగ
రోషంబు వొంగ న్భుజంగంబు లాగించుభంగిన్ నృసింహుండు బాహాసహ
స్రంబునం బట్టినం జిక్కఁడై తేయుఁ డంచు న్సుపర్వాళి పెల్లార్వఁగా నంత
దుర్దాంతదోశ్శక్తి మల్లాడి నిర్ముక్తుఁడై సాహసోద్యుక్తుఁడై ఖడ్గఖేటంబులం బూని
నీడోద్భటశ్రేణికి న్వాలుశ్యేనంబు చందంబున న్నింగికై చంగునం దాఁటుచుం
గ్రిందికిం దూఁటుచుం బ్రక్కలన్ దాయుచు న్మండలాగ్రంబుచే వ్రేయుచుం బట్ట
రాఁ ద్రోయుచుం దిట్టయై పాయుచుం దర్జనల్సేయుచున్ లోకువల్ రోయుచుం
జాలఁబోరాడు దైతేయరా డుత్తముం గాంచి యత్యంతరోషంబుతోడన్ నృ
సింహుండు గర్వాంధపూర్వామర గ్రాహలోలంబులౌ బాహు లుత్సాహముం
జృంభితాస్యాంతరాలోచ్ఛలజ్జిహ్వ చాపల్యముం గ్రోధజాజ్వల్యమానాక్షు
లుగ్రంబుగీమాట్టహాసంబు హర్షంబు వీరోక్తిగర్వంబు భ్రూభంగలౌల్యం బసూ
యన్ సునాయాస సంగ్రామయత్నంబు మత్తత్త్వముం దెల్పగా రౌద్రమాకా
రమాలీల నిశ్శ్వాస ఝంఝానిల శ్రేణిచేతం బయఃకుంభి కుంభీర కుంభీనసగ్రా
హామీనోగ్రయాదస్సమేతంబులై సప్తపాథోధు లభ్రంకషోల్లోల కల్లోలమై
మించి సప్తాంతరీపంబులం బోలుచున్ దారుణోచ్ఛ్వాస వాతంబుల న్మర్లుచు
స్సంజ్వలద్బాడబజ్వాలచేఁ దెర్లుచుండన్ లలాటప్రసద్ఘర్మతోయంబు దంష్ట్రా
స్ఫులింగంబులం జుయ్యు చుయ్యంచు మంచుం బొగల్వుట్టఁగా బెట్టుగా నట్ట
హాసంబు మీఱంగఁ జేరంగ సారంగముం గాంచి లంఘించు వ్యాఘ్రంబు
శీఘ్రంబున న్వెన్ను పద్మోద్భవాండంబు పై చిప్ప సోఁక న్నురారాతిపై నేచి

లంఘించి దైతేయునింబట్టి రేయుంబగల్గాని సంజన్ని వేశంబుఁ బాహ్య ప్రదేశంబు నుంగాక మధ్యస్థమగు దేహళిన్ సాంగమగు మర్త్యరూపంబుఁగంఠీరవాకారముం గాని సమ్మిశ్రరూపంబుతో భూమి యాకాశముంగాని యూరుద్వయింబెట్టి య ప్రాణులుం బ్రాణులుంగాని జాగ్రన్నఖాగ్రంబులన్వజ్రి వజ్రంబునం దండి దండం బునం బాసి పాశంబున న్శూలి శూలంబునం జించఁగా రాని రక్షఃకులాధ్యక్షు వక్షఃస్థలిం జించిన న్స్ఫురత్స్ఫుటాపూర్ణరోషంబు పైకుబ్బుచుం గొబ్బునన్ ఱొమ్ము పై గ్రమ్ము రక్తంబు హస్తంబుల న్మించి తావించి లీలాజయశ్రీపయిం జల్లు కాశ్మీర తోయంబు లేపం దిశావీథులంజల్లుచున్ హృత్స్ఫుటి న్నీడ వీక్షించి ఫాలేక్షణస్ఫూర్తిగన్పట్ట లలాటదేశంబున న్రక్తపంకంబుచే బొట్టుగాఁ బెట్టు చున్ రసక్తాగరు శ్రీవిడంబింపఁ గంఠంబున న్మేన నాలేపముం జేయుచుం బెట్టుగాఁ బొట్టప్రేవు ల్వెసందీసి కట్టల్కతోఁ గంఠహారంబులుం జేయుచు న్మెం డుగాఁగండలుం దొబ్బలున్ మాంసముల్ గ్రొవ్వు నొండొంటి రాఁదీయుచుం జేరికం జేరఁగా లేక యందంద వాచారు నానామహాశాకినీ ఢాకినీ భూత బేతాళ రింఛోళికిన్ వ్రేయుచు న్వజ్రసారాస్థిపాళిన్ నెటుక్కంచు ఖండించు చుం బోరుగా నించుచున్నంత విభ్రాంతితో విప్రజిత్యాదిదైత్యుల్ దలల్వ్రీడఁ గాఁ బాటి రెండెందునుం గొందఱుం దార్తిఁ బ్రహ్లాదుపార్శ్వంబునం జేరి రక్షః కులాధ్యక్షుని న్మర్త్యహర్యక్షుఁడై పంకజాక్షుండు శిక్షించె మమ్మింక నక్షీణకా రుణ్య దాక్షిణ్యవీక్ష న్నిరీక్షించి రక్షింపుఁడంచు న్నుతుల్సేసి యాత్మీయ శౌర్యం బు ధైర్యంబును న్మఱఁగాఁ గుంతకౌక్షేయ బాణాసముఖ్యాయుధ శ్రేణులం బూని ద్వేషంబు రోషంబు మీఱం జిగీషం దనుంజేరు దోషాచర వ్యూహ ముం గానసం బేర్చు కార్చిచ్చులీలన్ ముఖజ్వాలల న్నీఱుఁగావించి మాతంగభం గంబుగావించి తద్రక్తసిక్తాంగమౌ సింగముంబోలుచున్ దానవాసృగ్వసంతం బునం బూయు పర్ణ ప్రసూనంబులో నా నఖశ్రేణి రాణింప నుద్యద్దినేంద్రాంశు సంఘంబులో సాంధ్యరాగంబులో చంచలా జాలమో సుందరీ వల్లులో కంజ కింజల్క పుంజంబొ సంతప్తసౌవర్ణ దండంబులో నాగ శోణాయ మానంబులై కేసరంబు ల్విరాజిల్లఁగాఁ గొండపై మండు దావాగ్ని విస్ఫూర్తి దైతేయసిం హాసనాధీశుఁ డై చండరోషంబుతో నుండు జ్వాలానృసింహు న్విలోకింపఁ గా డాయఁగా సన్నుతుల్సేయఁగా లేక బ్రహ్మేంద్రముఖ్యామరు ల్భీతచిత్తాత్ము లై దూరదూరంబున న్నిల్చి రవ్వేళ హర్షంబుతో దేవగంధర్వ కాంతామణుల్ పుష్పవర్షంబువర్షించి రుద్వేలశైత్యంబుతో గంధవద్గంధవాహోర్మికశ్రేణివీతెంచెఁ దోడ్తో మృదంగావళీ ధింధిమధ్వానముల్ శంఖఝంఝన్నినాదంబులున్ భేరి ధంధం ధణారావముల్ తోరమై మీఱె నాకంబునం దచ్చరల్ నృత్య వైయాత్యముం గిన్నరు ల్గానచాతుర్యముం జూపి రంత న్విధీశానముఖ్యు

ల్విదూరంబునకు నిల్చి సాష్టాంగ దండప్రణామంబు గావించి సేవించి
జ్వాలానృసింహ ద్విజిహ్వ భజిష్ణునతాంహ స్తమశ్చక్రసంహార రంహస్స
యంహారి హరిత్తురంగ ప్రభాఝాట పాటచ్చరోద్యన్మణీ కోటికోటీర
కోటీ నిరాఘాటఘాటీ సమాటీక నాటోపశోభావళీ ఘోటకాక్రాంత జాటీగ
శాటీ నిశాటీ దృఢోరోజపాటీర చర్చాజటాటంక కోటీరశోభా సము
చ్చాటనాటంక పంకేజబంధు ప్రభాబంధురేక్షా కటాక్షాకటాక్షానుకంప క్రియా
శంసితోద్యన్నిలింపారిసంపత్ప్రకంపా జగద్వ్యాపిరక్షః కులాధ్యక్షు నీక్షించి
లోకంబు రక్షించి తింకం గృపావీక్ష మమ్ముం గటాక్షించు రూక్షేక్షణం ఘటి
కంచుం బ్రశంసించి యద్దేవుప్రాశస్త్యముం గానఁగాలేక పాలేరు వేఁడ న్విదా
రింతు నేనంచు నత్యుగ్రమౌ శారభాకారముం బూని యష్టాంఘ్రులన్ శైల
రాజంబులం జిమ్ముచుం బద్మజాండంబు నిండారి వ్యాప్తవక్త్రంబుతోఁ బైకిలం
ఘింప శంకింపఁగా సింహవైరి న్విదారించె దేవారి వక్షఃస్థలీదారుణోద్యన్నఖా
గ్రంబుల న్మర్త్యకంఠీరవం బంత శ్రీసన్నిధిం జేరి తల్లీ భవద్వల్లభుం డెంతయున్
రోషతంతన్యమానాత్ముఁడై యున్నవాఁ డిట్టివేళం బ్రసన్నాత్ముఁ గావించి యస్మ
ద్భయభ్రాంతి వారించి లోకత్రయీరక్ష గావింపఁగా మీరెగా కింక నెవ్వా
రలున్ లేరటంచుం దనుం బ్రార్థనల్సేయు బ్రహ్మాదులం జూచి కా నిమ్మటంచున్
రమాదేవి నెత్తావిపూఁబంతికిం గ్రమ్ము భృంగంబులో నాఁగఁ గల్పప్రసూనంబులం
గొప్పయై యొప్పు కీల్గొప్పుక ప్పూవగా వేణికాషట్పదశ్రేణి నెమ్మోము కెందమ్మి
నెత్తావి యేమాత్రమో చూచి రమ్మంచు బంప న్ముఖాంభోజ సద్వాసన
ల్గ్రోలుచుం బోవఁగా లేని చారాళినామీరు ఫాలస్థకస్తూరికా రేఖయుం దాని
రాదాయనంచు న్విలోకించు బాలాళిబృందంబునా రంగులౌ ముంగురుల్
మోము జాబిల్లి గాన న్విచిత్రంబు గాలేడి లోనూని తల్లోచన ద్వంద్వముం
బైనిగన్పించు లీల న్విరాజిల్లు నేత్రంబులుం బెళ్కువాల్జూపులుం జాతినిద్దంపు
కెంపుం దుటారించు కెమ్మోవిపై నందమౌ మందహాసంబు చెన్నొందు క్రొమ్ము
త్తైపుం జెక్కడంపుం బదాఱ్వన్నె బంగారపుం గమ్మ గ్రొమ్మించు లేచెక్కుటద్దం
బుల న్నిద్దములూనపఁగా జాళువాగిండ్ల పూఁజెండ్ల దాడింబపండ్ల న్విడంబించు
పాలిండ్లపై రత్నహారావళుల్ప్రేకళింపన్ వలగ్నంబు జవ్వాడ శ్రోణీమణీమేఖలా
కింకిణుల్ మ్రోయఁ జెంగావిమంజీర ముంగొంగున న్వింతఁగాఁ గ్రొత్తఁగా జంట
ముత్తెంబులన్గూర్చు చెల్వౌనఖంబు ల్విలోకించువారల్పదోర్శ్లేషమాయస్య తత్ప
ద్మమంచున్ సమానింప నింపౌ పదాంభోరుహంబుల్ రణన్మంజుమంజీర శింజా
రవంబుల్ చెలంగన్ జగన్మోహనాకార రేఖావయో రూపలావణ్య శృంగార
లీలా విలాసంబులున్ హర్షరోమాంచము న్నించఁగాఁ జెంతకు న్వచ్చిచో నాథు
మధ్యంది నాదిత్యకోటి ప్రతీకాశమౌ మోము వీక్షించి యమ్మక్క యీయక్క

జం బెన్నఁడుంగాన నేరీతి నేఁజేరుదుం జేరి యేజాడ మాటాడుదుం బిల్చిమాటా
డిన న్మాఱుమాటాడునో యాడఁడో వేడుకం జూచునో చూడఁడో యంచు
నూహించుచు న్తాదృశప్రేమ మున్మున్నుగా దీయగా ఘోరమౌ దృష్టి వెన్వె
న్కకుం ద్రోయఁగా భీరుభావంబుచేఁ జాల నాందోళితస్వాంత యౌ నిందిరా
కాంత నీక్షించి పంకేజగర్భుండు ప్రహ్లాదుని న్వేఁడ నవ్విష్ణు భక్తాగ్రగణ్యుండు
మందంబుగా మోడ్పు కెంగేలితో సన్నిధిం జేరి పాదాబ్జముల్ ఫాలిసోఁకంగ
సాష్టాంగవందనప్రణామంబు గావించి శ్రీగంధయోగంబునం జల్లనౌ దప్తత్తై
లంబు లీలన్ మహారోషమెల్లం బ్రశాంతంబుగా సుప్రసన్నాత్ముఁడై యానృసిం
హుండు ముంపగ్నితోఁ బోరు కంపమ్మి కెంజాయ సౌగంధికశ్రీవిడంబింపఁ
గారుణ్యదృష్టి న్విలోకించి శస్తప్రదాన ప్రశస్తాత్మహస్తంబు ప్రహ్లాదు మస్తం
బునన్ నిల్పినన్ స్వేదరోమాంచ మోదాశ్రుగా ద్గద్యయోగంబు భక్త్యంగనా
లింగితత్వంబు మైగాంచి తత్త్వజ్ఞుఁడౌ బాలుఁ డేకాగ్రచిత్తంబుతోడ న్నమస్తే
నమస్తే లసద్రత్న హారాళికిన్ నమస్తేనమస్తే యనామ న్కృపాళో నమస్తే నిర
స్తేంద్రశత్రోర్వ్యతారే నమస్తే నమస్తేశ నఃపాహి విష్ణో యటంచుం బునర్వంద
నంబు ల్సమర్పించి లక్ష్మీకళత్రా పవిత్రంబులై పాపపల్లీలవిత్రంబులై చాలచిత్రం
బుగా నీచరిత్రంబులన్ స్తోత్రము ల్సేయఁగా గోత్రపుత్రీకళత్రాదులు న్నేర
రన్నన్ సురామిత్రపుత్రుండ నే నెన్నఁ బాత్రుండనే ముక్తికాంతానురక్తి
న్విరక్తి న్సుయుక్తి న్భయద్భక్తి గావింతుఁ దద్భక్తికి న్సాటిరా వేజపంబుల్
తపంబు ల్మహాదానముల్ ధ్యానము ల్మౌనము ల్యాగము ల్యోగము
ల్త్యాగము ల్కర్మముల్ జేసియు న్నీపదాంభోజ సద్భక్తి గావింపఁగా
లేని యావిప్రుకంటెం గృతార్థుండు నీచుండు నీభక్తుఁడైనన్ యథార్థంబు సం
తాపరూపంబుచే నగ్నిసంలగ్నమై యన్యలోహంబు శోభించుచుం బైఁడికి న్వన్నె
హెచ్చించి తానీటిలో నాఱు చందంబునన్ నీదురోషంబు దుష్టాసురశ్రేణి
ఖండించి కళ్యాణ భూయిష్ఠమైనట్టి బ్రహ్మాంశము న్వన్నెవాసింగనం జేసె నింక
న్శమింపంగ యుక్తం బటన్నన్ నృసింహుండు హృష్టాత్ముఁడై వత్స నీభక్తికి
న్మెచ్చితిం గోరు నీయిచ్చకు న్వచ్చు నర్థంబు నే నిచ్చెదన్ హెచ్చుగా నన్నఁ
బ్రహ్లాదుఁ డంతే వినీతాత్ముఁడై స్వామి యేయర్థముం గోరువాఁడ న్సమస్తంబు
నిత్యంబు శక్రాదిదిక్పాల కైశ్వర్యము లోకాధి దేవద్విషద్యోధబాధాకులంబుల్
నిశాటోన్నతుల్ నీవె వారింతు వట్లౌట నే నేదియు న్వల్ల నీవల్లనౌ భక్తియే చాలు
పోత్రిస్వరూపంబునం ధాత్రికై హేమనేత్రున్ విదారించి నావంచుఁ దామిం
చు రోషంబున న్మాదువాక్యం బసారంబు గాఁజించి నీపైని ద్వేషంబు గావించు
గావించునైనం బ్రియంబు ల్భవన్నామ సంకీర్తనంబు ల్మనుం గొల్తునంచు న్ననుం
జాలబాధించు మాతండ్రి నిం బాపనిర్ముక్తునింజేయు నాకీవరం బే ప్రియంబన్న

లేనవ్వుతో స్వామి హర్యక్ష మోవత్స నిన్నుఁ గాంచుటం జేసి నీతండ్రి మున్నేడు
వంశంబులంగూడి శుద్ధాత్ముఁడయ్యె న్విచిత్రంబె నీవంటినాభక్తు లేదేశమం దుం
దురో యట్టిదేశంబులందున్న పాపాత్ములుం జాలపుణ్యాత్ములై యాయురారోగ్య
సౌభాగ్యభాగ్యంబులుం గల్గి వర్తింతురంచుం బ్రసన్నాత్ముఁడై యిందిరాకాంత
నంకంబుపైనుంచి లక్ష్మీనృసింహాఖ్యచే భక్తులం బూర్ణకారుణ్య దృష్టింగటాక్షించి
రక్షించుచున్నించె నెల్లప్పుడున్. 236

వ. అంత. 237

శా. ఆదిత్యు ల్సుమ వర్షముల్గురియఁ దూర్యారావము ల్మీఱ భృ
గ్వాదు ల్మంత్రము లుచ్చరింప మణి పీఠారూఢుఁ గావించి ర
క్షాదక్షుం డని దైత్యదానవ మహాసామ్రాజ్యమేలంగఁ బ్ర
హ్లాదుం బట్టముగట్టె బ్రహ్మ జగదాహ్లాదంబు సంధిల్లఁగన్. 238

క. ధరణీశ్వర వినిపించితి, నరహరి చరితంబు పావనంబిది నరులె
వ్వరువిన్న వారికొసఁగు, న్హరిభక్తి[1] చిరాయురీహితైశ్వర్యంబుల్. 239

క. అని శ్రీవైశంపాయన, మునిముఖ్యులు దెల్ప విని ప్రమోదాన్వితుఁ డై
జనమేజయుఁ డవ్వలికథ, యనఘా వినవలతుఁ దెల్పు మని యడుగుటయున్. 240

శా. ఆత్మానాత్మ విచారచారుతర మేధాధార ధారాధరై
కాత్మత్వప్రతిపాదన ప్రవణదానా సారసారంగవా
హాత్మంబర్యధినాథ నిర్మలతరవ్యాహార హారస్థగా
రుత్మద్రత్న విభా నిదర్శిత హృదారూఢాచ్యుతాంగప్రభా. 241

క. కవిరాజరాజకృతకృతి, కవిరాజవిరాజితనుత ఖలపధికపురః
కవిరాజరాజనమథని, కవిరాజవిరాజితాస్య కమనీయయశా. 242

పృథ్వి. ఫణాధరపణా స్ఫురద్బహుచిరత్న రత్నప్రభా
రుణారుణవిదారణా రుణభుజా మహేభీషణా
రణాంగణభయానక క్రమజయానక ప్రస్ఫుటా
ధణాధణధణార్భటీదళిత చిత్తవిద్వేషణా. 243

గద్య. ఇది శ్రీ రామభద్రదయాభిరామభద్రకరుణాకటాక్షవీక్షాపరిప్రాప్తదీప్తతరాష్ట
భాషాకవిత్వ సామ్రాజ్యధౌరేయసకలవిద్వత్కవిజనవిధేయ ధరణిదేవుల నాగ
నామాత్యసుధాసముద్రసమున్నిద్రపూర్ణిమా చంద్ర రామమంత్రీంద్రప్రణీతం
బైన దశావతారచరిత్రం బను మహాప్రబంధంబునందుఁ జతుర్థాశ్వాసము.

౪. నరసింహావతారకథ సమాప్తము.

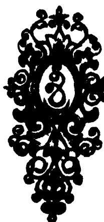

1 చిరాయుః సుమహితైశ్వర్యంబుల్.

౫. వామనావతారకథ.

పంచమాశ్వాసము.

శ్రీ సత్యాత్మజవాసవి
నాసత్యవిలాసదాన నవ్య[1]నిధి శ్రే
ణీసాపత్న్యస్ఫీతయము
నాసరయూకృష్ణ పద్మనాభనికృష్ణా! 1

తే. అవధరింపుము జనమేజయక్షితీశ, శ్షౌరున కిట్టులను వ్యాసశిష్యమౌని
రాజయోగివామనావతారక్రమంబుఁ, దెలియఁ జెప్పెద వినుమని తెలుపఁ దొడఁగె.

శా. శ్రీరత్నాకరకన్యకాకరమణుఁ డారీతిం జగన్మోహనా
కారోదారవధూవిలాసముల రత్నశ్రేణిఁ గన్పట్టిమి సొం
పారంగా నమృతం బొసంగ బలియుండై దేవసైన్యంబుతో
స్వారాజన్యుల గెల్చి యేలుకొనియె న్స్వర్గసామ్రాజ్యమున్. 8

మహాస్రగ్ధర. బలదైత్యారాతి వజ్రప్రతిహతతనుఁడై భండనక్షోణిలోనం
గులశైలంబో యనం భంగురుఁడయినబలిం గొంచు బాణాదితత్పు
త్రులు శుక్రాచార్యుఁ జేర్పం దులగనని దయం దోడుతో జీవితంబు
న్గలిగించె న్మంత్రశక్తి న్గలవె గురునిచేఁ గాని కార్యంబు లెందున్. 4

క. బ్రదికినబలి దైత్యేంద్రుం, డెదఁ దనయపజయముఁ దలఁచి యెంతయు వెతచేఁ
గొదుకుచు నిట్లని పలికెం, ద్రిదశాహితగురుని న్యాయనిష్ఠురఫణితిన్. 5

శా. నీ కే శిష్యుఁడనయ్యుఁ దుచ్ఛదివిజానీకంబుచేఁ బన్నముం
గైకొంటింగద చాలదే యిదియయే కార్పణ్య మొందింపఁగా
నా కీజీవిత మిచ్చి నాఁడ వపులే నన్నందఱు న్నవ్వఁగాఁ
బాకారాతికి నింటిబంటుగ నొనర్పంజూచితే భార్గవా. 6

మ. అని నమ్రాననుఁడైన దైత్యపతి పల్కాలించి నీకేలజా
లిని జెంపంగ వితా జయాపజయము ల్లేవా గణింపం జగం

---

1 నదీశ్రేణి.

బున నీవొక్కఁడవే పరాజితుఁడవా పూర్వంబు శక్రాదులెం
దును మీకోడరె మీకె కాదు కలుగు న్లోకాన గెల్పోటముల్. 7

మ. అదియుంగాక రమామనోహరుఁడు సాహాయ్యంబు గావింపఁగాఁ
గదనక్షోణిని గెల్చెఁ గాని సముదగ్రంబైన నీ తేజముం
ద్రిదశాధీశుఁడు సైఁపఁగాఁగలఁడె యెంతేభక్తితో మున్ను నీ
పదముల్ గొల్చుట ముజ్జగం బెఱుఁగదే ప్రహ్లాదవంశాగ్రణీ. 8

మ. విను మీతాతను గన్నతండ్రి హరితో ద్వేషించి నాశంబు గాం
చెను మీతాత సమస్తపూజ్యత వహించె న్వైష్ణవీభక్తిచే
వనధీశానసుతాధినాథపదసేవం గల్గు నిష్టంబు త
ద్ఘనవైరంబున నొందు నంతమిది నిక్కం బంచునూహింపుమా. 9

ఉ. కావున వాసుదేవ పదకంజయుగంబు సమాశ్రయించి స
ద్భావముతో విచారములఁ బాసి యొనర్పుము విశ్వజిన్మఖం
బే విజయంబుగల్గ ఘటియించెద నీకు జగత్త్రయంబున
న్నావుడుఁ దన్మహాధ్వర మొనర్చె బలీంద్రుఁడు శాస్త్రపద్ధతిన్. 10

మ. బలి యారీతి గురూక్తమార్గమున శ్రీభామామనోనాథప
జ్జలజధ్యాన పరాయణుం డయి యొనర్చె న్విశ్వజిద్యాగము౯
జ్వలనాభ్యంతరసీమ వెల్వడియె హేమాక్షణాశ్వంబు ప్రో
జ్జ్వలసింహధ్వజ మైనయొక్కరథ మత్యుగ్ర ప్రభావోన్నతిన్. 11

తే. ఆహవంబునఁ బ్రత్యక్ష మగుచు బలిని
నాహవంబున గెల్చెద నఖిలసురుల
ననుచుఁ దపనీయమయమైన యబ్జసరము
ననుచు వేడుకతో నిచ్చె చనియె నలువ. 12

క. దరమిది నీచేఁ జూచిన, దరమొందు బురందరాది దైవతబలము
ల్దరమా పొగడఁగ ననియా, దరమున గురుఁ డొసఁగె నొక్క దరముం బలికిన్.

శా. కూశ్మాండుండును గూర్పకర్ణుఁ డనఁగాఁ గోటిప్రధానాగ్రణు
ల్గూశ్మాండోదరు లర్కసన్నిభముఖుల్ గూరక్రుద్ధోన్ముఖు
ల్కాక్షీరారుణకాంతివేశ్మ నయను ల్గాలాంతకాకారులు
గ్రాక్షోరఃస్థలు లేఁగుదెంచిరి యసంఖ్యంబైన సైన్యంబుతోఁ౯. 14

వ. అంత. 15

సీ. మధ్యాహ్న మార్తాండ మండలంబులఁబోలు పది వేల కెంపురా బండికండ్లు
అష్టదిఙ్ముఖములం దష్టాంగములుమించు గొపుగాంచినవజ్ర కూబరములు
గౌరమాయూర చాకోరగారుత్మతచ్ఛవిఁదనర్చిన లక్షసైంధవములు
గంగాపయఃపాలి గజరాజు గాలిచే వారించుకంఠీరవధ్వజంబు

తే. దివ్యశస్త్రాస్త్రజాలముల్ దీప్తరత్న, ఘంటికాకోటి ఘణఘణల్ గల్గి యంద
మగుచు శతయోజనోన్నతం బైనయట్టి, స్యందనం బెక్కె దైత్యసంక్రందనుండు.

సీ. విబుధ శైలేంద్రంబు విశ్వరూపముచూపె ననఁనొప్పు కాంచనస్యందనములు
ఘనసంఘములు విశృంఖలవృత్తి నడయాడు చెలువుగాంచినగంధసింధురములు
సంవర్తసమ్మిళత్సప్తార్ణవీతరంగములఁబోలిన తురంగములగములు
కల్పాంతదీర్ఘనిర్ఘాతము ల్పురుషులై వెలసెనో యనమీఱు వీరభటులు

తే. కోటి దశకోటి శతకోటి కోటికోటి, సంఖ్యలనుమీఱి వెంటరాఁ జటులవిక్ర
మక్రమంబున బలి దేవమర్దనుండు, దైవగంగాతటంబున దండువిడిసి. 17

సీ. ఘనచక్రిచక్రఘుర్ఘుర రావములకన్న సమదవారణబృంహితములకన్న
రంగదుత్తుంగ తరంగఘోషలకన్న రణసముద్భటభటార్భటులకన్నఁ
దతభేరికా ధణంధణనాదములకన్న నమితాన్యతూర్యఘోషములకన్న
వందిమాగధుల కైవారంబు రొదకన్నఁ బ్రబలంపు సబళంపు రవళికన్నఁ

తే. జటులమై మించె గీర్వాణసార్వభౌమ, ధైర్యకైతవచక్రాంగధావనోప
దేశదేశికఘనరవా దేశదైత్య, నాథజయశంఖ భుంభుంనినాద మపుడు. 18

చ. అదివిని నంత నిండుకొలువైన సుపర్వవిభుండుగొల్వులోఁ
ద్రిదశులఁజూచి యెవ్వఁడొకొ దిట్టతనంబున బోరు సేయఁగాఁ
గదిసెను శంఖరావ మిది గ్రక్కున లెండనునంతలో ఘన
స్యదమునఁ జేర వచ్చి యొకచారుఁడు మ్రొక్కి వినీతి నిట్లనున్. 19

తే. అవధరింపుము విబుధలోకాధినాథ
యిదిగొ బలిదైత్యవిభుఁడు మిన్నేటిచెంత
దండుదిగినాఁడు భండనోద్దండుఁ డగుచుఁ
బ్రతిదళంబుగ సేనలఁ బంపువేగ. 20

క. అని తెల్పుచున్న వేళం, దనునిలుమని యడ్డగించు దౌవారికులం
గనుఁగొనక ద్రొబ్బి కొంచుం, దనుజుం డొకరుండువచ్చి దర్పమెల్పరన్. 21

ఉ. ముక్కున గవ్వగుట్టి నిను ముందుగ నీడిచి తెమ్మటంచు మా
రక్కసిఱేఁడుపంపె వినరా దివిజర్షభ యింక నట్టిటుల్
దిక్కులుసూచిన న్విడువ దేవర వైనను నీకు వెన్కనే
మ్రొక్కెద గాని రమ్మనుచు ముందలఁ బట్టఁగడంగ నుద్ధతిన్. 22

శా. హాహాహా యని వేగలేచి శమనుం డగ్గాఁగితన్ దోర్యఁగా
నోహోహో బలశాలివే యనుచు దైత్యుం డుగ్రుడై చేరి త
ద్బాహాభ్యంతరసీమఁ దన్నిన మదస్తంబేరమంబో యనన్
వాహారాతి హయుండు తూలె జవనత్వస్ఫూర్తి వమ్మై చనన్. 23

ఉ. అప్పు డిదౌరయంచుఁ ద్రిదశాధిపుఁ డెంతయు నాగ్రహంబుతో
గుప్పున గద్దె డిగ్గి శతకోటి సిశాతునివ్రేయఁ బూనుఁడుం
గొప్పు విడంగ గబ్బిచను గుబ్బలు గుల్కఁ బదంబు మెట్టియ
ల్పప్పుడుమీఱఁ జేరి శచి చయ్యన నాథుని కేలు పట్టినన్. 24

చ. విడువిడు పట్టరాకు మలివేణియటంచును జాతికెంపురా
కడియపు కేలు ఘల్లురనఁగా విదిలించి సురేంద్రుఁ డల్కతో
జడియక పూవుఁబోఁడి బలశాసన దూతను జంపనీతియే
వెడలఁగ ద్రోయుఁడన్న సురవీరుఁడు నట్లయొనర్చి నివ్వెరన్. 25

చ. గురునిముఖంబు సూచి శతకోటిని నిన్నను మొన్ననోకదా
గురుభుజశక్తియుక్తి బలిఁగూలిచి వచ్చితి నేఁడు వచ్చె నే
వెరవున హెచ్చెనీబలము విక్రమ మన్నను శుక్రసేవచే
దొరకెను వాని తేజమిఁక దుస్సహ మింద్ర దొలంగు మీఁకనన్. 26

సీ. రంభోరురంభాది గంభీరవుంభావ సంభోగ సంభూతసంభ్రమములు
శృంగార భృంగాళి రంగాచితుంగాబ్జ గంగాతరంగావగాహనములు
పారావతారావధీరారి వారావతైరావతారోహ గౌరవములు
బాలానిలాలోల జాలావళీలాస్య లీలావనాలోల ఖేలనంబు

తే. లెటుల విడఁజాలెనొక్కొ దైత్యేంద్రు దాడి
కోడి దివివీడి శచిగూడి యుర్వి సేరె
నడుగు చూపరి జడదారి యొడయ నింటి
కోడి కోడిగములవేల్పు ప్రోడ యపుడు. 27

తే. పరఁగఁగలకొద్ది సురలకుఁ బంచియొసఁగఁ
జాలువృత్రారి యగురాజు మూలఁబడిన
బలితమయ్యె విరోచన ప్రభవ తేజ
మమర గాఢతర స్ఫూర్తి నపనయించి. 28

శా. ఈలాగింద్రుని బాఱఁద్రోలి బలితానేకాతపత్రంబుఁగాఁ
దైత్రిలోక్యం బటులేలుచుం గృతమరుత్తాప ప్రతాపంబుతో
భూలోకాధ్వర భాగముల్ గొనుచు సంభోజాతసంప్రీతిగాఁ
జాలాజన్నము లాచరించె గుణియై శాస్త్రోక్తమార్గంబునన్. 29

మ. తళుకు న్మత్తిపుఁ గొల్వుకూటమున సిద్ధాసింగపుంగద్దెపైఁ
గొలువై యుండె సురాసురాదులు కెలంకుల్జేరి సేవింపఁగా
బలిదైత్యుం డొకనాఁడు వైభవమెలర్పం జామరగ్రాహిణీ
కలనిక్వాణ కరాగ్రకంకణఝణత్కారంబు తోరంబుగన్. 30

తే. అప్పుడొక చారుఁ డేతెంచి యసురనాథ
నీకు జయవెట్టుచున్నారు నిఖిలజనులుఁ
గొదవ వల దెందు హిమగిరికూటముసను
గంటి నొక్కవిశేషంబుఁ గన్నులార. 31

సీ. అతిఘోర గహనమధ్యమున వర్తించుచో మేఘంబులోని క్రొమ్మెఱుఁగు కరణిఁ
జలికాలమున జలాశయమున నుండుచోఁ గొలనిలో రాయంచకొదమపగిదిఁ
గడగిపంచాగ్నుల నడుచక్కి నిలుచుచో లలితమాపసిఁడి సలాకజోకఁ
బుడమిఁ బాదాంగుష్ఠమున నెలకొన్నచోఁ బాఁదులోలేఁదీఁగె బాగుమీఱఁ

తే. జిలుకపలెఁ గోయిలవిధాన ఫలముపర్ణ
ములు మెసంగుచుఁ గొన్నాళ్లు జలము మొదలు
గ్రోల కిప్పుడు రత్నపాంచాలి లీలఁ
దపము సలిపెడు సురమాత దైత్యనేత. 32

క. అని విన్నవించినప్పుడె, విని చిన్నంబోయె దైత్యవీరుఁడు మదిఁ యో
జనచేసి యొకయుపాయము, గని దైత్యులఁ బంప వారు గానిమ్మనుచున్. 33

తే. పరఁగ నిరువదియైదేండ్ల ప్రాయ మలరు
విప్రుగన్నులఁ ద్విజనవిగ్రహములుఁ
గలుగు వేల్పుల రూపము ల్గాంచి తత్త
దుచితవస్త్రాభరణ శస్త్రనిచయ మూని. 34

వ. అంత.

చ. జడనిధి నీవహీనగుణ సంగ మెఱుంగవు హేమచేలికిం
బడుచు నొసంగి దుర్విషము భర్గున కిచ్చితివంచు నవ్వి దా
పడుచు నొసంగె భర్గునకు భాసురకీర్తి హిమంబు పేరిటం
జడిగొననొప్పు నత్తుహీన శైలముమీఁదికిఁ బోయియచ్చటన్. 35

మ. చరణాంగుష్ఠము నేలనూఁది భుజము ల్సారించి భూరేణుధూ
సరితానీలజటాభరంబు గుదులన్సంధించి మోమెత్తి యం
బరమున్జూచుచు శ్వాసవాయువుల నిర్బంధించి యత్యంత దు
స్తరమైనట్టి తపంబుసేయు నదితిం దర్శించివే మ్రొక్కుచున్. 36

శా. తల్లీ యేల తపంబుచేసెదు నవోద్యానస్థలీ మల్లికా
వల్లీచైత్రము నీదుగాత్రము వనావాసైకపాత్రంబుగా
నిల్లీల న్వొగిలింప నాయమగునే యేపాటిదీనం ఫలం
బిల్లీపాటిని జేరు మోసమగునుమ్మీ దానవు ల్వాచినన్. 37

చ. తనువుగ్రుశింపఁ జేయునది ధర్మము గాదని పెద్దలాడఁగా
వినివినియుండి యేటికి వివేకములేక తపంబుసేయఁ బూ

నిననిను నేమనంగలము నేరము లెంచఁగరాదు గాని యో
జనని యభీష్టమొందుటకు సాధ్యులకుం బతిభక్తి సాలదే. 38

తే. ప్రాణవిభుఁబాసి యతిథిసపర్య ద్రోసి, బంధువులరోసి పుత్రులఁబలుచఁజేసి
యట్టిజిగిదీసి యిట్టి కారడవి డాసి, గాసిఁ జెందఁగ నిందేమి గలిగె వాసి. 39

ఉ. అమ్మరో నిన్నుఁబాసి క్షణమైనను రిక్తగృహంబునందు మే
మెమ్మెయి నుండువార మట నెందఱు గల్గిన నీవులేని గే
హమ్మది యేల బోద మిపుడాలయసీమకురమ్ము మావిచా
రమ్ముడిగింపు మింపుగను రక్ష యొనర్పుము దీర్పుమాపదల్. 40

క. రోగి దరిద్రుఁడు పరదేశాగతుఁడుం దల్లిఁజూచి యానందించు
న్భోగము భాగ్యము రాజ్యశ్రీగలవారలకు వేఱె చెప్పఁగవలెనే. 41

క. అని యెన్ని విధంబులఁ దెల్పినవినక వినకయున్న బెదరించుచు న
ద్దనుజులు భీషణరోషంబున నిజదంష్ట్రికల నగ్గిఁ బుట్టించుటయున్. 42

మ. అమితంబై యదివేణు వహ్నిగతి దైత్యశ్రేణితోఁగూడ ద
గ్ధముచేసె న్శతయోజనోన్నత మహాకాంతార మంతన్ రమా
రమణప్రేరిత చక్రరక్ష నదితిం బ్రాపింపదయ్యె న్నిచి
త్రమె నిష్కారణ వైరికార్తి హరిభక్తక్షేమము న్భూవరా. 43

మ. హరిభక్తాగ్రణి యున్నచోట హరిభాషాధీశరుద్రాదులుం
దురు దుష్టగ్రహరోగ వహ్నిభయముల్ దూరంబుగా లక్ష్మిసు
స్థిరమైనిల్చు విపద్దశల్ దొలఁగుఁ దద్దేశంబు కాశీగయా
ద్యురుపుణ్యస్థలకోటికెక్కుఁ డనఁగా నొప్పు న్జగద్గేయమై. 44

క. కానం దన నెమ్మదికోల, కానందము మీఱ విష్ణుహంసము సువివే
కానందమ్మున వలిమల, కానం దపమూను నదితి గనియె శుభంబుల్. 45

తే. అదితి యీరీతి దివ్య సహస్రవర్షములు నిరాహారయై ఘోరముగఁ దపంబు
సేయ రక్షోసురేంద్ర దైతేయదానవాళి క్షితిలె సురపాళియలరె నంత. 46

సీ. కలిమిచిల్కల కొల్కి గబ్బిగుబ్బలగట్టితన మెఱంగిన యురఃస్థలము మెఱయఁ
గలికి జక్కవపిట్టకవఁగూర్ప విప్పంగ దరమైన కనుదోయి దయదలిర్ప
నసురలచౌవంచ యుసుఱులు మెసవంగఁ దూకొను నైదుకైదువులు పొదల
నొఱపైన కటితటి నొఱకువచ్చుపదాఱు వన్నెదుప్పటి వింత వన్నె మీఱఁ
తే. గమలగర్భేశముఖులిరుగడలనడువ, జయజయధ్వానముల యోగిజనము పొగడ
గరుడవాహనమెక్కి శృంగార మమర, నమరమాతకు శౌరి ప్రత్యక్షమయ్యె.

ఉ. వశ్యలలాటజూటతటపాటలనూచిత రాగచంద్ర స
ద్వశ్యకృతోపగూహనపదశ్రితపన్నఖతారుఁ డభ్రసా

దృశ్య శరీరుఁ డచ్యుతుఁడు దృశ్యుఁడుగా ముదమంది కశ్యపా
దృశ్యవలగ్న యిట్లనినుతించె నిజోచిత వాక్యవైఖరిన్. 48

ప్రాకృతసీసము.

లచ్ఛిత్థణాహేయ లలిఅ హత్థపయోఅ పొమ్మలోఅణలోఅ పూఅణిజ్జ
ఖఅవర ఆణేఅ గఅరాఅరక్ఖ అ[1]ఖ అరఖందు సిఖ అరఅణి అస?
[2] ఈసరజణఅ మహేసరభ అణిజ్జ దిక్కమజాహ? తెల్లోక్కణాహ
పుణ్ణమి అంకలావణ్ణాస్స మందరక్ఖి ఇధరధారఅ కిసణవణ్ణ

తే. భత్తకామి అఫలదాణపారిజాఅ, యాఅయయాఅయ జణజ్ఝేఅ యాఅరూఅ
వాసుదేవ సఆణంద వణఅణాహ, [3]కిత్తణిజ్జణవ హీన్నరఖేఅ? దేఅ. 49

తే. అనుచు నప్రాకృత చరిత్రయైన యదితి, ప్రాకృతోదితవైదగ్ధిఁ బ్రస్తుతింపఁ
బ్రాకృతగుణ వ్యతీతుండు భక్తసులభుఁ, డైన ప్రహ్లాదవరదుఁ డాహ్లాదమునను.

తే. మొలకనవ్వులఁ జికిలివెన్నెలలుగాయఁ, గాయమెంతయుఁబడలెనుగాయటంచు
నతిపవిత్రకరంబున నదితిమేను, నిమిరి నీవాంఛితంబేమి నెలఁత యనిన. 51

క. స్వామివి జగములకంత, ర్యామివి జనములకు జపిత కర్థమొసంగే
సామివి భక్తులకంతిక, గామివి నీ వెఱుఁగనట్టి కార్యము గలదే. 52

క. ఐన న్నివినుపించెద విను, శ్రీనాయక మత్తదైత్యసేనలచే నా
సూనులు వసూనులై హరి, సూనుప్రభృతులును దలకఁ జూడంగలనే. 53

క. దితిసుతుల సంహరింపక, యతులితమైనట్టి వారి యైశ్వర్యము నా
సుతుల కొసంగుము చాలును, దితిజులు నాసుతులుగారె దీనశరణ్యా. 54

తే. అనిన నెంతయుమెచ్చి మాయమ్మ వౌదు, వదితియనికౌఁగిలించిదైత్యారియనియె
సవతిబిడ్డలయందు మత్సరములేని, యప్పుడె నీసాటిగలరె యీయఖిలమునను.

చ. తనసుతులం బరాత్మజులఁ దద్దయుఁ బ్రేమఁ దగన్సమంబుగాఁ
గనుఁగొను పుణ్యమూర్తులకుఁ గల్గదు నందనశోక మింక నీ
తనయుఁడనై జనించి బలిదర్పము మాన్చి తదీయలక్ష్మి నీ
తనయులకిత్తు నీతి నయధర్మవివేకముగాఁగ నాపుడున్. 56

---

1 ఖందసింఖయరణీయయాస. 2 యాసకజణయ. 3 కిత్తణిజ్జవయహీన్నరఖేయదీయ.

ఛాయ. లక్ష్మీస్తనాభేయ లలితహస్తపయోజ పద్మలోచనలోకపూజనీయ
ఖగవరయానేయ గజరాజరక్షక............
ఈశ్వరజనక మహేశ్వర భజనీయ......త్రైలోక్యనాథ
పూర్ణమృగాంకలావణ్యాస్య మందరక్షితిధర ధారక కృష్ణవర్ణ
తే. భక్తకామితఫలదాన పారిజాత, యాయజూక జనధ్యేయ (జ్ఞేయ) యాగరూప
వాసుదేవ శతానంద వనజనాథ, కర్తనీయజనీ.......

క. ప్రతిరోమకూపభాసుర, శతపత్రభవాండకోటి సాహస్రుఁడ వీ
వతిలోకచరిత్రుఁడ వే, గతిగర్భమునన్ భరింతుఁ గమలదళాక్షా. 58

మ. అనిన న్నీ వనుమాట నిక్క మదితీ యైనన్ రహస్యంబు నీ
కు నెఱింగించెద నాదుభక్తులు విరక్తు ల్యోగసక్తు ల్సుధీ
జనరక్తు ల్పితృభక్తియుక్తులు పరేశ్వ్యాముక్తు లాచారస
ద్ధనయుక్తు ల్సతులు న్స్మరింతురు ననుం దథ్యంబు సాధ్వీమణీ. 59

ఉ. నీవు సమస్తభూతహితనిర్మలచిత్తవు పుణ్యశీలవుం
గావున నన్నుఁ బుత్రునిగఁ గాంచెద వంచును గంఠమాలికన్
శ్రీ వెలయంగ నిచ్చి దయచే నభయంబు నొసంగి దేవతా
సేవితుఁడై వికుంఠపురిఁ జేరె సరోరుహనాభుఁ డంతటన్. 60

తే. అదితి యింటఁ బయోవ్రత మాచరించి, భర్తృసంగతి సౌఖ్య సంపదలఁ బొదల
నెలమసలె వెల్లజిగి గల్లములనెదిర్చె, నెలమసలె నెలల్ దొమ్మిది నిండెనంత.

తే. కంజనేత్రుఁడు శుక్లపక్షంబునందు
శ్రవణమున ద్వాదశీదివసమునవిజయ
యనుముహూర్తంబునందు మధ్యాహ్నవేళ
నదితికి జనించె వామనుండగుచు నపుడు. 62

తే. కురిసెఁ బుష్పలవానలు మెఱసె దిశలు, విరిసెఁ గావిరి దుందుభుల్మ్రోసె దివిని
దొరసె గంధర్వగాన మచ్చరలయాట, నెరసె జగముల వేడుక ల్పెరసెనంత.

మ. మణికోటీరము నక్రకుండలములు న్మాణిక్య కేయూరకం
కణకాంచీకటి సూత్ర హేమవసనగ్రైవేయమంజీరము
ల్మణిభోగాభ చతుర్భుజంబులు దగ న్భాసిల్లులోకైకర
క్షణుని న్వామనుఁ జూచి కశ్యపతపస్వ్యాశాలి హృష్టాత్ముఁడై. 64

క. పటుభక్తిమ్రొక్కి యంజలి, ఘటియించి నుతించె వికచకైరవవేళా
నటధూర్జటి చరణకటాత్కటక ఫణీంద్రానుకారి గంభీరోక్తిన్. 65

మ. రవికోటిప్రతికోటి తేజము శరద్రాకేందు బింబాస్యము న్
ధవళాంభోరుహ లోచనంబులు సుధాదధ్యన్న హస్తాబ్జము
న్నవలావణ్యవిశేషముం గల నినుం దర్శింతు ధన్యుండనై
శివముల్గంటి దయాంచితాంఘ్రియుగళీ సేవామనా వామనా. 66

క. అనిపొగడ నీకుమేలగు, జనకా యీయందు రెండుజన్మంబుల నేఁ
దనయుఁడ నైతిని మీదం, దనయుఁడనై మీకు వాంఛితం బొనఁగూర్తున్. 67

తే. అనుచుఁ దనరూపుమాటి యవ్వనజనాభుఁ
డర్భకునిలీలఁ గావుకావనుచుఁ బోర

నెన్ని సేర్చితి ననుఁగన్న చిన్నితండ్రి
యనుచు ముద్దాడుచును దల్లి యక్కుఁ జేర్చె. 68

మ. అలరున్నూనెఁ దలంటు గందము నలుం గందంబు పన్నీటిచేఁ
జలకంబున్నును జల్వపొత్తులును రక్షారక్ష యుయ్యాల పా
టలు చక్ర ద్రావుడు లెంతసంతసము పుట్టంజేసె సృష్టిస్థితి
ప్రళయాపాదికి దైత్యభేది కదితీభాగ్యంబు దానెట్టిదో. 69

క. ముజ్జగము లుజ్జగింపని, బొజ్జగదల పాదపద్మముల జిగిజాళ్వా
గజ్జెలు మొరయఁగ పజ్జల, హజ్జలిడుం గుజ్జు తల్లి యానందింపన్. 70

క. విద్దెము విద్దెమటంచు, న్నద్దియ లిరుగేలనూన ముద్దులకొడుకు
స్విద్దెములు సేయుఁ దళుకుం, గద్దతిచెక్కులను మద్దికాయలు గదులన్. 71

క. ఉపనయనము గలవేలుపుఁ, దపసులు విధిముఖులు రాఁగఁ దనయునకుందా
నుపనయనము సేయఁగఁ గశ్యపముని నమకట్టె సకలసంభ్రమ మలరన్. 72

మ. అలరుందావులు ధూపవాసనలు దూర్యారావము ల్పెండ్లిపా
టలు మాణిక్యపుఁ దోరణంబులును గాటంబైన యావెండ్లిపం
దిలిలో మానులు సుట్టుకొన్న మణివేదిక్ హేమపీఠంబుపై
నలరారెం బితృమధ్య భాగమున మాయావామనుం డయ్యెడన్. 73

సీ. తపనుఁడు సావిత్రి నుపదేశ మొనరింప బ్రహ్మసూత్రము బృహస్పతి ఘటింప
జనకుఁడు పచ్చనున్నని ముంజి మొలఁగట్ట నవని యొసంగఁ గృష్ణాజినంబు
శంబరధారి దండంబు కేలనమర్పఁ బ్రేమతోఁదల్లి కౌపీన మొసఁగ
పాథోదపద మాతపత్రంబు సవరింప నలినగర్భుఁడు కమండలువు నూర్ప

తే. సప్తఋషులు పవిత్రముల్ శారదాంబ
యక్షమాలికయీయఁ జెల్వయ్యె మిగులఁ
బ్రణతరక్షా విచారి సద్భక్తహృదయ
పద్మసంచారి వామన బ్రహ్మచారి. 74

శా. అక్షీణం బగునట్టికల్మిగల మాయావామనుం డంతటక్
యక్షేశార్పిత పాత్రఁగైకొని కులాఖ్య ల్సెప్పుచుక్ మ్రొక్కి తా
'భిక్షాందేహి' యటంచువేఁడ గిరిజాబింబోష్ఠి వెట్టె న్మణీ
భిక్షం బంచల వీక్షణాంచలములం బెంపారు లేనవ్వునన్. 75

కే. అంతఁ గ్రమమున శారద యదితి సప్తఋషిపురంధ్రులు శచియు దిగీశసతులు
పెట్టు బంగారు భిక్షంబుబియ్యమద్రి, పగిది మించె బృహస్పతిభట్టుచెంత. 76

క. తాలిమిమీఱఁగ నెప్పటి, మాలిమితో దేవగురుఁడు మంత్రము దెలుప
న్రోలిమి సేసె మృగాంకుని, మేలిమిగను రక్షయిడె సుమేధుఁడు నుదుటన్. 77

క. రతిపతియహితునిసతి భా,రతి జతయై కంకణము లొరయ ముత్తైపుటా
రతిమెత్తిరి వామనునకు, రతిబోటుల పాట తేట తొలుగరంగన్. 78

మ. పరమేశాన పయోజసంభవులు దిక్పాలుర్ క్రమం బొప్పఁగా
బరమాహ్లాదము మీఱ నొండొరులు పైపై నిచ్చుపట్టాంశుకా
భరణశ్రేణులు కేలఁ గైకొని సభాభాగంబున న్నిల్చి సు
స్వరుఁడై దేవగురుండు వీఁడుచదివె న్సర్వాగమ న్యాశ్రుతులన్. 79

వ. ఇవ్విధంబునఁ గశ్యపబ్రహ్మ సకలబ్రహ్మర్షి సమేతుండై తనూజాతు నుపనీతుం గావించి దిగంతరాగత శిష్టజన వ్రాతంబుల నభీష్ట మృష్టాన్నంబుల దక్షిణ తాంబూలంబుల సంతుష్టులం జేయుచు మహోత్సవ దినచతుష్టయంబు గడపె నంత. 80

చ. బలి జగదేకదాత యని పల్కఱు భూమిసుధాశనోత్తము
ల్పలుక ముదంబుతో విని సుపర్వమనోరథ సాధనోద్యమం
బలర మృషావటుండు బలి యాచనసేయుటకై నివేశము
న్వాలువడె నింక నెవ్వరొరు వేఁడనివారలు వేళవచ్చినన్. 81

తే. కురిసెఁ బుష్పాలవానలు మెఱసెదిశలు
విరిసెఁ గావిరి దుందుభుల్మారసె దివిని
దొరసె గంధర్వ గాన మచ్చరలయాట
మెఱసె జగములు వేడుకఁ బొరసె నపుడు. 82

సీ. ఒకవింతహారువైన యూర్ధ్వపుండ్రంబుపైఁ బెట్టినమేధావిబొట్టు దనర
నీలంపుతానిగన్నిగలీను సిగగంటు నవరత్నఖచితకుండలము లుపర
నవమైన కృష్ణాజినముతున్క మెలిగొన్న ధవళయజ్ఞోపవీతంబు, మెఱయ
ముప్పేటఁ బెనఁగొన్నముంజి పచ్చనిగోఁచి వెలిపట్టుఘంటియు మొలఁ దనర్ప

తే. మణిపవిత్రము వండకమండలువులు
గొడుగు పావాలు పాత్రిక బెడఁగుమీఱఁ
బసుపుఁబూసిన టెంకాయఁ బాణిఁబూని
వామనుఁడు వచ్చె బలి యజ్ఞవాటమునకు.

తే. కపటవటు దివ్యతేజః ప్రకాశనంబుఁ, గాంచినయప్పుడు విజ్ఞానఘనులు:
లేచి కరములు ముకుళింపఁ జూచి శుక్రుఁ, డసురవల్లభుతోడ నేకాంచి విష్ణు
వే బలీంద్రా.

మ. అదిగోఁజూచితె బ్రహ్మచారివలె దైత్యారాతి యేతెంచెన
త్రిదశాధ్యక్షున కెల్లసంపదలు నెంతే ప్రేమతో నీయఁగా
నదితీగర్భమునం జనించె నితఁడే మర్థింప నీ వీయఁగా
మదిలో నెంచకు మీయ నెంచినను సామ్రాజ్యంబు లేదింకిటన్.

తే. ఆత్మబుద్ధి సుఖం బిచ్చు నంతకన్న, గురువుసెప్పిన సద్బుద్ధి పరుఁ 107

కొదవవెచ్చును స్త్రీబుద్ధి కులముఁ జెఱచుఁ, గాన నాబుద్ధివిని సీరు ల్గనుము నీవు,
మ. అనినన్ ధర్మవిరోధ మిట్లనుట గా దాచార్య వేదార్థవి
జ్ఞను లేదేవునకుం బ్రియంబుగ నొనర్పంజూతు రశ్రాంతమున్
ఘనయాగంబుల నట్టిదేవుఁ డిట సాక్షాత్కారమై నిల్చి వేఁ
డిన బ్రాణంబులు నిత్తుఁ బ్రాణములకంటెన్ హెచ్చు త్రైలోక్యమున్. 87
క. అఘటనఘటనాసామ, ర్థ్యఘనుం డీశ్వరుఁ డతండు దలఁచినకార్యం
బుఘటింపకున్నె యీలో, నఘహార మగు కీర్తిఁగాంచు టర్హామునుమ్మీ. 88
తే. శిబి దధీచి విరోచను ల్చిత్రముగను, యాచకులకిచ్చి రట యంగ మట్టికీర్తి
తొలఁగలేనట్టినాదాన మేమి యనుచుఁ,గుందుచుండుదు నదిదొరకొనదె నేఁడు.
వ. అనిపలుకుచున్న సమయంబున. 90
సీ. వివిధదేశాయాత విద్వన్మిథఃకృతా లఘుశాస్త్రవాదకోలాహలంబు
నవనతర్త్విక్ప్రియా శంక్యుపద్రష్టు సాధూక్తరార్పణదక్ష హోతృకంబు
మహిషీవచస్సత్య మహిమజ్వల త్ప్రివర్గ్యక్షీర శిఖిశిఖాక్రాంత నభము
ధూమగంధిల వపా హోమవేళా సర్వజనక్లప్త కరతాళ సంకులంబు
తే. ఖదిరబిల్వాదియూపయుక్తంబు రుక్మ, పక్షపక్షీంద్రచయన విభ్రాజితంబు
నగుచు మించుబలీంద్రుని యశ్వమేధ, యాగశాలకువచ్చె మాయావటుండు. 91
శ్లో. దదాతు లక్ష్మీం తవలోకనాథో, వశంగతేంద్రస్య జగద్ధితస్య
సంప్రాప్తభూరస్త్ర స్సుత లాభతాంచ, భవా న్వదాన్యోహి బలే సురాణాం. 92
క. అని యుభయార్థంబుల దీ, వనతోఁ డెంకాయ యొసఁగ వామనుచేఁ గై
కొని బలి వటుని వరాసన, మునునిడి తగనర్ఘ్యముఖ్యపూజ లొనర్చెన్. 93
క. ఒనరించి ధన్యుఁడయ్యెం, జననము పుణ్యుండనైతి నవఫల మొదవె
న్ననుసేవించితి గావున, ననఘా నీవాంఛఁ దెల్పు మది చేకూర్తున్. 94
వ. అనిన దంభడింభకుం డిట్లనియె. 95
చక్రపాణి జయించి సకలలోకము లేలె ఘనశక్తిని హిరణ్యకశిపుఁడాది
గణనీయసకలసద్గుణరత్నరాశియై యలరారెఁ బ్రహ్లాదుఁ డంచు వెనుక
ర్నవేషములఁదన్ను వేఁడు వేలుపులకుఁ దను నొసంగెను విరోచనుఁడు మొన్న
వ. అపుడవాహ ప్రీతిగా శతక్రతువులు చేసినాఁడవు సర్వజేతవగుచు
శా. విను:సవామనుఁడెంచి యో దనుజనాథ, తపము సేయుటకై పదత్రయధరిత్రి
గనుఁగొచ్చితి యోగ్యుఁడ నంతమాత్ర, మిచ్చి యంపింపుమనిన బలీంద్రుఁడనియె.
యనుచుకల్పమహీరుహోత్తమము డాయంబోయి కారాకు వేఁ
వినరా నిర్ణను నేమివేఁడితివి కంటే నాడుసామ్రాజ్యమున్
మ. అరవిందాయ్యములుం దుకూలములు రత్నంబుల్ యథేష్టంబుగా
స్ఫురణన్ మీఁను నన్ను వేఁడుజనుఁ డన్యున్వేఁడఁగాఁ జెల్లునే. 97

వ. అనినఁ జతుర వచనరచనాపటుం డగు కుహనావటుం డిట్లనియె. 98

చ. అడిగినవారిఁ జూచిన భయంపడి వెల్వెలఁ బాఱుమోముతో
జడియక యాదరించుచుఁ బ్రసన్నుఁడవై యభిలాష మేమియం
చడుగుచు ముందుగా నడిగినందుల కిచ్చుచు నిత్తునంటి వీ
యెడ నినుఁబోలు దాత గలఁడే త్రిజగంబుల నెంచిచూడఁగన్. 99

మ. అమరారీశ్వర బ్రహ్మచారులకు రాజ్యం బేల కాంక్షించు మా
త్రము భూమిం దయసేయు మేదప మొనర్పంబోయెద న్స్వల్పదా
నముచే నేఫలం బటంచనకు నానాదానము ల్పావమా
త్రమహీదానముఁ బోలవందురు సుమీ తర్కంబు లింకేటికిన్. 100

మ. అవనీదాన మహత్త్వముం దెలియలే రంభోజగర్భాదులు
న్వివరింతు న్విను సత్కుటుంబినికిఁ బృథ్వీదానముం జేసిన
న్భవపాశంబులఁ బాసి మోక్షపదవి న్బ్రాపించు హత్యాదిపా
పవిముక్తుం డయి యెట్టి మూర్ఖుఁడును జిత్ప్రావీణ్యమే పాఱఁగన్. 101

తే. విప్రవరునకుఁ దూమెఁడు విత్తనముల, నేల యొసఁగిన ఫలము వర్ణింతు వినుము
లోకపావని యగు గంగలోనఁ ద్రిదిన, మజ్జనము సేయు ఫలము దగు మనుజులకును.

క. చెలఁగుచు నిద్దుము విత్తన, ములనేల కుటుంబి కొసఁగు, పుణ్యాత్మునకు
న్గలుగు న్శతహయమేధం, బులు గంగాతటిని జేయుపూర్ణఫలంబుల్. 103

ఉ. పుట్టెఁడు విత్తనంబులకు భూమి విశిష్టున కీయఁజాలు నా
పట్టపు దాతకుం గలుగుఁ బంకజనాభు పదాంబుజంబునం
బుట్టిన యేటిచెంతఁ బరిపూర్ణముగా హయమేధ మాదినై
నట్టి మఖంబులు న్శతసహస్రములు న్ఘటియించు పుణ్యముల్. 104

క. కలదొక యితిహాసం బిం, దులకు న్వినుపింతు వినుము దురితము దొలఁగు
న్గలుగును భూదాన ఫలం, బలఘుతరం బగుచుఁ ద్రిభువ నైకవదాన్యా. 105

సీ. మును బ్రహ్మకల్పంబునను భద్రమతియను విప్రోత్తముఁ డొకండు వేదశాస్త్ర
నిపుణుఁడు గలఁ డాతనికి భార్య లాఱ్వురు నందను లిన్నూటనలుపదిగురు
గల రతఁ డత్యంత కష్టదారిద్ర్యుఁడై కుడువఁగూడును గట్టఁ గోక లేక
వగనొంది వేసరి వసుమతి దానంబు గావింప కీలేమి పోవ దనుచుఁ మునులు

తే. గౌరి కౌశాంబిలోన సుఘోషువలనఁ, బంచహస్తావనిఁ బ్రతిగ్రహించి తమునను.
భక్తున కొసంగి సకల సంపదలఁ బొదలి, వెసుక మోక్షంబుగనె వింటె 83

తే. కాన భూదాన మొనరించుకంటె నధిక
మైన దానంబు లేదు నే నడిగినట్టి
పుడమి మూఁడడుగు లొసంగి భువనమహిత
యశముఁ బుణ్యంబుఁ గైకొనుమన్న నలరి. 85

ప్రబుద్ధి

శా. హేమత్స్మా ధరసుస్థిరుండు బలిదైత్యేంద్రుండు వింధ్యావళీ
భామారత్నము రత్నకుంభజలము ల్వంపన్ స్మృషావామన
శ్రీమద్గ్వారయుగాభిషేచన మొనర్చె న్బ్రహ్మరుద్రాదు లో
హో మేముం గనలేనికీర్తిఁ గనె దైత్యుం డంచుఁ గీర్తింపఁగన్. 108

క. క్రతుభాగ్యాద విభుఁడు వామన, దివ్య శ్రీపాదపద్మ తీర్థంబు శిర
స్స్నేహ్యమము గావించి బుధ, స్తవ్యమతిని ధారవోయు సమయమునందున్. 109

తే. వామనుండు దర్భగిండిలో వారిధార, కడ్డమైయున్న శుక్రుని యక్షిఁ బొడువ
మిట్టిపడి కన్ను వోయిన లొట్టవోయె,ననుచు నవ్వుచుఁ జేసాచియడుగుటయును.

క. తమ మూఁడడుగులు బలియు, త్తమభక్తి "సగణీనం సతాంబూలం తు
భ్యమహాం సంప్రదదేదం, నమమ" యనుచు ధారవోసె నలినాక్షునకున్. 111

మ. పెరిఁగె న్వామనుఁడంత దంతిపాదవై పృథ్వీధరం బంతయై
శరదంభోరుహమిత్రశీతకర నక్షత్రగ్రహస్వర్మహా
స్ఫురితుండై జనలోక మవ్వలిజగంబు న్సత్యము న్మించుచున్
హరి పంతంబులు నిండి మెండుకొనె నత్యాశ్చర్య మేపారఁగన్. 112

సీ. పద్మరాగప్రభా భాసమానకిరీట మరవిందజాండకర్పరము నొరయ
శతయోజనాయత శతపత్రపత్రజైత్రము లైన విపులనేత్రములు మెఱయఁ
బరిపూర్ణ చంద్రబింబ సహస్రవిస్మృతం బగుమోము మందహాసంబు దొరయ
దశదిగంతవ్యాప్త తతబాహువులు శంఖచక్రాది వివిధశస్త్రములు నెరయ

తే. కవదొనలు నక్రకుండల కౌస్తుభములు
వైజయంతియు లక్ష్మి శ్రీవత్స కాంచ
నాంబరము లొప్ప బ్రహ్మాండ మనెడు భరణిఁ
కప్పురింపుచుఁ గాలెఁ దగెఁ ద్రివిక్రమవిభుండు. 113

మ. హరి యీరీతిఁ ద్రివిక్రమాకృతిని బ్రహ్మాండంబునన్ నిండి యా
కరణాంగంబుల సర్వలోకములు మించన్ బ్రహ్మరుద్రాది ని
ర్జరు లగ్గింపఁగ నందముఖ్య సుభటవ్రాతంబు సేవింప దు
ర్భర తేజంబున రాజిలన్ బలి కృతార్థంమన్యుఁ డయ్యెన్ మదిన్. 114

గరుడుఁడు. 115

తే. ననుచుఁ డోహో జనులార విష్ణుఁ డెక్కఁడే విశ్వాధికుం డాద్యుఁడుం
నడుగవేన్నారె కదా మహామహిమ మింకన్ భక్తితోఁ గొల్వుఁడీ

మ. అనఘా జాటుచు జాంబవంతుఁడు సముద్యద్భేరి మ్రోయించుచున్
డినజాడ న్వదియొక్కమా ర్వలగొనెన్ విష్ణున్ విరాడ్విగ్రహున్. 116
ధనము ల్లాహుతనేత్రుఁ డంతట నతుల్యాంబైన త్రైవిక్రమ
నానగాత్ర స్ఫురించుఁ బదాంబుజం బొకటిచే క్షోణీస్థలిం గొల్చి యం

బరమార్గంబున నొక్కయంఘ్రినిడఁ దత్పాదాంబుజాంగుష్ఠశే
ఖరదీవ్యన్నఖరంబు సోఁకి పగిలెన్ కంజాతజాండం బొగిన్. 117

గంగావతరణ వచనము. ఈక్రమంబునఁ ద్రివిక్రమ ప్రసారిత వామచరణాంగుష్ఠ నిష్ఠురనఖర శిఖావిఘటిత బ్రహ్మాండ కరండోపరి పరిజనితరంధ్ర నీరంధ్ర నిరర్గళ దనర్గళ మధుర శిశిర పాండుర లఘుతర గురుతర ప్రభావాభరణ బహిరావరణ వారిపూర్ణంబు యోగిమనఃకమల సంతత సంచరణంబును లక్ష్మీకుచ శాతకుంభ పూర్ణకుంభ సంభావిత నవపల్లవాచరణంబును నగు హరి చరణంబునం దొరంగి తరంగితంబై రథాంగధర పదప్రక్షాళనంబున నభంగురతరప్రభావంబును లోకైక పావనంబును బ్రహ్మహత్యాది పాపాపనోదకంబు నగుచు నప్పావనోదకంబు కంబుధరచరణాంబుజ మరందంబు చందంబున నంబుధరవర్ణపదనఖ సాంద్రతర చంద్రికలయందంబున దనుజారిపదంబు దిగజాతి గగనకాయమాన సూనమాలికల పోలికల ముక్తికలకంఠ కంఠీ కాకంఠ మాలికలలీల నాలోలవాతూల జాలంబుల బహుధారారూపంబులై సత్యతపో జనమహస్స్వర్లోకవాసి బ్రహ్మబ్రహ్మర్షి సనకాదియోగీంద్ర వైభ్రాజికధురీణస ప్తర్షి శ్రేష్ఠవందితానందితస్తుత స్నాతాంతర్గృహీత కమండలు పరిపూరితంబై గాయమాన గంధర్వగజరాజగామినీగాన ద్రవన్మహేంద్ర నగరచంద్రశాలికా కాంతచంద్రకాంత నిరంతర ప్రవజ్జలధారానుగతంబును బరిసరహరిహయపుర వర మరకతమణిమయ భవన సురుచిర రుచిరచిత శైవాలవల్లికావేల్లితంబును వలనిశాటపాటన పటుపుటభేదన నాటకశాలికా నటనటదప్సరః కుటిలాలకావద పుట కరటత్కటక మురజ వాదిత్ర నాదాచ్ఛాదక వలభి పతనవేళా ఘుళఘుళా రావసంకులంబును నందనవనపాదపవిటపసంసక్త నిజసలిల కణ ద్విగుణిత కుసుమజాలకంబును విస్మయాకుల ప్రేక్షమాణ గీర్వాణముగ్ధజలజేక్షణా వీక్షణస్నిగ్ధ సోసూచ్యమానవలమాన మీన వితానంబును నిర్మలభర్మనిర్మిత నర్మహర్మ్య ప్రాంగణ మాణిక్య వితర్ది కాశయాననాయక ప్రార్థ్యమాన పురుషాయిత కేళికా ననుకూల లజ్జాకుల సభ్రూభంగవిలాస విలోకనోత్తిష్ఠమాన మానవతీ వేణికా హాకాకర్షణ విశ్లథతతఇతఃపతితసహాగతమౌక్తికసూచక తత్తత్పురుహూత కలధౌత శృంగారసౌధ శృంగాహతోత్పతిత జలబిందు సందోహ కందలితమందార కుసుమకోరకాలంకృత నికటతటకందుక కేళికానందబృందారకసుందరీ చికురభారంబును సుగచకోర లోచనారతిశ్రమహరణ నిపుణతరమందానిల సందానితశైత్యంబును జారణస్తూయమానంబును గిన్నర జేగీయమానంబును నిజావలోకనమాత్రసంత్యక్తబలీకృతహృత్తాప సలీలాహృత్తాపస విబుధ ప్రార్థ్యమానంబును నమరావతీపురవరపరిఖాయమానంబును జలకేళికాలోలదివిజకులపాలికాపాళికా కుచపాళి కాశ్మీర పాళికామనీయక తదీయ సౌర

భ్య ఘుమఘుమాయమానంబును శంఖబుద్బుదవజ్రమౌక్తికకుముదఫేనఖణ్డాకర
కాయితతారకావారకంబును నిజనైర్మల్య నిమృష్టనిష్కళంక మృగాంకమణ్డల
గళత్సుధారస ధారాసధారా సంవర్ధమానంబును ఖంజోపరిభాగీరథీపతనవిస్మి
తానూరుసారథిస్తవనీయంబును బ్రణయకలహాదూరస్థిత నిజనీరధారాసిక్త
మృదులాంగ సంసక్తదుకూల చేలాంతరపరిదృశ్యమాన కుచలికుచనితంబబిం
బరంభోరువిజృంభమాణావలోకనోత్సుకనాయకదత్త నూతనవసనయాచమా
నవైమానికమానినీ జనజనితసీత్కారమానితంబును నవర్షవర్షప్రకర్షనిదర్శక
వలాహకపదమోముచ్యమానంబును నసమయసమయన్నిజజలబిందుతుందిలచా
తకవ్రాతంబునగుచుం దెఱగంటి దొరకు వెఱచి తనతనయు వరుణునియింట దాఁ
చి వెలవెలనగుచు మంచుమలనే మంచుగట్టులకుఁ బట్టంబుగట్టెనని నలుజడ్డిగం
బుల బిడ్డనొడ్డారించి బొడ్డుతామర దొడ్డవేల్పు పుడమిదాల్పులకు నేలికవుగమ్మని
కమ్మని కుంపనంపుజిగిని దన తేజంబు మెఱయించు జేజేలవిడిపట్టున కభిషేకం
బుచేసిన తెఱంగునఁ బసిఁడికొండ తుదను బదివేలయోజనంబుల పఱపున నున్న
యన్నలువపట్టణంబునఁ బోరునం దొట్టిపట్టు సాలక నలువ నలుమోములందు
వెడలునలుత్రోలిపల్కులనలువున నలువాకిళ్ల నలుదెఱంగులై వస్వోకసారాది
దిక్పాలకపురంబు లొరసికొని వెలువడి తనవడి బెండువడి బెడబెడమని దొరలి
పడు పెదపెదగుండ్లచప్పుడుల కులుకుచప్పుడెడనెడఁబర్వలిడుజంట నలుహజ్జ
లమెకంబుల నెఱుఁగక తోడంబఱచు తెఱనోరిమెకంబులఁ గాన వెనుదవులు
గొరులతోడనరుగు మువ్వన్నెమెకంబుల నంటిపాఱు నొంటికాండ్రసందునంబడు
దున్నల పెఱుంపం జనునెలుఁగులబలగంబునకుఁ జంగుచంగునం దాఁటు కన్నె
లేళ్ళ కంచంప నడ్డంబగుచుఁ గోనలలోనఁ జిగురువిలుకాని కేళిందేలుచు
నదరిపాటునం జూచి యదరిపడి లేచి తమతమ క్రొత్తముత్తియపుఁ జెఱుఁ
గులచెంగావులఁ గటీతటంబుల నొకకొంగు పచ్చినునుగోటి తాఁకులం జిలుప
చిలుప నెత్తురులుగ్రమ్ము గుత్తంపుపలిగుబ్బచన్నుల నొకకొంగు నవరించి యఱ
జాఱు క్రొవ్వేదలు పువ్వులవాన గురియఁ గౌనుజడియ బెళుకుచూపుల బెగడు
కోడెజేడిసలబిత్తఱంపుటూర్పుల మృగనాభిపరిమళంబులు గుప్పళించుచు బలి
తంబులై మెలఁగు గిలుకు మట్టియల రొదలతోఁ గడలకుంజని మును తాము
కడలనిడిన తొడవులం దాలోఁగొనిన నర్పితంబులుసేయు నెయ్యంపు కర్పూర
గంధులనేర్పులకు నగుచుఁదచ్చనలాడు బృందారకకుమారులమందహాసరుచికంద
ళంబులతో సందడించుచుఁ బ్రస్రవణఝర్ఝరనిర్ఝరంబులం బ్రవృద్ధం బగుచు
గిరిశాలింగనసంగత కుంకుమపంకంబునఁ బొంకంబగు నకలంకధాతురాగంబుల
జాజువారుచుం గమలకల్హారకైరవ కువలయకోకనదాదికుసుమ సౌరభలోభ
చంచలచంచరీకచక్రాంగచక్రవాకఝుంకారక్రేంకార చంకనత్సరోవరంబులఁ

గళిందకన్యకాసరస్వత్యాదినదుల నెచ్చెలులంబోలెఁ గల్పికొనుచు వాహంబు
తెఱంగునం దుముకుచు వజ్రశైత్యంబునం గొండలుం దెగఁబాఱుచు మతంగ
జంబు భంగిఁ గర్పూరకదళికాకాంతారంబుల భంగించుచు భూవల్లభుదేవం
బ్రతికూలతరుల నిర్మూలించుచుఁ బతిత తరు శాఖల నున్న తమ్ముం జుట్టుకొను
ప్రవాహగతసర్పంబుల కుత్తుకలు రెండుచేతులం గట్టిగాఁ బట్టికొని బిట్టుల్కి
చూడంజాలక మార్మొగంబులు వెట్టు శాఖామృగంబులం గని కిలాకిల నగుచు
మార్గగండోపలంబులపై వసియించు చెంచుమించుఁబోఁడుల వెనుకమర్లగా
వచ్చి యదరిపాటున భుజంబులువట్టి త్రోయుతెఱంగున వెఱపించు చెంచునా
యకుల నదలించుచుఁ గడువడినదరు బెడబెడలకు జడిసి కడఁకు నిగుడ నక్రొం
డగుండులంబడఁ దివియుచు దను గనుంగొనిన వినిన నంటిన సీకరములు సోఁకిన
పై తెమ్మెరలు దొరసిన మాత్రంబున భూతప్రేతపిశాచ శాకినీఢాకినీకూష్మాండాది
గ్రహంబులు దమతమ విగ్రహంబులు మాని మానితవైమానికరూపంబులు
పూని ధగద్ధగితమణి గణస్థగిత కిరీట కటక కేయూరహారాది సురుచిరాకల్పం
బులు కల్పప్రసవ దామంబులు కనకాంబరంబులు దివ్యచందనానులేపనంబులు
రతిమనోహర మనోహరాకారంబులు గలిగి దివ్యతరతేజంబులు నిగుడఁ
దెగబారెఁడు కీల్జడలుం దొగతేనినగు మొగంబులు బెగడు బేడిసలంబోలు
వాలుగన్నులు నిగనిగని జిగిమోవిమానికంబులు మగతాలనేలుపలు
వరుస బిగిగుబ్బచన్నులు మృగరాజమధ్యంబులుఁ జిగురుటడుగులుఁగలిగి
చిలుకతేజి. జీరుని విలుకుటమ్ములు ముద్దుఁజిల్కు తెఱఁగంటి చిక్కలకొలుకులు
వేనవేలు గొల్వ భాసమాన రవికరావమానకరణ దురభిమాన మణిమయవి
మానారూఢులై యచ్చరమచ్చెకంటు లిరుకెలంకుల నకలంకరత్నకంకణ క్రేం
కారమ్ము లొలయ వింజామరములు వైవ రంజిల్లుచు నంజలిబంధంబులతో నుతు
లుసేయుచుఁ గొంతదవ్వు వెంబడి నిగిడి దివంబునకరుగ నట్టిక్రమంబుననే నిజ
సలిలాకృష్టధరాతలపురాజననాంతర క్లిష్టశరీరనరకనివిష్ట దుష్టజనంబులు యమా
దులకాశ్చర్యకరు లగుచుం బుణ్యలోకంబుల కేఁగ సకలపుణ్యనదీనదంబుల దురి
తాపహారిత్రిమూర్తిభవించి తన్నుఁజేరు తెఱంగున రంగగుచుఁ జక్రాంగంబులు
వ్రాల నినుం గనుంగొను జనులయందు వసియింప కుండం జేసితి వింకమాకు గతి
యెయ్యది యని తత్తజ్జనులపాపంబులు రూపంబులు గైకొని తాపంబున మొర
లువెట్టునట్టి తెఱంగున రోలంబజాలంబులు ఝంకారంబులు సేయ నభంగతర
తరంగత్వరంగమృదంగరంగధ్వానంబులకుం జెలంగుచు బెళుకుబిత్తఱికోఁడెజేడి
సలు మత్స్యపుటంబులువైవం బ్రవాహవేగంబునం బెండుపడి తోఁడనడరు పెద్ద
పెద్దకొండల గండూపలంబుల మెండున నిండుకొనియుండు మకర నక్రగ్రాహ
కర్కటకాదిజలజంతుసంతానంబులు వెలయం దీరంబులనిల్చి పుణ్యపురంధ్రీజ

నంబు లెత్తుముత్తైపుటారతుల తెఱంగునం జెంగల్వలవలగొను సుడులు
బెడంగుసూప సంపన్ను లగుజనులు భక్తిపూర్వకంబుగా నొసంగుపట్టాం
శుకమణిభూషణంబులన లోపల వెలికి నడరుమౌక్తికంబుల నిగ్గుల బుగ్గ
లగ్గలముగ దత్తత్వరజన సమర్పితరథదీపంబులకు వెలుంగు లొసంగు ప్రవా
హాగతభుజంగపుంగవ ఫణారమణీయమణి గణప్రభలు బొసంగఁగమలాంతర
కాంత కమలాకాంతాభిషేకంబునకుం బలె జలవేదండ షండంబులు దుం
డంబులెత్త సరసప్రదేశంబుల నాశుకవితరీతి నతిత్వరితగతి యగుచుం
బ్రతిహతస్థలంబుల నభిమానిజనయాచన చందంబున మందంబగుచుఁ గఠినచిత్తు
లకుందొలంగి చనుసజ్జనుని తెఱంగున గగనంబునకుం దొట్టుగట్టుల కెడ
గల్గుచుఁ దూర్పున సీతాభిదానంబున నభిరామలీల మెఱయ మేరుకమల కేసర
కేసరాచల గంధమాధనవసుంధరాధర భద్రాశ్వవర్ష మార్గంబునఁ బశ్చిమంబునఁ
జక్షువను పేర లోలమాన మీన కటాక్షంబుల సుపర్వాశ్చర్యకరమాల్యవన్మాల్య
వద్భూధర కేతుమాలవర్షంబుల సరణిని నుత్తరంబున భద్రాఖ్యను స్మరణశీల
భద్రప్రదయగుచు నభ్రంకషశృంగశృంగవత్పర్వతోత్తరకురు దేశపదంబున
దక్షిణంబున నలకనంద నామధేయంబున సనారవింద నందస్మిళిందాలకయై
గగనసరఃకనక కమలాయమాన హేమకూట హేమకూటకుధర భారతవర్షపదవిం
బ్రవహించి దిక్కూలముద్రుజ సముద్రవాతూలలోలకల్లోల కోలాహలం బవా
ర్యతూర్యఘోషంబులై మొరయ నౌర్వాగ్నిసాక్షియై వెలుఁగం బ్రతిరవణ
ద్విజకలకలంబు మాత్రకులంబులై మించుఁ గలకంఠికాగానంబులు పెండ్లిపాటల
సీటుసూప విష్ణుధారావర్తయగు గంగానదియుఁ బరంగిణీరమణుండును వేల
యను తెరకిరుగడల నిలిచి బుద్బుదప్రలకాంకురములు కువలయనయన వికా
సంబు కుముద ప్రభామందహాసంబునుం జెలువొంద నొండొరులునుం గరంగ
హస్తంబుల శీకరమౌక్తికంబులం దలఁబ్రాలువోయుచు నన్యోన్యమీన వీక్షణం
బులుం దారసిలఁ గలసి జలనికర వీచికాస్వేతమౌక్తిక విద్రుమాది మణిమణ్డిత
శైవాలవల్లికాకాచమణి రమణీయ మంగళసూత్రాలంకృతకంబుకంధర
యగుచుఁ బవమాన విప్రకులంబు భృంగాశీర్నినాదంబులతో వేలావనకుసుమ
కేసరాక్షతంబులు వధూవరులపైఁ జల్లఁ గరకమల భ్రమరమాలికా కౌతుక
బంధుండును ఫేనదుకూలచేలుండును బహుళతర రత్నోర్మికాభరణుండును
తటవన తరుచ్యవమాన గుచ్ఛకుసుమవిసర శేఖరుండును నగురత్నాకరవరునకు
నర్ధాంగలక్ష్మియై యుబ్బించుచు సుఖకేళీవిలాసంబునం జెలంగె నంత. 118

తే. పద్మలోచనుఁ డప్పటి బ్రహ్మచారి
వేషమున నున్నఁ గనుఁగొని విప్రజిత్తి

ముఖ్యదైత్యులు దనుజేంద్రు మోసపఱిచి
సిరులు హరియించె హరి యంచుఁ గెరలి యపుడు. 119

మ. వలదంచుం బలి దెల్పిన న్వినక గర్వస్ఫూర్తి గర్జించుచుం
బ్రళయాభ్ర ప్రభల న్హరింబొదువ జాగ్రత్ఖడ్గ విద్యుజ్జ్వల
జ్వలనజ్వాలిక లాక్రమించె దశదిక్చక్రంబు లొక్కుమ్మడిన్
దళమయ్యె న్శరవృష్టితోఁ దొరిగె శస్త్రవ్రాత నిర్ఘాతముల్. 120

శా. ఆలో నందసునందముఖ్య హరిసైన్యవ్రాత వాతూలముల్
తూలించెం దనుజాభ్రజాలములఁ దోర్దృప్తో మాధవానుజ్ఞనా
వేళ న్వారుణపాశబంధితునిఁ గావించె న్వదాన్యు న్బలి
న్వ్యాళాహారి సమస్తదేవతలు హాహాకారముల్ చేయఁగన్. 121

ఉ. కట్టినఁ గట్టుఁగాక హరికట్టడ చేసిన కేలు మున్నుగాఁ
గట్టక వెన్క నేమిటికిఁ గట్టె విహంగవరేణ్యుఁ డిట్టులిం
కెట్టు నమస్కరింతు హరికే నని కన్నుల మ్రొక్కుఁ గాని యా
కట్టున కింతయైనను వికారము నొందఁడు దైత్యుఁ డత్తఱిన్. 122

క. ఆయౌదార్యము ధైర్యం, బాయాస్తికబుద్ధిఁ జూచి యారాయనుచున్
వేయువిధంబుల సన్నుతి, సేయుచుఁ గనుఁగొనిరి దనుజశేఖరు దివిజుల్. 123

తే. అంతఁ జిఱునవ్వుతోడ మాయావటుండు
దైత్యపతిఁ జేరి యోయి వదాన్యచంద్ర
యవనిపాదత్రయము నిత్తునంటి వేది
కడమపాదంబునకుఁ జోటు గలదె చెపుమ. 124

క. ఇచ్చెదనని యీకున్న, న్వచ్చుం బాపంబు రౌరవం బగు నీకనీ
యిచ్చ యన విని మరుదసు, హృచ్చక్రేశ్వరుఁడు పల్కె నెంతయు భక్తిన్.

క. లేదన నేటికి నిచ్చెద, నాదుశిరంబునను నిల్పు నళినేక్షణ నీ
పాదాబ్జము నేనుం బ్రహ్లాదునివలె సుకృతి నగుదు ననుసమయమునన్. 126

ఉ. శ్రీదనర న్విశాలకటిసీమ ధరించిన హేమచేలము
న్మేదుర మేఘమేచకసమిద్ధ చకచ్చకితాంగముం బతం
గోదయరంగదంబుజదళోపమ లోచనము ల్చెలంగఁ బ్ర
హ్లాదుఁడు వచ్చె మాఱట విహంగతురంగుని రంగసంగఁగన్. 127

తే. వచ్చి తనుఁ జూచి బంధంబు వలన వినుతి
సేయలేమికి వనలోన సిగ్గువడుచుఁ
గన్నుఁగవ నశ్రువులు గ్రమ్మనున్న బలిని
గాంచి హరిఁ జూచి పల్కె నిట్లనుచు నపుడు. 128

క. సురపద మేటికి నొసఁగుము, చరణాంబుజ భక్తి దైత్య సామ్రాజ్యంబు
   న్హరియించి మేలు చేసితి, కరుణింపుము బంధముక్తుఁగా బలిని హరీ. 129

వ. అని పల్కుసమయంబున. 130

ఉ. వల్లభుఁ డిట్లు కట్టువడువార్త చెవింబడ గుండెజల్లనం
   దల్లడమందియద్దనుజ [1]పత్నియుఁబల్లవపాణి చెక్కుల
   న్వెల్లువగట్ట నశ్రువులు వెల్వెలఁబోవ మొగంబు నమ్మనేఁ
   జెల్ల నిదేమియంచు హరిఁజేరి నమస్కృతిచేసి యిట్లనున్. 131

తే. నీకుఁబ్రియముగ దానంబు సేయువారు, మోక్షమందఁగఁబురుషార్థములనొసంగు
   నీదుకేల్క్రిందు తనకేలు మీఁదుగాఁగ, దానమొసఁగిన బలికి బంధంబదగునె.

క. విడిపింపుము నిను రాజ్యం, బడుగము నీవలయువారి కర్పింపుము మే
   మడవుల నుండెద మిఁకనీ, యడుగులు మదిఁదలఁచికొనుచు నార్తశరణ్యా. 133

మ. అని దైన్యంబున విష్ణుపాదనతయై ప్రార్థించు వింధ్యావళీ
   వనితారత్నముఁజూచి యేచినదయ న్వాణీమనోనాథుఁడో
   వనజాక్షా బలిబంధనంబు తగవే వారింపు మన్న న్జగ
   జ్జనకుం డిట్లని యెక్షసుధామధురవాచా వీచివాచాలతన్. 134

తే. ఎవ్వని ననుగ్రహింప నేనిచ్ఛసెంతు, వానిసంపద హరియింతు వనజగర్భ
   యటులుగావున బలిభక్తి కాత్మ మెచ్చి, యిటులు గైకొంటి సంపదలెల్ల నేను.

వ. అనిపలికి బలి కిట్లనియె. 136

క. వినుము విరోచననందన, ఘనుఁడవు నీవన్నిటక్షా జగంబుల నీతో
   నెనయైన దాత గలఁడే, తనరారితి త్రిభువనైక దాత యనంగన్. 137

తే. ఖావిమనువేళ దేవేంద్రపట్టమునను, సిన్నుసిల్పెద నందాఁక నీవుసుతల
   మందు వసియింపుమనుచుఁ బ్రహ్లాదుఁ గూర్చి, దనుజసేనలతోనంపె దైత్యవిభుని.

తే. కడమయజ్ఞంబు సమదృష్టి గలిగి సర్వ, హింపు శుక్ర యటన్నను పేంద్రుఁజూచి
   యేకదృష్టిని నే నిర్వహింతుసామి, కరుణ చేనంచువల్కె నా సురగురుండు. 139

మ. వనజాతాక్షుఁడు మాటమాత్రమున నే వైరోచనశ్రీలఁగై
   కొని యీరీతి జగజ్జనుల్ పొగడఁగా క్షోణీధరారాతికి
   చ్చిన బ్రహ్మాదు లుపేంద్రుగాహరిశుభశ్రీసాంద్రు దేవేంద్రు నిం
   ద్రునిగాఁ బట్టముగట్టి రెల్లరకు సంతోషంబు వాటిల్లఁగన్. 140

క. అదితియుఁ గశ్యపుఁడెటునలె, ముదమందిరో యటులు చెలఁగె ముజ్జగములు న
   భ్యుదయం బింద్రోపేంద్రులు, పొదలింపఁగఁ గ్లేశలేశమును లేదయ్యెన్. 141

సీ. ఘనగదాదండంబు గైకొని యిందిరాకాంతుఁడు వాకిలి గాఁచియుండఁ
   దనకులోఁగాని యుద్ధతుల యుద్ధతిమాన్చు పనిపట్ల చక్రంబు పంపుసేయ

---

1 తల్లజపల్లవపాణి.

నేకార్యమునకైన లోకపాలాదికు ల౯నిశంబు దనుబుద్ధియడిగి కొనఁగ
లలితరూపవిలాస లావణ్య వతులైన కన్యకామణు లూడిగములు సల్ప

తే. స్వర్గలోకంబుకంటెను శతసహస్ర, గుణము లెక్కుడుగాఁగల్గి ప్రణుతికెక్కు
సుతలమున నేడు నున్నవాఁ డతులకీర్తి, చక్రిమతవర్తి బలిదైత్యచక్రవర్తి.

మ. ఇలలోఁ జీఁకటిగల్గఁ దెల్పుదు రదే యిందేల లేదంచుము
గ్ధలు వేఁడం జెలులార మీముఖరుచిం గన్పట్టఁగాలేక కొ
ప్పులలో డాఁగెనటన్నఁగుంతలసుమంబుల్ దీసి పీతాంరుచి
న్నలు పైతోఁపనివే యనం బలినగుణ్ దైత్యేంద్రవాసంబునన్. 143

మ. జలకేళీ సమయంబులం గలఁగిపోఁ జక్రంబులం దోలెనో
లలనా నీనగుమోము చందురుని లీలంగాంచి తే యన్న విం
తలువింటింగద చంద్రుఁ డెవ్వఁడో కో నాథా తెల్పుమంచన్నఁ గెం
పులయందంబునఁ దన్ముఖాంబుజముఁజూపుణ్ వల్లభుం డచ్చటన్. 144

మ. అతిపాత్రంబగు పద్మనేత్రునకు సత్యోదార్య లీలా స్థిచే
క్షితిదానంబొసఁగ న్బ్రసంగుబలికిం జేకూరెఁగా కద్దిరా
సుతలావాసము గల్గునే యొరులకుణ్ క్షుద్రప్రదానంబునణ్
స్తుతవైకుంఠముఁబాసి యచ్చటవసించుం జక్రిభోగార్థియై. 145

తే. అఖిల సద్ద్వార పాలకుఁ డైనలోక, వల్లభుఁడు ద్వారపాలకవంశజులకు
ద్వారపాలకుఁడౌట తద్భక్తిఋణము, దీఱ దేమిచ్చిన నటంచుఁ దెలిసికాదె.

తే. తమపితామహులితనికి ద్వారపాలు, రై రియదిపుణ్యమున కింతెయనుచుఁగొల్వ
ధరణిపాదత్రయ[1] మొసంగి తానుజేసె, వెన్నుఁడుణ్ బలిమాటకు వన్నెగలుగ.

క. శ్రీవామనావతారక, థావిభవము విన్నజనుఁడు ధనధాన్యయశ
శ్రీవెలయఁగ భువివర్ధిలి, యావెనుక న్మోక్షలక్ష్మి కధ్యక్షుఁ డగున్. 148

క. అని శ్రీవైశంపాయన, మునిముఖ్యుఁడు దెల్ప విని ప్రమోదాన్వితుఁ డై
జనమేజయుఁ డవ్వలికథ, యనఘా విన వలతుఁ దెల్పు మని యడుగుటయున్.

మ. జలజాక్షమణికంకణ క్వణనచంచచ్చంచలాచామర
చ్ఛల చక్రాంగగరుద్విచాలనచలాంచచ్చంచరీకచ్ఛటా
కలనాసూచక కుంతలద్యుతితరంగస్మేరవక్త్రాంబుజో
జ్జ్వలపత్త్రాయతనేత్రకోణవిహారత్సౌభాగ్యలక్ష్మీయుతా. 150

క. తారకదారక దారక, తారకవిధి దారకాంతి తతయశ కవిబృం
దారకమందారక బృం,దారకవర వైభవా త్యుదారకళాఢ్యా. 151

---

1 మొసంగి ద్వారపాలుఁ, జేసె వెన్నుని బలిమాట వాసిగలుగ.

మాలినీ. మగదలకులవర్యా మందరాహార్య ధైర్యా
జగదభినుతచర్యా శాశ్వతౌదార్య శౌర్యా
నిగమపదవిహారా నీతికార్యానుసారా
ప్రగుణ సుగుణహారా రంగమాంబాకుమారా. 152

గద్య. ఇది శ్రీరామభద్రదయాభిరామభద్రకరుణాకటాక్షవీక్షావరిప్రాప్తదీప్తతరాష్ట భాషాకవిత్వ సామ్రాజ్యధౌరేయసకలవిద్వత్కవిజనవిధేయ ధరణిదేవుల నాగ నామాత్యసుధాసముద్రసమున్నిద్రపూర్ణిమాచంద్ర రామమంత్రీంద్రప్రణీతం బైనదశావతారచరిత్రం బనుమహాప్రబంధంబునందు పంచమాశ్వాసము.

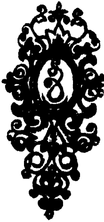
౫. వామనావతారకథ సమాప్తము.

౬. భృగురామావతారకథ.

షష్ఠాశ్వాసము.

శ్రీధవ కథాసుధారస
మాధుర్యాధీనహృదయ మగదలకలపా
థోధికళానిధి సకలక
ళాదికనైపుణ్య కృష్ణయార్య వరేణ్యా! 1

తే. అవధరింపుము జనమేజయక్షితీశ
శేఖరున కిట్టులను వ్యాసశిష్యమౌని
ధరణివర భృగురామావతారక మిఁకను
దెలియఁజెప్పెద వినుమని తెలుపఁ దొడఁగె. 2

శా. శ్రీకాంతోజ్జ్వల దంతవాస మలకాతీణ ప్రభావాప్తము
ద్రాకారాజవిరాజమానముఁ గళారమ్యంబు శుద్ధద్విజా
లోకం బుత్కట హేమధామవర వల్గుస్ఫూర్తి చిత్రంబు క
న్యాకుబ్జంబు కకుబ్జనస్తుతినిఁ జెల్వొంబొ ముఖాబ్జంబునన్. 3

ఉ. ఆపురమేలు గాధి మనుజాధిప శైలనిరోధి బాధితా
టోపవిరోధి సాధిత కఠోరధరాంత పయోధి యూథికా
భాపటు కీర్తిశోధితకపర్దిశిరోధి సమేధితాత్మ మే
ధాపరిపూరితాంబుధిసుతాగృహమేధి మహాశ్వమేధియై. 4

చ. అతఁ డొకనాఁడు వేడుక నొయారులు గొందఱు గొల్వు సేయఁగా
రతనపుమేడనున్నతఱి రాఁగ ఋచీకుఁడు చారుభక్తితో
నతిథిసపర్యలం బ్రముదితాత్మునిఁ జేసి మణీమయాసన
స్థితు నొనరించి తా నతని చెంత వసించె వినీతి నత్తఱిన్. 5

తే. పడుచుఁ దనమున బైపక్కఁ బడుచునున్న
పడుచు నొక్కతె వేడుకపడుచుఁ గాంచి
రాజ యీకన్య నీకూఁతు రా మతేమి
భాగ్యశాలివి సకలసంపదల నీవు. 6

క. వీక్షించినపుడె తెలిసెన్, లక్షణవతియంచు రాజనందనిహస్తం
బీక్షించి తపసి సతియగు, లక్షణమున్నయది నాతలఁపు చేకూరెన్. 7

క. కన్యార్థినగుచు వచ్చితి, ధన్యా నీయింటికడకుఁ దడయక నాకుం
గన్యాదానముచేసి యనన్యాదృశ సుకృత మొందుమా నృపసోమా. 8

వ. అనిపలికిన జడదారిపలుకులు ములుకులై చెవినాటిన నుల్కిపడి యప్పుడప్పు
డమితేఁడు తనమనంబున. 9

తే. ఆకునలము మెసవి యడవిలో వసియించు, తపసులేడ రాజతనయలేడ
నంచు నించుకైన నెంచక యక్కటా, యడుగవచ్చె నిట్లు వెడఁగుఁదపసి. 10

తే. ముక్కుననె యుండుఁ గోపంబు మునులకెల్లఁ
జెల్లఁబో యీయన శపించినను శపించు
నటులుగావున నొకయుపాయమున దీనిఁ
గడపెదనటంచు నిట్లను గౌరవమున. 11

మ. అమలాత్మా నినువంటి ధన్యునకుఁ గన్యాదానముం జేయుభా
గ్యము సామాన్యమె యైనఁ జంద్రధవళాంగ శ్యామకర్ణాగ్రవా
హముల న్వేయినొసంగఁ గావలయుఁ గన్యాశుల్క మస్మత్కుల
క్రమ మీరీతి నొసంగి కైకొనుమిదే కన్యామణి న్నావుఁడున్. 12

చ. వెలవెలఁబోవు మోమునను విప్రకుమారకుఁ డౌర యెవ్వరుం
దలఁపరు తొల్లి యీతలఁపు ధారుణిలోపల నిట్టిగుఱ్ఱము
ల్గలుగునె గల్గినా యొకటిగా పదిగావు సహస్రవాహము
ల్గలుగునె యేమిసేయుదును గన్నియఁజూచిన నాసయయ్యెడిన్. 13

మ. అనుచు న్మదిఁ గొంతచింతయిడి రాజా మంచిదే తెత్తునం
చని యంపించుక భూమిఁగల్గు సకలక్ష్మాధీశులన్వేఁడి యెం
దును దాదృక్తురగంబు లేక మదిలోనూల్కొన్న చింతాభరం
బున నిట్లుంచుఁ దలంచె మౌని యపరాంభోరాశి తీరస్థుఁడై. 14

సీ. నాటివేణిఁగూడని నెఱులు నెన్నుదుటిపై కమ్మకస్తురి తిలకమున నెరయఁ
దెలివాలుగను కెలంకుల సొనదేఱెడి చికిలిచూపులొకింత సిగ్గుగులుక
గోనొక్కిన పాలుగాఱు కెంజెక్కుల నుదిరిమ్మలకాంతి యుదుటుసూప
నొరులచూపోరయుచో నుసిరికాయమెఱుంగు చన్నుల పయ్యెదచాటుకొనఁగఁ

తే. గోమరు ప్రాయంబునను ముద్దుగులుకుచున్న
కన్నెఁజూచిన మొదలు నాకన్నుఁ గవకు
నిదురగాన హాయంబుల నెమకిగాన
గాన నీచింతదరిఁజేరు క్రమముగాన. 15

మ. అనియత్యంత దురంతచింత మునిరాజౌర్వానలజ్వాలికా
ఘనసంతాప పరిప్లవన్మకర నక్రగ్రాహ మీనాదిజం
తునికాయాభ్రనదీ నివాస కరుణోద్యత్కోర్మికా హస్తమై
కనసౌవార్ధి గుభిల్లునం దుమికె నక్రస్ఫూర్తి వర్తిల్లఁగన్. 16

చ. దుముకి మునీంద్రనందనుఁడు తోడనె వారుణభృత్యులెందఱే
సమధికభక్తిఁ జేరి కడుచక్కనిమార్గము సూపఁగా సుపా
యమున నగాళికోసరిలి యయ్యమరావతి సేరివచ్చు నం
యమి యమితప్రభావమున కప్పతి విస్మయ ముప్పతిల్లఁగన్. 17

క. ఎదురుగవచ్చి మునీంద్రుని, పదములు పన్నీటఁగడిగి బంగరువిరుల
న్నదమల భయభక్తులు మదిఁ, బొదలం బూజించి యతని బొగడుచు ననియెన్.

శా. సామాన్యుండె భవద్గురుండు భృగుఁ డత్యుగ్ర ప్రభావాఢ్యుఁ డై
యామూర్తిత్రయిచేతఁ బూజగొనె నింద్రాదుల్భవత్కింకరు
ల్నీ మాహాత్మ్యము గొంచెమే కలిగెఁగా నీపాదముల్గొల్వఁగా
నే మున్నేమితపంబు చేసితినొకో భృగ్వన్వయ గ్రామణీ. 19

వ. అనిన వరుణు వినీతవృత్తికి వినీతప్రాప్తి యగునని సంతసిల్లి మునివల్లభుం డిట్ల
నియె. 20

మ. చెవి నల్పుం దనువెల్లఁ దెల్పుగల తేజుల్వేయిటిం గోరి నే
ధవళైకాశ్వుని మేషవాహుని గంధర్వద్విషద్వాహు మా
నవవాహు న్నిరసించి కాండపతిని న్యాచింపఁగా వచ్చితి
న్భువనాధీశ్వర యిచ్చిపంపుము శుభంబు ల్నీకుఁ జేకూరెడిన్. 21

మ. అనిన న్భాగ్యము చేసితి న్మునికులాధ్యక్షా సహస్రాశ్వము
ల్గొను నేనిచ్చెద నంచు నట్టివొసఁగెఁ దోయేశురేంద్రుండు గ్ర
క్కున గంగానదిత్రోవగా వెడలెఁ దత్కంఖాణజాతంబునం
దనరారెఁ హయతీర్థ మన్నదినిఁ గన్యాకుబ్జ పార్శ్వంబునన్. 22

క. జటివరుఁ డిటువలె గంగా,తటిని గృపీటముల వెడలి తతఘోరఖురా
స్ఫుటితధరాచటులరజః, పటలారుణితాంశుఁ డగుచుఁ బఱతెంచుటయున్. 23

చ. పరనృపుఁ డెవ్వఁడో పురముపైఁ జనుదెంచెనటంచు గాధిభూ
వరుఁడు మహారథ ద్విరద బంధుపదాతుల తోడఁగూడి ము
ద్గరకరవాల తోమరగదాపరిఘ క్షురికాదిసాధనో
త్కరము వెలుంగఁ బెట్టెదురఁ గన్గొని దగ్గఱివిప్రుఁ డిట్లనున్. 24

శా. మామా తెచ్చితి వేయిగుఱ్ఱములు గొమ్మా నాకు నీకన్య ని
మ్మా మాట ల్వేయియేల యంచసిన గోత్రాధీశుఁ డాదార ని

స్నానమాన్యంబు తపోవిశేషమెకదా జామాతయయ్యె న్భళీ
యీమహామునీంద్రుఁడు నాకు నాకులము యెంతే పావనంబయ్యెడిన్. 25

తే. అనుచు ముదమున మునిఁ దోడుకొనుచుఁ బురము
సేరి పురమెల్ల మిగులఁ గైసేయఁ బనిచి
వేగ మాహూర్తికులను రావించి లగ్న
నిర్ణయముచేసె గాధిభూనేత యంత. 26

సీ. చెలువయొక్కతె నూనె చిలికించి జడవిప్పి సిదురరాఁ దలయంటె నేర్పుమీఱఁ
జెలియోర్తు కుంకుమ నలుగిడె భసితావలిప్తదేహము హైమదీప్తి మెఱయ
గంధ మిందేలన గందంపు టంకలిఁ బెట్టె నవ్వుచు నొక్క బిసరుహాక్షి
యుష్ణాంబువులటంచు నొడ్డుకోఁ గోర్వెచ్చ జలముల నొకకల్కి జలకమార్చె
తే. చలువలందిచ్చె నొకచెల్వ వెలఁదినవ్వ
లుత్తరీయము లంచుఁ జేనొడియ మాల్య
భూషణంబులఁ గైసేసెఁ బొలఁతియొకతె
రాజులమె యంచు నమ్మునిరాజు సెలఁగ. 27

తే. ఇవ్విధంబున రుచికమునీంద్రచంద్రుఁ, బెండ్లికొడుకును జేసినఁ బ్రేమమీఱఁ
గన్యకామణి సకలశృంగారములను, చెలులు గైచేసి రటమున్న చెలువుమీఱ.

సీ. అటగాధిభూపాలుఁ డత్యంతముదముతో జాతిముత్యపుపెండ్లి చవికెలోనఁ
దోరమై మంగళతూర్యఘోషంబులు భూనభోంతరముల బోరుకలఁగఁ
బాటలగంధులు పాటలుపాడంగ మమతతో రుచికుపాదములు గడిగి
మధుపర్క మొసఁగి సమ్మతి సత్యవతిఁ దనపుత్త్రి కామణి ధారవోసియిచ్చి
తే. యంత నాల్గుదినంబులు నైనపిదప, భూరిమణివస్తువాహన భూషణంబు
లరణముగ నిచ్చి యల్లుని నాఁడుబిడ్డఁ, దనపురంబున నిల్పఁ జిత్తమునఁ దలఁచి.

మ. అనఘా మానసశుద్ధి గల్గిన నరణ్యానిం బ్రవర్తిల్లుట
ల్లనకాగారమునందు నుంట సరియేకాదే తమోదూరుఁడై
జనకుండేలఁడె భూమి మీరటులు నస్మత్పట్టణాభ్యంతరం
బునఁ గొన్నాళ్లు వసించు టొప్పనె యన న్భూమీసురుం డిట్లనున్. 30

ఉ. మంచిది సార్వభౌముని కుమారికెకు న్వనవాసఖేదమె
ట్లెంచు నటంచు నెంచి వసియించెద [1]నట్లనె దీన నేరమే
మంచుఁ దదీయ పట్టణమునం దొకకాంచన మందిరంబునం
జంచలనేత్రతోడఁ బతి సల్పె సమస్త గృహస్థధర్మముల్. 31

చ. గురుకుచకుంభము ల్గదలఁ గ్రొవ్వెదజాఱఁ గడాని కమ్మక్రొ
మ్మెఱుగులు వళ్కుచెక్కులనుమించ మిటారపుఁ గల్కిచూపులం

---

1 నట్లగుఁ గాక నేరమే.

దొరసిన సిగ్గుతో నళుకుతో సతతంబును గ్రొత్తపెండ్లి కూఁ
తురు పరిచర్యసేయఁ బతితోరపువేడ్క నొసర్చు సత్క్రియల్. 32

సీ. ఔపాసనంబున కక్షత లిమ్మన్న తఱినిచ్చు నపుడు తత్తఱముపేర్మి
నొనటే నైవేద్య మాయెనాయన నాఁడు నసక పదార్థంబు లునుచు నేరు
పడుగకమున్న మాఱిడఁదెచ్చి యాతఁడేమాత్రంబు వలదన మగుడు సిగ్గు
మడుపులన్నియు నొక్కమఱియిచ్చిభుజియింపఁజనుమన్న నొండొండొసంగుప్రేమ

తే. విశ్రమింపఁగ శయ్యగావించు నెనరు, వీజనం బల్లనల్లన విసరుమమత
యొయ్యనొయ్యన పాదంబులొత్తు బత్తిఁ, బతినిఁజొక్కింపమెలఁగునప్పద్మగంధి.

సీ. అంతట నొక్కనాఁ డాగాధినృపపత్ని పతినికోలాటంపు ప్రతిమజోళ్లు
తీరైనమంజిష్ఠి తెరతోడి పచ్చల పల్లకి యెక్కి ప్రాభవము మెఱయ
నిరువంకనుడిగంపు విరిఁబోండ్లు రా నన్నగళుముందినందడిఁ గడలక్రొత్త
రంగులఱవికెలు బంగారుపూకొప్పెసవరము ల్వాగవగ [1]సన్నచీర

తే. లద్దము ల్పరిమళములు నాదిగాఁగఁ, బెట్టియలతోడరాఁ దనపట్టియున్న
నగరికేతేర నారాజనందనియును, మోదమునఁ దల్లిపాదాబ్జములకు మ్రొక్క.

తే. మ్రొక్కినను లేవనెత్తి యమ్ముద్దుఁగూఁతు,నక్కునను జేర్చియో యమ్మ యగ్రవర్ణు
చెట్టపట్టియు దండంబు వెట్టఁదగునె, రాచవారికి నంచు నారాజవదన. 35

క. నునుసిగ్గునఁ దలవంచిన, తనయకు వస్తువులొసంగి తపనీయగృహం
బున నొక్కరత్నపీఠిని, నెనరుగఁ గూర్చుండి యిట్లనియెఁ గూఁతురికిన్. 36

ఉ. కన్నియ నేఁడు నీముఖవికాసము దెల్పె సమస్తసౌఖ్యమై
నన్నినువేఁడ వేడుకగు నాథుఁడు నిచ్చలు నింగితజ్ఞుఁడై
మన్ననసేయునే తెలుపుమా యెలఁబ్రాయపు ముద్దుఁగూఁతు మే
లెన్నక యిచ్చితిం జడున కేనని నీజనకుండు చింతిలున్. 37

తే. అనిన నేమనకున్న సత్యవతిఁజూచి, సఖులు దెల్పఁగరాదఁటే జనని చెంత
సిగ్గువడనేల మాతోడఁ జెలగిచెంగి, పతిచతురుఁడంచుఁ దెల్పుదేప్రతిదినంబు.

తే. అమ్మయిది దెల్పకున్న నేమాయె వినుము
తనమనోహరు సాటిగా రనుచుఁ బలుకు
నింద్రుఁజంద్రుని నెడఁబాయ దింతతడవు
నేమిమంత్ర మెఱుంగునో ఋషికుతుండు. 39

చ. అనవిని యంతెచాలుఁ జెలులార మహాత్ములుగారె తాపసు
లవనితల కింపుసేయఁదగువై ఖరిఁగూడి మెలంగఁజాలరే
యనిశము నవ్వనేల యని యాకుశనాథకుమారపత్ని త
త్తనయను గౌఁగిలించి ప్రమదంబున నిట్లనియె న్మృదూక్తులన్. 40

[1] వన్నెచీర.

తే. కన్య నిన్నుఁగన్న కతమున ధన్యమయ్యె, నాకులంబంతయును వైన నాకులంబు
గాకమానదు నామది నాకుబలెనె, నీకుఁదనయుండు లేమికి నీరజాక్షి. 41

క. పతి వేఁడికొనుము పుత్త్రుని, నతుల తపోన్వితుఁడుగాన నతఁడొసఁగెడియా
సుతుఁ డుభయ కులంబునకుం, గతి యొసఁగెడి ననుచుఁ దెల్పి క్రమ్మఱఁజనియెన్.

ఉ. బాలికనాఁటి రేయి పతిపజ్జకుఁబోయి పయింటకొంగు కెం
గేలబిగించుచు న్నేలను గేరెడు లేనగుమోమువంచి వా
చాలతఁజూపలే కిగురుచాయల మోవి గదల్పుచున్న నీ
లాలక చెట్టవట్టి తనయంకమునందిడి మౌని యిట్లనున్. 43

తే. యేమి యడుగంగవచ్చితి వింతలోన, సిగ్గువడనేల తెల్పవే చిగురుఁబోఁడి
యెద్దియైన ఘటించెద నే నటన్న, జననివాక్యంబు సతి దెల్ప మునివరుండు. 44

క. కనిపెంచువయసు గాదే, తనకేటికి లేకపోవుఁదనయుం డీఁకనీ
కును నీజననికి నుత్తమ, తనయులు గల్గుటకుఁజరువుఁదగఁగావింతున్. 45

క. అని యున్నతఱిని భృగుముని, సనుదేరఁగ రుచికమౌని సతిమణికలశం
బునఁ బన్నీరము పంచఁగ, జనకుని పాదములు గడిగి సంతసమెసఁగన్. 46

తే. చౌకమైమించు దంతంపుఁజవికెలోన, రత్నమయపీఠిపైనుంచి ప్రకటభక్తి
పొసఁగ బంగారు పువ్వులఁ బూజసేసి, వినయమునడాసి వీవన విసరుచున్న. 47

ఉ. వేడుకమీఱఁగా విభుని వీవన గైకొని చల్లతెమ్మెరల్
గూడఁగ మెల్లనే విసరుకోడలి వల్లభభక్తి యెందునుం
జూడని సద్గుణంబులును జూచి ముదంబున నమ్మునీంద్రుఁ డి
ట్లాడె వధూమణీ యడిగినర్థ మొసంగెద వేఁడుమీవనన్. 48

క. వనజముఖి పలుకకున్నం, దనతల్లికిఁ దనకు మంచితనయులు వలెనం
చును వేఁడె నిన్న రేన, న్నని రుచికుఁడు దెల్ప సతి త్రపాన్విత యగుచున్. 49

తే. తలఁగిపోయిన భృగుమౌని తనయుఁ జూచి
యాత్మజులు గల్గుటకు నుపాయంబు దెల్పి
శములకేటికి నృపనివేశములఁ బుత్త్రుఁ
బడసి వసినుండు మీవని పలికి చనిన. 50

ఉ. అంతట భార్గవుండు తనయంగనఁ గన్గొని సిగ్గికేటికే
యింతిరొ నీదుకోర్కి. ఫలియించెను నీజనయిత్రి నీవు బు
త్త్వాంతమునందుఁ బిప్పలము నత్తియుఁగౌగిట నొత్తికందు నా
చెంతకు నీకు నేఁజరువుఁజేసి యొసంగెదనంచుఁ బంచినన్. 51

క. సరభసముగ సత్యవతీ, తరుణీమణి యవ్విధంబుఁ దనకెఱిఁగింపం
బరితోషంబున నరవర, సురపతిసతి ఋతువు కెదురుసూచుచు నెలమిన్. 52

సీ. మును దాను గడకుఁబోయినదినం బాదిగాఁ దెచ్చుక దినమును దినము లెన్ను
మధురము ల్ప్రియమైన మాని భోజనవేళ సారెకునావపచ్చళ్లు మెసవుఁ
దుఱుమున నొకపువ్వు దుఱుము నెచ్చెలి యోర్తు తెఱవ పుష్పవతివై తివనబ్రమయు
నలవోకఁ దొడమీఁదివలువ కుంకుమకఱ్ఱగనుఁగొని తొలఁగి తిననుచుఁ దొలఁగుఁ
తే. దెలిసి కొకున్న వగచు నజ్జలరుహాక్షి, యంత నెలయైనఋతువైనయాత్మజయును
దానుమూన్నాళ్లు మూఁడేండ్లుగాను గడపి, నాలవదినంబునందు స్నానములు చేసి.

వ. నిబ్బరంబగు నబ్బురపుసంతసపుకబ్బినుబ్బితబ్బిబ్బగు నబ్బిబ్బోకపతులు రుచికుం డాడినక్రమంబు వోనాడి వాఁడిచను మొనలు గాఁడిపాఱఁ బుడమితేనిపూఁబోఁడి మేడియును రుచికమునిలిగుచకుచ రావియును గౌఁగిలించి పనుపాడిన రాచిల్కలవడువున నడిపీథినడతేరునపుడు తమరాక మునుగల్గసౌవిదల్లులవలన విని చంకలనిండపసిబిడ్డలు గల్గుతల్లులు సరగమఱుఁగునకరుగమందిరంబున కరిగి.

తే. మౌనిపతి బ్రాహ్మణక్షత్ర మంత్రములను, జరువుగావించి యటయుంచిసవిధనదికిఁ
జనిన నావేళ మెసవిరి తనయచరువు, జనని జనయిత్రి చరువుఁ దత్తనయ పదరి.

ఉ. అంతట మౌనివచ్చి యదియంతయు నాత్మ నెఱింగి కిన్కతోఁ
గాంతరొ నీదుగర్భమున క్షత్రకులాంతకరుండుపుట్టెడి
న్శాంతిధనుండు బ్రహ్మఋషిచంద్రుఁడు పుట్టెడి నీదుతల్లికిన్
భ్రాంతిని నీ వొనర్చినవిపర్యయ మిట్లు ఫలించు నావుడున్. 56

చ. భయపడి యంత సత్యవతి భర్తపదంబులవ్రాలి రాజహం
డయినకుమారునొల్ల సదయాత్మ నొసంగు మటంచు వేఁడిన
న్దయ ముని నీసుతుండగు సుదాత్తుఁడు దత్తనయుండు ఘాతుకుం
డయిజనియించు నీజననియందు మహర్షివరుండు పుట్టెడిన్. 57

క. అనిపల్కిన ముదమందిరి, వనితామణు లంత సత్యవతి జమదగ్నిం
గనియె జగత్త్రయసజ్జన, వినుతుని నృపపత్ని గనియె విశ్వామిత్రున్. 58

శా. విశ్వామిత్రుఁ డమిత్ర భీకరభుజావార్యం బవార్యంబుగా
విశ్వంబేలి వసిష్ఠమౌనిపతితో విద్వేషియై యంతట
న్నశ్వద్బ్రహ్మ ఋషిత్వముం గనియె సాక్షాద్బ్రహ్మ దేవాగ్రణీ
విశ్వేశాదులు సన్నుతింపఁగ జగద్విఖ్యాతశీలంబునన్. 59

క. జమదగ్ని మునియు సకలా, గమనిగమ పురాణశాస్త్రకలనాచణుఁడై
శమదమయమ నియమాదిమ, సమధికగుణశాలియగుచు సన్నుతికెక్కెన్. 60

వ. అక్కాలంబున. 61

క. రేణుకభూపకుమారి క, రేణుక గుణగణనగణ్య ఋక్షధరిత్రీ
రేణుకగతి జితసమదక, రేణుక విలసిల్లు రూపరేఖలకలిమిన్. 62

క. ఆకన్నె రాచినుఁడు ప్రాణేశ్వరతఁ గావించి కాంచె నలుగురనుతుల
న్నీ రీకాంతుఁ డై దవసుతుం, డై కూరిమి నెఱపె నతని కవనీనాథా. 63

క. అనవుఁడు నమ్మునిఁ గనుఁగొని, జనపతి యిట్లనియె శౌరి జమదగ్నికి నం
దనుఁడై జనియించుట క్షేమి నిమిత్తం బనిన మౌని మృదుగతిఁ దెల్పెన్. 64

ఉ. నారదమౌనిచంద్రుఁ డొకనాఁడు వినోదముగాఁగ నాసహ
స్రారముఁజేరి భాస్కర సహస్రనిదర్శన యోసుదర్శనా
వైరి నిశాటకోటి నసివారణద్రుంచుట నీదుశక్తియో
సారసపత్రనేత్రు భుజశక్తియొ మా కెఱుఁగంగఁ జెప్పుమా. 65

చ. అనవుడుఁ జక్రమూర్తి కమలాసనసూనునిఁ జూచి నవ్వుచుఁ
విను మొకమాట దెల్పెద వివేకముతోఁ జలవాహనిర్గతా
శని గిరిభిన్నమౌట పవిశక్తియొ యల్లపయోదశక్తియో
కనుఁగొను మట్ల శౌరి యొకకారణ మేన హరింతు శత్రులన్. 66

చ. అనవిని శౌరిఁ జేరి కలహాశనుఁ డబ్జపలాశలోచనా
దనుజవరేణ్యఖండనము తావకశక్తియొ చక్రశక్తియో
యనవుఁడుఁ జక్రమేమిపని యస్మదుదారబలం బెకాక విం
టనుహరియించెనో యసినడంచెనొ వైరుల నీవెఱుంగవే. 67

మ. అనిన న్వెన్నునిఁజూచి మౌని కమలాక్షా నీవు నీశక్తియం
చును నీచక్రము వేఁడిన న్స్వబలమంచుం బల్కి నిందేదియొ
క్కొ నిజంబన్నను నవ్వి యట్లయిన నీకుం దేటఁగా నింకనే
నును ధాత్రిం జనియింతుఁ బోరుటకుఁ దానుం బుట్టుగా నుర్వరన్. 68

మ. అని పద్మాక్షుఁడు పంపఁ జక్రము హసాదంచుం బ్రమోదంబు మీ
ఱను మాహిష్మతి నేలుచున్న కృతవీర్యక్షోణి పాలాగ్రగ
ణ్యునకుంబుట్టె సహస్రబాహులయి నైజోగ్రారము ల్మించ న
ర్జుననామంబున ధీరతాసుగుణతాశూరత్వము ల్మోభిలన్. 69

మ. అణుమాత్రేతర భక్తియుక్తుఁడయి దత్తాత్రేయు సేవించి య
య్యణిమాద్యష్టవిభూతులం బడసి సప్తాంభోధిసంవేష్టితా
గణితోర్వీ స్తపస ప్తకద్వ్యగ్రహారతాలీల రక్షించెఁ దా
రుణుఁడై తోఁచుచు నెందు యోగమహిమం గ్రూరాత్ములం ద్రుంచుచున్. 70

సీ. మఖభోక్తలయఁజ్త్రి మాన్పఁగా వేలుపువెజ్జు మందులుసారె వెతకసాగె
హెూమధూమంబుల నుబ్బుమబ్బులు మరున్నేతశ్శృఙ్ఖలలలో నిల్వవయ్యె
వివిధకాంతులఁ జెంది ద్విజులు కృతార్థులై దేవతాతతులఁ బ్రార్థింపరైరి
యెడలేదు నుపుగింజ యిడఁగ సప్తద్వీపములయందు యూపము ల్పొదలుకతన

తే. నర్జునక్షోణిపాలకుఁ డహరహంబు, సేయుయాగంబుల నతండు సేసినట్లు
ధర్మములు చేసినట్టి భూధవునిఁ గాన, భూతభావిభవత్కాలముల నరేంద్ర. 71

సీ. ఉడురాజముఖులతో నొకనాఁడు జలకేళి సవరించుచును విలాసంబుగాఁగఁ
జేతులచేత రేవాతోయములు గట్టి యొకయిన్ని యవ్వలి కుబుకనీక
యంతటవిడువ నయ్యంబుప్రవాహంబు సైకతలింగపూజన మొనర్చు
రావణు ముంప విభ్రాంతుఁడై కోపించి కలహించి వచ్చినఁ గాంచి నవ్వి

తే. వానిఁ గొనిచని చెఱసాల వైచెనంతఁ, బౌత్రునకుఁగాఁ బులస్త్యుండు ప్రార్థనంబు
సేయ దశకంఠువిడిచె రక్షితరణాహ్వ, తార్జనుం డగు కార్తవీర్యార్జనుండు. 72

సీ. మఱియొక్కనాఁ డల్లమహిపుకొల్వున కొక్కబ్రాహ్మణుఁ డరుదెంచి పార్థివేంద్ర
యాఁకలిగొంటినే నడిగినయన్నంబు వెట్టింపుమనపుడు ప్రీతి నతఁడు
నటువలెఁ బెట్టింతు నవని నే దహనుండ నీదేశమాహుతి యిమ్మటన్నఁ
బొంకక దావెంటఁ బోవుచు శిఖినార్పువారి వారించుచు వనులు పురము

తే. లాదిగాఁ గాల్పనీయ నిజాశ్రమంబు, దగుల వగచుచు వరుణనందనుఁడు రామ
దళితభుజుఁ డవుగమ్మని యలుకఁబలుక, యులికియంతట నర్జునుం డుండెఁబురిని.

చ. హరియును రేణుకాజలరుహాయతనేత్రకు జామదగ్నినా
ధరణిజనించి జాత్యుచితతాపసవేషముమీఱ శూరుఁడై
పరశువుఁ బూని మానిజనబాధకసింహహయద్విపస్మృగో
త్కరకిరిముఖ్యసత్త్వములఁ దైత్యులఁ ద్రుంచుచునుండె నల్లెడన్. 74

చ. అట నొకనాఁడు రేణుక మహర్షిపురంధ్రులతోడఁగూడి యె
ప్పటివలె గంగ కేగి యతిపావనతీర్థములాడి యన్యదు
ర్ఘటముగ వాలు కాపటలి గట్టి ఘటిక ఘటియించి నీటితోఁ
గటితటినుంచిఁ దోంతులు గాలికిఁ బైనడ తేర వచ్చుచోన్. 75

సీ. అలతిజక్కవపిట్ట లంచుఁబట్టితిఁగాని గుబ్బలం చెఱుఁగనే కోమలాంగి
నునునాచుతీవియ యనియొడిసితిఁగాని వేణియం చెఱుఁగనే విద్రుమోష్ఠి
సుడియంచు మునిప్రేళ్ళఁ బుడికిచూచితిఁగాని నాభియం చెఱుఁగనే నలినగంధి
తామరవిరియంచుఁ దావిగ్రోలితిఁగాని మోమంచు నెఱుఁగనే ముద్దులాఁడి

తే. యంచునర్మోక్తిఁ జెనకుచు మించుఁబోండ్లఁ
గూడి జలకేళిఁ గావించు కోడెకాని
తలిరువిల్కాని నగుచక్కఁదనమువాని
నొక్కగంధర్వుఁ గాంచి యయ్యుత్పలాక్షి. 76

శా. ఏమే రేణుక కూడిరాఁగదవె నీవెవ్వారి నీక్షించెదే
నామాట ల్వినవేయ టంచు మునిభామారత్నము ల్పిల్వ నో

హా మీ కెంతటితీవ్రమే నిలువరే యొక్కింత సేపంచు న
క్కామిన్యుత్తమ నిల్చెఁ దోడిసతులేగ న్వానివీక్షించుచున్. 77

తే. మఱియు మఱియును వానివిస్మ్మథవికార
ముల విలోకించుచును వేత్తెతలఁపులేక
భ్రమసి యనురక్తయై యున్న పంచబాణ
కాండ మగలించె ననఁ గటిఘటము పగిలి. 78

క. జలములఁ జేలముదడసినఁ, జెలి యది యపుడెఱిఁగి యకట చేసడలె నటం
చలగంగయిసుకనెప్పటి, పలెఘటముం జేయఁబోయి వసగాకున్నన్. 79

క. తనపాతివ్రత్యంబున,కును భంగము వచ్చెనేలొకో యని చిత్తం
బునఁ దలఁచుచు గుండియజల్లన నిఁక నేనెందుఁ జొత్తు నని సతివగతోన్. 80

శా. నానారీతులఁ బిల్చునెచ్చెలులు వెంటం బోవ కేనూరకే
యీనిర్భాగ్యు నిజేల సూచితిని నాకీభంగపాటొందె నే
లా నాపాలివిధాత నానొసట వ్రాయంబోలు నీరీతి నిం
కేనేమందును గంగలోఁ బడుదునో యీదుర్యశం బింకఁగన్. 81

తే. అనుచుఁ జింతించుచును రిక్తహస్తములను
గదియవచ్చిన యిల్లాలిఁగాంచి నాథుఁ
డెంతప్రొద్దాయెఁ బోయి నీవింతతడవు
నెచటనుంటివి జలఘటం బేది యనిన. 82

క. ఏమన నేరక యూరక, కామిని తలవంచికొనినఁ గపటజ్ఞుండా
నామునికి వచ్చెఁగోపం, బేమాత్రమొ నాటికోప మీశ్వరుఁ డెఱుఁగున్. 83

క. జటివరుఁ డిటువలెఁ గనలుచుఁ, జిటచిటనిప్పుకలు సెదర జిగికనుఁగొనలం
దటతటకటతటు లదరఁగఁ, గిటకిటమన రదనపటలి గీఁటుచుఁ బలికెన్. 84

శా. ఔనే యోసి దురాత్మురాల నిను నిల్లాలంచు నేనమ్మియుం
జే నీవిట్టు దురాశఁ జెందఁదగునే నీభోగము ల్లెల్లనే
కానిమ్మంచును రుక్మవంత యిదిగోఁగన్గొంటి దుశ్చేష్టితల్
దీనిఁ ద్రుంపుము శస్త్రపాణివయి మాతృస్నేహ మింకేటికిన్. 85

తే. అనిన శ్రీరామరామ యటంచు మౌని
నందనుఁడు హస్తములను గర్ణములుమూసి
యెంతమాటానతిచ్చితి రింతసేయ
నేమినేరంబు గావించె నీపురంధ్రి. 86

వ. అని మఱియు స్వేచ్ఛాగర్భవతు లగుసతులసైతంబు నోర్చి కూర్చుకొను
బృహస్పతిప్రభృతుల వినమే యట్టికాయికదోషం బణురేణుమాత్రం బీరేణుక

యందు లేదుగదా మానసికదోషంబునకుం దగినప్రాయశ్చిత్తంబు చిత్తగించుట యుత్తమం బిది నీచిత్తంబునకు రాకున్న నిమ్మత్తకాశిని వర్జించు టంతియకాక క్రూరకర్మంబు బ్రాహ్మణునకు ధర్మంబు గాదని పలుకు రుక్మవంతుతోఁ గూడ వివస్వత్సుషేణవిశ్వావసులను ముప్వురు సుతులట్లుపలికిన దురాధర్షామర్షంబున నమ్మహర్షి దురాత్ములారా మాకుధర్మోపదేశంబు సేయవచ్చితిరే యలంఘ్యమ ద్వచనోల్లంఘనదోషంబున నజ్ఞానులై వనజంతుసంతతులంగూడి తపంపుండని శపించి యామునిఁ జెంతనున్న పరశురాము విలోకించి నీవైన నీచం చలాత్మఁ ద్రుంచెదవో లేదోయని యడుగ గడగడవడంకుచు కేలుమొగిచి మీరునొడి వినవడువున నడంచెద ననిన తడవుసేయకు మని తండ్రి తరువిడఁ బెల్లడరు నడలున భార్గవుం డనర్గళధారాకఠోరంబగు కుఠారంబు దెసచూచినఁ గని కొడు కులారా మిమ్ము నెడఁబాసిపోయెదనని కన్నీరునించుతల్లిం గాంచి రుక్మవం తుండు మొదలైన నలువురుసుతులు మాతృస్నేహంబువలని దుఃఖావేశంబున జననికంఠంబు వట్టికొని తోఁబుట్టువుల మమ్ము మొదట మట్టుపెట్టి మఱిమీఁదట మాతృశిరంబుఁ గొట్టి కీర్తిఁగట్టుకొమ్మని బెట్టు చలపెట్టిన వారల నెట్టు విడిపింప లేక పరశ్వధాయుధుండు దనమోము చూచిన జమదగ్ని యగ్నివిధంబున బగ్గున మండిపడి రుక్మవత్ప్రభృతులమున్నుగా హతులం గావించి పిదప రేణు కను దెగవ్రేయు మని త్వరపెట్టిన బెట్టుల్కి యిట్టికట్టిడితనంబున కొడిగట్టుట కెట్టిపాపంబు చేసితినో యని యెదఁ బట్టుసోలక నెట్టుకొనుదట్టపు నెవ్వగ నిట్టట్టై యెట్టకేలకు నొడంబడి దిట్టతనంబునఁ దనతోఁబుట్టువుల నొకరొకరిఁ జెట్టవట్టి కడకు రాఁదిగుచుచు వారు తమ్ముఁడా నీకిది ధర్మంబుగాదని వాపో వుచు నొకకేల మాతృకంఠంబు విడక నొకకేల నొడ్డించుకొన నొడ్డారంబు మానక గండగొడ్డంట నన్నలువుర న్నలజడ్డిగంబులు ద్రెంచిన దిగువంబడ్డ తత్కళేబరంబులపై వ్రాలి వారిబిడ్డలు నిల్లాండ్రు కన్నీరు మున్నీరై దొరుగ నురంబులు శిరంబులు మోదికొనుచు బహువిధంబుల విల పించుచుఁ గట్టా యిట్టి శోకం బెట్టు భరింపఁ గలవారము రామా పరశ్వథంబుననే యిఁక మావధంబునుంగావించి యధిపులం జేర్చి యధికపుణ్యా పదంబునం బొమ్మని వేఁడుకొనిన నట్టిక్రూరకర్ముండ నౌఁగదాయని రెట్టించువగ రైణుకేయుండు దల్లికిం బ్రణమిల్లి యమ్మా భావంబున నిష్టదైవంబుఁదలంచు కొమ్మనిన నమ్మానిని నాకింక నితరదైవంబున్నదే యనిపతికి నమస్కృతిచేసి మహాత్మా మనోవాక్కాయ కర్మంబుల నీవ దైవంబని యుండుదుంగాని యెం డెఱుంగఁ బురాకృతవశంబున నిప్పుడిట్టిమానసికదోషం బనుభవించితి నీదోషంబు మరణాంత ప్రాయశ్చిత్తంబున నివృత్తంబుగావించి నాజన్మజన్మాంతరంబుల మీకే

దాసినై పరిచర్య సేయుటకు ననుగ్రహింపుం డని పునర్వందనంబు చేసి కరగత
పరశుధారాభీముం డగుపరశురాముం గనుంగొని కుమారకా క్షణభంగురం
బైన యీశరీరంబునకుం గా విచారంబు వలదు జనకవాక్యోల్లంఘనంబున దుష్క
వదాదు లిట్లయిరి గదా నీవైన జనకవాక్యప్రతిపాలనంబున దీర్ఘాయుష్మంతుండవై
కులంబు నిలుపుమని రేణుక పద్మాసనాసీనయై పుత్త్రా యన్యుల నియమింపక నా
పతి నిన్ను నియమించి మేలుచేసెఁగనుక చెదరక ధారదప్పక యొక్కపెట్టునం దె
గనఱకుమీ నేరుపు సూతమను మాత తెగువసూచి తల్లి తెగనఱకుమంచుఁ బెంచి
తివే యీచేతులంచుఁ బలపలకన్నీరునించి యొడలు గడగడవడఁక జమదగ్ని దు
రాగ్రహదుర్గకుం బలివెట్టుచందంబున నెట్టకేలకుఁ గేలికుఠారంబున రేణుకశిరం
బు గఱుక్కునం దెగనఱకినఁ దలమిడిసి యల్లంతటంబడియెఁ దత్కంఠనాళంబున
జుల్లున రక్తంబు వెడలునప్పుడు హాహాకారంబులు సేయువారును రేణుకవలన నే
మిపాపం బిది యధర్మం బనువారును నిట్లయిన స్త్రీలకింకఁ బాతివ్రత్య మతిదుర్లభం
బనువారును ఋషుల కింతరోషంబు చెల్లునే యనువారును పరశురాముం డతి
క్రూరకర్ముండు పొమ్మనువారును రాముం డేమి సేయుఁ దండ్రి సెప్పినయట్లు సేసె
ననువారును దండ్రి ముదిముది తప్పు సెప్పిన నకార్యంబు రామునకుం జేయఁ ద
గునే యనువారును జేయకున్న నన్నులపా టొందఁడే యనువారును నెట్టిపాటొం
దినఁ దా నేమి యిట్టిక్రూరకర్మంబున కొడిగట్టఁదగునే బ్రాహ్మణున కనువారును వీ
రెక్కడిబ్రాహ్మణులు జన్మాంతరంబున బోయ లనువారును బోయలైనం దమవారిం
దెగఁజూతురే యనువారును నిట్టియుత్కృష్టకర్మంబున జమదగ్ని కిచ్చట నె యను
భవంబునకు రాకపోవునే యనువారును జమదగ్ని సర్వజ్ఞుం డతఁ డెఱుఁగడే
యిది యెట్టి ధర్మసూక్ష్మంబో యనువారు నై రి యయ్యాశ్రమవాసు లయ్యెడ
గరుడగంధర్వసిద్ధవిద్యాధరాదులతోఁగూడ బ్రహ్మరుద్రేంద్రాదు లంబరంబున
నిల్చి యాసాహసకర్మం బద్భుతంబని చూచుచుండి రయ్యవసరంబున. 87

చ. బళిబళి నిన్ను మెచ్చితి నపారభుజాబలధామ రామ నీ
వలయు వరంబు వేఁడు మనివారణ నిచ్చెద నన్నఁ దండ్రి ప
జ్జలజములందు వ్రాలి మునిచంద్ర యొసంగుము జీవితంబు ల
న్నలకును నాదుతల్లి కనినం జమదగ్ని ప్రహృష్టచిత్తుఁడై. 88

తే. వారివారితలలు వారివారికబంధ, ముల నమర్పఁబంచి మునివరుండు
గరకమండలూదకములు పైఁ జల్లిన, సుతులతోడ బ్రతికె సతియు నంత. 89

ఉ. నిద్దురవోయి లేచుగతి నీరజలోచన లేచి నవ్వులే
ముద్దుమొగంబుతోఁ బతికి మ్రొక్కి పదానతులైన పుత్త్రులం
దద్దయుఁ గౌఁగిలించి మునిదారలతోఁ దగసుద్దులాడుచుం
నిద్దపువేడ్క నందఱను నివ్వెరపాటున ముంచె నత్తఱిన్. 90

క. విరిసోనఁ గురిసె మొరసె, స్సురదుందుభు లపుడు మిగులఁ జోద్యములనుచుం
బరితోషంబున వేలుపు,దొక లెన్నిరి వందిమాగధులవలె నంతన్. 91

క. జమదగ్ని యొసఁగె రామున, కమితభుజాబలము సంగరాంగణవిజయం
బమరనరాజేయత్వము, నమరత్వము లోనుగాఁగ నఖిలవరములున్. 92

క. హర శిష్యుండై సురరిపు, హరణం బొనరించి శివుదయక్ దివ్యాస్త్రో
త్కరముఁగని గుహునిపై మ, చ్చరమున భేదించెఁ గ్రౌంచధర మొకకోలన్.

సీ. అంతటఁ గార్తవీర్యార్జునుం డొకనాఁడు వేఁటలాడఁగవచ్చి విపినవాటి
గజగండభేరుండఖడ్గాదిదుష్ట సత్త్వములను ఖండించి శ్రమముమించి
జమదగ్నియాశ్రమస్థలముఁ బ్రవేశించి యతఁడు విందొనరింప నారగించి
కామధేనువుఁ గాంచి కలుగదొకో యిట్టి యావునావంటిజనాధిపతికి

తే. నంచు నెంచుచుఁ బురమున కరుగ నతని
చిత్తమెఱిఁగి కుమారు లుద్వృత్తు లగుచు
రాముఁ డటలేనివేళ నాశ్రమముసొచ్చి
కామగవిఁ దెచ్చి తమయింటఁ గట్టికొనిరి. 94

శా. ఆవార్తల్విని భార్గవుండు పటురోషావేశసందీప్త నే
త్రావిర్భూతహుతాశనప్రభవ ధూమాకార ఫాలస్థల
వ్యావల్లద్భ్రుకుటీ మహోగ్రుఁడయి దోరంచత్కుఠారంబుతో
వే వచ్చె న్నగరాటవీ జనపదాన్వేషంబు గావించుచున్. 95

చ. అల గాధేయుఁడు చక్రవాళ కులశైలాంభోధిదేవాప్సరో
లలనాదిప్రతిసృష్టిచేసె నన సాలంబు ల్మహాసౌధరా
జులు ఖేయంబు నృపుల్సుతు ల్మావలుగా సొంపొందు మాహిష్మతిం
దిలకించెక్ భృగురాముఁ డద్భుతరసోన్మేషానిమేషంబుగన్. 96

మ. కని యారా కృతవీర్యనందనునిభాగ్యం బంచుఁ దద్గోపురం
బున నుగ్రాకృతి నిల్వ నచ్చటిజనంబు ల్పర్వుతోఁ బోయి య
ర్జునభూభర్తకుఁ దెల్ప నాతఁడు గడుం జోద్యంబుతోఁ దోడితె
మ్మనుచు న్నైజపురోహితుం బనుప నయ్యార్యుండు శీఘ్రంబునన్. 97

తే. ఎదురుగావచ్చి నృపతి మిమ్మిపుడు తోడి, తెమ్మనియెఁ బ్రేమ భృగురామ రమ్మటన్న
భార్గవుఁ డనర్గళాగ్రహాభర్గపటిమ, నిట్లనుచుఁ బల్కె నృపపురోహితునితోడ.

క. మేమేటికి వచ్చెద మటు, కామగవిం దెచ్చి యొసగు గ్రక్కుననినక్
భూమీసురుఁ డెఱిఁగి ధరి, త్రీమండలపతికిఁ దెల్ప ధీరతనతఁడున్. 99

క. తనయులకుఁ జెప్పిపంపిన, విని వార లొసంగ మనిన విభుఁడు సుతులఁ గా
దనలేక గోసహస్రము, వినయంబున నొసఁగఁబనుప విప్రుఁడు నటులున్. 100

క. ఒసఁగినఁ గనుఁగొని కనుఁగొన, నెసఁగినకెంజాయఁబొసఁగ ఋషిపతి మర్ద్ధి
నుసమాను లె యీ ధేనులు, మసారమున కెనయె గాజుమణు లెన్నైనన్. 101

తే. వలదుపొమ్మన విప్రుఁడావార్తఁ దెలుప
విని నృపాలుఁడు మాతోడ వికటమేల
విప్రుఁ డేమాత్రమున్నైన వేడ్కఁ జెంద
వలయు ననుమాట వినఁడె భూవలయమునను. 102

తే. అటులుగాకున్న దనయిచ్చ యాత్మజులకుఁ, జెప్పిపంపిన విన రేమి సేయువాఁడ
ననిన నామాట విప్రుచే నాలకించి, యేల కించిత్తు నన్నెంచుఁ డితఁ డటంచు.

ఉ. మున్నుగ ద్వారరక్షుల సముద్ధతసంగరరంగదక్షులన్
భిన్నులసేయు భార్గవుని సేనలుగూడి యదుర్వ భూధరా
భ్యున్నత మత్తదంతి హయతుంగరథాంగభటప్రతానముల్
ఛిన్నముచేసె రాముఁ డతిభీమ కఠోర కుఠారధారలన్. 104

తే. అంత హతశేషమైన సైన్యంబు గొంత
యెంతయును భీతినేఁగె దిగంతములకు
నంతయును విని రోషితస్వాంతుఁ డగుచుఁ
జింతఁ జేయుచు మేదినీకాంతవరుఁడు. 105

క. తనచేతనున్న చాపముఁ, బనిచి నిషంగంబు మెట్టఁబనిచిన నదియుం
జని గొనయమెక్కి చాపము, దనయంతనె సంధిలె న్నితప్రదరములన్. 106

క. సంధిలుచు భూనభోంతర, బంధురతన్నిగుడు బాణపంక్తులు దునిమెం
గంధరగణముల సప్త, స్కంధముగతి రాముఁడల్ల చాపము దునిమెన్. 107

క. చాపము దునిసిన నిషునిధి, రోపంబులు వెడలి తనదు భ్రూమ్మగలింపం
గోపంబున భృగుపతి ప్రతి, రోపంబుల నృపునిశరధి రూపఁడగించెన్. 108

ఉ. అంతట నర్జునుండనుప నాయుధము ల్బహురూపధారులై
యంతకదండదారుణములై శతకోటి శితంబులై హయః
కాంతకరోజ్జ్వలంబులయి కాలమహాభుజగాదిరాజదు
ర్దాంతములై హుతాశన కరాళములై తనపైపయింబడన్. 109

క. పరశువున రాముఁ డన్నిటి, నిరసింపఁగ నృపతి యణిమనేర్పున నణువై
పరికింపఁగ వచ్చినదనుఁ, బరమమహాయోగి దెలిసిపట్టఁ దివురుటన్. 110

చ. దివి భువి నిండియున్న ఘనదేహము మేరులసత్కిరీటము
న్వివిధ విభూషణంబులును వేయి విధంబుల నాయుధంబు ల
త్యవితథ తేజము న్మహిమనంది త్రివిక్రముఁబోలియున్నన
య్యవనిపుఁ జించె నంచిత శరావలి రాముఁ డచంచలాత్ముఁ డై. 111

మ. గరిమ న్ధారుణిఁ ద్రొక్కి దిక్కరులు మ్రొగ్గం గట్టు లిట్టట్టుగా
ధరణీవల్లభుఁ డంత భార్గవుఁడు తత్పాదంబు నుగ్రాశుగ
స్ఫురణ న్మించిన ఖడ్గఖేటధరుఁడై భూమీశుఁ డత్యాశుగ
త్వరతో మింటఁ జరించుచు న్లఘిమచే దర్పం బనల్పంబుగన్. 112

క. ఖగగతి వ్రాలి ఖరాసి, న్భృగురాము శిరంబువ్రేయ ఋషి పరశువునం
దెగనఱికెఁ దత్ఖడ్గము, జగతీనాయకుఁడు ప్రాప్త సౌభాగ్యమునన్. 113

ఉ. వా యని చేయిసాఁప బహుళాయుధము ల్చెయిగూడు నన్నియు
న్వేయివిధంబులం దునుము వేగ భృగూద్వహుఁ డంతలోనఁ బె
క్కాయుధము ల్ధరించు మనుజాధిపుఁ డంతనె త్రుంచు రాముఁడు
న్నాయక కోటు లేసి సురసంఘము విస్మయమంది చూడఁగన్. 114

క. అహమిక భార్గవుఁ డిటువలె, బహులాయుధ తతులఁ దునుచుఁ బ్రాకామ్యమహా
మహిమాఢ్యుఁడు నీరమురహి, మహిలీయముగాఁ గుఠారి మహి భేదించెన్.

మ. ఒకచోఁ దేలి మహీశుఁ డీశతగిరింద్రోద్యద్ధ్రఘారోహణో
త్సుకుఁడై సేనకుఁ జేయిచూచిన భటుల్ బాణాది నానాయుధ
ప్రకరంబు ల్వేలుఁగ న్భృగూద్వహుని పైపైఁ బర్వ నుర్వీజముల్
పెకలెం గట్టువనంతఁ దా నెగసి వ్రాలె న్రాముపై నత్తఱిన్. 116

సీ. నిబిడరోషజ్వాల నేత్రాగ్నిశిఖలతోఁ బటుతరోగ్ర ప్రతాపంబు వెలుఁగ
నిటలవక్రీభవ చ్చటుల భ్రూకుటితోడఁ గోదండదండంబు గొనయ మెక్కఁ
గటువంశసంఘర్ష కిటకిటస్వనముతో శింజినీనినదంబు సెప్పుడుపలుప
ద్వేషణ భీషణ భాషణంబులఁ గూడి క్రొవ్వాఁడితూపులు గుదులుగొనఁగఁ
తే. జించి చెండాడె భుజబలో దంచదహిత
హైహయాధీశ సేనల నగవితతుల
జలజములు ద్రుంచు మదమదావళము లేవ
రాముఁ డాహవవిజయాభిరాముఁ డగుచు. 117

తే. పశితచే నంత ధారుణీ వల్లభుండు, మెఱుఁగు మెఱసిన రీతి భ్రమించుచుండి
యఖిల పెక్కులఁ దానయై యనుపమాన, మానమున నిట్టులని యె నమ్మౌనిఁ గాంచి.

ఉ. భార్గవరామ నీవు నొకపౌరుషశాలివిఁ గాలె మచ్చమూ
వర్గముతోడఁ బోరెదవు వద్దిక సాహస మస్మదీయదో
ర్దర్గళనిర్గళద్బహువిధాస్త్ర పరంపర కోర్చి నిల్వఁగా
భర్గుఁడఁవో ముకుందుఁడవొ పాఱుఁడ వింతియ కాక పాఱుమీ. 119

చ. ధరణిసురుండ వంచుఁ జెయి దాళితిగాని పరుండవైన దు
ర్భరశరమండలిం గెడపి ఖండననీమఁ బరుండ నుంతు సం

గరముఁద్యజించు మింకయినఁగాక యెదిర్చిన నోర్వఁ జెప్పితిన్
దురితములేదు నాకికను దోఁచినరీతి నొనర్తు గ్రక్కునన్. 120

చ. పొలుపుగఁ గొండకట్టెలకుఁ బోయెడివానివిధంబుదోఁప గొ
డ్డలి యిదియేమి దీనజగడం బొనరింపఁగ వచ్చితే బళా
బళ భృగురామ యన్న నరపాల నిజంబు సమిత్ప్రియుండనై
నలువుగ నర్జునచ్ఛికమొనర్పఁగ వచ్చితి నంచు రాముఁడున్. 121

శా. శౌరా విప్రుఁడ నంచు నం జులకసేయ న్వచ్చితే మంచిదే
రారమ్మా ధనువూని నీకయినమాత్రం జేను వీక్షించెద
న్మారత్వంబులు మీకె యంచు నజుఁ డెచ్చోఁ ముద్ర గావించెనే
లేరా బ్రాహ్మణశూరు నింకిటను గల్పింతు న్ననుం జూడుమా. 122

మ. ప్రమథేంద్రుండు నుతింప నంపమొనచేఁ గ్రౌంచాద్రి భేదించి మా
ర్గముఁ గల్పించితిఁ దొల్త నంచెలకుఁ దత్కాండంబుల న్నీ దువ
క్షము భేదించి మదీయకీర్తినవహంసం బెల్లచోఁబోవ మా
ర్గముఁ గల్పించెద నాబలంబుగను మింకం గార్తవీర్యార్జునా. 123

తే. అనుచు రాముఁడు ఘనరీతిఁ దనపృషత్క, తతి సహస్రకరస్ఫూర్తి దరలఁ జేయఁ
బఱచె నంతట నర్జున పక్షబలము, మానసమున కఠీనమై మనుజసమున. 124

ఉ. అంతట భార్గవుండు బిధురాగ్రకఠోర కుఠార ధార దు
ర్దాంతమహాఃకృతారి వనితా జనితాస్రము కార్తవీర్యభూ
కాంతభుజాసహస్రము సగర్వసహస్రముగాఁగ మించవి
భ్రాంతునిఁజేసి కుత్తుకకుఁబొనెశిరంబున దక్షిణంబునన్. 125

తే. కార్తవీర్యుఁడు ఘనసమీకార్తవీర్యుఁ
డగుచుఁ గూలిన నన్యోన్య మయుతు లగుచు
నతని పుత్త్రకు లయుత సంఖ్యాతులెల్ల
కడల కేగిరి ప్రాణము ల్గాచి కొనఁగ. 126

చ. అసదృశకీర్తికామగవి నాజిశరత్కబలీకృతార్జునుం
దెసలఁ జరింపఁబంచి జగతీవరజాహృతకామధేనువున్
మసలక తెచ్చియిచ్చి నృపమారణముల్ జమదగ్ని మౌని కిం
పెసఁగఁ గుఠారి దెల్ప నతఁ డిట్లనియెన్ సవిషాదచిత్తుఁడై. 127

సీ. నిరతంబుఁ గొల్వఁడే దురితంబు లణఁగించు దానేప్సితత్యాగి దత్తయోగి
భుజశీమ నిల్పఁడే నిజధామసంరక్షితాబ్ధి చతుష్కాంత నవనికాంతఁ
జెఱసాలవెట్టఁడె మొఱ సాలవెట్టంగఁ బ్రధనజయోత్కంఠుఁ బఙ్క్తికంఠు
ధృతిఁదృప్తుఁజేయఁడే యతితప్తుఁడై వేఁడు సకలదాహామోదుజాతవేదు

తే. సకట సామాన్యుఁడే యణిమాదిసిద్ధి, సిద్ధకీర్తితభువన ప్రసిద్ధకీర్తి
స్నిగ్ధసద్గుణరత్న ప్రసిద్ధమూర్తి, శత్రుసమవర్తి యర్జునచక్రవర్తి. 128

క. ఒకయావున కై నృపునే, టికిఁ జంపితి వింతకటికిడెందము దగునే
యకటా విప్రున కఘనా, శకముగ నిఁకఁ దీర్థయాత్ర సలుపుము పుత్రా. 129

క. అనినం గాసమ్మని పని, విసియె భృగూద్వహుఁడు కార్తవీర్యసుతులు తం
డ్రిని జంపిన పగ తీరుచు, గొనవలెనని పొంచియుండి క్రూరాత్మకులై. 130

మ. ఒకనాఁ డాశ్రమవేదికాంతరమున న్యోగాధ్యుఁడై యున్న య
య్యకలంకున్ జమదగ్నిఁ జుట్టుకొని చేయంటన్ జడల్పట్టి మ
స్తకముం బాణి కృపాణిఁగొట్టి ధరమీఁద న్వైచి వేచన్న రే
ణుక హానాథ యటంచు మోదికొనియెన్ శోకంబుతోఁ బల్మఱున్. 131

తే. ఏఁటిలోపలఁ దీర్థంబు లెల్లఁ దిరిగి, యప్పుడచటికి భార్గవుఁ డరుగుదెంచి
తండ్రిఁ గనుగొని శోక దందహ్యమాన,మానసుండయి విలపించె దీనుఁడగుచు.

క. కల్లనైనఁ బరుల కాపదఁ, దలఁపని నీకిట్టికీడు దైవముదలఁచెం
దలక్రొవ్వి నేనొనర్చిన, కలుషంబున నేమి సేయఁగల నిఁక తండ్రీ. 133

తే. అనుచు వగచుచున్నచో మునులు రుచిర
వాగమృతధారఁ దచ్ఛోకవహ్ని నణఁచి
తండ్రికై తర్పణాది కృత్యములు దీర్చు
మనిన భార్గవుఁ డనియె సత్యాగ్రహమున. 134

క. అనదవలె నదిజలంబుల, జనకునకుం దర్పణం బొసంగుదు నే య
ర్జునసుతశోణితములచే, నొనరుతు వినుఁ డదియుఁగాక నొక్కప్రతిజ్ఞన్. 135

చ. ఇరువదియొక్కమాఱు జనయిత్రి యురఃస్థలి మోదికొంట నే
నరసితి నన్నిమాఱులు నృపాన్వయజాతుల దుర్వినీతులన్
దురితసమేతులన్ ఖలులఁ ద్రుంపకమాన నటంచుఁ గ్రోధియై
పరశువుఁబూని యర్జుననృపాలకుమారజిఘాంస నత్తఱిన్. 136

సీ. మునుమున్న నతిరయంబునను మాహిష్మతి కరిగి తన్గనుఁగొని యార్తులగుచు
నెఱుఁగక చేసితి మీతప్పు సైరింపు రామరామయటంచుఁ బ్రాణభీతి
బతిమాలి వేఁడినఁబదములువ్రాలిన సందులుసొచ్చిన శరణమనినఁ
దలవీడ మొలవీడ నలుగడఁబఱచినఁ బూరిగ్రసించినఁ బోనీక

తే. బ్రహ్మఘాతుకులార దురాత్ములార, దయయుధర్మంబుమీయందుఁదలఁపఁదగునె
యనుచు గోచరులైన యర్జునసుతులను,బాఱిగోఱియల నఱకిన పగిది నఱకె. 137

చ. పురముల కేఁగు భూవరులఁబోరికిరమ్మని చీరు వచ్చినం
బరశువుచేతఁ జీరు భయపడ్డనృపాలురు రాకయున్న స

త్వరముగ నీడ్చి తెచ్చి యమవాసముఁ జేరుచు నిట్లు ధారుణిం
దిరుగుచు నెల్లరాజుల వధించె భృగూద్వహుఁ డట్టివేళలన్. 138

సీ. కొట్టివైచినతల ల్గుట్టలై కాటుకకొండలదండిని మెండుసూప
భూరిమాంసంబులు ప్రోవులై మించుచుఁ గాంచనాచలములకరణిఁ గాంచ
నాకసం బంటిన కీకసరాసులు రజితశైలంబుల రహిఁ బహింప
నెల్లనై నెత్తురు టేఱులువాఱుచు శోణనదంబుల సొంపు నింపఁ

తే. జెలఁగి మెసవుచు భూతము ల్చిందులాడె
కంకగృధ్రాదిఖగముల కఱవుదీఱె
నారదుఁడు మెచ్చుచును దండనాలుపాడె
ధరణి నిర్భరయగుచు సంతసముఁగూడె. 139

తే. ఏనుమడుగు లగుచు నిల రాజరక్తంబు, గనె శమంతపంచకప్రసిద్ధి
రాముఁ డాజివిజయరమఁగూడి క్రీడింప, నలరుకుంకుమంపుఁగొలనులనఁగ. 140

సీ. ఇవ్విధంబున రాముఁ డెల్లరాజులద్రుంచి చిత్రశక్తిని గురుక్షేత్రమునను
బరిహృతపాతకపంచకంబుగ క్షోణినాయకరక్తంబునను శమంత
పంచక మొనరించి భక్తితోనటఁ బితృ తర్పణంబు ఘటించి ధన్యుఁడగుచు
నశ్వమేధముచేసి యలసరస్వతిలోన నవభృథస్నానంబు లాచరించి

తే. యవని దక్షిణగాఁగశ్యపున కొసంగఁ
దన్మహత్త్వంబునను జమదగ్ని శీర్ష
యుక్తుఁడై సప్తఋషులలో నొక్కఁ డగుచు
వెలుఁగుచున్వాఁడు నక్షత్రవీథియందు. 141

ఉ. అంతట శాంతిఁ గైకొని వనాంతమునం దపమాచరించె దు
ర్దాంతమహాభిరాముఁ డగురాముఁడు నయ్యెడ గాధిమేదినీ
కాంతకుమారపౌత్త్రుఁ డతిఘాతుకబుద్ధి పరావసుండు త
త్ప్రాంతకుఁ జేరవచ్చి దురహంకృతిమీఱఁ దృణీకరించుచున్. 142

మ. మును మున్నీవుప్రతిజ్ఞ చేసితివి నిర్మూలింతు క్షాత్రం బటం
చును నేఁ డేల భయంబుఁ జెందితివి యిచ్చో నట్లుగాదే ప్రవ
ర్ధనరాణ్ముఖ్యులనొంపవేమిటికిఁ గారా వారు రాజు ల్మనుం
గనినం బోవఁగనిత్తురే తొలఁగు మింక ల్దుష్ప్రతిజ్ఞానిధీ. 143

వ. అని సదృక్షమునిసమక్షమంబునం బరావసుం డధిక్షేపించిన నతిపీక్షరూక్ష
ణుండై భృగుకులాధ్యక్షుం డిట్లనియె. 144

క. బాలురు వృద్ధు లటంచును, జాలించితిఁగాక వెఱవ క్షత్త్రియుల కికన్
నేలంగల రాజులను స, మూలం బాబాలవృద్ధముగ ఖండింతున్. 145

మ. అని యత్యుగ్రత భార్గవుం డవనిలో నాబాలవృద్ధంబుగాఁ
దునిమెన్ రాజుల నేమిచెప్పుదును తద్రోషంబు రాజాంగనా
జనగర్భంబుల నూడ్చె హుంకృతి ధనుర్జ్యాటంకృతుల్ ఘోరగ
ర్జనలన్ రూక్షనిరీక్షణచ్ఛటల దుర్దాంతాట్టహాసంబులన్. 146

తే. ఇవ్విధంబున రాజుల నెల్లఁ ద్రుంచి, యరిగి మఱికొన్ని నాళ్ళకుఁ దిరిగివచ్చి
ఆదిఁ దనదృష్టిపథమున కందనట్టి, గర్భములఁ బుట్టుశిశువులఁ గని వధించు. 147

శా. ఈలాగిర్వదియొక్కమాఱు నృపులన్ హేలాగతిన్ రాముఁడా
బాలప్రౌఢజనంబుగాఁగ వధియింపన్ రాజకాంతావిలా
పాలాపంబులు భూమి నెల్లెడల మెండై నిండెఁ దద్దైన్యము
న్నాలించె న్మది నెంచి కశ్యపుఁడు రాముం జేరి దీవించుచున్. 148

మ. ఇల నిక్షత్త్ర మొనర్చి చేసితి మఖం బీవిశ్వవిశ్వంభరన్
బళిరే దక్షిణగాఁగ నిచ్చితివి దానక్షాత్త్రధర్మంబులం
గలరే నీసరి యీక్షితిస్థితిని సాక్షాత్పంకజాక్షుండ వీ
వలఘుస్తోమయశోభిరామ భృగురామా సార్వభౌమాంతకా. 149

క. మాకొసఁగిన వసుమతిలో, నీకేటికి సంచరింప నిఁక దక్షిణర
త్నాకరతీరముఁ జేరుప్ర,భాకరశశికులవిరామ భార్గవరామా. 150

క. అన మంచిది యని రాముఁడు, చని చాపం బెక్కువెట్టి శరము [1]దొడిగి వా
ర్ధినిఁ గొట్టఁ బోయి నంతనె, తనరంగా కొంతచోటు తత్క్షణ మొసఁగెన్.

తే. అందు విహరించె రాముఁ డనంత నంత
బ్రాహ్మణులకిచ్చి యంతఁ దపంబు సేయఁ
జనియెఁ గశ్యపుఁ డవని కాశ్యపి యనంగ
నమరె నదియాది మఱియుర్వి యాట వినుము. 152

చ. క్షితిసురు లిట్లు కశ్యపునిచే మహిఁ గాంచి ప్రభుత్వ మొప్ప సం
తతమును రాజభోగపరతంత్రత భార్గవుచే ననాథలై
గతిమఱి యొండులేమి నృపకాంతల సమ్మతి బల్మి నైన సం
గతి యొనరించుచుం గ్రతుమఖక్రియ లన్నియు సీఁగి రయ్యెడన్. 153

తే. తగిన దండంబు లేమి నుద్దండవృత్తి, వైశ్యులును శూద్రులును విప్రవరు లుదార
గోధనాదుల బలిమిఁ గైకొనఁగఁ దొడఁగి, రిట్లరాజకమై ధర్మ మెల్లఁ జెడిన. 154

క. కుతలం బతలం బంటిన, వితలం బడుచున్న జనుల విని కశ్యపుఁ డూ
రుతలంబున నెత్తఁగ క్షో, ణితలం బుర్వియనఁ బరఁగు నృపకులతిలకా. 155

1 దొడిపయో, ధిని జోటు వేఁడఁ జుట్టుం, దనలోఁ జేటంతచోటుఁ దటమున నొసఁగెన్.

వ. ఇవ్విధంబున కశ్యపమునివలన సముద్ధరింపంబడిన ధరావరోహ యద్ధీరాగ్రణి కిట్లనియె. 156

మ. అనఘా విప్రులు ప్రోవలేరు నను బ్రోద్యద్బాహుశౌర్యంబుచే
ఘనులౌ రాజులె గాని భార్గవమహోగ్రక్రోధదావాగ్ని ద
ప్పినవార ల్గలరందు నందు నృపతు ల్వేర్వేఱందు సన్నామము
ల్వాని రప్పింపుము వారి ధర్మపరుల న్విఖ్యాతశీలాఢ్యులన్. 157

సీ. కశ్యపమునినాథ కాచితిఁగొండఱ హైహయులను గుహలందు దాఁచి
పౌరవాన్వయుఁడు విదూరథతనయుండు ఋక్షవద్గిరియందు ఋక్షరక్ష
సౌదానవర్యుండు శక్తిజు శరణొంది దధివాహసుతుఁడు గౌతమునిఁ గొలిచి
గోపాలనముఁ జేసి గోపతియనురాజు వత్సముల్మేఁపుచు వత్సనృపుడు

తే. గృధ్రకూటమనెడు గిరినిఁ గోలాంగూల, జాతివలనభూతి జలధిచే మ
రుత్తుసుతులు మువ్వురును బ్రతికిరి వారిఁ, బతులఁ జేయు నాకు భవ్యమతుల.

మ. అని ప్రార్థించిన మంచిదే యని దయైకాయత్తచిత్తంబుతో
మునిచూడామణి శిష్యులం బనిచి సమ్మోదంబుతోఁ దెచ్చి వా
రిని సామ్రాజ్యపదాభిషిక్తుల నొనర్చె న్వారలుఁ భూమిపా
లనముం జేసిరి ధర్మ మెచ్చ జన ముల్లాసంబుఁ గాంచె న్నృపా. 159

తే. విప్రులకు రాజసతుల కావిర్భవించి, రుత్తమక్షత్త్రియులు ధర్మయుక్తు లగుచు
సంతటను వారి సంతతులతిశయిల్లె, ధరణి సంతటఁ దామర తంపరగుచు. 160

తే. భార్గవుం డిప్పుడు మహేంద్రపర్వతమున
నున్నవాఁడు తపోధను ల్దన్నుఁ గొలువ
నాతఁడే గాదె భీష్మకర్ణాదులకును
జాపవిద్యోపదేష్టయై జయము లొసఁగె. 161

మ. అనఘా యీభృగురామచర్య వినువా రత్యంత పుణ్యాత్ములై
యనిశంబుఱ్ బహుభోగభాగ్యములు దీర్ఘాయుష్యవైదుష్యముల్
ధనధాన్యంబులు బుత్త్రపౌత్త్రులును భద్రంబు ల్మనోభీష్టము
ల్గని రాజిల్లుదు రెందుఁ గాంతురు తుదిం గైవల్య సామ్రాజ్యమున్. 162

క. అని శ్రీవైశంపాయన, మునిముఖ్యుఁడు దెల్ప విని ప్రమోదాన్వితుఁడై
జనమేజయుఁ డవ్వలికథ, యనఘా వినవలతుఁ దెలుపు మని యడుగుటయున్.

ఉ. తీక్ష్ణమహామహోనిధిసుధీయుత దారకతాగదారకా
శ్లక్ష్ణకలావిహార యదుజాలసమాచ్ఛవిహార యాశ్రితా
భీక్ష్ణముదంచితాత్మ యవిభిన్నదృశోరచితాత్మ మేదినీ
రక్షవిధాన దానచతురన్న యశోధన శ్రీయశోధనా. 164

క. పుంఖ్యాతియుత సరస్వతి, సాంఖ్యవిశేషజ్ఞ యోగశాస్త్రాభిజ్ఞా
సంఖ్యావత్పరిపోషక, సంఖ్యాతిగసుగుణధామ సచివలలామా. 165

పంచచామరము. ధరాజరాజరాధిరాజదాత్ర్తాజితాంగణా
ధరాజరాజరాజ దేవతావధూప్రదాసుధా
ధరాధరాధరాధరామృతస్పృహా మహావసుంధరా
ధరాధరాతిశౌర్య ధైర్య దారితారికంధరా. 166

గద్య. ఇది శ్రీరామభద్రదయాభిరామభద్రకరుణాకటాక్షవీక్షాపరిప్రాప్తదీప్తతరాష్ట
భాషాకవిత్వ సామ్రాజ్యధౌరేయ సకలవిద్వత్కవిజనవిధేయ ధరణిదేవుల నాగ
నామాత్యసుధాసముద్రసమున్నిద్రపూర్ణిమాచంద్ర రామమంత్రీంద్రప్రణీతం
బైన దశావతారచరిత్రం బనుమహా ప్రబంధంబునందు షష్ఠాశ్వాసము.

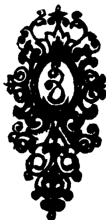
౬. భృగురామావతారకథ సమాప్తము.

౭. శ్రీరామావతార కథ.

సప్తమాశ్వాసము.

యుతధామ దిశాక్షా
మాయతసితకీర్తిధామ మగడలకులధా
రేయ భుజావిక్రమ గా
రేయ సుధీ గేయ సత్యకృష్ణామాత్యా.

తే. అవధరింపుము జనమేజయక్షితీశ, శేఖరున కిట్టులను వ్యాస శిష్యమౌని
ధరణినాయక రామావతార మింకను, దెలియఁ జెప్పెద వినుమని తెలుపఁదొడఁగె.

సీ. హరిబింబరమావిహారకేళీశ్రాంతి హరికేతనమనోహరిరథము
గంధనాగధుతాభ్రగంధవతీజాత గంధప్రసూనసగంధపదము
వాహానైకగతిప్రవాహ పాంసులగంధవాహధూసరితాంబువాహఘటము
వీరరసోన్నిద్రవీరభద్ర హసద్గవీరమాహవ మహావీరభటము

తే. ధర్మపరధర్మసాధర్మ్యభర్మవిశ్వ, కర్మనిర్మితశర్మదనర్మహర్మ్య
నిర్మలాభోర్మిదృశిధాతుకర్మితాచ్య, తాభ్రమధ్యాపురం బయోధ్యాపురంబు.

క. ఆపురమేలుఁ దశరథ, భూపాలకుఁ డాజివిజయభుజభుజగమహా
చాపాహితరోపాహృత, కోపాహృతవిమతనృపతి కులపాలకుఁ డై.

చ. అతఁ డొకనాఁడు నిండుకొలువై చెలువై బలవైరికెంతయుం
బ్రతియగు శ్రీవిమీఁటఁగఁ బరాకుపరాకు పరాకటంచు వం
దితతులుసారెమ్రొక్క ధరణీతరుణీ పరిణీవరాళి ను
న్నతరుచిఁ దెల్పఁ గానకలనా లలనాకలనాదముల్వినన్.

సీ. విశ్వంభరాభారవిధుర కుంభీనస ప్రతిసృష్టి యెవ్వాని బ్రహ్మయష్టి
గాఢాంధకారనిర్గంధ నతమసరోజపకరం బెవ్వానిజపసరంబు
ఘటజాత గౌరవోత్కటహర్షితార్థ విగ్రహచండి యెవ్వానిమహితకుండి
కనకగర్భాసాధ్యకౌశికేష్టవిధానతోషితం బెవ్వానిభాషితంబు

తే. కమలసంభవకమలేశ కమలభృత్క, లాకలాపాది సురలోకలోకభయద
కలశదత్తాత్మ యెవ్వాని జలరుహాక్షి, యట్టిఘనుఁడు వసిష్ఠసంయమధనుండు.

క. చనుదెంచిన నెదురుగఁ జని, వినయంబునఁ దోడి తెచ్చి విభుఁడు సువర్ణా
సనమున నునిచి సపర్యలు, నొనరిచి యిట్లనియె నతిమృదూక్తులు మెఱయన్. 7

మ. అనఘాత్మా యనపత్యతాదురిత మత్తాళీంద్రమస్మన్మనో
వనజాతాని శజాతమోదరససేవం జొక్క నేసౌఖ్యముం
గన లేనైతి సమగ్రభోగముల నింకం దన్మిలిందంబు గ్ర
క్కన వారింపుము భూరిసంతతి యొసంగం జాలఁ బ్రార్థించెదన్. 8

తే. అనిన సమ్మతి ఋశ్యశృంగాదిమౌని, పతులఁ గూడి యరుంధతీప్రాణనాథుఁ
డశ్వమేధంబు సేయించి యధిపుచేతఁ, బుత్రకామేష్టి వేల్పింపఁ బూనునపుడు.

సీ. శచిముద్దుమోమునఁ జక్కఁగాఁ దిలకంబు దిద్దిదిద్దక వచ్చె దేవభర్త
కులశైలతనయ చెక్కులయందు మకరికల్ వ్రాసివ్రాయక వచ్చె వామదేవుఁ
డొడికంబుగా వాణి నిడువాలుకీల్జడ యల్లియల్లక వచ్చె నబ్జభవుఁడు
కలిమిపూఁబోఁడి గుబ్బల కమ్మకస్తూరి పూసిపూయక వచ్చె వాసుదేవుఁ

తే. డన్యదివిజులు దాము న్న యట్లు వచ్చి
రింతయును దామసము లేక ఋశ్యశృంగ
మౌనిమంత్రబలాహూయమాను లగుచు
నహహ కొనియాడఁ దరమె యయ్యనఘుమహిమ. 10

మ. హవిరర్థాగతదేవతావిరహరుష్యన్నిర్జరీభేదన
ప్రవణానంగసమాహృతప్రసవసద్వాస్వామృతాహారలో
కవనీదోహదధూమమో యన వపాగంధస్ఫురద్ధోమధూ
మవితానంబు నభోంతరాళపదవిం బర్వెన్ ఘనశ్యామమై. 11

క. ఆయెడ శిఖిభవ పురుషుఁడు, పాయసభాజన మొసంగె బహువిధమంత్రో
పాయసభాజనక్లృప్తనుతుఁ, పాయసభాజనములలర నవనీపతికిన్. 12

సీ. దశరథమేదినీధవుఁడు పాయస మగ్రసతికిఁ గౌసల్యకు సగ మొసంగి
పిమ్మటఁ గైకేయ ప్రియురాలు గావున కడమ నియ్యఁదలంచి కైకకన్నఁ
బ్రాయంబుచేఁ బెద్దపత్ని నుదాసింపఁ బాడిగా దంచును బరకపాలు
మాత్రంబొసంగి సుమిత్రకుఁ గైకకుఁ బాతికె పాలిచ్చి పరకపాలు

తే. మరలి యల్లసుమిత్రకె మమత నొసఁగె
మునుపుఁ గొంచెమె యిచ్చితి ననుచు నెంచి
యంతఁ గాంతలు దత్పాయసాంశములను
మెసవి యారూఢగర్భలై యెసఁగుటయును. 13

సీ. హరువుగా మృగనాభి యలఁదితే కుచచూచుకంబుల నైల్యంబు గదియనేల
విడియంపుకపురంపు వెలిడాలు గ్రమ్మెనే పసిఁడిచెక్కులు వెల్లబాఱనేల

కటికుచంబుల సీర్ష్యగాంచెనే నేఁడైన బలువుఁజూపె నదేమొ యలఁతినడుము
పరమాన్నరుచి గ్రోలఁబరపదార్థములందు నరుచిపుట్టెనో పల్చనయ్యెఁదనువు
తే. పనులుదఱచయ్యెనే యింత బడలనేల
లేలు వేఁగింతురే పగలేల నిద్ర
యనుచు దశరథుఁ డతిమోదమెనయు నర్మ
వచనములఁ దేల్చె దౌహృదవతుల సతుల. 14

ఉ. మేటిగఁ జైత్రశుద్ధనవమీబుధవారపునర్వసూడుక
ర్కాటకలగ్నవేళ గురురాజులు గూడ గ్రహంబులుచ్చతం
బాటిల నైదుఁ గోసలనృపాలసుతామణిగర్భవారిధిం
గోటిశశాంకతేజముఁజిగుర్కొన విష్ణుఁడుపుట్టె రాముఁడై. 15

తే. అచ్యుతాంశార్ధమున రాముఁ డవతరింప
హరిచతుర్థాంశమునఁగైక భరతుఁ గనియె
నలసుమిత్రకు వెనుకఁబాయసము గొనియు
నాథునుద్దేశమే ప్రధానంబుగాఁగ. 16

క. గుణవతి సుమిత్ర సుజన, ప్రణతుల హరి పరకపరకపా లొసఁగఁగ ల
క్ష్మణశత్రుఘ్నుల శుభల, క్ష్మణుల న్మజ్జగమువారుఁ గడుహర్షింపన్. 17

సీ. దివిపిక్కటిలమ్రోయు దివ్యదుందుభుల సంరావంబు లభ్రగర్జనలుగాఁగ
నటియించు నప్సరఃకుటిలాలకలమేని మెఱుఁగులు తొలుకరి మెఱుఁగులుగను
దిలకించు వైమానికులచిత్రభూషణాంబరకాంతి యింద్రచాపంబుగాఁగ
మలయాచలాయాత మందమారుతములు తతశీతవాతపోతములుగాఁగ
తే. జనముదశ్రుప్రవాహము ల్స్పందడింప, మునిజనానందకందము ల్మొలకలొత్త
రావణగ్రీష్మతప్తధరాతలంబు, శైత్య మొందంగఁబుష్పవర్షములు గురిసె. 18

వ. అంత. 19

క. సరభసగమనఝుళంఝుళ, చరణమణీనూపురములు సగమెఱిఁగింపం
దరుణులు దెలిపిరి యంతః, పురవనితలు నుతులఁ గనుట భూపాలునకున్. 20

మ. ఘనసంతోషము మీఱఁగా దశరథక్ష్మాపాలచంద్రుండు వే
చనికాంచెం బురుటింటిలోపలను గౌసల్యాంక భాగంబునం
గనియై నిల్చెనో సర్వలోకముల శృంగారం బనా మీఱురా
ముని గల్యాణగుణాభిరాముని జగన్మోహప్రభాధామునిన్. 21

తే. దశరథుఁడు రాముఁడై పుట్టె ధరణిలోన, నాత్మ యే పుత్రుఁడై పుట్టు ననఁగ వినమె
యట్టియాత్మావలోకనం బవనిపతికి, సమ్మదముఁజేయు టేమియాశ్చర్యమపుడు.

క. పుత్రోత్సవ మొనరించెన్, ధాత్రీపతి రత్నధాన్యధనముల విశ్వా
మిత్రుఁడు దనలోఁ దలఁచెం, జైత్రంబుగ నుత్సవంబు సలుపఁగ నంతన్. 23

తే. నామకరణాదికము లుపనయన మవని
రమణుఁ డొనరింపఁ గ్రమమున రాముఁ డనుజ
సహితముగ వంశగురుచెంత సకలవిద్య
లభ్యసించి ప్రవీణుఁడై యధివసించె. 24

క. అట నొక్కనాఁడు కౌశిక, జటివరుఁ డరుదెంచి సవన సంరక్షణమున్
ఘటియింప రాము వేఁడినఁ, గటకట పడు దశరథేంద్రుఁ గని గురుఁ డనియెన్. 25

సీ. ధరణి నేకాతపత్త్రంబుగాఁ బాలించె బ్రహ్మఋషీశ్వరపదముఁ గాంచె
మేనకాధరసుధాపానంబునకుఁ జొక్కె రంభను దిట్టెఁ జట్రాయిగాఁగ
నలుకశక్త్యాదిపుత్త్రుల మన్నిఁ గొనిపించెఁ బశువగుద్విజపుత్త్రుఁ బ్రతుకఁ జేసె
గురుశాపహతుఁ ద్రిశంకుని దివంబున నిల్పెఁ బీడించెఁ దత్పుత్త్రుఁ బెక్కుగతుల
తే. వేదమాతను గాయత్రి వెలయఁజేసె, వివిధశస్త్రాస్త్రము లెఱింగె విశదముగను
వినవిచిత్రము గాధిపుత్త్రుని చరిత్ర, మనఘగుణగణ్య దశరథజనవరేణ్య. 26

క. సుతుఁ బంపు మితని వెంటం, గ్రతురక్షణమునకు శుభము గలుగు నటన్నన్
క్షితిపతి కుతుకంబున రఘుపతిఁ బిలువఁగ నూడిగములఁ బనుపఁగ వారున్. 27

సీ. సిగకునందక వెన్కఁ జెరలాడు కురులతో లాగియా మట్టికుళ్లాయి దనరఁ
జిన్నారినొసటి క్రొంజెమట యూడిగములు వలిపెంపుఁ జల్వపావడలఁ దుడువ
నునువెడందయురంబునను జీనిసరిపెణ ల్మిన్నజన్నిదముతో మేలఁ గొనఁగ
బెడఁగుచెంగావిచల్లడముపై బిగియించికట్టిన క్రొంబట్టు దట్టి దనర
తే. సంజకెంజాయ దగునీలజలద మనఁగ
మెఱుఁగు టెఱమట్టిజిగితోడి మేను మెఱయఁ
జిగిలిసానాకరంబునఁ జెలువుగులుక
గరిడి వెలువడివచ్చు రాఘవునిఁ గాంచి. 28

చ. వినయము మీఱఁ జేరి రఘువీర పరాకు నృపాలమౌళి చ
య్యనఁ బిలుమన్న వచ్చితి మటన్న విశేషము లేమి కొల్వులో
ననుచు రఘూద్వహుం డతిరయంబున లక్ష్మణు కేలు గండతో
మినుకుఁగడానివ్రాఁతపని మేలరిగె ల్పయిపై నటింపఁగన్ 29

సీ. శిరసెత్త మునివ్రేలివరుస గన్పులు గల్గు బలుకొమ్ముమగఱాల పనులపైఁడి
సింహలలాటంబు జీవదంతంబుల గోడియలు గడవన్నె గొప్పగిండ్లుఁ
బచ్చసూర్యపుటంపుఁ బన్నాగమును మేలి పట్టెచట్టంబు కెంబట్టుపటము
సన్నజీనామాలిజాళువాపిడికుచ్చు ముసనాబుకుచ్చులు పసిఁడిసరిగె
తే. కుట్టుతాపెతబటువులు కొద్దిసులువు, పట్టమొరఁగును గుంకుమపఱపు చలువ
పైఁడి నీచేలకప్పుఁ జొప్పడు కుమార, యందలం బెక్కె శ్రీరఘునందనుండు. 30

క. అడుగుండమ్ముల రజనుం, దుడిచె న్నిబిశావహుండు తోడనె యొకడ
వ్వాడు వడిగ మైత్రినొందుచు, నడకువ సౌమిత్రినడచె నగ్రజువెంటన్. 31

సీ. నగరువాకిటనె యందలము డిగ్గిబుజాన వలెవాటువైచిన జిలుగుఁజేల
కటితటంబునఁజుట్టి గండూష మొసరించి భయభక్తు లమర లోపలికి నరిగి
యొడ్డోలగంబయి యున్న తండ్రినిఁ జేరి జనపతి కౌశికముని యితండు
నతిసేయు రామ యన్నను ప్రేమ మ్రొక్కిన "శీఘ్రమేవ వివాహసిద్ధిరస్తు"
తే. అనుచు రాముని దీవించి మునివరేణ్యుఁ, డత్తియక్కునఁ జేర్చుక యేకపీఠ
సీమవసియింప రామ కౌశికులవారి, వాఁడవైతివె యని నృపవర్యుఁ డనిన. 32

తే. మునులపాలిటివాఁడె రాముఁడు నృపాల
నిజమె పల్కితివనుచు భూభుజుఁడు పనుప
రామలక్ష్మణు లిరువురుఁ బ్రేమవెంట
రా మునీశ్వరుఁ డాశ్రమసీమ కరుగ. 33

మ. తలపెంబట్టుకులాయలుం దళుకుసిద్దాయొంట్లుఁ గస్తూరిప
ట్టెలుఁగర్పూరపునామము ల్దగటుదట్టీచల్లాడల్ ఖడ్గము
ల్మొలవంకు ల్విలునమ్ములుం గవదొన ల్పుంగొంగుబంగారు దు
వ్వలువ ల్చెలువ్వగ రామలక్ష్మణులు విశ్వామిత్రుతో వచ్చుచోన్. 34

సీ. అటునిక్కి చూచిన నమరావతీపురి వీథివారలు వెఱ వేఁకిపడఁగ
నిటు బారసాఁప దిగీశానపురవాసు లళుకొంది సందుగొందులకుఁబాఱ
నటుద్రొక్కి నడచిన నణఁగుభూమిభరంబు భరియింప ఫణిరాజు పడగలెత్త
నిటు గేరినవ్విన నింద్రాగ్ని యమముఖ్య దివిజులంగుళములు సెవులఁ జొనుపఁ
తే. గఱకుఁగోఱలు మిడిగ్రుడ్లుఁ జులుకుఁజూపు
వ్రేలుఁజన్నులుఁ దెఱనోరు వికృతముగను
గదియుతాటకిఁగూల్చె రాఘవుఁడు జటిలు
మాట జవదాఁటకట వనమార్గమునను. 35

వ. ఇవ్విధంబున. 36

ఉ. తావచియించుమాట జవదాఁటక తాటక నొక్కకోలచే
గ్రావమగల్చువజ్రికడకం బడనేసిన రాము మెచ్చుచుఁ
దేవనియుక్తుఁడై యొసఁగె దివ్యతరంబయి మించు నస్త్రశ
స్త్రావళి నెల్లఁ గౌశికుఁ డుదారునకుఁ రఘువీరమౌళికిన్. 37

ఉ. కాచె రఘుప్రవీరుఁ డటఁ గౌశికయాగము సత్క్రియాగము
న్నీచవిచారులై దనుగణింపక విఘ్నము సేయవచ్చు మా
రీచుఁ బయోధిఁ గూలిచి హరించె సుబాహుని బాహుశక్తి దో
షాచరసేనలం దునిమె సర్వమునీంద్రులు సన్నుతింపఁగన్. 38

తే. గాధిసుతుఁ డంత శ్రీరాముఁ గౌఁగిలించి
యాది నమరుల కొసఁగితి వమృత మిప్పు
డాహవాంతంబున విరోధికీహవాంత
మునను మాకు ఘటించితి వనరుహాక్ష. 39

చ. క్రతుఫలదాయి నీకిఁక ధరాతనయామధురాధరా
మృతము ఘటింపఁజేసెదము మెచ్చుగఁ బోవలె రమ్ము మైథిల
క్షితిపతిజన్నముం గనఁగ సీతవిలాసము సన్నుతింప భా
రతిపతి నేరఁ డన్నఁగల రా యిల రామకు నీడుజోడిలన్. 40

మ. పువునవ్వు న్నెయితావి విచ్చుసుధచేఁ బొంగారుబంగారుక
మ్మినగంబూనును మేను గాను నగుఁదా మిన్నంటి వెన్నంటియా
కుచలె న్వెన్నెలు నన్నుఁజన్ను లరిరంగున్మించుఁ గ్రొమ్మించులా
హావణించుం గనుమిన్న లెన్నఁ దరమా యాబోఁటి నాబోఁటికిన్. 41

క. వెన్నెలవన్నెలకు న్నెల, వన్నెలతవరస్మితంబు లందము జేజే
కన్నెల చిన్నెల వన్నెల, క్రొన్నెల నెన్నుదురు మహిజ కొలఁదియె పొగడన్.

క. అనివర్ణించుచు మిథిలకుఁ, జనుచో బహువిధకథాప్రసంగంబులచే
తను దొలఁగించుచు పథసం, జనితపరిశ్రాంతి యల్లజనఁజన నెదుటన్. 43

సీ. వికచపద్మకదుంగవిహరమాణరథాంగసహచరచ్చక్రాంగచటులభృంగ
గాహమానపతంగకరతప్తమాతంగమదగంధిలతరంగమయశుభాంగ
తీరజాతలవంగనారంగతరుసంగకలనినాదవిహంగకలుషభంగ
బహుళశ్రమోత్సంగ పథికహర్షణచంగ సురభిశీతకురంగ వరతురంగ

తే. సురగళయనపదాంగజార్యుత్తమాంగ, జీవితోత్తుంగ జననస్థితిప్రసంగ
కనకగిరిశృంగ నిర్గళద్ఘనమృదంగ, ఘనరవజలానుషంగ నాకాశగంగ. 44

మ. కని శ్రీరామవిభుండు కౌశికునిచే గంగామహాత్త్వంబు విం
చును బల్మాఱు భగీరథక్షితిపతిన్ స్తోత్రంబు గావించి మ
జ్జనముఖ్యక్రియ లాచరించి యటఁ గౌశాంబీపురీరాజపూ
జనము ల్గైకొని మైథిలోపవనవీక్షం జొక్కి తా నిట్లనున్. 45

క. విమలాత్మక యేమునియా, శ్రమ మిది వికచప్రసూనసత్ఫలపాళీ
రమణీయ మయ్యు జనసం, గమవర్జిత మౌట కేమి కారణ మొక్కో. 46

క. అనవిని రామునిఁ గని రా, ముని యిట్లను రామ గౌతమునియాశ్రమ మి
వ్వని నెవ్వనిఁ గనకుండుట, వినుపించెద వినుము పూర్వవృత్తాంతంబున్. 47

చ. మునుపు రమామనోహరుఁడు మోహినియై భ్రమయింపఁగాఁ ద్రిలో
చనుఁడు సురాసురల్మిగులఁ జప్పఁగ నెంచిరి నాదుసృష్టిఁగ

ల్గినమధురాధరామణులఁ గేవలమేనిక నంతకన్నఁ జ
క్కనివనిత న్సృజింతు నని కంజభవుం డధికప్రయత్నుఁడై. 48

సీ. జలజవికాసంబుఁ జంద్రరమ్యత్వంబు ముకురంబు తేట నెమ్మొగము సేసి
కలికిబేడిసబెళ్కు కలువరేకందంబు ఖంజనదీప్తిఁ గన్గవ రచించి
తలిరుపల్లవనంబు జళుకుకెంపు మెఱుంగు నమృతంబు రుచి నధరము ఘటించి
కనకకుంభచ్ఛాయ గట్టుగట్టిసనంబు బంతిసోయగము గుబ్బల నమర్చి

తే. మించుమించును సంపెంగ మించుతావి, తరుణశైరీషకుసుమమార్దవము భాసు
రాంగకము చేసి నిర్మించె నఖిలలోక, మోహనముగ నహల్యయన్ మోహనాంగి.

సీ. లక్ష్మ్యాదికులసతుల్ వ్రతుఁ బాయ రోకప్పు డలకాంతఁ జూతురో యనుభయమున
నజుకొల్వునకు సారె కరుదేరుసనకాదు లతిచంచలము చిత్త మంచు నెంచి
తక్కినరాజర్షు లెక్కువమక్కువఁ జిక్కి యొక్కుడుపు వీక్షించినంత
నేకల్పమునఁ గాన మెటులు సృజించితి వనినుతింతురు కుమారి హరియు హరుఁడు

తే. గరుడగంధర్వ సాధ్యసిఖచరు లైన, దినముఁ బదిమార్లు వత్తు రవ్వనితఁ జూడ
నొకఁడుఁ దన కిమ్మటని వేఁడఁ డువిద కేను, దగవటంచును దగ నెయమ్మగువఁ బొగడ.

క. అంటనొకనాఁడు సుధాశన, కటకేంద్రుఁడు బ్రహ్మఁగొల్వఁ గాఁ జని యచటం
గుటిలాలక యొయ్యారము, తటకాపడి చూచెఁ జూపుతమి దీరంగన్. 51

సీ. కిసలయాధర కప్పుగీల్గొప్పుఁ బరికింప మోహాంధకారంబు ముంచుకొనియెఁ
గలకంఠి బెళుకువాల్గనుదోయి పరికింప స్వాంతమంతంతకుఁ జంచలించె
మోహనాంగి మెఱుంగుమోవి విలోకింప ననురాగవల్లిక ల్గొనలుసాఁగె
వనజాయతాక్షి లేనునుగౌను దిలకింప ధృతికిఁ బ్రాకించె నదృశ్యలీల

తే. యర్థ మనపచ్చు నొకదారి నది బలారి
కువిదలావణ్యవారాశి నోలలాడ
నతనుతాపంబు జనియించు టరిది గాని
యిటులు మోహితుఁ డగుచు సురేంద్రుఁ డపుడు. 52

సీ. కలికిగుబ్బలఁ బోలఁగా నిమ్మపండులు దొరలకుఁ జేకొన్నతరము లయ్యెఁ
జిలుకలకొల్కి చెక్కులడాలు గులుకఁగాఁ దళుకుటద్దము సూడఁ దగినదయ్యె
నొసపరిమిసిమి వెన్నెలపసల్గాంచ మొలకక్రొన్నెల జను ల్మ్రొక్క నయ్యెఁ
దరుణికమ్మనిమేనితావి గ్రమ్మఁగఁ బూవుటెత్తులు శిరసావహింప నయ్యె

తే. మగువ నీకఁ బెండ్లియాడఁగాఁ దగినధన్యుఁ
డఖిలలోకైకమూర్ధన్యుఁ డగుట యరుదె
యంచుఁ దమిమించఁ బదరి యాచంచలాక్షి
నిమ్మనుచు వేఁడ నగి బ్రహ్మ యీయననిన. 58

ఉ. గుండియ జల్లనంగ నెదగుందుచుఁ గొంచపోక ధైర్యమూడియా
ఖండలుఁ డబ్జజుండు మదిగాంచక నీగతి నాకెగాకయీ
యండజరాజయాన కెనయా పురుషుండు మదన్యుఁ డీజగ
న్మండలి నెవ్వఁడంచు బిగుమానముతోఁ బురికేఁగె నంతటన్. 54

తే. నైష్ఠికబ్రహ్మచర్యంబునను దపంబు
సలుపుగౌతమునకుఁ బరిచర్య సేయ
నజుఁ డహల్యను నియమించె నతని ధైర్య
కంచుకము చించ నించువిల్కాఁడు పొంచె. 55

మ. కులుకుంగుబ్బలు మోవి తేనె జిలుక న్గ్రొందళ్కు మేన్మించులం
దొలఁకన్మాటకుఁ జిల్క మాఱువలుకన్ దోర్మూలము ల్గుంపనం
బొలుకం జూపుల గండుమీలు బెళుక న్స్త్వామాదులం దెల్లదో
య్యలి నిచ్చ ల్పరిచర్య సేయ నళుకం బద్మాని పూవింటికిన్. 56

క. శతధృతియట గౌతమముని, పతియతిధృతిగతికి లేదు ప్రతి యని సతిఁగా
శతపత్రనేత్ర నొసఁగిన, నతఁడుం గార్హస్థ్యసౌఖ్యమందుచు చెలఁగెన్. 57

క. పడఁతుక మునిఁ జేరుటఁ గని, జడిసి మనోజాతవిశిఖజాలమునను లో
పడియడలుచు ననిమిషపతి, మిడికెం గడు నెడఁద మిట్టి మీనై పడుచున్. 58

చ. ముదమున నేను వేఁడుకొన మోహమెఱింగి యొసంగ కయ్యయో
ముదిముదిదప్పి యీభువనమోహిని నేమని మౌనికిచ్చె నీ
విధి కిఁక నేమి సేయుదు వివేకము సాల దొకింత యెట్లుగా
బ్రదికెనొ యిన్నినాళ్లు నిజపట్టము గట్టుక సృష్టికర్తయై. 59

సీ. కలవారి కొసఁగఁడు వలయుకుమారుల నతిరిక్తునకుఁ బెక్కుసుతులఁ గూర్చు
స్వల్పాయువులఁ జేయు సకలగుణాఢ్యుల వ్యర్థుకివి కొసంగు వర్షశతము
కష్టలోభి కొసంగు ఘనతరైశ్వర్యంబు నెఱదాత కొనగూర్చు నెఱయలేమి
దీర్ఘరోగినిఁ జేయు దివిరిసంపన్నుని యారోగ్యమొసఁగు క్షుధాతురునకు

తే. నజున కెయ్యెడ సువివేక మతులుగాన, నాకు నొసఁగక కానలో నాకునలము
మెసవు తపసికి నొసఁగె నిక్కుసుమగంధి, నేమి సేయుదు ననుచు సురేశ్వరుండు.

క. నేలామంచముఁ బట్టక, చాలా జాలిం దపించె శతమఖుఁడు నిజ
త్రైలోక్యరాజలక్ష్మీ, పాలనమును వదలి మరుఁడు పాతకుఁడు సుమీ. 61

వ. అనిన మందహాసకందళితవదనారవిందుం డగుచు సుమిత్రానందనుం డిట్లనియె.

క. ఏమోయని యుంటిమి సుత్రాముని గుట్టెల్లఁ దెలిసెఁ గ్రతుభుజులకుఁ దా
నేమని పట్టముగట్టెనొ, తామరసభవుండు వానితర మెఱుఁగఁడు గా. 63

తే. అనిన లక్ష్మణు వారి నేమనఁగవచ్చు
దేవతలు సేయుపనులకుఁ దెగడఁదగునె

యనుచు శ్రీరామచంద్రుఁ డో మునివరేణ్య
యవలికథ యానతిమ్మన్న నతఁడు పలికె. 64

క. వరులకొకనిం దఁగల్గినఁ, బరికింపవు గుణమెకాని పాటింపఁగ నీ
సరివారలు గలరె జగముల, వరసద్గుణధామ రామవనదశ్యామా. 65

తే. నీగుణంబులు పొగడ నేనెంతవాఁడ, వినుము మీఁదటికథ యిట్లు విబుధవర్యుఁ
డతనుపండిత శాస్త్రవిద్యావిశేష, నిగ్రహస్థానగతుఁడునై నెఱయఁ బొగిలి. 66

చ. పొరుగిరుగాశ్రమంబులకుఁ బోవ నొకానొకవేళవచ్చు దృ
క్చరణునియాశ్రమంబునకు సంయమి సేమమువేఁడి దేవతా
తరుసుమమాల్యమిచ్చు జడదారుల కేలని యాతఁ డంతలోఁ
దరుణి కొసంగఁ దన్వి దలదాల్పఁ గృతార్థగనెంచు దన్మదిన్. 67

క. సురవరుఁ డంపఱముంపఱ, దరుణీమణి నట్టెచూచుఁ దప్పకకామా
తురులను భయమును లజ్జయుఁ, బొరయవన న్వినమె రామభూపాలమణీ. 68

మ. ఎలనాఁగా శుభమానె ముజ్జగము మీరేలంగ మావంటివా
రలకు న్నేమమె కాకయేమియవు నీప్రాణేశుఁ డెందేఁగె వ
న్యలకుంబోయెను బోదుమే యతఁడు రా నాతిథ్యముంగాంచి పొం
దులతాంగిమణి నీవొసంగు మని వేఁడున్వజ్రి యొక్కొక్కెడన్. 69

శా. దేవాధీశ్వరుఁ డాశ్రమంబునకు నేతేరంగ నాతిథ్యముం
గావించు న్మునియున్నవేళ మధుపర్కంబిచ్చి యచ్చో నహ
ల్యావామాక్షి సుధాధరంబుగను నాహ్లాదంబుతో నింద్రుఁ డా
భావంబెంచి తలంగు మాట్లోగముతోఁ బద్మాక్షి లేనవ్వులన్. 70

చ. సురపతి నట్టెచూచుఁ దను జూచినయంతన చూపుద్రిప్పు వే
మరు గనుసన్న సేయుఁ గని మాట్లొగమాఁ గననట్ల దీనుఁడై
కరమున మ్రొక్కు మ్రొక్కునెడఁ గ్రమ్మఱఁ గేల్గవ మోడ్చుచు న్నిజా
ధర మరపంట నొక్కఁగని తన్వి నుచుక్కను నొంటిపాటునన్. 71

వ. ఇవ్విధంబున విబుధనాథుం డహల్యావిలాసవిభ్రమంబులఁ దగిలి తదాశ్రమంబు
నకు వచ్చుచుం బోవుచునున్న యెడ. 72

సీ. మట్టెలుంగక యాకు మడుపు లొందుట యొద్దఁబవళింపఁ బ్రక్కకుఁదివియకుంట
కౌఁగిలించినఁబ్రబ్బుగాఁ గౌఁగిలించుట యురక చెక్కున మోములుంచుకొనుట
వలసినల్లములుగా వాతెఱయానుట యలవొకగా గుబ్బ లంటుటయును
సరసోక్తులకు సదుత్తర మీయకుండుట చూపులేకయె రిత్తచూచుటయును

తే. బలిమి దానయి పైకొన్న పారవశ్య, మొంది చొక్కమిఁగనుగొనియున్న ననుచు
శచివగలఁగుందు నాథుఁ డేజలజముఖకొ, మేలువాఁ డయ్యెననిరహఃకేళికలను.

మ. కొలువౌ డిగ్గునఁగద్దెడిగ్గు పనికేఁగు స్వర్గ గేహంబులోఁ
దలిరుంబాన్పునమర్లనంబొరలు సౌధంబెక్కు మందాకినిం
దిలకించుం జనునిల్చుచోట నిలఁ జెంతే కంతుసంతాపవి
హ్వలుఁడై చిత్తగతాంగనానయనకాల్యాధిష్ఠమార్గంబునన్. 74

చ. వనితరొ నేటికైన దయవచ్చెనె యెంతటి నిర్దయాత్మవే
పనివడి నీకుఁగాఁబడిన పాటులు దేవుఁడెఱుంగు నింకనే
లను గతతోయబంధ మబలాయని కౌఁగిటఁ జేర్చు భ్రాంతి దోఁ
చిన నవలా[1]నిజాలవగఁజెందెడు నాతని మోహ మెట్టిదో. 75

వ. ఇవ్విధంబునకంతుదురంతలతాంతకుంతతంతన్యమానసంతాపసంతప్తస్వాంతుఁ డగుచు శచీకాంతుం డొక్కనాఁ డేకాంతంబున విశ్వకర్మనందని యగుమనో రంజనిఁ బలిచి నిజాభిప్రాయంబు దేటపడంబలికి యెటులనైన యీకార్యంబు సఫలంబు సేయుమని ప్రియంబు సెప్పిన నప్పద్మనయనయు నప్పుడ కదలి గౌత మాశ్రమంబున నొక్కపూఁదోఁటలో దేవపూజకుఁగుసుమంబులు గోయుచున్న యహల్యం గనుంగొని యయ్యంగన భువనమోహనశృంగారాదిగుణంబులకు నచ్చెరువడి మెచ్చుచుం జేరంజనిఁ యహల్య కిట్లనియె. 76

చ. అలికులవేణి వెవ్వతె వహల్యవొ కావలె కాకయున్న నీ
చెలువముగల్గునే కడమచెల్వల కన్న నహల్య మెచ్చఁగా
వలయునె బోటియేటిచెలువంబు తపోధనకాంత కింద్రునిం
గలసి రమింపఁజాలుశచిగౌరవ మెన్నుము నేర్పుగల్గినన్. 77

వ. అని పలికినచిలుకలకొలికి సారస్యంబుగలిగినిట్లైనం జెలంగియచ్చెలువయిట్లనియె.

ఉ. ఇంతిరొ నీదుభాగ్య మిపుడెంతని సన్నుతిసేయుదాన వి
క్రాంతదిగంతకాంతులు శిఖామణి కాంతులఁగూడమోడ్పకే
లెంతయుఁదాల్తురెవ్వని యహీనకటాక్షముఁగోరి యాశచీ
కాంతుఁడు గాచినాఁడు కుతుకంబున నీదుకటాక్షవీక్షకున్. 79

చ. రమణిరొ యద్రిపత్త్రములు రాలఁగజేసినదూఱుపోవ నీ
కొమరుమిటారిగబ్బిచనుగొండల పత్త్రముల న్రచింపఁగాఁ
బ్రమదము నొందినాఁడు సురరాజ్యధురంధరుఁ డట్టివానియ
త్నముఫలియింపఁజేయుము కనందగు నీకును గోరుకోరికల్. 80

వ. అనిన లజ్జావనతముఖియై శశిముఖి సఖీమణి కిట్లనియె. 81

శా. ఔనౌనే వెలయాలనా యిటులునీవాడక్క బలా చాలుఁబో
పోనవ్వే రెవరైన విన్ననిట నేర్పుల్చూపఁగా వచ్చితో

---

1 నిజాలకును జెల్వయటంచును మోహ మెట్టిదో.

నానాథుండిదివిన్న యంతఁదనకు న్నాకు న్మహాహాని రా
దా నావంటికులాంగనామణికి న్యాయంబౌనె యీమార్గముల్. 82

మ. తగవౌనే తనవంటివాఁడు పతికాంతంగోర సామాన్యుఁడే
మగువా తానుశతాశ్వమేధి త్రిజగన్మాన్యుండు నేఁజెల్లయీ
వగవర్తించిన యాగభాగములఁ బిల్వంజాతురే బ్రాహ్మణు
ల్నగరే తోడిసుర ల్మహాఋషులచెంతన్ గౌరవం బబ్బునే. 83

వ. అనిన విని నవ్వి యవ్విలాసిని యిట్లనియె. 84

చ. వయసునఁగంటికింపయినవానిరమించుట ధర్మ మింతి క
ట్లగు మగవాఁడు చక్కనిమిటారికిఁ దక్కి రమింపఁగావలె
న్నయమిది న్యాయశాస్త్రముల నమ్మకు మొజ్జలుపుచ్చకాయ యా
నయవిదుఁడౌగురుండు మదనత్వర నగ్రజుభార్య గూడఁడే. 85

ఉ. వేడుక లెన్నఁగా ననుభవించుటయొక్కటి తక్కఁగానియం
దేడదిధర్మశాస్త్రగతు లెక్కడిపుణ్యము లేడపాపముల్
చూడవుగాక నీవు బలసూదనుఁడీడు సుపర్వు లన్యులం
గూడియెకాక నందనులఁ గూరిమిపత్నులయందుఁగాంచిరే. 86

ఉ. వింతలె నిన్నువంటి యవివేకిను లెందఱు లేరు వారినే
వంతుకుదేను నామనసు వచ్చినజాణయె కర్త తారయే
కాంతునిపజ్జమాని ఎగకాఁడగు చంద్రునిఁదక్కనేలఁదా
నెంతయుఁగాక నేమి దనయిచ్ఛఁగరంగిన సౌఖ్యమబ్బునే. 87

చ. అలుగుటొ యల్గినప్పుడె భయంబున నంఘ్రుల వ్రాలివేఁడుటో
కలయఁగఁబల్కుటో బలిమిఁ గౌఁగిటఁజేరిచి మోవినొక్కుటో
చలము మిటారిచూపొనర జంకెనయో ముడిబొమ్మ తక్కచె
య్వులుగలవో తపస్విరతియుక్ రతియే వెతగాక కామినీ. 88

తే. ఉవిద నినుఁజూచినప్పటినుండి నా కిదియె విచారంబు కటకటా దేవుఁ డిట్టి
చక్కనిమిటారి నేమని జడునకిచ్చెనని తలంకుదు పైన నేమాయె వినుము. 89

శా. దోషారంభము సంభ్రమం బొనఁగ నాథుల్ సాధుమేషానము
న్నేషాప్తిం గికురించి యొంటిఁజని యన్వేషించు నజ్జారునా
శ్లేషింపంగల సౌఖ్యమిందుముఖి కిల్ లేదెందుఁ బద్మాననా
"యోషా జార మివ ప్రియం" బనెడి శ్రుత్యుక్తి న్విచారింపవే. 90

సీ. అంగన పతిఁగాని యన్యపురుషుఁ జెంద ధర్మువుగాదని తలఁచితేని
చంద్రగంధర్వకృశాను లన్యులుగారె వారుదేఁతలన్న వారికెల్ల
నేలికయైన దేవేంద్రుఁడు గొంచెమా యని శ్రుతిచోదిత మంటివేని
నలినారి శుద్ధగంధర్వుండు శుభవాణి యఖిలపావనతమహితాశి యొసఁగ

తే. వనరుహాక్షులు పరమపావనులు వారి
కెడయు వ్యభిచారదోషంబు ఋతువువలన
నని మనుస్మృతి దలపఁగా వినవె యెందు
నిందు వలవనిసందియ మేల విడువు. 91

క. అదియటులుండె న్వినుమా, మదవతి నీమీఁదఁగలుగు మక్కువ వలన
న్మదనాస్త్రములకుఁ జిక్కిన, త్రిదశేంద్రుని వెతలుగొన్ని దెలిపెద నీకున్. 92

సీ. కలకంఠకంఠినీ గుబ్బిగుబ్బలటంచు మేలిపూబంతులు కేలనలముఁ
జిలుకలకొలికి నీచిన్నవాతెఱయంచుఁ బాళితోఁ గెంగురాకుఁ బంటనొక్కుఁ
గలికి నీతళుకుఁ జెక్కులటంచు లవలీదలముల ముద్దాడు మేలంబు దనర
నొప్పులకుప్పనీ యుదుటు పెందొడలంచుఁ గదళికాతరుల నక్కంబులుంచు

తే. నందనవిహారవేళ సంక్రందనుండు, మదనకనకాస్త్ర విస్మృతోన్మాదుఁ డగుచుఁ
జూచి రంభాదికాంతలు చోద్యమందఁ, గల్లఁగాదిది నీయాన కరటియాన. 93

సీ. నునుబాలకాయయెంటులు జాతి నిద్దంపు నీలంపుఁజాగులు నీటుసూప
వలకేలబూనిన తెలిచాయ నూరుదారలవాలు గటి చిల్వచెల్వుఁ దెల్ప
నెమ్మేననలఁదిన కమ్మగంధపుఁబూత కస్తూరికాకాంతి గడలుకొనఁగ
గళమునం దగుకల్పక ప్రసూనసరంబు నీలోత్పలంబుల నీటుసూప

తే. సిగ్గులీనెడు తలఁపు మానికపుగద్దెఁ
దొగలవగదాయ తాలీల దగలుకొనఁగ
నెగ వనముగాక దిగధిపుల్వగలఁ బొగుల
వజ్రి కొలువుండు మదనసంజ్వరమువలన. 94

తే. ఇంతమన్మథసంతాప మేలవచ్చె, శక్రుఁడెక్కడఁ జూచె నాచక్కఁదనము
ననుచు నడిగినఁ దెలిపెద వినుమదేభ, కుంభజృంభితవక్షోజకుంభయుగళ. 95

సీ. కమలసంభవుపీటఁ గాంచెని న్వేడుక నదియెుదల్మనసు నీయందెతగిలె
నెన్నఁడు నీవు నన్నెదనుంతువో యంచు నీచక్కఁదనము పర్ణించునెపుడుఁ
గంటికి నిద్దురగానఁడు రేవగ ల్చిగురుకైదువుకాని చేతఁ జిక్కి
నమృతంబు పైనైత మరుచిజనించెను నినుఁజూర్పుమని వేఁడుకొనునుసఖులఁ

తే. గాకవసగాక వడుబయ ల్గౌఁగిలించు, మూర్ఛపాలగు నీమీఁదిమోహమునను
రేశుఁ డేకాదశావస్థ నిటులుచెందె, నింకనైనను దయఁజూడవే లతాంగి. 96

తే. అనినఁ జిలునవ్వునవ్వి యయ్యంబుజాక్షి, వేల్పురాయఁడు నీకలవెట్టివాఁడు
గాక యెవ్వరిసొమ్ముకుఁ గాంక్షసేసి, యింతవలవంతఁ గుందెడు నింతియనిన. 97

సీ. మంచిపున్నమచందమామఁజూడనె కాని వేడుకతోడ ముద్దాడవశమె
యూరకచూచి నోరూరుటింతియెకాని యందనిమ్మాని పండ్లందవశమె

తళుకుతళ్కని మించుతొలుకారు మించుఁగాంచనెకాని కౌఁగిలించంగవశమె
కనకాద్రిశృంగము ల్గనుఁగొననేకాని సులభంబుగాఁ బట్టిచూడ వశమె
తే. యటులు పరకాంత నగుమొగం బధరబింబ
మంగవల్లియుఁ జనుదోయి యలరుఁబోఁడి
కోరుటయెకాక యేల చేకూరుఁ దనకు
వలవనిదురాశ యేటికి వలదుపొమ్ము. 98

ఉ. చీమ చిటుక్కుమన్న వెతఁజెందెడిచిత్తముతోడ జారతో
నేమిసుఖంబు గాంచు విటుఁ డేటికి యీభ్రమ పట్టిపాపమిం
తే మఱియేమిలేదు పెఱతెర్వులఁబోవుట గాదటంచునో
కామిని నేఁడునామనవి గా వినిపింపు సిలింపభర్తకున్. 99

తే. అమ్మ నేఁ జెల్ల యెంత ప్రౌఢా యెఁ జూడు, మగువ మాటలసందడి మఱచియుంటిఁ
బోయివచ్చెద ననికొన్ని పూలు గొనుచు, బాలికామణి తనపర్ణశాల కరుగ. 100

క. అనిమిషపతి దూతికయును, దనరాకల కెదురుచూచు ధరణీధరభే
దనుజేరఁ జనిన నతఁడును, గనుఁగొని మోదమున నొంటిగా నిట్లనియెన్. 101

శా. నీరేజానన పోయివచ్చితివె కంటే పూర్ణచంద్రాననం
గారామొప్పఁగ మాటలాడెనె పొసంగం గేళిసంకేతమే
యోరం జూపెను నేఁడొ తేపొ చెపుమా యుల్లంబు రంజిల్లనా
పై రాగం బొకయింతయుండు మును నేభావించుతచ్చేష్టలన్. 102

చ. తెలియఁగలేకయున్న భవదీయవచోరచనాచమత్కృతిం
గలుగకపోవుటెట్లు కలకంఠికి నాపయి మోహమంచు వే
ల్పులదొర యప్పుడే మృగవిలోచన దక్కినయట్లు పల్కఁగాఁ
బలికె లతాంగి లేనగవుపల్కులఁ గప్రపుపల్కు లొల్కఁగన్. 103

తే. వనిత చక్కనివాని నెవ్వానిఁ గనినఁ, జెమ్మగిలకుండ దాచోటు చెప్పనేల
నిన్నుఁ జూచునపట్యకు నెనరులేదె, హృదయ మియ్యదు పతిశీతి యింతెగాక.

చ. అనుటయు నుస్సురంచు విబుధాధిపుఁడింకిట నేమిసేయుదు
న్వనితను గూర్చునంచు నెదనమ్మిన నిచ్చెలి యిట్లుచేసె గ్రొ
న్ననవిలుకానిముల్కి యెదనాటి కలంపఁగనోర్వఁజాలని
ట్తనువుఁ ద్యజింతు నన్ను విధాత యమర్త్యునిఁగా సృజించెఁగా. 105

తే. అకటకలనైన నప్పొలంతుకఁగలయుదుఁ, గాకయని యెంచ నిద్దుర లేకయుండఁ
జేసినాఁ డొంట రెంటను జెఱచినాఁడె, యెల్లవంకలఁ జెఱచెఁగా యింద్రు నజుఁడు.

వ. అని చింతించుచునిలింపపాలకుండు శంపాలతాంగిం బంపి నిరనుకంపంచంపక
గంధిగంధనసంవన వనకుసుమవిశిఖశిఖిశిఖాసంతాపితసంతప్తహృదయుం డగుచు
నొక్కరుండును సురతరంగిణి కరిగి వనవిహారంబునం బ్రొద్దు గడపుచున్న యెడ.

సీ. గౌతముం డఱకోలఁగన్నుచూపె నటంచు హరిపదంబునఁ జూపు నక్షులనఁగ
నవనిఁ దివియుచో ననురాగమునఁ గాంచ మొనయు సతీపతీముఖము లనఁగఁ
బ్రతిబింబబహుళతఁ బరికింపఁగా వ్రేలఁబట్టిన రత్నదర్పణము లనఁగ
సమయాంబువాహి యంసమున నించుక డానిఁ బ్రోష్ఠించు కావడికుండ లనఁగఁ
తే. బూర్వపశ్చిమ పర్వతంబులఁ దనర్చె, శశిదివాకరబింబము ల్సాయమునను
జాఱె రవి యంతఁ జంద్రుఁడు మీఱెఁ దివిని, బండువెన్నెల నిండె భూమండలమున.

క. తెరువరి యెండకునోర్వక, సరగున నొకయెడను జేరఁ జనఁ దవవైశ్వా
నరుఁ డడరినవడు వేర్పడ, సురపతి సురసురను సృక్కె క్షోణిగతుండై. 109

తే. ఒకయుపాయంబు చింతించి యుత్సహించి, యాశ్రమంబున కేతెంచి యతఁడు పాదు
నుటజమునఁ బొంచె నించువిల్లూనుమించు, చించివిం డాడఁ బవిపాణి వంచనమున.

క. ఆనాఁటినిశి నహల్యా, మానిని పతిపదములొత్తి మక్కువమీఱం
గా నొద్దఁ బవ్వళించిన, నానాతిమనం బెఱింగి యాతఁడు నగుచున్. 111

శా. ఇంతీ పర్వము నేఁడటన్న నవులే యేమైనఁ దానేమిపో
యంతేకాక మఱేమి యందులకు నిష్కర్షించినానే బళా
యెంతో కంటికి నిద్ర గొట్టుకొనిరా నీచెంత గోరంతని
ద్రింతుం గాకని పంచినా ననుచు నీరేజాక్షి లేనవ్వునన్. 112

ఉ. మాటుమొగంబు పెట్టుకొని మారునివేదన తాళలేక వే
మాఱుఁగటాక్షవీక్ష సుకుమారతనుం బ్రియుఁ జూచుకొంచు యో
కోరినవేళ నాయకుని కూటమి గల్గిసుఖించువార లే
మేరను నోఁచిరో యనుచు నించినచింత నొకింత కుందఁగన్. 113

ఉ. ఆయెడ కోడియై మఘవుఁ డంబుజబాణున కోడి కొక్కరో
కొక్కొయని కూయ వేగెనని గొబ్బున గౌతమమౌని యేటికిం
బోయినఁ దాను గౌతమునిపోలికె వేషముఁ బూని దేవతా
నాయకుఁ డేఁగుదేర లలనామణి వాకిటనుండి చూడఁగన్. 114

తే. వెలది చూపులు దేవతావిభుని మీఁద
నెరసి నీలోత్పలంబుల నీటు సూపి
యవియె సూచించె భావిసహస్రలోచ
నముల బెడఁగును వృక్కల క్రమము మెఱయ. 115

వ. అంత. 116

ఉ. వల్లభ యింతలో మరలివచ్చితి రేమని విస్మయంబుతోఁ
బల్లవపాణి పల్క సురపాలకుఁ డుల్లము పల్లవింప నో
హల్లకగంధి నీచెలువ మట్టె తలంచిన ప్రేమ మించెనే
కొల్లలుగాఁగ నిక్కరతులఁ గూడఁగ వచ్చితి రమ్ము నాప్రియా. 117

ఉ. ప్రేమయు గద్గదస్వరము భీతియుఁగంపముఁదొట్రుపాటు నా
నామధురోక్తిగల్గు కుహనామునిఁ దప్పక యట్టెచూచి సు
త్రామునిఁ గానెఱింగి యవురా యని కాముని మెచ్చి యాముని
గ్రామణిరాణి యిట్లనియెఁ బ్రౌఢవచోరచనాచమత్కృతిన్. 118

ఉ. మేనకనో తిలోత్తమనా మెచ్చుగ రంభనా చంద్రరేఖనో
నేనొకచారురూపవతినో క్షితి దేవవరేణ్య యేల నా
పైనిటువంటి ప్రేమమును బర్వ మటంటిరి పర్వమయ్యెనే
సూనశరాసుచేత నయఁజూడఁడుగా యతఁ డెంతపెద్దలన్. 119

వ. అని చాతుర్యంబుగాఁ బల్కుజలజాతముఖికిఁ గైతవ గౌతమముని పురుహూతుం డిట్లనియె. 120

సీ. రంభ నీమృదులోరుజృంభణం బొకయింతఁగనుఁగొన్న లో మెత్తగాక యున్నె
శశిరేఖ నీఫాలసౌందర్యమొకయింత భావింప నొకవంకఁ బోవకున్నె
హరిణి నీకన్దోయి యంద మొకించుక గాంచినచోఁ బూరి గఱవకున్నె
యూర్వసి నీవేణి యొప్పిదం బొకయింత తిలకింపఁ జాయలు దేరకున్నె
తే. యితరకాంతల నెన్నఁగా నేల వారి, రోసియేకాదె నినుఁగోర వాసవుండు
మున్ను నాపుణ్యఫల మన నిన్నొసంగె, నలువ ఋణ మేమిటను దీర్తుఁగలువకంటి.

ఉ. మాటల జాగుసేయకుము మన్మథవేదనఁ దాళఁజాల నో
పాటలగంధి నీదుకుచపాలికఁ జేర్చుము తెల్లవాఱిన
న్వాటముగా దటంచు సురవల్లభుఁ డంగనకేల్దెమల్చుచుం
బైటఁ దొలంగఁ జన్నుగవపైఁ బడి కౌఁగిట గాసచేయుచున్. 122

చ. నిలువునకుం జెమర్చె రమణీమణి మోహమొ కాక భీతియో
తెలియఁగఁ గూడదప్పుడల దేవవిభుండును గంప మొందె మి
క్కిలి యొకఁబాటులేని పరకీయకరంబుఁ దెమల్పఁ గౌఁగిటం
గలయఁగ దొడ్డసాహసముగాదె బలారికిఁ జెల్లె నయ్యెడన్. 123

క. ఇటులు బలాత్కారంబునఁ, దటుకునఁ బైఁబడిన దేవతాపతి కెడగా
నటునిలిచి కుటిలకుంతల, యిటులనియె న్మోహభీతు లెదఁ బెనఁగొనఁగన్. 124

చ. ఇదె తెలవాఱవచ్చెఁ గదవే యిదె సంధ్యకు వేళగాదె స
మ్మదమున నిత్యకర్మవిధి మానకదీర్పుదు రాత్రివేళ మీ
మదిసరిపోవురీతి నను మన్ననచేసెద రింతెకాక నీ
యదవద మేరగా దనిమృగాక్షి గృహాంతరసీమ కేఁగఁగన్. 125

చ. వెంటనెయంటి పద్మముఖివేణి కరంబున నంటి నిల్పి నీ
కంటికి నింపుగా నెనరు గైకొనకేగెదు చౌకచేసి నీ

వంటి కులాంగనామణికి వర్తనమే యిది యేమిచేయునో
దంటగదా మరుండు దురితం బగు వేఱొకటైన భామినీ. 126

క. అన విని నవ్వుచు జవ్వని, వినునాయక నూతిసీళ్లు వెల్లుఁగఁబోనే
వెనుక నగుఁగాక పొమ్మన, వినక యతఁడు మల్లువెనుక వినువకయతఁడున్. 127

చ. పెనఁగి లతాంగివేణి విడిపించుక జంకెన వాఁడిచూపుతోఁ
గనుఁగొని నీవునాపతివెకావు నిశాటుఁడ వింతెకాక యా
తని మునివేష మూనితివి తప్పక దెల్పుము నాదుభర్తకీ
ఘన మగుప్రేమ గాన నిఁకఁ గల్లలువల్కు శపింతు నంచనన్. 128

క. గడగడ యొడలు వడంక, న్బడఁతుక యడుగులను వ్రాలి పడఁతీ నే నిం
ద్రుఁడ నీవెటువలెఁ జేసినఁ, గడుమంచిది మదనుచేత గాసిలుకంటెన్. 129

చ. అనవుఁడు నింద్రుఁ డంతఘనుఁ డంఘ్రిలపైఁబడి యింత వేఁడఁగా
వినమి గడుం గొఱంతయని వేడుకమీఱఁగ లేచి నెత్తి యో
యనిమిషనాథ నీకుఁ దగవా ననుబోఁటికి మ్రొక్క నంచుఁ దా
స్తనలికుచంబు లొత్తె స్మరఘాతశరవ్రణపీడ నీడఁగన్. 130

చ. గమకపుగుబ్బచన్ను లెదఁ గాడఁగ నింద్రుని గౌఁగిలించుచోఁ
దమిని నహల్య దొంటిసుకృతంబునఁ గల్గెడుఁగాక నింద్రభో
గము సమకూరునే యితరకాంతల కంచును మేనువొంగ భా
వమునఁ దలంచె నాఁటి శ్రుతివాక్యము వాసవదూతి మెచ్చుచున్. 131

ఉ. కామినిఁ గౌఁగిటం దగిలి కాయము గీయ మెఱుంగఁ డయ్యె సు
త్రాముఁడు గొంత సేపునకుఁ దత్కుచచూచుకభేదనంబుచే
నేమొ యొకింతమై దెలిసి యింపునఁ జెక్కిలి ముద్దుగొంచు నె
మ్మోమున మోముఁ జేర్చి జిగిమోవికి మెల్లనె యాస సేయఁగన్. 132

క. ఔరా మోహ మటంచును, నారీమణి మోముద్రిప్పి నాకాధీశు
న్గారిమినిఁ జెట్టవట్టుక, చేరువఁ దనశయ్యఁ జేరి చిత్తంబలరన్. 133

సీ. పంట నొక్క నటంచు బాస చేసినఁగాని తేనెలూరెడి మోవియాననీయ
గోటనొక్క నటంచుఁ జాటిపల్కినఁగాని బటువుగుబ్బలు కేలఁ బట్టనీయ
నాదు సేయ నటంచు నమ్మి కిచ్చినఁగాని మినుకుఁ జెక్కిలి ముద్దుగొనఁగనీయ
నగడు సేయ నటంచు నాన వెట్టినఁగాని హాళితో రతికేళిఁ దేలనీయ

తే. వినుము నెఱజాణ నీచక్కఁదనముసూచి
వలచి యొప్పినయప్పుడే వారవనిత
గాను మగనాలఁ గాన నీక్రమముఁ దెలిసి
యిందు కొడఁబడి నన్నేలుమీ సురేంద్ర. 134

తే. అనుచు నొడఁబాటుగావించె నాదినేంద్రుఁ, డింతి యేకాని వెనుక యథేప్సితముగ
నఖరదంతక్షతాదుల నడఁచెఁగాక, తెలియమంచన గుఱికట్లు నిలుచు టెట్లు.

మ. అసకృచ్చుంబనము ల్మహోత్సుకహఠోదారాశ్లేషము ల్సశ్వాదు
చ్ఛ్వసితవ్యావృతము ల్పునఃపున రుదంచద్దంతసంలక్షిత
వ్యసనావిష్కృతసీత్కృతంబులు మనాగ్వర్ధిష్ణుదీనోక్తులై
యెసఁగెం గౌతమగేహినీదివిజలోకేశానసంభోగముల్. 136

సీ. మోవియానుచుఁబంట మొననొక్కి విడుమంచు సీత్కృతితోఁ గోటఁ జెక్కు మీటు
పలిగుబ్బలంటుచు నెలవంకలుంచినఁ గోపించి కీల్జడఁ గొట్టి విసరు
రతికూజితంబు ప్రార్థన సేయుచును బాదములవ్రాలఁ గిన్కతోఁ దొలఁగఁజేయు
మమతఁ జైకొన జుబుకముఁ బట్టి వేఁడినఁ దలఁకుసిగ్గునఁ గేలు పట్టి పైచుఁ
తే. జెవిని జిఱుబూతు లాడవచ్చిన నసల్పు, వలదు మెల్లన యని రతిత్వర నడంచు
జాలు విడరా యటంచుఁ గెంగేల మ్రొక్కు, జలజలోచన నూతనసంగమమున.

తే. ఎంత కామాతురుఁడొ కాని యింద్రుఁ డహహా
యలసి తొయ్యలి గబ్బిగుబ్బలను వ్రాలి
గడియ సోలదె యిట్టిభోగంబు వెనుక
నేమియైనను మేలంచు నెంచె మదిని. 138

చ. చెలువ రతాంతవేళ బలుసిగ్గున నంగము దాఁచికొంచు దు
ప్పలువ గ్రహించి కట్టికొన వల్లభుఁ డొయ్యఁ జెఱంగు పట్టియో
కలికిరొ యింత సేపుఁ బొడగానని సిగ్గిపు డెట్టువచ్చె నే
కెలసము దీరె నంచుఁ గనుగట్టితొ ముంగడ నుంచు వ్రీడకున్. 139

ఉ. పొంకమె యిట్టులైన నటుపొమ్మను లజ్జ నదేల యంటివా
యింకొకసారియైన రమియింపక నాతమి దీరదన్న నే
ణాంకముఖీలలామ యమరాధిప నీతమిదీఱకున్న నీ
వింకిట నేమి సేయఁగల వీతమిదీఱె నటంచు నవ్వుచున్. 140

తే. చెల్ల పనులకుఁ బోవలెఁ జేలవిడువు, మతఁడు రావేళయయ్యె నటంచుఁ బెనఁగఁ
జేలవిడువంటి వటువలెఁ జేయువాఁడ, భామ పదరకు తెలవాఱ జాముగలదు.

క. అనవుడు నేటికి బ్రమసెదు, విన వృద్ధశ్రవుఁడ వౌట వినవో యేలా
వినవైతి కోడికూసెం, దనరవమై మురునిధర్మధార యనంగన్. 142

ఉ. నావుడు నవ్వి యవ్విబుధనాథుఁడు నే భ్రమఁజెంద నొక్కనాఁ
డీవిభుఁ డీవునుం భ్రమయుఁ డింతియె యెట్లనఁ గైతవంబున
న్నీవిభురూపుఁ బూనుగతి నే మును గుక్కుటమై నిశీధిని
న్నీవిభు నంపితి వ్వదికి నేరుపు మెచ్చవుగా విలాసినీ. 143

క. అన వెఱఁగందుచు నింద్రునిఁ, గనుఁగొని నాతోడు నీకుఁ గల్లయొ నిజమో
వినిపింపు మిదియు నిజమై, నను వలసినవేడ్కఁ గనమె నానాగతులన్. 145

తే. అనిన నిజమౌను నీయాన హంసయాన, కల్లగా దన వల్లభుఁ గాంచి యలరి
మేలు నెఱజాణ యెటులైన మెచ్చవచ్చు, ననుచుఁ జెయిలోనఁ జెయి వ్రేసి వనిత నగిన.

ఉ. ఇంతిరొ పట్టి మెచ్చు లివి యేటికి నీవియొసంగు మంచుఁ దా
నెంతయు నేర్పుతోఁ బెనఁగ నింద్రుఁడ నీకిఁక నేమి యిచ్చెదం
గాంతుఁడ రెండుచక్రములు గావలెనన్న నొసంగుదాన నా
కింతియె కాక వేఱొకటి యెయ్యది యీపని నంచు నవ్వుచున్. 146

తే. అంత నరవిరిమజ్జనం బాచరించి, నవముగా మేన హరిచందనం బలంది
విరులు కొప్పునఁ దుఱిమి యవ్వేలఁది విభుఁడు, తారసిలి రప్పుడు పునారతంబునకును.

సీ. పతి కప్పురపుఁదావి బాగాలు గైకొన్న మదిరాక్షి సగమాకుమడుపు లొసఁగె
నెనరుతోఁ గాంతుఁ డొయ్యనఁ గౌఁగిలించినఁ గొమ్మ గుబ్బలఁ ఱొమ్ము గ్రుమ్మి క్రమ్మె
బ్రాణనాథుఁడు మోవిపైఁ గంటు చేసిన నలివేణి పారవశ్యమునఁ జొక్కె
విభుఁడు నిల్కడఁ గేకివిధమున రొదగుల్క లోలాక్షి చెవియొగ్గి యాలకించె

తే. మోహనాంగుఁడు నునుపోఁకముడి సడల్పఁ
దరుణి జతయొప్పఁ జిత్రబంధంబులకును
గూర్మివల్లభుఁ డొకకొంతఁ గూడియలయఁ
గుసుమకోమలి దాను పైకొని రమించె. 148

ఉ. ఎన్నఁడు నేర్చెనో తెలియదే జగదేకమనోహరాంగి యా
చిన్నెలు దేమి చెప్ప విటశేఖరుఁ డూరక చూచుచుండె నా
చన్నులకుల్కు లా సగముజాఱెడి వేనలి యా యొయారమా
కన్నుల బెళ్కు లా కదళికల్గను పొంకము లా విలాసముల్. 149

తే. అతివయోగతి నుపరతి నలసి సొలసి, యప్పళించుక వ్రాలె నాయకుని యెదను
సరిబెనంగుట గన్గొని శంబరారి, చెలఁగి యిరువుర నొక్కటి చేసె ననఁగ. 150

చ. అరవిరికల్వక్రొవ్విరుల యందమునొందిన కన్నులు న్సుధా
కరకళలం ద్రవించు శశికాంతముఁ బోలిన చెక్కుటద్దము
ల్సరభసదక్షిణానిలము చాటునఁ గ్రమ్మెడు కమ్మయూర్పుల్
గరువపు టెండ సోలులతికైవడి వ్రాలు నిజాంగముం దగన్. 151

చ. ఎదపయి వ్రాలియున్న తరళేక్షణ నిద్దపునిండుకౌఁగిటం
ద్రిదశవరేణ్యుఁడు న్సమరతిక్రియఁ జొక్కియు మున్నుమున్నుగా
మదవతి మోవిపానకము మాటికిఁ గ్రోలుచు సేదదేలె
దత్సుదతియు నట్ల దేరికొనెఁ జుంబితశంబధరోష్ఠబింబయై. 152

వ. అంత. 153

చ. కమలదళాక్షి దువ్వలువఁ గైకొని లేచి కటీతటంబునం
గోమరుగఁ గట్టిగట్టిగను గ్రొమ్ముడిఁ బెట్టి మిటారిగుబ్బలం
జిమచిమగుల్కు గోటికొనజీరలకు న్వడి కెంపు కెంపుమీ
ఱుమెఱుఁగుమోవిపైఁ జుఱుచుఱుక్కను కెంపులకుం దలంకఁగన్. 154

మ. ప్రమదా నే నిఁకఁ బోయివచ్చెదను నాపై నీకృపావేశముం
చుము నీవాఁడ నటంచు దేవపతి యస్తోకస్పృహామందమం
దముగా వేఁడిన గుండెజల్లుమనఁ గాంతారత్న మొక్కింత దై
న్యముతో నక్కున మోవిఁ జేర్చి నినుఁ బాయన్నేర్తునే వల్లభా. 155

ఉ. నీవయి నాకు నాపయిని నీకును గూరిమి గల్గఁ జూచియుం
బాపపుదైవ మిట్టు లెడఁబాయఁగఁ జేసెను దొంటిపుట్టువం
దేవగఁ జేసినామొ విధి కేమిటి కీగతతోయబంధము
ల్నాపయిఁ బ్రేమయుంచు సురనాయక మర్వక నన్నొకప్పుడున్. 156

తే. అనిన నామీఁద నింత మోహంబు గలిగె, నేని నా వెంటరమ్ము మత్తేభగమన
యెంతపనియైన నేనిర్వహింతు నంత, నడ్డసేయను జుమ్ము ముజ్జగమువారి. 157

ఉ. నావుడు నింత యేల సురనాయక నన్నిటఁ దక్కనిచ్చునే
నావిభుఁ డట్టులైన నుడునాయకుఁ జేరిన తారరీతి మా
కావిధ మింతె కాక కలదా యొకయింత ప్రయోజనంబు నా
భావమునందుఁ దోఁచిన యుపాయము చెప్పెద నాలకింపుమా. 158

సీ. దేవపూజకు విరుల్దెచ్చెదనంచును వనికాంతరములకు వచ్చునపుడు
నివ్వరిధాన్యము ల్నేమకంగఁ గేదార పరిసరంబులయందుఁ దిరుగునపుడుఁ
గడువేడ్క నన్నోదకంబులఁ గొని తేర దూరతటాకంబు సేరునపుడుఁ
జెఱుగుమాసె నటంచుఁ జెప్పి యూరకరైన నొంటిగాఁ గడయింట నుండునపుడు

తే. వచ్చి నాముచ్చట ల్దీర్చు మెచ్చుగాను
నిచ్చ తచ్చనగాదు వియచ్చరేంద్ర
యనుచు నక్కునఁ జేర్చి మోహమునఁ జెక్కు
ముద్దుగొని పంపె నింద్రు నమ్మోహనాంగి. 159

ఉ. అంపినయప్పు డమ్మఘవుఁ డవ్వలఁ బోవఁగ లేక ప్రేమతోఁ
జంపకగంధి గబ్బివలిచన్నుల పయ్యెదఁ జక్కఁ జేర్చుచుఁ
జొంపునఁ జెక్కులుం బుణుకుచు న్మధురాధర పోయివత్తునే
యంపితివా యటంచు నిలయంబట వెల్వడి యెట్టకేలకున్. 160

చ. ముని యెదురౌనో యంచు సురముఖ్యుఁడు భీతిని బోవునంతలో
ననఘుని గౌతముం గనియె నక్షపదుండను వేషధారినిం

ద్రునిగ నెఱింగి యిట్టులను రోషసముజ్జ్వలితాత్ముఁ డౌటఁ జెం
దిన యఱ కాలిమంట నడునెత్తికి నెక్క ఝటాఝటంబునన్. 161

క. ముష్కరహితవృత్తినిఁ బర, పుష్కరపత్త్రాక్షిఁబట్టి భోగించుటచే
ముష్కరహితుఁడవు గమ్మని, నిష్కరుణ శపించి మౌని నియమముఁజేరన్. 162

తే. తరుణి దానెఱుఁగనిదానిరీతి, నేతఁ గనుగొని కాళ్ళకు నీళ్లు దేఁగ
నలుక నమ్ముని యోసి దురాత్మురాల, యంటనర్హంబె నీచేతియంబు లిఁకను. 163

ఉ. కల్లరివేషమూని యలికాముకుఁడై సురరాజు వేఁడుచో
నుల్లము దాయిఁజేసికొని యూరకయుండక నీవు లోనుఁగా
జెల్లునె యిట్టిదుష్కృతము చే రఘురాముపదాప్తిదాఁక మే
నెల్లను దాయిగాఁగ వసియింపుము నిర్జన మివ్వనంబునన్. 164

క. అని శపియించి హిమాద్రికిఁ, జని యుక్క గౌతముఁడు జంభశాసను మేషాం
డునిఁజేసి రశ్వినీసుతు, లనుపమ దివ్యౌషధముల నమరులు మెచ్చన్. 165

భుజంగప్రయాతము.

బలారాతిరూపంబు భావించె గానం, బలా రాతి రూపంబెఁ బ్రాపించెఁ గానం
శిలాహారినారి న్నిషేధింపుమింక, న్శిలాహారిరూపంబు శేషాఘు మింకన్. 166

క. అని ముని భవతారకనా, ముని రాముని నల్లగౌతమునివనికిం దో
డ్కొనివచ్చునెడను దత్పద, వనజరజం బింత వాయువశమున సోఁకన్. 167

క. వనరాశి జనించిన శ్రీ, వనజాక్షియొ యెదురుకొనిన వనదేవతయో
ఘనఘనదావళిఖంచో, యని యెంచఁగ దాయి చెలువమై చెలువగుచున్. 168

సీ. మును దలమున్కయౌ మోహాంధకారంబు వెనుకదీసినరీతి వేణిఁ దనర
శాపరూపదినాంత చంద్రోదయములీల మొలకనవ్వుల ముద్దుమోము మెఱయ
బహుకాలపరచితోపలత యంటినమాడ్కి కఠినపక్షోజయుగ్మంబు గులుకఁ
దనదృశ్యభావంబు దవిలిపోవనికీవిఁగడుసన్నమైన లేఁగౌను వడఁక

తే. క్షితిని లోహంబులను బైఁడి సేయు స్పర్శ, వేదివలె రామపాదారవిందరజము
పూని శిలఁ బైఁడి సేసెనా మేను మించఁ, గాంతయై మించె గౌతమకాంతయపుడు.

క. తనమునుపటివృత్తాంతము, మునిపతి వీరలకుఁ దెల్పుమనుచే యనుచుక్
ఘనలజ్జానతముఖయౌ, వనితకు రఘునందనుండు వందన మిడియెన్. 170

తే. పెండ్లికొడుకవు గమ్మని ప్రేమ మౌని
రామ దీవించి శ్రీరఘురామవిభుని
పూజఁగావించుచున్న నద్భుతముగాఁగ
గౌతముఁడు వచ్చి యారాముఁ గాంచి పొగడె. 171

—ఖడ్గబంధము.—

క. సౌరధరధీర రఘువర, పారదదరనీరజారిభవకీర్తిరమా
మారీచమదవిరామా, నీరదనిభధామ రామ నృపతిలలామా. 172

ఉ. శ్రీరఘురామ నిన్ను నుతిసేయఁగ నెంతటివాఁడ నేను నీ
పేరు దలంచినంత నతిభీకర దుష్కృతము ల్తొలంగు నీ
చారుపదాబ్జసంగతిని సంభవయౌట పవిత్రగాదె భా
గీరథిలీల నీభ్రమరకేళిని యంచు నహల్యఁ జేకొనన్. 173

మ. దివివర్షించెఁ బ్రసూనవర్ష మపు డందె ల్మ్రోయ నాడె న్సువా
సివధూబృందము దివ్యదుందుభులు మ్రోసెన్ ధింధిమిధ్వానమై
యివతాళించె సుగంధగంధవహమెంతే రామపాదాబ్జప
ల్లవసంజాతపరాగచాతురి నహల్యాగౌతము ల్గూడఁగన్. 174

తే. అంత సంతుష్టచిత్తుఁడై యతిపాదుఁ
డధిప మాకిందమయ్యె నీయంఘ్రిపద్మ
మనుచుఁ బొగడుచుఁ గాంతఁ దోకొనుచుఁ జనియెఁ
గౌశికుండును జనుచు రాఘవుల కనియె. 175

మ. కనుఁగొంటే మిథిలాపురంబు ధరణీకన్యాపదాంభోజమో
హనమంజీరఝుళంఝుళత్ప్రబలనాదాకృష్టమందాకినీ
కనకాంభోరుహకర్ణికాంతరచరత్కాదంబికామ్రేడితా
యనఖండాభ్రగకేళిసౌధమయి చెల్వయ్యెన్ రఘుగ్రామణీ. 176

తే. అస్తమయవేళఁ బురమున కరుగనేల, నేటి కీకేళివనిలోన నిల్చి తేపు
పోవ మేలగు నని మౌనిపుంగవుండు, రాఘవులతో వనాభ్యంతరమున కరిగి.

సీ. గుబ్బకస్తూరికుంకుమ యంటినది కొమ్మ గోరంట కౌఁగిట గ్రుచ్చెనేమొ
యంఘ్రిలాక్షారసం బంటియున్నది లతాతన్వి యశోకంబుఁ దన్నెనేమొ
మధువాసనలు గుల్కె మంజుళకేసరం బువిద పుక్కిటిరసం బుమిసెనేమొ
యసమయంబునఁ బూచినది సహకారంబు భామాలలామ చేపట్టెనేమొ

తే. రామ కనుఁగొంటె కేళికారామసీమ, సహజవాత్సల్యమున భూమిజాతసీత
ప్రోదిసేసినభూరుహంబులు సురేంద్రు, తగులనవ్వుచు నున్నవి విరులసిరుల. 178

క. అని సీతాకేళీవనిఁ, గనుగొని మువ్వురును సాంధ్యకరణీయంబుల్
వొనరిచి క్రొన్ననతలిమము, లను వసియించిరి కుతూహలంబుననంతన్. 179

సీ. శ్రీరామునకుఁ బెండ్లి తేపని వరుణున కెఱుఁగింపఁ జనుమాడ్కి నినుఁడు గ్రుంకె
హోమాగ్నిశిఖ లిట్టు లుల్లసిల్లు నటన్నకైవడి సాంధ్యరాగములు మెరసె
మొనయుదంపతులకు మోహామిా వైఖరి యనుమాడ్కిఁ జీకటు లలమె దిశలఁ
దలఁబ్రాలుముత్యము ల్దలసించునంచును గనుపట్టె దివిని నక్షత్రగణము

తే. తెరమఱుఁగువాసి యాలీలఁదీరుసూపు, సీతమొగ మను క్రముదున శీతకరుఁడు
దోఁచెనచ్చెల్వ దృష్టినాఁదొగలు సెలఁగె, నించె నీనవ్వులనఁగ వెన్నెలలుగంటె.

క. అని పలికి ప్రొద్దువో యెడ, జనవర నిద్రింపు మనుచు సంయమివర్యుం
డనుజుండును శయనింపఁగఁ, దనకంటికి నిదురరాక తద్దయుఁ బ్రేమన్. 181

ఉ. కన్నులఁ జూడకున్న మహికన్యక తాదృశకౌశికోక్తులం
గన్నులఁగట్టినట్లయినఁ గన్నులవింటివజీరు నిద్దపుం
గ్రొన్ననవాఁడితూపు లెదఁగ్రుచ్చుక వెన్నున దుస్సిపాఱఁగా
విన్నదనంబుదోఁప రఘువీరుఁడు మోహముచేఁ దలంచుచున్. 182

ఉ. ఎప్పుడు తెల్లవాఱు నిఁక నెప్పుడు మైథిలిరాజుఁ గాంతునే
నెప్పుడు చంద్రమౌళిధను వెక్కిడుదుం ధరణీకుమారి నే
నెప్పుడు చెట్టవట్టుదు నభీష్టము లెప్పుడు గాంతునంచుఁ దా
నెప్పుడు నెంచుఁగాని యెనయింపఁ డొకప్పుడు నిద్రకంటికిన్. 183

వ. ఇత్తెఱంగున సీతాకాంతను దలంచి యంతయు నంతరంగంబునఁ జింతించు రఘు
కాంతుం డొక్కింతనిదురింప నంత వందిజనులచెలు వంది ద్విజబృందంబులు కల
కలధ్వనుల మేల్కాని యర్ఘ్యప్రదానంబున నరవిందసఖునకు మందేహజయంబు
నొందించి విదేహరాజపురంబునకుఁ జను నెడ విరహాచ్ఛిదేహ విదేహాశరవ్యూహ
కీలితదేహుండగు రఘూద్వహునకుం గౌశికుం డిట్లనియె. 184

మ. అదె కన్గొంటివె వజ్రసాల మదె ఖేయవ్యాజపాథోధి య
ల్లదె వైదేహనృపాలశేఖరమహోద్యద్రత్నసౌధాగ్ర మ
ల్లదె రథ్యాగృహకేతుజాతమదవేశ్యాభర్మహర్మ్యాళి య
ల్లదె యత్యుత్తమవాజిశాల యని యాయాదిక్కులం జూపుచున్. 185

సీ. ఆరెకట్టికవార లందంద కుంతముల్గొని ముందుగాఁగ డీకొల్పుచుండ
హరిదంతదంతిజయంబును సూచించు కరణిని డవిణెమలహరులు మొఱయ
ధరబూను మనుచుఁ బాదముఁ బట్టివిడువని చెలువతేఁ దన వెండిగొలుసు దనర
గంధాంధమధుపసంఘంబులు మాత్రమె కాని సరసఁజేరక క్షితి జనము దొలఁగఁ

తే. జాల మదమున మావంతు గాలుమీఁటె, వచ్చుదంతావళముఁ గంటె వసుమతీశ
కేలు మొగుచుచు నున్న దీవేళ నీకుఁ, బుడమికన్నియ నడలకు జడిసి కాదె. 186

క. అని దాని కోసరిల్లుచు, మనుజేంద్రకుమారుతీరు మానుల మేమా
టను దాని కోసరిల్లుట, సనునె కదా యనుచు సరససల్లాపములన్. 187

సీ. నగరివిద్యాంసు లందలములు డిగ నూరకందలం బెక్కు పొం డని నుడువుచు
నల్లంతఁ గనినంతఁ బల్లకీల్ డిగ్గి భూవల్లభు ల్మ్రొక్క దీవన లొసఁగుచుఁ
గేవలభక్తితో లేవనణిక్కులఁ గ్రేవలనటఁ గటాక్షించికొనుచు
రాము సౌందర్యంబు ప్రేమఁ జూచుచువచ్చు కామినీజనులఁ గ్రేఁగంటఁ గనుచు

తే. వేడ్కఁ గాధేయుఁ డేతెర విని విధేయుఁ
డగుచు మిథిలాధినాథుండు నగరు వెడలి
యమితగజవాజి భటసంకులముగ నెదురు
కొని సపర్య లొసంగి తోకొనుచు వచ్చి. 188

మ. జనకక్ష్మాపతి కొల్వుకూటమున విశ్వామిత్రు శ్రీరామచం
ద్రుని సౌమిత్రి యథోచితాసనములందు న్నిల్పి పీఠస్థుఁడై
మునిజంభారి ఫలించె నామఘ మఖంబు ల్దూరమైపోయెఁ బా
వనమయ్యెం గులముం గులంబు ననుచు న్వాక్ప్రౌఢి వర్ణింపఁగన్. 189

తే. జనకచిత్తంబు శ్రీరామచంద్రుఁ దగిలి, కనియె బ్రహ్మానుసంధానమునను గాంచఁ
దవిలినానంద మపుడు ప్రత్యక్షమైన, సగుణ మట్టి ప్రమోద మెసంగు టరుదె.

వ. ఈచందంబున రఘునందను శతకోటికందర్పసౌందర్యుని దర్శించి యమందానం
దంబునొంది జనకజగతీసంక్రందనుం డిట్లని వితర్కించె. 191

సీ. సృష్టికిం బ్రతిసృష్టి చేసెనంచును వింటి మీమునీంద్రునిఁ దొల్లి యిపుడు నిచట
నొకట నింద్రోపేంద్రులకుఁ బ్రతినిర్మించెనో లేకసూర్యచంద్రులకుఁ బ్రతియొ
మన్మథునకుఁ బ్రతిమన్మథులో యటు గాకున్న రాజలోకంబునందుఁ
గలుగునే యింతచక్కఁదనంబు పురుషులమనసుహరించె స్త్రీజనము లెంత

తే. యందు నీయగ్రజుని చెల్వ మరిది పొగడ
నితనికిఁ గుమారి నొసఁగి నాయింటనుంచి
కొనెడిభాగ్యంబు దొరకునొకో యటేల
గలుగు దుష్టప్రతిజ్ఞుఁడఁ గాన నేను. 192

శా. ఏలా చేసితి దుష్ప్రతిజ్ఞ యిఁకఁ జండీశానకోదండమీ
బాలుం డెక్కిడఁ జాలకుండిన వృథా పంపింపఁగా నేర్తునే
చాలింపం దగునే ప్రతిజ్ఞ నగరే క్ష్మాపాలకు ల్వచ్చెనాం
దోళం బేనిఁక నెట్టిచందమునఁ దీర్తుం ధర్మసందేహమున్. 193

తే. అని మహోల్లాసమున విదేహాధినేత, వీరలెవ్వారలో సుకుమారమూర్తు
లనిన దశరథరాజనందనులు వీరు, ధనువుఁ జూడంగ వచ్చినారనియె మౌని. 194

క. అనవుఁడు పరమాద్భుతమున, జనకుఁడు దశరథున కిట్టి సంతానము గ
ల్గెనె యిట్టి సఫలమయ్యెనె, కనుఁగొంటిమి నాఁటి యత్నగౌరవ మెల్లన్. 195

ఉ. శ్రీశుఁడు క్షీరవార్ధి వసియించుట మాని మహిన్ మహీశుఁడై
యీశశరాస మెక్కిడిన నెక్కెడుఁగాక మనుష్యమాత్రు లీ
యాశలఁ జెందనేటికి సురాధిపముఖ్యులచేత నైనఁగా
దీశిశువు ల్గనుంగొనఁగ నేమిఫలంబు తపోధనాధిపా. 196

చ. అనవుడు విశ్వమౌని మనుజాధిప నీవనుమాట యైన యీ
జనవరనందను ల్గనఁగ సంతసమందినవారుఁ జూడనీ
ధనువులు వీరిముచ్చట వితావిత సేయకు మన్న మౌని మీ
మన సనుచు న్విదేహనృపమౌళి యనేకులఁ బంప వారలున్. 197

చ. మమత సురాసురు ల్దొలుత మందరభూమిధరంబుఁ దెచ్చుచం
దమున మహేశచాపసముదంచిత పేటికఁ దెచ్చియుంచినం
బ్రమదముపూని మౌని రఘురామ కనుంగొను మీ శరాసనముం
దెమలుప నేర్తువే యనిన ధీరుఁడు శ్రీరఘువీరుఁ డయ్యెడన్. 198

సీ. తనవిల్లునమ్ములుఁ దమ్మునిచేనిచ్చి మేరుగిరీంద్రంబు మీఁదనుండి
దుమికెడి కొదమసింగముమాడ్కి మణిపీఠిడిగి నగుముద్దునెమ్మొగముతోడ
జాఱెడిసిగ కేలఁజక్కనొక్కుచును జెక్కులను గట్టాణిచౌకళి నటింప
వలెవాటు నెఱసీటు వలివెచందురుకావి చేలచెఱంగులు నేలజీర

తే. దివ్యభూషణకాంతులు తేజరిల్ల, సీత నెచ్చెలు లాడాడఁ జేరిచూడ
నఖిలరాజన్యు లచ్చెరువంద దివిని, సొంపుమీఱ నిలింపులుగుంపుగొనఁగ. 199

తే. సకలలోకైకమోహనచారురూప, సంపద లెసంగ శ్రీరామచంద్రుఁ డపుడు
గంధమంథరసింధురగమనలీలఁ, జెలువుమీఱంగ నల్లనఁ జేరనరిగి. 200

క. మందసముత్సాహుల కీక, మందసుమీ యసమనంగ మనుజులు హరువి
ల్మందసముఁ దెఱచిచూచె, న్మందసముద్రేకహరకుమారుఁడు గడిమిన్. 201

సీ. ప్రత్యక్షమై మించుభర్మశైలముఁబోలి బహుసుపర్వాఢ్యమై పరిఢవిలుచు
దృగ్గోచరంబైన దృక్కర్ణపతిఁబోలి జ్యావహనోచితసార మగుచు
సాక్షాత్కరించిన శైవధర్మముఁబోలి ద్రిపురసర్వాపణవిపుణ మగుచు
నెదుటఁదోఁచిననిర్జరేంద్రచాపముఁబోలి బహువర్ణసూచకప్రబల మగుచుఁ

తే. గనకమయచిత్రకాండప్రకాండ మగుచు, బద్ధమణిఘంటికాకోటిభాగ మగుచు
సర్వభూభృద్భయదవజ్రసారమగుచు, నద్భుతంబైన శంభుశరాసనంబు. 202

క. కనుఁగొని శ్రీరఘువీరుఁడు, వినతానందనుఁడు సర్పవిభుఁ బట్టెడుమా
డ్కిని కుంభీంద్రము రంభా, వసిజముఁ బెకలించుప్రాభవం బలరారన్. 208

సీ. లీలఁ గెంగేలఁ గీలించి లేనగవుతో ధరణీశతాతలతరమునాఁటి
పాతపంచారంబు పసలేదు పేటెత్తె నిదివృథాస్థూల మిందేది బలము
అని మింటికొప్పు గల్గినవానిబలువింటి కొప్పున జానకీకొప్పుమీఁదఁ
గేలుంచు వేడుకఁగీలించి యటుపంచి ధర్మంబు సుగుణయుక్తంబుచేసి

తే. శివుఁ గళ్యాణవార్తఁ జాటించుఠేవ, నారిమొఱయించి తెగనిండ నారిదిగిచి
లస్తకస్థలవిన్యస్తహస్త మింత, సళ్ళ ఛెళ ఛెళ ఛెళమంచు విల్లువిఱిగె. 204

సీ. ఎదఁజొక్కి నిదురవోయెడి కుంభకర్ణుండు బొబ్బరింపుచు లేచి ప్రాఁకులాడెఁ
గల్పాంతదీర్ఘనిర్ఘాతశంక జనింప నేండ్లన్ని కొనియె వాణీశ్వరుండు
భయచంచలితవామపాణిహఠాశ్లేష మబ్బెవం భూతవామాంగకునకు
దానును ద్రిపురారిధను వౌటనో మేరుగిరి ప్రతిధ్వనులచే మొఱలువెట్టె
తే. జనకకౌశికరామలక్ష్మణులు దక్క, దక్కఁగలవారు మూర్ఛిల్లి తగఁదెలిసిరి
తత్త్రిలోచనచండకోదండదళన, నినద మబ్జభవాండంబు నిండునపుడు. 205
క. ఒకరినిబట్టం బదుగురు, సకులాశుభవార్తఁ దెల్ప జానకి లజ్జా
మొకమింతవంచియాకౌ, తుకమునకుం దెలిసి యొసఁగెఁ దోరపుసొమ్ముల్. 206
తే. అంత జనకానుమతిని స్వయంవరోత్స, వమునకై నెచ్చెలులు పంటవలఁతిపట్టెఁ
జందనాలేపరత్నభూషాప్రసూన, చీనిచీనాంబరములఁ సైగ చేసిరపుడు. 207
సీ. కడువేడ్క నుబ్బు జక్కవగుబ్బచనుదోయి బిగిజంటఱవికెలోఁ బిక్కటిల్ల
జిలిబిలిపంచదారలుగుల్కు బొమ్మంచు మోవిపైఁ జిఱునవ్వు ముద్దుగురియఁ
నునుతెప్పవాల్చి క్రేఁగంటఁగన్గొనుచూపు మారునారసముతో మాఱుమలయ
జఘనభారంబున జడియు నెన్నడఁ బాదకటకముల్ఘల్లుఘల్లుఘల్లు మనఁగఁ
తే. కేలఁ జెంగల్వపూవండ గీలుకొల్పి, సిగ్గు నొయ్యారమును మీఱఁ జెలులువేన
వేలు దనవెంటఁగొల్చిరా విభవమునను, జనకకన్యక చనుదెంచె జనకుసభకు 208
ఉ. ఆజనకేంద్రకన్యరుచిరాంగవిలాసముఁ జూచునంతలో
రేఁజిగురాకు నిద్దపుగలీపుననుంచిన తమ్మిరేకుఖం
డాజలిపించి మారుఁడు తటాలునఁ బేరెదఁజూచి వైవఁగా
రాజన్యపాలశేఖరుఁడు రామనృపాలుఁడు సొక్కె నెమ్మదిన్. 209
తే. కంటిమో వింటిమో యిటువంటివాలుఁ
గంటి ధరయందె కాదు వేఁగంటి నగరిఁ
గలుగు తెఱగంటి తెలిగంటిగముల నైన
నెట్టులుసృజియించె ధాత యీయిందుముఖిని. 210
ఉ. పూఁపమిటారిచన్నుఁగవపోఁకలపీకలఁజౌకసేయు నా
రా పలుచాలు మేలుమగరాలసరాల నిరాకరించు నా
హా పగడంపువాతెఱ యొయారము చిల్కపటానిపాదుపా
తూఁపులకోపుసూపుఁ జెలితోరపుఁజూపులయేపు బాపురే. 211
క. కన్నె రతనంపుమిన్నా, మిన్నా నడు మనఁటియాకు మేకొను వెన్నా
వెన్నా పలుకులు పొక్కిలి, పొన్నా పొన్నా మెఱుంగుఁబోఁడికి నదిరా. 212
సీ. వనజాక్షి కటితటం బనుమహీభాగంబు బటువుగుబ్బలపేరి పర్వతములు
హరిమధ్యమధ్యమ మనునంబరంబును మెఱుఁగుముంగురులను మేఘములును

సఖియమో మనుపూర్ణచంద్రమండలమును రదపఙ్క్తిపేరి తారాగణంబు
కలకంఠినగ వనుగంగాప్రవాహంబు బెళుకువాల్చూపుల పేరి యమున

తే. సృష్టి చేసెనో యజుసిపై నీర్ష్య మరుఁడు, దానుపద్మోద్భవుఁడుగాఁగానిచోట
బ్రహ్మసృష్టిని యిటువంటి భామ గలదె, మదనుమాయయె కానియీ మంజువాణి.

మ. అలకవ్యాజముచేతఁ బైకొనెడి నారారా కురుల్వేఁకటు
ల్వాలెనంచు న్ముఖచంద్రుం డంప నుడుజాలంబంత సీమంతపుం
గళుకుంబాపట పేరఁ ద్రొక్కికొసిర్వాఁగా వీఁగి పాదాంబుజం
బుల వ్రాలెం జెలివేణి ప్రోవఁదగదే మూర్ధన్యసంతానమున్. 214

శా. నాసామౌక్తికరోహిణీరమణి కాంతావక్త్రచంద్రాధరం
బాసింపం గనుఁగొన్న తారకలకుం బ్రాపింప లజ్జాభరం
బానన్న శ్రుతికుండలస్ఫురితముక్తాభిఖ్యతారాళితో
స్సాదింపఁగఁ జేరెఁ గానియెడ నేలా యోరఁగాఁ జూడఁగన్. 215

తే. కమ్మవిలుచెంచు తేనిచిక్కమునఁ దగులు, కొదమజక్కవపిట్టల యుదుటుఁదెగడి
జిలుగుపైఠాణిఅవికెలోఁగులుకు గబ్బి, గుబ్బచనుదోయియామద్దుగుమ్మకపుర.

చ. అని తనుఁజూచుచున్న జనకాత్మజ నెమ్మది లజ్జ ప్రేమయుం
బెనఁగొన నాలుగేను మణిపీఠికమెట్టిక లెక్కి రాజనం
దను గళసీమఁ జెంగలువదండ యమర్చెను వర్ష మంబుదం
బునఁ దిరమొందఁ గ్రొమ్మెఱుఁగుబూన్చుగతి న్నిజరాగ మేర్పడన్. 217

తే. శ్రీరఘూత్తముఁ డిత్తఱిసీత కేలు, వట్టితొడమీఁదఁగూర్చుండఁ బెట్టుకొనెడి
యంతమోహంబుతో నుండె నవనికన్య, యంత నంతఃపురంబున కరిగె నరుగ.

చ. ఇతఁడు మనుష్యమాత్రుఁడని యెంచితిఁ గాని యెఱుంగనైతి శ్రీ
పతియని యామహీతనయ పద్మనివాసిని యాట సిక్కమీ
గతి రవిచంద్రవంశములు గౌరవమొంద జనించినారలో
ప్రతికులనేత నీ వెఱుఁగవా సకలజ్ఞుఁడ వెన్నిచూడఁగన్. 219

తే. అని జనకనేత దశరథజనవరేణ్య, రాఘవుల పెండ్లికిని సాగి రమ్మటంచు
నుత్తరము వ్రాయఁబంచి నియోగిఁ బనుపఁ, బరిథవము మీఱ నతఁడు నప్పురికి నరిగి.

తే. అవసరంబులవారిచే నధిపునకును, దనదురాక నెఱింగించి మునుపుగాను
వారు దోడ్కొనిపోవ భూవరబలారి, కడుగరలొనంగి పొడగని యొద్దనుండి.

క. జనకనృపు నుత్తరం బని, జనపతికిం దెల్పి రాయసము వ్రాయు నియో
గినిబిలిచి యొసఁగి నతఁడును, జనపతికను సన్న నదియు సరభసఫణితిన్. 222

సీ. శ్రీమతుజనకధాత్రీతలనాథుండు దశరథమేదినీధవసురేంద్రు
చాలుమానుసులకు సంప్రీతిఁబుత్తెంచిన ప్రయోజనము దమనందనుండు

రఘువీరుఁ డిలఁగల్గురాజన్యులెవ్వరు నెక్కిడనోపని యీశుచాప
మెక్కిడి విఱిచిన నెంతయుహర్షించి సీత నొసంగ నెంచితిమి మేము
తే. తనయులును దాము రావలెననుచుఁజాలు, మానుషులుదశరథరాజమౌళితోడ
దెలిపెడిది యనువక్కణ గలిగినట్టి, యుత్తరంబును వినుపింప నుత్సహించి. 228
తే. తనదు సారిగఁదెల్పు ప్రధానమణికిఁ, గనకపటభూషణము లిచ్చి గౌరవమున
మంచిదేకద జనకసంబంధ మనుచు, బంధువులతోడ యోజించి పైన మగుచు.
సీ. గోరథంబులనెక్కి కులగురుఁ డాదియౌ తాపసోత్తములు నందంద నడువ
భద్రేభములమీఁద భరతశత్రుఘ్నులు సరిగాఁగ నుభయమపార్శ్వములనడువఁ
గౌసల్య మొదలైనగఱితెల మచ్చుపనాగంపుపల్లకీ ల్మందునడువ
వెనుక డెబ్బదిరెండు వినియోగములవారు నాథులు నృపులు నందందనడువఁ
తే. జిమటపని మీసములకప్పఁజెంపకురులు, నెదను గస్తూరిపట్టెలు నుదుటితిలక
మలర వెలువడె దశథుఁ డౌర మునలి, సాగ ననుచువారకామినుల్చూచినగఁగ.
తే. ఎదురుగా వచ్చి జనకనరేంద్రుడంత
యేనుఁగులమీఁద సంధించి మానవేంద్రుఁ
బురికిఁదోడ్తెచ్చి తనసహోదరునివీడు
విడిది గావించి యులుప నెక్కుడుగ నొసఁగె. 226
తే. కౌశికుఁడు రేయి రామలక్ష్మణులఁ దోడి,కొనుచు వచ్చిన హర్షించి కుశికసుతునిఁ
బొగడి తనయుల యాశ్లేషమునను దనిసె, బంతితేరులపంటపలంతిమగఁడు. 227
సీ. మఱునాఁడు జనకునిమంత్రులు పిలువరాఁ గొలువుసింగారమై కలిమిమెఱయ
దశరథరాజు నందనులతో నగరికిఁజను దేర నెఱిఁగి హజారమునకె
యెదురుగా జనకరాజేంద్రుఁడు సనుదెంచి కేలుమోడ్చినతోడఁగేలుమోడ్చి
గేలునుగేలును గీలించి సనుదెంచి మునివరు ల్మున్నుగాఁ గనకపీఠ
తే. ములను వసియింపఁ దదుభయకులనృపాల, కులవసిష్ఠశతానందకులు గణింప
నింతయొప్పునె సంబంధ మిదియటంచు, నెల్లవారును మది సంతసిల్లిరపుడు.228
తే. మనుకులోత్తమ సీత రాముని కొసంగి, లక్ష్మణకుమారకున కూర్మిళాకుమారి
చేనొసంగెద నని జనకేంద్రుఁ డనిన, నెదదశస్యందనునిమోద మినుమడించె.229
తే. తోడుతోడుత భరతశత్రుఘ్నులకును, నీకుశధ్వజతనయుల నిమ్మటంచుఁ
గౌశికుఁడుపల్క జనకుఁడౌఁగాకయనఁగ, నలదశస్యందనుముదంబునలుమడించె.
వ. ఇవ్విధంబున రామలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నులకుం గ్రమంబునఁ సీతోర్మిళామాండవీ శ్రుతకీర్తుల నొసంగనిశ్చయించి జనకభూపాలుండు గురుముఖంబున మఱునాఁటి వైవాహిక లగ్నంబు శుభప్రదంబని వచించిన నట్లయౌఁగాకయని సంతుష్టాంతరంగుఁడై కొడుకులతో విడిదికిం జని మఱునాఁడు ప్రాతఃకాలంబునఁ దనూభవులకు శుభంబుగా గోదానాదిదానంబు లొనరించుచుండె నప్పుడు. 231

సీ. పట్టెవర్ధనములపైఁ బట్టెడతుత ల్బంగారుప్రోఁగులు నుంగరములుఁ
బైగప్పుకొన్నట్టిపట్టుపచ్చడములు వెలిచాయగల శిరోవేష్టనములు
గన్నెరువన్నె సీర్కావిదోవతులును శిష్యులతోడను జెలువుమీఱ
మాకు వేదమువచ్చు మాకుశాస్త్రమువచ్చు మాకు స్మృతుల్వచ్చు మాకుశ్రౌత

తే. మంతయునువచ్చుఁ దారతమ్యంబుఁ దెలిపి, యథిపు చే దానమిప్పింపుఁడనుచు నృపతి
విడిదికేఁగు వసిష్ఠులవెంటఁ బడిరి, తోలఁగద్రొబ్బఁగ రాక విద్వాంసు లపుడు.

తే. ధీరులయ్యు స్వతస్సిద్ధదీనవృత్తి, వేఁడి రింతయెకాని యవ్విభుఁడుదాన
వేళ వీథులవీథుల వెదకి తెచ్చి, విప్రుల కొసంగె దానము ల్వేనవేలు. 236

సీ. ఏమిదానంబు మీకిచ్చిరో జాబాలి స్వర్ణధేనువుగాదె వామదేవ
ఘటసూతికి హిరణ్యగర్భ మిచ్చిరదేమి యతఁడు సేసినపుణ్య మట్లుగలిగెఁ
దగవసిష్ఠుఁడు తారతమ్యంబు లెఱుఁగఁడె యెక్కడాసంవడి యెఱుఁగు టెట్లు
మీకేమియిచ్చిరో మేము దానముఁబట్టమంటిమి మీరింత యధికులౌట

తే. లెఱుఁగ కంటిమి లేదంచు నీర్ష్యదోఁపఁ, బలికికొంచును దానము ల్పట్టినట్టి
బ్రాహ్మణులు ధనమణులుగంపలను భృత్య, వరులు కొనితేర నిండ్లకునరిగి రపుడు.

తే. అంతనిక్కడ జనకజనాధినాథు, పంపునను సీత మొదలైన పద్మముఖుల
నలువురను బెండ్లికూఁతులఁ జలుపఁ జెలువ, లుదిరిబంగరుపీఁటలునుంచి రపుడు.

తే. అలయరుంధతి దీవించి యక్షతములు, నుదుటఁ బెట్టినఁ గనుపట్టె సుదతిమోము
ప్రణయకుపితాత్మ రోహిణి పాదలాక్షఁ, దొరసి చెలువందు పూర్ణచంద్రుం డనంగ.

క. తలయంటె నొకతె సీతా, కలకంఠికిఁ గలితరత్నకంకణరణనా
కులదళికులములతోఁ గర, జలరుహమధ్యమునఁ జికురజాలము వొదలన్. 237

క. కమలాస్త్రుఁడు కెంజిగురుం, జముదాళిని కమ్మతేనె చమిరెడిభంగిఁ
రమణీమణి యొక్కతె సీ, తమెఱుఁగు నెమ్మేన గంధతైలం బిడియెన్. 238

క. జలరుహగంధికిఁ గుంకుమ, నలుఁగిడియె బోటి యొకతె నఖములసోఁక
న్గిలిగింతగొనెడి వలిగు, బ్బలపయ్యెద చెఱుగుమాటఁ బకపకనగుచున్. 239

తే. తళుకుతళుకన మించు కుందనపుబొమ్మఁ, బటికనార్చువిధంబునఁ బ్రౌఢయొకతె
మంచిగంధంపుటటకలి నించి మేనఁ, జంద్రవదనకుఁ బన్నీట జలకమార్చె. 240

తే. సరసి నడయాడు రాజహంసంబుపతు, వలనమునఁ గప్పుకై వాలవల్లి యనఁగఁ
జలువపావడపలగొన్న చెలువకుచులు, సరసమైమించెఁ దడియొత్తుసమయమునను.

తే. వలిపెపైఁ ఠాణిచలువదువ్వలువ లోన, సరిగె చెంగావిపావడ సగ్గులీనెఁ
జంచలేక్షణ మేన వ్యాపించినట్టి, తలిరువిల్కానికీర్తిప్రతాపము లను. 242

తే. మేదినీసుత చెవిసౌర మిగిలియున్న, దశరథకుమారగుణసముదాయ మనఁగఁ
దనరె ముత్యాలకమ్మలు తరణికులుఁడ, నంతకల్యాణగుణశాలి యనఁగ వినమె. 243

క. నవమణిమయభూషణముల, నవవిజఁ గైసేసి రప్పు డతివలు మిగులం
దొవరాయల్లుని కెంజిగి, చివ్రరాకుంబాకు చికిలిచేసినమాటిన్. 244

తే. జగము గెలువఁగ నొకయమ్మె చాలుననుచుఁ
గడమనాల్గమ్ములను రాజకన్యలుగను
రతిపతి సృజించె రఘుకుమారకుల గెలువ
ననఁగ సీతాది కన్యక లడరి రపుడు. 245

సీ. వలకారియంచు గావలెఁ గాకయున్నచో నధరంబు చరణంబు లరుణ మగునె
కలికిరాచిలుక గావలెఁ గాకయున్నచో ననవిల్తువివహించుకొనఁగఁ గలదె
కళుకురత్నంబు గావలెఁ గాకయున్నచోఁ గన్నభూసతి రత్నగర్భ యగునె
తొలుకాలు మెఱుఁగు గావలెఁగాకయున్నచోఁ జంచలాలోకముల్సంఘటిలునె

తే. కంతుబాణంబు గావలెఁ గాకయున్న
భువనమోహనశృంగారపూజ్య యగునె
యనుచుఁ బొగడంగ సకలలోకైకమాన్య
యయ్యును నమాన్యయై మించె నవనికన్య. 246

వ. అంత జనకమహీకాంతానుమతంబున వివాహముహూర్తంబు సమీపంబయ్యె
నని పురోహితులు పిలువ వచ్చిన. 247

సీ. ఒరవుగా విరజాజిసరులతో సిగవైచి లాగియా బురుసాకులాయి బెట్టి
గీరికప్రంపు చిక్కంట నామముదీర్చి శ్రీచూర్ణరేఖ రంజిల్లఁజేసి
మురువుగా హురుమంజిమురువుతో వీనుల కట్టాణిగొప్పచౌకట్లు దాల్చి
మణిహారముల కుంకుమపుపూఁత దెలియంగ రంగైనముత్యాలయంగి దొడిగి

తే. పెద్దపీతాంబరము గండపెండరంపు, కటకకటిసూత్రకేయూరకంకణాది
దివ్యభూషణజాలంబుఁ దేజరిల్ల, రాముఁ డభినవశృంగారధాముఁ డయ్యె. 248

తే. చెలులు గైచేసి రటువలెఁ జెలువుమీఱఁ, దోనలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నులకును
నృపసుతచతుష్టయంబు సుసృగ్గనైక, మోహనంబయి తగెఁ జతుర్వ్యూహగరిమ.

వ. ఇత్తెఱంగున రఘుపుంగవుండు దమ్ములుం దానును గల్యాణోచిత కల్యాణమణి
మయకల్యాణప్రసూనప్రముఖప్రసూనమాలికాకనకాంబరాది చతుర్విధశృంగా
రంబు లంగీకరించి మునిపతంగ మంగళాశీర్వచనపురస్సరంబుగా గృహాంగ
ణంబు వెలువడి చతుర్దంతంబులు హరిదంతదంతి సత్త్వంబులుం గుందదంత
ప్రభాంగంబులు నగుదంతావళచతుష్టయంబు నెక్కి కరంబుల నంకుశంబు
లంకించి తదగ్రంబులం జాళికలసోఁకించుచు వచ్చునప్పుడు. 250

సీ. పార్శ్వభాగంబులఁ బట్టినపదివేలపగలువత్తులుఁ బట్టపగలుసేయఁ
దగిలింపఁ జిఱ్ఱన నెగయునాకాశబాణంబు లంబరవిమానములదాఁట

దురుసుగా వెడలెడి బిఱుసులపూవులు భూనభోంతరములఁ బొదివికొనఁగ
నందందమర్చిన యట్టివిచిత్రంబు బాణవిద్య సురాళిభ్రమయఁజేయ
తే. నరరువ్రేటులరొదల బ్రహ్మాండ మగల, సెందుఁజూచినదివ్వెటీలే వెలుంగ
భూరిశోభనవాద్యము లొప్పరుకలఁగ, బలిసిరెల్లడఁ జతురంగబలము గొలువ.
తే. పదియునాతేండ్లప్రాయంపు పద్మముఖులు, కాసెగట్టుక మిగులశృంగారముగను
దశరథేంద్రునిమీఁది పదమ్ముపాడి, యభినయించుచు నెదుట నృత్యంబు సలుప.
సీ. "జయజీవ వర్ధస్వజగతాంపతే" యంచుఁ జేరిమౌనీంద్రు లాశీర్వదింపఁ
"జండీశ-చండకోదండఖండన విచక్షణ" యంచు వందిమాగధులు వొగడ
శోభనంబులుపాడుచును బుణ్యకాంతలు మునుపుగా గ్రంతలుగొనుచు నడువ
నాప్తమంత్రులును రాజాధిరాజులు దొర ల్నలువంకఁ గ్రమ్ముక కొలిచిరాఁగ
తే. ముగురుతమ్ములు సరిగ నేనుఁగులనెక్కి, వెంటనేతేరఁగా రాజవీథి వేడ్క-
వచ్చెఁ గోటిసురేంద్రుల వైభవమున, భద్రకరినెక్కి శ్రీరామభద్రుఁ డపుడు.
ఉ. కాంతరొ వీరునల్వురును గంతుజయంతవసంతరోహిణీ
కాంతులొ కాకయున్న మఱిఁగల్గునె యీభువనైకమోహనా
త్యంతవిలాసరేఖలవిధం బని యొండొరు లాడుకొంచు సౌ
ధాంతరరాజరాజముఖు లారసి యారసికాగ్రగణ్యులన్. 254
చ. వనితరొ వీరిలో మనసువచ్చినరాజకుమారుఁ డెవ్వఁడే
యని యొకరాజకన్యఁ జెలి యాడినఁ బో యిదియేటిమాట యం
చును నునుసిగ్గుమీఱఁ దనుఁజూచినఁ గాదని రూపరేఖక
న్నను రఘురాముఁడే యనిన నవ్విరి తోడిసఖుల్ కిలాకిలన్. 255
మ. వనజాతాయతపత్రలోచనలు భావంబిట్లు రంజిల్లఁగాఁ
గనుచు న్నేసలుజల్ల నుల్లసితశృంగారంబు భాసిల్ల న
ల్లన నేతెంచి విదేహవల్లభుని జాల్వాసెద్దమోసాలఁ జం
గున దంతీంద్రుల డిగ్గి యారతులు గైకొంచుఁ రఘుగ్రామణుల్. 256
మ. జనకక్ష్మావిభు వెంబడి న్నడచి చంచద్దివ్యమాణిక్యదీ
పనికాయంబు ఫలోల్లసత్కనకరంభాస్తంభసంభావితం
బును స్వర్ణాబ్జపటీవితానకలితంబు న్సర్వలోకైకమో
హనమౌ హేమవివాహమండపమున న్సౌవర్ణపీఠంబులన్. 257
క. ఆసీనులైన యత్తఱి, శ్రీసీతాకన్యకాది సీమంతినులన్
రాసుతులఁ దోడితెచ్చిరి, భానుకతనుకాంతి బయలు బంగరుసేయన్. 258
వ. అంతవసిష్ఠవిశ్వామిత్రశతానందాది మునితవిప్రప్రవరసముదిత మంత్రపూర్వకం
బుగా లక్ష్మణపూర్వజు పదారవిందంబులు గడిగి మణిమయభూషణాదిపరిణయ
దక్షిణాసంపర్కం బగుమధుపర్కం బొసంగి, 259

శా. ఏపట్ల న్సహధర్మచారిణిగ నీకీసీత నాకన్య ధా
రాపూర్వంబుగ నిచ్చితిం గలుగుభద్రం బెప్పుడు న్నీవికన్
జేపట్టందగు నంచు మైథిలనృపశ్రేష్ఠుండు పల్కంగ సీ
తాపాణిగ్రహణం బొనర్చె రఘునాథస్వామి హృష్టాత్ముఁడై. 260

తే. ఊర్మిళను లక్ష్మణునకు మహోత్పలాక్షి, యైనమాళవి భరతున కనుపమాన
కీర్తిశత్రుఘ్నునకు శ్రుతకీర్తి నొసఁగె, జనకమహికాంతుఁ డెంతయుసంతసమున.

క. అప్పుడు పుష్పులవానలు, దెప్పలుగాఁగురిసె మొరసె దివిదుందుభులున్
ముప్పిరిగొను మోదముఁగని, యొప్పిరి జనులెల్లనమ్మహోత్సవవేళన్. 262

శా. ఉర్వీదేవులు మంగళాష్టకము లత్యుత్సాహసమ్మోదము
ల్పర్వ న్సమ్మది బెట్టుగాఁ జదువుచుం బల్కాలు నాయుత్తమా
సర్వాయత్త మటంచు నంతఁ దెగవంచం జానకీరాఘవుల్
పర్వేందూపమవక్త్రము ల్గనిరి దృక్పర్వంబుగా నొండొరుల్. 263

క. మంగళసూత్రము శ్రీసీ, తాంగనగళమునను రాఘవాధీశుఁడు గ
ట్టెం గదిసి మోహితనమో, ముం గౌఁగిలితనదు పతిముం గోరంగన్. 264

సీ. కళుకుముత్యపుకమ్మకమ్మపూబంతులఁగలితకటాక్షభృంగములు గదియఁ
జీనిచక్కెరలొల్కు చిగురాకుమోవిపై మొలకనవ్వులమంచు ముంచుకొనఁగ
రమణీయశృంగారరసపూర్ణకుచఫలభర మోరువక మధ్యభాగ మలయ
నికరంపుఁజిలుపతేనెలఁదొప్ప దోఁగినచెలువున మేనఁ గ్రొంజెమట వొడమ

తే. భక్తజనులకుఁగామితఫలము లొసఁగు, మమత ముంగిటియాలవాలమునఁదనరు
కల్పలతవోలె మేదినీకన్య యపుడు, శీవిఁదగు మెట్టుప్రాలపుట్టికను నిలిచి. 265

చ. నిజభుజమూలకాంతులకు నివ్వెరగందుచు నున్న రామభూ
భుజుని కిరీటభాగమున భూసుతవేతలఁబ్రాలు నించె నం
బుజముఖులెల్ల సీత చెయిముంచె నటంచు నుతింప నంత నం
గజనిభమూర్తియైన రఘుకాంతుఁడు నించెఁదదీయవేణికన్. 266

క. ముడివడె నని యెడఁదం జిడి, ముడివడకుఁడుమీనుఁగొంగు ముడిఫలమనుచున్
నొడివెడికడుక వసిష్ఠుఁడు, తొడిఁబడ ముడివైచె దంపతులచేలంబుల్. 267

క. నునుసిగ్గుఁ బ్రేమబెనఁగొన, నొనరించె నిలాజ లాజహోమము రఘుప
ర్యనికరములఁ బొదువఁజెమ, ర్చినదోయిటిలాజ లగ్నిఁ జిటపొటమనఁగన్. 268

ఉ. కొంచక పాదపల్లవముఁ గొంచుఁ గఠోరపు సన్నెకల్లుఁ దాఁ
కించెదవంచు నల్కఁ దిలకింపదు జానకి పాదమంటి ప్రా
ర్థించెదఁగాక యంచును సతీసఖిగన్గొన రామచంద్రుఁ డొ
క్కించుక నవ్వుకొంచు శుభకృత్యములన్ ఘటియించు వేడుకన్. 269

తే. కేలఁ గీలించి జానకీనీలవేణి
చరణకమలంబు కెంపురాస న్నెకంటఁ
గదియఁ దాఁకించియంతలోఁ గందెననుచు
మరలెఁ దత్కాంతి దొరసి యత్యరుణమైన. 270

క. వలగొనిరి శిఖికి వేడుక, వెలయఁగ ఫలకాంక్ష పల్లవితచూతంబుల్
వలగొను శుకదంపతులుం, బలెను వధూవరులు చెట్టవట్టుకప్రేమన్. 271

తే. చూపి ధ్రువు నూరకయ వసిష్ఠుండు నిలువ
నగుచుఁ గౌశికముని యరుంధతినిఁ జూపె
మీపురోహితురాలును మీపురంధ్రి
దయఁగటాక్షించుమంచును ధరణిసుతకు. 272

సీ. మంగళం బంభోజ మంజులేక్షణునకు మంగళం బంగనామన్మథునకు
మంగళం బంభోజమహనీయమూర్తికి మంగళం బసురేంద్రమర్దనునకు
మంగళం బాకాశమణివంశమౌళికి మంగళం బురుకీర్తిమండనునకు
మంగళం బుర్వీకుమారికేశ్వరునకు మంగళం బాజికుమారునకును
తే. ననుచుఁబాటలువాడు చునతులగతుల,సతులుకంకణఝుణఝుణత్కృతులుశ్రుతుల
రహిఁ వహింపంగ జానకీరాఘవులకు, మంగళారతు లిచ్చిరి మమతనంత. 273

మ. తలుపు ల్వట్టుక పేర్లు సెప్పు మని కాంతారత్నముల్వల్క మె
చ్చులకుల్ సీతయు నేనువచ్చితి నటంచుల్ రామచంద్రుండు సి
గ్గొలయల్ రాఘవుఁ డేను వచ్చితి నటంచుర్వీజయుం బల్కుచుం
గులదైవంబు భజించి పెద్దలకు మ్రొక్కుల్వెట్టి హర్షంబునన్. 274

తే. నిఖిలబంధులతోడ మాణిక్యదీప, జాలము వెలుంగు పెండిలిచవికలోనఁ
బసిఁడిపీఁటల బువ్వంపుబంతిసాగి, సోదరులతోడఁ బ్రేమఁ గూర్చున్న వేళ. 275

సీ. నడిచక్కిఁ జేరోజనవుఁజెక్కడపుపైఁడిపళ్లెంబు ముక్కాలిపై ఘటించి
కడవన్నె తళుకుబంగరుగిన్నియలు చుట్టు నమరించి కూర లంపంద నిలిపి
పడమటిపన్నీటికుడిసీరు రాయంచగిండులు చెంగటఁ గీలుకొల్పి
వలయుపదార్థము ల్వడ్డించి కెలఁకుల వనజలోచనలు వీవనలు విసర
తే. సఖులు వడ్డించు వింతభక్ష్యముల మర్మ
మెఱిఁగి త్రోయుచుఁ గైకొంచు నిష్టములను
వెలఁదికందిచ్చుచును రామవిభుఁడు వేడ్క
మించుబువ్వంపువిం దారగించునపుడు. 276

సీ. ప్రొద్దుపోయె నటన్న భూపాల యిటువలెఁ బ్రొద్దుపోవలె నంచుఁబొగడికొనుచు
వింతపదార్థము ల్వంతరించు మటన్న నింతకన్నను వింత లెవ్వియనుచుఁ

గలిగినయపచారములు క్షమింపు మటన్న నిఁట వింత సేయ నేమిటి కటంచు
ధన్యుఁడ నీదు బాంధవమున ననిన నేమాడువాక్యంబు నీవాడితనుచు
తే. జనకనృపమౌళి దశరథజనవిభుండుఁ, గూర్మి నుపచారములు పల్కి కొనుచు సకల
బంధుజనములతోఁ గూడి బంతిసాగి, పెండ్లివిందారగించిరి ప్రేమతోడ. 277

మ. కలయం జేతులువార్చి యున్న యెడ బాగాలిచ్చి వే వియ్యపుం
గులుకుంగుబ్బెత యోర్తు మేలి తెలియాకుం జుట్టు లందిచ్చుచోఁ
గళుకుం గేదఁగిరేకుఁ జుట్టి యొసగంగా నంది బొమ్మంచు కెం
దలిరున్మోవి గదింప లక్ష్మణుని గాంత ల్నవ్వి రొక్కుమ్మడిన్. 278

ఉ. చక్కని పైఁటలోన జలజాతము మాడ్కి యిదేమి తెల్పుమా
గ్రక్కున నంచుఁ దన్ను నొకకామిని వేఁడినఁ బైఁటలోని వా
చిక్కని చన్నుదోయి యిఁకఁ జెప్పెడి దేమని లక్ష్మణుండనం
బక్కున నవ్వి రవ్వికచపంకజలోచన మోముపంచఁగన్. 279

మ. విరికెందామరలోని మిద్దియ కడున్ విన్నాణమయ్యె న్మరం
దరసంబుబ్బెడిఁ జుట్టుఁ గేసరము లంపంబాయె లేఁదేఁటిరా
గరులం బోలెడి నంచు నొక్కనవలా కంజంబుఁ గాన్కిచ్చిన
న్సరసోక్తుల్ పచరించె లక్ష్మణుఁడు హాస్యప్రౌఢి రంజిల్లఁగన్. 280

వ. అంత. 281

సీ. కమ్మక్రొవ్విరి మేలుకట్ల ఘుమ్మనిపించు జాళువానాటకశాలలోనఁ
జికిలిదంతపుబొమ్మ చెక్కడంపుకడాని కళుకుకంబములయంకణమునడుమఁ
బఱచిన రత్నకంబళిమీఁది పచ్చసూర్యపుటంపు గద్దియ నందమైన
బురుసాతివాసిపై నిరుగడఁ బలుదిండ్లు తలగడ నొఱఁగి యద్దశరథుండు
తే. జనకనృపమౌళి గొలువున్న సవిధముననుఁ, రాఘవాదికుమారవర్గంబు మునులు
నవల బంధులు రాజులు నాప్తజనులు, నిండి కనుఁగొనఁ గన్నులపండువుగను.

ఉ. అట ధిమ్మంచు మృదంగతాళములు మ్రోయన్ ఖంగునన్ తాయిగా
బటువుం గుబ్బెతదోయి రాగమనిమె న్వాడెం బదం బొందు నం
తట గ్రొమ్ముత్తెపు టీఁగమోడి తెర యెత్తన్మేఘముల్బాసి వి
స్ఫుటలౌ చంద్రకళ ల్వలె న్వెడలి రంభోజాతపత్రేక్షణల్. 283

క. నెలకొని చక్కఁగఁ బుష్పాంజలియిచ్చి నటించి రంత సఖియలు బహుభం
గుల వారియాటపాటలఁ, శిలలు గరంగె నన జనుల చిత్తము లరుదే. 284

సీ. నెలకొని చక్కఁగా నిలిచిన నిలుకడ మిహికుందనపుబొమ్మ మహిని నిలుపఁ
జికిలికోపులుకమ్మచేకత్తిమాష్టిని చికటారిపాదలికఁ జెలువుగులుక
నభినయించుచును బదార్థము దెలుపుచో రతిముద్దురాచిల్కరహి వహింప
శివిగాఁ దిరుపుగట్టి తటానఁ దిరుపుచోఁ దొలుకరిమెఱుఁగులు దులకరింపఁ

తే. గోసరుచూపుల బెళుకు బెడిసలు నిగుడ, సొగసు ముత్యాలచనుకట్టు బిగువు సూపఁ
దళుకుఁ జెంగావి కాసెబిత్తళము నెఱపఁ, జెలఁగి పదచాళి పనిపెంచెఁ జెలువ యొకతె.

తే. దురుపదంబులు సొక్కు మైసిరులు వొసఁగ, సరిగ నిరుగెలగుంచియ ల్పవదరించి
పెక్కువగ జక్కిణీకోపు ద్రొక్కె నొక్క, చక్కనిమిటారి నరపతుల్ సొక్కి చూడ.

క. ఎఱుకో యెఱుక యటంచుం, గొరవంజి నటించె నొక్క గురుకుచ చంకన్
బురకఁడు బంగరుబుట్టియు, సొరిదిం గొల్లాపురమ్మ సుద్దులు వెలయన్. 287

క. తరకటబురకట గాదే, తరుణీ నామాట నీకుఁ దార్కాణగు నే
బురకనికి బువ్వదేవే, యెఱుకడగవె యంచు నొక్కయింతి నటించెన్. 288

తే. ఇంతి యొక్కతె యర్ధనారీశ వేష
మూని సాక్షాత్కరించిన మానిజనులు
భ్రమసి సద్భక్తి "జయజయ పార్వతీశ"
యనుచు మ్రొక్కిరి నృపులు గన్గొనుచు నగఁగ. 289

క. చెలి తకతోం తకతోం ద, త్తళంగతోంధిధ్ధతోంత తధిగిణతోం మం
చలవోక దీరెఁ బెరణి, వెలయించుచుఁ జూచువారు విస్మయమందన్. 290

తే. తరుణవిటులు నటించిన దశరథుఁడును, జెలఁగి రత్నాభిషేకంబు చేసి యంత
నటులకు సువర్ణమణిభూషణములొసంగి, చాలబహుమానముల నర్చె సంతసమున.

తే. కలయఁ గుంకుమ కస్తురి కప్పురంపు, వీడెములొసంగి దశరథు విడిదికంపి
యంచితోల్లాసమున జనకావనీంద్ర, చంద్రుఁడు శయించె వేఁకువజాము వేళ.

వ. ఇవ్విధంబున సకలసంభ్రమంబులు గలిగి లక్ష్మీనారాయణుల కల్యాణంబునుం బోలె నమందరాగాధిష్ఠితంబై పార్వతీపరమేశ్వరుల పరిణయంబునుం బోలె సమరసాభిరామంబై పౌలోమీపాకశాసనుల పాణిగ్రహణంబునుం బోలె జనక సమ్మదంబై సీతారామమహోత్సవంబు వెలసె నంత. 293

క. కవిగాయకాదియాచక, నివహములకుఁ ద్యాగ మొసఁగి నృపతులకుం బం
ధువులకు దశరథముఖభూ, ధవులకు బహుమతి యొనర్చెఁ దగు వైఖరులన్.

సీ. మదమేనుఁగులు మంచిమావు తేజీలు మేలాయుధంబులు జోళ్లు నరదములను
సకినెలపట్టెమంచంబులు. పచ్చలపల్లకీల్ రాచిల్క పంజరములు
సరిగెచీనువచీని సురటీలు నిలువుటద్దంబులు నుడిగెంపుఁదలీరుఁబోండ్లు
పట్టంబరంబులు పరిమళపేటిక ల్ముఖ్యభూషణములు మొదలుగాఁగ

తే. కన్యకన్యాజనక గర్వహరణముగను, హరణముగ నిచ్చె నల్లుండ్ర కాఁడుబిడ్డ
లకును వెయ్యేసి గ్రామము ల్పనుపునకు నొ, సంగి పంచె విదేహభూజాని యంత.

చ. దశరథదారుణీధవసుధాకరుఁ డెంతయు భక్తి మీఱ న
క్కుశిక కుమారు నంపి కొడుకు ల్మహిజాదివధూజనంబులున్

శశిముఖు లేఁగుదేర నిజసైన్యముతో బహుతూర్యఘోషముల్
దశదిశలన్ ఘనంబయి చెలంగ నయోధ్యకు వచ్చుచుండఁగన్. 296

సీ. రాజహంసాళి దుర్ధర్షశామర్షవర్షాతటిచ్ఛటలునా జడలు దనర
స్వకృతరక్తాహ్లాదసంసూచకంబులై దహనోగ్రరక్తనేత్రములు వెలుఁగ
నిబిడనిజోచ్ఛ్వాసనిశ్వాసపవనతీవ్రమున నా నధరప్రవాళమదర
శాంతి నిర్గమనావసరముఖాద్విశ్లిష్టార్గళులనా దంతసంఘర్షమొదవఁ
తే. బాదఘట్టన మేదినీభాగ మగల, గండ్రగొడ్డలిభుజమునఁగ్రాలవేఁడి
వేఁడిరాముఁ డటంచును విలయరుద్ర, రౌద్రమున వచ్చెభార్గవరాముఁడపుడు.

సీ. ఇఁక నేమిసేయుద మెందు డాఁగుదమంచు దశరథేశ్వరుఁ డెదఁ దల్లడిల్ల
సంయమిఁ బుత్రభిక్ష యొసంగు మని వేఁడుదునొ యంచుఁ గోసలతనయ గలఁగ
నిన్నన య్యెను బెండ్లి నేఁడిట్టియలజడి వచ్చెనే యని సీత వగలఁ బొగుల
మనచే నసాధ్యుఁ డేమనవచ్చు నీకనంచు ననుజు లింతింత నాయత్తపడఁగ
తే. నలవసిష్ఠాదు లర్ఘ్యపాద్యములు గొనుచు, నలికి చేరకయూరక నిలిచియుండఁ
జేరి ప్రణమిల్లి యంజలిచేసి యున్న, రాముఁగనుఁగొని భార్గవరాముఁ డనియె.

సీ. ఖండించె నేపినకార్తవీర్యావార్యఘనభుజాకదళికాకాననంబుఁ
జండించె నేమహేశ్వరకుమారునితోఁడఁగ్రౌంచభూధరవిదారణనిరూఢి
మండించె నేమహోద్దండప్రతాపవైశ్వానరుచే రాజవంశములను
బండించె నేయాగఫలముతండ్రికిని శాశ్వతమగుసప్తర్షిస్థానమొసఁగి
తే. యహహ సామాన్యుఁడనె యెంచ నశ్వమేధ, సవనదీక్షాంతకశ్యపసంయమీంద్ర
దత్తసప్తసముద్రాంతధరణితలుఁడ, భార్గవుఁడ భావదరివాసభార్గవుఁడను. 299

తే. బాపురే నన్ను నీదబాఁపనివిధంబు
దను గనుంగొని యర్ఘ్యదానంబొసంగ
వచ్చితివె యంచు రోషంబు పెచ్చుపెరుఁగ
రామచంద్రున కనియె భార్గవుఁడు మఱియు. 300

శా. ఓరీ రాజకులాధమా తెలిసె నోహో నీదుబ్రాహ్మణ్య మీ
ఘోరాస్త్రంబుల దానవీహరణయే కోపంచుఁగావించి తీ
వౌరా తాటకతల్లిగాదు గదవయ్యా భూమి నిఃక్షత్రగా
నేరా సేయుట సత్యవాదివవు లే నే నెవ్వడన్ దెల్పుమా. 301

మ. అనుచున్ భార్గవరోషపోషణపటువ్యాహారము ల్మీఱఁ ద
ద్ధనువుం దేజముతోడఁ గైకొని సముద్యద్బాహుదర్పంబునం
గొనయంబెక్కిడి యమ్ముఁగూర్చి యిఁక నీకుం శాస్తి గావింపకే
జన నాబాణ మమోఘమంచు ధరణీజాభర్త యత్యుగ్రుఁడై. 302

తే. భార్గవుఁడు పెక్కునాళ్లతపంబువలనఁ, గూర్చు స్వర్లోకములనెల్ల గూల్చెనొక్క
కోలఁ 'గుమ్మరి కేఁడును గుదియకొక్క,'పె'ట్టటంచును బల్కఁగాఁ బృథివివినమె.

తే. జామదగ్న్యుండు విష్ణుతేజంబుసనిన
రామచంద్రనృపాల మార్తాండు దండఁ
జందురుఁడుపోలి కనుపట్టె సవినయముగఁ
దోలఁగెఁ దా మున్నువచ్చిన త్రోవఁ బట్టి. 304

తే. సకలజనము సెలఁగె జానకీకల్యాణ, వేళకన్న రామవిజయలక్ష్మి
కలసియున్న రాముఁగాంచి సీతయు మెచ్చె, సవతిమత్సరంబు సతికిఁగలదె. 305

వ. అంత. 306

మ. జనకుండుక్ జనను ల్సహోదరులుఁ దజ్జాయ ల్మునిజ్యాయులున్
జననాథు ల్హితులుం బురోహితవరు లైన్యంబు లే తేరఁగా
జనకక్షోణివరాగ్రగణ్యసుతతో శత్రుంజయారూఢుఁడై
తనసాకేతపురంబు సొచ్చె రఘునాథస్వామి హర్షంబునన్. 307

సీ. అకలంకమణికంకణకళంకరహితేందుముఖితాస్య లుభయచామరలు వీవ
నుడిగంపువిడికెంపుపొడికెంపునునుమోవిపడఁతులు వన్నెసావడలు వైవ
మరుపధ్వచరదధ్వబిరుదధ్వజచ్ఛాయ నేఁకు నీలి బూర్నీసుగాఁగ
నెలవంకవలపంక నలశంకరకుమారుఁ బ్రతిఘటింపఁగఁజాలు భటులు గొలువఁ

తే. పౌరవారిజముఖులు సొం పారయనుచు, సేసకొప్పులు గదలంగ సేసఁజల్ల
రామభూజాని జానకీరామతోడ, నగరుచిరసౌధ మగుతన నగరుసొచ్చె. 308

వ. అంత. 309

సీ. చికిలికెమ్మోవికెంజిగురు మిటారింప గంతకోరకము లంకంబుగాఁగ
మవ్వంపుఁజిఱునవ్వుఁబువ్వు నివ్వటిలంగఁ బొదలువాల్చూపుతుమ్మెదలు మెదలఁ
గలకలఁగోయిల పలుకులు చెలరేఁగఁ గలితనాసాచంపకము దనర్పఁ
జెన్నుగాఁ బొక్కిలి పొన్న క్రొవ్విరిమించ గుత్తంపుగుబ్బపూగుత్తు లలరఁ

తే. బ్రథమఋతుమతియయ్యె ధరాతనూజ, శుభదినంబున నంతట శోభనంబు
సేసి రారేయి రఘుపతి చిత్తజాత, కేళికాలోలుఁడై కేళిగృహమునందు. 310

చ. పగడపుఁగోళ్లఁగుందనపు బట్టెలు గుజ్జరినేఁతపట్టెయం
చగరులపాన్పు జాజివిరికొయ్య దుకూలము పై తలాడలున్
జిగిదళుకొత్తు చప్పరము చెందొవ క్రొవ్విరిచందువాలతా
విగలిగిమించు మంచమున వేడుక శ్రీరఘురాముఁ డున్నెడన్. 311

సీ. తళుకుముత్యపుకొప్పు వలనిగ్గు మదబంభ రాళికి విరిగుత్తి మూసఁగొలుపఁ
జాలుకుకెంపులకమ్మమెఱుఁగు వేఁ జెక్కులఁగుంకుమమకరికల్ గుదురుకొలుపఁ

గడకంటికెంజాయ గర్ణాంతరంబుల నలగొని మేనిజవ్వాది యుంచఁ
గస్తూరితిలకంబు కాంతి దీవెలు సాఁగి చెదరుముంగురుల యొప్పిదము గులుకఁ
తే. జెలులు గైసేసి జానకీ జెలువు మీఱ, నల్లనల్లన దోఁదెచ్చి యధిపు చెంత
నిలిపి వారెల్ల నొక్కొక్క నెపము పూని, వెడలి చనినను శ్రీరామవిభుఁడు వేడ్క.

ఉ. బాలిక వీడె మిమ్మనుచు బాహువు సాఁచిన మాట దాటఁగాఁ
జాలక సాధ్వి గాన జలజాతవిలోచన కప్పురంపు బా
గాలొసఁగంగఁ గైకొని తగన్మధుపాయ్యనఁ జుట్టి యీయశం
పాలలితాంగి నీదుకుచభారము నెన్నఁడు మోర్వనేర్తునే. 313

ఉ. రమ్మని రామచంద్రుఁ డనురాగము మీఱ ధరాకుమారి నం
కమ్మున నుంచ సిగ్గునను గ్రక్కున డిగ్గిన డిగ్గనీక హ
స్తమ్ములఁ బట్టుముంగురులు సక్కఁగ దువ్వుచుఁ దళ్కుబెళ్కుపై
చెమ్మట గోట మీటి వలిసిబ్బెపుగుబ్బసరుల్దిమల్చుచున్. 314

సీ. చవిచూడనీయవే చంద్రబింబాస్య నీకండచక్కెర మోవి కరఁగిపోదు
లీలఁ గెంగేలఁ గీలింపనీయవె కొమ్మ వలిగుబ్బబంతులు వాడిపోవు
మించి బిగ్గరఁ గౌఁగిలింపనీయవె బాలజాళువానెమ్మేను సమసిపోవ
దింపుతో ముద్దాడ నీయవే కామినీమణి చెక్కుటద్దము ల్మాసిపోవు
తే. తెఱవతల యెత్తిచూడవే దృష్టిదాఁక, యిందుముఖి పల్కవే తేనె చిందిపోవ
దువిదనవ్వవె క్రొవ్విరు లుడిగిపోవ, నంచు వేఁడుచు రఘుభర్త మించుతమిని.

ఉ. కంచుకమేటికే చెమట గ్రమ్మెడి నంచు సడల్పఁ బూని యు
బ్బించకు మేనటంచు నిన బిత్తఱి యంతకు నుబ్బఁగాఁ బటా
పంచయి పీడెఁ గంచుకము పక్కున నిద్దపుపైడికొండలం
దంచితమైన మంచనఁగ రాత్తిసినించుక్రమంబు దోఁపఁగన్. 316

తే. వజ్రసంపర్కమున కోర్చి వరవిచిత్ర, పత్రవైఖరిఁ బొల్చు నీబటువు గబ్బి
కులుకుగుబ్బలు కులశైలములను మించె, నేటి కళికెదు నాకోట కిటవధూటి.

క. అనిసయ్యాటంబునఁ జన్నొవలఁముచు మోవియాన ముద్దియ నొక్కెన్
మొనపంటఁ జులుక్కనఁ నొ, క్కనఁ దెప్పిరి చెక్కుద్రోచి కినుకన్ లేచెన్. 318

చ. తరుణిరొ వాఁడిగోరు గఱదాన పటించును జక్కనించి నీ
వరిగెదుపొమ్ము పొమ్ము నినునారడివెట్టకు పోదు నేసఖీ
పరిసరసీమఁ జూపవనబాలిక పోఁకఁగఁ గాల్గురాక ని
బ్బరమును లజ్జనిల్వ బయిపాటున గౌఁగిటఁ జేర్చి క్రమ్మఱన్. 319

క. అలరున్ శయ్యకుఁ దారిచి, జలజానన చిత్తమెఱిఁగి సమరతికలనన్
గళలంటి కరఁచి శ్రమజల, కలితుఁ డయినయంత మదనకదనాంతమునన్. 320

సీ. ఒకసాలభంజిక యొయ్యనఁ గమ్మదెమ్మెరలురాఁ గపురంపుఁబురటి విసరె
నొకరత్నపాంచాలి యొసపరితావిపస్నీటి చేగిండి పాణికి నొసంగె
నొకపైఁడిప్రతిమ యొద్దికతోడ గండూష మొనరింపఁ గాళాంజిఁగొనుచు వచ్చె
నొక్కజంత్రపుబొమ్మ యుమ్మెత్తవిరిచాయ నందమౌ పావడ యందియిచ్చె
తే. నొక్కమణిపుత్రి వాసనప్రక్క లొసఁగె
మడిచియుండిన తెలనాకుమడుపు లొసఁగె
రాఘవుఁడు నేర్పుమీఱ సూత్రము గదల్ప
సీత చెలులంచు లజ్జచే సెజ్జడిగియె. 321

క. మతిదెలియ నవ్వుచుఁ బునా,రతులం దేలించి యంత శౌరిఘను జేసెక్
సతిఁ గ్రమమున శ్రీరఘుపతి, చతురతరుఁడుగాఁ జెఱ యతనుశాస్త్రముఁ దుదన్.

క. ఈగతి రఘుకులపతి యను,రాగమతి ధరాసుతావరారోహాసం
భోగాభోగసుభోన్నతుఁ,డై గిరిగొనువేడ్క నహరహము విహరించెన్. 323

క. అని శ్రీవైశంపాయన, మునిముఖ్యుఁడు దెల్ప విని ప్రమోదాన్వితుఁడై
జనమేజయుఁ డవ్వలికథ, యనఘా వినవలతుఁ దెలుపు మనియడుగుటయున్.

క. ప్రౌఢ్యసితద్రాక్షారస, లేఢ్యసమవచోవిలాస లేఖాచార్యా
రూఢ్యంచిత మేధావిభ, వాఢ్య నవోదారతోత్సవాఢ్యోకమనా. 325

మ. రమణీకీర్తితకీర్తితప్తహిమతారాకాశరాకాశశాం
కమనోజ్ఞానన జ్ఞానవన్మిథిలాకాంతేంద్రకాంతేంద్రనీ
లమణీకుంతలకుంతలక్ష్మభటలీలాభవ్యలాభవ్యయ
ప్రమదాపాదనపావనమ్రనృపశుంభద్రాగభద్రాగమా. 326

ఉత్సాహ. అమృతధామ గిరిశధామ హాససుధామరాశికా
హిమకరా మరతరుసోమహిమకరామజాహ్నవీ
కమలభూమదరలలామకరివిరామ దేవతా
రమణసామజసితతామరస యశోమనోహరా. 327

క. శ్రీరమ్యా మగదలాన్వయ, సారసనవహంసయోగ సారసమేతా
త్మారూఢ హంససన్నుత, సారయశోహంస కృష్ణసచివవతంసా. 1

తే. అవధరింపుము జనమేజయక్షితీశ, శేఖరున కిట్టులను వ్యాసశిష్యమౌని
ధారుణీనాథ యవలికథావిధంబు, తెలియఁ జెప్పెద వినుమని తెలుపఁదొణఁగె.

సీ. శ్రీరామచంద్రునిఁ జికరాయపట్టంబు గట్టగా దశరథక్ష్మావిభుండు
సమకట్టి పురమెల్లఁ జాలశృంగారింపఁ బసిచినయట్టి సంభ్రమముఁజూచి
దురితాత్ముఁరాలు మందర సహింపఁగలేక గునుకుఁ బర్వ్వన గూనుగునియ నేగి
యిఁకనేటినిదుర లేవే యని కైకను దొడదట్టి లేపి యోపడఁతి వినవె

తే. రాముఁబట్టముగట్టఁగా రాజువూనె, భరతుఁ డింకిట రఘుపతిబంటువాఁడు
నీవు కౌసల్యదాసివి నే నికేల, వెలఁది తొత్తుకుఁ బడితొత్తుగలదె యెందు. 3

తే. అటులుగాదేని రాముపట్టాభిషేక, విఘ్న మొనరింపఁగా నొకవింత యుపమ
గలదు తగినది నీకుఁ గావలసెనేని, చెప్పెద నటంచుఁ జెవిలోనఁ జెప్పి పనుప.

క. తలపట్టు బెట్టి కోపపు, టిలుసొచ్చెం గైకదశరథేశుఁడు వచ్చెన్
వలపు దలకెక్కఁ జూచెన్, లలనామణి గుండెజల్లనఁగ నిట్లనియెన్. 5

ఉ. [1]ఎందుకుఁ బల్కవేతరుణి యేమిటి కల్గితి వేమిటారి నా
యందలి నేర మేమె చెలి యేమియెఱుంగనె కొమ్మ కొండెముల్
విందురె ముద్దుగుమ్మ వెడవింటివడీరున కొప్పకించకే
యిందుముఖీ యయోరతుల నేలఁగదే జగదేకసుందరీ. 6

సీ. తరుణినియధరామృతం బొసంగఁగఁ గాదెయవనిలో నాకుసీర్ఘాయు వొదవె
రమణి నీదుముఖాంతరమునగాదె యశేషరాజమండలము గర్వం బడంగె
లలన నీశ్రోణీఫలకజితమై గదే ధరణిచక్రంబు నామణుఁగుఁ జొచ్చె
లోలాక్షి నీదయాలోకంబునసె గాదె ప్రాపించె నాది శంబరజయంబు

తే. నిట్టి నినుఁ బాయజాల నీకేల యలుక, యనుచుఁ గైకను దశరథుఁడనునయించి
మునిసిముప్పునఁదనకేలమోహమనుచు, మరుఁడురతిచేతిలోఁ జెయిసఁజెనసఁగ.

క. జనపతి యిటువలె వేఁడుచు, వనితామణి యలుకలేల వలసినవిత్తు
న్ననుఁగోరుమనినఁ గేకయ, తనయామణి యిట్టులనియె దశరథుతోడన్. 8

ఉ. భూవర పూర్వసత్తవరము ల్దయచేయుము నేఁడునీకు నేఁ
గావలెనన్న నందొకటఁగట్టుము పట్టము మత్సుమారు నీ
తావిభు నొక్కటన్ వనపదంబున నుంచు చతుర్దశాబ్దము
ల్నావుడు మూర్ఛపోయె నరనాథుఁడు రాముఁడు వచ్చియంతటన్. 9

మ. జననీ భూపతిపల్కఁడే లని వచింపం గైక సీతాధిపా
వినుమా నేనిట నిన్నుఁగాన కనుపన్వేడన్ వరంబిచ్చినం
బనుపం బిల్వఁగబంచి సంశయపడెం బల్కంగ నేమందువో
యని సత్పుత్త్రుఁడవీవు మాటవినవే యంచుం బ్రశంసింపఁగన్. 10

క. అమ్మా యింతేగద కా, నిమ్మని యోతండ్రి యడలనేటికి నీవా
క్యమ్ముఁగయికొంటి నిదిగో వ, నమ్మున కరిగెద నటంచు నయనిధి యంతన్. 11

సీ. కైక యొసంగువల్కలములు దాఁగట్టికట్టనేరక సీత గాంచునపుడు
హారామ ననుఁబాసియడవి కేఁగెదనంచు భూపతి వెలవెల బాఱు నపుడు
పట్టి నాకడుపునఁ బుట్టియిడైతివే యని తల్లి కౌసల్య యడలునపుడు
శ్రీమించు పట్టాభిషేకసామగ్రికి వలగొని యంజలి సలుపునపుడు

1 ఎందులకల్గితే కలికి యేటికిఁ బల్కవు కుల్కలాఁడి నా.

తే. మది చులుక్కనకుండునే మహితధైర్య, శాలి గావున శ్రీరామచంద్రమూర్తి
యందుఁ గనఁబడనీయక మందహాస, కందళితమైన మోము వేడ్కలనె దెలుప.

సీ. మహితనితంబ బింబంబు జాంబూనదమయమహారథవిభ్రమంబుఁజూప
గుత్తంపువలిగబ్బిగుబ్బచన్గవ తీవి భద్రకుంభులవిజృంభణము నెఱపఁ
జిల్కతేనియలొల్కఁబల్కెడిపల్కులఁ బ్రద్యుమ్న వాహము ల్బారుదీర
జఘనభారంబున జడియునెన్నడలును రాజహంసకులీనరాజిపొదల

తే. సీత వెనుకొన రాజ్యలక్ష్మియును బోలి, తాను దమ్ముఁడు దశరథదత్తమైన
క్షమవహింపక యప్పటి క్షమసహించి, రామచంద్రుఁడు శృంగిబేరమున కరుగ.

మ. కులుకుంగుబ్బలపైఁట జాఱఁ జిగిచెక్కుల్ చెమ్మగిల్లంగ మై
పులకల్మించఁగఁ జెంచుజవ్వనులు సొంపు ల్మీఱ శ్రీరామునిన్
బెళుకుంజూపులఁజూడ సీతయటసీర్ష్యాదృష్టిచే నట్టివా
రలఁజూచుం జిఱునవ్వు మోమునఁదనుం బ్రాణేశుఁ డీక్షింపఁగన్. 14

వ. అంత. 15

తే. శబరిపతిపూజలకు మెచ్చి జడలుపూని, దశరథనృపాలుని మనోరథంబుతోడ
రథము మరలించి యానాగపదగభీర, మైన భాగీరథిఁ దరించి యవలిసరణి. 16

సీ. కమనీయపద్మరాగకిరీటతులితమై పల్లవారుణజటాభరము దనర
హరిచందనపుఁబూఁతహరువునఁగపురంబుబూది నెమ్మెయిపూఁతపొలుపునిగుడఁ
దెలిసాలెజిలుగుదువ్వలువ చెల్వంబున లలితకటీరవల్కలము లలర
మకరకుండలహార మణిముద్రికలుకోటినవరత్నమయభూషణములు గాఁగ

తే. మినుకుదంశంబుపావలు మెట్టి గట్టి, విల్లునమ్ములు చేపట్టి వెంటముద్దుఁ
గులుకునడసీత వినయంబు దెలుపఁ దమ్ముఁ, డరుగుదేరఁగ శ్రీరాముఁడరుగునపుడు.

మ. ఎలనాఁగా తలయెత్తిచూడఁగదె వీరెవ్వారు వీరేమిగా
వలెనే యంచని యమ్మలక్కలటఁద్రోవన్ వేఁడ నీపైఁడిచా
యల చేమించు నతండు నామఁడది యానంచుం తటన్ సిగ్గుచేఁ
దలవంచు న్మహికన్య వారలదె యాతం డెవ్వఁడే యంచనన్. 18

సీ. వడిగాఁగ నాలుగైదడుగులు ముందయి వెనుకఁజిక్కితివేమి యనుచుఁ బిలుచుఁ
దనుజూచుకాఁపుజవ్వనులు ముత్తైపుసొమ్ము ధరియింపరేలని ధవుని వేఁడుఁ
జెలికత్తెవలె లెస్సపలుకుచున్నది మావి నలచిల్కఁబట్టియిమ్మనుచుఁ గొసరు
మనయింట శృంగారవనిగల్గ వనవాసమున కిందు రానేల ననుచు నలయుఁ

తే. జెట్టుజెట్టు గనుంగొను జెలమచెలమఁ
జల్లనీరాను బొదపొదమొల్లవిరుల
చిదుమ రమ్మన్న నిదిగో వచ్చెనపదుండ
యనిసొలయు సీత త్రోవలోఁ జనుచునపుడు. 19

మ. అదె కన్గొంటి విచిత్రకూటము ప్రఫుల్లాంభోజపత్రాక్షిపై
కుదురయ్యె న్నెలవంక యీచెలువు నీకుంజూడ నెట్లొప్పె మా
కుఁదగం దెల్పుమటంచు సీత నగుచుం గోరంటగాఁ జంటిప
య్యెదగప్పంగ రఘూద్వహుండు చని యయ్యద్రీంద్రకూటంబునన్. 20

చ. రజనిచరాంతకుండు రఘురాముఁడు వేడుకమీఱ జానకీ
గజగమనాసమేతముగఁ గానలఁ ద్రిమ్మర నచ్చటచ్చటం
ధ్వజకలశాతపత్రసముదంచితతత్పదముద్రఁ జూచి త
ద్రజము మహామునీంద్రులు శిరంబునఁ దాల్తురు భక్తిమీఱఁగన్. 21

వ. అంతనక్కడ. 22

ఉ. శత్రుల రావణాదులను జంపు మటంచును రామచంద్రు నా
పుత్రకుఁ బంచితిం భయముఁ బొందకు మింకిట నంచుఁ బూర్వపుం
మిత్రుఁడు దేవతాపతికి మేలెఱిఁగింపఁగఁ బోయెనో యనం
ధాత్రినిఁ బాసి యద్దశరథక్షితిపాలుఁడు చేరె స్వర్గమున్. 23

ఉ. అంతవసిష్ఠుఁ డంపఁగ రయంబునఁ జారులు పోయి పిల్చినం
స్వాంతము సంచలింపఁగను సానుజుఁడై భరతుండు వచ్చి య
త్యంతసువర్ణరత్నమయమయ్యు నొకింతయు దాతగాని శ్రీ
మంతునినీడుఁ బోలెఁ గళమాసిన యట్టి యయోధ్యఁ జూచుచుం. 24

తే. నగరుసొచ్చినయంతలో నిగుడువేడ్క, నెదురుగా వచ్చి కైకేయి యిదిగో నీకుఁ
గాను బంపితి రామలక్ష్మణుల వనికి, జనపతియు నీల్గె ధరణిఁ గైకొను మటన్న.

చ. అడవులకేఁగె రాముఁడు సహానుజుఁడై యనుమాట వీనులం
బడ భరతుండు మూర్ఛిలి యమాత్యులు దెల్పఁగఁ దేరి కైక నీ
కడుపునఁ బుట్టినింకకొడిగట్టితిఁగా యని[1] బాష్పనేత్రుఁడై
యడలి పితృక్రియ ల్సలిపి యంతట రాఘవుఁ జేరె వేఁడఁగన్. 26

సీ. నినుఁ జూడకుండఁ జాలనురార నా రామచంద్ర యటంచుఁ గౌసల్య పిలువ
నేరంబు గలదు మన్నింపు మంచును గైక విడక చేతులు వట్టి వేఁడుకొనఁగ
వలవన్న యాపె పిల్వఁగను రా రాదొకో[2] పుత్ర యటంచు సుమిత్ర నుడువ
నింవలు ప్రార్థింప నిది యేటి చలము పోద మటంచు సౌమిత్రి తరువు సేయ

తే. భరతశత్రుఘ్ను లిరువురు పాదయుగముఁ
బట్టుకొని రాకవిడుమంచు నెట్టుకొనఁగ
దొరయునగవునఁ దనదు పాదుకలొసంగి
పనిచె రఘుభర్త పురికవంభరతు భరతు. 27

---

1 సాశ్రునేత్రుఁడై. 2 మేలేయటంచుసుమిత్ర.

వ. ఇవ్విధంబున. 28

ఉ. పట్టము గట్టుకొమ్మనుచుఁబల్మఱుప్రార్థనసేయ రాముఁడే
పట్టున నిచ్చలేక తనపాదుకలిచ్చినఁ దెచ్చి వానికిం
బట్టముగట్టి భూమి పరిపాలనచేసెను గ్రామవాసియై
పుట్టువెఱుంగుచుండు రఘుపుంగవు లక్ష్మణసోదరుండెంచిచూచినన్. 29

మహాస్రగ్ధర. జనియించెన్ గ్రీష్మమంత న్సమధికరవిరుగ్జాలజాజ్వల్యమానా
శ్మనితాంతోద్భూతవహ్ని జ్వలితనికటసంఛిన్న తాముగ్ని దహ్యా
త్తనువీరుద్భుగ్న శాఖాతతితతగదర్ణానోపగ్ధజీర్ణాటవీమ
ధ్యనిషంటరీణవేణాత్కరచిటచిటనిధ్వానణాభ్యర్ణస్మృగంబై. 30

తే. అట్టివేళను జిత్రకూటాద్రిడిగ్గి, జానకీలక్ష్మణులతోడ భానుకులుఁడు
శరభకేసరకరటికాసరవరాహ, చటులకాననసీమలజరుగునపుడు. 31

సీ. సురటవిధంబున సరిగపయ్యదచేల చెఱగు మోమెండకు మఱుఁగుఁజేయు
మెండయ్యె బడలిక మెల్లనె పదఁడంచు దండకుఁజేరికై దండయొసఁగుఁ
గ్రమ్మెఁజెమ్మటలంచుఁ గర్పూరకదళికాదళవీజనమున నందముగవిసరుఁ
జెల్లఁబో యంతనొచ్చెనో పాదపద్మంబు లొత్తెదనిలుఁడంచు బత్తిసేయు
తే. సీతతేపటివేళ నాప్రీతిఁజూచి, చెలువ మాకుపచారంబుఁజేసినటులు
నీవుబడలకరమ్ము పొదిద్దెక్కె నసుచు, రాఘవుఁడువల్కె నవ్వు నారాజవదన. 32

మ. కనుఁగొంటేకలకంఠకంఠి మగసింగం బట్టెపైకొంచు హా
స్తిని నుచ్చైస్స్వన కుంభము ల్నఖముఖశ్రీప్రచ్ఛిన్నం జల్లుజ
ల్లునరాలెం దెలిము త్తియమ్ములన నాలోకింతురే యిట్టికే
ళినిబ్రాణేశ యటంచు జానకి నగున్ లీలావినోదంబులన్. 33

సీ. స్తనభార మెక్కింత సరసుకవచ్చెద ననుగబ్బిచనుగుబ్బ లంటునెనరు
ఇదియింత ఘనమాటఁగద మందమయ్యెనునడయంచు శ్రోణిఁగేలిడుబెడంగు
బడలితిదప్పిపుట్టెను దీర్పవేయని కొసరుచుఁ గెమ్మోవి గ్రోలుమమత
యింతదూరమువచ్చి తెంతనొచ్చెనోయంచు వెడవెడఁవొడలఁజై వేయుదుడుకు
తే. మదిగరంగింపగమనశ్రమం బెఱుఁగక, శీవి శృంగార వనులఁగ్రీడించునటుల
విజనవనభూమి శ్రీరామ విభునిఁగూడి, జానకీకాంత విహరించె సంతసమున.34

వ. అంత. 35

సీ. మదకలప్రతిమల్ల మల్లసంగరభిల్లభిల్లసన్నఘభల్లభల్లతతము
పంకజాతవిశాలఫాలలనాజాలజాలలాలితసాల సాలకులము
ధీరయానగభీరభీరహితోదార దారకపరివార వారణంబు
జ్వలితానలపిచణ్డచణ్డచారుశిఖణ్డఖండకుండలికాండ కాండకంబు

తే. గండలసమానకుండల కంపమాన, మ స్తకాఖణ్డలముఖారిమండలాగ్ర
భండనఖరాదిమానిప్రకాండదండ, కావనంబనఁ దగు దండకావనంబు. 36

క. చొచ్చి చని విశిఖయతికిం, జెచ్చెర నటఁ బ్రథమభిక్ష చేసెక్ దివిజుల్
మెచ్చఁగ రఘుపతి క్షితిసుతఁ, గ్రచ్చఱఁగొనిపోవు పాపరాధువిరాధున్. 37

తే. అంత శరభంగమునికి బ్రహ్మపద మొసఁగి, యత్రిసుచరిత్రు సేవించి యతనిపత్ని
యైనయనసూయ యనసూయనంగరాగ, మవనిసుతకీయఁగైకొనియవలఁజనుచు.

సీ. భామినీకుచవిజృంభణము వీక్షించెనో భద్రకుంభీంద్రముల్బఱవఁదొడఁగె
లేమ నీసన్నపు లేఁగౌను గనియెనో కలగిసింగంబులు గట్టులెక్కెఁ
గలికి నీకనుదోయి బెళుకులకళికెనో పవపడిమృగములు పొదలుతూఱెఁ
గాంత నీ నూగారుఁగాంచెనో నీలాహి యిట్టట్టుబొర్గుచు గుట్టలెక్క

తే. ననుచులక్ష్మణధనుగుణధ్వనులపలనఁ, దలఁకిపరువిడువన్యస త్త్వములఁ జూచి
జనకజకు మెప్పుఘటియించు సరసపణితి, రఘువరేణ్యుఁడు దండకారణ్యమునను.

తే. జాతివైరగుణంబొక చైత్యనందె, కాని స త్త్వంబులందెందుఁగలుగనీక
రహింపహించునగస్త్యునాశ్రమముఁజొచ్చి, మౌనిచంద్రునిపాదపద్మములకెఱఁగి.

సీ. అలిగి 'సరోభవ' యనినంతనహుషభూధవుఁడు గాఁడే పెద్దత్రాఁచుపాము
నేవచ్చునందాఁకనిట్లుండు మనిపోవ వెఱచియట్లుండదె వింధ్యశిఖరి
యెక్కడ వాతాపి యింకజీర్ణింపవే యనిన జీర్ణింపఁడే యసురభర్త
యాపోశనజలంబుకాఁగాక చతురర్ణవీతోయమనఁగాదె విస్మయముగ

తే. విజయమొందుమటంచు దీవించుమాట, చాలదే మాకు శస్త్రంబులేల ననుచుఁ
గలశసంభవుఁబొగడుచు ఖడ్గతూణ, మఘవధనువులు గైకొని రఘువరుండు. 41

క. అంభోజనయనుఁ డసురా, లంభమునకుఁ బ్రతినసేసె లక్ష్మణయుతుఁడై
కుంభజవని"సిద్ధస్యా, రంభోనియమార్థ"యను సురల్వీన మఱియున్. 42

సీ. గొనబైన తట్టువుస్తునను గోడలువైచి మంచిగందంపుఁ గంబములు నిల్పి
తళుకుటేనుంగుదంతముల దూలము లెత్తి వారాహిదంష్ట్రలవాసఁబోసి
తీరుగాఁబగడంపుఁదీఁగె పెంఢె లమర్చిగట్టిగాఁగురుపేరు కట్లుగట్టి
బహుచామరంబుల పైకప్పుసవరించి కళుకుపచ్చల గృహాంగణముఁ దీర్చి

తే. పంచవటిలోన సౌమిత్రి యంచితముగఁ, జాలనేరుపుతోఁ బర్ణశాలగట్టి
వాస్తుహోమంబుగావించివాసుధేయిఁ, బ్రేమతోఁగూడియుండె శ్రీరాముఁడచట.

మ. వనరాశిక్ వటపత్రశాయి పయి ముక్ వ ర్తింతుఁ బంచుం జెవిక్
వినుటల్గాని కనంగనేరముగదా విన్నట్టులక్ దండకా
వనవాసి న్వటపత్రశాయి పగుచు న్వర్తించు నిన్గంటిమం
చును దత్పంచవటీనివాసు ఘనభాసుం గాంతురాయామునుల్. 44

సీ. అటనొకనాఁడు మోహమున శూర్పణఖ రా నిటునటుద్రిప్పి హాస్యంబు చేసి
శ్రీరఘుపతి సన్నఁ జేసినసౌమిత్రి యేమిశూర్పణఖ రావే యటన్నఁ

గటకటా యికనైనఁ గరఁగెఁగా మనసంచు మురియుచుఁ జేరరాముక్కు పట్టి
యేసీమసరసంబు లివియమ్మ నేఁ జెల్లయనిన నీ వెఱుఁగవే వనిత యింత

తే. జాణవయ్యును మాసీమసరసమనుచు, మొలకరాచూరిఁ బెదవితో ముక్కు జవిరి
చెవులుఁ గూబలతోఁ గోసి చేత నిడిన, నరిగె ముక్కిఁడి యోలక్ష్మణా యటంచు.

తే. అరిగి ఖరదూషణాదిదైత్యాధిపతుల, దర్పబలసంయుతులఁ జతుర్దశసహస్ర
రథికముఖ్యులఁ దెచ్చె సంగ్రామమునకుఁ, దద్బలంబులఁ జెండెఁ[1] గోదండధరుఁడు.

ఉ. ఆహరివంశమౌళి ప్రథమాహుతి చేసె ఖరుం బ్రభాతవే
ళాహవభూమి బాహుజమహానలకీలల దూషణున్ ద్వితీ
యాహుతి చేసె నత్త్రిశిరు నవ్వలియాహుతి చేసెఁ దోడుతో
నాహుతిసర్గదోషపరిహారముఁగా విధిచోదితక్రియన్. 47

వ. అప్పుడు. 48

సీ. అరవీడుకొప్పుతో నపరంజిచాయచెక్కులధళాలను కమ్మతళుకుతోడ
జాలుపయ్యంటతో జంటఁబికలోన గమకించుగుబ్బజక్కవలతోడ
నడలెడునీవితో జఘనస్థలిని మ్రోయు మొలనూలిచిఱుగంట మ్రోఁతతోడ
గిలుకుమెట్టియలతోఁ గలహంసములఁ గెల్వనవుజాళువాయందెరవళితోడ

తే. జిఱునగవుమోముతోడను సిగ్గుతోడ, సోలపుఁజూపులతోడ పైవలపుతోడ
సీత చనుదెంచి కౌఁగిటఁ జేర్చె రాము, ఖరముఖవిరాము వీరశృంగారధాము.

చ. ఖరకరకాండకాండ మెదగాఁడినయప్పుడు పారవశ్యముం
బొరయనిరామభూవిభుఁడు భూమిసుతాకుచఘట్టనంబునం
బరవశుఁడయ్యెఁ జన్గవనెపంబునఁ గంతుఁడు పద్మకోశపున్
శరములనేసెఁ గాదనినఁ జన్మొనలంటి యురంబునాటునే. 50

తే. శూర్పణఖ యంతఁ దననేర్పు శోభిలంగ, రామకర్పూరగంధిని బ్రణుతి సేయఁ
గపటమునఁ దెత్తునని దశకంధరుండు, పంపె మారీచు జానకి బ్రమయఁ జేయ.

మ. అలమారీచుఁడు నంతఁ గాంచనమృగంబై పర్ణశాలాగ్రత
స్థలినానావిధచేష్టలన్ మెలఁగ గోత్రాపుత్త్రికాలోచనం
బులకుం గల్గెను నుత్తమంబయిన సమ్మోదంబు చిత్రంబె యీ
యిలలో నేరిసరూపదర్శనముచే నింపొంద నీక్షింపమే. 52

శా. స్త్రీచాపల్యముచేతఁ దెమ్మనియెఁ బో సీతాలతాతన్వి తా
నేచందంబున లేడివెంబడిసి బోయెన్ రామచంద్రుం డహో
తూ చా జానకివాణి తప్పఁడుగదా దూరంబె తెంచెన్ బళీ
యాచోఁ బోవలదంచుఁ దెల్పెననుజుం డైనన్ సుధీశాలిగా. 53

1 మార్తాండకులుఁడు.

తే. అధిపుఁ డీరీతి లేడి వెన్నాడి పోయి, సీతకన్నులముందఱ చెలువుఁగులుకు
నంతమద మేమిటికి దీని కన్నభంగి, శరము వైచె మృగంబు లక్ష్యంబు సేసి. 55

సీ. శ్రీరామశరమున క్షితిఁగూలు దైత్యుండు హా సీత హా లక్ష్మణా యటంచు
వ్రాలిన యాయార్తరావంబు చెవిసోఁక క్షితిసుత బెదరి మూర్ఛిల్లి తెలిసి
యేమిసేయుదు నింక నెందుఁబోయెను నాథుఁ డట్లయ్యె నాదువాక్యంబు వినక
మొదట నేఁ దెలిపితి మునులతోడఁ బ్రతిజ్ఞ గావించునపుడె రాక్షసులతోడ

తే. పగదు వైరంబటంచు నీవలనవచ్చె, దానవిని ముక్కుగోసిన దాన నలిగి
ఖరుఁడు వచ్చినఁ ద్రుంచె రాఘవుఁడు నేఁడు, రక్కసులఁగూడి సూడుమరల్పఁబోలు.

క. ఈయెడఁ దామసమేటికి, నీయన్నను జూచిరమ్ము నీవని లోసం
గాయమ్ములఁబడినాఁడే, మో యనవుడు లక్ష్మణుండు ముగుదకు ననియెన్. 56

చ. ఎఱుఁగవె యన్యదుర్దమగిరీశశరాసనఖండఖండనం
బెఱుఁగవె రాజలోకభయహేతుభృగూద్వహమానమర్దనం
బెఱుఁగవె నిన్నుఁగాంచిన సమిద్ధఖరాదిజయంబు లెల్లనీ
వెఱిఁగియు నిట్టులెంచఁదగవా తెగవేయఁడె రాముఁ డాయరిన్. 57

చ. దనుజుఁడు నేఁడు నిన్నిట వెతం బొగిలింపఁగఁ గూసెఁగాని య
మ్మనుకులుఁ డట్లు చీరఁ డసమాన బలాఢ్యుఁడు గాఁడె యంచనన్
జనకజ యేటిమాట చిననైఁపదు రాఘవునాన మానుజ
య్యనఁ జనుమన్నఁబోవక నయక్రియఁ దెల్పినఁ గోపగించుచున్. 58

ఉ. వంచన చేసెదే తగినవాఁడని రాముఁడు నమ్మి యీడ ని
న్నుంచి చనంగఁ గాముకుని యోజన చేసెద విట్టులైన నా
సించునె యీశరీర మిఁకసీత యటంచును దాళలేక చే
లాంచలమూఁది నేత్రములఁ హా రఘువీర యటంచుఁ జింతులున్. 59

ఉ. కలఁకన్ లక్ష్మణుఁ డింతయేల జననీ కాఁగానిదోసాన నీ
పలుకుల్పల్కకు మమ్మ కంటఁ దడినింప న్నీతి గాదమ్మ నా
పలుకు ల్నమ్మఁగదమ్మ యిప్పుడిదె నీప్రాణేశుఁ డేతెంచుఁ బో
వలెనన్న న్వడిఁబోయి వచ్చెద ధృతిన్వర్తిల్లు మబ్జాననా. 60

క. అని యంపించుక చనుచుం, జనఁగాల్లాడక మహీజజాలములో ని
ల్చినవటుసుం జనిపొంచెడె, చనవా యని సీతపలుకఁ జనెనతఁ డంతన్. 61

చ. అతనుగదార్తుఁడౌట దశలారును మూఁడును జెంది యంతనే
గతిగడలేక యాతురము గైకొనురీతి యతీంద్రవేషుఁడై
గతిగలుగన్ స్మరించు గతిఁ గంజదళాక్ష హరే నృసింహ యం
చతికపటంబు మీఱఁగ దశాస్యుఁడు జానకిఁ జేరి యిట్లనున్. 62

సీ. ఘననీలవేణి నీకచపాళిమత్తాళి పక్షంబునకు నైల్యభిక్ష యొసఁగు
ముకురాస్య నీముద్దుమొగము రాకాచంద్రబింబంబునకుఁ గాంతిభిక్ష యొసఁగుఁ
గమలాక్షి నీవాలుఁగనుదోయి వలకారి బేడిసలకు లౌల్యభిక్ష యొసగుఁ
గుంభవక్షోజ నీకుచములు కనకకుంభికలకు శృంగారభిక్ష యొసఁగు
తే. రామ యటుగాన నీయధరామృతంబు, భిక్ష యొసఁగవె తృషితుండఁ బ్రేమననిన
బెదరి శ్రీరాముఁడే శరభిక్ష యొసగుఁ, దాళుమని సీత శాలికాంతరమునఁ జేరె.

ఉ. అమ్మకచెల్ల యెవ్వఁడో నిశాటుఁడు భిక్షుక వేషమూని మో
హమ్మున వచ్చెఁగాదన సమర్థులు లేరిట నేమి సేయుదం
చమ్మహికన్య చింతిల దశాననవింశతిబాహుదండఘో
రమ్మగుమూర్తిఁ జూపి యల రావణుఁ డంతట హుంకరించుచున్. 64

చ. పరవశ భూసుతన్ రథముపై నిడి లంకకుఁ బోవువేళ న
య్యరదము టెక్కెంబున రయంబున నొక్కట గ్రద్దవ్రాలి యా
సురపతిమూర్ధముం బొడుచు స్రుక్కక దానివధించెఁగాని లో
నరయఁ డొకింత దుశ్శకునమాట దశాననుఁ డెంతమూఢుఁడో. 65

క. ధరణిజను దెచ్చి లంకా, పురవనమున నిలుపఁ దనుజపుంగవసామ్రా
జ్యరమాపతి తాఁ దొలఁగెం, బరసతిఁ గోరఁగ ననూయపడియెనొ యనఁగన్. 66

తే. మరలి రాముఁడు త్రోవ లక్ష్మణునిఁ గాంచి, తమ్ముఁడా యేలవచ్చితి తప్పెఁగార్య
మనుచు వేగ నిజోటజంబునకు వచ్చి, సీతఁ గానక యలసి మూర్ఛిల్లి తెలసి. 67

శా. ఏరా తమ్ముఁడ పర్ణశాల తెరువేగీ తాళవే చూపుమా
యోరామా యిదె గాదె సీత నెలవేదో తెల్పు మీశాలమై
తేరామామణి యేది కాన మదె యెందేగెం గనంజాడు కాం
తారశ్రేణుల లేదు హా ధరణిజాతా సీత యెందేగితే. 68

మ. అవురా లక్ష్మణ యెందుఁబోయితిమి యన్నా వేటకై కాదె యే
ల విదేహాత్మజ వేఁడ నిమ్ము మృగ మేలాగిత్తు నే దేవిఁ గా
నవనిన్ హా జనకక్షమారమణకన్యం గానవే సీతఁ గా
నవె యంచు న్విలపించు రాఘవుఁడు నానాదీనవాక్యంబులన్. 69

మ. కటిభూమండలము న్విలగ్నతలనాకంబున్ లసన్నాభివి
స్ఫుటపాతాళబిలంబు జేసి జగంబుల్మూఁడు మున్నేలుచు
న్నటులందోఁచె మహేంద్రభోగముఁ దృణప్రాయంబుగా నెంచి తి
ప్పటికిందోఁచెఁ బ్రవాసదుఃఖము నినుం బాయంగ నోయంగనా. 70

సీ. వెలఁది నీకుచపాళి విహరించు నప్పుడు కృతకమహీధరక్రీడ మఱతు
పొలఁతి నీపొక్కిలి పుణికెడు వేళల కేళీసరోవరక్రీడ మఱతు

నెలఁత నీమూఁగారు నిమిరెదు వేళలఁ గేళీవనాంతరక్రీడ మఱతు
సకియ నీకెమ్మోవి చవిచూచువేళల మధురోపహారసామగ్రి మఱతు
తే. గాఁగిలింపఁగ రాజ్యభోగంబు మఱతు, మఱతు సకలంబు నినుఁ గూడి మలయు వేళ
నట్టి నిన్నును నెడఁబాపె నదయవృత్తి, దైవ మిఁక నేమి సేయుదు తరళనయన. 71

సీ. ఇది పంచవటి యంచు నిపు డెఱింగితిఁ గాని మును భూతలస్వర్గ మనుచునుంటి
నిది ఘోరవన మంచు నిపు డెఱింగితిఁ గాని మును గేళికారామ మనుచునుంటి
నిది కొండదరియంచు నిపు డెఱింగితిఁ గాని మును గేళికాసార మనుచునుంటి
నిది పర్ణశాలయం చిపు డెఱింగితిఁ గాని మును గేళికాగార మనుచునుంటి
తే. నిది వనావాస మని తోఁచె నిపుడు గాని, మును వనవిహార మనియుంటి మోదమలర
నిది తపశ్చర్యగాఁ దోఁచె నిపుడు గాని, మును కృతార్థుఁడనై యుంటి వనజనయన.

సీ. తెలినవ్వు మొగమునఁ దిలకంబు దీర్తుగా యిఁక నెందుఁ దీర్తునే యిందువదన
వలిగుబ్బచన్నుల నెలవంక లుంతుగా యిఁక నెందు నుంతునే హేమగాత్రి
పెన్నెరికొప్పునఁ గ్రొన్ననల్ సేర్తుగా యిఁక నెందుఁ జేర్తునే యేణనయన
చికిలిలేఁ జెక్కుల మకరికల్ వ్రాఁతుఁగా యిఁక నెందు వ్రాఁతు నే యిగురుఁబోఁడి
తే. జలరుహము పువ్వుగుత్తులు షట్పదాళి, లవళిదళములఁ జూపి తోయవిసహింప
కన్యవనితాంగతులితంబు కౌఁటఁ దావ, కాంగసమములు గామి నోహంసయాన.

సీ. పటుసింహగర్జల భయముఁ జెందనినన్నుఁ బికనాదములు భయపెట్టఁదొణఁగె
సుడిగాడ్పులకు మున్ను జడియకుండెడి నన్ను లేఁదెమ్మెరలు సంచలింపఁజేసె
దవవహ్నికీలలఁ దాప మొందనినన్ను మించువెన్నెల దపియింపసాగె
ఖరయుద్ధమునను భంగమ్ము గాంచనినన్ను భంగంబు నొందించె నంగజుండు
తే. అకట వీనిని సైరింప నలవిగాదఁ, గలదె నినుఁ బాసినను ద్రణాగ్రంబునైనఁ
గదలఁగావించు త్రాణ నాకలిమి బలిమి, జీవదేహంబులును నీవె గావె సీత. 74

సీ. చల్లనిదరహాసచంద్రిక లెవ్వఁ జల్లజాబిల్లి వేఁడిమిఁ జల్లఁజేసి
పలుకులఁ గపురంపుపల్కు లొల్కఁగఁ బల్కి కలకంఠకటువచఃకలన మాటి
తనుసౌరభంబున దక్షిణానిలమునఁ గలవిషస్పర్శంబు దొలఁగఁజేసి
భ్రూవిలాసంబులఁ బుష్పకోదండకోదండ దండము ఖండితంబుఁ జేసి
తే. నన్నుఁ బోషించితివి కాననంబులోన, నీవిపుడు లేమి నివి యెల్ల నిజముఁ బూనె
కాకయుండినఁ గలదె యేకంబునందు, రెండుగుణములు[1] నవపుండరీకనయన. 75

సీ. అనివిలపించుచు నందందజానకి వెదకుచు నట గృధ్రవిభునిఁ గాంచి
సంస్కారమొనరించి చనుచోఁ గబంధుని బాహులు ఖండించి ప్రకటభక్తి
శబరి యొసంగు పూజనములు గైకొని పంపాసరోవరప్రాంతములను
హనుమంతుతో మాటలాడి తన్మంత్రంబు వలన సుగ్రీవుతోఁ జెలిమిచేసి

1 సమసవేదండగమన.

తే. యడుగుబొటనవ్రేల దుందుభి యొడలు మీటి
సప్తసాలంబు లొక్క యస్త్రమునఁ గూల్చి
వాలిఁ బధ నేసి కపిరాజ్య మేలుటకును
గరుణ సుగ్రీవుఁ బట్టంబుఁ గట్టియంత. 76

సీ. రవికర్కటముఁ జేర రాజసింహము రాముఁ డట మాల్యవద్గిరి కటకమునను
మీనకేతనధనుర్జ్యానాదపరిముక్తవృషభకేతనభీమవిశిఖమేష
యానకీలలనతులాధిచే జనకకన్యాళి వేణీసమాయత్తచిత్త
వృత్తినుండంగ సుగ్రీవుండు తారారుమామత్తకరికుంభమహితకుచల
తే. మమతతోఁ గూడి మరకతమందిరములఁ, గల్పకారామతులితశృంగారవనుల
స్వర్ణసౌధంబులను కేళిసదనములను, వేడుకలు గాంచె మిథునసంక్రీడనముల.

వ. అంత. 78

తే. గ్రీష్మభీష్మశిఖండి నర్తితశిఖండి, కాననహసితాశిఖండి మేఘప్రతాన
కల్పితవితాన చిత్రశిఖండియునయి, లక్షితంబయ్యె వానకాలంబు క్షితిని. 79

సీ. నృపవరాస్థానమండపసరోవరము వాసంతికాహల్లకోజ్జ్వలితమయ్యె
మంత్రీంద్రశిబికారిమావధూటమధూర్ధ్వపరికల్పితనిచోళపటముఁ బూనెఁ
జరమానవభుజాభుజంగంబు కేతకీదళకలితాతపత్రఫణమయ్యె
విరహిణీచిత్తంబు విరహితాశ్రయకాననాశ్రితాళికి నాశ్రయత్వమొందె
తే. విపణికమలాక్షియాపణవీక్షణముల
దడికెఁ గను తెప్ప వాల్చె మోదమునఁ బొదలి
గేహమూకాస్యగోగణక్రియను గోగ
ణంబు వసియించె నాసమయంబునందు. 80

మ. గొనబుం గింటపుజంటగొంగడి ముసుంగుల్ వెట్టి సంకేతతా
వనికిం గొంచెపుఁ జిన్కులోఁ బలను బోవన్ పథిలోనం దళు
క్కున నక్కాలమునందుఁ గ్రొమ్మెఱుఁగు డాయం దన్ముఖాంభోజముల్
గనియుం గానరు జారలం దలవరుల్ గాఢాంధకారాంధులై. 81

ఉ. ఈమెయిఁ గ్రొమ్మెఱుంగులు పయింబయి మించు పయోధరంబులున్
వేమఱు గట్టి వాన కడు వేగమె వచ్చు నటంచు నెంచి తే
నీమది కింపుగా దిచట నిల్వుమటంచును బల్కెఁ బాంథుసిం
గోమలి యోర్తు తోడియళికుంతలలన్ మరుపెట్టి నేర్పునన్. 82

చ. వడిఁ గెవ వేటికే తడిసివచ్చితి వల్లభ వానలోపలం
వడిసివచుంక లేదు గృహనాయకు వంచనసేయ నింతగాఁ
వడిసితిఁ గావునన్ వడకెదన్ మఱియేగతి నీకుఁ దోఁచునో
యెడఁ దనటన్న మెచ్చుకొని యిత్వరిఁ గూడె భుజంగుఁ డత్తఱిన్. 83

సీ. అమరేంద్రముక్తమేఘములఁ దెచ్చుక్రమంబు రవణించ సంచువాయువులు విసరె
మబ్బుచేతఁ వారి మరలింప వరుణుండు ధనువుఁబూనఁగ నింద్రధనువుఁదోఁచెఁ
దనసైన్యమున దండితనుకాంతి దండింపఁ గదలెనాఁగ వలాహకములు నడచె
నానటన్నీలకంఠజటాచ్ఛటలునాఁగఁదోలుకాఱుమెఱుఁగులు తులకరించె
తే. జలదకరిశంక గర్జించుసమయసింహ, గర్జనగర్జితము లొప్పె గగనకరటి
సాంద్రమదధార లనఁగ వర్షంబుగురిసె, వనధిఁబైకొనెఁబౌరుషమునకు నదులు.

శా. తేతేలక్ష్మణ విల్లునమ్ములును దేతే తామసం బేటికిం
దై తేయుం డదె పోయెఁబోయె మనసీతం గొంచు నంచున్ని జ
భ్రాతన్ వేఁడుచుఁ దత్తఱించె రఘువీరస్వామి యుద్ధామబీ
మూతశ్రేణి తళుక్కునన్ మెఱసినం బుల్లుల్కు విభ్రాంతుఁడై. 85

మ. మనపై మూఁకలు గూడివచ్చె దితిజన్మస్తోమము ల్గంటె భ
ర్జనలుంజూప విజృంభణంబు జయనిస్సాణధ్వను ల్లక్ష్మణా
యనినన్ రాముని జూచి లక్ష్మణుఁడు గాదయ్యా విలోకింపుమా
ఘనము ల్గర్జన లింద్రచాపమును నిర్ఘాతధ్వనుల్ రాఘవా. 86

మ. అదె గర్జించుచుఁ జిత్రపర్ణసుమబాణాసంబు భాసిల్లఁగా
మదనుం డేసె శరప్రకాండములఁ దెమ్మావిల్లు వీసన్ హరిం
చెదనన్నన్ రఘురామ క్రొమ్మొగులువచ్చెం గాని మారుండుగా
డదియుంద్రాయుధ మింతె పువ్వువిలుగాదన్ లక్ష్మణుం డయ్యెడన్. 87

సీ. ఘనగర్జవిని యుల్కి నను గౌగిలించినవెఱపకుమనినచో వింతసోలపు
జడిసెనీనసఁకు వెడవెడ రాయంచ లనినచో నను మెచ్చుకొనెదుప్రేమఁ
గొప్పునమొగలిఱేకులు సెక్కి మెఱుఁగుతో మొగిలిదె యనినచో నగుబెడంగు
సెమ్మినీ నెఱివేణి నీలాహి యని గ్రసించఁగఁజేరెననినచో జళుకుఁజూపు
తే. మఱువరాదిఁక మున్నిటిమమత లివిగొ, చెల్లయిప్పటి కిటువలెఁ జేసెదైవ
మిట్టిదుర్దినముల సీతయేమియయ్యె, నోర్కొ తమ్ముఁడ యెటువలెనోర్చువాఁడ.

మ. అని చింతిల్లఁగఁ లక్ష్మణుం డనియె నన్నా కంటివే మేఘముం
వనసర్వర్ణంబుల నెల్ల ధాత్రికిడి యంతన్ వంతచే వెల్లనై
ధనదాశం జనెఁ దొల్లియల్లెడల గోత్రం దట్టమౌ కీర్తియుం
జనెఁ దాత్తాలికదాత కెయ్యెడల శశ్వత్కీర్తి సంధిల్లునే. 89

సీ. క్రశిమానరావణ రాజ్యలక్ష్మినుఁబోలె నెంతెందునిమ్నగ లింకఁబాఱ
"విజయస్వ"యనుచు దీవింపఁగా నేతెంచు కైవడిఁదోఁచె నగస్త్యమౌని
భవదీయకీర్తి సంపదఁబోలి యెల్లెడ నుల్లసిల్లెను ఱెల్లు వెల్లువెత్తిగి
తానును హంససంతతిగాన సాహాయ్య మొదరించుబలె నంచలరుగుదెంచె

తే. నాశరస్ఫూర్తి నారీతి నతిశయిల్ల, నింక నీదుశరస్ఫూర్తి నెల్లఁజేయ
కేలఁగురియించె దివ్యాస్త్రవృష్టి వైరి, బలములఁ దదీయవంశతలఁగలుగఁజేయు. 90

మ. అని సౌమిత్రి తదాజ్ఞఁ దోడుకొని రాఁ నంభోజినీబంధునం
దనుఁ డేతెంచె వలీముఖప్రముఖనానాసింహనాదార్భటీ
జనితప్రత్యురుశబ్దసూచిత భవిష్యద్దక్షిణాంభోధిబం
ధనవేళోద్ధరణక్రియాకులసమస్తక్ష్మాధరాక్రోశుఁడై. 91

క. ఏతెంచి నాల్గుదిక్కుల, సీతాసతి వెదకఁ బ్లవగసేనఁ బనుపుచో
సీతాపతి హనుమంతుని, చేతికి ముద్రిక యొసంగి శీఘ్రం బనుపన్. 92

మ. అతఁ డుప్పొంగుచు నంగదాదికపిసారంగాచ్ఛభల్లేంద్రసం
గతుఁడై దక్షిణదిక్కునం జనుచు రంగత్పక్షసంపాతసం
వృతసంపాతిఖగోక్తమార్గమున నుర్వీకన్యకాలోకనో
ద్ధతుఁడై యెక్కె మహేంద్రశైలము మరున్మార్గస్పృహాత్సాలమున్. 93

సీ. నిలిచి యంఘ్రులఁ దన్ని నిగుడుచో గిరి ఘటోద్భవపదన్యాసవింధ్యాద్రిఁబోల
గిట్టినాళపుటుంటపట్టకైవడి యురోఘట్టన తెక్కలగట్టుగుంపుల
సురసార్థకృతమహత్తంసూక్ష్మతరరూపములనుహారిత్వంబు విలసితముఁగ
నంజనాసంతతి యందు సింహికనొంచు టనినిలింపులగుంపు లభినుతింప

తే. రాముచే దైత్యుఁ డీల్గు కార్యంబు దెత్తు, విశ్వసింపుడు నామాట వేల్పులార
యనుచు బాడబలంఘనమాచరించు, పగిదినార్ణవంబు నిధిదాఁటెఁ బవనసుతుఁడు.

ఉ. ఏపున నాసువేలగిరి యెక్కి యట న్శతయోజనోన్నతం
బై పదియాఱువన్నెఁ జెలువైన త్రికూటముమీఁద సింహళ
ద్వీపమునన్ బలారిముఖదేవభయంకరశక్తి నొప్పు లం
కాపురరాజ్యలక్ష్మి తటకావడి చూచుచునున్న నత్తఱిన్. 95

మ. రవి యస్తంగతుఁడైన సూక్ష్మతనుఁడై రక్షోధిరాట్పట్టణం
బవలీలం జొరఁబాఱి పఙ్క్తిముఖ ముఖ్యానేకనాకద్విష
ద్భవనశ్రేణుల నెల్లెడన్ వెదకి సీతం గానఁగాలేక శో
కవనిం బావని గాంచెఁ బావని మహీకన్యం బ్రహృష్టాత్ముఁడై. 96

క. కనుఁగొని లెస్సగ గుఱుతులు, కనుఁగొని యటవచ్చి పఙ్క్తికంధరుఁ డనిపో
యినమాటలు విని నమ్మిన, జనకసుతం జేరి మ్రొక్కి సవినయుఁ డగుచున్. 97

తే. తల్లి జానకి నీప్రాణవల్లభుండు, శ్రీరఘూద్వహుఁ డనుజసుగ్రీవముఖ్య
యోధతతితోడ సుఖముననున్నవాఁడ, టంచు శ్రీరామునంగుళీయక మొసంగె.

క. కైకొని కన్నుల నొత్తుచు, హాకాంత రఘూద్వహా యటంచును బ్రణయ
వ్యాకులిత చిత్తయై ష్షో, ణీకన్యక యిట్టులనియె నివ్వెఱతోడన్. 99

శా. అన్నా యేగతి దాఁటివచ్చితివి నీవంభోధి సేమంబుతో
నున్నారా రఘురామలక్ష్మణులు లంకోద్యానమధ్యాసమున్
విన్నారా దశకంధరాధము రణోర్వీం గూల్చు కార్యంబు దాఁ
గన్నారా వినిపింపు నీకు శుభమౌఁ గాకంచుఁ దన్వ్యాడినన్. 100

మ. తనవృత్తంబును రామలక్ష్మణుల యంవంబు స్వీవస్వాత్కుమా
రునిసఖ్యంబును దెల్పి భీమతరమౌ రూపంబునుం జూపి సీ
తను నమ్మించి[1] శిరోమణిం బడసి యోతల్లీ ముదంబుండుమీ
యనఘున్ రాముని దెత్తునేనని తదీయాజ్ఞానుసారంబునన్. 101

తే. వెడలి యవ్వనిలోపల వృక్షవితతి, విఱిచి కుప్పలు వేసె నవ్వీరవరుఁడు
లంకభస్మంబు సేయువేళకును గాష్ఠ, జాలమును గూడవేసిన చందమొంద. 102

తే. అంత వనపాలపంచ సేనాధినాథ, సప్తమంత్రిసుతాక్షశిక్షాప్రవీణుఁ
డైన హనుమంతు నింద్రజిత్తును నెదిర్చి, బ్రహ్మశరపాశమునఁ గట్టి పట్టితెచ్చి.

తే. తండ్రిముందఱఁ బెట్టి యోదానవేంద్ర, కోఁతిఁ దెచ్చితి నన్నఁబోయి కొఱవి దెచ్చి
నాఁడనన నపుడు ముక్కులునలఁచుకొనిరి, కొలువువారెల్ల నపుడు పక్కున నగుచు.

క. కరువలిసుతుఁ డిట్లనియెం, గొఱవి నగుదు నీపలాశకులము దహింపన్
సురవైరి సత్యవాణిని, సరస్వతి యనంగ వినమె సత్యంబనుచున్. 105

ఉ. శ్రీరఘువీరచంద్రునకు సీత నొసంగి యభంగవైభవో
దారుఁడవై చెలంగుము దశానన యంచును బుద్ధిచెప్పినన్
మారుతితోఁకచూఁడుమనె మండుచు రావణుఁ డౌర సమ్మతిం
జేరి మదాంధచిత్తునకుఁ జెప్పఁగఁ బోయిన హానివచ్చుఁగా. 106

ఉ. శ్రీజనకేంద్రనందనకుఁ జిత్తము రంజిలఁ గుంజరాగవి
భ్రాజితకీలకాభినవపంకజపూజ లొనర్చి కేళికా
రాజితవాలకీలి నలరావణు లంకఁ దగుల్పఁజేసె నీ
రాజనమెంత భక్తుఁడవురా హనుమంతుఁడు క్షోణిపుత్రికిన్. 107

మ. దనుజాధీశపురంబుఁ గాల్చి మహిజాతం గాంచి వాలాగ్నివా
ర్ధినిజల్లార్చి కపీంద్రులం గలసి యంతే వేగ నేతెంచి నేఁ
గనుఁగొంటిన్ రఘువీర జానకిని లంకాపట్టణాభ్యంతరం
బున నంచున్ హనుమంతుఁ డిచ్చె ధరణీపుత్రీశిరోరత్నమున్. 108

క. ఇచ్చినఁ గైకొని మారుతి, మెచ్చినఁ గౌఁగిటను గ్రుచ్చి మిహిరకులీనుం
డచ్చెరువగు బలములతో, వచ్చెన్వారాశితీరవనిఁ జేరంగన్. 109

క. శరణాగతు దశకంధర, శరణాగతుఁ డనక యనఘుసద్గుణమణిసం
భరణు విభీషణుఁ గరుణా, భరణుం జేపట్టె రామభద్రుఁడు ప్రేమన్. 110

---

1 శిరోమణిం గొని ప్రమోదం బందుమీతల్లియ త్వనఘున్.

ఉ. కట్టఁడు వారివాశి లయకాలధురంధరుఁ బక్షికంధరుం
గొట్టఁడ దెంతసమ్మెనో యకుంఠితనైజభుజాబలంబు చే
పట్టుగ నవ్విభీషణు నపారకృపారస మూర లంకకుం
బట్టముఁగట్టె రామజనపాలశిఖామణి రాజమాత్రుఁడే. 111

ఉ. అంత విభీషణోక్తగతి నంబుధిచెంత దినత్రయంబు తా
నెంతయు భక్తి దర్భశలయించి నిరాహృతియై ధరాసుతా
కాంతుఁడు త్రోవ యిమ్మని యకంపితచిత్తముతోడ వేఁడ నం
తంతకు నుబ్బువార్ధిఁ గని యారఘువీరుఁ డుదగ్రకోపుఁడై. 112

సీ. కుంభకర్ణస్ఫూర్తి కొమరొంప నంపంద జలకుంభడింభము ల్పందడింప
మేఘనాదనిరూఢి మీఱుచు నుల్లోలకల్లోలజాలము ల్గడలుకొనఁగ
నతికాయవిభ్రమం బతిశయిల్లఁగఁదిమింగిలగిలాదివిసారకులము పొదలఁ
బటుమహోదరమహాపార్శ్వవైఖరి వారిచరజంతుసంతతు ల్చాకళింపఁ
తే. బ్రతిఘటించిన రాక్షసబలముఁబోలి, యెదుటఁగనుపట్టెఁగంటివె యీపయోధిఁ
దెమ్ము లక్ష్మణ చాపంబుఁ దీవ్రవేగ, రూపఱోషంబులను వార్ధి రూపఱంతు. 113

వ. అని హంసడోలికాయమానకల్లోలపాలికాశాలిశాలికావాలరింభోళికా సము
త్పతజ్జలకణమాలికాకల్పిత గగనకేళికాలోల మరుద్బాలికాచూలికాపాలికా
నవమాలికాజాలక దుర్నివారం బగుపారావారంబు నిరీక్షించి పునఃపునః
ప్రవర్ధమానరోషంబున జటాపటలి కన్నముందుగ ముడిగొను కుటిలభ్రూకుటి
యును దూణీరాంబకంబులకన్న ముందుగ గొప్పలగు నిప్పులకుప్పల వెదచల్లు
విశాలాంబకంబులును దటినీవిటహృత్పుటంబుకన్న ముందుగఁ గటతటనదరు
కటతటంబులును దుర్వారమౌర్వీనినాదంబుకన్న ముందుగఁ బర్వురథసంఘర్షక
టుతరకిటకిటధ్వనులు వెలయ నిజసహోదరకరోదరకలిత కాకోదరతులితశరశ
రాసనంబు సెలసి పుచ్చుకొని భవిష్యజ్జలధిశిరోనమనసూచకంబుగాఁగార్ముకం
బువంచి యప్పు మరలించు మరలించుమని పొగడదండ వేయుక్రమంబునఁ
గోదండంబున నారిసారించి లంకాంతరీపదనుజగార్భిణ్యగర్భనివారణావారణ
మన్త్రాయమానంబుగ గుణధ్వానంబు చేసి యిటువలె శరధిశరంబులు రిత్తసే
యుదు ననువలెఁ జటులతరమాంసలాంసరుచిరశరధిశరంబు లొక్కపరి తివిచి
వైచిన నంతకంతకు నుప్పొంగుశరధిశరంబులంబోలి నిజశరధిశరంబు లక్షయం
బుగాఁ దొడిగి యేయుచుండ నప్పుడు ధారాశుద్ధి వేయ వారాశినీరంబునకు
లంఘించు కాండప్రకాండంబులును జలధిరాజన్యుండు వదాన్యుండని జలకరి
కరభంబుల వేఁడుకొన నిగుడు మార్గణగణంబులును జలకన్యకాముఖాంభోజం
బులవ్రాలు శిలీముఖంబులును మకరప్రాణసమీరణపారణంబు సేయుమహాజిహ్మ
గంబులును వనాంతరంబుల నెల్లెడం జొచ్చి వర్తించు పృషత్కంబులును పొదఁ

జొరవం జొచ్చి చనువిశిఖంబులును జలపాయితోదయంబుల వారించునాళు
గంబులను మణిమాంసాపేక్ష ఫణిఫణంబులందును ముకంఠపత్త్రసముదాయం
బునుం గలిగి ప్రళయావసరప్రకటీభవదేకభావసకలాకూపారవారిశోషణప్రణవ
ద్వాదశద్వాదశాత్మాదారుణకిరణ శ్రేణికాధురీణంబులై రామబాణంబులు దీర్ఘ
నిర్ఘాతసదృశలింగంబులగు విస్ఫులింగంబులు చెదర వారాశిం జొరఁబాఱిన
రఘువీరశరఘాతఘాతసంభోళిపాతభీతపలాయమానంబు లగుచు శతశఃకణశః
ఛిన్నభిన్నంబులగు నంగంబులును రఘునాయకుసాయకంబు లేచాయనిగుడునో
యని నిర్నిమేషంబున గనుంగొనుచుండియు ఖండఖండంబులగు సగండకసముద్దండ
పాఠీనమండలంబులును దలలు దాఁచుకొనియుఁ దప్పలేక తెప్పలుగాఁ గూలు
కమఠకర్కటంబులును ముడిగొనునడుగులనడనెడం బడబడుచుఁ జొట్టలు చుట్టు
కొని బిట్టొరలు భుజంగంబులును నారాచంబులు నాసారంధ్రంబులం దూఱి
శిరంబుల కెక్కినం గ్రక్కతిలి తుండంబులు ద్రిప్పుచు ఘీంకృతులు గుప్పుచుఁ గు
ప్పదెప్పలం గూలు జలకరిసంఘంబులునుం గలిగి రత్నాకరంబు హల్లకల్లోలమైయుండె
మఱియును. 114

సీ. జలనీలికాశిరోజశ్రేణి బెదరించి చంకనత్పంకజాస్యంబు దూఱి
కలితముక్తారదావళినుగ్గు గావించి ప్రకటప్రవాళాధరంబు చించి
శంఖకంధరనాటి శైలశృంగాంసములగలించి భుజగబాహాలు దళించి
కమఠవక్షఃస్థలిగాఁడి భ్రమిూనాభి యవియించి కరికరోరువులు చీల్చి

తే. మనుకులశరంబు లాపాదమస్తకంబు, ముంచి భువనైకమోహనమూర్తిఁ గలఁప
హాతమహాసత్త్వమయ్యు నుబ్బడగదయ్యె, నమృతనిధిగానఁ బ్రాణభయంబులేదొ.

ఉ. ఇటు లుప్పొంగ నభంగభంగజలధిక్ష్ పీడించి రూక్షేక్షణా
స్ఫుటదంభోజభవాండుఁడౌచు ఖరరక్షోహర్త బ్రహ్మాస్త్రముక్
ఘటియించెం దనవింట వింటఁగలమూఁ కల్వేఁగెనూఁగెక్షసము
త్కటశైలంబులు వేఁగె మూఁడుజగముల్గ్రాఁగె నిర్వధిస్వాంతమున్. 116

తే. చకితుఁడై యంత గంగాదిసతులతోడ, నబ్ధి యేతెంచి రత్నోపహార మొసఁగి
జానకీజానిపాదాంబుజాతయుగళి, కవని సాష్టాంగ మెఱఁగి యుట్లని నుతించె. 117

సీ. శ్రీజానకీమనోరాజీవసారంగ రంగదభంగశౌర్యప్రచండ
చండకరాన్వయజలధిపూర్ణశశాంక శంకరధనురహీశ్వరసుపర్ణ
పర్ణమూలాశితాపసమానసవిహార హారాదిభూషణోదారవత్స
వత్సలతాగుప్తపవనజాప్తతనుజాతజాతరూపాంబరద్యోతమాన

తే. మానవాశనగర్వశిక్షాసిదాన, దానజలవాహినీపూర్ణతామనదీన
దీనజనవాంఛితార్థప్రదానదక్ష, దక్షజానుతనామ కోదండరామ. 118

సీ. తనసహోదరు నకీర్తనె నెద్దిగతియంచుఁ దల్లడించుచు గౌరి ధవుని వేఁడెఁ
[1]గద్రువపుత్రశోకంబు నేగతిమాన్ప నగునంచుఁ గశ్యపుఁ డడిగె నజునిఁ
దనపౌత్రుఁ డేమియయ్యెనో బలీంద్రుఁ డటంచుఁ బ్రహ్లాదుఁ డెంతయుఁ బలవరించె
గిరికొనుచింతచేఁ గిటికూర్మరూపము ల్సంహరింపఁదొణంగెఁ జక్రపాణి
తే. నీశరాగ్నులు నానీరు నీఱుఁ జేసి, మీఁటి పాతాళలోకము ల్దూఱునపుడు
లోకసంగతు లైకలోలుండ వయ్యుఁ, దగునె నీవింత సేయ సీతాసహాయ. 119

తే. అని నుతులు చేసి మరుభూమి నజునియాశు
గంబుఁ బఱపించి సేతుబంధంబునకును
నలుని నియమించి చనియె నజ్జలధి నలుఁడుఁ
గపులు దెచ్చిన గిరులచేఁ గట్టునపుడు. 120

మ. ఒకచేఁ బట్టెడు నెంతగట్టు నితఁడం చుగ్రాత్ముఁడై గంధవా
హకుమారుం డటనుత్తరంబుగన దేవాహార్య మేలంచు భూ
మికుమారీవరుఁ డన్న వద్దనఁగ నేమీ తెచ్చుఁగాకంచును
త్సుకుఁడై కట్టె నలుండు వారధి సురస్తోత్రైకపాత్రంబుగన్. 121

మ. మును సుగ్రీవునకు న్విభీషణునకు న్మోదంబుతోఁ బట్టముం
దనుఁ జేరంగని కట్టెనందును సముద్రంబుం దనుం జేర శో
భనలీల న్భువనాధిపత్యమునకుం బట్టంబుఁ దాఁ గట్టెనో
జననాథాగ్రణి నాఁగ సేతు వమరె న్సాముద్రగోధిస్థలిన్. 122

మ. హరిసంఘంబులు గొల్చిరా సరసవాతాపత్యసంరూఢుఁడై
ఖరశత్రుం డసమాస్త్రరీతి వెలయం గామాతురుం బజ్జ్యాకం
ధరు నంత్యోగ్రదశార్తుఁ జేయుటకు దోర్దర్పంబున న్దైత్యరా
ట్పురముం జేరెను హంససంతతి నుతు శ్వాంగార శృంగారియై. 123

వ. ఇవ్విధంబున రఘునాథుండు పాథోనిధానంబుం దాఁటి యనేకబలజాలంబులతో సువేలనగరంబునఁ బాళెంబు డిగిన శుకసారణులు వచ్చి చూచి చని రామలక్ష్మణసుగ్రీవమహాబలనందనాదిబలంబుల వేఱువేఱ విన్నవించిన విని నిశితక్రూరకటాక్షంబుల నాక్షేపించుచు జిహ్వాగమనద్విజిహ్వుని విద్యుజ్జిహ్వునిం బిలిచి మాయసేయ నియోగించి యద్దురాత్ముండు సద్ధురా రావణా యనక కుహనారఘూద్వహుని శిరంబును సశరాసనశరంబునుం గాఁ దెచ్చి సీతముందఱం బడవైచినం జూచి యుల్లంబునఁ దల్లడిల్లి పెల్లడలు పుడమిపట్టికి నవి కల్లలని తెల్పు సరమవాక్యంబుల సముల్లాసరమం గాంచి యుండెనంత. 124

చ. ఇనకులుఁ డాసువేలగిరి నెక్కి కనుంగొనెఁ బైఁడిమేడపైఁ
బనివడి కుంచెగిండి యడపంబును బాఁదలుఁ బూని వేల్పుజ

---

1 గద్రువపుత్రశోకము మాన్ప నను వెయ్య దనుచుఁ గశ్యపుఁ డజు నడుగఁ జనియె,

వ్వాను శిరుగ్రీవలం గొలువ వన్నెయుఁగాఁ గొలువున్న రావణుం
గని పడఁదన్ని వచ్చె భుజగర్వమునన్ రవిపుత్త్రుఁ డత్తఱిన్. 125

క. పడమట ననిలజుఁ దూరుపు, కడ నీలుని దక్షిణమునఁ గపిరాజసుతున్
విడియించి యుత్తరంబున, విడిసి రఘూద్వహుఁడు సామవిధితత్పరుఁ డై. 126

ఉ. అంగదుఁ బంప నాతఁడు రయంబున లంకకుఁబోయి పఙ్క్తికం
ఠుంగని దుర్మతీ మహీతనూజను రామున కొప్పగించి నీ
యంగము నిల్పుకొమ్ము వల దావల దానవవైరి వీడుఁగాం
చంగలవంచు నక్కొలువు సౌధము గూలఁగఁ దన్ని వచ్చినన్. 127

లయగ్రాహి. సంగరము గల్గెనని యంగములు మిక్కిలియుఁ
బొంగఁగ రయంబునను జంగలిడుచున్ వే
బంగరపుకోటలతుదంగలుగు మానికపు
శృంగముల కెక్కుచు నలంగములపైకిం
జంగునను దాఁటుచుఁగురంగముల రీతియుఁ
దురంగములభాతియుఁజలంగఁగనభంగో
త్తుంగభుజసత్త్వము వొసంగఁగఁబ్లవంగ
కులపుంగవులు శూరత మెలంగిరట వేడ్కన్. 128

వ. అంత. 129

సీ. స్మరహరాదికసురాసురదురాసదధరాధరవరాతిగరథోత్కరముతోడ
మదవదాయతపదాస్పదపదావదఘనాంగదమదావళరాజఘటలతోడ
మృగహయాధికరయాహృతిజయాహతభయావహహయాత్యుత్తమావళులతోడ
నలికులానలవలాహకబలాహితబలార్ణవకులాచలబలప్రతతితోడ

తే. ననుచనాయకు లెదిరి శస్త్రాస్త్రవృష్టి, గురియ నగధారులై యెదుర్కొసిరికపులు
ద్వంద్వసంగ్రామ మయ్యె నత్తఱిని మేఘ, నాదుఁ డంగదుఁ గికురించి నభముఁ జేరె.

క. భవపాశమోచనులరా, ఘవులన్ దశకంఠసుతుఁడు గట్టెం గద్రూ
భవపాశంబుల గరుడుం, డవియుడిపెన్దమము మాన్చు రవియుం బోలెన్. 131

తే. అంత హనుమంతుచేత ధూమ్రాక్షుఁ డీల్గె, ననిన కంపనుఁ డతనిచేతనె యడంగె
వాలినందనుచేఁ గూలె వజ్రదంష్ట్రుఁ, డనిలపుత్త్రునిచేతఁ బ్రహస్తుఁ డీల్గె. 132

వ. అప్పుడు. 133

మ. రణనిస్సాణధణంధణధ్వనులచే బ్రహ్మాండము ల్వ్రీలరా
వణుఁ డేతెంచి శితాస్త్రపఙ్క్తి రవిజున్ వారించి యయ్యక్షశి
క్షణు నొప్పించుచు నీలునింగదిసి దోశ్శౌర్యంబు వాటించి ల
క్ష్మణు శక్తిం బడవైచి రామవిభుపై శస్త్రాళి వర్షింపఁగన్. 134

మ. అలుకన్ రామనృపాలశేఖరుఁ డధిజ్యంబైన వింటన్ శరం
బులు సంధించి ధ్వజాశ్వసారథిరథంబు ల్గూల్చి మాణిక్యమా
ళులు నేలంబడ నేసి యేటికిఁ గాలున్ వీఁకిం బొమ్మనం
దలవీడం బరువెత్తె రావణుఁడు సేన ల్కేకిసల్గొట్టఁగన్. 135

చ. ఇటువలె లంకఁ జేరి దనుజేశ్వరుఁ డంతటఁ గుంభకర్ణుఁ బం
పుటయును వాఁడు నాకసము భూమియు నిండినకొండ మెండునం
బటపట నార్చుచుం గపులఁ బట్టుక మ్రింగుచు వచ్చి భానుజ
త్రుటితసనాసకర్ణుఁడయి త్రుంగెఁ దుదన్ రఘువీరు తూపులన్. 136

తే. నెనరు గల్గిన యన్నయ నిదుర లేపి, పనుప వచ్చిన కుంభకర్ణునకు దీర్ఘ
నిద్ర యొసఁగె రఘూత్తమనిశితమార్గ, ణంబు లవిపక్షపాతు లనంగ రాదె. 137

తే. అంత దేవాంతకుండు నరాంతకుండు
త్రిశిరుఁ డతికాయుఁడును వింశతిభుజసుతులు
దగ మహాపార్శ్వుఁడును మహోదరుఁ డనంగ
వెలయు పినతండ్రులను గూడి వెడలి రపుడు. 138

సీ. రంగదభంగశౌర్యమున నంగదుఁ డప్పు డంగదుం డయ్యె నరాంతకునకు
దేవాంతకుండును త్రిశిరుఁ డంగదవైరి హనుమంతు చేతి మహాద్రులకును
భుజమహోదరవహ్ని పుత్త్రుచే భిన్నమహోదరుండయ్యె మహోదరుండు
వృషభునివలన నివేశితయను మహాపార్శ్వుఁడయ్యెను మహాపార్శ్వుఁ డొకట

తే. సంగరము చేసి యతిఘోరసంగరమున, గపులఁ బెక్కండ్రఁ జంపినాకపులువొగడ
నంత నతికాయుఁ డతికాయుఁ డయ్యె లక్ష్మ, ణప్రయుక్తవిరించిబాణప్రహతిని.

ఉ. అంతట నింద్రజిత్తు సమరాంగణహోమము చేసి నీతిహో
త్రాంతరసీమ వెల్వడు మహారథ మెక్కి పయోధరాధ్వసం
క్రాంతి చెలంగ వైధసశరంబున షష్టిసహస్రకోటివి
క్రాంతకపీంద్రలక్ష్మణుల రాఘవు మూర్ఛిల నేసి నవ్వుచున్. 140

చ. గెలిచితి రామలక్ష్మణులఁ గీశులనంచు మహాట్టహాసము
ల్సలుపుచు నింద్రజిత్తు చనఁ జయ్యన బ్రహ్మసుతోపదిష్టుఁడై
మలయక వేగ నేగి హనుమంతుఁడు మందులగట్టుఁ దెచ్చి వా
రలరుజ లెల్ల మాన్పె రఘురాముఁడు మెచ్చుచుఁ గౌఁగిలింపఁగన్. 141

వ. అంత. 142

మ. ఖలుఁ డారావణుఁ జేరియుండెనని యింకం దీనిఁ గైకోఁడు ని
ష్కలుషుండైన విభీషణుం డనుచు లంకన్ శుద్ధిగావింప ను
జ్జ్వలకీలానలముం దగిల్చెఁ గపిరాట్సైన్యంబు హాహారవా
కులలై త్ర్యాళి తదంతరాఘము వలెన్ క్షోభించె నత్యుద్ధతిన్. 143

క. కుంభుఁడు సంస్ఫాలితభుజ, కుంభుఁడు పురివెడలె మఱి నికుంభునితోఁ ద
త్కుంభచ్ఛదకు దివాకర, సంభవదోర్దండ మపుడు చండంబయ్యెన్. 144

తే. తోడఁబుట్టిన కుంభునిఁ జూడ నేఁగె, నలనికుంభుండు నంతట ననిలసుతుని
చేత నంపించుకొని మైందుచేత శోణి, తాక్షుఁడు ద్వివిదుచేతయూపాక్షుఁడరిగె.

క. మకరాలయబంధనరా, మకరాళశరాస్త్రశస్త్రమహిమరుషోద్ధా
మకరాక్షుఁడగుచుఁ గూలెన్, మకరాక్షుఁడు దనుజసేన మల్లడిగొనఁగన్. 146

వ. అంత. 147

ఉ. జంభవిదారి వైరికృతసంగరుఁడై రఘువీరరోషసం
రంభముఁజూచి నిల్వక పరాజితుఁడై కుహనామహీసుతా
లంభమున న్మరుత్సుతుఁదొలంగఁగఁజేసి యఁట న్నికుంభిలా
కుంభిని దీక్షఁగైకొనుచు గొబ్బున హోమము సేయుచున్నెడన్. 148

మ. హనుమంతుం డటపోయి యస్రువులతో హా రామ హా రామ యం
చును శోకింపఁగ సీతఁజంపెనె నచ్చో నింద్రజిత్తుండటం
చును దెల్పెన్ విని హా విదేహసుత యంచున్ మూర్ఛిలెన్ రాఘవుం
డు నివారించెఁ దదీయమూర్ఛ ననుజుండున్ యత్నపూర్వంబుగన్. 149

ఉ. అక్కట నేఁడు నీదగుననర్థము దెల్పెను నిట్టులైన నే
నెక్కడఁజొచ్చు వాఁడ నిఁక నెవ్వరిఁజంపిన నేమియంచుఁ దా
వెక్కుచు లక్ష్మణుండు పలవింపఁగ రాముఁడు చేరియాగతిం
జొక్కిపడన్ విభీషణుఁడు భూసుతమేలు వచించి యిట్లనున్. 150

చ. ఇనకుల యాంజనేయు భ్రమయించి నికుంభిలహోమదీక్షఁగై
కొనఁజనె నింద్రజిత్తటకు గొబ్బునలక్ష్మణుఁబంపుమన్న న
జ్జనపతి విస్మయంబున ససైన్యముగాఁ బనుప న్నికుంభిలా
వనికరుదేర లక్ష్మణుఁడు వాసవవైరియు ముక్తహోముఁడై. 151

మ. కనకస్యందనమెక్కి బిట్టెగయ నుగ్రంపశ్యనేత్రాబ్జుఁడై
హనుమద్వాహనమెక్కి లక్ష్మణుఁడు దివ్యాస్త్రాళిచే వానిమా
య నివారించి శిరోధరంబుఁ దెగవ్రేయం గల్పకశ్రేణికా
రుపవర్షించెఁ బ్రసూనవర్షములు మెండయ్యెన్ సురస్తోత్రముల్. 152

వ. అంత. 153

శా. సౌమిత్రేయుఁడు శక్రజిజ్జయరమాచంచన్నఖశ్రేణికా
సామగ్రిం బిశునాశుగవ్రణితనూసౌందర్యుఁడై మ్రొక్కినన్
వైమాత్రేయునిఁ గౌఁగిలించుకొని ముద్వారాశిఁదేలాడె శ్రీ
రామక్షోణివిభుండు రావణు గతప్రాణుండుగా నెంచుచున్. 154

మ. హతశేషత్రిదశాహితుల్ బలవిపక్షారాతియాయోధన
క్షితిలోఁ గూలుటఁ దెల్పు మూర్ఛిలి దశగ్రీవుండు హాపుత్త్రదై
వతలోకేంద్రుఁడు తన్నుఁ బట్టుకొని పోవన్ వాని వారించి తె
చ్చితి నేఁ డేటికి నొప్పగించి చనితీ శ్రీరాము బాణాగ్నికిన్. 155

మ. అని శోకించి సరోషుఁడై జనకకన్యం జంపఁగాఁ బోయి మం
త్రినిరుద్ధుండయి పంపి మూలబలముం దెల్లన్ రఘూత్తంసు చే
తను దా వచ్చి యనేకకీశభటులం దండించి యత్యుగ్రశ
క్తిని సౌమిత్త్రిని నేయ నాతఁడు ధరిత్రిన్ వ్రాలె నిశ్చేష్టుఁడై. 156

చ. అనుజునిఁ జూడ శోకము దశాననుఁ జూడఁగ వచ్చు రోషముం
బెనఁగొన రామభూవిభుఁడు పేర్చి జ్వలద్విశిఖార్చి నేర్చుగా
దనుజవిభుం డెదుర్చుటకుఁ దాళక యోడనిఁ బాఱె ఖిన్నుఁడై
వనచరులో దశాస్య యలవాటుగదా యిది నీకు నంచనన్. 157

సీ. అంతట హనుమంతుఁ డౌషధుల్గొని తేరఁ గదలుచు మునివేషుఁ గాలనేమిఁ
గని మున్ను గాన మిమ్ముని నంచడిగి వాని జలము వేఁడిన వాఁడు గొలను జూపఁ
జని యచ్చటను మానిశాపంబు దీర్చి పొమ్మని పదంబులువట్టు కొనినమకరి
మర్దింప నది ధాన్యమాలినియై కాలనేమిఁ దెల్పిన నైననేమి యనుచు
తే. వానిఁ బరిమార్చి ద్రోణపర్వతముఁ జేరి, యచట కాపున్న గంధర్వనిచయములను
గెలిచి తరిగట్టుఁ గొని తెచ్చుపులుఁగు తేసి, సరణిమందుఁ గొంచు యంసమునఁ జేర్చి.

క. తెచ్చిన యంతన ప్రాణము, వచ్చె న్సౌమిత్త్రి కఖిలవానరబలము
న్మెచ్చెన్ రఘుపు శోకము, విచ్చెన్ రావణమనోరథపంచము నొచ్చెన్. 159

సీ. అసురేంద్రుఁ డంత శుక్రాదిష్టమగు నియమమునఁ బాతాళహోమంబు సేయ
ననలుఁడు చెప్పి పంపెనో నాఁగ ధూమంబు క్రమమై వెడల విభీషణుండు
దెలిసి రాఘవులకుఁ దెలిప తద్విఘ్నంబు గావింప సబలు నంగదునిఁ బంప
నతఁడు మందోదరీహారిణాక్షి వేణిఁ బట్టీడ్చి తెచ్చె దైత్యేంద్రు చెంత
తే. నిలుప నాకంజవదన కన్నీరు దొరుగ, నాయకునిఁ జూచి వెసరోయఁ బోయె వాఁడ
సృక్స్రవంబులు పడవైచి సురియఁ బూని, యంగదాదులఁ దఱిమి మహారయమున.

సీ. దశమస్తకాధగద్ధగితరత్నకిరీటకాంతిభాస్కరుఁ గ చాకచికిఁ గవయ
భుజచతుఃపంచకాద్భుతసాధనశ్రేణి భుజగజవప్రభుజాభుజకి మొనయ
జాజ్వల్యమానవింశతిసంఖ్యనేత్రోగ్రహార్యక్ష సంస్ఫారిరదారదికిన్ దుర
దీప్తరోషజ్వలద్దశకలోకముఖీశిఖావళిముఖాముఖికిఁ డాయ
తే. వెడలె సంగ్రామమునకుఁ బృథ్వీధరేంద్ర, సహజగౌరవవైభవ వాసహాశతాంగ
పటపటాత్కారపటలలంపటపటాగ్ర, గళితదశకంధరుఁడు దశకంధరుండు. 161

చ. మనుకులచంద్రుఁ డట్టియెడ మాతలిదెచ్చిన వాసవీయకాం
చనరథ మెక్కి యెక్కిడిన చాపముతోఁ బ్రతిఘాజ్వలద్విలో
చనములతో యుగాంతయమశాసనునైవడి మించువేల్పులం
గనుఁగొనగొంకిరంతదశకంఠు నెదుర్పడి పోరు నయ్యెడన్. 162

సీ. పల్లవారుణజటాపటలంబు ముడిగొన ముడిగొనుబొమల నెమ్మొగము వెలుఁగ
వెలుఁగుతోఁజనుచూపువిలయాగ్ని వెదచల్లఁజల్లగానిమహోచ్ఛ్వాసనముదనరఁ
దనరఁబై బైఁగటితటియుఁగ మదరంగఁ దరగలైరథపటు ధ్వానమాన
మానని ఫాలఘర్మమునఁజెక్కులునాన నానతంబగుచు బాణాసమలర

తే. మలరహింసిబోల్చు రావణు మర్మమంట, మంటలన్నియుఁదనకదంబములమూటి
మూటికేయంచు నంధకమథనభీమ, భీమమగురోషమున వీరరాముఁ డెదిరె.

మ. పరుషానోన్యవికర్షణంబు విహితప్రత్యస్త్రశశ్వన్మిథ
శ్శరజాతం బితరేతరత్వరితమూర్చ్ఛామగ్నసారథ్యభం
గురరథ్యంబుఁబరస్పరాహతదశతోఁ గ్దండదండంబునై
కరమొప్పెన్ రఘురామరావణుల సంగ్రామంబు భీమంబుగన్. 164

మ. గుణజాతంబులొ యంగుళీభవములో కోదండకక్షస్తంబులో
గణుతింపం బసకాదు కాదన నిషంగంబంటిచేసాచిమా
ర్గణముల్ దీసినయప్డు కుండలితమై కన్పట్టునే భానుదా
రుణమౌ విల్లనిమెచ్చి రందురఘువీరుల్ దేవతాబృందముల్. 165

మ. శరవేగప్లవమానగండక సమంచద్భంగలీలాప్తిసా
గరముల్ రాహుతులాధికాయతధనుఃకంఠీరవప్రాప్తి నం
బరముం బోలుచు రామరావణుల సామ్యంబైన యుద్ధంబుఁజే
సిరిన క్తందివమేఘునాళ్లు దివిజశ్రేణు ల్విలక్షింపఁగన్. 166

వ. అంత. 167

ఉ. రామవిభుండు నిస్తులశరంబుల రావణుహస్తమస్తక
స్తోమముఁద్రుంచినన్ మొలచుఁదోడనెతోడనె త్రుంచురాముఁడున్
వేమఱునట్లు ద్రుంచి యటువెన్కవిభీషణుఁడెచ్చరింప గ
ర్భామృతమున్ హరించె ననలాస్త్రమున న్నిర మొండు చిక్కఁగన్. 168

శా. బ్రహ్మణ్యంబయి మించురాఘవపరబ్రహ్మంబు ధన్వంబునన్
బ్రహ్మాస్త్రంబరివోసి యేసినఁగృతాబ్రహ్మణ్యవిప్రావహున్
బ్రహ్మాండోజ్జ్వలతేజు రావణు జగద్బాధాచణుం ద్రుంచివే
బ్రహ్మాదు ల్నుతియింప రామశరధిం బ్రాపించె నత్యుద్ధతిన్. 169

తే. విజయకమలాభిరాముఁడై వీరరాముఁ, డనుజకరమున కొసఁగి బాణాసనంబు
రథముడిగ్గి మనోల్లాసరమనుభాను, సుతునిసైదండగొని యనిఁజూచుచున్న.

మ. పరితఃకీర్ణకచావృతాంసము గళద్బాష్పంబు సిక్తస్తనాం
తరచేలంబుఁబతద్విభూషణము హానాథేతివాగాన్య ము
త్యురునిశ్వాసవిశోషితాధరము శోకద్విగ్నచిత్తంబు నై
యరుదెంచెన్ రణభూమిఁజేరదశకంఠాంతఃపురంబయ్యెడన్. 171

క. అరుదెంచి వరునిపైఁ బడి, పొరల విభీషణుఁడువారి బోధించి ధరా
వరునాజ్ఞఁబంక్తిముఖునకుఁ, బరలోకక్రియలు దీర్చి పావనుఁడైనన్. 172

శా. యావత్కాలము భూమిరామకథ సూర్యాచంద్రముల్ వారిధుల్
తావత్కాలము లంకనేలు మని తాత్పర్యంబుతో రామసం
సేవాలోలు విభీషణున్ సుగుణరాశిన్ నిల్పె సౌమిత్రి సీ
తారామాహృదయేశజంగమజయస్తంభంబునా నంతటన్. 173

మ. తళుకున్నిద్దపుఁబైఁడిబొమ్మవలె సీతాకాంత పెంజిచ్చుని
ల్చలపుంగాఁ కలవన్నెవాసిగని మించంగాంచి హర్షించుచుం
గులకాంతామణి చెంతనుంచుకొనియెం గోదండదీక్షాగురుం
డలఘుప్రౌఢవచోనిరూఢిఁ దగ బ్రహ్మాదుల్ప్రశంసింపఁగన్. 174

వ. అంత. 175

తే. దశరథుని గాంచిమ్రొక్కి యింద్రువరమునను
బలముబ్రతికించి పురికేఁగఁదలఁచురాము
నకు విభీషణుఁ డొసఁగె సాంద్రప్రఫుల్ల
పుష్పకంబైన కౌబేరపుష్పకంబు. 176

క. రతివలెఁ గామగమనమయి, వితతంబగుపుష్పకము బ్రవేశించి చమూ
తతితో సతితోధృతితోఁ, బతితోరపువేడ్క రాజపథగతుఁడగుచున్. 177

సీ. అదెచిత్రమకరాంక హాయవిచిత్రవిటంకవనతిలగ్నశశాంక యసురలంక
సకలలోకములందు జయలక్ష్మినేఁజెందఁగుంభకర్ణుం డిందుఁ గూలె ముందు
మనలక్ష్మణునితోడ మల్లాడి మదమూడి శత్రుగెల్చినప్రోడ నమసెనీడ
నటవ్రాలె బటుదండుఁ డైయుండు మును నిందురాజసంబుననుండు రావణుండు
తే. సేతువదె యంచుఁదెల్పుచు సీతతోడ, రామచంద్రుఁడు రామేశ్వరంబు చేరి
తనదుపేర సమీరణతనయుపేర, దివ్యలింగంబు లచటఁబ్రతిష్ఠించికొలిచి. 178

వ్యోష్ఠ్యాచలజిహ్వాద్వ యతిరీకందము.
భవభావిభవవిభావా, భవభావభవాభిభావభావపీభూభా
భవభావభావివైభవ, భవభావిభుభావివిభుభవభావావిభవా. 179

మ. అనివర్ణించి విభుండు సేతువు శరాసాగ్రంబునం ద్రుంచె శే
షునకైనం బొగడంగ శక్యమె ధనుఃకోటిప్రభావంబు గ

న్గొనినంతం జనుబ్రహ్మహత్య మొదలౌ క్రూరాఘసంఘంబు మ
జ్జనముం జేసినవారి పుణ్యమెఱుఁగఁగ శక్యంబె మాకుఁ గోట్లకుఁ. 180

తే. అంత రఘువల్లభుఁడు పుష్పకాధిరూఢుఁ, డగుచుఁ గిష్కింధ త్రోవఁ గానరిగి రవిజ
సతులఁ రప్పించి సీతపార్శ్వముల నిల్పి, జనకనందనతో నిట్టులనియెఁ జనుచు.

సీ. పంపానదినిఁ గంటె శంపాలతాతన్వి ఋశ్యమూకముఁ గంటె ఋష్యనయన
శబరీవనముఁ గంటె శబరీజితఘనాళి దండకఁ గంటె వేదండయాన
పర్ణశాలలఁ గంటె స్వర్ణభాసురవర్ణ ఘటజాశ్రమముఁ గంటె కుటజగంధి
చిత్రకూటముఁ గంటె చిత్రశాలికపోల గంగఁ గన్గొంటివె భృంగచికుర

తే. యనుచుఁ దెల్పుచు వచ్చి యయ్యనిలసుతుని
బిలిచి తమరాక భరతుతోఁ దెలుపఁబంచి
ఘనభరద్వాజుఁ గనఁ బ్రయాగమున నిల్పి
యాతఁ డొసరించు మంచివిం దారగించి. 182

వ. ప్రభాతసమయంబునఁ బ్రభావతీప్రభాతరంగితపుష్పకాభిరాముండై భరద్వాజ
సమాసాదితభోజనానందిగ్రామసమేతంబుగా రామచంద్రుండు నందిగ్రామంబు
నకుఁ జనుదెంచునప్పుడు నెదురుగా సకలసేనాపరివృతుండును శత్రుఘ్నసేవి
తుండును గౌసల్యాదిజనయిత్రీసహితుండును నైన భరతుండు కృత్యాచార
తరంగిణీరోధఃపురోధఃపురస్సరంబుగా నరుగుదెంచినం జూచి రఘువీరుండుడిగ్గ
నలేచి సుగ్రీవుకై దండగొని విభీషణపురోనిర్దిష్టమణిసోపానమార్గంబునఁ బుష్ప
కంబుడిగ్గి వసిష్ఠునకు వందనం బాచరించి నందమానులగు భరతశత్రుఘ్నులఁ
గౌఁగిలించికొని తల్లులకుం బ్రణమిల్లి తదీయానందబాష్పధారాసేకంబు చిరా
ద్భావిపట్టాభిషేకసంసూచితంబుగా సంతసిల్లి నందిగ్రామంబు ప్రవేశించి భరత
పూర్వకంబుగా సుమిత్రాపుత్రులతో జటావల్కలంబులు సడలించి పతంగనందన
దనుజపుంగవాది పురోహితసహితంబుగా నభ్యంజనస్నానంబు చతుర్విధశృం
గారంబు లంగీకరించి మణిమయశతాంగం బెక్కి సుగ్రీవాంగదవిభీషణాదులు
మాతంగతురంగాది వాహనారూఢులై కొలిచి రాఁ బురాంగనలు సేసలుచల్ల
వందిమాగధులు వొగడఁ బంచమహావాద్యంబులు బోరుకలుగ మహోల్లాసంబున.

సీ. అలమేరువునుబోలి యంబరంబునంటమై కురుజులు మేరువు ల్గామరుమిగుల
గలువడంబులలోన యలజవ్వనపుమిటారులచూపు కలువడంబులు ఘటింపఁ
గలయ నెల్లెడ వణిక్కులదీపములవాకిళులయందు మణిదీపములు వెలుంగ
మకరతోరణములంబరమార్గమకరతోరణవిచక్షణములై రాయడింప

తే. రహిఁ దహించు నయోధ్యాపురంబు సొచ్చి, తననగర లక్ష్మణుని యింటఁ దపనసుతవి
షణులనన్యుఁ ను నన్యపృథులరత్న, గేహముల నుంచి తా రాజగృహము చేరి.

ఉ. ఆమఱునాఁడు మారుతసుతాదికపీంద్రులు వారిరాశి గం
గాముఖపుణ్యతీర్థములు గైకొనిరా శుభవాద్యఘోషముల్
భూమినుపర్వమంత్రరవముం జెలఁగన్మణిపీఠి సీతతో
శ్రీ మెఱయంగ రాము నభిషిక్తునిఁజేసె వసిష్ఠుఁడత్తఱిన్. 186

సీ. భరతుండు ముక్తాతపత్త్రంబు ధరియించి యిందుబింబంబు కొల్వొక్కఁజేయ
సరిగాఁగఁగపులు చామరములువీచుచు విష్ణుపయోధులవిధము దెలుపఁ
గపిరాజతనయుండు ఖడ్గంబుధరియించి శేషాహివల్లభు సేవ నెఱపఁ
బవమానసూనుండు పగలుచీవటిఁబూని స్వప్రతాపంబు సాక్షాత్కరింప

తే. సీతప్రతిబింబమనసురస్త్రీప్రదీప, మర్కసంకాశరత్నసింహాసనమునఁ
బ్రేమఁగొలువుండెఁబట్టాభిరాముఁడగుచు, రామచంద్రుండు భక్తసంరక్షణుండు.

తే. అపుడు బ్రహ్మాదిదేవత లఖిలమునులు
వచ్చి కృతపూజులగుచు రావణునిఁద్రుంచి
మనిచితివి లోకముల రామయనుచు వినుతి
చేసి రందఱు వేడ్కఁ జిత్రగతుల. 187

పుష్పమాలికాబంధము.

చ. ఖరకరఘోరతేజ కవికల్పక బంధనదీనజానకీ
వరధరధీర రాఘుపభవస్తవలోలుప చాపరోధ భా
స్వరకర వీరగుప్తసవసర్వసమారమణీమణీమనో
హార శరహారకీర్తియనయప్రియదానవదావజీవనా. 188

గోమూత్రికాబంధము.

చ. రఘువరధీరతా విమలరామ దయాపర దివ్యమూర్తిమా
నఘునలినాక్ష దానరతయక్షయరూప జితారిభాను రా
లఘుశరవీరభూవిభులలామజయాకర భవ్యకీర్తిని
త్యఘనఘనాభ దాశరథి యక్షయరూపప్రతాపభాస్కరా. 189

ఛత్త్రబంధము.

క. సురవరదరకరఖరకర, కరఖరశరవారవీరఖరహారహార
స్ఫురదరనరవరధీర, త్రసమారఘురమ్యరక్షిరణరతరథ్యా. 190

నాగబంధము.

స్రగ్ధర. భవ్యారామక్షితీశా భవనవజలజప్రాయవైశవ్యకీర్తీ
దివ్యాగత్యాగరాజద్విజకులరమణాదీనభద్రాఫలాయ
త్కృత్యావ్యదాకీర్ణనానాదహానవినతపక్షాజరాతీతధీరా
నవ్యాపద్మేశభావ్యానరభరణదిశానాథగణ్యోపసేవ్యా. 191

పాదగోపనము.

చ. నరవరధీరగు_ప్తకృపణావరభూధవమన్యువేగజే
త్రరియుతధీరతాలఘుతరావనభృల్లలితాభభూసురా
త్యురుఘనభావమావిభవ యు_క్తరమావహవత్సనిర్మలా. 192

... ...

అనులోమవిలోమము.

క. మానవపాయజనుతశివ, మానధనాసారభవనమదసవనదా
దానవదసదమనవభర, సానాధనమానశిసుత జయపావనమా. 193

అష్టదళ పద్మబంధము.

స్రగ్ధర. హరినిత్యాసనర్మాహరవినుతనయాత్యాయసత్రావిరాధీ
ధీరానిత్రాసయత్యాధృతపదనతధాత్రీపదివ్యాభరాకా
కారాభవ్యాది పత్రీద్గమన శుభగుణగ్రామసక్తాసరామా
మారాసక్తాసమగ్రామహిత వరధనుర్మానసత్యాదిరీహ. 194

క. అని బ్రహ్మాదులు పొగడఁగ, వినిసంతసమొందు రామవిభునకు భక్తిన్
వినుతియొనర్చి సమీరణ, తనయుం డిట్లనుచుఁబొగడెఁదనవాక్ప్రౌఢిన్. 195

ఉత్పలమాలికలో మంజుభాషిణియను వృత్తము.

ఉ. భార్గితవిక్రమా వికచపంకజపత్త్రవిలోచనా రణ
స్థాజిత దానవా విమలకార్తికచంద్రనిభాననా మహా
రాజశిరోమణీ జనకరాజలలామకుమారికామనో
జ్ఞాజలజాప్త తేజ యతిసన్నుత చారుగుణోన్నతా హరీ. 196

క. అనిహనుమంతుఁడు పొగడఁగ, వినివేడుక మీఱ రామవిభుఁడుధరిత్రీ
తనయఁగనిచెలువవింవె, నను బొగడెడి పద్యముననె నైపుణిమెఱయన్. 197

మంజుభాషిణి. వికచపంకజపత్త్రవిలోచనా, విమలకార్తికచంద్రనిభాననా
జనకరాజలలామకుమారికా, జయతిసన్నుతచారుగుణోన్నతా. 198

మ. అనినాస్తోత్రము మంజుభాషిణి త్వదీయస్తోత్రము స్గర్భితం
బును నైమించ రచించె నంచు ననినన్ భూపుత్త్రి మోదంబుతోఁ
దనచేహార మొసంగ మారుతియు ముక్తాదామముం దాల్చి చె
ల్వొనసెన్ స్ఫాటికమాలికామహితవాణీశానుచందంబునన్. 199

వ. అంత 200

తే. వారివారి యథోచితవైఖరులను
బనిచి కృతయుగధర్మంబు ప్రబల సకల
యాగములుచేసి జనులు సౌఖ్యములఁ బొదల
జగములను బ్రోచు శ్రీరామచంద్రవిభుఁడు. 201

క. ఈరామాయణకథ యె, వ్వారు పఠించినను వినిన వ్రాసిన సౌభా
గ్యారోగ్యభాగ్యయుతులై, వారలు వెలయుదురు సుమతి వసుమతిలోనన్.

క. అని శ్రీవైశంపాయన, మునిముఖ్యుఁడు దెలుప విని ప్రమోదాన్వితుఁడై
జనమేజయుఁ డవ్వలికథ, యనఘా వినవలతుఁ దెలుపు మని యడుగుటయున్

శా. శ్రీరాగోజ్జ్వలగేహ తోయజదళాక్షీ మోహనాదానవ
త్యాళీరంగప్రపాళిపార్శ్వనినదద్ఘంటీరవప్రాంగణా
సౌరాష్ట్రప్రియశంకరాభరణరాజత్ప్రజ్ఞ కేదారకా
శ్రీరామేశ్వరధీరమధ్యలలిత శ్రీధాభిరామక్రియా. 204

క. పూర్వోత్తర మీమాంసా, పూర్వోత్తరవినుతసమరభూసాహసితా
పూర్వోత్తరసారథరథి,పూర్వోత్తరరాజమిత్ర భూరిధనాఢ్యా. 205

స్రగ్విణి. చంద్రకాంతోన్నమత్సౌధయాథక్రమా
చంద్రకాంతోపలాంచద్యశశ్చక్రమా
చంద్రకాంతోపమాసన్ముఖాబ్జక్రమా
చంద్రకాంతోత్తమాశ్వస్ఫురద్విక్రమా. 206

గద్య. ఇది శ్రీరామభద్రదయాభిరామభద్రకరుణాకటాక్షవీక్షాపరిప్రాప్తదీప్తతరాష్ట
భాషాకవిత్వ సామ్రాజ్యధౌరేయ సకలవిద్వత్కవిజనవిధేయ ధరణిదేవుల నాగ
నామాత్యసుధాసముద్రసమున్నిద్రపూర్ణిమాచంద్ర రామమంత్రీంద్రప్రణీతం
బైన దశావతారచరిత్రం బనుమహా ప్రబంధంబునందు సప్తమాశ్వాసము.

౭. శ్రీరామావతారకథ సమాప్తము.

౮. బలరామావతారకథ.

అష్టమాశ్వాసము.

దసఖశౌర్య యాధుని
కాదిమహారాజదాన హాసనతుమధై
ర్యాదార్యాదికగుణాధు
ర్యాదవనము కృష్ణమూర్త్య యధికైశ్వర్యా. 1

తే. అవధరింపుము జనమేజయక్షితీశ, శేఖరున కిట్టులను వ్యాసశిష్యమౌని
ధరణివర బలరామావతార మిఁకను, దెలియఁజెప్పెద వినుమని తెలుపఁదొణఁగె.

చ. మధురమణీయకేళి వనమంజుళపంజులకుంజమంజరీ
మధురసధారలన్ రమణమానితమానితమానినీమణీ
మధురవచోవిలాసముల మానసరమ్మై సరమైకవాసమై
మధుర యనంగ నొక్కపురి మండితమౌ మహిమండనంబుగన్. 3

క. అసదృశవితరణలీలా, వసుదేవుఁ డమిత్రమిత్రవనజాతవిభా
వసుదేవుఁ డనఁగ మధురన్, వసుదేవుఁడు దనరు యాదవకులోద్వహుఁడై. 4

క. కల రతనికిఁబదునలువురు, కులభార్యలు వారిలోసగుణలౌ భార్యల్
వెలయుదురు వచోజితకో, కిలలై రోహిణియు దేవకియు ననిరువుర్. 5

క. కమలాక్షుఁడు దేవకిస, ప్తమగర్భముఁజేరి పిదపఁదనయోగముచే
విమలంబౌ రోహిణిగ, ర్భమునఁ బ్రవేశించి పుట్టె బలరామాఖ్యన్. 6

తే. గర్భసంకర్షణమున సంకర్షణాఖ్యఁ, గలిగె బలరామునకు నంతఁ గంసభీతి
రోహిణీకాంత నందుని గేహమున వ, సించి పోషింపఁబెరుఁగుచుసీరపాణి. 7

మ. హరియుం దానును గొల్లగుబ్బెతలగేహంబుల్ ప్రవేశించుచుం
బెరుఁగుం బాలును గొల్లలాడుచును గోపీవృత్తవక్షోజముల్
కరజాగ్రంబులఁ జీరుచుం గడిసినం గౌఁగిళ్లఁజొక్కించుచుం
గరమర్థిన్ విహరించు సీరి సఖసంఘంబుల్ ప్రశంసింపఁగన్. 8

క. బృందావనముల నావుల, మందలు మేఁపుచును గోపమాణవకులతో
నెందును బాలక్రీడా, నందంబునఁబొదలు నందనందనుతోడన్. 9

సీ. ఒకనాఁడు బలభద్రుఁ డుత్సాహమునఁదోడిబాలురఁబిల్చి యోబాలురార
మనలోన నెవ్వ రేమాత్రంబు దాఁటఁగా వలతురో కనుఁగొనవలయు హెచ్చు
దాఁటినవారిని దాఁటఁజాలనివారు వహియించి భాండీరవటముదాఁక
నరిగి రావలెనంచు హరికి శ్రీదాముని దక్కినవారికిఁ దగినవారి
తే. యుద్ధులేర్పాటు సేయుచు నున్నచోఁ బ్ర, లంబదైత్యుండు గోపవేషంబుతోడ
వచ్చి వంచనచే సీరివధ మొనర్తు, ననుచు సంకర్షణుని కుద్ది యయ్యెనపుడు. 10

తే. నేరుపున నిట్టులుద్ధులు నేరుపఱిచి, రామకృష్ణాదు లొకటశ్రీదామముఖ్యు
లొకట నెలకొనితమతమయురుబలంబు, వెలయఁ లంఘించుచుండిరి వేడ్కమీఱ.

క. చిరుబొజ్జగదల జిగిబం, గరుగజ్జెలు మొరయ మద్దికాయలు మెఱయం
బరువెత్తివచ్చి దాఁటెన్, హరి యిరువదినాల్గుయడ్గు లౌరా యనఁగన్. 12

క. హరిపాటిగదాఁటెద నని, పరవున శ్రీదాముఁ డెగిరిపడె ముప్పదిటన్
సరివారలు ముప్పదిరా, యరయఁగ వేయనుచు గొల్లుమని నవ్వంగన్. 13

సీ. సిగఁజుట్టుకొన్న సంపఁగిమొగ్గతాయెతు చేరు చేరువ తోఁటిబారుఁగదుమ
నొసపరి మొసలివా యొంట్లు జాళ్వాచెక్కు నిద్దంపు చెక్కుల నీడఁజూడ
బిగియించికట్టిన మొగిలువన్నియచేల చెఱగులు కటియందు జిందుద్రొక్క
వనమాలికవిశాలవక్షఃస్థలీశాలి బాలికాడోలికాకేళి దెలుప
తే. దూరమునసిల్చి తొడదట్టి తోవవారిఁ
దొలఁగుమని దృష్టిచక్కఁగానిలిపి పిడికి
లించి కరములు గుదియించి తీవిఁగునుకు
పరువునను దాఁటె బలుఁడు తొంబదియడుగులు. 14

తే. ఒకట కుదయాద్రి కస్తాద్రి కొక్కబంగ
దాఁటజాలియు గిరుదుగా దాఁటియోడె
దానవుఁడు మీఁద గెలువఁగాఁ దలఁచియోడె
గెలువసులభంబె యోటమిగలుగుగాక. 15

సీ. ఎగిరినల్పదినాల్గడుగులు దాఁటగ నొకం డళికింప దాఁటకనలమి నొకఁడు
దాఁటినలివనుముందఱికిమ్రొగ్గ నొకండు మ్రొగ్గక యట మొరంబున నొకండు
గుఱికిమ్వ లడుగిడ గుఱిలోనఁ బడెనొక్కఁ డివ్వలవ్వలదాఁటె నెలమినొకఁడు
పరువిడుచోజాఱుచెఱగుద్రొక్కె నొకండు లివగాదనుచుమరలిచనొకఁడు
తే. నడుమఁబిరిపట్టి ఱొమ్ములఁబొడవుభుజము, పొడవుకుత్తుక పొడవునుబూన్కిదప్ప
కుండగుప్పించి రొంపొరులుద్ధులగుచు, గెలిచహాలిచేర్వయప్పలి బలనులోడె.

శా. అంతంగృష్ణుఁడు గేరినవ్వుచును బావా యింక నీకేనుమున్
బంతంబుల్ పలుకంగవంగుమనిదర్పంబొప్ప శ్రీదాముపై

సంతోషం బలరంగ నెక్కి పదముల్ జాడించుచుం బల్లత్రా
చెం తే నైకొని పాయటంచుఁగదిమెం హేలావినోదంబునన్. 17

క. వేడుక గెలిచిన బాలకు, లోడినబాలకుల నెక్కి యుల్లసములు పె
క్కాడుచుఁ బఱవ బ్రలంబుఁడు, తోడనె బలుఁ డావహించి దులదుల నడిచెన్.

తే. దిటముమీఱంగ భాండీరవటము దాఁక, నరిగి యందఱుమరలంగ మరల కసుర
బలునిఁగొని సనె గుఱిదాఁటిభారమైన, యంతఁదనరూపు గైకొనె నద్భుతముగ.

సీ. తగిలికాలినమోడు చిగిరించినటువలెఁగఱకుజుంజులు వెంద్రుకలుదనప
నగ్నికుండములంచు నక్షిగోళంబులు గములుగూడుకపతంగములు వ్రాల
వివృతాస్యపాతాళవివరనిస్సరదచ్ఛదారుణాహులు లనాఁగదంష్ట్ర లమర
గగనంబునను వానకాళ్లు జాఱినరీతి నురుతరదీర్ఘబాహువులు దనరఁ

తే. గుంభతటమునసింగంపుఁగొదమనుంచి, తనువెలుంగక చనుమత్తదంతిలీల
వరనిశాటవిపాటనబలుని బలుని, యంస మెక్కించుకొనిపోయె నసురవిభుఁడు.

క. అపు డాబలుఁడు నిశాచరు, కపటముఁగని కృష్ణకృష్ణ గ్రక్కునఁ జెపుమా
యిపుడేమియుపమపచ్చెంబ, విపరీత మటన్న నగుచు వెన్నుండనియెన్. 21

సీ. గగనాదిసృష్టిగల్గకముందు వెల్గొందు నిర్మలబ్రహ్మంబు నీవకావె
ప్రభవించువెనకప్రపంచస్వరూపమై నెగడు విరాణ్మూర్తి నీవకావె
జన్మాదిరహితుఁడై సత్త్వగుణంబు వహించునారాయణుం డీవకావె
వేయుఫణంబుల విశ్వంభరభరింప నిపుణుఁడౌ ఫణిరాజు నీవకావె

తే. యేను నీవయకాదె నీవేనుగావె, యవనిరక్షింప నిరువుర మైతిమింత
తలఁపునిజమూర్తి మానుషత్వంబు నిలుపు, మఱువనేటికి యన్న నీమహిమలన్న.

క. కడువడి బలుఁడు నిజస్మృతి, బెడిదం బగుకడిమి దనుజుఁ బిడికిటఁబొడవన్
బొడబొడ నెత్తురుగ్రక్కుచుఁ, బడి యఁబ్రలంబుండు గోపబాలురు నెలఁగన్. 23

వ. అంత. 24

క. తొలుతన్ రాముఁడనై ఖరు,బొలియించితి నిటులనను చు భూజనములకుం
దెలిపెడుగతి బలరాముఁడు, పొలియించెన్ ఖరుని తాళముల నవనిబడన్. 25

వ. యివ్విధంబున ననేకబాలక్రీడాలోలుండును బ్రలంబధేనుకాసుర విఘాలుండును
నగుచుం గామపాలుం డంత నృశంసుండగు కంసుండు జిఘాంసాక్రూరబుద్ధియై
యక్రూరుచేత ధనుర్యాగావలోకనవ్యాజంబునఁబిలిపించినఁగొంచక కాంచనాం
బర సహాయుండై మధుః పురంబున కరిగె. 26

సీ. తొగ తేనెలిలముద్దులు గుల్కునెమ్మేను వలుదకాటుకకొండవంటిరూపుఁ
బిడికిటికడఁకువౌ బెగడునెన్నడుమును బ్రేవుల ప్రోవైనపెద్దకడుపు
నట్టహాసంబున నడరెడుతెఱనోరుఁదళుకుగోఱలపేరిదంతయుగము
వెఱకపై గమకించువిక్రమక్రమమును మైయెఱుంగని మదోన్మత్తవృత్తి

తే. దనర హరియును గరిని మార్కొనినకరణిఁ, గంసనభలోన ముష్టికుఁగఱిసకులిశ
నఖముఖంబులఁజీరితన్మస్తదళన, గురుయశోమౌక్తికములఁ గైకొనియెబలుఁడు.

తే. కృష్ణుచేఁ గంసుఁ జంపించి యెలమి నుగ్ర, సేనుఁ దద్రాజ్యమున నభిషిక్తుఁ జేసి
తల్లులును దండ్రియును దాము మొల్ల మిగసి, యెల్ల సంతోషములఁ జెందియుల్లసిలఁగ.

వ. అంతఁ గంసపత్నులును దనపుత్రికలునగు నస్తియుఁ బ్రాప్తియు నను నాస్త్రీమధ్యలు
ప్రోత్సాహంబు చేసిన నాహవబాహులేయబాహుబలుం డగు జరాసంధుండు
పదునెనిమిదవమాఱు మాఱులేని కడిమి నిరుపదిమూఁడక్షోహిణులం గూడి మధు
రాపురంబు సుట్టుకొనినం గలఁగంబాఱు యదువృష్ణిభోజాంధకవీరులం జూచి
పురక్షోభంబు గాకుండ నేర్పున రాజసుతులతో జరాసుతుం బరాజితుం జేసెద
నని మురాహితసహితుండై ఖరారిపురంబు నిర్గమించి దక్షిణాభిముఖుండై య
నేకజనపదవనంబులు దాఁటి సహ్యనగంబున నసహ్యతేజోభిరాము భార్గవరా
ముదర్శించి తదీయకామధేనుపయఃపానపీనబలు లగుచు భార్గవోక్తదుర్గమార్గం
బున ననర్గళప్రమోదంబునం జనిచని 29

శా. శ్రీమంతంబు శిరోగ్రధామసుషమాసింధూరితద్యోరమా
సీమంతంబు వధూసమేతవిహరత్సిద్ధాదినానామరు
త్సామంతంబు విలోకిదుష్కృతపయోజస్తోమహేమంతమౌ
గోమంతంబున కేఁగి యబ్బలుఁ డనుంగుందోడుతో నిట్లనున్. 30

సీ. కాంచనమయమౌటఁ గనకాద్రి యనవచ్చుఁ గలితైకశృంగంబు గాదుగాని
ఖర్జూరమయమౌటఁ గైలాసమనవచ్చుఁ బలలాశిచేఁ బెల్లగిలదు కాని
హిమనిధానంబౌట హిమశైలమనవచ్చుఁ బడుచుఁ జూలని చెప్పఁబడదుగాని
కలితగంధంబౌట మలయంబనఁగవచ్చు జడమరుద్వ్యాప్తిఁ జొప్పడదు గాని

తే. యదిర యేగిరు లెనయింక నమరమిథున, మందహాసనాతితుహినహేమంతదరికి
హరివిలోకపలాయన భ్రాంబుపాయ్య, మర్త్యనామంతకరికి గోమంతగిరికి. 31

మ. అనివర్ణించుచు నగ్గిరింగలుగు నాయావింత లీక్షించుచుఁ
ఘనతాపింఛమహావనీతమములోఁ గంజేక్షణుం బాసి యొం
టిని దా నొక్కకదంబభూరుహముక్రీనీడఁ గాసించెఁ బలుం
డనురాగంబున నట్టె యప్పు డుదయంబౌ చంద్రు నీక్షించుచున్. 32

ఉ. అంతట నొక్కమందమలయానిల మెంతయుఁ జల్లనై శ్రమం
బంతయు శాంతిగా మలయునప్పుడు మద్యము తావి రాఁగ వి
భ్రాంతమనస్కుఁడై హరి పిపాసఁ గదంబమహీజకోటరా
భ్యంతరసీమ నున్న సురఁ బానము జేసెఁ బ్రమత్తచిత్తుఁడై. 33

తే. అంతవారుణి కాంతియు నబ్జసదన, యనఁగ ముప్పూరుపువ్వుబోండ్లతనుభువన
విజయలక్ష్ములా యన రూపవిభ్రమముల, హెచ్చిమచ్చిక హలిఁ జేరవచ్చిరపుడు.

సీ. మదిరారసముగబ్బు మాటలతబ్బిబ్బుఁగొదమగుబ్బల యుబ్బుసిదుర మబ్బుఁ
దొలఁగుపయ్యెదకప్పు దూసియాడెడుకొప్పు వెడలీడునెఱికొప్పువిరులయొప్పు
మొదటిలత్తుకఠీవి చెదరినకెమ్మోవి జాఱినచెంగావి చీరనీవి
కమ్మ నెమ్మేనిగ్గుకడకెడు బలుసిగ్గుఁ దడఁబాటు నడజగ్గుఁదగ్గుమొగ్గు
తే. వాలుఁగన్నుల కెంపుపైవ్రాలుమంపు, నేలపాటిలనొక్కకెంగేలిమ్రొక్కు
మురువు నెమ్మేనిబిగువుఁగెమ్మోవినగవు, నలర సిట్లనె హాల మోహాలవాల. 35

క. వరుణునిపంపున వచ్చితి, వరు నిను వరియింపఁ గుసుమదవల్లభునివిభా
వరి యింపుమీఱె మదిలో, వరియించు క్రమంబు మెఱయ వరియింతు నినున్.

క. అనునంతఁగాంతి శశిక, న్ననుజక్కని వాఁడవౌట నాయకుఁగా ని
న్ననుమతిఁగోరితి నన్నీ, యనుమతి రతిఁదేల్పుమని పటాంచల మలమన్. 37

క. ఆరామచిలుకలందగు, నా రామలఁగూడియున్న యారామునితో
శ్రీరామ యనియెఁగుచతట, హారామలకాంతి నగవునందుఁజిగుర్పన్. 38

మ. వినరామాయభిరామవీరల దయన్ వీక్షించిగైకొన్నరీ
తిని నన్నుంగయికొమ్ము దెచ్చితిఁబయోధిన్ నీలచేలంబులున్
ఘనకోటీరము వజ్రకుండలము సింగారించుకొమ్మన్న మ
న్నన వానిన్ గ్రహియించి మెచ్చినమతిన్ నారీమణిం జేకొనెన్. 39

మ. బలితంపున్ వలిగుబ్బచన్ను మెఱయం బైవ్రాలుబంగారపుం
గళుకుంజెక్కిలిముద్దుఁబెట్టుకొను సింగారంపుఁగెమ్మోవికెం
దలిరుందేనెలు గ్రోలు సోలు మొనసంటన్ నొక్కు సొక్కున్ ముదా
కులుఁడై తానరగంటఁగాంతునురమెక్కున్ హాల ప్రౌఢక్రియన్. 40

సీ. ఉదుటుచన్దోయి మేనొరయ నగ్గలిసిల్కుఁగౌఁగిలించినప్రేమఁగౌఁగిలించు
మోహంబుమీఱ నెమ్మొగము చెక్కిలిఁజేర్చుముద్దుఁగొన్నను వేడ్కముద్దుగొనును
దావిచెంగావికెమ్మోవిమోవిని గూర్చుఁగంటిచేసినఁ దమిఁగంటిసేయు
బంధోచితంబుగాఁబవళించుఁ బైకొని బడలినఁ బైకొనిబడలఁజేయుఁ
తే. జిలుగుఁబయ్యెదసురటిచే సేదదేర్చి, వేడ్కమీఱంగఁగిపురంబువిడె మొసంగు
రమణుఁడిటురమ్మనినఁబునారతికినొగ్గుఁ, గాంతిహారమధ్యమధ్య శృంగారములను.

తే. చన్నుఁగవముట్ట నీయదు చిన్నిమోవి, యానఁగానీదు నివిఁ జెయ్యాడనీయ
దటులనయ్యును మిగుల మోహంబువెనిచె, వనజగేహిని ముగ్ధభావమున పతికి.

సీ. ఒకకొమ్మఁగౌఁగిలించుక వెన్కమెలిగొన్నఁ గేలనిర్వురగుబ్బకేవలంటుఁ
జెలుల లోఁదొడఁబిఱుందుల గోరులుంచుచు మురుపుతోనొకతెకుముద్దొసంగు
సకియలజఘననాభికలఁజేయార్చుచు మొనసంటనొకతెకెమ్మోవి నొక్కుఁ
గేలిచేనొకతెసొక్కించియిర్వుర నంగవిరతింబునం గళల్ జాఱఁజేయు

తే. మధురగంధోత్తమాపానమత్తులగుచుఁ, జిత్తమునసానయెుఁగక మొత్తముగను
హత్తుకొనుబిత్తలులఁగూడి చిత్తజన్ము, జన్మసాఫల్యకరుఁడు ప్రసన్న వరుఁడు. 43

ఉ. గంధగజేంద్రలీల యెసఁగంగ హలాయుధుఁడానతాంగపు
ష్పంధయనీలవేణికటి చిక్కఁబొసంగఁగనిల్పి ధేనుకా
బంధధురీణుఁడౌచు నిరుపక్కలఁ గాంతలయందు నొక్కసౌ
గంధికగంధి ముద్దుగొనుఁ గ్రమ్మఱనొక్క తెగుబ్బ లంటుచున్. 44

చ. అలసితివంచుఁబైకొనులతాంగి మిటారముఁ జూచి నవ్వుచున్
వలపునఁదాళలేక యెదవ్రాలెడుబాలిఁ గౌఁగిలించుచున్
జిలిబిలిచెక్కుముద్దుఁగొను చేడియవాతెఱ తేనెలానుచుం
గళలుగరంచి యేలె హలి కాంతల మువ్వుర నొక్కనేర్పునన్. 45

తే. కంతుకేళిక నీరీతిఁగలసిమెలసి, యంత సురతాంతరంబున నలసిసొలసి
యలయికలు దీర్చి తెమ్మెరల్వోలసిబలసి, చెలులుజెలువుఁడు వేడ్కల వెలసిరొలసి.

తే. అంతఁగృష్ణుడు చనుదెంచి యాదవేంద్ర, యదెజరాసంధుఁడరుదెంచె నఖిలరాజ
సైన్యములతోడ నంచునాశైలశిఖర, మెక్కి కనుఁగొనుచుండిరయ్యిరువురవుడు,

మ. శరధి న్నిద్దురవోవు శ్రీహరి శిరస్స్వర్ణకోటీరమున్
విరసుండై కొనిపో విరోచనునడిన్ వెన్నాడి దైత్యఘ్నుఁడై
గరుడుం డాత్మకఠోరతుండమున దేఁగా నప్డు శ్రీకృష్ణశే
ఖరభాగంబున వ్రాలెఁదన్మకుటమర్కచ్ఛాయ నందంబుగన్. 48

క. హలికిన్ మకుటము మణికం, ఠలమేచకనిచయచయము నందసుతునకుం
గలితసువర్ణకిరీటము, గలిగెన్ గిరినిటు లయత్నగౌరవసిద్ధిన్. 49

వ. నగరంబు వెలువడివచ్చిన యది మొదలుఁగరంబు చలంబునం బ్రలంబారి యొందుఁ
బొటిపోయెదు నాబారింబడితి వింక బాగిలించక యింగిలించిన విడుతునే
యనుచుం బారీంద్రంబు వెంబడిం బడు గంధసింధురంబు తెఱంగున జరాసంధ
వసుంధరావరాజరాధిరాజన్యుండు కంటకంబు లాడుచు వెంటంబడి యగ్గట్టు
చుట్టుముట్టి నేలమట్టంబుగాఁ గొట్టుచు నని బెట్టిదంపు కట్టల్కఁబుట్ట నక్కట్టిడి
దిట్టయై నెట్టుకొని మద్రకళింగచేకితాన బాహ్లికకాశ్మీరగోనర్ద కరూశకింపురుష
మాళవభూపాలురఁ బగ్వతాపరభాగంబునందు దుర్యోధన దుశ్శాసన కర్ణ
వైదర్భ భోజాధిపరుక్మిద్రుపద విందానువింద దంతవక్త్రశతధన్వ విదూరథ భూరి
శ్రవత్రిగర్తాదు లుత్తరపార్శ్వంబున సులూకకైతవేయైకలవ్యదృఢాక్షత్రధర్మజ
యద్రథోత్తమౌజసాల్వకౌరవేయులు పూర్వభాగంబునఁదరద చేదిరాజసహితుం
డై దక్షిణభాగంబున విడిసి దుర్గంబులు లగ్గలువట్టు నగ్గలిక వెగ్గలంబు గటంకం
బులు గిరివిటంకంబులు భుజాటంకమ్ములఁ బొంకంబులుగా భేదించియు గదాదం
డంబు వేదండోపమగండంబులఁదుండించియుఁబరిఘులవ్రేసియుఁ బట్టసంబులఁగ్రు

చ్చియు ఖనిత్రంబుల గ్రొచ్చియు నుద్దవిడి నుద్దామకుద్దాలంబులం ద్రవ్వియు నగ్గుంటి గంటిసేయంజాలక మందరవసుంధరాధరోత్పాటన పరాయణులై నిరాకృతులగు సురాసురులచందంబునఁ బరానీకినీనిరాకరణప్రవీణపరాక్రమవిరాజిత ధరాదిరాజన్యులు దురాపంబిద్ధరాధరంబని పరాక్రాంతులైన సురాళించి జరాసంధుండు గరాలంబిత కరాళశరాసనవరాముక్తకరాళశరాసారంబున ధరాగ్రంబుఁగప్పియుంబురాణపురుషులగు ఖరాహితముఖాభిరాతుల బరాభూతులంజేయఁజాలక దురాలోచనంబు చేసిన. 50

మ. సరసాభృచ్ఛిఖరానుజన్వకదిదక్షాకోపభూపాగ్రణీ
పరితఃప్రజ్వలితానలోజ్జ్వలశిఖావర్యకులత్ఖడ్గకా
సరమత్తేభవరాహసింహచమరీశార్దూలముఖ్యాటవీ
చరదుర్వారభయారవాకులితమా శైలంబు వీక్షించుచున్. 51

శా. గోమంతంబున కీయవస్థ మనలంగాడం గదా కల్గెనా
హా మేలే యిటువంటిదుర్యశము బాహాశక్తిమీఱఁ నృప
గ్రామంబుల్ మడియింపలేమొ యనిశృంగం బద్రిశృంగస్థమై
యామత్తద్విపకోటిలో దుముకుచాయం గుప్పునన్ సేనలోన్. 52

క. దుమికిన హాలితో దుమికెం, గమలాక్షుఁడు ముసలనందకప్రముఖముతో
విమలాయుధములుఁదోడనె, సమకూడెన్ మింటనుండి జను లరుసందన్. 53

క. ఈరీతి శౌరిసీరియు, ఘోరాయుధపాణు లగుచుఁ గ్రూరారిచమూ
వారణహయదారుణరథ, వారణలీలాపరానివారణభంగిన్. 54

క. చరియించుచు బలుఁడుద్ధతిఁ, గరముసలము చేత సమరకరులన్ ఖరులం
బరులం గరులన్ హరులం, బొరలంగాఁజేసెఁగదనభూభాగమునన్. 55

క. దరదుఁడను ధరణిరమణు, ద్విరదుని ముసలమునఁ గూల్చె విబుధారి చమూ
దరదుఁడు సంస్మితవదనుం, డరదుఁడు హలధారి దేవతలు మేలనఁగన్. 56

క. అంతజరాసంధుఁడు దు, ర్దాంతగదాదండతుండదారుణమదమా
దంతావళంబు లేవం, బంతంబునఁ గదిసి కామపాలుని బలికెన్. 57

మ. హలముం గైకొని దున్నఁగావలయుఁగా కాయోధనక్రీడకుం
బొలయన్ శక్తుఁడవే హలాయుధ రణంబున్ మాని మాభూమిలో
వలఁబాలెక్కుఁడు దున్నర మ్మటకు గోపాలుండవై తేని సం
బళమిత్తుం బసిఁగావు కావు ప్రతిభూపాలుండ వీ వాజికిన్. 58

చ. హలమున వచ్చుధాన్యముల కప్పటికప్పుడు దంచుకోఁగ రోఁ
కలిఁగయికొంటి వౌర యిటు గామిని గూలికి ధాన్యమెద్ది ప
ల్లెలఁబసిగాచుచున్నఁబనిలేదిఁకఁజక్రము శూర్పధారిగా
వలయును నీదుసోదరుఁడు వారిజనాభుఁడు రోహిణీసుతా. 59

వ. అనిన మాగధునకు హలాయుధుం డిట్లనియె. 60

మ. క్షితినాథత్వము లేదుగావునఁ బరక్షేత్రంబులం దున్నిలో
హితధారం బదనిచ్చి రాజమకుటీహీరావళీవీజసం
తతులం జల్లితిఁ గీర్తిసస్యములకై తద్వేళ యుష్మద్రుశా
కృతిపుల్ మొల్వఁగఁ గల్వుతీయుటకునే నేతెంచితిన్ మాగధా. 61

తే. మాగధాధమ బహుధాన్యమర్దనమున, కేను రోఁకలి నైకొంటి నిదిసిజంబె
యింకమీలోన గట్టిపా ల్లేరుపఱిచి, చెరఁగఁ జక్రంబె చాలదే శ్రీహరికిని. 62

శా. రారా మాగధ మానరా మదము తూత్రం బేదిరా నీకుఁ గై
వారంబుల్ సవరింపరా నృపసభన్ వారింపరా నీచమూ
వారంబు ల్పురిసేర ఘోరతరదుర్వారుండరా నేను గ
ర్వారంభంబులు వీడరా యన మదేర్ష్యామర్షదుర్ధర్షుఁడై. 63

చ. అటునిటుఁ బొంచి పొంచి మగధాధిపుఁ డొయ్యన నేటవాటుగాఁ
దటుకున వ్రేసె వేటు దనుదాఁకఁగ నీయకతట్టివైచియ
క్కుటిలు నురంబుపై చె యదుకుంజరుఁ డందునఁ గొంతనొచ్చియ
ప్పటుబలశాలి సందుగొని పార్శ్వము వేసెఁ దటానఁ దప్పఁగన్. 64

వ. ఇవ్విధంబున మాగధహలాయుధులు గదారణప్రవీణులై పెక్కువిన్నాణంబులం
బోరునెడ డస్సిన మాగధువధింప నుద్యోగింప మాగధవైరి వేఱెయున్నాఁడు
నీవు ప్రయాసపడవలవ దనినుడువు నాకాశవాణిపలుకుల కులికిపడు జరాసం
ధుం బ్రథమసంగరంబున దశకంధరు దయదలంచిన సింధుబంధనుం డగు రఘు
రాము చందంబునఁ గృపాభిరాముండై బలరాముండు వెఱవక పురంబునకరుగు
మని జరాసంధుం బంచి యన్యరాజన్యులం బరాజితులంజేసి విజయలక్ష్మీవిరాజి
తుండై విజయసఖసమన్వితంబుగా ద్వారకాపురమునకరిగి సుఖంబుండె నంత.

మ. ఎలవంకన్ వలవంకఁ జక్రధరుఁడున్ వృష్ణ్యాదులౌ బాంధవుల్
నలువంకన్ మడిఁజంకచేతులిడి నానాభూపతు ల్గొల్వఁగాఁ
దలపంకం బెలవంకఁ గల్గు దొరచందానన్ బ్రభావాఢ్యుఁడై
కొలువయ్యెన్ నలువైహలాయుధుఁడు దళ్కుం గొల్వు కూటంబునన్. 66

తే. అప్పు డొకద్వారపాలకుఁ డరుగుదెంచి, స్వామి విన్నప మొకటియవ్వాఁ డొకాని
పుడమి జనులకు ముమ్మడిపొడవువాఁడు, నివ్వెఱఁగుతోడ వాకిట నిలిచినాఁడు.

క. దనుజుఁడు గాఁడు నృపాలక, ఘనలక్షణలక్షితుండు గాఁ డమరుండుం
గనుఱెప్పపాటుగలఁడా, తనిఁ గని జను లదరిపాఱెదరు పురిలోనన్. 68

చ. అదియునుగాక యొక్కధవళాంబుజలోచన వెంటవచ్చి యు
న్నది భువనైకమోహన మహాద్భుతరూపము కల్మి నిందిరా

సుదతియుఁదప్ప దీధరణిఁజూడము తాదృశరూపలక్ష్మి యా
త్రిదివములోన నైనఁగలదే యిఁక దేవరచిత్తమంచనన్. 69

క. ఎవ్వఁడొకో యని మదిలో, నివ్వటిలఁగ సంశయంబు నృపవరుఁడున్నం
గవ్వడిచెలికాఁ డనియెఁ గ, నవ్వుచుఁగృతపురుషుఁడౌట నాకుందోఁచెన్. 70

తే. ఎవ్వఁడైన నేమి యిటకు రావలె నన్నఁ, దోడితెమ్మటన్న వాఁడువోయి
తోడితేర నతఁడు దుస్సహతనుదీప్తి, హెచ్చఁగొలువు సేర వచ్చుటయును. 71

క. ప్రత్యుద్యతుఁడై యతనిం, బ్రత్యేకవరాసనంబు పై నిడియర్ఘ్యా
కృత్యములుదీర్చి హలధరుఁ, డత్యుత్తమప్రీతి వినతుఁడై యిట్లనియెన్. 72

ఉ. వింటిరె మిమ్ముఁజూచినను విస్మయమయ్యెడు నాకునన్నఁగ
న్గొంటి మహాద్భుతంబు సమకూరెడు మీకును గాలభేద మీ
రెంటికి హేతువింక వివరించెద నా కథవిన్ము నాకభి
త్కంటకలుంఠనప్రవణకారణజన్మ ఫలా హలాయుధా. 73

సీ. ధర్మంబునాల్గుపాదంబులఁ జరియించు నేయుగంబునఁగుం టొకింత లేక
తోడ మాటాడుచుందురు బంధువులఁ బోలి యేయుగంబున నాకనాయకులును
దనసాత్త్వికముదోఁప ధవళాంగుఁడై మించు నేయుగంబునను లక్ష్మీశ్వరుండు
నేవిఘ్నములు లేక యెల్ల వాంఛితములు వేయుగంబున ఫలియించుచుండు

తే. నట్టికృతయుగమున కీర్తిహారి యగుచుఁ, బ్రబలు నానర్తమేదినీభర్తసుతుఁడ
బేరురైవతుఁ డంద్రు నాయూరు లవణ, జలధిలోపల దగుఁ గుశస్థలి యనంగ.

క. అనఁగృష్ణుఁడు రైవతకా, ఖ్యనగరమదె నీదు పేరఁగావించినదే
యలసర్వజ్ఞుఁడ వీవెఱుఁ, గనిది గలదె యటుల నౌను గంజదళాక్షా. 75

క. అదియుండె వినుము నాకథ, హృదయాంబుజమధ్యమునను శ్రీహరిమధ్యం
బదిలముగ నిల్పిసలిపితిఁ, బదివేలేఁడులు మహాతపం బతినిష్ఠన్. 76

తే. అంత నైదేండ్లబాలిక నైపయోధి, కన్నె నాతోఁడనున్న రాకన్నె యనుచు
బ్రేమముద్దాడుచుండితి రామ నాఁటి, యద్భుతప్రేమ యింతంత యనఁగరాదు.

తే. కడపట మఱేమి యిటువంటికన్నె గలుగ, వలయునంచును నాతపఃఫలము గాఁగ
నడిగితిని వెన్కఁ బ్రత్యక్షమైన లక్ష్మి, నటులదయజేసె నాయమ్మ హర్ష మొదవ.

క. తనయుల నూఱ్వురఁగంటిం, దనుసంభవ యొకతె లేమిఁ దటినీపరిణీ
తనయఁగ వేఁడితిఁదనయం, దసియఁగ లేకున్నఁ గోటితనయులనైనన్. 79

తే. ఆఁడుపడుచా యటంచు నత్యల్పముగను, మది నెఱుంగక కొందఱాడుదురు గాని
కన్యసామాన్యమే పుత్త్రుఁ గాంచనేని, నుభయకులములఁ దరియింపనోపుఁ గాదె.

తే. అదివిని చెలంగె మత్సుతి యటులుఁగాదె, యల్లుఁడని యాఁడుబిడ్డని యగవుతగవు
లంపకము శుభశోభనమసి యివెల్ల, సంతసముఁ జేయుఁ గన్యకా జనములకును.

క. కొన్నాళ్లకు గర్భిణియై, కన్నియ యగునె సమద్వితీయ కరములు మొగుపం
గన్న జనుల్ శశిరేఖం, గన్నట్టిద్వితీయపోలెఁ గళఁ జెలువొందన్. 82

తే. చూచువారెల్ల నమ్మక్క చుక్కరీతిఁ, జొక్కమైయున్న దీకన్య చక్కఁదనము
నిక్క మెక్కడలేదని వొక్కపడఁగ, రేవతీనామ మిడిరిఁ బుత్త్రికి మహాత్మా. 83

తే. ఏఁటఁ బెంచుదానిఁ బూటఁ బెంచెనటంచు, జనులుపల్కు పలుకు సత్యముగను
గన్నతల్లి మిగుల గారాబమునఁ బెంపఁ, బెరిఁగెఁ జైత్రలతిక పెంపుమీఱ. 84

సీ. అచ్చనగండ్లు దోయాలును డాఁగిలిమూఁతలు నాలుగుమూలలాట
గుజగుజరేకులు గుజ్జనగూళ్లును బొమ్మలపెండ్లిండ్లు నమ్మనములు
నత్తగోడలియాట నాలుమగనియాట తాటిచెట్టాట కోలాటములును
బింపిళ్లుఁ జెండుగోరింపులు వామనగుంతలు వెన్నెలకుప్పలాది [లఁగూడి

తే. మఱియుఁ బుడికిళ్లు మొదలుగా మనసువచ్చు, నాటలన్నియుఁ దోడి తొయ్యలు
పడుచుఁ దనమున వేడుకపడుచు నాడు, ముద్దరాండ్రకు నల్లారుముద్దుగాను.

సీ. అయ్యయ్యయ్యయటంచు నెయ్యంబుమీఱఁగాఁ బలుమాఱుఁపై పక్కఁబడకయుంటఁ
జెల్లె బొమ్మలపెండ్లి చేసెనిందేటికిఁ జేయవైతివె యన్న సిగ్గుపడుట
దాదుల మనవి యత్నమున నాతోఁ దెల్ప నరుదెంచితివి యన్న మఱలిచనుట
యమ్మ యెవ్వరిఁ బెండ్లి యాడెదవేయన్న ముసిముసి నగవుతో మసలుటయును

తే. గరిగరికగాఁగను మనోమఁగలుగుటయును, బ్రేమమీఱంగ వన్నెలు వెట్టుటయును
గురులు గొప్పనఁగూడెడు కొమరువయసుఁ, దెలిపెనానాఁటఁ గన్యకాతిలకమునకు.

వ. ఇవ్విధంబునఁ గన్యకారత్నంబునకు మెఱుఁగుసానయుంగాలి యనన్యాదృశహావ
భావం బగుయౌవనప్రాదుర్భావం బగుటయు స్వయంవరంబు చాటించిన. 87

శా. సప్తద్వీపమహీపశేఖరసుతు ల్సౌందర్యరేఖాన్వితుల్
సప్తార్చిప్రతిమానతేజులు బిడౌజస్స్పర్ధిసంపద్భుజుల్
సప్తాశ్వత్విణదాకరాన్వయభవు ల్శౌర్యక్రియాశాంభవుల్
సప్తాంభోధిమణీవిభూషణధరుల్ చక్కఁ దెంతు రశ్రాంతమున్. 88

క. చంద్రానన యిందొకరా, జేంద్రకుమారునిని గోర దింతియ కాదా
యింద్రుని మెచ్చదు మఱియా, చంద్రుని మెచ్చదు విలాస సంపదకలిమిన్. 89

ఉ. ఓయిగురాకుఁబోఁడి కనవో వినవో యిదియేమి చెల్ల నీ
ప్రాయపుతో యజాక్షు లెపఁబాయ రొకప్పుడు ప్రాణనాథులం
బ్రాయము రిత్తపుత్తురటె పల్కవె నీమదినున్న యట్టియా
నాయకుఁ దెల్పవే త్రిదశనాయకుఁ గోరినఁ దెచ్చి కూర్చెదన్. 90

క. అని కన్నతల్లి వేఁడినఁ, జనవున నేవేఁడికొనిన సకులడిగిన నీఁ
డని వ్రీడనొందువకున్నం, దనయకుఁ బతినిశ్చయించుతలఁపు జనించెన్. 91

శా. సన్న్యాసంబునఁగాని మర్త్యులకుఁగాంచన్ రాక త్రైలోక్యమూ
ర్ధన్యంబై తగు బ్రహ్మలోకమున కేతన్మర్త్యదేహంబుతోఁ
గన్యారత్నముతోడ నేఁగి భవనాగ్రక్షోణి సంప్రాప్తసౌ
జన్యుండై మను ద్వారపాలకుఁడు వంచం బోవుచోఁ గొల్వునన్. 92

చ. మిళితగభీరమర్దళధిమింధిమినాదముఁ గిన్నరాంగనా
కులకలతానమానములు ఘుమ్మని వీనుల విందు సేయసం
కులసురసిద్ధసాధ్యమునికుంజరముఖ్యులఁ ద్రోచికొంచు లో
పలికటుపోయి సంవడిని బాలిక యెంతయుఁ దత్తఱింపఁగన్. 93

క. ఒక యోరనిలిచి దివిష, న్ముకురాస్యల మంజులాస్యములఁ జూచుచుఁ గొం
డొకదడవుండితి నా నృ, త్యకళావైభవము లెన్నఁ దరమే మనకున్. 94

క. ఎక్కడఁజూచెనొ యప్పుడె, వాక్కాంతుఁడు సూచి పిలువ వడిఁజని భక్తిన్
మ్రొక్కి నిలుచున్నఁ గన్నియ, నిక్కడి కేమిటికి దెచ్చి తివని యడుగన్. 95

శా. ఈయారాజు లటంచుఁ గొంతటికిఁ జేరేర్పాటు గావించి ధా
తా యిందేనృపమౌళి కిత్తుఁదనుజాతన్ దెల్పుమా కన్యకుం
శ్రేయుం డెవ్వఁ డటన్న నవ్వుచు వచోబింబాధరావల్లభుం
డేయేరాజులు నీవు దెల్పితివొ వారెవ్వారు లే రువ్వరన్. 96

తే. నీవువచ్చినవెనుకను క్షోణితలము, కృతయుగంబాది యిరువదియేడుమాఱ్లు
దిరిగె నాలుగుయుగములు దెలియవింత, వింతగాదిది యిదియొకవింత వినుము.

చ. మును వరమిచ్చుటం గలిమిముద్దియ ముద్దులహేతువయ్యె గా
వున బెఱవారినేఁగతి ధవుండుగఁగోరు మురారి సీరియై
తనరెడు ద్వాపరంబునను ద్వారకలో హరి కిమ్ము పొమ్ము చ
య్యన నన వారిజాసనుసి యంఘ్రులకున్ నతిచేసి గ్రక్కునన్. 98

వ. సత్యలోకంబు వెడలి తపోలోకంబుదాఁటి జనర్లోకంబు నిర్గమించి మహర్లోకంబు
గమించి నాకలోకసౌభాగ్యంబులు గనుంగొనుచు భువర్లోకంబు డిగ్గి. 99

సీ. తమతమనిత్యకర్మములు గావించుచు నధిపులఁగొల్చు బ్రాహ్మణులఁజూచి
దాయాదిపాళ్లకై తమలోపలనె పోరు నన్నదమ్ముల కలహంబుఁజూచి
పరులకుఁగలుగు సంపదలు జూడఁగలేక మతినీర్ష్య నొందు దుర్మతులఁ జూచి
పతులనొల్లక యన్యసతులఁగోరెడివారిఁ జేరఁగోరెడుకులసతులఁజూచి

తే. హ్రాస్వదేహుల బధిరుల నంధకులను, రోగపీడితులను దరిద్రులను లోభ
వంతులను దుఃఖశీలుర వింతగాఁగ, ధరణిజూచుచు మిగుల ఖేదంబు పొడమి.

తే. వెనుకకాళ్లనె దాఁటులు వ్రేయుపాండు,వృషభమీక్షించి ముందఱిరెండుపదము
లెవ్వియన నొప్పి వట్టిన దిందులోనఁ, గుడిపదంబని యతివల్క జడిసి యేను.

క. వచ్చితి నీద్వారావతి, కిచ్చటఁ గృత యుగముఁ బోలె నింపై నది నీ
వచ్యుతుఁ డవుటం గన్నియఁ, బుచ్చుకొనుము తపము సేయఁ బోయెదనింకన్.

చ. అని సుత నొప్పగించిన హలాయుధుఁ డెంతయుఁ బ్రేమమీఱఁ ద
ద్వనితగళంబుపై హలముపైచి యొకించుక వంచునంతలో
మునుపొడవైన యమ్ముదిత ముద్దుగ వల్లభు నంతమాత్రయై
తనరె విలాససంపదలు తద్దయుమించె విచిత్రవైఖరిన్. 108

సీ. జలజాక్షినగు మోము చంద్రుఁడు శారదపూర్ణిమాశశిఁ బోలె పొలుపుగాంచె
ముద్దియకమ్మకెమ్మావిమాణిక్యంబు సానదీరినరీతిఁ జాయలూనెఁ
బద్మాక్షివలిగుబ్బ బంగారుకుండలు మెఱుఁగుఁబెట్టినకీవి మెఱుఁగుసూపె
నంగనామణిమోహనాంగహేమశలాక పటికనార్చినరీతి బాగుమీఱె

తే. మఱియు వాసంతవేళఁ గ్రొమ్మావిలీలఁ, దొలకరినిమించుకేతకీదళము పోల్కి
వింతచెలువున రేవతీకాంత వెలసె, హలధరుసియోగమాహాత్మ్యమునను.

వ. అంత గర్గాదిపురోహితులు లారేయి వివాహ శుభముహూర్తం బున్నదని విన్న
వించిన నెంతయు సంతసంబున యాదవసార్వభౌముండు పురంబు నైగ సేయించిన.

సీ. రాజబింబాననల్ రాజవీథులఁజల్లు మలయజోదకముల జలకమాడి
మేలిమిమీఱంగ మేలుకట్టులుగట్టు రమణీయచీనాంబరములుగట్టి
కేవలరమ్యమౌక్తికరంగవల్లి కాతారహారంబులు దనరఁబూని
కమనీయవిపణికా ఘుమఘుమాయత బహుపరిమళంబులు మేన హరువుపఱచి

తే. మానితవితానకుసుమదామములుదాల్చి, ప్రతిగృహద్వారరత్నదర్పణములందు
గాంచుచున్నెడ నాద్వారకాపురంబు, లక్ష్మియొప్పఁ జతుర్విధాలంకృతులను.

వ. అంతట బలభద్రుండును మంగళతూర్య ఘోషంబులు మొరయ నభ్యంగన
స్నాతుండును జతుర్విధాలంకార సమేతుఁడును నై సమావర్తనాది వైవాహిక
శుభకృత్యంబులు నిర్వర్తించి కల్యాణవేదికాంతరంబున నున్న యెడ. 107

సీ. శిరసుమజ్జనమయి నెఱిగొప్పసవరించి యరవిరి విరవాది సరులుదుఱిమి
వలిపెచెంగావిపావడనిగ్గు లీనంగ జాళువాసరిగంచు చేలఁగట్టి
తిలకంబుదీర్చి చెక్కుల జవాదియలంది గుబ్బచన్దోయిఁ గుంకుమముఁబూసి
కట్టాణిముత్యాలకమ్మలు మొదలుగా నవరత్నమయభూషణములు దాల్చి

తే. నిలువుటద్దంబులోపల నీడఁజూచి, ప్రీడఁ జెలియిచ్చుకపురంపువీడియంపుఁ
గెంపుకెమ్మోవి కొకవింత సొంపునింప, రేవతీకాంత యభినవ శ్రీఁ జెలంగె. 108

తే. రేవతీకాంతఁ దోఁ దెచ్చి రైవతాఖ్య, భూమిపాలుఁడు మధుపర్కపూర్వముగను
రామునకు ధారవోసిన రామకేలు, వట్టెబలరాముఁ డెంతయుఁ బ్రమదమునను.

క. అప్పుడు పువ్వులవానలు, దెప్పలుగాఁ గురిసె మ్రోఁగె దివిదుందుభులున్
ముప్పిరిగొను మోదంబున, నొప్పిరి జను లెల్ల నమ్మహోత్సవవేళన్. 110

వ. ఇవ్విధంబున సకలసంభ్రమంబులు గలిగి వెలయు రేవతీబలరాములవివాహమ
హోత్సవంబు కన్నులపండువుగాఁ జూచి వైవాహికదినచతుష్టయానంతరం
బున రామకృష్ణానుజ్ఞాతుండై రైవతకమహీపతి బదరికాశ్రమంబునకుం దపంబు
సేయం జనియె నంత. **111**

మ. కళుకున్ముత్యపు గచ్చుసౌధముల సింగారంపుఁబూఁదోఁటలన్
జలధిప్రాంతరకాంతసైకతములన్ సౌవర్ణగేహంబులన్
నెలతాలిన్నెలఁ దూఁగుటుయ్యెలల మాణిక్యంపుసౌధంబులన్
బలుఁ డారేవతిఁగూడి క్రీడసలిపెన్ భావంబురంజిల్లఁగన్. **112**

సీ. అదివింత యిదివింత యని రిత్తచూపుచు సొలపుఁజూపులసారెఁ జూడనేర్పెఁ
జెలిమితోఁ బయ్యెదచెఱఁగు దెమల్చుచు విడుమంచు నొయ్యన నుడువనేర్పె
నరవింద మందు కొమ్మని కేలు పొడవెత్తి వలిగుబ్బ లురమున నలమనేర్పె
నధరబింబముఁ జురుక్కన నొక్కి కిన్కతో మినుకుఁ జెక్కిలి గోట మీటనేర్పె
తే. సొంపుమీఱంగఁ గళలంటి సొక్కనేర్పెఁ, గూడి రతికేళి వేడ్క నోలాడనేర్పెఁ
గూర్మిఁ గొసరుచు నంతఁ బైకొనఁగనేర్పె, నెఱతనంబున రమణుఁ డన్నియును సతికి.

క. కతిపయదినములలోపలఁ, జతురతఁ బ్రౌఢత్వమొంది జవ్వని యొకనాఁ
డతిముదమున రైవతక, క్షితిధరమున మెలఁగుచుండి చెలువున కనియెన్. **114**

సీ. మును పిందుఁ గదళికావనరాజి చెలువొందుఁ బండిటిద్రాక్షలఁ బ్రబలెనిప్పు
డీకానలోపల నేఁగాననీ కాన నెంతగాఁ బలిసెఁ బ్రాణేశకంటె
యమృతోపమానంబు లాదొనయంబువు లనిశంబు మాతండ్రి కదియప్రియము
పొలుపొందె గొజ్జంగి పూఁదేనె కాలువ నీవు దీర్పించితో పిన్న నేఁడు
తే మున్నుఁ జూచిన యటువలె నున్న దపుడె, యింతలోపలనే యెంత వింతపుట్టె
ననుచుఁ బలుకంగ బెడబెడలైనగంబు, గదల రేవతి ప్రాణేశుఁ గౌఁగిలించె.

చ. వెఱవకు మంచుఁ దేర్చి యదువీరుఁడు నల్లడఁ జూడగట్టురా
పఱిగట సిల్చియన్నగము బాహులఁ నూపుచు మంచుగట్టునా
మెఱయు కపీంద్రుఁ జూచి తరమే ధరమెత్తఁగ నెవ్వఁ డీవురా
యెఱుఁగవె రాము నన్ వనచరేశ్వరుఁడన్ ద్వివిదుండ శూరుఁడన్. **116**

క. తరమే పెకలింపఁగ నీ, గిరియంటివి మునుపు జానకీపతిపనుపన్
శరనిధిగట్టఁగఁ దెచ్చిన, గిరులశిఖర మాత్ర మింతగిరియే యిదియున్. **117**

క. నాసఖుఁడగు నరకాసురు, శాసించెను శౌరి గాన శైలముతోని
న్నాసంద్రంబున వైచి ము, రాసురరిపుతోడ ముంతు నట ద్వారకయున్. **118**

క. అని మాటలాడుచునె యా, ఘనశైలం బగలఁ జేయఁ గని హారికినుకం
తనముసలంబున వ్రేసిన, వనచరపతి శిరమువగిలి వసుమతిఁ గూలెన్. **119**

వ. ఇవ్విధంబున ద్వివిదు వధియించి యెప్పటిలీల బాలికామణింగూడి కేళీనీరమణి కేళికాలోలుండై విహరించుచు హలాయుధుండొకనాఁడు పూర్వానుభూతగోపికలం దలంచి కృష్ణానుమతంబున నందవ్రజంబున కొక్కరుండ చని చుంబనప్రతిచుంబనాలింగనమృదుభాషణంబుల నందయశోదాశ్రీదామోపనందాదిబంధువులకు సంతసంబు సేయుచు జరాసంధాదిపలాయనంబు నొడువుచుఁ బ్రొద్దు గడుపుచున్న యెడ. 120

సీ. మధుమదాకులహలాయుధవిలోచనలీల నరుణుఁడై యరుణుఁ డస్తాద్రిఁ జేరె
వరుణుండు వారుణీవరున కీవచ్చు చెంగావినా సాంధ్యరాగంబు మెఱసె
హలిహలాకృష్టయై యమునయాగతి నుండు ననుఁరీతి నిండె గాఢాంధకార
మాతమోయమునపై నలరారు దెలికల్వవిరులునాఁ జుక్కలు విరివికొనియెఁ

తే. గలితనీలాంబరుండునుఁ గామపాలుఁ, డమలవర్ణుండు రేవతీరమణుఁ డగుట
రాముపోలికలోకాభిరాముఁడగుచు,సోముఁడుదయించెసురసార్వభౌమదిశను.

తే. పాంథజనములు గొమ్మలప్రాపుఁగోర, సారిదినొండొంటి లతకూనలొరఁగిపడఁగ
ధరణిచక్రంబు మిగుల సంతాపమంద, నడరె రేయెండ లప్పు డత్యద్భుతముగ.

వ. అట్టిపండువెన్నెల నయ్యేకకుండలుండు గోపికాపుండరీకనయనల సంకేతంబులఁ గూడుక యమునాతీరంబునకుం జని. 123

సీ. కలికి యీపాదరింటఁగాదె నీవ్వారకె కినిసి నాచేత మ్రొక్కించుకొనుట
తెరవ యీద్రాక్షపందిటఁగాదె నడికిరే యనివచ్చి నీవు నన్నేలికొనుట
మెలఁత యీగుజ్జుమామిడినీడఁగాదె చిల్కలుపల్కఁ జెలులంచు నులికిపడుట
వనిత యీకదళికావనిఁగాదె దళవీజనముచే రతాంతరశ్రమ ముడుపుట

తే. దలఁచుకొందువె యీసైకతమునఁగాదె, నానఁ బైకొనకున్న నోచాన మంచి
దత్తతోఁ జెప్పి కొట్టింతు ననిన జడిసి, నీవు నాకోర్కిఁగీర్చుట నీలవేణి. 124

క. అని యిష్టాలాపంబుల, వనిఁ దిరుగుచు మద్యపానవాంఛ జనింపఁగ
వనితామణులుం దానును, గొని మిక్కిలి మదిరారసంబు గుత్తుకమోవన్. 125

సీ. అలవోక తెప్పవేయక చూచుచును తెల్పె భామయొూర్తు సురానుభావపటిమఁ
గాంతునేరముద్రోచి కౌఁగిలించుచుఁదెల్పె నాతియొక్క తెప్రసన్నాతిశయముఁ
దలయూఁచిచొక్కుచుఁదలపించె నొకపంకజానన గంధోత్తమానుభవము
పరిహాసబహుళోక్తి ప్రకటించె నట నొక్కకంబుకంఠి యిరాతికౌశలంబు

తే. హాసనకుసుమంబు లందంద నెసఁగఁజేసి, వనితయొక్క తెమధువైభవంబుసూపెఁ
గన్నుఁగవయందుసాంధ్యరాగంబుమొనయఁ,గాంతయొక్క తెవారుణీగరిమ సెఱపె.

మ. తళుకుంగుబ్బలపైఁటవ్రేయ మని కాంతల్ దూఱ హాలామదా
కులితస్వాంత యొకర్తు వేగజిలుగుంగుచ్ఛెళ్లకొం గెత్తి గు

బ్బలపైఁగప్పిన వైలు దెల్పుజఘనవ్రాతంబు వీక్షించి యో
చెలువా సిగ్గరి వౌదువంచు నగియెంగా మత్తేశ్వరుం డింపునన్. 127

తే. కొదమగుబ్బల తావికుంకుమముపూఁత,విభుఁడు చెంగావిజిలికంచువిడువఁబోవఁ
గొసరుఁజూపులఁదప్పించుకొనుచునొక్క, కలికివెన్నెలఁబైఁటగాఁగప్పుకొనియె.

సీ. ఓయత్త చిలికితి నూరకె నన్నేల కొట్టెద వనియొద్దుకొనియె నొకతె
మగఁడు వచ్చెనటంచు మచ్చికఁ గట్టుకొం గెడలించి తమిఁ బడుకిచ్చె నొకతె
యొకసురాఘటి నెత్తినుంచి చల్లోచల్ల యంచును వనవీథి కరిగె నొకతె
యెలనాఁగ బలరాముఁ డేలరాఁడాయెనే యని సారెముచ్చట లాడు నొకతె

తే. తోడికోడ లటంచును దోడి చెలిని, దబ్బఱలెతిట్టె నొక్కతె దానిఁ దనదు
కోడలంచును జెక్కిలిగొట్టె నొకతె, మదిరసొక్కిన గోపికామానవతులు. 129

మ. మదిరాపానవిఘూర్ణమానసయనుల్ మత్తద్విరేఫాలకుల్
వదనాంభోరుహగంధలుబ్ధమధుపవ్యాఘూతలోలద్భుజాం
గదుఁ గర్ణోజ్జ్వలవజ్రకుండలు పలగ్నప్రస్థనీలాంబరుల్
మదధాముల్ బలరాముఁ జూచి వ్రజభామారత్నము ల్వేడుకన్. 130

మ. తళుకుంజెక్కిలిముద్దుకెంపుజిగినిద్దాకమ్మకెమ్మోవి తే
నెలు నాలింగన మంగనాజనము లెంతేవేడ్కతో నొందఁ గోరుల్
పలుమాఱుం దగ మార్చికొంచు సుఖియింపల్ వారితోఁగూడి యా
బలభద్రుండును గ్రీడసల్పుచు ననల్పంబైన దర్పంబునన్. 131

ఉ. వారివిహారముం జలుప వాంఛ జనించెను జేరరాఁగదే
వారిజమిత్రపుత్త్రి యనివాకొనిపిల్చిన నీనహాసము
శ్రీమిఱఁగ నెంతలేదనుచు మించి చనల్ యమునాస్రవంతిక
న్నారఁగఁజూచి యల్కను హలాగ్రమునం బెకలించె నత్తటిన్. 132

వ. ఇవ్విధంబున గోధుగ్వధూసవిధంబున నేధమానసమధికక్రోధధనంజయకవ్వథితన యనపథుం డగుచు హలాయుధుండు నిర్ణిరోధపాథఃప్రవాహధామనిధితనూభవారోధంబు విశ్లథంబుగావించి శతధా ప్రవహింపంజేయుసమయంబున. 133

సీ. కోడెజక్కవగబ్బిగుబ్బచన్నులమీఁద దరగపయ్యెదకొంగు పొరలిపడఁగఁ
దమ్మికన్నుల మరందపుబొష్పములు చింద గరుకంపు తేఁటిముంగురులు చెదర
జలపక్షిమేఖలాకలకలధ్వనిమించ సైకతజఘనంబు సంచలింప
నబ్జపాదంబుల హంసకంబులు మ్రోయ బెళుకు జేడిసచూపు బిత్తరింప

తే. నృపబలాకృష్ట పరమృగీనేత్రఁ బోలి
హలికరాకృష్టవేణియై జలనినాద
నటన మెరయుచు యమునబృందావనంబు
నందుఁ బ్రవహించె వ్యాకులితాత్మ యగుచు. 134

తే. అంత భయమునఁ గాంతలై యమున చేరి, సీరికి వినమ్రలై కటాక్షింపు నన్నుఁ
దగునె కులసతిమార్గంబు తప్పినపుడు, బరులు నవ్వరె రేవతీప్రాణనాథ. 135

చ. అలుక శమించి నాపయి హలాయుధ తావకలాంగలాగ్రని
ర్దళితవికీర్ణమత్తటనితంబములన్ నఖరేఖలట్లు నీ
హలముఖరేఖలం గని వయస్యలు వోలుసపత్నులెల్లఁ బాం
సులనయి శంచు నవ్వెదరు శుద్ధపయోజనిభాచలంబునన్. 136

చ. జలనిధి యేమియంచనునొ చయ్యనఁ బోవలెఁ దోడిచేడియల్
నిలువకపోయి రేపగిది నింద గడింతురొ యంచువేఁడినన్
బలుఁడు దయాళుఁడై భువనపావని యేమిటి కింతమాట నీ
చెలువునిఁ జేరుమంచుఁ బనిచెం గని చెంతలవారు మెచ్చఁగన్. 137

తే. కొదమరాయంచ జవరాండ్రగుంపుతోడ, సరసివిహరించు రాజహంసంబుఁబోలి
గోపికాహంసయానలఁగూడియామును, నాంబువులఁ దేలెయదురాజహంసమపుడు.

క. ఈరీతిఁ గొన్ని దినములు, నారీతిలకములఁ గూడి నందవ్రజసం
చారముల నలరి యంతట, ద్వారావతిఁ జేరెఁ గృష్ణదర్శన రతుఁడై. 139

వ. అంతట. 140

సీ. వలపుమీఱఁగ స్వయంవరమహోత్సవమున లక్షణకన్య బలంబు మెఱసి
కొనివచ్చు సాంబుని గిసిసి పట్టుకచన్న కురుకుమారులఁ గని క్రోధమునను
బదఘట్టనల మహీభాగ మట్టిట్టుగా నలసీరి వడిఁ జేరి హస్తిపురము
ఘనసాలమూలంబునను లాంగలము గ్రుచ్చి పెకలించఁ బెళపెళఁ బెకలి పురము

తే. యమునకై యొడ్డగిల భీతి సాంబుతోడ, లక్షణాకన్య నర్పించి యాక్షణంబె
చేరి మ్రొక్కెను యోధను చెలిమి మీఱఁ, గౌఁగిటను జేర్చె రేవతీకాంతుఁడంత.

తే. అవని యొక్కెడ సాంబుకల్యాణవేళఁ, బెల్లగిలె నట్టిదేవుని పేరివాని
పెండ్లి కొకపట్టణంబైనఁ బెల్లగిలదె, యనుచు శిష్టుఁడునగి యెఁదాలాంకుఁజూచి.

వ. అంత హస్తినాపురప్రవేశంబు చేసి సాంబునకు లక్షణకన్య వివాహంబు చేసికొని దుర్యోధనుం డరణంబుగా నొసంగు శతాంగమాతంగతురంగమణిమయభూష ణాంబరకోటులఁ గైకొని ద్వారవతి కరుగుదెంచె నిప్పుడు నాహస్తినాపురంబు యమునానది కొడ్డగిలినట్లె యున్నది బలదేవు భుజాబలంబు సన్నుతింప నెవ్వరి తరం బదియునుంగాక నింకనొక్క విచిత్రంబు వినుము. 143

సీ. అలభోజపురమున ననిరుద్ధునకు రుక్మవతిఁ బెండ్లి చేసి తర్వాత రుక్మి
ద్యూతంబు దలపెట్టి యొడ్డిన యొడ్డెల్ల గెలిచి హలాయుధు గెలిచెనయఁ
జేనచ్చినట్టిపాచికలు గావున గెల్చె దవివలనని వేతె యక్షములను
గ్రీడించు హలి గెల్చు గెలుపులన్నియు రుక్మి కావనిపలుక నక్కడిజనంబు

తే. వానినేగూడ నాకాశవాణి యపుడు, బలుఁడు గెల్చె నటంచన నలిగి బలుఁడు
రుక్మునష్టాపదంబున రూపణంచి, పరనృపాలురఁ గెలిచె దోర్బలము మెఱయ. 144

మ. జనకక్షోణివిభుండు భక్తుఁ డగుటన్ సౌహార్ద్రి మింపొందఁగాఁ
జని తత్పట్టణవాసియై యతనిచే సంపూజితుండై సుయో
ధనుఁ డచ్చోటికి వచ్చి శిష్యుఁడయి పాదద్వంద్వ సంవాహనం
బొనరింపం దెలిపె న్గదాకదననానోపాయము ల్మక్కువన్. 145

క. కురుపతి శిష్యుం డయ్యెన్, హరిపక్షము పాండుపుత్త్రు లనితలఁపుచుఁ దా
నిరువురఁ గలయక తీర్థా, చరణంబున కరిగె సీరి సమరము వేళన్. 146

వ. అరిగి యశుభతిమిరవిభాకరప్రభాసముదంచితం బగుప్రభాసతీర్థంబునఁ గృత
స్నానుండై నిజవిలాససముదితసరస్వతి యగుసరస్వతీతటిని మునింగి గగనర
మాకబరీకుసుమనికరాయితబిందుసరం బగుబిందుసరంబున నవగాహనంబు చేసి
కలుషభూధరవజ్రధరం బగువజ్రతీర్థంబున మజ్జనంబొనర్చి రామాదిభూరామేశ
తటస్థాపితమాసరయూపం బగుసరయూనది నాడి దురితలతానివారణాసి
యగువారాణసిం జేరి యచ్చట. 147

మ. కనియెన్ రాముఁ డభంగమంగళతరంగన్ రంగదంభోధిలం
ఘనసంప్లావితదేవమానవభుజంగన్ జంగమాఘచ్ఛటా
ఘననైకక్షమదివ్యనామశతసంగన్ సంగరాసింధుబిం
బనభశ్చారితరూప మానసుషమాభాగంగ గంగానదిన్. 148

వ. కని వినయభక్తిపూర్వకంబుగా నమస్కరించి. 149

మ. సవరించెన్ యమునాభమాధవు సరస్వత్యాభపద్మోద్భవున్
భవదీయచ్ఛవిశంభు నైక్యమగుటం బ్రత్యక్షమా బ్రహ్మమీ
వె వివేకాఢ్యుఁడు నీయెడం దనువు వే వీడ్కొన్నచో బ్రహ్మయో
గవిశిష్టాత్ముఁడవోలె ముక్తిఁ గను గంగా సర్వముక్తిప్రదా. 150

వ. అని నుతియించి స్నానదానంబులు చేసి ముముక్షుజనశరణ్యం బగు నైమి
శారణ్యంబున కరిగి తన్నుంగని ప్రత్యుత్థానంబు సేయని ప్రతిలోమజాతు సూతు
ముసలాఘాతంబున గతజీవితుం జేసి మునిప్రార్థితుండై పురాణార్థవేది పునర్జీవి
తుంగాఁ గటాక్షించి సవనాంగణకల్పిత మునిజనరక్తపల్వలుండును నిల్వల
తనూభవుండు నగు పల్వలు వధియించి మునిజనసంస్తూయమానుం డగుచుఁ
బ్రశంసాపరకాశిక యగు కౌశికం దీర్థమాడి ప్రతిదినకల్పిత విప్రయాగం బగు
ప్రయాగంబున కరిగి కృతమజ్జనుండై సంశ్రితాపాశ యగువిపాశను గోకనద
శోభాశోణ యగుశోణంబునం గృతమజ్జనుండై తరువిజితమహేంద్రనగం బగు
మహేంద్రనగంబున నిశ్చలసమాధిలీలాసమావృత రేణుకాయుని రైణుకేయుని

దర్శించి కృతమజ్జనా గోదావరీతి వెలయు గోదావరీతీరంబు చేరి కృతప్లావనుండై
వినతశ్రీశైలబిలపాతాధిష్ఠితం బగు శ్రీశైలంబు దర్శించి వేంకటాచలంబున కరిగి.

సీ. జాతికిరీటపచ్చలకిరీటము డాలు ఖంజరీటంబుల పుంజి దెలుప
మకరకుండలమరీచికగండమండలి మండలీనాట్యసంభ్రమముఁ జూప
గరశంఖచక్రము ల్వరచక్రతిమిరవారణచక్రరిపుహితప్రౌఢి మెఱయ
రమణీయపీతాంబరప్రభాడంబర మంబరంబునకు హేమంబు నెఱప

తే. వక్షమునఁ గౌస్తుభంబు శ్రీవత్సతులసి, దామముల కాంతియును సముద్దామలీలఁ
గలసి కుంకుమకస్తూరికల ఘటింప, మెరసి కొలువుండు వేంకటేశ్వరునిఁ గాంచి.

సీ. సదయపీతాంచకచ్చకలపీతావని గనుపట్టు వీరరాఘవునిఁ గొలిచి
త్మా కాంచి యనమించు కాంచీపురంబులో విలసిల్లు వరదరాజుల భజించి
యుభయకావేరీమహోజ్జ్వలా శ్రీరంగధాముని శ్రీరంగధాముఁ బొగడి
దక్షిణద్వారకాస్థలరాజమునను గృపాళుఁడౌ రాజగోపాలుఁ జూచి

తే. దర్శనంబున బ్రహ్మహత్యాసువర్ణ, మోషణాదిమహాదోషములు దొలంగఁ
జేయుటకు హేతువౌ రామసేతువునను, మునిఁ గిరామేశ్వరునిపదముఁ కుమ్రొక్కి.

తే. ముత్యములు పండునదిలోన మునిఁగి మంచి, గంధపుంగొండయందును గస్త్యమౌని
భర్గు సేవించి కన్యాఖ్య దుర్గఁ గాంచి, భక్తి గోకర్ణనాథునిఁ బ్రణుతి సేసి. 154

తే. అంత మాహిష్మతీపురి కరుగుదెంచి, భక్తి మను దీర్థమాడి ప్రభాసమార్గ
మునను సీరి కురుక్షేత్రమునను గాంచె, యోధమానుల భీమదుర్యోధనులను.

క. కాంచి దయ నాలదనివా, రించుచు వినకున్న శ్రీహరిప్రహితుండై
కాంచనమణిమయభవన, ప్రాంచితమగు ద్వారకాపురంబున కరిగెన్. 156

సీ. బలదేవుఁ డొకనాఁడు పద్మాక్షుతోఁ గూడ ధర్మనందను సభాస్థలికి వచ్చి
యిష్టగోష్ఠిని వసియింప నారదమౌని యరుదెంచి సత్కృతుండై వసించి
బకుని హిడింబుఁ గీచకుని జరాసంధు రారాజు గెల్చి విక్రమము మెఱసె
ఘనుఁడు గదాయుద్ధమునను భీముఁడు బలదేవున కొరునకు దిగుడుగాని

తే. యనిన నటులేల హలిసరి పెనఁగలేనె, యనిన భీముని గనుఁగొని కినుకవొడమి
సీరి గదదిక్కుఁ జూచినఁ జిత్తమటుల, నైన నాకోర్కె ఫలియించె ననుచు లేచి.

క. భీముఁడు గదఁ గైకొనినన్, రాముఁడు గదఁ బూనెఁ గ్రోధరక్తాక్షుండై
యామేటిమగలఁ గనుఁగొని, భూమీశులు మిగుల వెఱఁగుఁ బొందుచుఁ దమలోన్.

సీ. కలహాశి యిప్పు డెక్కడనుండి వచ్చె నీయన్యోన్యరణమున నిసియు నొకఁడు
గురుఁడుగాఁడే సీరధరుఁ డధికుండన్నఁ బనికేల యీరోస మనియె నొకఁడు
ఇతనిశిష్యుఁడు కురుపతి గెల్వఁడే కీరికిని సరిపోఁడా యనియె నొకఁడు
నదియేటిమాట తాలాంకులోపల సహస్రాంశంబుఁ బోలలేఁడనియె నొకఁడు

తే. వలదు బలభద్రుతో నేల కలహ మనుచు, బుద్ధిఁ గోలఁది నిసమవర్తిపుత్రముఖులు
దెలిపె వినకున్న నూరకె నిలిచి రంత, నురివి బలభీమసేను లొండొరులఁ దాఁకి.

ఉ. ఆర్పుల నట్టహాసముల నబ్జభవాండము పిక్కటిల్లఁగా
దర్పము మీఱఁ బోరుమదదంతులఁ బోల్కి యుగాంతలోకభి
ద్దర్పకవైరిరోషమున దారుణులై యరుణాయతాక్షులై
నేర్పులు మీఱఁ బోరి రతినిష్ఠురమైనగదారణంబునన్. 160

క. తనశిష్యుండై నసుయోధను జంపెనటంచు మిగుల దారుణమగు కి
న్కను గొట్టె బలుఁడు భీముని, ననిలసుతుం డతనిగురుఁ డటంచుం గొట్టెన్.

క. బలుగదఁ బెట్టున భీముఁడు, కులిశాహతిఁ గొండఁ బోలి గులగులలగు న
బ్బలుఁ డనిలజు గదఁ బెట్టున, నలరు సరిక వింధ్యమట్టు లలుకఁడు కడిమిన్. 162

ఆ. చేరి మూఁడునాల్గు చేతులు వెడలిన, యంతలోన నలసి యనిలసుతుఁడు
చెదరి యవరి చాలపెదవులు దడుపుచు, స్రుక్కి నాల్గుదెసలు చూడఁదొణఁగె.

క. అప్పుడు విడుపక వ్రసెం, గుప్పున నడునెత్తిపగులఁ గుదిగొని వెడలెం
గప్పెఱ నెత్తురు భీమున, కప్పాండవలోచనముల నశ్రులుతోడన్. 164

సీ. కన్నీళ్లు వఱదలై కాఱఁగాఁ గుంతియు ద్రౌపతి యొకచోటఁ దల్లడిల్ల
మునుపు నేఁ జెప్పిన వినఁడాయెఁ గార్యంబు దప్పెనంచును ధర్మతనయుఁ డడలఁ
జూచి యుపేక్షచేసుక యున్న నాయమా కృష్ణాయటంచుఁ గిరీటి నుడువ
ధౌమ్యాదు లింతక్రోధం బేలశిష్యుపై నంచు నక్కడనుండి యభినుతింపఁ

తే. గినిసి యవ్వారు చెప్పిన వినక భీముఁ, జంపఁగడఁగెడు యాదవసార్వభౌము
కేలు గదఁ గూడఁబట్టి శ్రీకృష్ణుఁ డప్పు, డేల పలదన్న కోపంబు చాలునన్న.

క. హరి వాక్యామృతధారం, బరుషరుషానామదావపావకుఁ డాఱం
గరుణించి విడిచె లాంగల, ధరుఁ డనిలకుమారుఁ బాండుతనయులు చెలఁగన్

క. కళవట్టిపడిన భీముఁడు, దెలిసెక్ష హరికరుణ నంత దేవుఁడ నిన్నుం
దెలియక పోరితి నేరము, గలదనఁగా భీము సీరి గౌఁగిటఁ జేర్చెన్. 167

ఉ. పుణ్యము శౌనకాదిమునిపుంజశరణ్యము నైన నైమిశా
రణ్యమునందు నొక్కమఖరాజ మొనర్చెను రేవతీసతీ
మణ్యభిరాముఁడై బలుఁ డమానుషవైభవముల్ జగత్త్రయీ
గణ్యములై తనర్ప జనకాంక్షితము ల్దయ సేయఁజాలుచున్. 168

తే. సాంగదక్షిణ లొసఁగి యజ్ఞంబు చేసి, యవభృథస్నాన మొనరించె నతివఁ గూడి
సకలబంధుజనములతో సంభ్రమమునఁ, గలుషతిమిరహరుండు లాంగలధరుండు.

సీ. ధగధగద్ధగితరత్నకిరీటకాంతులు పదివేల సూర్యబింబములు దెలుప
ధళధళద్వజ్రకుండలకాంతిమండలి గండమండలమున మెండుకొనఁగ

జలచకజ్జలదమేచకకటీరపటాంచలము భుజాగ్రమ్మునఁ గొమరుమిగులఁ
గలకలక్వణితకంకణముఖ్యనవరత్నమయభూషణములు నెమ్మెయిఁ దనర్పఁ
తే. పుష్పవర్షంబు సురదుందుభులరవంబు, బ్రహ్మరుద్రాదినిర్జరప్రణుతు లలర
బ్రహ్మరథమెక్కి రేవతీప్రాణభర్త, ద్వారవతిచేరి పాలించె వైభవమున. 170
క. ఇది బలరామచరిత్రం, బిది దురితలతాలవిత్ర మిది యతిచిత్రం
బిది భక్తియుక్తివినినం, జదివిన జనుఁ డిందునందు సౌఖ్యముఁ జెందున్. 171
క. మును బలునిచరిత దెలిపిన, వెనుకన్ కృష్ణుకథ నీకు వినిపించెదనం
టి నరేంద్రా యిపుడది విను, మని మునిపతి దెలుపఁ దొణఁగె నధిపతితోడన్.

శ్రీ కృష్ణావతారము.

శా. శ్రీమత్కృష్ణవలాహకంబు సుమనశ్శ్రీదాయియై దేవకీ
శ్యామాభ్రంబునఁ బుట్టి శ్రావణమునన్ సద్యోగళత్తాపధా
త్రీమానుష్యముపైఁ గృపామృతము వర్షింపన్ నిజోరఃస్థల
శ్రీ మించం దులకింప నిచ్చ సురభేరీగర్జన ల్మీఱఁగన్. 1
సీ. కమనీయదేవకీగర్భసంభవుఁ డయ్యు రోహిణీసంభవరూఢిఁ గాంచి
దీప్యమానధరావతీర్ణుఁ డయ్యు నభోవతీర్ణవిఖ్యాతిచేఁ దేజరిల్లి
కృష్ణపక్షమున భ్రాజిష్ణుఁడై కలిగియు శుద్ధపక్షమునఁ బ్రసిద్ధిఁ గాంచి
యిందిరాలింగితహృదయుఁ డయ్యును రేవతీనాథసహజస్థితి వహించి
తే. చంద్రదశ దెల్పు ముఖము త్రిస్థానభాను,కరణి గనుపట్టు తేజంబు గురుము ఖేచ్ఛ
హేతువై దివ్యకారుణ్యవృష్టి వెలయ, శౌరి దనరారె సూతికాసదనమునను. 2
తే. ఘనమనోరంజక కరంజకప్రవాళ, మంజురుచి బాలుఁ గనుఁగొని మంత్రసాని
సమ్మదముపూని శూర్పానిల మ్మొనర్ప, బొడ్డు గోయఁగఁ జూడ నద్భుతముగాఁగ.
సీ. మొలిచెఁ బొక్కిలిచక్కిఁ దొలుపల్కు లనుమ్రోయు నలువమోముతుమ్మెదగలుగు తమ్మి
పొలిచె మస్తమ్మున భూరిరత్నప్రభాపాళిలాలితకోటీరహేళిమాళి
నిలిచె హస్తంబుల నిఖిలదైతేయభయంకరోదగ్రపంచాయుధములు
వలచె వక్షంబున వైజయంతీదామశోభితతులసీప్రసూనపటలి
తే. మఱియుఁ గంకణకేయూరమకరకుండ,లాదిమణిభూషణములు హేమాంబరములు
భాసురతరమైన మేనితేజంబు మీఱ, శౌరి పురుటింటిలోన సాక్షాత్కరించె. 4

తే. అప్పు డాశ్చర్యమును మోద మతిభయంబు, పెనఁగొనఁగ మంత్రసాని వేవేగవచ్చి
యపలికడను నమోనమోయనుచుఁ గాచి, యున్న వసుదేవుఁ గన్గొనియుల్లమలర.

సీ. పెడఁదకన్నులవాఁడు పెడఁదమానికెపుఁజా పెడఁదకన్నులమిన్న నిడినవాఁడు
నీలకాయమువాఁడు నిద్దంపు తళుకుగుల్కు నీలకాయమువేల్పు మేలువాఁడు
కేలిచక్రమువాఁడు కితవులమన్నించు కేళిచక్రముఁ ద్రోవఁ జాలువాఁడు
వన్నెమించినవాఁడు చిన్నంపు పదియాఱు వన్నెమించిన వల్లెవాటువాఁడు

తే. దేవదేవుఁడు దేవకీదేవిగర్భ, జలధి జనియించె సంపూర్ణచంద్రులీల
నేమి తపమాచరించితో యీవు పూర్వ, మునను వసుదేవపాలితభూమిదేవ.

క. అని తెలిపిన వసుదేవుఁడు, విని రొదవల దనుచు ననుచు వేడుకతోడన్
జని లక్ష్మీవిభుఁ గన్గొని, కనుఁగవ నానందబాష్పకణములు దొరుగన్. 7

చతుష్కందము. శ్రీవాసుదేవప్రియస, ద్భావా వేదాంతవాదఫలితామోదా
సేవింతు నిన్ను మునికృత, సేవా శ్రితసుప్రసాద శ్రితబహుభేదా. 8

క. పటుమతి ననుమానోక్తిన్, ఘటియింతు "జగత్సకర్తృకం కార్యత్వాత్
ఘటవత్త" ని తాదృశునిను, నిటువలెఁ గాంచితిమి చిత్ర మేమనవచ్చున్. 9

తే. అనిపొగడ శౌరి దయమీఱ తీయాదివృత్త, మంతయును దెల్పి భావివృత్తాంతములును
దెలిపి యెప్పటిబాలుని చెలువుగులుక, శయమునను బూనె వటపత్రశాయితండ్రి.

క. విడికెంపు పసగ గోడుగులు, కడువేడుక శేషుఁ డూనఁ గాళిందియు గా
ల్నడగాఁగ నరిగి నందుని, పడఁతుకకడ కొడుకునునిచి పడుచును దెచ్చెన్. 11

తే. తెచ్చి కంసునికొసఁగ నుద్వృత్తి నెగుర, వ్రేసి యసిపూన నద్దేవి మింటనిలిచి
వేఱెయున్నాఁడు నీవైరి వెట్టియనుచుఁ, జని యెనటపల్లెలో మహోత్సవము చెల్లె.

సీ. దళపుష్పఫలసమాకులకోకిలకులింపకీరంబు లగుచు శృంగారవనులు
కలహంసికాదత్తకమలనాళమరాళజాలంబు లగుచుఁ గాసారములును
గలశాబ్ధికల్లోలకల్పనోత్కటక్షీరంబులై నైచికీకులములు
నిరతిశయానందనిర్నిద్రమాన హాబ్జముల నాబాలగోపాలజనము

తే. లలరె వింతగు మాధవోదయమునందు, సప్తకులపర్వతంబులు సౌరధేను
లక్షణోజ్జ్వలధేనుస్వలక్ష నొసఁగె, ధరణిసురులకు నందుఁ డౌదార్యమునను.

తే. అభినవగుణైకసామగ్రి నుభయకులయ, శోదయై మించునట్టి యశోద యంత
భువనపోషణుఁ బోషించెఁ బుత్రమమత, సర్వసముఁడును మాతృవత్సలతఁ దనరె.

తే. మేదినీనాథ నెలలు తొమ్మిదియు మోసి, కన్న దేవకి యటులుండ కడను నందు
భామినికిఁ గల్గె శ్రీకృష్ణబాలలీల, కన్నులారంగఁ జూడ భాగ్యంబు గాదె. 15

ఉ. జోలలువాడఁగా మిగుల సొంపగు పున్నమచందమామనుం
బోలినకృష్ణుముద్దుమొగముం బలుమాఱును ముద్దులాడఁగా

లాలనమించుబిట్టకములం గనుదోయి చెలంగిచూడఁగాఁ
డాలిమినేమి నోఁచిరొకో తల్లియుఁ దండ్రియుఁ దొంటిపుట్టునన్. 16
తే. కంసుపంపునఁబూతనకామరూప, యగుచుజనుబాలువిషమియనమృత మొసఁగె
వైరులందును దయగలవాఁడు కృష్ణుఁ, డాశ్రితులపట్ల నీఁకవేఱె యడుగనేల.
తే. బండిఁబడఁదన్నెఁ దొడలపైఁ బండి పర్వ, తల్లికి ఘటించె సురగాలి త్రుళ్లడంచెఁ
జన్నుగుడుచుచుఁ దల్లికి సకలజగము, లాస్యమునఁజూపెశౌరి మహాద్భుతముగ.
తే. అస్తిభాతిప్రియాత్మకమైన బ్రహ్మ, మాకృతిపహింపఁజూచి కృష్ణాఖ్యయిడియె
గర్గమౌనీంద్రుఁడాగమక్రమము మెఱయ, నందునకుదన్మహత్త్వమంతయునుదెలిపి.
సీ. సిగను జుట్టినతావిచెంగల్వలరవీడఁ గొనరావిరేక ముంగురుల నాడ
నపరంజిమద్దికాయలు చెక్కుల నటింపఁ గమ్మకస్తురితిలకము రహింపఁ
బంచరత్నమ్ముల పంచాయుధము మించఁ దళుకుముంగామురంబులు సలింప
గంటలమొలకట్టు ఘణఘణధ్వనిసేయ నందెలు ఘలుఘల్లు మనుచు మ్రోయ
తే. నబ్బె గాలిడి యొకపాణి యవనినూఁది, యన్యకరమున నవనీత మవధరించి
బాల్యమునఁ గ్రీడసల్పు గోపాలకృష్ణు, చెలువు వర్ణింపఁ దరమె యాశివునికైన.
ఆ. నగము రాత్రివేళ జనియింపఁగానేమొ, జారచోరలీల మీఱె శౌరి
విశ్వవిభునికేల వేళానుసరణంబు, లవియు నొకవినోద మయ్యెఁగాక. 21
క. నందునియింటను రాధ య, నందగునొకకన్య జవ్వనంబునఁ దనరుం
గెంపలిరాకుజిరాదొర, పందెము గెలుపింపఁజాలు బాగులుమెఱయన్. 22
గూఢచతుర్థి సీసము.
కలికిచూపును గుచంబులు మోవి మోమును గమలారిబింబవిభ్రమము గాంచి
రమణికొప్పును మధ్యమము దృష్టి నూఁగారు వరుసనీలాభ్రాళి గరిమఁ బూని
చెలనాఁగచెవులుపలుక్కులు కరంబులు మెడ నవసితాబ్జస్ఫూర్తి నవఘళించి
మగువనాసిక నితంబము నఖంబులు మేను స్వర్ణాచలాభాతిశయము గడచి
తే. రతికిఁ గుచఫలరత్నదర్పణతమోఘ, కాండశైవాలశష్కులికాశుకీకి
సలయపాళీతిలకుసుమసైకతాచ్ఛ, కుందకోరకతిలకలఁ గుందువఱుచు. 23
క. వల్లభునిఁ బ్రోచురతిగతి, నెల్లప్పుడు బ్రొమ్ముడించ కెంతయుఁ దమి న
ప్పల్లవపాణి చెనువఁగఁ, గల్లరికృష్ణుండు దానిఁ గని మన్నింక్యాన్. 24
సీ. కొడలపైనుంచి యుగ్గిడువేళఁ జికిలిపెందొడలసం దొయ్యనఁ బుడికిచూచు
వేడుక విందులు విందు లంచును బిల్వఁ గదిసి పయ్యెదజార్చి కౌఁగిలించు
నునుముద్దు బెట్టుమంచును వేడుకొనఁ గోటికొనఁజెక్కుమీటిచుంబన మొనర్చు
ముదముతో నెత్తుక మోవిముద్దాడినఁ జక్కెరకెమ్మోవి చప్పరించుఁ
తే. బట్టుకొనిలేచుగతి సిద్ధుఁగుట్టుకొంగు, తొలఁగి జఘనంబుగనుపింపఁ గెలసినవ్వు
నెన్నిమాయలు నేర్చెనే చిన్నికృష్ణుఁ, డనుచు నముఁబెంచురాధముద్దాడశౌరి.

తే. అప్పు డాశ్చర్యమును మోద మతిభయంబు, వెనుకొనఁగ మంత్రసాని వేవేగవచ్చి
యపలికడను నమోనమోయనుచుఁ గాచి, యున్న వసుదేవుఁ గన్గొనియుల్ల మలర.

సీ. వెడఁదకన్నులవాఁడు వెడఁదమానికెపుతా వెడఁదకన్నులమిన్న నిడినవాఁడు
నీలకాయమువాఁడు నిద్దంపు తళుకుల్కు నీలకాయమువేల్పు మేలువాఁడు
కేలిచక్రమువాఁడు కితవులమన్నించు కేళిచక్రముఁ ద్రోవఁ జాలువాఁడు
వన్నెమించినవాఁడు చిన్నంపు పదియాఱు వన్నెమించిన వల్లెవాటువాఁడు
తే. దేవదేవుఁడు దేవకీదేవిగర్భ, జలధి జనియించె సంపూర్ణచంద్రులీల
నేమి తపమాచరించితో యీవు పూర్వ, మునను వసుదేవపాలితభూమిదేవ.

క. అని తెలిపిన వసుదేవుఁడు, విని రొదవల దనుచు ననుచు వేడుకతోడన్
జని లక్ష్మీవిభుఁ గన్గొని, కనుఁగవ నానందబాష్పకణములు దొరుగన్. 7

చతుష్కందము. శ్రీవాసుదేవప్రియస, ద్భావావేదాంతవాదఫలితామోదా
సేవింతు నిన్ను మునికృత, సేవా శ్రితసుప్రసాద శ్రితబహుభేదా. 8

క. పటుమతి ననుమానోక్తిన్, ఘటియింతు "జగత్సకర్తృకం కార్యత్వాత్
ఘటవత్త" ని తావృశునిను, నిటువలెఁ గాంచితిమి చిత్ర మేమనవచ్చున్. 9

తే. అనిపొగడశౌరిదయమీఱ యాదివృత్త, మంతయును దెల్పి భావివృత్తాంతములును
దెలిపి యెప్పటిబాలునిచెలువుగులుక, శయమునను బూనెవటపత్రశాయితండ్రి.

క. విడికెంపుపడగగొడుగులు, కడువేడుక శేషుఁ డూనఁ గాళిందియు గా
ల్నడగాఁగ నరిగి నందుని, పడఁతుకకడ కొడుకునునిచి పడుచును దెచ్చెన్. 11

తే. తెచ్చి కంసునికొసఁగ నుదగ్రవృత్తి నెగుర, వ్రేసి యసివూన నద్దేవి మింటనిలిచి
వేఁతెయున్నాఁడునీవైరి వెట్టియనుచుఁ, జని యెనటపల్లెలోమహోత్సవము చెల్లె.

సీ. దళపుష్పఫలసమాకులకోకిలకులింపకీరంబు లగుచు శృంగారవనులు
కలహంసికాదత్తకమలనాళమరాళజాలంబు లగుచుఁ గాసారములును
గలశాబ్ధికల్లోలకల్పనోత్కటక్షీరక్షీరంబులై నైచికీకులములు
నిరతిశయానందనిర్నిద్రమానసాబ్జముల నాబాలగోపాలజనము
తే. లలరె వింతగు మాధవోదయమునందు, సప్తకులపర్వతంబులు సౌరధేను
లక్షణోజ్జ్వలధేనుశ్రీలకు నొసఁగె, ధరణిసురులకు నందుఁ డౌదార్యమునను.

తే. అభినవగుణైకసామగ్రి నుభయకులయ, శోవహయై మించునట్టియశోద యంత
భువనపోషణుఁబోషించెఁ బుత్త్రమమత, సర్వసముఁడును మాతృవత్సలతఁదనరె.

తే. మేదినీనాథ నెలలు తొమ్మిదియు మోసి, కన్న దేవకి యటులుండ కడకు నందు
భామినికిఁ గల్గె శ్రీకృష్ణబాలలీల, కన్నులారంగఁజూడ భాగ్యంబుగాదె. 15

ఉ. జోలలువాడఁగా మిగుల సొంపగుపున్నమచందమామనుం
బోలినకృష్ణుముద్దుమొగముం బలుమాఱును ముద్దులాడఁగా

లాలనమించుబిట్టుకములం గనుదోయి చెలంగిచూడఁగాఁ
దాలిమి నేమి నోఁచిరొకో తల్లియుఁ దండ్రియుఁ దొంటిపుట్టునన్. 16

తే. కంసుపంపునఁబూతనకామరూప, యగుచుఁజనుబాలువిషమిాయనమృతమొసఁగె
వైరులం దును దయగలవాఁడు కృష్ణుఁ, డాశ్రితులపట్ల నిఁకవేఱె యడుగనేల.

తే. బండిఁబడఁదన్నెఁ దొడలపైఁ బండి పర్వ, తల్లికి ఘటించె సురగాలి త్రుళ్లడంచెఁ
జన్నుగుడుచుచుఁ దల్లికి సకలజగము, లాస్యమునఁజూపె శౌరి మహాద్భుతముగ.

తే. అస్తిభాతిప్రియాత్మకమైన బ్రహ్మ, మాకృతివహింపఁజూచి కృష్ణాఖ్యయిడియె
గర్గమౌనీంద్రుఁడాగమక్రమము మెఱయ, నందునకుదన్మహత్త్వమంతయునుదెలిపి.

సీ. సిగను జుట్టినతావిచెంగల్వలరవీడఁ గొనరావిరేక ముంగురుల నాడ
నపరంజిమద్దికాయలు చెక్కులను నటింపఁ గమ్మకస్తురితిలకము రహింపఁ
బంచరత్నమ్ముల పంచాయుధము మించఁ దళుకుముంగామురంబులు సలింప
గంటలమొలకట్టు ఘణఘణధ్వనిసేయ నందెలు ఘులుఘుల్లు మనుచు మ్రోయ

తే. నచ్చెగాలిడి యొకపాణి యవనినూఁది, యన్యకరమున నవనీత మవధరించి
బాల్యమునఁ గ్రీడసల్పు గోపాలకృష్ణు, చెలువు వర్ణింపఁ దరమె యాశివునికైన.

ఆ. సగమురాత్రివేళ జనియింపఁగానేమొ, జారచోరలీల మిాఱె శౌరి
విశ్వవిభునికేల వేళానుసరణంబు, లవియు నొకవినోద మయ్యెఁగాక. 21

క. నందునియింటను రాధ య, నందగునొకకన్య జవ్వనంబునఁ దనరుం
గెందలిరాకుజిరాదొర, పందెము గెలుపింపఁజాలు బాగులు మెఱయన్. 22

గూఢచతుర్థి సీసము.

కలికిచూపును గుచంబులు మోవి మోమును గమఁగారిబింబవిభ్రమము గాంచి
రమణికొప్పును మధ్యమము దృష్టి నూఁగారు వరుసనీలాభ్రాళి గరిమఁ బూని
మొలనాఁగచెవులుపల్కులు కరంబులు మెడ నవనితాబ్జసూర్తి నవఘళించి
మగువనాసిక నితంబము నఖంబులు మేను స్వర్ణాచలాఘాతిశయము గడచి

తే. రతికిఁ గుచఫలరత్నదర్పణతమోణు, కాండకైవాలశష్కులికాశుకికి
సలయపాళీతిలకుసుమసైకతాచ్ఛ, కుందకోరకతిలకలఁ గుందుపఱుచు. 23

క. వల్లభునిఁ బ్రోచురతిగతి, నెల్లప్పుడు ఱొమ్ముడించ కెంతయుఁ దమి న
ప్పల్లవమృదుపద వెనువఁగఁ, గల్లరికృష్ణుండు దానిఁ గని మన్నిాక్కెన్. 24

సీ. తొడలపైనుంచి యుగ్గిడువేళఁ జికిలిపెందొడలసం దొయ్యనఁ బుడికిచూచు
వేడుక విందులు విందు లంచును బిల్వఁ గదిసి పయ్యెదజార్చి కౌఁగిలించు
నునుముద్దు బెట్టుమంచును వేడుకొనఁ గోటికొనఁ జెక్కుమిాటిచుంబన మొనర్చు
ముదముతో నెత్తుక మోవిముద్దాడినఁ జక్కెరకెమ్మోవి చప్పరించుఁ

తే. బట్టుకొనిలేచుగతి సీద్చుఁగుట్టుకొంగు, తొలఁగి జఘనంబుగనుపింపఁ గెలసినవ్వు
నెన్నిమాయలు నేర్చెనే చిన్నికృష్ణుఁ, డనుచు దనుఁ బెంచురాధ ముద్దాడ శౌరి.

ఉ. ఎవ్వరుపట్టిన న్నిలువఁ డెంతయుఁ గృష్ణుఁడు పోరు పెట్టెడిన్
జవ్వని యెత్తుకొమ్ము పనిచాలు నటంచు యశోద పిల్వఁగా
నవ్వుచు రాధ యెత్తుకొనిన న్నగుఁ గృష్ణుఁడు నొద్దివారలుం
దవ్వులవారు నిద్దఱకు ద్వంద్వ మటందురు వారలుబ్బఁగన్. 26

తే. చిన్నికృష్ణుని దినము గైసేయ వెన్న, ముద్ద పెట్టఁగ నెత్తుక ముద్దులాడఁ
గాని వేఱొక పనిసేయఁ గానరాదు, రాధికాదేవి మిగుల గారాబమునను. 27

తే. అంత నైదేండ్లప్రాయంబునందె శౌరి, తోడిబాలురతోఁ గూడి వేడుకలర
గొల్లయిండ్లను వెన్నలు కొల్లలాడు, గొల్ల లాడుకటూ క్తికిఁ గొంకులేక. 28

సీ. వెన్నఁబెట్టెద మేది విద్దెమన్నను గోపరమణులయొద్ద విద్దెములు సల్పు
నొకయింత నేమఱియున్నఁ గవ్వముదీసి పక్కన భాండము ల్పగులఁగొట్టు
నదియేమిరా కృష్ణ యనిన నేమియులేదు చేతప్పి పడెనంచుఁ జెలఁగినవ్వుఁ
బట్టుకొవచ్చిన బ్రహ్మాదులైనను బట్టనేర్తురె యంచుఁ బరువులెత్తు

తే. భామయొక్కతె వెన్నంటిపట్టుకొనిన, మోముద్రిప్పిచుఱుక్కనమోవినొక్క
నమ్మనేఁజెల్ల నెంతకాయకుఁ డటంచు, తరుణి విడిచిన విడువక దాఁ బెనంగు.

క. లోలయగు లోలలోచన, వాలుంజనుదోయిఁ గేల వడిఁ బట్టుక సు
య్యాలోజంపాలో యని, ప్రేలుం గృష్ణుండు సఖులు వికవికనవ్వన్. 30

మ. కినుకన్ బ్రేఁతలువచ్చి కొల్లలిడియెం గృష్ణుండు పాల్వెన్నలం
చనినం గోపముతో యశోద యది యేరా కృష్ణ ప్రేపల్లెలో
నను బాల్వెన్నలుఁ గొల్లవెట్టితని యన్నం దల్లి లేదే తమిం
డ్లనెయుండే ననఁ జూడఁ బంపఁ జెలినట్ల న్నిండియుండు న్వడిన్. 31

చ. పనివడి దొంగిలించుతఱిఁ బట్టుక కృష్ణుని దొంగసిక్కె ర
మ్మని యొకప్రౌఢ చేడియల నంగలఁ గూడుక తల్లియొద్దనుం
చినతఱి దత్తనూభవుని చెల్వముగైకొన నీకుమారు దం
డన మొనరింప మేముపలెనా యన సిగ్గునఁ బోదురందురన్. 32

సీ. జనయిత్రి రోటఁగట్టిన నర్జునంబులఁ బడద్రోసె నర్జునప్రాయముగను
బృందావనంబునఁ బృథుశక్తి దగ ధేనుబృందావనము సేసెఁ బ్రేమదనర
బకునిరోషారుణాంబకునిచంచులు రెండు చించిచెండాడె విచిత్రముగను
వత్సరూపకుఁడైన వత్సదైత్యుని బట్టి వత్తుంబుపగులఁగా వైచిచంపె

తే. బాలగోపాలకబళనప్రాపితాఘు, నఘు విదారించె గహనమధ్యంబునందుఁ
బద్మలోచనుఁడైదేండ్లప్రాయమునను, భక్తలోకైకరక్షణప్రౌఢి మెఱసి. 33

వ. అంత నొక్కనాఁడు. 34

ఉ. వెన్నునబర్హిబర్హమును వేత్రముగేలఁ గటీతటిం బదా
ర్వన్నెపటంబు దట్టిపొరవాంశికనాళముఁ బైఁడికొమ్ము ద

ధ్యన్నకరంబు గల్గి చెలువొందుచు గోపకబాలయుక్తుఁడై
వెన్నుఁడు ధేనుబృందముల వెంటఁ జరింపఁగఁ జూచి నివ్వెఱన్. 35

తే. జలజగర్భుండు గోపవత్సముల డాఁప, భక్తవత్సలుఁ డట్టిరూపముల నొక్క
వత్సరంబును మెలఁగ శ్రీవత్సవక్షుఁ, గాంచి వెరగంది మ్రొక్కి నుతించె నిట్లు.

సీ. మహనీయతతపుష్పమాలికాంచితచంచరీకపక్షసపక్షకాకపక్ష
చిత్రైంద్రచాపరోచిస్సాంద్రచంద్రికాంచితకరాదికలాపకృతకలాప
బాలభానుప్రభాజాలకల్పనశీలకటివిలోలవిశాలకనకచేల
వేత్రదండవిషాణవేణుదధ్యన్నప్రశస్తపంకజశస్తచారుహస్త

తే. నందనందన శాశ్వతానందభక్త, నందనద్రుమసనకసనందనాది
ముక్తజననందకాకార యుక్తిదూర, నందకకరాబ్జ నినుఁగొల్తు నన్నుఁబ్రోవు.

తే. ఏను నీమాయఁ దెలియఁగా నెంతవాఁడ
మోహినీరూపమున శంభుమోహితాత్ముఁ
జేయవే మున్ను నను దయ చేయుమయ్య
సంతతాక్షయ్య శేషభుజంగశయ్య. 38

తే. జనకుఁడవు నీవు గోపవత్సలుఁడ వౌట, నేను నటువలె నైతి నేఁ డింతెగాక
లేదు నేరంబు నామీఁద లేశమైన, ననుచుఁ జతురోక్తి వినుతించి యజుఁడు చనియె.

వ. ఇట్లు భక్తవత్సలుండు వత్సగోపాలబాలకుల మరలించి మఱియుఁ బెక్కువినో
దంబులఁ జరియించుచుండె నంత. 40

క. ఏడెనిమిదివత్సరముల, వాఁడై కృష్ణుండు కొన్నివగలఁ జరించె
న్వేడుకతోఁ గాయకపుం, జాడలు విడువకనె గోపసహితుం డగుచున్. 41

సీ. నాబంతి దాఁచుకొన్నను నేను విడుతునే యని యొక్క చెలి గుబ్బలంటిచూచుఁ
జెలువ యేకాంతంబు చెప్పెద రమ్మంచుఁ జెవి యొగ్గినను గవకివలు గొణుగుఁ
బడఁతి యీముడి నేమి ముడిచితే యేదేది విడుమంచునుపోఁకముడికిఁ బెనఁగుఁ
గాల్దాఁకి మ్రొగ్గునంగనకు ముందై పుత్త్ర గనుఁగొమ్మనుచు నెత్తి కౌఁగిలించు

తే. నొడలెఱుంగక నిదురించు నువిదతొడలఁ, గుచ్చులదెరల్చి యత్తను దెచ్చిచూపు
నేమిచేసెద రిద్దఱే యిం దటంచు, దంపతుల వేఁడు హరి దంటతనము మెరసి.

చ. రమణి యొకర్తె యొంటి మధురాపురికిం బెరుఁగమ్మఁబోవుచో
సమయము గాచి పోఁకముడిజార్చిన జాఱెడుచీరగట్టఁగా
నమరికలేక కుండ విడ కత్తభయంబున దించుమంచు న
క్కమలదళాక్షి వేఁడుకొనఁ గల్లరిచేష్టలు చేయుచు న్నగున్. 43

సీ. క్షోణీశ యంత యశోదతోఁబుట్టిన కుంభకుం డనియెడి ఘోషభర్త
మిథిలాపురముచెంత కోటిసంపదలచేఁ దనరంగ సతినిమందను నిశాటు

లేడ్వురు మదమత్తవృషమూర్తులై చొచ్చి యనిశంబు బాధింప నతఁడు వీనిఁ
జంపినవారికిఁ జక్కనినాకన్య భక్తినిచ్చెదనంచుఁ బ్రతిన సేయ
తే. శౌరి యటకేగి వృషముల సంహరించి, భువనమోహిని నీలను స్వాశఁజేసి
తత్సహోదరు శ్రీదాముఁ దనకుమిత్త్రుఁ, గాఁగఁగైకొనియిచ్చెనుత్కంఠ హెచ్చ.
క. ఆనీలాకన్య యశో, దానందులపట్ల నెల్లఁ దగుభయభక్తు
లూనుచు రాధాచంద్రని, భానసతోఁ జెలిమి సలుపు నప్పయటంచున్. 45
వ. అంతఁ గ్రమక్రమంబున. 46
సీ. మొనలుచూపడి పినపిన మొల్క చనుదోయి యల్లఁతిపయ్యంటకు నాస సేయఁ
గొంకున తెప్పలాఁగుచుఁ జూచుచూపులు మిసిమికన్గొలకుల దుసికిలంగఁ
జిగురాకుపోలిక జిగిఁజూపువాతెఱఁ జిన్ని లేనవ్వులు చెంగలింప
నొక్కింతఒటువైన యుదుటుఁ దెల్పెడి శ్రోణితటి పటంబునకు నెత్తగము నెఱపఁ
తే. బొన్నపొక్కిలి లోఁతైన సన్నమైన, నడుము బిగిఁజూపునునుబొఁకముడికిలోఁగ
శాకబీజాలివలె నారు చంద మొంద, నీల నవయావనంబున నెగడెఁ జాల. 47
క. మదవృషభంబులఁ గూలిచి, సుదతీమణిఁ దెచ్చునపుడు చూడఁగ హరికిం
బదుమూఁడేడులు గావునఁ, బొదలుం జవ్వనము భువనమోహనలీలన్. 48
సీ. కలికిసింగారంపు మొలకలో యన ముఖాబ్జమున నూనూఁగుమీసములుదనరఁ
గెంపులగెల్చిన కీర్తియో యన గావిమోవిపైఁ జిఱునవ్వు ముద్దుగులుక
సంతతగోపికాస్తనఘట్టనంబున గడుసయ్యెనాఁగ వక్షంబు మెఱయఁ
గలభహస్తోపమోరులఁబోలి యాజానులంబియై బాహుయుగ్మంబు వెలయ
తే. జవ్వనంబున గోపాలచక్రవర్తి, నిండుపున్నమచందురు గండుమిగిలి
కన్నుఁదొగలకు విందయియన్నుఁ జెనుల, మనసు నెలతాలఁ గరగించి మమతనించె.
ఆ. పిన్ననాఁటనుండి కన్నులకింపయి, యున్న రాధమీఁదఁ గన్ను వేసి
యున్నవాఁడు గాన వెన్నుఁడాప్రాయంపుఁ, గన్నెఁ బొందఁగోరి సన్న సేయు.
సీ. ఫలపుష్పములు దెచ్చి పట్టుమంచును బైఁట సించుచో గుబ్బఁ దాఁకించుఁ గేల
నిక్కట్టుత్రోవల నెదురైన నొదుఁగక యొయ్యారిమేను మే నొరయ నేగుఁ
జీఁకటిలోఁ గన్నఁ జెలియ నాపైదయ లేదటే యని కౌఁగిలింపఁ దివురు
సఖులతో రతిరహస్యములు ప్రసంగించు నెలగాఁగ వినఁగఁ దా నెఱుఁగనట్లు
తే. చిలుకసాంబ్రాణి తేజివజీరుఁ గేరు, కమ్మనెమ్మేన వగవగ సొమ్ములూని
యుమ్మె మెరయించు శ్రీకృష్ణుఁ డెల్లవేళ, రాధలంకించుకొనెడి యారాటమునను.
క. శౌరి కడుఁ బ్రేమనిటువలెఁ, జేరిక సేయంగ సిగ్గు చిత్తము గరఁగఁగ
మారుఁడు పొడుపొడుమని యొ, య్యారంబున వెడలె నంత ననురాగమునన్.
క. కిలికించితవతి కృష్ణుం, దిలకించఁగ సాగె సారెఁ దీరగుగుబ్బల్
పులకించఁ గళుకుఁ జెక్కుల, గులకించుక చెమటజాఱఁ గోర్కులుమీఱన్. 58

సీ. పనిలేనిపనిఁబూని పైఁడియందియ ఘల్లుఘల్లనఁ గృష్ణుచెంగట నటించుఁ
దనపైఁటయతనిఁదాఁకిన గిలుక్కనమొగం బోరయైచూచు సిగ్గొలయు చూడ్కి
నేఁజెల్లనమ్మ వానికి నెట్లుదోఁచునో చెలఁగుదాఁకె నటంచుఁ జెలికిఁ దెలుపు
నెటులదోఁచిన మంచిదే యన్నఁజాలును పొమ్మంచుఁ గెంగేలఁ దమ్మివైచు
తే. నాననమువంచు బొటవ్రేలనవనివ్రాయు, వేఁడినిట్టూర్పువుచ్చు నావెతయెఱుంగ
వింతెగదెయంచుననఁబోవునంతలోన, గ్రుక్కుమక్కువఁజొక్కియక్కవలయాతి.

మ. నునుపయ్యంటచెఱంగు జాఱ హరి కన్నుం గోనలం జూచినం
గినుకన్ వాతెఱ పంట నొక్కుచును జంకించున్ మృగాంకాస్య గ్ర
క్కున లేదంచును శౌరికన్నులను మ్రొక్కున్ రాధ కెమ్మోవిపై
నెనయించుం దరహాసచంద్రికల శ్రీకృష్ణుండు హర్షింపఁగన్. 55

మ. కనుఁగోఁ గృష్ణు నెఱుంగనట్లు సకియం గౌఁగింటికిం దార్చుచుం
బెనగున్నా పయి బత్తిలేదనుచుఁ గోపించున్ బలా యేలనే
యనుచు న్నివ్వెఱపాటుతోడ నది తన్నట్టోవిలోకింపఁ బ
క్కుననవ్వున్ వలిచన్నుదోయి గులుకం గౌఁదీగె జవ్వాడఁగన్. 56

ఉ. కొప్పున జాజులున్ బిగువుగుబ్బల కుంకుమ తేనె మోవిపైఁ
గప్పురవీడియంబు జిగికస్తురిబొట్టును నిచ్చ చల్వముం
జొప్పడ వారకాంతవలెఁ జూడ్కికి విందొనరించెఁ గాని యొ
క్కప్పుడు మైలదోఁప నడయాడదు రాధ ముకుందు ముందటన్. 57

సీ. దోర్మూలములు గాంచెఁ దొలఁగించుఁబయ్యెద నాభిగన్గొన వితా నానఁబూను
మురువుతోఁ గెమ్మోవి విఱుచుచు ఱుక్కననుదుటుగుబ్బలు నిక్కనొడలు విఱుచు
మెలఁతమైనొరగు నేమోచూచి పక్కన నగుఁ బాలుముద్దాడు నన్నుఁజూడు
మనునొక్క వ్యాజంబునను జెంతఁజేరు జెక్కులచెమ్మవో మీటుఁ గొప్పునిమురుఁ
తే. గటితటంబంటిసోలయుఁ గ్రేఁగంటఁజూచుఁ, బంతమీఁదే రెనా యని పైని విరులు
వైచుఁ గనుసన్నఁబిలుచు రావా యటంచుఁ, జిలుకపైనిడి కెలయునచ్చిగురుఁబోణి.

క. అలచెలువ వలపుసొలపులు, దిలకించుచుఁ జెలఁగి బళిర తేరకుడక్కన్
వలకారిచిలుక యని చం, కలు దాటించుచును శౌరి కడునిర్భయుఁడై. 59

సీ. మగువ నీవ్రేలికి మట్టా యెనా యని కడవ్రేలుఁబట్టు నుంగరము వెట్టు
నిది లెస్స యనుచుఁ బాలిండ్లమీఁదికిఁ బాణికఁ జముల్సాఁచు హారములువైచుఁ
జెలిచూడవేయని చెంగల్వమొగ్గ యిందని వేఁడియిచ్చు కర్ణమున నుంచుఁ
గుంకుమ యలఁదుచు గోటనితంబంబు కడ విదలించుఁ బక్కున హసించు
తే. గురుజనంబులు నెడగల్గి తిరుగువేళ, శౌరి రాధను జేరి రాజసము మీఱ
నామిటారియునతనిమాయలకులొంగి, యుండెఁ గావునఁ జెలరేగుచుండెనపుడు.

క. వనితామణి యిటువలె న, వ్వనజదళాక్షునకుఁ జాల వలచి మనంబా
ఘనవర్ణుచెంతఁ దనువుం, బసిపాటలుమాని మెలఁగు భవనములోనన్. 61

సీ. ఒంటిపాటునఁ గౌఁగిలొసఁగుఁ దత్తఱముతో నంతలోపల మళ్లీ నలుకఁదైన
నేమైనఁజూచుచు నెఱుఁగనిరీతిని మాఱుమోమునఁ జెంతఁజేరి నిలుచుఁ
గట్టుకొం గెడలించి గట్టునల్లల్లన గంభీరనాభి క్రేగంటఁ జూడఁ
జెలియరావే యని చెయివేయఁ జీఁకటిగాంచి నీవాయంచుఁ గడకుఁబోవు

తే. నెదురెదుర చూచు మందల కేగియున్న, నేలతావైతివని దూఱునాళిఁజూచి
యతనిపల్కులె చెవియొగ్గి యాలకించు, వలపునను రాధ కృష్ణునివలకుఁ దగిలి.

తే. మాధవుఁడు రాధ నీరీతి మరులుకొల్పి, మఱియు గొల్లమిటారుల మరులుకొల్ప
నారజపువన్నెఁ బెట్టుచు ననుదినంబు, వీథిలోపల విహరించు వేడ్కమీఱ. 63

చ. మునిమునిచీఁకటి న్నడువ ముంగిటవాఁకిట నైన నొంటిపా
టున నడయాడు జవ్వనుల డొంకక పయ్యెదయైనఁ బట్టయై
నను జడయైనఁబట్టు నెఱనవ్వునఁ గృష్ణుఁడులోఁగి రేసి గ్ర
క్కననొకచోటుఁ జూచుకొను గాదనిరజ్జ వెడలుజ్జ హుటాహుటిన్. 64

సీ. జిలుఁగుఁబయ్యెదజాఱఁ జెక్కులచెమరూరఁ గనుఱెప్పయిడక చూడనిమిటారి
చెలియచెక్కనను దోఁచినకృష్ణవదనంబుఁ గూర్మిమీఱఁగ ముద్దుగొనువనిత
పులకండములుగుల్కు బొమ్మంచుమోవికిఁ గ్రుక్కిళ్లుమ్రింగని కుందరదన
పైఁడికంబంబునఁ బ్రతిఫలించినమూర్తిఁ గౌఁగిటఁజేర్చి చొక్కనిలతాంగి

తే. కలుగనేరదు రేపల్లెచెలులలోన, గురుజనంబుల కళికి పైకొనరు గాని
కరఁగరే చంద్రుగనుచంద్రకాంతమణుల, జోక గోపాలరాయనిఁ జూచునపుడె.

తే. ఉల్లమునఁగృష్ణమూర్తియచ్చొత్తినటులు, సంతతంబును జెలువొందజంద్రముఖులు
తన్నిమగ్నైకచిత్తలై ధ్యానయోగి, వరులవలెఁ జొక్కుదురు పారవశ్యమునను.

సీ. అమ్మనేఁజెల్లె మాయత్తచూచినఁగొట్టుఁ బయ్యెదవిడర గోపాలరాయ
యోరి నాగుబ్బల గోరజీరకు పోర నీకుమ్రొక్కెద యశోదాకుమార
యవులేర మంచివాఁడవు గంటుసేతురా వాతెఱపై నవనీతచోర
చెల్లఁబో నడివీధి నెల్లవారును జూడ ముద్దాడవత్తురా ముద్దుకృష్ణ

తే. యంచు బ్రక్కను బవళించుమించుబోండ్లు, నిదురమబ్బునఁబగలిట్లు జదురులెల్లఁ
గలవరించిన నాసంచు తెలియలేరు, పనులఁగాచిరి కాన తత్ప్రాణవిభులు. 67

ఆ. పనులుసేయువేళఁ బాటఁబాడెడువేళ, నాటలాడువేళ హరినెకాని
యన్యమెఱుఁగ రెందు నలగోపసతులేమి, నోమినారొ తొల్లి బాములందు. 68

సీ. అదిగో కృష్ణుఁడు వచ్చెనన నెంతపనియైన వదలివత్తురు తలవాకిళులకు
యముననీళ్ళ కటంచు నరిగి మాధవు వేణునాదంబువిందురు మోవ మలరఁ

ని లేనిపని పెట్టుకొని నందసుతుని గేహమున కేగుదురు నూతాడుమాళ్లు
అనువిబ్బరమునఁ జెంతలవారి నెఱుఁగక కులుకుదు రాశౌరి కెలన నిలిచి
తే. నమ్మవిలుకానిచే కీలుబొమ్మ లనఁగ, నమ్మదంబునఁ బసిగాపుకొమ్మలట్టు
లెమ్మె నడయాడుదురు సంతతమ్ము మాన, సమ్ము వెన్నునియందు మగ్నమ్ము గాఁగ.
క. ఈకైవడిఁ గృష్ణుఁడు వ్రజ, కోకిలవాణులను మరులుకొల్పి మనోజ
వ్యాకులితలైన వారలఁ, జేకొని క్రీడింపఁదలఁచి చిత్తములోనన్. 70
మ. కమలావల్లభసౌఖశాయ నికమాగచ్ఛద్వచోవల్లభా
శ్వ మణీసాగతికంబు గౌరవనువ్యాత్స్వరక్షికం బాపగో
ద్యమ మాశర్ధిక మంగభూవిజయయాత్రావావదూకంబునై
కమనీయంబుగ మించె నంతట శరత్కాలంబు భూపాలకా. 71
తే. ఆశరత్కాలమునఁ బూర్ణిమావసరము, నందునవిజాతెఁజంద్రోదయంబు మితెఁ
దనరె నిరుదెసఁ గెంజిగి ధవళరుచియుఁ, గిరహాయుని ప్రతాపసత్కీర్తులనఁగ. 72
మ. స్మరతేజంబు జనించె నించె వివి సచ్చక్రంబు శక్రంబు దు
స్తరమోహాబ్ధి భ్రమించె మించెఁ దుహినాసారంబు సారంబులొ
నరవిందంబులు తీరెఁ దీరెనఁ గల్హారంబు హారంబుడాల్
నెరయన్ వెన్నెలమించె మించె విటసందేశంబు దేశంబులన్. 73
సీ. అట్టివెన్నెలలోన యమునాతటంబున ననిచినశృంగారవనములోనఁ
బారిజాతముక్రింద మారుగెల్చినభంగి నంగుమిాఱఁ ద్రిభంగి యగుచునిల్చి
పదముపై వేఱొకపదముంచి జాళువావన్నెదుప్పటి వలెవాటుమించ
సాచీకృతాసన జలజాతవేణురంధ్రములయందుఁ గరాంగుళము లమర్చి
తే. ప్రౌఢిమిాఱంగ మదనగోపాలమూర్తి, గాన మొనరించె నలతానమానములకు
మానములువీడ గోపికామానవతులు, గితికాదూతికాసమాహూతలగుచు. 74
సీ. కెంగేలజలపాత్ర గిలించి మెలదోఁట త్రోవగా నవ్వులదూఁటెనొకతె
*యత్తమెక్కడి కంచు నడుగ నక్కడకిలే దిడిగొ వచ్చెదనంచు నేఁగెనొకతె
పొరుగింటనుండు మాపొరుగింటి పడుచును చూచివచ్చెద నంచు లేచెనొకతె
మంచినీళ్ళకుఁబోయి మఱలివచ్చెదనంచు వేడ్కమిాఱఁగ నేఁగె వెలఁది యొకతె
తే. త్రోవలో తోడికోడలు పోవఁజూచి, యేడకేయన్న నదియు నీవేడకన్నఁ
గూయకుమటంచు నిద్దఱుఁగూడి తోడి, దొంగలై పోయి రాగోపధూర్తుకడకు.
చ. కడవెఁడు వేఁడినీళ్ళ జలకంబయి కమ్మనిపాలు వంటకం
బిడినభుజించి నాథుఁడు శయించిన వీడెము వేసికొక యు

* తోడెలు విడిపించుకొనె నంచు వాకిటి మఱఁదిలోఁబలికించి జరగెనొకతె
మగఁడు నిద్దురపోవ మంచమించుకసద్దు గాకుండ దిగజాఱి కదలెనొకతె,

వ్వాడె నిదురా యటంచు నొకబోటి హసించుచుఁ దల్పుమూసి వె
ల్వడియె ముకుందు డున్నెడకుఁ బంచశిలీముఖచంచలాత్మయై. 76

సీ. మొగములోఁ దేటలేనగవుపై జెమటకెంపు పెంపునింప సమర్తపెండ్లికూఁతు
లనువొంద నీరువట్టినమేని తళతళల్ దిలకింపఁ దోలుచూలుతలిరుఁబోండ్లు
పసదేరు పసపుదువ్వలువ కాటుకబొట్టు వింతచెలువ్వొన బాలెంతరాండ్రు
గమకపుగుబ్బ లంగములలో నుదుటునిచ్చలు ప్రేమగల నిండుజవ్వనులును

తే. మఱియు ప్రేపల్లెలోనున్న మంనమంన, గామినులు కామినులు కీరకాండకాండ
కుసుమదోదూయమానమానసముతోనఁ,[1] దోనఁదన్నందపుత్త్రుండు తోననగుచు.

తే. ఏలవచ్చితి రీవేళ బాలలార, యనినఁ గొందఱు ప్రౌఢరాకాబ్జముఖులు
కృష్ణ నిన్నేలవచ్చితి మిష్టు మరుర, ణంబునందన నందనందనుఁడు వలికె. 78

క. మగనాండ్రు మీరు మిమ్ముం, దగిలి రమింనుటలు నాకు ధర్మవె నేనా
వగకాఁడుగాను బోండ్లో, మగువలు మీకైన నిట్టిమార్గము దగునే. 79

మ. అనినం గన్నెలు చిన్నవోవ నగి ప్రౌఢాంభోజపత్త్రేక్షణ
ల్వీన మేమంటివి కృష్ణకృష్ణ యిపురా వేసాలు మాతోడనా
యనరా దింతియెకాక కన్నయపుడల్లా తప్పదండాలువె
ట్టిన మాసామివి నీవకాక వలపంటే వచ్చెనా బింకముల్. 80

శా. కానీ పోదుమె ప్రొద్దుపొద్దునను వేడ్కన్నీవు ప్రార్థింపఁగాఁ
బోనీపో మనవాఁడుగా యనుచు మాపుణ్యానకుఁ వచ్చితే
కానంజాలక ధర్మశాస్త్రములు వక్కాణింపఁగాఁ జొచ్చినా
వౌనే కాక మఱేమిప్రోదిక దులెస్సాయెఁ యశోదాత్మజా. 81

మ. దినముం జేష్టలచేఁ గరంచఁగను బాతివ్రత్యధర్మంబు మే
మెనయంజాలుదు మెట్లుగా నదియుఁ గాకనాఁడు కాళిందిలో
నను నీరాడఁగ వస్త్రముల్గొనితె యానాఁడే జనెఁ లజ్జ య
న్నను గోపాగ్రణి యేమిచేసితిని నానాఁడేల నఁదూరఁగన్. 82

చ. అనవుడు నవ్వి యవ్విరసితాంబుజనేత్రలు నీవెఱుంగవే
కనికని యుండి బిత్తలియె గట్టుకు రమ్మని చేతులెత్తి మ్రొ
క్కన వనకాళ్ళఁబోరి తిలకింపవె మర్మములెల్ల నెట్టిసీ
మను సతులట్లు సూపుదురె మాయెడఁ గల్గెనుగాక మాధవా. 83

తే. అనిన నింతియకానె పద్మాక్షులార, దృష్టిదోషంబు పనిలేదు తెలియకేను
జెనకితినెగాక నన్నుఁజూచితిరె చూడ, నల్లవుఁడగాని నేమీకు వల్లభుఁడనె. 84

సీ. అలివేణి నీవెకావా గుబ్బపయిఁ జెయివేసిన జెయిఁ దట్టివేసి చనుట
వనజాక్షి నీవెకావా మోవియాన వచ్చిననెమ్మొగం బోర చేసికొనుట

1 తోఁ దన్నందనందపుత్త్రుండు నగుచు.

యంగనసీవెకావా వేణిపట్టినఁ బెనఁగినాచెయి విడిపించుకొనుట
అజ్ఞాస్య నీవెకావా వెన్కఁ జేరినే కన్నులు మూసినఁ గసరుకొనుట
తే. వలపులేదేమొ నల్లనివాఁడ నగుట, నటులనేల పతివ్రత లగుదురింతె
యదియె మంచిదిసౌఖ్యంబులందునిందుఁ, జెందుటకుమంచికార్యంబుఁ జేసినారు.

ఉ. చిత్తమెలర్పఁగా మగల సేవలొనర్పక యిట్టివేళలన్
వత్తురె మెత్తురే పరులు వంశమువానికి గాసిదెత్తురే
చొత్తురె జారవిద్యలకుఁ జూచినపెద్దలు సాగనిత్తురే
యుత్తమశీలలార [1]ననుదూఱక మీశరణంబు లొందుఁడీ. 86

మ. అనినం గాంతలు దృష్టిదోషములు లేవా ధర్మము ల్పల్కునీ
వనినం జాలును సృష్టిదోషములు లే వట్టైన బల్సిగ్గునన్
నిను సేవింపను గాని యుండునెపుడున్ నీయందె మాచిత్తము
ల్పెనఁగన్ వల్లవచక్రవర్తి వివహాభేదంబునం జూడఁగన్. 87

తే. రాధి శృంగారరసమె యీరూప మగుట
శ్యామవర్ణుఁడ వౌదు గాదనఁగనేల
యెఱుఁగుదుము నిన్ను మమ్ము నీవెఱిఁగియుందు
వేలయీవట్టిజోలి యీవేళఁ గృష్ణ. 88

సీ. ధవసేవ ధర్మ మంటివిగదా నీవె మాధవుఁడవుగావె కందర్పజనక
వంశంబునకుహాని వచ్చునే చేపట్టినావు వేడుక వేణునాదలోల
కనిన నిత్యానంద కాముకులెచ్చరే తగులుచేసిన నమృతస్వరూప
యాత్మనివేదనం బౌఁగాకమాభక్తి జారత్వమే భక్తపారిజాత
తే. కలరె సర్వనియంతను గాదనంగఁ, దగినపెద్దలు జగదద్భుతప్రభావ
శరణ మెయ్యది నీపాద జలజయుగమె, శరణ మగుఁగాక గోపాలజనశరణ్య.

వ. అని మఱియు నిట్లనిరి. 90

సీ. నటియింపవా విషానలఘోరఫూత్కార కాళీయాహిస్ఫటాగ్రములయందుఁ
గబళింపవాజ్వలత్కీలానలజ్వాలి కాకీలలోలదావానలంబు
ధరియింపవా మహీధరవైరిముక్తాశ్మ వర్ష దుర్ధర్ష గోవర్ధనంబు
మరలింపవా వార్ధిపరభటానీతతల్లోకగామినినందు లోకులెన్న
తే. మఱియు గలవెన్నియైన నీమహిమలెన్న
సులభమా మాకుఁ బరపురుషుండ వగుదు
వనఁగ నినుఁగొల్చెదము నేఁడు కరుణఁజూడు
మేల మమ్మింత సేయఁ గోపాలరాయ. 91

1 ననుఁదూరక మీశరణంబులొందఁగన్,

క. గాయకునకు మోహింపుదు, రేయెడ స్త్రీలనుచుఁ దెలుపదే శ్రుతిగావో
గాయకుఁడ వేముగామో, తోయజనేత్రలము వట్టి దూఱేమిటికిన్. 92

క. చిక్కులఁ బెట్టినఁ బోమిక, నక్కున గదియించి తారహారావళులం
జిక్కులఁ బెట్టక యనుచుణ్, మక్కువఁ బైఁబడిన యదుకుమారుం డంతన్. 93

సీ. అలమఁబోయినఁ జేతికందని చిన్నిగుబ్బలబాలల విళాసబంధములను
తిమిరంబునిండుప్రాయము మోహనాంగులఁ గెరలించియుపరతిక్రీడనముల
నగవులనఖరదంతక్షతంబులఁ దెల్పు ప్రౌఢల బహుచిత్రబంధములను
జాతిస్వభావ చేష్ట లెఱింగి తత్తత్కళాస్థితు ల్గరఁగించి లలితగతుల
తే. నందఱికి నన్ని రూపంబు లందిపొంద
దక్షుఁడయ్యును నొకవినోదంబు గాఁగ
నిరువురకు ముప్వురకు మఱి నేవురకును
బడుకయిచ్చుచుఁ బెనఁగె గోపాలుఁడపుడు. 94

చ. అలయవొకింతయైనఁ జెమటంటదు చెక్కుల మించి యార్పులం
బొలయవు చాలుఁజాలు నిఁక బొమ్మనఁ బెందలు వచ్చి వేఁడినం
గలయక నీవు దేవుఁడవు గాక మనుష్యుఁడవే యటంచుఁ బ్రేఁ
మలననిరింతులాహరిని మన్మథకేళికమించు లాహరిన్. 95

తే. పాలుచల్లాఱఁబెట్టి యావేళయింత, పాలుమాలిక రాఁగ రాధాలతాంగి
పవ్వళించెనొ లేదొఁ గోపాలగీతి, చెవినిఁ బడ నుల్కి పడి లేచి శీఘ్రమునను.

క. పాలని మజ్జిగలోపలఁ, బాలునితోడంటువెట్టి భ్రమచే నిదురణ్
సోలెడిగృహజన మదియే, వేళయనుచుఁ బడుకయిటఁ బ్రవేశించి తమిణ్. 97

సీ. ముంగొంగు బంగారు చెంగావి యటులుండ జిలుఁగుపైఠాణి దువ్వలువ గట్టి
సంపెంగలటులుండ జాజిక్రొవ్విరిదండ మెండుగాఁ గీల్జడనిండఁ జుట్టి
కుంకుమపంకంబు పొంకంబుగానుండ గబ్బిగుబ్బల మంచిగందమలఁది
కళుకు ప్రాగెంపుచెక్కడపుసొమ్ములటుండఁ బెలిముత్తియంపు సొమ్ములు ధరించి
తే. సొగసుమీఱఁగ వెన్నెల సోగయంచుఁ
గాంచువారలు భ్రమయ శృంగార మెనయఁ
బండువెన్నెల నొకయింత భయములేక
రాధ వెలువడె గోపికానాథుకడకు. 98

ఉ. తోరపుగుబ్బజక్కవలతో వలతోదన నీలజాలముల్
తూఱెడివేణిఁజాక చకితోచకితోరు మృగంబులం బొదల్
దూఱఁగఁజేయుచూపరహితో రహితోర్జితగంధకేతకిణ్
దూరముసేయువాసనలతో నలతోయజగంధి వచ్చుచున్. 99

తే. పొద్దుముద్దులకూఁతురి యొద్దితోఁటఁ, గన్నెమావులక్రీనీడఁ గలువరాచ
చలువఱాతిన్నెపై జాజిశయ్యమీఁద, గోపకాంతాసహస్రము ల్గొల్వసేయ.

ఉ. ఒక్కతె గుబ్బపై నొరగి యొక్కతె యూరుల నంఘ్రి సాచి వే
ఱొక్కతె వీడెమీయ మఱి యొక్కతె వీవన వీవ బత్తితో
నొక్కతె పైఁటఁ జెక్కు చెమరొత్తఁగ లీలరతాంతతాంతుఁడై
వొక్కఁడు కృష్ణు దూరమునఁ జూచి గిఱుక్కున రాధ మర్లుచున్. 101

సీ. సిందూరపండువెన్నెల కాకఁ బోర్వక యెలమావినీడల నిలిచినిలిచి
కలకలపల్కు చిల్కలపల్కు వినలేక చెవులనంగుళములు చేర్చిచేర్చి
చల్లనితెమ్మెర లైన్రపఁగాఁజాలక జిలుఁగుఁబయ్యెదచాఁటు చేసిచేసి
హృదయంబు భేదించు మదనాశుగములకుఁ దప్పించుకొనలేక తలఁకితలఁకి

తే. ధవవియోగదవాగ్ని చేఁ దాళలేక, సాహసము షడ్గుణంబంట సహజముగను
గంజపనలోలయగుచుఁ దత్కుంజలపన, చూతవనమండలాగ్రంబుఁ జూచునపుడు.

క. అమ్మమ్మ తెగువ యేటికి, సమ్మతి నీవిభుఁడు వచ్చుఁ జయ్యననుచుం
గొమ్మపయినుండి కొమ్మ కృపమ్మున నొకచిల్క వాక్రిలఁ బ్రమదము మీఱన్. 103

క. చిలుకా పక్షము నాపైఁ, గలిగెన నీకైన ననుచుఁ గరమునను సుతె
క్కలు దువ్వుచు నొక్క పూఁబొద, జలజాక్షుని దూఱుకొనుచు సతియున్నంతన్.

సీ. అదియెవ్వరే రాధ యాఁగదా యిందేల వచ్చెనో హరిఁబిల్వ వచ్చెనేమొ
యీవేళ నొంటిగా నింతదూరము వచ్చునా యశోదాదేవి యంపఁబోలుఁ
గాదుగాయిది యేమొ కలదుపో దోసమే యటువలె నుందురా యంబుజాక్షి
యెక్కడి దోసమె యెవ్వతె వలవదె వనజనాభుని చక్కఁదనము గనిన

తే. ననుచుఁ జెలులాడఁ జూచి యిట్లాడనేల, పిలువవచ్చుట నిక్కంబు తెలిసివత్తు
మీర లిటునిల్వుఁడని నిల్పి శౌరి వెడలి, యల్లపూఁబొద కడఁబొంచి యాలకింప.

తే. చిలుక శ్రీకృష్ణదేవుండు చిన్ననాఁట, నుంచినాపయిఁ గడుఁబ్రేమ నుంచి దినము
చెలఁగి యెన్నైనఁ జేష్టలు సేయునకట, యేలలేదా యెనొక్కొ యాహాళినేఁడు.

సీ. వెనుకపాటునవచ్చి వెడఁదకన్నులు మూయుఁ జెలిపేరు చెప్పిన జెలఁగి నవ్వు
చెలులెవ్వరైన వచ్చెదరు పోపొమ్మన్నఁ బదుకయిమ్మని కొంగు పట్టితివియు
నలతోఁటలోన నన్నలయించి కొనిపోయి విడువక నగుచు నీవిక సడల్పు
నెడరైన తావున నెదురైన నన్నాఁగి పోనీక వాతెఱతేనెలాను

తే. సిగ్గు ప్రతిబంధమై యంత సేయనాదు, కోర్కెయీఁడేఱదయ్యెనీ కూర్మి యెంత
యరసియుండ్రు యశోదాదు లైనవారు, నెనరుకలిగిని గనిపించుకొనరుగాని.

ఉ. ఒకనాఁడొంటిగఁ గేళికాగృహములో నుండంగ శ్రీకృష్ణుఁడే
టికొ నేఁబోయితిఁ బోయినం జెఱఁగుఁబట్టెం బట్టినం గొంగుకే

యకు రావచ్చున రెవ్వరైననని మల్లాడంగ నావేళ నే
లకొ యేతెంచి యశోదచూచి చనె నుల్లాసంబు సంధిల్లఁగన్. 108

క. అదిమొదలుగ ముదమున నా, సుదతీమణి నామొగంబు చూచిననగుఁదా
నిదియేలనినను నేమో, పదవిగదలనీక తెలుపుఁ బ్రియసఖితోడన్. 109

సీ. హరిఁ జేరవచ్చుచో నట్టె నేఁజూచినఁ బడఁతులఁగనుగీఁటి కడకుఁబోవు
నందుఁడదేమన్న నవ్వుచు మీకేల పొమ్మంచు నొకవేళఁ బులిమిపుచ్చు
నొంటిగా నున్నచో నొకలేనిపనిచెప్పి కమలలోచనుని చెంగటికిఁ బంపు
వనితనీచేఁగాని వల్లఁడు మాకృష్ణుఁ డనినన్నుఁ బనుపు భోజనము వెట్ట

తే. గంధమైనను విరులైనఁ గానివిడియ, మైనఁబండైననాచేతఁ గానివేత్ర
యొకరిచే నంప దేనెంత యొడ్డికొనినఁ, బ్రేమవేఁడు యశోదయదేమొ యెఱుఁగ.

ఉ. నవ్వుచు మాయశోద యొకనాఁడు విలాసిని యాగృహంబులోఁ
బువ్వులు దెమ్మటన్న నటఁబోయెడిచో హరి గుబ్బలంటరా
నివ్వలికేఁగుదెంచిన నదే విరు లేవియనన్ యశోద నేఁ
బువ్వులుగాన నందనిన బోటులు హాస్యము సేసిరయ్యెడన్. 111

చ. హరియొకమాపునన్ జలకమై కురులార్పఁగ జీనిజాళువా
కురటి యొసంగి చేతికి యశోద చనెం దమి నేను నీవ బం
గరునును జెక్కులం జెమట గ్రమ్ముట సాత్త్వికమౌ టెఱింగి యో
గురుకుచ నీకెఁకన్విసరికొమ్మనె శౌరి దరస్మితంబుగన్. 112

చ. తిలకము దిద్దుచున్న సుదతిన్నగఁ దిన్నఁగ నీవుదిద్దుమా
తిలకిని యమ్మకుందునకు దిద్దెడిచో భుజమూలకాంతి క
న్గొలఁకులఁ జూడ నే నెఱిఁగి గొబ్బునఁ గేలటు వంపఁ దోడితో
య్యలు లదియేమటంద్రు వశమా వినుతింపఁగ వ్రీడమున్గుచున్. 113

ఉ. హరితో నేనొకవేళ నొంటిమయి మాటాడంగ నీళాకృశో
దరి తానత్తఱిఁ బొంచిపొంచి కన నంతన్ శౌరిహుమ్మన్నచో
నగురు న్నేనటు చిన్నదానిపయి నేలా యింతకోపంబనన్
దరహాసంబున నెంతలేదను జగన్నాథుండు నాపైఁ దమిన్. 114

ఉ. ప్రేమము నిచ్చ నిట్లు వలపించి ననుంగికురించి యిప్పుడీ
భామలతోడఁ గూడుకొని భావములో నను నెంచఁడీవిధం
బేమనిచూచుదాన నిఁక నెవ్వ రెఱుంగుదు రీ యధర్మమా
కాముఁ డెఱుంగుఁగాని చిలుకా కలకాలము తన్నెనమ్మితిన్. 115

క. అని మంచిది రావలెఁ గద, యనికోపము మీఱఁ నేమొ యనఁబూనినచో
నిను నమ్మినాఁడ రాధా, యని హరి కౌఁగిటనుజేర్చ నది గని యలుకన్. 116

తే. వెనఁగి విడిపించు కొనుచు నబ్జసరుహాక్షి
మంచివాఁడవు పొమ్మంచు మాఱుమొగము
నేసికొనియుండ నేమి చేసితిని నేర
మేలనే యల్క యనుచు గోపాలవిభుఁడు. 117

సీ. బారికి న్నెరకాయ బటువుగుబ్బలుమీఁద గోరుంచనీయవే కీరవాణి
తళుకుబంగారు నిద్దాచెక్కుటద్దాలు ముద్దాడనీయవే ముద్దుగుమ్మ
కండచక్కెర పానకము గుల్కు కెమ్మోవి గంటిసేయఁగనీవె కలువకంటి
తొలుకాఱు మెఱుగుతోఁ దులదూఁగు నెమ్మేను కౌఁగిలింపఁగనీవె కమలవదన

తే. పైఁటచాటేల చేసెదే పద్మగంధి, మోము ద్రిప్పెదవేలనే మోహనాంగి
సారెజంకించెదేటికే సారసాక్షి, యేల మేనోసరించెదే యిగురుఁబోణి. 118

క. నాళీకశరుఁడు సుమనో, నాళికము నేయఁ దాళ నఁచంద్రకళా
ఫాలా బాలా యీలా, గేలా చాలా నలంచ కీఁక నేలఁగదే. 119

క. అనివేఁడుచు నేరంబిది, యనిమోపక యలుగ నేమి యనియెద నేఁడే
చనియెద నని యివలికిరా, వనితామణి పిలువ కేలవచ్చితి వనినన్. 120

చ. వనజదళాక్షి యెచ్చటికి వచ్చితి పిల్వక పొద్దువోక యే
వనమునఁ బాటపాడినను వల్లవ కామిను లెల్లవచ్చిరిం
తనుచునుఁ జేర నీవునను దారున గన్గొని వారిఁబాసి క్రొ
న్నన నిటువచ్చితిం గలదె నా యెడనేర మొకింత యేనియున్. 121

తే. అనినఁ జిలుకయుఁ గలికి నీవపుడు చూచి
మగుడు సాహసమెత్తిఁగి నీమగఁడు వేగ
నన్నుఁగనుగీఁటవచ్చి క్షణంబులోన
నీ తెగువ మాన్ప నేయనఁ గృష్ణుఁడపుడు. 122

తే. కాక నామీఁద నేరంబు గలిగెనేని, యిదిగో నా మేను నీవేణి యిదిగొవలయుఁ
లీల దండించు మంచు గోపాలవిభుఁడు, గేలుజడఁ గేలు కంటియ బాలనగిరె.

వ. అంత. 124

ఉ. వెన్నుఁడు సంతసించి మనవేడ్కకు వెన్నెల లెన్నఁగాఁగఁ గ్రొ
గన్నుల చిన్ని నవ్వు దొలఁకం దిలకించుచు సిగ్గులాడు న
క్కన్నియ ద్రాక్ష చప్పనము కమ్మని శయ్యకుఁదార్చి యంక సీ
మన్నెలకొల్పి ముంగురు లమర్చుచుఁ జెక్కిలి ముద్దులాడుచున్. 125

తే. మోవి తనకిచ్చి కనుఁగవ మూసికొనిన, బాళిమీఱంగఁ దేనియ గ్రోలిబాల
సొగసుకాఁడింత యఱికంటఁ జూచెనేని, మానుమరలంగ మోడ్చిన నానఁబూను.

ఉ. చక్కెరమోవి యానినను జన్నులఁ గ్రొన్నెల వంక లుంచినం
జెక్కులుమించ నొల్లమి నటించుఁ బెనంగును నింతె కాని యా

చక్కనిసామి లోఁదొడల చక్కిఁ జెఱుక్కన గోటనొక్కినం
జొక్కిమిటారి సొమ్మసిలుఁ జూపు కరంగుట సాటి చెప్పఁగన్. 127

చ. వలపులు రేచి గోలయని వల్లభుఁ డల్లనఁ గేలిసల్పుచో
మెలఁతుక నిబ్బరంపు తమిమించగఁ జేతులుద్రిప్పికొంచు న
చ్చెలువుని మందవేగము హసించుచు వెఱజఱచెం గరాగ్రసం
కలితసువర్ణకంకణము ఘల్లన వల్లవుగుండె జల్లనన్. 128

మ. గళనాదంబులు దత్తఱించుచును సీత్కారంబు రెట్టింపఁ జె
క్కులపై స్వేదము గ్రమ్మ సొమ్మసిలి తళ్కుల్మేను వాల్గన్ను ద
మ్ములుసోలన్ మృదులోరువు ల్వెనఁచుచుం బూఁబోణి గీనోక్తులం
జెలువున్వేఁడ రతాంతమంత సడలెన్ శ్రీకృష్ణుఁడున్ వేడుకన్. 129

ఉ. సురతాంతంబున తాంతయై తరుణి మించు ల్గుల్కుశ్రోణి స్నిజాం
బరమొక్కించుక వైచి యొత్తిగిలఁ బ్రేమం గృష్ణుఁ డొయ్యారిబం
గరుచెక్కుల్దనచేలచేఁ దుడిచి సింగారంబు గావించి క
ప్పూరపున్ వీడె మొసంగె నంత నలరెం బూఁబోణి విశ్రాంతయై. 130

వ. అంత. 131

మ. తిలిరున్ మోవిని గద్దులేదనెడు నిద్దాకెంపుచిన్నారి చ
న్నులపై సన్నపుక్రొన్నెలల్వోలయ వెన్నుండిచ్చు కైదండతోఁ
గలకంఠీతిలకంబు వెల్వెడలి రాఁగాఁ జల్లనై యామునా
నిలముల్ మెల్లనవచ్చెఁ జెంగలువపూవెత్తావి పైఁజల్లుచున్. 132

తే. అంతఁ గృష్ణుఁడు రాధాలతాంగిఁజూచి, కంటె యుత్పలపత్త్రసంక్రాంత మగుచు
నీనితంబంబువలె మించె నీరజాక్షి, యనుచు యామునసైకతంబున వసించి. 133

సీ. ఒప్పుగావిరులతో నొరగొప్పు ఘటియించి బటువుముత్యాలపాపట యమర్చి
తావిపన్నీటిచేఁ దడియొత్తి మోమున సొగసుగాఁ గపురంపు చుక్కదీర్చి
చిరుగోటితాఁకులఁ జిమచిమల్గొనుచెంప సంది కుంకుమగంధ మందపఱచి
చెక్కులమకరిక ల్చిత్రించి పాలిండ్లఁ జెదరినహారము ల్చిక్కుదీర్చి

తే. కటినిబురుసా చెఱగుచీరఁగట్టనిచ్చి, సొంపుమీఱ నెగాదిగఁ జూచి ప్రేమ
గడలుకొన శౌరి నిలువునఁ గౌఁగిలించి, మోహనాంగిని జెక్కిలిముద్దుగొనుచు.

తే. చిలుకతో నన్నుదూరుచుఁ జెలుప వెనుక, నలిగి యేమని గడఁగితి వనిననేమి
లేదనియె రాధ యెటువలెఁ గాదు తెలుపు,మనుచు గృష్ణుఁడు వేఁడసిగ్గునలతాంగి.

ఉ. వచ్చినయప్పు డేననుచు వాకొని గ్రుక్కగ చాన యేటికో
మచ్చిక దెల్పుమంచు హరి మాటికి వేఁడిన సిన్ను బాహులం
జెచ్చెరఁ బట్టి క్రిందుపడఁ జేసిముదం బణఁగింతు గట్టిగాఁ
దచ్చెనసైనఁగంతునకుఁ దప్పదునంచుఁ బ్రతిజ్ఞపూనితిన్. 136

మ. అనినన్ రాధ హసింప యింత యలుకా యూరార నామీఁదనై
నను నీకోపము తీర్చుకొ మ్మటులనై నన్ నీదుకోపంబు దీ
ర్పనె భావింతు నటంచు వేఁడుకొనుచున్ రాధావధూరత్నమో
హనపుంభావకళావిలాసముల నబ్జాక్షుండు హర్షింపఁగన్. 137

క. ఆరాధాధరమధురసు, ధారసధారాతిదర్పితస్వాంతమునన్
గూరిమి రమణుఁడు దముఁదమిఁ, జేరమి నేరమిగ నచటిచెలియలు కలఁగన్.

మ. ఇదిగో వచ్చెద నంచుఁబోయి యిదియేమీ రాఁడు కృష్ణుండు రాఁ
గదరే చూతమటంచు నంగనలు రంగద్రత్నమంజీరము
ల్గదలం గుబ్బల పయ్యెదల్వదల సింగారంపుఁ గీల్గొప్పులం
బొదలం దుమ్మెదలెల్లఁ బూఁబొదల నెమ్మిం బల్మరుం జూచుచున్. 139

చ. ఒకపొదరింటిలో దలిమ మొక్కటిగాంచి యిదేమి చెల్లనా
యకుఁడు విశేషబంధముల నంగనఁ గూడినపొల్పు దెల్పెరే
వికసితజాతిశయ్య కడువేడుకమీఱఁగ రాధఁగూడి యే
డకొచన నోపు నింక నకటా శకటారిని నమ్మవచ్చునే. 140

సీ. గట్టిగాఁగీల్జడఁ గట్టివేయక మున్నె మోసపోతిమి గదా ముగుదలార
గ్రుచ్చి కౌఁగిటఁజేర్చు కొని విడువకయుండ నేరమైతిమి గదా నెలఁతలార
మనచేలచెఱఁగులాతనిచేల ముడిగొల్పఁ దెలియమైతిమి గదా చెలువలార
యొకతెపై నొకతె మానకకూడి యలయింప నేరమైతిమి గదా నెలఁతలార

తే. యెవ్వ రెఱుఁగుదు రింతలో నిన్నివగలు
సేయుటలు దక్కె. గాయని చెలఁగియుంటి
మెంత గృష్ణుని వెతకెద మింతననుచు
వెతల మతితల్లడిల్లి యా వ్రేతలెల్ల. 141

సీ. లత పెనంగొను తమాలముఁజేరి యదె రాధికాకృష్ణు లని చేరి కనుచుఁ గనుచు
శారికకృష్ణకృష్ణ యటన్న నదె కాంత శౌరిఁబిల్చె నటంచుఁ జనుచుఁజనుచుఁ
జాటున బర్హిపింఛముఁజూచి చెలికొప్పుహరియూనుపింఛమో యనుచుననుచుఁ
కలరవంబులు పల్కు లలనామనోహర ఘనగళధ్వనియంచు వినుచువినుచుఁ

తే. దరువుఁదరువును బొదఁబొదఁ దెరువుదెరువు
సైకతముసైకతమ్మును సారెసారె
యరసియరసి వ్రజాంగన లందునందు
మఱియుమఱియును వెదకుచు మమత మెఱయ. 142

సీ. నెమలిపించెమువాఁడు నెఱిమించుసరిమించుగరమించుకాంచనాంబరమువాఁడు
వేణునాదమువాఁడు వినుగెంపు నునుగెంపు గనుపింపు కౌస్తుభకాంతివాఁడు

మొగులుచాయలవాఁడుమురిపెంపుఁగరిపెంపుమఱపింపుగతివిభ్రమములవాఁడు
వెడఁదకన్నులవాఁడు విరిపువ్వుసరిక్రొవ్వు చిఱునవ్వు కెమ్మోవిఁ జిలుకువాఁడు
తే. సారఘనసారచందనచర్చవాఁడు, కాంతతిలకాంతమౌళిభాగంబువాఁడు
మారసుకుమారసౌందర్యమహిమవాఁడు, మాధవుఁడువచ్చెఁ గానరే మల్లెలార.

వ. అని మఱియు నగంబుల ఖగంబుల మృగంబుల నడుగుచు నడుగుచుఁ జాలు
క్కను వెన్నెలబయిళ్ల నల్లభాయల్లకభరంబునం దల్లడిల్లుచు హల్లకీభల్లకృపా
ణులకు లోఁగి వల్లవపల్లవపాణు లల్లనల్లనం జనిచని. **144**

క. కందళదిందీవరని, ష్యందితమకరందబిందు సందోహపరి
స్పందామందానందా, ళిందమిళిందవ్రజం గళిందజఁ గనుచున్. **145**

మ. యమునా నాయము నాకుఁ గాదనక పద్మాక్షుండు మన్మీవనాం
తమునన్ స్వాంతమునం దొకింత దయయైనన్ లేక యే డించి స
ప్రమదుండై ప్రమదంబుతో నరిగెఁ జూపన్ లేవుగాఁ దద్వియో
గమునన్ భంగమునందె మాధృతు లనంగప్రౌఢి రూఢింగనన్. **146**

తే. భూరికాఠిన్యమత్కుచంబుఁను బోలి, యుపనిఁబుట్టంగ నట్టి దోషాప్తినలన
నబ్జచక్రాంగకసంగ మభిలషించి, నగ చెదరు మీరు నిటచక్రవాకులార. **147**

క. అనుచున్ వెదకుచుఁ జనుచో, వనజాప్తసుతానితంబ వైఖరి బటువై
నునుఁదెలివెన్నెల చెలువుం, దనరిన యొక విపులపులినతలమధ్యమునన్. **148**

సీ. విరవాదిసరులతో వెడఁజాఱుసిగతోడఁ గమ్మకస్తురితిలకంబుతోడ
మోవిపైఁదిలకించు మొలకనవ్వులతోడఁ గలితనాసామౌక్తికంబుతోడఁ
గండమండలచలత్కుండలంబులతోడ రమణీయతారహారములతోడ
ఘనకటీతటబద్ధకనకాంబరముతోడ నవరత్నమయభూషణములతోడ
తే. నిఖిలభువనైకమోహననిరుపమాన, మానితాకారరేఖాసమగ్రగరిమ
నమరు మన్మథమన్మథుఁ డైనకృష్ణుఁ, డంబుజాక్షుల మ్రోలఁ బ్రత్యక్షమయ్యె.

వ. అప్పుడు. **150**

ఉ. చక్కనివాని బోధనిధిసాధుతపోధనచిత్తవృత్తికిం
జిక్కనివానిఁ బ్రహ్మశశిశేఖరముఖ్యుల కైన దృక్పథం
బెక్కనివాని సంతతసమేధికభక్తికి కాని యేటికిం
జొక్కనివాని మానధనచోరుని శౌరినిఁ జూచి కామినుల్. **151**

క. మనమానధనము దొంగిలి, చనుచోఁ ద ద్ద్రోహమునను జరణంబులురా
కనిలిచె విడిగోఁగృష్ణుం, డని యవ్విభుఁ జేర నేఁగి యంగనలెల్లన్. **152**

సీ. ఏకుందరదనరా యీకమ్మకెమ్మోవిచిగురాకు నజ్జునజ్జుగను గఱచె
నేగుబ్బలాఁడిరా యీవెడందయురంబు గ్రుచ్చుచో గుబ్బలగ్రుమ్మికమ్మె

నేపద్మపాణిరా యీ తేటముద్దుచెక్కుల నెత్తురులుగ్రమ్మ గోరఁజీరె
నేనీలవేణిరా యీతళ్కుమేనంట ఘనవేణిచే వ్రేసెఁ గందువార

తే. నట్టిజగదంటకే గాని యనఁగి పెనఁగి
యుండుదు వెనీవు మాబోంట్ల యొద్దఁ జేరి
యనుచు సెకసక్కియములాడువనజముఖులఁ
గాంచి నవ్వుచు గోపికా కాంతుఁ డనియె. 153

చ. చెలఁతుకలార మిమ్మిచట నిల్పి యటం జనుదేర రాధ చె
య్యులనెలయించి తాపకవియోగము తెల్పిన నల్గిపోయె నా
మెలఁతుకఁ గూర్చుకోక మనమేవిహరించిన రట్టువుట్టునా
వెలఁదులుమంచిదంచు హరి వెంటను రాధను జేరి నంటునన్. 154

సీ. ననవిల్తుగరడిసాధనకట్టుకంబంబు శుకవాణి ప్రాణనాయకునిమేను
కమలసాయకుపానకపుఁజలివెందర యిగురుఁబోఁణిరో యివి తేశుమోవి
మకరకేతనుసిధర్మంపుగోటారంబు జలజాక్షి విభునివక్షఃస్థలంబు
వలరాజుపెండ్లిబువ్వపువిందు సంపూర్ణచంద్రాస్య కృష్ణుని జవ్వనంబు

తే. కలికి యటుగాన మనము నాటలకుఁ బెనఁగి, వప్పిదీరంగఁ గ్రోలి ఫేదంబులెల్ల
ఐదలఁ బవళించి యనుభవింపుదము గాక, యలుగ నేటికి ననరాధ చెలఁగెనంత. 155

మ. హరిమధ్యాద్వయమధ్యవీథి హరిమధ్యా శౌరిమధ్యంబునన్
హరిమధ్యామణి గల్గుమండలము మధ్యంబొంగి యానంది యై
మురళీనాద మొనర్చెఁ గృష్ణుఁడు జగన్మోహైకశృంగారభా
స్వరత న్గన్గొని యచ్చర ల్సొగయ రాసక్రీడయం దంతటన్. 156

సీ. అలసటమీఱ నొయ్యారంబుగాఁ గేల దుఱుమునఁ దుఱిమినవిరులురాల
వలసివల్లములుగా వలిగుబ్బచన్నులఁ గదియించు సరిగెపయ్యెదలు జాఱ
నొకవిలాసముగాఁగఁ జికిలి గోరులమీఁటు చెక్కుల జవ్వాజి చెమటదొరుగ
బడలికపొడమి పై పైనూర్పునూర్పుల కమ్మకస్తురితావి ఘుమ్మనంగ

తే. నల్లనల్లన నిడుపాదపల్లవముల, ఘల్లుఘల్లున కీలందెకవలు మొరయఁ
జెలువుకై దండగైకొని చెలువు మెఱయ, నంబుజాక్షులుయమునాతటంబుదొరయ. 157

చ. అతివలవక్త్రము ల్వికసితాబ్జములంచును జేర షట్పద
ప్రతతులచేర నిమ్ము మధుపానమునన్ని శియా లెఱుంగ వ
ద్భుతమిది గాదె వారి కుచము ల్దమజోళ్లనుభ్రాంతి నెంతయున్
హితమతిఁ జేరు కోకముల కేమి వివేకము లేక పోయెనే. 158

వ. అయ్యవసరంబున. 159

మ. సరిగె మెఱుంగు బంగరపుఁ జందురకావిపటంబు యొడ్చి బి
త్తరముగఁ జల్వపావడలు దాల్చి బయల్పడుగుబ్బజక్కవ

ల్గరములఁ గప్పుకొంచుఁ గతుకంబునఁ దోయముఁ జొచ్చి రయ్యెడం
దెఱకువతో మిటారు లొఱదీసిన మారుకటారులో యనన్. 160

తే. మదవతుల మర్లుకొనఁ జేయు మదను మెచ్చి
ముదముతో దోఁ పొసంగిన మురుపుదోఁపఁ
దాళిగోణంబుగట్టి గోపాలమౌళి
చెలులతోఁగూడి జలకేళి సలుపునపుడు. 161

రగడ. అదిగోఁ జూచితె కృష్ణ యరవిందకోశంబు
సుదతి యానాను వక్షోజప్రకాశంబు
అవులేర యివిగంటె యలరారె విరిగల్వ
లవియె నీకన్నులకుననుఁగుఁజుట్టలు చెల్వ
పిలుకుజేడిసమీల బిత్తరంబులు గంటె
నెలఁత బెళ్కుఁగాదె నీదుచూపులకంటె
ఎడలేదు నిదురించె నిది చిన్నరాయంచ
నడికీయున్నది నీదు నడసూరకాయంచ
మెండయ్యెనోర తుమ్మెదల ఝుంకారంబు
దండిమన్మథునికోదండఠంకారంబు
కడలేనివెతలచేఁ గందెగాఁ గోకంబు
పడఁతిఁగానకయున్నఁ బాయునే శోకంబు
సుడిలోనఁ గేలేల చొన్పెదవు గోపాల
బెడఁగొల్పులీలలఁ బెంపొందు నోబాల
కలువపూవులప్రేయఁగాఁ గంటె నామేను
తలిరాకుఁబోఁడి మెత్తనిదాన వౌనౌను
పూనినను గొంచానఁ బోను పోపో చాలు
కానినామదియేటి కనిపించు నీమేలు
లోతైనవెఱతు లోలోపలికిఁ దీయకుము
నాతోనె యీవగలు ననువింత సేయకుము
తలరోరి నీచోర తనను లేటికిఁగూడుఁ
తొలుపల్కులకుఁ గదా దూఱెదవు ననునేఁడు
తలచూప నెందుఁ బోఁదరము నీకేవేళ
కలికి నీచనుగొండకడనుండు నీవేళ
పూనుకొని మోరతోపునఁ బోవ బోనీను
నేను నీకటిభూమి నిల్తు నేడకుఁబోను

క్రొవ్వాఁడినీచేతి గోరఁజీరఁగరాకు
నవ్వెదను నీమేన నాఁటింతు నా పోకు
వేఁడెదవు కోపంబు వీడితిని మన్నించి
మూఁడులోకంబు లిమ్ముల నేలనాటించి
తావికుంకుమశోణితహ్రదము చేసితివి
కావునను నేఁగట్టుగని మేల వేసితివి
వనములో విహరించు వాంఛ పుట్టెఁ నీకు
నిననూతిపైఁ జేరిమ నొచ్చ నట్లనె పోకు
బలశాలి వాఁడు పైపై నీళ్లు చల్లకుము
చెలియ నీయధరమధు సేవవలె మళ్లకుము
మగవాండ్ర నింతగా మరులుకొల్పితి వౌర
వగలాఁడి నే జక్కవలుఁ గట్టఁగనేర
కలికిచెయ్వుల నెన్ని గతుల మించెదో యింక
వెలఁది ధర్మపుత్త్రివ విహరింతు నీకింక. 162

వ. అని పెక్కుతెఱంగుల మర్మగర్భితంబులయి శర్మదంబులగు నర్మోక్తులు వెలయంగఁ గర్మసాక్షిపౌత్త్రి నందననిర్మలోర్మికలఁ దేలి కుసుమధర్మధర్మసధర్మ భ్రూవిలాసపటుభర్మపటునితోడం దటము సేరి యంతట. 163

మ. బురుసాసీరలు గట్టి జంటఱవికల్పొంకించి సంపంగిక్రొ
వ్విరిదండ ల్మెఱిగొప్పులం దుఱిమి తావిస్మించు గంధంబుఁ గ
స్తురియుఙ్ గోవజవాది కుంకుమము మెచ్చుల్గుల్కఁగాఁ బూసిక
ప్పురపుఙ్ నాభులుదీర్చి సొమ్ములిడి యంభోజాతపత్త్రేక్షణల్. 164

సీ. చికిలిసేయించిన చిగురుఖండాజోదుకన్నె గేదంగి చేకత్తు లనఁగఁ
గందర్పుఁ డాడించు కుందనాటకముఁ బొల్పు కుందనపుకీల్బొమ్మ లనఁగఁ
జిలుకతేజీదౌర శృంగారవనమున మెలఁగెడికస్తూరిమెకము లనఁగ
రతిరాజుమణిపంజరమువాసి తమయిచ్చఁ జెలఁగెడు ముద్దురాచిలుక లనఁగఁ

తే. గొలనువెలువడు రాయంచకొదమ లనఁగ
మేఘములఁబాయు క్రొక్కాఱు మెఱుఁగు లనఁగఁ
బూర్ణిమాచంద్రకళలనఁ బుష్పఁబోఁడ్లు
వెలసి రభినవశృంగారకలనమునను. 165

ఉ. ఒక్కతె పూలుచుట్టు మఱియొక్కతె గందమలంద ముందె వే
ఱొక్కతె మిన్న సొమ్ములిడ నొక్కతె బంగరుసాలువ గట్టఁగాఁ
జక్కెరవిల్తుకన్నె ఱచక్కఁదనంబుల జాణరాయఁడ
మ్మక్క యనంగఁ జాలిన యొయారమునం దగె నట్టివేళలన్. 166

సీ. స్వామి పరాకు హెచ్చరికంచుఁ గొందఱు పంకజాక్షులు బరాబరులు సేయఁ
గీలుకంకణముల కేలెత్తి కొందఱు మోహనాంగులు కొల్వు మ్రొక్కులిడఁగఁ
దంబుజమీటి కొందఱు కుందరదనలు తనమీఁదిపదములు వినికిసేయ
ఘనగోపికామానధనహారి యనుచుఁ గొందఱు చెలుల్బిరుదపద్యములు చదువఁ
తే. గోమలులుకొందఱు దగ నూడిగములు సేయ, భవ్యయామునసైకతభద్రపీఠి
రాధనంకంబునుంచి రా రాజసమునఁ, బెద్దకొలువుండె గోపాలశ్రీదురపాణి. 167

మ. తొడపైనుంచిన రాధికామణియు నెంతోవేడ్కతోఁ గప్రపుల్
మడుపుల్వల్లానొక్కి తానొసఁగఁ బల్మాఱున్విలాసంబు గ
న్పడఁగానందుచు మోవినొక్కుచును బైపైఁబొంగు పాలిండ్లఁ గే
లిడుచుం జెక్కిలి ముద్దుగొంచు నలరెం గృష్ణుండు లీలాగతిన్. 168

సీ. తరలాక్షియొకతె చేనుగటినడ్డము సేసి బోటినొక్కతె కన్ను గీఁటికొనియు
సిగ్గులేదేమి చూచెదమంచు నొకలేమ భామనొక్కతెను జేవట్టిదిగిచె
సుదతియొక్కతె యట్టెచూచిజంకెన బొమ్మముడితోనుచుక్కని మోముత్రిప్పె
నెఱుఁగవా యిందురా యిఁకనంచు నొకకల్కి చిలుకపై నిడియట్టె కెలయసాగె
తే. మఱియుఁ దగునీరసంబున మగువలెల్ల, గుసగుసలఁబోవవారల గోర్కె నెఱిఁగి
యందఱకు నన్నిరూపులనతులగతుల, రతులనలయించె గోపికారమణుఁడపుడు.

చ. వలిచనుగుబ్బలూఁతగొని వాతెఱగ్రోలుచు నెత్తి కౌఁగిటన్
మెలఁపుచుఁ గొంతసేపు తమిమించఁగఁ గేళిఘటించి తెచ్చుకో
లలయిక నూరకున్న జలజాక్షునిచిత్త మెఱింగి గోపికల్
చెలఁగుచుఁ దాము పైకొనిరి చెల్వఁడ చిక్కితి వంచు నవ్వుచున్. 170

సీ. కలగళధ్వనులతో ఖగకులంబులు మ్రోసెఁ గ్రమ్ము నిట్టూర్పుతో గాడ్పువిసరెఁ
దెగుముత్తెసరులతోఁ దెరలెఁ దారావళి చెదరుముంగురులతో మెదలెఁదేంట్లు
కులుకుగుబ్బలతోడఁ జెలరేఁగె జక్కవ లీవడువేసలితోడ వీడెఁదమము
నెమ్మోముచెమటతోఁ గ్రమ్మెఁదమ్మినితేనె సొగయుగన్నులతోడఁ దొగలమునిఁగె
తే. నింకమీమీగృహంబులకేఁగవలదె, యనుచు రత్యంతమున గృష్ణుఁడాదరమునఁ
బలికినను విన్ననౌ గోపికలముఖాబ్జ, తల్లజంబులతోఁ దూర్పు తెల్లనయ్యె 171

తే. అంత వారల మక్కువ నక్కుఁజేర్చి, యిందుముఖులార యీవేళ నిండ్లకేగుఁ
డటులనయ్యెడు రాత్రిఁ యందుననుచు, నమ్మికలొసంగి హరివంప నలినముఖులు.

తే. వెన్నుఁగనుఁగొని కనుఁగొనివిడిచిపోవ, లేక తమిమీఱఁగాఁ గౌఁగిలించికొనుచు
రేయి రమ్మని వేఁడుచు వేయువగల, మఱలి రొకభంగి గోపికామానవతులు.

సీ. అంఘ్రులు ఘలుఘల్లుమనఁగఁగీలూడ్చి వైచినరత్నఖచితమంజీరములును
హొయలుగాఁ గొప్పుల పయిపయిఁ జరుపుచో జాఱిన కమ్మగొజ్జంగివిరులు

త్వరఁ గొన్ని ద్రెవ్విన దగఁ ద్రుంపఁగా లేక యట్టె వేసిన తారహారములును
ఘణిఘణిల్లన మ్రోయఁగా విసర్జించిన చిఱుగంట మొలనూలి సరిపెణలును

తే. మరలి త్రోవలఁ గంచు విస్మయముతోడ, నాదునిలు వెళ్ళినంజాలు ననుచు వెడలి
నట్టిరమణులు రమణు లేమండ్రోయను భయమునను నిజగేహములు సేరి రవనినాథ.

తే. కొమరె చందురు కావి పెక్కైములలీల
నమరె నరుణోదయద్యుతు ల్కమలనాభు
రథమువలెఁ దోఁచె రవియంత రశ్మిగణము
లలమ ద్విజసంఘములకలకలము లెసఁగ. 175

మ. తళుకుంగన్నుల కెంపు కెంపు జిగినిద్దా మోవిబల్ గెంపు చ
న్నులపై గ్రొన్నెల సొంపు సొంపుగనియున్ నోరెత్తఁగాఁ జాలక
త్తలు మామ ల్మగలున్ లతాంగుల యశోదాపుత్త్రుఁ డెన్నే సిమా
యలు గావించెనొ కాసి కాక యిటు సేయంబూనునే దాసులన్. 176

వ. అంత శంఖజూట వృషభాసుర కేశిహాంతకడ కొకనాఁడు నారదుం డరుగుదెంచి
సత్కృతుండై యిట్లని నుతించె. 177

ఉ. శ్రీవసుదేవపుత్త్ర సరసీరుహనేత్ర సుపర్ణనేత్ర బృం
దావనమిత్త్ర పుర్యహవినస్యద మిత్త్ర.........సం
భావితగోత్త్ర వేత్త్రపరిపాలిత గోత్త్రకరాంత గోత్త్రతా
రావగగోత్త్ర కృష్ణ యదురాజశిఖామణి నిన్నుఁ గొల్చెదన్. 178

వ. అని ప్రశంసించి భావికార్యవృత్తాంతంబు దెలిపి చనె నంత కంసాకంసప్ర
హితుండై విప్రహితుండగు నక్రూరుఁడును రేపల్లెకు నరుగుదెంచి వల్లవీవల్లభు
పాదంబులకుఁ బ్రణమిల్లి యిట్లని నుతించె. 179

చ. జయజయ కృష్ణకృష్ణ ఘనసన్నిభవిగ్రహ విగ్రహాత్మమా
జయజయ దేవదేవ జలజాతరవిక్రమవిక్రమస్పృహా
జయజయ శౌరిశౌరి వరసంవృత మార్గణ మార్గణప్రియా
జయజయ చక్రి చక్రి వరసంభృత గోపకగోపకల్పనా. 180

వ. అని యక్రూరుం డభినందించిన నందనందనుఁ డానందించి నందయశోదాను
మతుండై రాధాదిగోపికల నూఱడించి బలరామాక్రూరసమేతుండై మధురా
పురంబున కేఁగుదెంచె. 181

క. భువనవ్యాపకుఁ డగుమా, ధవుఁ డప్పుడు చూపె భక్తతమునకు యమునా
భువనంబున మృదుతాజిత, భవితాఖిలనీలమూర్తి ప్రత్యఙ్మూర్తిన్. 182

క. అక్రూరుని వెంబడిగాఁ, జక్రాయుధుఁ డేఁగుదెంచి సహితాగ్రజుఁడై
చక్రాది నిజగేహసమక్రమ మణిధామమధుర మధురకు నంతన్. 183

సీ. రజకునిఁ గొట్టి వస్త్రములు గట్టకయున్న దనకు లేదా యనే కనకపటము
వెస సుదాముఁ డొసంగు విరులు దాల్పకయున్న వక్షఃస్థలిని లేదె వైజయంతి
కుబ్జ చేకలపంబు గొనకున్న నిందిరా కుచకుంభ ఘుసృణంబు కొదవె తనకు
నంధకారాతివి ల్లపహరింపకయున్న నరయమే మునురాముఁ డనుచుఁ దన్నుఁ
తే. గరివరదుఁడయ్యుఁ జెల్లునే కిరి నధింప, భువనపతియయ్యుఁ జెట్లతోఁ బోరవలెనె
హరికి నిదియు వినోదంబు లయ్యెనేమొ, యనుచుఁ దోవచ్చు నక్రూరుఁ డనఁగ శౌరి.
క. చనువున బలిమిం దగఁ గైగ్రై, కొనఁదగుఁ గద మేనమామ కూఁతురి నికఁ గం
సునిజంపి జయరమాం క, న్యను వరియించెక్ ముకుందుఁ డందఱు మెచ్చన్. 185
క. ఆశింపఁడ య్యెఁ గంస, శ్రీసర్వంబునకు నుగ్రసేనునిఁ బతిఁగాఁ
జేసెం బరమానందము, చేసెం దలిదండ్రులకును శ్రీహరియంతన్. 186
తే. గొల్లయిల్లాండ్ర మానంబుఁ గొల్లలాడి, నట్టికల్లరి బ్రహ్మచర్యంబుఁ బూనె
వెనుకటికెగాని యిటువంటివిద్య లేదు, వెనుకనొకనాఁడు కుబ్జఁ గూడినదె గాని.
క. గురుసుతునిఁ దెచ్చుకొఱకై, యరిగిన శంఖంబు దొరకె హరికిం దద్దు
ష్కరకార్య కార్యఘటనము, దొరకిన సత్కీర్తిమూర్తితోఁ దగె ననగన్. 188
వ. అంత. 889
సీ. నలువంకఁ దగు కాంచనముల పూమొగ్గలు ప్రజ్వల స్తంభదీపములు గాఁగఁ
పొన్న క్రొన్ననకమ్మ పుప్పొడి దిన్నె యడంబు మీఱిన దాడిమంబు గాఁగఁ
దళుకొందలిరుటాకుల గుంపు లందంద జలిచు హరిద్రహస్తములు గాఁగఁ
గలకలకంఠి కాకలకలనంబు లల్లో నేరెడి పాట యనువు చాటఁ
తే. జిల్లిమమీఱంగ లతకూన పేరటాండ్రు, కొమరుక్రొవ్విరి వెండిపళ్లెములఁ దేఁగి
యలఁతిజిమ్మిలి వాయన మందుకొనఁగఁ, బ్రథమబుతు వయ్యెవనలక్ష్మి ప్రాభవమున.
తే. అట్టివాసంత వేళ నుద్యానమునను, మక్కువఁ జరించుచు మురారి యొక్కనాఁడు
చెలిమిమీఱంగ నుద్ధవుఁ జేరఁబిలిచి, పలికెఁ గెమ్మోవి చిఱునవ్వు మొలకలెత్త.
ఉ. అక్కట నన్నుఁ బాసి క్షణమైన సహింపఁగ లేరు గోపిక
ల్చక్కరబొమ్మ లేకరణి సైఁచిరొ యిన్నిదినంబు లందు లో
మిక్కిలి రాధ యీయెడను మేనుభరించుట దుర్లభంబు నీ
వక్కడి కేఁగి కృష్ణుఁ డిదె వచ్చె నటంచు వచింపు ముద్ధవా. 192
ఉ. అత్తల మామలక్ మగల నన్నలఁ దమ్ములఁ దల్లిదండ్రులం
జిత్తుఁ దుద్దు వెట్టుచును సీటికి మాటికి నన్ను జేరఁగా
వత్తురు మేలుకజ్జములు వంతుల కిత్తురు సిందుఁ గొఁకిటం
గ్రుత్తురు మారుకేళికను గూడుచు మెత్తురు మత్తచిత్తలై. 198
శా. ఏ నక్రూరుని వెంట వచ్చునపు డట్టే నన్ను వీక్షించి నేఁ
డైనన్ని ల్వు మటంచుఁ గన్నుఁగొనలం బ్రార్థించి సం గూడదం

టేనెమ్మోములు వంచి యుస్సురనుచు న్నేత్రాంబువర్షంబులన్
నానంజేసిరి పైఁటలచ్చెలులు మానక నేర్చునే యుద్ధవా. 194

ఉ. ఎన్నఁడుగారవింతు నొకొ యేనిఁక నిచ్చటనుండివచ్చినం
గన్నెలు గౌఁగిలించి ముఖకంజము లక్కునఁ జేర్చిమక్కువం
గన్నులబాష్పము ల్దొరుఁగ గద్గదికోక్తుల నన్నుదూఱినం
దిన్ననిమాటలం గలఁక దేర్చుచు నేడుక నోలలాడుచున్. 195

సీ. చొక్కమైయురగంటఁ జూడఁగా నేర్చిన నప్సరస్త్రీలనీడనఁగవచ్చు
నడకువ తిన్నగా నడుగిడ నేర్చిన నాగకన్యల నీడనంగవచ్చు
నెలవంటిముద్దుమోములు గల్గెనేని గంధర్వసతుల నీడనంగవచ్చు
మెఱుఁగుఁదీఁగెలవంటి మేనులూనినను గిన్నరకామినుల నీడనంగవచ్చు
తే. నితరమానవకాంతల నీడనంగ, రాదు కల్లలుగాదు నీ మీఁదియాన
కంతుప్రతిసృష్టి యేమొ యీకంజముఖులు, బ్రహ్మసృష్టిసి గాన మాపాటివారి.

క. చుక్కలలోపల మిక్కిలి, చొక్కంబగుచంద్రరేఖ సోయగమున నా
చక్కెరబొమ్మల మించిన, చక్కఁదనంబునను రాధ సన్నుతికెక్కెన్. 197

సీ. సొలపుమీఱఁగ నోరచూపులుచూచెనా వలరాచజాలరి వలలు వెసకు
మొలకనవ్వులు గుల్కు మొగమింత యెత్తెనా ఘనచకోరముల యాఁకండ్లుదీరు
ముద్దుమాటాడి కెమ్మోవి గదల్చెనా కలకలధ్వనులఁ గోయిలలు చేరు
నొయ్యారమునఁ జిల్గు పయ్యెదజార్చెనా కుంభిరాజములు పైకొనఁగడంగు
తే. నాచపలమీనలోచన నామృగాంక, వదన నాపల్లవోష్ఠి నామదగజేంద్ర
కుంభజృంభితవక్షోజకుంభ రాధ, నభినుతింపంగ శక్యమే యజునికైన. 198

తే. మగువ నెఱికొప్పుగొప్పు నమాసయనుచుఁ
బోలఁతినెమ్మోముఁ గన్గొని పున్నమనుచు
భ్రమసియుండుట సంతసపర్వమయ్యెఁ
గలదె యిటువంటి వింత లోకంబునందు. 199

తే. ఇంటివార లొకించుక యెఱుఁగనీయ, రావనుచు సంచరింతుము రాధనేను
నాభయము సంభ్రమముఁ జేయు ననిపాన, కంబులోపలిఖురియపుకార మట్లు.

సీ. ఒకగుబ్బనాప్రక్క నొరయ మూఁపునఁ గేలి నిడునుత్సవములసందడులయందు
జాతరలోనున్న సన్న సేయుచులేని పనులఁ బెట్టుకవచ్చు భవనమునకు
సంకేతమొనరించు సంధ్యవేళను దాసె వెదకుచో టిదియంచు వేడ్కమీఱ
నడురేయి నిద్రించు ననులేపి కొనిపోవు వేగ యామునతీరవిపినమునకుఁ
తే. బాటఁబాడిన నామీఁదఁ బాటబాడు, మించు పాలిండ్లయందు నేనుంచునట్టి
పచ్చిగోరులు పయ్యెదవిచ్చివిచ్చి, పెరిఁగిలేచిన గనురాధ వింతవగల. 201

మ. కలకంఠు ల్వలికుబ్బజంట నెలవంకల్వ్రేడ నేమేనియుం
బలుకన్నేరక రాధ నీళ్లనమలుల్ బంతుల్ యశోదాంగనా
తిలకం బేమిటి మాట తాఁకినవి యింతే కేతకీకంటకం
బులు బొమ్మం చదలింప నట్లయను నప్పూఁబోణి లేనవ్వనన్. 202

క. ఆనాఁటి వినోదములె, న్నైనంగలవైననెన్న నాకలుగునొకో
యానారీ పరిరంభం, బేనాఁటికినైననచ్చు నిదె హరి యనుమీ. 203

క. అనిపంపనుద్ధవుఁడుచని, వనితలతో మాటలాడి వచ్చిఁ తాంగు
ల్వినిపింపుమనినమాటలు, తనతోఁ జెప్పిన మురారి దరహాసమునన్. 204

ఉ. ఏమనిరోయి యుద్ధవ మృగేక్షణ లా మథురాపురంబులోఁ
బ్రేమను వన్నెవెట్టివలపింపఁగ నాయకురాండ్రు గల్గ మా
మోములఁ జూచునే యిఁకను ముచ్చటగా ననిరే బలాబలా
యేమిటిమాట నామనసుకింత యెఱుంగరుగా వ్రజాంగనల్. 205

ఉ ఎప్పుడు వచ్చునంచుఁ దమి నొచ్చగ నొక్కెడఁ గాచియున్నచోఁ
గొప్పరవీడ గబ్బిచనుగుబ్బలపయ్యెద జాఱ సంభ్రమం
బుప్పతిలంగఁ జేర ముదమొప్పఁగ వచ్చియుఁ గౌఁగిలించుచో
నప్పటిసౌఖ్యమింత గలదా వెలబోటులయందు నెన్న్యెడన్. 206

మ. అనినన్నవ్వుచు నుద్ధవుంపు కమలాక్షు ముద్ధజారాంగనా
జనసంగం బిది యెంత మన్మథకళాశాస్త్రైకపారీణలై
వినయోక్తు ల్మనరక్తులు న్వలయఁగా వేయాఱుబంధంబులం
బెనఁగంజాలిన ప్రౌఢనారసతులం బెర్కొన్నచో నావుడున్. 207

మ. వినం జూతమటంచు నున్నయెడ నబ్జాక్షానుకూలంబుగా
భానుం డస్తనగంబుఁ జేరఁజనుచోఁ బ్రాగద్రికూటంబునన్
శ్రీనాథప్రియకారియై పొడమె రాజీవారి తచ్చంద్రికా
శ్రీనైపుణ్యము మించెఁ జోరజనరాజీవారియై యయ్యెడన్. 208

సీ. తళుకుసంపఁగిమొగ్గతా యెతుల్మెఱియంగ నరవిరివిరజాజి సరులుచుట్టి
తీరుగాఁగస్తూరి తిలకంబుదిరిచి మేలిమి బురుసారుమాలగట్టి
మురువైన హురుమంజిమురువుతోఁ గట్టాణి ఘనమైనగొప్ప చౌకట్లుదాల్చి
తావికుంకుమపు గంధముపట్టె యురమున రాణించు తారహారములువైచి

తే. వలిపెచెంగావి దుప్పటి వల్లెవాటు, నేఁజిరాడ గిలుకుపావాలు మెట్టి
చికిలుసానాకరంబునఁ జెలువుగులుక, నగధరుం డొంటిగాఁ దన నగరువెడలె.

తే. వెంట నరుదెంచు నశప వాల్గంటిచేతి, యుదిరియడపంబు గైకొని యుద్ధవుండు
కెలనఁజనుదేర పరిజనంబుల ను బనిచి, కమలనేత్రుఁడునగరమార్గమునఁజనుచు.

సీ. విటవిటీసల్లాపవికవికహాసము ల్గళనాదసహకారికలరవములుఁ
బురుషాయితాంగనాపరిహాసవచనము ల్చటులకచాకర్షసంభ్రమములుఁ
దతహృత్కళాదిభేదనముష్టిఘాతము ల్మోదకల్పితశుష్కరోదనములుఁ
గోపనానూపురకోలాహలంబులుఁ గరినరతాసహాక్రందనములుఁ
తే. బ్రథమరత్యంతకామినీప్రార్థ్యమాన, సరసశృంగారపదపద్యసంభ్రమములు
వేణువీణావినోదము ల్వినుచు వేశ్య, వాటిలో వాసుదేవుండు వచ్చునపుడు.

తే. చకితనేత్రలు దమతమ సంభ్రమములు, వదలి కృష్ణునిఁ జూడఁగా వచ్చిరపుడు
ఏమియాశ్చర్య మాతని నెప్పుడెపుడు, గాంతుమని యున్న వారలు గారె వారు.

సీ. విడువిడురా యని విటుని చెక్కిలిగొట్టి తనమోవి విడిపించికొని యొకర్తు
విటుఁడు పయ్యెదఁబట్టి విసమిఁగుచ్చెలలెల్లఁ జనఁగోకముడిబట్టుకొని యొకర్తు
వసగాదు వలపురావలెనంచుఁ గినుకతో నధిపుకౌఁగిలి విడనాడొకర్తు
రతిమధ్యమున లేచి రమణుదుప్పటి చీర యనుచు నట్టిటుఁజుట్టుకొని యొకర్తు
తే. కేళిసదనంబు నందుండి జాలకముల, గాంచి రితరులు ద్వారభాగములఁగడచి
కెలనఁ జేరియు నేఁడి శ్రీకృష్ణుఁడనుచుఁ, జెలులు వేఁడిరితమకంబు కొలఁదిమిగుల.

చ. కనుఁగొని కృష్ణుఁ గామినులు కంతునిబారికిఁ జిక్కి చొక్కుచుం
గొనకొని యేమినోఁచిరొకో గోపిక లోపికమీఱ నిట్టి దే
వుని మనసార నిద్దపుగవుంగిటనుంచఁగ నిప్పు డేమిటా
రిని గరుణించి వచ్చెనొకో ప్రేమ నటంచును జూచుచుండఁగన్. 214

చ. కలికిమిటారికత్తె నయగారి బొకారపు మేలుబంతి క
న్నెలతలమిన్న బంగరపు నిగ్గు మనోభవురాజ్యలక్ష్మి నాఁ
గలయొకకాంత మాధవునిఁగన్గొని మోహరసైకలోలయై
తొలఁకెడు వేడ్కతో హరిని దోడుక రమ్మని తల్లిఁబంపినన్. 215

సీ. కప్పువేసిన వెండ్రుకలగొప్పసవరంబు సవరించి పెట్టినజాలుకొప్పు
దురుసుగాఁ బైకెగఁద్రోసికట్టిన వాలుఁజనుదోయి బిగిచూపుజంటలవిక
మిసిమిపైపూఁత క్రొమ్మెఱుఁగు నెమ్మోమున సొగసుగా నిడిన కస్తూరిబొట్టు
జిగిదక్కి స్రుక్కిన చెక్కిలికుబ్బుగా దాపిన కపురనెత్తావి విడెము
తే. వడియు నెమ్మేని కొకవింత బెడఁగుసెజపు, పరిగెచెంగావిపావడ చెలువవలువ
చెలువుగులుకంగఁ జెలువుచెంగలువబంతి, హరికిఁగానుకయొసఁగి లోలాంబుజాక్షి.

క. కేలెత్తి మ్రొక్కుతటి భుజ, మూలనఖక్షతలు చెలఁగు మురువున మోహముం
గిలుకొనగంటిపడువుగ, మేలిమి దెలుపంగ హరికి మెలఁతుక పలికెన్. 217

తే. దేవరకు గంధమొసఁగిన పూవుఁబోఁడి, చక్కనాకులు గైకొని వత్తురనుచు
నింటికై తోడితెమ్మనె నిపుడటన్న, నౌనె యాకుబ్జగేహమా యనుచు శౌరి.

క. అనుటయుఁ గుబ్జానామం, బునకుంబని లేదు స్వామిపుణ్యంబునఁ జ
క్కనిదయ్యె నియ్యెడను నే, ననరా దీవాడఁగలరె యాపాటి చెలుల్. 219

తే. అనిన నీకేల సంకోచ మంబుజాక్షి
కంతుసింగాణిమువ్వంక గాదె మెఱుపు
పలుదెఱంగుల మెఱయదే పద్మముఖికి
మునుపు కొదవేమి యనుచు నమ్మునితఁ గనుచు. 220

సీ. నీరజాననముద్దు నెమ్మోము చెలువంబు గనుఁగొన్నఁ బద్మిని యనుచుఁ దోఁచెఁ
కంబుకంధరకంఠకంబుసౌందర్యంబు గనుఁగొన్న శంఖిని యనుచుఁ దోఁచె
హస్తీంద్రసిభయాన యానశృంగారంబు గనుఁగొన్న హస్తిని యనుచుఁ దోఁచె
నీమనస్వినికి నాపైమది గల్గుట గనుఁగొన్నఁ జిత్తిని యనుచుఁ దోఁచె

తే. జాతి యెయ్యది యొక్క యీనాతికనిన, మాధవున కేల జాతిసంబంధ మనుచు
నుద్ధవుఁడు నల్క నవ్వుచు నుద్ధవమున, నద్ధవుఁడు సేరఁ గావచ్చు నవసరమున.

చ. పొదిగిట నిల్చి చూచు విరిఁబోడి ముదం బెదఁ బిక్కటిల్లఁగా
నెదురుగవచ్చి తోనచెలులిచ్చిన కమ్మనితావినీటఁ ద
త్పదజలజాతము ల్గడిగి పయ్యెదచేఁ దడియొత్తి యింపుసొం
పొదవఁగఁ గేలొసంగి వినయోక్తులఁ దేనియలొల్కఁ బల్కుచున్. 222

సీ. గోపికారమణులఁ గూడుక క్రీడించు శ్రీకృష్ణు వ్రాసినచిత్తరువులు
సకినెలతలగడ ల్చప్పుడైనను దోన కివకీవల్గొణుగుపావపుజోళ్లు
కమ్మక్రొవ్విరిమేలుకట్లకుఁ దేటులై తిలకించు సాంబ్రాణిధూపములును
బదివన్నె దివ్వెకంబమున మాణిక్యంబు లీల నెంతయుఁ బ్రజ్వలించుదివ్వె

తే. గలిగి విలసిల్లు కేళికాగారముననుఁ, జాళువాకోళ్ళ పట్టెమంచంబునందు
ధవుని వసియింపఁ బంచియుద్ధవుని జెంతఁ, బసిఁడిగద్దియనుండె నప్పద్మగంధి. 223

తే. పక్కలాకులు విరు లొక్కవరుసనొమ్ము
అవికెపావడ జంట చెఱంగుచీర
యుద్ధవుఁ డొసంగ వింత సేయుదురె యంచుఁ
జెలువజనని ప్రియోక్తులు పలుకుచుండ. 224

తే. సదనమున కేఁగి పన్నీట జలకమాడి, హారువుమీఱంగఁ బైసేసి యారగించి
లలితమన్మథసామ్రాజ్యలక్ష్మివోలి, వచ్చినిలుచున్న చెలిచెలువంబుఁ గాంచి. 225

సీ. శశిసహస్రకళాప్రసన్నుఁడై యుండెనా చెలిమోముతో సాటి సేయవచ్చు
జలజపత్రములు చేరలకెక్కుడుండెనా పొలఁతికన్నుల సరిఁబోల్పవచ్చుఁ
బదియేడువన్నెల బంగారు గల్గెనా కలికిమేనికిఁ బ్రతిఁబలుకవచ్చుఁ
గనకాద్రికింక నొక్కటి జోడుగల్గెనా వనితగుబ్బల కెన యనఁగవచ్చు

తే. ననుచుఁ బొగడుచుఁ దలయూఁచి హరి వయస్య
మోముఁ జూచిన యంతట స్వామి కరుణ
యట్టిదే కాదె యాశ్చర్యమా యటన్న
మంచిమాటంటి వని వేశ్యమాత యపుడు. 226

తే. కామినీమణి చిన్నది యేమి యెఱుఁగ, దెటుల మతి సెప్పి సేవ సేయించుకొనఁగ
వలెనొ మీ చిత్తమనుచు నచ్చెలువ చేత, విడియ మిప్పింపఁ గైకొని వెన్నుఁ డపుడు.

క. గందవొడి వక్కలాకులు, నందుక నుద్ధవుఁడు వారిజాక్షులు సన గో
విందుఁడు గాంభీర్యంబున, ముందుగఁ దను జెనకకున్న మోహము మీఱన్.

సీ. మడుపు సాలుటయును మదిరాక్షి సకినెలు గులుకుమంచము మీఁదఁ గూరుచుండి
చిఱునవ్వు మోమునఁ జెలువుని పాదపల్లవములు కోమలోరువులనుంచి
తలిరులు పెనఁగొను చెలువున నొత్తుచు గిలిగింత గొనఁగఁ గెంగేలు దొడల
సోఁకించుచును గోటి సుకలంటఁ బిసుకుచుఁ గరకంకణంబులు ఘల్లుఘల్లు
తే. మనఁగఁ జిటపొటగ్రుద్దుచునంగుళంబు, లొయ్య నెటికెలు దివుచు నెయ్యమునను
గన్నుఁగవ నొత్తుచును గబ్బి చన్నుఁగవను, జేర్చుకొంచుఁ బదాబ్జసంసేవ చేసి.

చ. పలుకవదేమి సామి యొకపాటి వధూటిని నీవు మెత్తువే
చెలువము గుల్కు రాధవలెఁ జిత్తము రంజిల సేవ సేయఁగాఁ
గలిగిన కాంతఁ జేకుటిన గాకిపు డాపెఁ దలంచుకొంటివో
పులుకలు నిండె నంచు విరిబోఁడి ముఖంబునఁ బక్కఁ జేరుచున్. 230

సీ. ఏదేది సామి నామీఁదిప్రేమకు గుఱు తనుచుఁ బుక్కిటి విడియంబుఁ గొనుచు
నవు మంచి వగలకాఁడవె నీవు చేనందుకొన వంచు విడెము పళ్లాన నొసఁగుచు
విడువరా మడుపు సందడి మోవి నేఁ నొక్క దనంచుఁ గినిసి జంకించుకొనుచు
మొదటనే నును బోఁకముడికిఁ బెనంగెదు పసగాదొ తమి యంచు మసలుకొనుచు
తే. నెంతదడ వూరకుండఁగా నేమి యెఱుఁగ
వేమొ యని యుంటి నీవేల యెఱుఁగ వింత
నాఁడె ప్రేపల్లె సతుల మానములు గొన్న
చతురుఁ డవు గావె యన నగి శౌరి పలికె. 231

చ. చెలి యాభీరుల నెన్న నేల యిదె యక్షీణప్రతాపంబుతో
నలరున్నే జవజీరుపోరునను బోరాడంగ నీకే తగుం
దొలుతన్ రాధకుఁ జెల్లు నన్నుఁ గినుకన్ లోలాక్షి దేవాంగనా
తిలకం బేయది యంచు మార్మొగముగా ధీరుండు లేనవ్వునన్. 232

చ. వనితరో కోపమేమిటికి వల్లవకాంతలలోన జాణయా
నని యల రాధఁ జేర్కొనుట యంతియె నీసరి రైనఁ జేసినం

గినుకను నేర్పుసూపుటలు గేలిగదా యని వేడి నిక్కమా
నని మరుఁ డెచ్చరింప ఘనమౌ తమి మన్మథయుద్ధలోలురై. 233

సీ. అంగనకనుబొమ సింగాణి యెక్కిడి పోరిఁబోరిఁజూపుఁ దూపులునిగుడ్పఁ
బతివానిలక్షణ ప్రత్యస్త్రములఁ ద్రిప్ప నిఖిలాంగకంబుల నిగుడఁజేయ
నభిమంత్రితంబులై యవి వశీకరములై కుచకుంభమధ్యంబుఁ గ్రుచ్చునపుడు
కుంకుమఘర్మపు క్రొన్నెత్తురంటంద యలరంగఁ గళవట్టినట్టు సొగయ

తే. నలుక బలమేడకోఁజన నటపటాగ్ర, కలితకేతువు వాల్పలోకట్టుసెదరి
బట్టబయలయ్యె రణమహీభాగ మంతఁ, గాంతలోనయ్యెనని శౌరి కౌతుకమున.

క. స్తనకుంభికుంభయుగము జ, ఘనఘనచక్రంబు నఖముఖక్షతములు గా
నొనరిచి బాహాయుద్ధం, బునఁ బెనఁగుచుఁ గ్రిందుపఱిచి పోరఁగనంతన్. 235

చ. పొలఁతుక క్రిందుమీఁదగుచు భూషణతూర్యనినాదమొప్పఁగా
కొలకనకోళ్లు లావుకలు కోకిలము ల్కలహంసము ల్శిఖా
వళములు బారువాలు నలువంకఁ బ్రతిధ్వను లీయలీయమై
గళరవము ల్ఘటించె రతికాంతరణాంతరశంఖభంకృతిన్. 236

సీ. అంగంబులపు డేకమయ్యెనో నా గట్టిగా బాహులతలచేఁ గట్టికట్టి
మొనలుటోమ్మునసాటి వెనుచక్కి వెడలఁగాఁ గోడెగుబ్బలఱొమ్ము గ్రుమ్మిగ్రుమ్మి
యలుకలు కబళించి యధరాధరము పంటఁజిక్కించికొని గంటి చేసిచేసి
మొనగోర నిజబాహుమూలము ల్కంఠంబు చిన్నారిచెక్కులుఁ జించిచించి

తే. యతనుసమరంబు సేయు నయ్యతివ క్రిందు
బఱిచె హరి యంత నంతలోఁ బద్మముఖియు
మరలి పైకొనె మొలనూలి చిఱుతగంట
మ్రోఁతచే డిండిమధ్వని బ్రోదిసేయ. 237

ఉ. కుంచితపాదయై తివురుకోపులుమీఱఁగ ధూర్తకృష్ణునిన్
వంచనచేసి క్రిందుపడవైచితి సంకట సీమసం బడం
గించకపోదునే యనుచుఁ గేరడము ల్పచరించు చక్కదా
టించుఁ గురుల్గ్రహించు నెఱ టెక్కున వాతెఱ గ్రోలు వ్రాలుచున్. 238

తే. అంతనొక్కింత బడలి పద్మాయతాక్షి, స్వామిచెంగటనే పౌరుషంబు నెఱప
నెంతదాన నటంచు శయించి చిత్ర, రతులఁ దేలించెఁ గౌశికగతుల శౌరి. 239

వ. అప్పుడు. 240

సీ. ఏదేదినాసామి యిది వింతయౌనంటి వని గళధ్వని మెచ్చుకొనెడి సొలపు
ఔర నాప్రాణనాయక యేలితివి మేలు మేలని రతిశక్తి మెచ్చు మెలఁపు
నయ్యలూ నీదాసి నయ్యెదరా పాయకుర యంచుఁ దమిరేగి కొసరువలపు
బడలితివేమొ నా పంచదారలమోవి యిందరాయని తేనెలిచ్చుతలఁపు

తే. వలసినానింక విడవరా యనుచుసాక్షి., మోడ్పుకన్నులఁ గెంగేలమ్రొక్కు నలపు
బతిని గరఁగించెఁ బతికేళి సతినిగరఁచె, నిరువురును గేళివిశ్రాంతిఁ బొరసిరంత.

మ. సరసాలాపములన్ వినోదగతులన్ సంగీతసాహిత్యవై
ఖరులన్ ద్యూతకళావిలాసముల శృంగారప్రసంగంబులన్
స్మరశాస్త్రార్థవివేచనంబులను శశ్వద్ద్వంద్వవైచిత్రులన్
హరికిన్ వేడుకసేసె నిద్రపయి నీర్ష్యం గాంత రేయంతటన్. 242

వ. అంత. 243

క. కలకల పక్షులు బలుకఁగ, జలజాక్షుఁడు విస్మయమున సఖియరో యపుడే
తెలవాఱె నేమొ యొక నిమి, షమువలెఁ దోఁచెన్ విలాసవైఖరివలనన్. 244

క. నెఱజాణవు నినుమెచ్చితి, వరమిచ్చితి వేఁడుమనిన వనిత దినను నీ
పరిరంభము కావలెనన, హరి మంచిది యనియె ననిన నతివ చెలఁగుచున్. 245

చ. తలిమము డిగ్గుచో చరణతామరసంబులు పైడిగుల్కు పా
వలు ధరియించి కేలొసఁగ వల్లభుఁ డల్లన కేళిగేహమున్
వెలువడి కాంతనిల్పి కడువేడుక నుద్ధపుకేలుదండతో
నలరుకటారి కానికెయయంచము గేలి యొనర్పు బాగునన్. 246

ఉ. చెంప కొకింతజాఱుసిగ చెక్కుటి గోరును కన్నుగోనలం
గెంపును గెంపుమోవి బలుకెంపును నెమ్మెయిచిట్లు గంధమున్
సొంపులు మీఱనారజపు సోయగ మౌనయటంచుఁగోరిలో
చంపకగంధులాడుకొన శౌరి గృహంబునకేగె నీటునన్. 247

క. లోకారాధ్యుఁడుగావున, శ్రీకృష్ణున కిటులనడువఁ జెల్లెం దగునే
యాకై పడి వర్తింపఁగ, లోకమువారలకు రాజలోకవతంసా. 248

వ. అంత. 249

క. హరి యక్రూరుని బంచెన్, ధర పాలిప్పించు పాండుతనయులకంచున్
కురుపతి యంధతనాస, త్పురుషుని శుష్కోపచారముల మరలించెన్. 250

తే. సైన్యములఁ జంపి యల జరాసంధధరణి
పతిఁ బదియేడు మాఱులు పాఱఁద్రోలి
యవనుముచికుందు నేత్రాగ్ని నణఁగఁజేసి
హరి యుపాయంబునసె యపాయములు దొలఁగ. 251

క. అలభర్గనుతుఁడు జలధిన్, ఖలదుర్గమమైన ద్వారకాపురి సేరెన్
బలవర్గముతో హరికిన్, జలదుర్గమువలనె వలదె జనపాలురకున్. 252

శా. శ్రీకాంతాస్పదమై దయైకనిధి ధాత్రీదేవతాసంతత
వ్యాక్షస్తాధ్వరమై రమైధకసముద్యద్విక్రమక్షత్రియా

నీకపోల్లసమై సమైలబిలవాణిజ్యార్యశూద్రార్జితా
స్తోకార్థాధికమై కమై జనుల కెందుఁ జెల్వమౌ ద్వారకన్. 253

తే. అప్పురి కుశస్థలియనంగ నొప్పుమున్ను, ద్వారవతినాఁగరహిమీఁదుద్వాపరమున
దాని సౌభాగ్యమెన్న నెవ్వాని శక్య, మల్లవైకుంఠమే తప్పదని నరేంద్ర. 254

ఉ. యాదవ వృష్ణిభోజ కుకురాంధకసాత్వతు లందశార్హులా
మోదదశార్హులై కొలువ ముఖ్యసుధర్మసభానివిష్టుఁడై
శ్రీదయితుండు రంజిలె నశేషసురాశ్రితపార్శ్వభాగుఁడౌ
నాదివిజాధినాయకునియందమునన్ భువనంబుఁ బ్రోచుచున్. 255

సీ. మునురుక్మిణిని విన్న యనురాగ మంతరంగావాలతలమున నంకురించె
వెనుకవిప్రుఁడువచ్చి విచ్చేయు మనిపల్కఁగోమరుమీఁటఁగ ననల్కొనలుసాగెఁ
గుండినగరంబునందనిల్చినవేళ మేలుగీలుకొనంగఁ బూలుబూచె
శైలకన్యాసివాసంబు వెల్వడఁబోఁగఁ గనుఁగొనగా దోరకాయలయ్యె

తే. నెత్తిరథమున నిడ ఫలియించెనన్య, రాజలోకంబు గెల్చి ద్వారకకువచ్చి
ప్రేమఁగల్యాణమై రతిక్రీడఁదనియ, వనజనాభునకనుభవంబునకు వచ్చె. 256

మ. మొదలం దొంగగు నేమియాడఁజను సొమ్ముల్వాసిపైఁబెట్టి ప
ల్కుదు రెవ్వారిలలో “గ తానుగతికో లోకో” యనన్ సత్యమా
నదిరా మున్నవనీతచోరుఁడని కాదా భక్తనిశ్శ్రేయస
ప్రదుఁగృష్ణు న్మణిచోరుఁ డంచనియు సత్రాజిత్తు విత్రాసియై. 257

చ. వసుమతి నెంతవారలకు వచ్చునొకానొక నింద వచ్చుచో
నసురవిఘాతిరీతిఁ బరిహారముసేయ నొకండు నేర్చునే
బిసబిసనేఁగి జాంబవతిఁ బెండిలియై మణిఁదెచ్చి యిచ్చి యిం
పెసఁగఁగ సత్యభామ వరియించె వినిందకుఁ డాత్తిగుందగన్. 258

మ. అటఁగాళిందిని మిత్రవిందనుసుదంతాబ్జాక్షి భద్రామహీ
కటినిన్ లక్షణ బెండ్లియై నరకునిన్ ఖండించి వానింటఁజొ
క్కటమైమించు పదాఱువేల మహిరాట్కన్యావతంసంబులన్
ఘటియించెం దనకుం గులాంగనలుగాఁ గల్యాణలీలాగతిన్. 259

సీ. కలహాంతరిత భోజకన్యను లాలించు స్వాధీనపతిక సత్యను భజించు
వాసకసజ్జిక యాసుదంతను గూడు విప్రలబ్ధను మిత్రవింద నరయు
ఖండితయైన లక్షణ వేఁడికొనువిరహోత్కంఠితను భద్రనూఱడించుఁ
గాళింది నభిసారికను జేరి కలయుఁ బ్రోషితభర్తృకను జాంబవతినిఁ జేరుఁ

తే. గడమ పదియాఱువేవురుకంజముఖుల, భావహావవిలాసవిభ్రమవిహార
లలితబిబ్బోకచకితలీలాదరస్మి, తాదిశృంగారచేష్టల కలరు శౌరి. 260

క. నీలానీలాలకలా, ఖాలలనను దోడి తెచ్చి దయమీఱంగా
నేలెం బలకాంతలతో, నాళీకాక్షుండు రతుల నానాగతులన్. 261

తే. భద్రముఖి కోరఁగను పేంద్రుఁ డింద్రుఁ గినిసి, పారిజాతంబు గొనెఁ దన పాలుగాఁగ
భామినులవల్లఁ గాదె సౌభ్రాత్రమునకుఁ, గలుగు నొక్కొక్క యెడవిభాగంబు ధరను.

క. కనెఁ బదుగురిఁ బదుగురిఁ బ్రతి, వనితామణియందు సుతుల వనజాక్షుఁడు ద
త్తనయులకు లెక్కలే దిల, ఘనవర్ణనిభాగ్య మెన్నఁగాఁ దరమగునే. 263

చ. అలరుకటారిజోదు మొదలైనకుమారులు తత్తనూజులుం
జెలువము మీఱఁగాఁ గొదమసింగములం బలెఁ బార్శ్వసీమలన్
గొలువఁగ నిండుకొల్వయి ముకుందుఁడు వేడ్క జగజ్జనంబు మె
చ్చులకయి విశ్వరూపమును జూపినవైఖరి మించె నెంతయున్. 264

క. హరుఁ గొలిచి సాంబుఁ గనియెన్, హరి యందురు గాని మొదిరి యని చేసినయా
హరుఁ గెలిచి బలికుమారుని, కరములు ఖండింపఁడే జగంబు లెఱుంగన్. 265

వ. అంత నఘశిక్షకుండు నృగునకు మోక్షంబొసంగి యాదవవేదండంబు గావున నారదు భ్రమియించి భీమాయుధస్ఫూర్తి రాజమండలగ్రాహక మాగధ తమస్స్ఫురణం బడంచి సుదర్శనంబునం దమఘోషనందనుని తేజంబునం గాల్చి మఱియు భూభారకులగు సాల్వదంతవక్త్రవిదూరథాది భూవరుల హరించి సకల దిగ్విజయలక్ష్మీసమేతుండై జగత్కల్యాణకరుండై ద్వారక సామ్రాజ్య మేలుచుండె నంత నొక్కనాఁడు. 266

తే. తనకు చెలత్వ మట యథార్థంబు గాఁగఁ, జింపిదోవతి కొంగునఁ జేరెఁడంత
ముడిచి తెచ్చినయడుకులు పిడికెఁ డంటె, మమత కృష్ణుఁడు మెసవెడి సమయమునను.

సీ. చినిఁగి మాసికలు వేసినకోక బంగారు జెఱుఁగుల చెంగావి చీరయయ్యెఁ
జెవులకుఁ జాలని చిఱుతలక్కాకులు కట్టాణిముత్యాల కమ్మలయ్యెఁ
పుస్తెమాత్రమె కాని పోఁడిమెఱుంగని గళమున హారము ల్నిలవుకొనియె
నొకటి రెండో గాజలున్న కరంబుల నవరత్నమయకంకణములు వొదవె

తే. నలకుచేలునిసతికి దుస్సలకు మఱియుఁ, జూడఁజూడంగ మైఁగ్రమ్ములకును
గొదవ లేదయ్యెఁ బ్రబలుసంపదలవలన, రుక్మిణీనాథుదివ్యకారుణ్యమునను. 268

వ. ఇవ్విధంబున సుగృహీతకుచేలుం డగు కాంచనచేలుండు సుశ్రీలుఁ గావించి కాండవదహనంబున నైన యాఖండల భంజనంబున గాండీవకోదండునకు విజయసుభద్రావాప్తి ఘటించి మనసు భద్రావాప్తిం జేసినది హెచ్చుగాదు పరవాసు దేవలోకనివాసు లగు భూసురకుమారులం దెచ్చి విప్రాభుం జచ్చుసార కుండమాన్చి రక్షించె నదియునుం గాక మీ పెద్దలగు పాండునందనులఁ బెక్కు చందంబులఁ బోషించె నది యెట్లనిన. 269

సీ. కృష్ణమానంబు రక్షించె శాకాన్నంబు గొని పాత్ర నక్షయోదనము నించెఁ
గవ్విసారథియయ్యెఁ గాంగేయుపైఁ జక్ర మెత్తి వివ్వచ్చున కీశుచేతఁ
బరమాస్త్రమిప్పించె భానుగప్పెను భగదత్తాస్త్రమును నురస్థలము పూని
ద్రోణువారించెఁ గర్ణునిశక్తిమరపించె నహిబాణమునకు దేరణఁగఁ ద్రొక్కె

తే. సన్నఁ జేసి సుయోధను సమయఁ జేసెఁ, బెనిచె నుత్తరగర్భంబు భీముఁ బ్రోచె
మహికిఁ బట్టముఁగట్టె ధర్మజుని వింటె, పంకజాక్షుని పాండవపక్ష మధిపా. 270

క. తనుఁగొలిచిన తనుఁబొగడిన, దనచారిత్రములు విన్న ధన్యులకెల్లన్
వనజాక్షుఁడు కృష్ణుఁడు గో, రినకోరిక లొసఁగునని నృపుఁ డలరారెన్. 271

సీ. పెనఁచికట్టినపట్టు పింఛంబు నడిపట్టు చంద్రకాంచితవిలాసములు దనరఁ
బుట్టినవంశంబుఁ బట్టినవంశంబు బహుపర్వసంగతిఁ బరిఢవిల్ల
భాసమానగళంబు పదపద్మయుగళంబు నవల ముక్తాశ్రయంబై తనర్ప
నపదానుజాతంబు నాస్యాంబుజాతంబు నానాసుకృజ్జ్మోహనంబు గాఁగ

తే. శ్రీలవిలసిల్లు గోపాలకృష్ణమూర్తి, గంధగజహేమపర్యంకికాతురంగ
చామరభటాది శాశ్వతైశ్వర్య మొసఁగి, సేవకశ్రేణి నెపుడు రక్షించుఁగాత.

క. అని శ్రీవైశంపాయన, మునిముఖ్యుఁడు దెల్పవిని ప్రమోదాన్వితుఁడై
జనమేజయుఁ డవ్వలికథ, యనఘా వినవలతుఁ దెల్పుమని యడుగుటయున్. 278

మ. ఛలనిద్రాననచుంబనావసరదృష్ట శ్రీకపోలస్ఫుర
త్పులకవ్రీళిత ముగ్ధకోకకుచసీభ్రూభంగమధ్యాధర
స్థలదంతక్షతకేళికాపరమనోజ్ఞాతప్రగల్భాంగనా
కలనాదోదిత హాహిహాహి ముఖవాః కల్లోలహల్లోహలా. 274

క. అనురాగ సమాకర్షిత, కనకాంశుక నీవిబంధఘటనా క్షమతా
పనమన్మథగోపిక, ఘనజఘనా దానవర్షి గజరాజఘనా. 275

ఉత్సాహము. రాధికాదిమహితపర్వరసిరసాన్నదానధీ
రాధికానుమోదరంగదంతరంగసంగతా
రాధికాధినాథభక్తరంజనాననప్రభా
రాధికారసంగసంగరాంగణాదిభంగదా. 276

గద్య. ఇది శ్రీరామభద్రదయాభిరామభద్రకరుణాకటాక్షవీక్షాపరిప్రాప్తదీప్తతరాష్ట
భాషాకవిత్వ సామ్రాజ్యధౌరేయ సకలవిద్వత్కవిజనవిధేయ ధరణిదేవుల నాగ
నామాత్యసుధాసముద్రసముత్పన్నపూర్ణిమాచంద్ర రామమంత్రీంద్రప్రణీతం
బైన దశావతారచరిత్రంబను మహాప్రబంధంబునందు అష్టమాశ్వాసము.

౮. అవతారంబగు బలరామావతారము సమాప్తము.

౯. బౌద్ధావతారకథ.

నవమాశ్వాసము.

లాలిత మగు కలశాం
శాలంకారాయితోదయ సముద్రదయా
కేలీలాలవాల హృదయతు
మాలేభశరణ్య కృష్ణమంత్రివరేణ్యా. 1

తే. అవధరింపుము జనమేజయక్షితీశ, శేఖరున కిట్టులను వ్యాసశిష్యమౌని
బుద్ధకల్క్యవతారముల్ప్రపయుఁకను, తెలియఁ జెప్పెదవినుమని తెలుపఁదొడఁగె.

సీ. శ్రీతారకబ్రహ్మసేవకుం డై భవతారకం డగునర్థతారకాధి
పతిశిఖామణితనూభవునిచేఁ బరవీరతారకాభయదుఁడౌ తారకాసు
రుఁడు గూలఁ దత్కుమారులు తారకాక్షుండుఁ గమలాక్షుఁడును భుజాగర్వశాలి
యైన విద్యున్మాలి యనశనవ్రత మూని వేయేండ్లు తపము గావింప మెచ్చి

తే. ధాత ప్రత్యక్షమై కామితములు వేఁడుఁ, డనిన దైత్యు లమర్త్యత్వ మభిలషింప
వలదు వేఱొకకోరికెఁ దెలుపుఁడనిన, బ్రహ్మఁ గనుఁగొని వారలు పలికి రిట్లు.

తే. అబ్జసంభవ స్వైరవిహారయోగ్య, మమర గంధర్వసిద్ధసాధ్యాదినిఖిల
శాత్రవాసాధ్యమైన పురత్రయంబు, మాకు దయసేయు మనిన నాలోకవిభుఁడు.

క. మయునిం బిలిపించి పుర, త్రయము న్నిర్మింపు మీవు తాదృశమహిమన్
దయసేసెదఁ బురములకని, ప్రియమున నజుఁడనియె దనుపుబిడ్డలతోడన్. 5

ఆ. ఎన్నఁడైన నేమి యీపురత్రితయంబు, నొక్కదిక్కుఁజేరు నొద్దికగుచు
నాఁడు బలియుచేత నాశమౌ నందాఁక, సమయ దనుచు నజుఁడు సనియె దివికి.

సీ. శతయోజనాయుతసాలసౌధాగారశృంగారవనికావిచిత్రములుగఁ
జిన్నంబుచే వెండిచే నుక్కుచేతను త్రిపురము ల్మయుఁడు నిర్మించి యొసఁగె
హేమపురంబున కేలికయై తారకాక్షుండు త్రిదశాలయంబునందు
రాజితమగు నగరంబున కొడయుఁడై కమలాక్షుఁ డంతరిక్షంబునందు

ఆ. నాయసపురికీశుఁ డగుచు విద్యున్మాలి, యుర్వియందు మెలఁగుచుండి రష్ట
దిగధిపాలముఖ్యదేవరాజయ్యులై, సకలభోగభాగ్యసహితు లగుచు. 7

సీ. ప్రాలునింద్రాదిదిక్పాలవల్లభుల పట్టణములు నేలమట్టములుగాఁగఁ
బఱచు హేమనగాదిపర్వతరాజశృంగంబులు ఛిన్నభిన్నంబులుగను
నెగయు భానుశశాంకనిఖిలగ్రహము లూడిపడఁగ బ్రహ్మాండకర్పరముబాఁకఁ
దూఱువారాసులు దుర్వారతరసప్తపాతాళవాసులు పగిలిపాఱఁ
తే. దిరుగు బహువిచిత్రగతుల నంబరమునందు, నిజగతాగత మెఱుఁగక నిబ్బరముగ
నొరసి దేవవిమానము లుర్విఁ గూలఁ, బ్రశమితజగత్త్రయంబు పురత్రయంబు.
సీ. అనిచేసి పోడిసేతు మని యెందువెదకుచు పురములు గానక తిరుగుటకును
బరికించి చొరలేక పైవైచి వజ్రాదిబహుశస్త్రములు మొక్కపఱుచుటకును
బాణెంబుడిగి యున్నపట్ల నెందేనొక్కపురి గుప్పుమని కూలఁ బోలియుటకును
గైలాస మందర కనకాద్రి ముఖ్యభూధరకందరములందు దాఁగుటకును
తే. నెందు బెడబెడమనిన మహీధరంబు, విఱిగి పైఁబడునంచును వెఱచుటకును
గాసిదైత్యాధిపతులతోఁ గలసిమెలసి, యాహవముసేయఁజాలరింద్రాదిసురులు.
క. పురదైత్యపరాజితులై, హరిహయముఖదివిజు లజునిఁ బ్రార్థింప వచో
వరుఁ డాయమరులతోఁ జని, హరుఁ వేఁడిన నతఁడు శౌరి నడుగుదమనుచున్. 10
మ. నెలపూఁదాలుపు గిబ్బనెక్కి వెడలన్ వెన్వెంట నచ్చెంపుతె
క్కలతేజీ నడిపించెఁ బద్మజుఁడు ముస్గాకుండ దట్టించుచున్
నలచే వాగెబిగించి హస్తిడిగి యశ్వంబెక్కి కూడెన్ విశ్వం
భలుఁడై వాసవుఁ డన్యనిర్జరులు వెన్కంబోయి రంతంతటన్. 11
క. అప్పుడు గలశాంభోనిధి, చప్పుడు పెద విన్నపములు సాగింపంగా
నప్పలుకు చెలువచెలువుఁడు, విప్పం గనుదొరలతోడ నేడుక ననినెన్. 12
మ. చెలువారంగఁ దరంగహస్తముల రాఁవాయతాశీలచం
చలవాతాహతధూతశీతల వృషత్సంఘాతముక్తాళిచేఁ
గలశాంభోనిధిసార్వభౌముఁడు వియద్గంగాలతాతన్విపైఁ
దలఁబ్రాల్వోయు తెఱంగు గంటిరె శుభోదర్కంబుగా నీయెడన్. 13
క. కలశాంభోధి మథింపఁగఁ, గలిగినయమృతంబు మీరు గైకొని వెన్నన్
నలినాక్షునిపా లిడినటు, వలెనున్నది తెల్లదీవి వైఖరి నిచటన్. 14
క. సమ్మదమెసఁగం గంటిరె, తుమ్మెదగల మావిపంటితులదూఁగుచు నీ
క్రొమ్మొగులుడాలు వేలుపు, కమ్మనికుంకనపు మేడఁ గడుచోద్యంబై. 15
వ. అని యకుంఠితమహిమాకరంబగు వైకుంఠపురంబు వాణీకలకంఠకంఠికామనో
హరుండు వర్ణింప సముత్కంఠ వినుచు నీలకంఠాది విబుధకంఠీరవు లుపకంఠ
సిరవకుంఠనముక్తాతోరణఘృణిశుంఠిత శతసహస్రగురువరారోహఃజారం బగు
హరిహజారంబుఁ బ్రవేశించి దగద్గగితమణిమయచతురకక్ష్యాంతరంబులు గడచి

యనల వలమానజనంబులవలన లలనాసమేతుండై శృంగారరసంబున కరుగుట
విని యద్దేవుని రాకకై యుద్యానవనవాటికాద్వారంబునఁ గైరవాప్తుం దృణీక
రించు నిగనిగని మగఁటాల వెన్నెలగనియగు తిన్నెలుగని వసియింప నెంచు
నవసరంబున. 16

తే. చెలువ యొక్కతె వచ్చె నా చెలువఁ జూచి
కమలయంచును భ్రమసిరి యమరులెల్లఁ
గనకవేత్రంబుఁ గని దాదిగాఁ దలంచి
యుండి రాఖండలాదు లయ్యువిద యంత. 17

క. హరుని వచోయువతిమనో, హరునిఁ బులోమానురేంద్రహరునిన్ గురునిన్
హరి కమ్మనియె నటన్నన్, హరుసముతో వారు నలువు రతివినయమునన్. 18

మ. చని వీక్షించిరి భూమి నీళ మొదలౌ చంద్రాస్య లంతఃపురం
బున కేఁగం గమలాలతాంగి యెదపైఁ బొల్పొందు మాల్యంబు చా
టున నిల్వన్ ఫణిరాజపీఠమున నీటుల్లుల్కఁ గొల్వై ఖగేం
ద్రుని చేత న్మడుపందు మందరధరున్ లోకైకరక్షామణిన్. 19

క. కని మ్రొక్కినఁ గనికరమునఁ, గని కరమున లేవనెత్తి కలుకంఠుం డెం
త నుచితపీఠి వసింపం, బనిచెన్ నిలుచుండి యెదుట బ్రహ్మేంద్రగురుల్. 20

తే. చంక చేతులు వెట్టుక సవినయముగఁ, గెలన నిలుచున్నవారి వీక్షించి శౌరి
మీరు గూర్చుండుఁడని పలుమాఱుఁ బలుక, నుచితవైఖరి వారుఁ గూర్చుండి రంత.

క. ఏమీ వచ్చిన కార్యము, కామారి యటన్న ముకుళకరకమలుండై
స్వామి యెఱుంగని కార్యము, లేమున్నవి త్రిపురదైత్యు లెచ్చి రటన్నన్. 22

శా. స్నానంబున్ జపముం దపంబు గ్రతువు ల్స్వాధ్యాయము ల్దేవతా
ధ్యానంబున్ మొదలౌ ధరిత్రిఁ గలశ్రుత్యాచారము ల్దప్పి రిం
కైనన్ దానసచేసి దానవు లజయ్యత్వంబున న్మించి ర
ట్లైనన్ సత్యము శౌచముల్ దయయు లేవావంతయున్ శంకరా. 23

సీ. చంద్రశాలలయందు సంపూర్ణచంద్రుని గన్నులకింపుగాఁ గాంచుటకును
వైడూర్యమయసౌధవాతాయనంబుల సూర్యకరాళి మై సోఁకుటకును
సురతాంతతాంతలై సురపొన్న వీచిన సురభిమారుతములఁ జొక్కుటకును
శీతకాలంబున శ్రీచందనహసంతికాహుతాశను సెగఁ గాంచుటకును
తే. భయపడుదురన్నఁ గలనైనఁ బరులఁ దలఁప, రనుట సువ్యక్తమగుఁ గదా యసురవరుల
కట్టి పరమపతివ్రత లాండ్రుగాఁగ, నెట్టివారల గెలువనౌ నెవరికైన. 24

తే. అదియునుం గాక యలతారకాసుతుఁడు
హరవిరించులగుఱిచి యత్యద్భుతముగఁ

దపము గావించి స్వపురమధ్యమున నొక్క-
యమృతకూపంబు వడసె నీయజుసికరుణ. 25

క. అదికారణముగ దైత్యులు, త్రిదశులతో వెఱవ కెదిరి తెగినదనుజులఁ
బ్రతుకం జేయుదు రొకనిం, బదుగురిఁగా నజువరప్రభావమువలనన్. 26

తే. అయిన నేమాట నిప్పుడాయమృతరసము,సంగ్రహింప నిశాచరాచారమడఁపఁ
బురపురంధ్రీపతివ్రతాచరిత ముడుపఁ, గడ నిశాటుల గెడప నేఁ గంటి నుపమ.

క. అని యోజన దెలిపి కపర్దిని బలమర్దిని సురేజ్యు దివిజగణంబుం
బనిచి యజు దూడఁ గమ్మని, వనజాక్షుఁడు ధేనువై యవారితశక్తిన్. 28

తే. ఖచరకిన్నరగంధర్వగరుడసిద్ధ
సాధ్యవిద్యాధరాది నిర్జరవితాన
దుర్గమంబైన దానవేంద్రునిపురం బు
పాయమునఁ జొచ్చి యటమట మాయ మెదవు. 29

సీ. రాణించుచును బచ్చటా చెక్కడపునేల మెఱుఁగుపచ్చికలంచు మేయు సొబగు
నర్ఘకు ల్దనదూడ నదలింప హంబ్మని వలుదకొమ్ములఁ గ్రుమ్మవచ్చు కినుక
చేఁపినపొదుగు వర్షించుదుగ్ధంబులు సించి వెల్లువలు గట్టించువింత
యొద్దికమీఱంగ నొక్కెడ వసియించి యడనెడ నెమరువెట్టెడివిధంబు

తే. గాంచి యెక్కడనుండి యిక్కడికివచ్చె
నొక్కొ [1]యీయావు దూడయుఁ జక్కననుచు
నసురు లచ్చెరువంద నందంద మెలఁగి
బ్రమయఁ జేయుచు నమృతకూపమునఁ దుమికె. 30

వ. అప్పుడు. 31

ఆ. ఆవు బావిఁ బడియె నయ్యయో కాలుఁగీ, లేమియ య్యెనొక్కొ యెట్టులనుచు
వగచి దైత్యులెల్ల డిగి యెత్తఁ జని యందు, ధేను వమృతరసముఁ గానలేక. 32

క. ఆవిటుల నేర్చునే మ్రా,యావియయినది యనుచుఁ దారకాక్షాసురుతో
నావింత దెలుప దనుజుల, లావింతట నణఁగె నని ప్రలాపాన్వితులై. 33

క. శోకించు తారకాక్షుని, వ్యాకులభావంబు తత్త్వవైఖరి వెలయన్
లోకోక్తులు దెలుపుచును ని,రాకృతిగావించె మయమహాయోగి యటన్. 34

మ. కరపద్మంబున బర్హిబర్హము వొసంగం జాళికాపీంసమై
శిరమున్ బంగరుబొంగరంబువలె రాజిల్లం గటీలోహితాం
బర మొప్పాఱఁగ నుజ్జ్వలప్రభ దలిర్పన్ వార్ధికన్యామనో
హరుఁ డాదైత్యులఁ జేరఁగాఁ జనియె బౌద్ధాకార మేపాఱఁగన్. 35

---

1 యీయావు చక్కనై యున్నదనుచు.

సీ. మణిమయకోటీరమండితం బగునుత్తమాంగంబు ముండితం బైనదేమి
కనకాంబరంబులు గట్టనర్హంబైన కటి కావికోకలు గట్టనేమి
యస్త్రాయుధోచితమైన హస్తపద్మంబున బర్హిబర్హంబును బట్టుటేమి
జగమునేలంగ దేజంబుగల్గియు నిట్టి సన్న్యాసమవధరించంగనేమి
తే. యహహ సన్న్యాసిగాఁడు సన్న్యాసియైన
దండముఁ గమండలువునెద్ది ధరణి నెన్నఁ
డిట్టివేషంబు గనుఁగొన మెన్నఁడో కో
యీమహామహుఁడంచు దైత్యేంద్రు లపుడు. 36
తే. తనకు మ్రొక్కిన కుశలమా దనుజులార, యనిన వేదోచితాచారమున మెలంగు
మాకుఁ గీడేలగల్గు సేమంబె కాక, యనినఁ బకపకనగి బుద్ధుఁ డనియె నపుడు. 37
క. ప్రస్తుతియోగ్యమె శ్రుతివ్యత్యస్తము పునరుక్తవాక్య మనృతోదితవి
ధ్వస్తము మతివ్యాఘాత, గ్రస్తం బదినిజము సేయఁగా నేమిటికిన్. 38
క. "[1]యజమానప్రస్తర" యను, నిజమా యామాట యకియ నిక్కంబైనన్
"యజతే" యనువాక్యంబును, నిజమని నమ్ముదుము శ్రుతికి నిజముం గలదే. 39
క. కనుఁగొన శ్రుతి యేమెఱుఁగును, దనుజాధిపులార "కోహితద్వేద" యటం
చనునే యది యెఱిఁగినచో, మనకేటికి నట్టి శ్రుతిఁ బ్రమాణము సేయన్. 40
క. మనమెఱుఁగమె యేటికిఁ జెప్పెను శ్రుతి "యగ్నిర్హిమస్య భేషజ" మనుచున్
మనమెఱిఁగిన మాత్రమె యది, యు నెఱుంగఁగనుండు యుక్తియుక్తము గాఁగన్. 41
సీ. కర్మంబు ఫలదాత గా నీశ్వరుండంచు ద్వివిధమై మీమాంస విఫలమయ్యె
నొక్కజీవుఁడటంచుఁ బెక్కుజీవులటంచు వేదాంతశాస్త్రంబు వితథమయ్యె
హరి యెక్కుఁడంచును హరుఁ డెక్కుఁడంచును బహుపురాణంబులు పాటిదప్పె
నైకవిధ్యంబు లేదరయఁగా స్మృతుల నేతెఱఁగునఁ దీసినఁ దీయవచ్చు
తే. దానము లొసంగి ద్విజుల నుదగ్రనరక
కూపములఁ ద్రోయుదురె మేలుగోరి తమకు
బుద్ధిహీనులు ప్రతిమలఁ బూజసేతు
రనఁగ నెందును వినరె ప్రజ్ఞాఢ్యులార. 42
సీ. అకలంకులార యింకొకకర్మకుల యవివేకంబు వినుఁ డతివిస్మయంబు
గర్మంబువలన వైకల్యంబు గలదటుఁ గలుగఁ బ్రాయశ్చిత్తకలనమునను
బోనట్ట పాచితంబునను వైకల్యంబు బోరయఁ బోనట్ట హరిస్మరణమునను
అదియె నిశ్చయమైన నాస్మరణము మున్నె సేయరాదే యేమి సెల్లెఁ దమకు
తే. నేర్పుతోఁ గొంగ దిని నెయ్యి వెట్టి, కరఁగి కన్నులనిండినఁ గానకుండఁ
బట్టికొనవచ్చునను మతిభ్రష్టు గలఁడె, కలఁడె యననేల తొడ్రుకు ల్కర్మరతులు.

[1] "యజమానః ప్రస్తర."

సీ. స్నానంబువలన మోక్షంబు గల్గిన నీరుకాకికి మోక్షంబు గలుగవలదె
కాక ధ్యానమున మోక్షము గల్గినను దటాకము బకంబులకును గలుగవలదె
ముక్తి ప్రదక్షిణంబులఁ గల్గునన్నను కాకిగ్రద్దలకును గలుగవలదె
పుడమిఁ బశ్వాలంబమున స్వర్గమన్నను బలభుక్కులకెల్లఁ గలుగవలదె
తే. కాననస్థితి బోయకుఁ గల్గవలదె, బిలములందున్నఁ గలదె గబ్బిలములకును
గానయుందున్న మోక్షంబు గానరాదు, క్షణికవిజ్ఞానమున నె మోక్షంబు గలుగు.

సీ. ఎక్కడివేదంబు లేడయాచారంబు లీవట్టిభ్రమలు మీకేలపుట్టె
నవియెల్లఁ గల్ల లెట్లనిన "గ్రావాణః ప్లవంతే" యనవె ఱాయి వారిఁ దేలు
నేనిర్ణయంబెద్దియిదిగో "ననుదితే జుహోతి" యం "చుదితే జుహోతి" యనుచుఁ
గ్రతుపశువునకు స్వర్గస్థితి గలదఁట యట్లైన యజమానుఁ డాత్మజునకుఁ
తే. బశువుఁ గావించి దివినుండఁ బనుపరాదె
చెల్లఁబో నోరెఱుంగని జీవములను
గూయగాఁ బట్టుకొని గొంతు కోయవలెనె
తినమరిఁగి సేయుదురుగాక దనుజులార. 45

క. ధరలో వినరె "యహింసా, పరమోధర్మ" యనియంచుఁ బ్రాణివధను జే
తురె యకట యజ్ఞవిధియని, యరయఁగనది యజ్ఞవిధియె యగుఁ జింతింపన్. 46
క. ఏతటి విధియంచుం బశు, ఘాతమె మంత్రోక్తి నిదియొకటి సత్యమె యా
రితి "నహింసా త్సర్వా, న్భూతాని" యటంచునుడువుఁ బో శ్రుతి యహహా.
క. తల పేనైనను జంపక, నలిచి విడువవలయుఁ ద్రోవ నడుచునపుడు చీ
మలనైనఁ ద్రొక్కకయె పో, వలయుఁ గా హెచ్చరకె జంతువధ కొఱగామిన్. 48
క. సమిదాజ్యపశులు శిఖి భస్మములై ఫలమొసఁగనేని మరుధరనిడు బీ
జములు ఫలింపవె మేటికి, భ్రమ క్షణకర్మములు భావిఫలదము లగునే. 49

సీ. అంధున కొదవునే గంధేభగామినీలోకశృంగారావలోకనంబు
బధిరున కబ్బునే మధురాధరాధరాకథితనర్మోదితాకర్ణనంబు
నిర్దంతునకుఁ జేరునే నీరజాననారదనఛదాచ్ఛిదారంజనంబు
కడునపుంసకునకుఁ గల్గునే కలకంఠకంఠికారతికేళికాసుఖంబు
తే. కర్మఫలసాధనములు భంగంబు లొందఁ
గర్మఫల మెట్లుసిద్ధించుఁ గనరుగాక
ఘటము ఘటియింపఁ దగు మృత్తికను జలంబు
లోనఁ గలసిన ఘటముగాఁ బూను టెట్లు. 50

శా. రంభాభోగముఁ గోరి యాగముల కర్థంబెల్ల వెచ్చించుటా
యంభోదంబులఁ జూచి చెర్వుజల మాద్యంతంబుఁ జల్లించుట

ల్సంభోగేచ్ఛ జనించెనేని మఱివేశ్యారత్నము ల్లేరొకో
సంభోగింపఁగరాదె కానరు జడుల్ జ్ఞానంబు సామాన్యమే. 51

వినుఁ డొకటి బొవమఱఁదులు, జనకకుమారకులు మఖముసల్పిన రంభా
వనితం గలయుదు రటులై,నను లేవే వావివర్తనలు యజ్వలకున్. 52

మ. వికటం బింతియెకాక తృప్తియగునే వేఱైన శ్రాద్ధంబుచే
నకటా ప్రేతల కట్టులైన మఱియేలా యూరికిం జద్దిగ
ట్టుకపోఁగాఁ దనపేరు సెప్పికొని యింట్లోవారె బోసేయుమం
చొకమాటాడి చనంగరాదె తనబాహుల్వాపవ్వ మోపేటికిన్. 53

తే. కాక పితరులు కూటికిఁ గాతురనినఁ, దెలియదే యందునసె పుణ్యకలుషఫలము
లనుభవింపమి మరలి యీయవనియందు, జనన మొందమి శేముషీసాంద్రులార.

శా. లోలంబై జలరాశిలోఁ బొడము కల్లోలంబు వేలాహతిం
దూలన్ వేఱొకవీచి వచ్చుగతి జంతుశ్రేణిలో నొక్కఁడా
చాలింగూలినఁ బుట్టునొక్కఁడు పునర్జన్మంబు లేదెన్నఁడుం
జాలుం బుణ్యము దుష్కృతంబనుచు దుశ్శంకం బ్రవర్తిల్లుటల్. 55

సీ. సురఁద్రావుచుండు మీగురుఁడు భార్గవమౌనిపాలుఁ డేనరకకూపమునమునిఁగెఁ
జలపట్టియధ్వరాశ్వముల దొంగిలిపోవు వాసవుం డేరౌరవమునఁ గూలె
నేకర్మములులేక యిచ్ఛగా విహరించు సనకాదు లెట్టియాతనలఁ బడిరి
బలవంతమున గురుకులకాంతఁ బట్టినవనజారి యేదోష మనుభవించె

తే. బళిర వారికిలేనిపాపములు మనకె, గలిగెనే తనయుక్తిని గద యటన్నఁ
గాయమెడలిన మోక్షంబుగాక మఱి శ,రీరమేడది సుకృతదుష్కృతము లేవి.

క. సత్తైనదెల్ల క్షణికము, నిత్యము గాదంచు వాహనివహామువలెనే
చిత్తైన జీవుఁడటువలె, సత్తై క్షణికుండుగాక శాశ్వతుఁ డగునే. 57

క. ఎటువలె నున్నది పటమిది, ఘటమిది యనుచోటఁ బటిని గల జ్ఞానంబా
ఘటిలేదు ఘటజ్ఞానము, పటిలేదటు గానఁ గనుఁడు ప్రత్యేకముగన్. 58

తే. అఖిలభోగానుభవయోగ్య మైనతనువు, వడసియును జపతపములపాలుసేసి
సౌఖ్యమొందక చెడుమూర్ఖజనులఁ దెల్పఁ, బూటయేమాకు వారట్టెపోవనిమ్ము.

క. మొదటికి నిహమే లేదట, పిదపం బరమెటులుగల్గు జేలుఁదనముగా
కిది మతముగాదు నామత, మిది నైకొనుఁ డిహపరంబు లిచటనె కల్గున్. 60

తే. అప్పుగొనినైన దొంగిలినైన లెస్స, జిహ్వ కింపైనదాని భుజింపవలయుఁ
గంటికింపైనకాంతలఁ గలయవలయు, బ్రదుకుదినముల మోక్షంబు వెదకనేల.

తే. క్షితిని సర్వజ్ఞుఁ డన మారజిత్తనంగ, నేనె తన్నామములు సెల్లె నీశ్వరునకు
నతని కివి చెల్లుననిన మాయామకుందు,నెఱుఁగకేటికి వలచె దైత్యేంద్రులార.

వ. అని ప్రత్యక్షానుమానప్రమాణోత్తరంబు లగు హేతువాదంబుల బుద్ధుండు
బోధించిన సిద్ధం బని నమ్మి వేదంబు లర్థవాదంబు లనువారును యజ్ఞవిధు లక్ష
విధులనువారును శాస్త్రార్థంబు లపార్థంబు లనువారును నై బహుకాలంబు చారు
తర వేదాచారు లగు త్రిపురనిశాచరులు శీఘ్రంబున సత్ప్రచారులు యథేచ్ఛాసం
చారులు నైనవారివిధంబు చారులవలన విని యింద్రాదిగగనచారులు గతవి
చారులై యుండి రంత. 63

శా. శ్రీమద్బుద్ధమునీంద్రుఁ డంతిపురి గౌరీపూజ గావించు సు
త్రామారాతికులాంగనామణులఁ జేరంబోయి తద్రూపరే
ఖామాహాత్మ్యము మానసంబు గలఁపం గందర్పదర్పోదిత
వ్యామోహం బతివేలమై నిగుడఁగా వారి న్నిరీక్షించుచోన్. 64

క. పరపురుషుఁ డెవ్వఁడో యిట, కరుదెంచె నటంచు దానవాంగన లవనీ
ధరకన్యాగర్భగృహమున, కరిగి రపుడు దాది నిలిచి యమ్ముని కనియెన్. 65

తే. అరసిచూడఁ ద్రిమూర్తులయందు నొకఁడ, వింతయే కాని యన్యుల కిట్టిదివ్య
తేజ మొడఁగూడ నేరదు దేవదేవ, తెలుపుఁడన బోడిదేవర తెల్పె నపుడు. 66

క. బుద్ధుఁడ నను గొలిచినభవ, బద్ధుల రక్షింతు నిహము పర మొసఁగిచటన్
సిద్ధముగా నావచన మ, బద్ధముగా దనిన దాది పర్వునఁ జనుచున్. 67

క. ఈవేళ మ్రొక్కఁబోయిన, దేవర యెదురయ్యె బుద్ధదేవర మనకున్
గావలసిన వరమీయఁగ, దావచ్చినవాఁడు రండు తామరసాక్షుల్. 68

క. అని దాదిపలుక దేవుం, డనుభక్తిని సతులువచ్చి యంఘ్రుల కెఱఁగం
దనువు పులకింప మునిలె, మ్మని వనితల నెత్తి యిట్టులనియెం బ్రీతిన్. 69

ఉ. హాస్యముగాదు మీర లిట నీశ్వరియంచును ధూపదీపనై
వేద్యము లిచ్చి యాప్రతిమ వేయువిధంబులఁ బూజసేయుట
లోప్యముగాక యేఫలము నూపెడి యాళ్ళను నీళ్లుపోసినన్
వేద్యము లాఫలార్థులకు పృథ్వములుండఁగ నీప్రథాశిలల్. 70

తే. రాజముఖులార శుక్రవారమున బాహ్యజలముల మునింగి బత్తిఁ బిత్తలియొ రావి
కౌఁగిలించిన మీకెల్ల కార్యసిద్ధి, గలుగు నామాట సత్యము కల్లగాదు. 71

మ. అనినన్ మంచిదె యంచు లేనగవుతో నబ్జాక్షు లంతఃపురం
బున కేగంగఁ దదంగసంగతమనోబుద్ధ్యాదులై మారుమో
హనబాణంబులు సోఁకి మ్రాన్పడియు నాయశ్వత్థమై బుద్ధుఁ డా
వనమధ్యంబున నుండె లౌల్యము దళవ్యాజంబునం దెల్పుచున్. 72

తే. చంద్రసూర్యమరుత్తులు సంచరింప, నళికి కడకడ త్రోఁకల నరుగుచున్న
ప్రమదవనమున కొకనాఁడు ప్రమద మమర, నమరపరిపంథివల్లభ ప్రమద లరిగి.

ఉ. పొన్నలు పోఁకమ్రాఁకులును బూచినసంపెఁగలున్ మధూకము
ల్తిన్న నినారికేళములు తియ్యనిద్రాక్షలు గుజ్జుమావులుం
గన్నులగోరగించు జిగిగల్గిన మోదుగులున్ వనంబులో
నన్నియుఁ జూచి కాంచి చెలు లచ్చట నచ్చటఁ బూలుగోయుచున్. 74

క. పదిరెండేడులపాయపు, సుదతీమణి యవయవములు సొబగుదలిర్పన్
గుదిగొనఁ జిగిర్చి తమకట్టెదుటం గనుపట్టురావు లీక్షించి నతుల్. 75

క. బుద్ధముని చెప్పినటువలె, బద్ధాదరచిత్తవృత్తి పాటించి తమిన్
సిద్ధంబుగ మనకోరికె, సిద్ధించు నటంచుఁ గొలనుసేరి పురంధ్రుల్. 76

సీ. కురువేరు మొగలిరేకులుపెట్టి యల్లినజడవిప్పి కీల్గొప్పు సవధరించి
బిగిచన్నుఁగవ గుత్తమగుముత్తియపుజంటలవికె నడల్చి హారములు దివిచి
తళుకులేఁజెక్కుటద్దముల విద్దెముచూపు కట్టాణికమ్మలు కదియ నదిమి
చిలుక బచంతిచీరెలు గట్టుపైనుంచి బెడఁగు చెంగావిపావడలు విడిచి

తే. మారుఁడోటఁడీయ మెరయుకటారు లనఁగ
సోకుమూఁకమిటూరులు సోలిగాఁగఁ
గొనమ రాయంచబారుల యుదుటు దెగడి
కొలనుసొచ్చి విహారము ల్సలుపునపుడు. 77

సీ. పెంటిఁ గానఁగ లేక బిస్సున వలిగుబ్బచంటవ్రాలెడు చక్రవాకమునకుఁ
దల్లిఁ గానఁగలేక తళుకుబిత్తరి తేఁటివాలుఁగన్నులవ్రాలు వాలుగకును
గొనమలఁగానక గుమిగూడి యలకభాగమ్ములఁగ్రమ్ము భృంగంబునకును
దోడియంచలఁబాసి ఱొగరాకుటడుగులఁ బెనఁగెడురాయంచపిలుకలకును

తే. బెళికి తప్పించుకొనుచు బిట్టులికిపడుచు, కలికి నవ్వుచు రావె యీవలికి నీవు
వలికి వెఱచిన నని కేరి పలికికొనుచు, వెలఁదిమిన్నలు నీరాడి వెడలునపుడు.

తే. వారి వీక్షించి యామునవారి వెడలి, గోపవారిజనేత్రలు కోక లడుగ
వచ్చునాఁటి విలాసంబు మెచ్చుకొనుచు, నుల్లమున నెన్నెఁజెట్టున నున్న శౌరి.

సీ. అపుడె వెన్నాడు దుర్యశోమన నంసభాగమునఁ గన్పట్టు కీల్గంటుతోడఁ
బదిలమైయుండుము హృదయమా యనురీతిఁ జనుఁగవగదియు హస్తంబుతోడ
నిది దాఁచుకొన్నఁ దా నేమిసేయునటన్న కరణి నందుంచిన కరముతోడ
నభిమానములు ప్రోవుమని నమస్కృతిసేయు గతిమించు నానతాంగంబుతోడ

తే. బెళుకుఁ జూపులు నునుసిగ్గు మొలకనవ్వు
కదలుపెదవులు మిగులసింగార మొలకఁ
గులుకునడఁ జేరి దిసమొల పొలనుదిండి
లేమ లశ్వత్థములఁ గౌఁగిలించి రపుడు. 80

మ. అసురాబ్జాస్యలు కౌఁగిలించుతఱి నయ్యశ్వత్థనారాయణుం
డసమాస్త్రోపమరూపరేఖఁ దగి బుద్ధాకారుఁడై తాను ది
గ్వసనుండై దనుజాంగనాకుచతటీగాఢాంకపాళిక్రియా
రసికుండై కళలంటఁజొక్కిరి సతుల్ రాగాబ్ధినిర్మగ్నలై. 81

మ. జను లగ్గింప జలంధరాసురుని వేషంబూని తత్కాంతబృం
దను గామింపఁడొ కొల్లగుబ్బెతల మానంబెల్లఁ గొల్లాడఁడో
దనుజధ్వంసికిఁ గ్రొత్తయే త్రిపురకాంతాసంగధౌర్త్యంబు గ
ల్గినఁజాలుం జెలులేడనైనఁ గలయుఙ్ లీలావినోదంబులన్. 82

తే. అంత మఱియేమి చేసెనో యసురసతుల, బుద్ధదేవర యిది యేల ప్రౌఢువో యెఁ
గ్గడమకథవిను మాదిత్యగణము గొలువఁ, గమలలోచనుఁ డీశుచెంగటికి నరిగి.

సీ. తనమహీమహిళ శతాంగంబుగాఁ జేసి కన్నుల రెంటిఁ జక్రములు చేసి
బలితంపుటూర్పుగాడ్పుల హయంబులు చేసి యాత్మజాగ్రేసరు యంతఁ జేసి
యగ్రజాబలగమి ల్లస్త్రాసనముఁ జేసి సెజ్జయా చిలువ శింజినిగఁ జేసి
బలములయం దర్ధబలము రథింజేసి తనుసముత్తేజితాస్త్రముగఁ జేసి

తే. చటులలయవహ్ని చిటచిటచ్ఛటలు వొదల
దైత్యపురములఁ గూర్చి దగ్ధంబు చేసి
శంకరుఁ బురారి యనిపించె జగములందు
శ్రితజనయశస్కరుఁడు లక్ష్మీశ్వరుండు. 84

మ. కురిసెం గల్పకపుష్పవర్షములు రక్షోరాజి భీతిల్లఁగా
మొరసెఙ్ నిర్జరదుందుభుల్ దివి మహాంభోవాహగర్జార్భటిఙ్
నెరసెం దెల్వి సమస్తదిగ్వలభులఙ్ నిర్నిద్రహర్షస్థితుల్
దొరసెఙ్ వేల్పుల నెమ్మనంబులకు నుల్లోలంబుగా నత్తఱిన్. 85

క. శ్రీవిభుఁ డిటువలె బుద్ధుం, డై విహరించినవిధంబు హర్షము మీఱం
గా వినువారలు ప్రబలుదు, రీవసుమతి సుమతిశుభసమృద్ధులతోడన్. 86

గద్య. ఇది శ్రీరామభద్రదయాభిరామభద్రకరుణాకటాక్షవీక్షావరిప్రాప్తదీప్తతరాష్ట
భాషాకవిత్వసామ్రాజ్యధౌరేయ సకలవిద్వత్కవిజనవిధేయ ధరణీదేవుల నాగ
నామాత్యసుధాసముద్రసమున్నిద్రపూర్ణిమాచంద్ర రామమంత్రీంద్రప్రణీతం
బైన దశావతారచరిత్రం బనుమహాప్రబంధంబునందు నవమాశ్వాసము.

తొమ్మిదవ యవతారంబగు బౌద్ధావతారము సమాప్తము.

౧౦. కల్క్యవతారకథ.

దశమాశ్వాసము.

క. విను మిఁక హరి కల్యంతం
బునఁ గల్క్యవతారభావమున మ్లేచ్ఛుల నె
ల్లనడంచి ధర్మసంస్థా
పన మొనరింపఁగలఁ డవనిపాలకతిలకా. 1

క. అని శ్రీవైశంపాయన, ముని దెల్పిన యుగుల మోదమున జనపాలుం
డనఘా కల్క్యవతారము, వినిపింపుమటన్న మౌనివిభుఁ డిట్లనియెన్. 2

క. శ్రీకృష్ణుఁడు మహిమీఁడ్కొని, వైకుంఠము సేరినపుడె వచ్చెం గలిరా
జా కల్లోలిన్యధిప, త్కాకోపన నేలఁజాల శతఘ్నిభుఁడై. 3

సీ. బలినివంచించిన మలినాత్మకుని కాళ్లు గడిగినసీళ్లు గంగాస్రవంతి
యందులోఁ గలసిన యమున వేరై యున్న నది యేమిబ్రాతి నైల్యంబు దొరసె
చూడసరస్వతి జొత్తువై ఖరినుండు గుప్తగామినియది కొఱయె మనకుఁ
బరికింపఁగా సహ్యగిరియూట కావేరి యంబులంటినఁ బడిసెంబువట్టుఁ
తే. బుష్కరిణులందుఁ గడుఁ బ్రాచి పాచిలియుండుఁ
జెప్పఁగారాదు వారాశి యుప్పునీళ్లు
మంచిగుంటల జలములే మంచివనుచు
జనులు దెచ్చిరి కల్క్యభిషేకమునకు. 4

క. అనృతములు వేదమంత్రము, లని బౌద్ధులు స్వైరవృత్తి నభిషిక్తునిగా
నొనరించిరి కలి నిలకుం, గనుఁగొని పాషండగణము గర మలరారన్. 5

సీ. పరలోకదృష్టికి మఱుఁగైనకైవడి శ్వేతాతపత్త్రంబు చెన్ను మీఱఁ
బరిహృతాహంకారఫణిరాజు మేనుబ్బఁ జామరానిలములు సందడింప
సుగుణహంసములఁ బోఁ బోఁపు మెఱుంగుల రహిఁ వేత్రి కనకనేత్రములు పొదల
సకలపాపోపదేశములఁ చందమునఁ [1]జార్వాకవారముల కై వార మమర
తే. యవనికీకటశకమలయాళసింధు, పారసీకాదిభూవరు ల్బలిసికొలువ
గలుపుమీఱ నధర్మసింహాసనమున, నిందుకొలువుండెఁ గలిన్నపాఖండలుండు. 6

1 చార్వాకకైవారముల్ (ప్రతిపెటుక.

మ. దయ వర్ణాశ్రమధర్మరక్షణము నౌదార్యంబు దాక్షిణ్యము
న్నయముం గల్గిన క్షత్రవంశజుల చెంత న్నిల్వ కీవెందుని
ర్దయులౌ మ్లేచ్ఛులఁ దుచ్ఛజాతుల సముద్యత్ప్రీతి వర్తింపు దు
ర్నయులం జెన్నకు లక్ష్మి వారలెకదా నాప్రాణబంధు ల్మహిన్. 7

క. శిష్టాచారులు లేమిని, కష్టాత్ములఁజేసి వెనుకఁ గార్పణ్యముచే
భ్రష్టులఁజేయుము నీవిఁక, జెష్టా పోపొమ్ము సీమసీమలమీఁదన్. 8

సీ. శాబరమంత్రము ల్సఫలంబులుగఁ జేయు వేదమంత్రములెల్ల వృథ యొనర్పు
మెన్నెన్ని విధముల హీనజాతులనుండు ముత్తమద్విజులందు నుండవలవ
దుండిన బ్రతుకునీ కుపయోగముగనుండు సద్ధర్మభక్తులు సాగనీకు
వివిధశాస్త్రార్థము ల్విశ్వసింపఁగనీకు ధర్మశాస్త్రంబులు దలఁపనీకు

తే. కామశాస్త్రంబు ముఖ్యంబుగా ఘటింపు, బౌద్ధచార్వాకజైనకాపాలికాది
మతము లెచ్చింపుము శ్రుతియుతము లుడుపు,తిరుగు మెల్లెడ శారదాదేవి నీవు.

వ. అని మఱియు వారివారిం దగునుద్యోగంబుల నియోగించి శూద్రనృప లక్ష
ణంబుల ముద్రితుండగు కలి మదోద్రేకంబున రౌద్రసమున్నిద్రుం డగుచు
ధర్మపురుషుని కొదవపాదంబు గెంటింప కంటికి నిద్రరాదని వెదకుచు భాగీ
రథీతీరంబున గోరూపధారిణియగు ధారిణింగూడి నడయాడు ధర్మవృషభంబుఁ
బ్రసభంబునం దన్ని తన్నిరాకరణకుపిత భవజ్జనక పరీక్షిత్ప్రతిహతుండై తదను
మతంబున స్త్రీద్యూతపానాదుల వసించియున్నవాఁ డింకం గొంతకాలంబు
భవాదృశులగు రాజులకు వెఱచి యీమేరవర్తించు నంత యథేచ్ఛం బ్రవ
ర్తించుఁ దత్క్రమంబుఁ గొంత వినుపించెద నాకర్ణింపుము. 10

క. జనపతులన్నము భూసుర,జనములు వేదములు సతులు స్మరగేహములం
బనివడియమ్ముదు రింకన్, వినుమీ కలియుగము దుష్టవృత్తి నరేంద్రా. 11

క. ధనమిచ్చు నతఁడె యేలిక, ధనమిచ్చినవాఁడె మగఁడు తరుణులకెల్లన్
ధనవంతు నాశ్రయింతురు,ధనము ప్రధానంబు దుష్టతరకలివేళన్. 12

క. క్రతుదానవ్రతములకుం, బ్రతివిధు లొనరించికొంద్రు బ్రాహ్మణులులే
శ్రుతులు పఠింపరు గీతా, శ్రుతిచదువుదు రదియుఁబోవు సురనదితోడన్. 13

సీ. క్షితినిధర్మంబు మించినలేదు వాన వానలులేమి క్షామంబు బలియు లెన్న
క్షామంబు ప్రబలినఁ గడిచేసి యన్నంబు భుజియింప దొరకమిఁ బ్రజలు నొగిలి
మదవులఁబడి యాకునలము మెక్కుచు నెవ్వఁడే నపూర్వంబుగా నున్న కాయ
పండుదిన్నను వానిబట్టుక యుదరంబు చించి లోపలిది భక్షించికొనుచు

తే. హ్రస్వదేహులు హీనాంగు లల్పధనులు
క్రూరు లశనైకతత్పరు ల్కుటిలమతులుఁ

జోగు లనోన్యభక్తు లాచారదూరు
లగుదు రటమీఁదఁ గలియుగాంత్యంబునందు. 14

తే. జగతి ధర్మార్థకామమోక్షంబు లనఁగ, నట్టి నాలుగుగనుపుల చెఱకుఁగోల
ఆది తుది నీరసంబు మధ్యద్వయంబు, సారమంద్రు కుయుక్తి దుర్జనులు గలిని.

తే. కలియుగము దుష్టయుగమంట కల్లమాట
కలియుగమువంటి మంచియుగంబు లేదు
సతికిఁ బతిభక్తివలన మోక్షంబుగల్లు
శూద్రులకుఁ గల్లు విప్రశుశ్రూషవలన. 16

చ. కృతయుగవేళ జ్ఞానమునఁ ద్రేతఁ దపంబున ద్వాపరంబునం
గ్రతువులఁ గల్గుముక్తి కలికాలమునం దవిలేకయున్న సం
తతము హరే ముకుంద రఘునాథ యదూద్వహ యంచు మించు స
న్మతి నుతియించినం గలుగు మర్త్యులకెల్లను ముక్తి భూవరా. 17

సీ. నూటిలో నొక్కఁ డేపాటిదానంబు గావింపఁడే యంచును వెదకివెదకి
వెయ్యింట నొకఁడైన వేదంబుచదువఁడే క్షోణీసురుఁ డటంచుఁ జూచిచూచి
పదివేల నొకఁడైనఁ బట్టెఁ డన్నము పరదేశి కిడఁడె యంచుఁ దెలిసితెలిసి
లక్షలోపల నొక్కలలనయైనను సాధ్వియై యుండదే యని యరసియరసి

తే. కోటి నొకపుణ్యుమైన గన్గొనఁగలేక, సంచరించుచు మ్లేచ్ఛదేశములలోన
ధర్మవృషభంబు కొదవపాదంబుఁ జిఱిగి, విబుధపురిఁ జేరఁ గలి కేకవేసె ననఁగ. 18

సీ. బాలరండలు గొడ్డుబ్రహ్మవారులు మహావ్రతము లన్వేషింతు రతిశయముగఁ
జక్కనినిజకులసతులకు జారులఁ గూర్తురు సంసారికులు యథేచ్ఛ
శాంతులు గండదోషములుఁ దద్దినములు భూసురు లెంతుచు భోజనేచ్ఛఁ
బలుకఁ బోయినఁ గొండెములు పల్కుదురు రాజసంసేవకులు దొరచనువుఁ గోరి

తే. యభ్యసింతురు శ్రుతులు దానార్థులగుచు
నేరుతురు శాస్త్రములును బాండిత్యమునకె
నైష్ఠికత పూనికొంద్రు ప్రతిష్ఠకొఱకు
ధార్మికులు లేరు కలియుగాంత్యంబునందు. 19

సీ. బ్రహ్మసూత్రమెకాని బ్రాహ్మణోత్తములకుఁ గలుగదు షట్కర్మగౌరవంబు
పరదారపరధనహరణవృత్తియెకాని ధరణీశులకు లేదు ధర్మబుద్ధి
కపటమార్గమెకాని క్రయవిక్రయంబుల న్యాయంబు లేదు వైశ్యాన్వయులకు
ధర్మశాస్త్రంబులు తారుసెప్పనె కాని వినరు విప్రులచేత వృషలకులులు

తే. జ్యోతిషము వైద్యసంగీతశాబరములు, నేర్చి చండాలకాదులు నిఖిలపూజ్యు
లౌదు రిల్లాండ్రు త్యజియించి యాత్మపతుల, నర్థవంతులఁ గూడుదు రభిమతముగ.

సీ. [1]అన్నదాతలమంచు యాయజూకులమంచు దొరలచే రూకలు దోఁచువారుఁ
గడుపుకక్కుఱితికిఁ గావికోకలుగట్టి యతులమంచును భిక్ష లడుగువారుఁ
దల్లిదండ్రులఁ జంపి ధనమెత్తుకొనిపోయి చెలఁగి తొత్తులపొత్తు గలయువారుఁ
గాసువీసములకై కలహించి యతిరోషవివశులై ప్రాణము ల్విడుచువారు
తే. దూరపరదేశి నని పంచఁజేరి రాత్రి
వేళ యిలుసొచ్చి ధనమెల్ల వెరఁజువారు
నవిరతంబును జూదంబు లాడువారు
నగుచుఁ జెడుదురు కలియుగాంత్యమున జనులు. **21**

తే. అవని నొక్కొక్క పుణ్యాత్మురాలు పతినిఁ, జంపకయె జారువెంబడి జరుగఁగాని
పిట్టపిడుగున మగనిఁ జంపింప కిల్లు, వెడల దిల్లాలు కలియుగవిలయవేళ. **22**

తే. ఎన్న నైదేండ్లనైన నాఱేండ్లనైన
బిడ్డలనుగందు కన్నెక ల్గొడ్డునీఁగి
పదియు నొకయేఁటఁ బెద్దలుఁ బదియునాలు
నేండ్లు పరమాయువగుఁ గలిహెచ్చుకతన. **23**

వ. అట్టి సమయంబున. **24**

శా. శ్రీమద్విష్ణుయశోభిధానమున రాజిల్లున్ మహీదేవస
త్త్రాముం డొక్కఁడు సర్వసంపదల విభ్రాజిష్ణువై శంబళ
గ్రామాభిఖ్యపురంబులో సతనిభార్యారత్న మజ్జాలయా
హైమగ్రావసుతాభయై తగు సుశీలాబ్జాక్షి శీలంబునన్. **25**

సీ. కలనైన మగవానిఁ దలయెత్తిచూడదు కలకలనవ్వుచుఁ బలుకబోదు
కులటలఁ గూడదు తొలఁగనీయదుపైఁట మీఁగాళ్లపైకోక మెదలనీదు
విభునితోఁ జెప్పక వెడలదు వాఁకిలి పొరుగిండ్ల నిరుగిండ్లఁ బ్రొద్దుగడప
దధిపుఁడు పిల్చినట్లైన డిగ్గునవచ్చు మమత దేవోపచారములు సలుపుఁ
తే. బ్రతిదినము నత్తమామల బత్తిసేయుఁ, దోడికోడండ్రఁ గనుసయిదోడుజాడఁ
బరిజనంబులఁ బోషించుఁ బ్రజలరీతి, సరసభాషణసాధ్వి యప్పరమసాధ్వి. **26**

క. ఆపుణ్యసాధ్వి కాత్మజుఁడై పుట్టును గల్కి యనఁగ నంభోనిధిక
న్యాపతి పంచగ్రహములు, దీపితముగ నుచ్చసంస్థితిం బొరయంగన్. **27**

క. లౌల్యప్రధానమై తగు, బాల్యము క్రమియించి తరుణభావము దనరం
బాల్యము భూతలమిఁక నని, లౌల్యంబున గల్కివిజయలంపటుఁ డగుచున్. **28**

సీ. తళుకుబంగరుచెఱంగులయోర తలపాగ తలకుఁ జౌవంచ మిన్నలతురాయి
మొసలివాయొంటుల మిసిమికస్తురిబొట్టు నంగిపైఁ బొసఁగు వజ్రాంగిజోడు

---

1 అగ్నులు ధరియించి.

కటిఁజొన్న బిగిపట్టు నడికట్టు పడిదలపట్టంబు నేజయు బాగుదేర
నంసభాగమున బాణాసనతూణీరంబు కరమున జీనిసింగాణివిల్లు
తే. మెఱయ సుచ్చైశ్శ్రవముఁ బోనిమించు తెల్ల, తేజిపై నెక్కి తేజంబు తేజరిల్ల
వెడలు దిగ్విజయార్థియై వేదబాహ్య, గళితధర్మైకజీవాతు కలికిరాతు. **29**

సీ. జోడన ల్దొఱ్ఱికించు శూరసేనాంగబంగాళము ల్పంచబంగాళముగను
జుట్టు వేడెము వెట్టుఁ జోళమాళవగౌళపాంచాలములు పటాపంచగాఁగ
రవగాలు నెఱపు సౌరాష్ట్రగూర్జరలాటమత్స్యభూములను దుమారమెగయ
నిబ్బరంబుగ నూకు నిషధమాగధసింధుమేదినీంద్రులు కంచుమించు గాఁగఁ
తే. గర్కకర్కశతరఖురాఘాతజాత, నూతనస్ఫీతరేఖికాజాతభూత
లోదరీమేదురీభూతసాదరార్పి,తాత్మనఖముఖభంగి మాయాతురంగి. **30**

మ. జవలీలాహసితానిలం బగుజిరాసంజోకగుఱ్ఱంబు మేల్
రవగాల్ జోడన చుట్టువేడెము లొనర్పం బుట్టుకెందూళిచే
తత తౌరంగికఖడ్గఖండితసమస్తమ్లేచ్ఛతుచ్ఛాంగర
క్తవిలోలంబయి మించు భూతరుణికిం గాశ్మీరచర్చాకృతిన్. **31**

క. ఈరితిఁ గల్కి జనసంహారము గావించి తెలిసి మహిధర్మము వి
స్తారము సేయుననఁగ విని, కౌరవముఖ్యుండు మునిశిఖామణి కనియెన్. **32**

తే. విష్ణుయశునకు విష్ణుఁ డావిర్భవింపఁ, గారణం బేమి యతఁ డెట్టిఘనతపంబుఁ
జేసెనో తదీయచరితంబుఁ జెప్పు మనిన, వ్యాసమునిశిష్యుఁ డిటువలె నానతిచ్చె.

సీ. అవనీశ తొల్లి స్వాయంభువమనువు బ్రహ్మర్షి లోకశరణ్యమైన నైమి
శారణ్యమునఁ దర్పకారి జటావాటినలరు వేలుపుటేటివలెఁ దనర్చు
గోమతీద్వీపవతీమణితటమున ద్వాదశార్ణమనుమంత్రము జపంబు
సేయుచుఁ గలశాబ్ధిశాయిఁ గూఱిచి పూర్ణతమనిష్ఠ మును లద్భుతంబు నెంద
తే. దశశతాబ్దంబు లతిఘోరతప మొనర్ప
మెచ్చి కనువీనుకవణంబు మెకు పక్కి
జక్కిపై నెక్కి తనయిరుపక్కియలను
నలువ మొదలైన వేలుపు ల్బలసికొల్వ
శౌరి యాతని మొదుట సాక్షాత్కరించె. **34**

చ. కమలదళాక్షుఁ డిట్లు దనకట్టెదుటం గనుపట్టినం బ్రమో
దము మదిఁ గ్రమ్మ నమ్మనువతంసము నేఁటికి నాతపంబుజ
న్మము ఫలియించెఁగా యని నమస్కృతులుం నుతులుం ఘటింప వేఁ
డుము వర మెట్టిదైన ననుడుం విని యాతఁడు శౌరి కిట్లనున్. **35**

సీ. శతపత్రదళనేత్ర జనత్రయంబు మత్పుత్రుఁడవై నీవు పొడమవలయు
నా ధర్మసంస్థాపనము సేయ నీకు నే సుతుఁడనై జనియింప మతిఁ దలంతు

వన దశరథుఁడయ్యె మనువు దొల్లిఁ దదీయ జాయ సుశీల కౌసల్య యయ్యె
హరి రాముఁడయ్యె రెండవపరి దేవకీవసుదేవు అగుటయు వారియందుఁ
తే. కృష్ణుఁడై విష్ణుఁడుదయించె నింకవిష్ణు,యశుఁడు దేవప్రభ యనఁగల్క్యంతమునను
వారెయుదయింపఁగల్కియైశౌరియవత,రించికృతయుగచర్యఁ గావించఁగలఁడు.

క. ఈకల్క్యవతారక్రమ, మాకర్ణించిన జను ల్సదారోగ్యశుభ
శ్రీకలితు లగుదు రతులగు, ణాకర జనమేజయక్షమాధ్యక్షమణీ. 37

సీ. సకలసత్కవినుతాష్టాదశవర్ణనాపూర్ణమై నవరసోదీర్ణ మగుచుఁ
గదళికాఫలపాకకమనీయభాషావిశేషమై కృతపరిశోష మగుచు
నశ్వమేధాదియాగాభోగఫలదానదక్షమై కృతిశతాధ్యక్ష మగుచు
భాగవతాగ్రణీపారంపరీభాగధేయమై సజ్జనగేయమగుచుఁ

ఆ. వనరు నీదశావతారమహాప్రబం, ధంబు వినినయట్టిధన్యమతులు
ధరణిఁ గృష్ణకరుణ ధర్మార్థకామము, ల్గలిగి పిదప ముక్తిఁ గాంతు రధిప. 38

క. అని శ్రీవైశంపాయన, ముని వినుపించినను భక్తి విని వేడుకతో
జనమేజయజనవిభుఁ డా, మునిసోమునిఁ గమలభవసముని బూజించెన్. 39

శా. శ్రీమద్వేంకటమాభిధానవరపుత్రీరత్నపుత్రీవివా
హామేయోత్సవసుస్మితాస్యరఘుపత్యాశ్యాత్మజాశ్లేషణో
ద్దామప్రేమరసాభిరామసతి సీతానామకన్యామణీ
హైమోదంచిత డోలికాకలన వీక్షాయత్తచిత్తాంబుజా. 40

క. ద్విడ్బోధయూథపాథో, రుడ్వ్యామిన్యధిపకీర్తిరుచిరచిరసుధా
త్విడ్భోగధవళితాశా, కుడ్యాంతరధర్మమర్మకోవిదహృదయా. 41

మత్తకోకిల. హైమభూధరగౌరనీరజహంసమండలజైత్రదో
ర్దామకీర్తిరమాదురంధరరమ్యనీతియుగంధరా
భీమసారహృతాహితావనిభుగ్వసుంధరరుగ్యజు
స్సామవేదవిశారదద్విజచాతకప్రజకంధరా. 42

గద్య. ఇది శ్రీరామభద్రదయాభిరామభద్రకరుణాకటాక్షవీక్షాపరిప్రాప్తదీప్తతరాష్ట
భాషాకవిత్వ సామ్రాజ్యధౌరేయ సకలవిద్వత్కవిజనవిధేయ ధరణీదేవుల నాగ
నామాత్యసుధాసముద్ర సమున్నిద్రపూర్ణిమాచంద్ర రామమంత్రీంద్రప్రణీతం
బైన దశావతారచరిత్రంబను మహాప్రబంధంబునందు దశమాశ్వాసము.

ఇది పదియవ యవతారంబగు కల్క్యవతారము.

దశావతారచరిత్ర సర్వము సంపూర్ణము.

చెన్నపురి: 'వావిళ్ల' ప్రెస్సున ముద్రితము. 1926.

*

సవరణపత్త్రము.

పాఠకులీక్రింది సవరణలను గ్రంథమునం దొనర్చికొని పిదపం జదువవలయును.

పుట	పంక్తి	ఉన్నది	సవరణ	పుట	పంక్తి	ఉన్నది	సవరణ
1	4	తేఁగృప	తేకృప	72	23	కలికసుశ్రీ	కలికసుశ్రీ
6	28	భారతీ	భారతి	73	10	పాలీలవ్రాలెఁ	పాళులవ్రాలెఁ
16	2	శృ్ంగార	శృంగా	74	31	మంగమును	మంగమును
17	2	గ్రొవ	గ్రొన	78	2	గన్గ్లె	గల్గె
18	16	గాదవి	గావని		9	రస్సు	రస్స
22	26	పవడంపు	పవడంపు		32	వల్లవ	పల్లప
26	30	లసఁగ	లసఁగ	79	22	విందమ్ము	లందమ్ము
33	31	జడసి	జడిసి	81	9	దనరకాక్క	దనథకాక్క
34	16	సప్తసప్త	సప్తసప్తి		32	నేఱుపఱచి	నేరుపఱిచి
35	9	సవధరింప	సపవరింప	82	12	గెంచేల	గెంగేల
	10	దిరువుల	దిఱువుల		15	సుదారసం	సుధారసం
36	8	గిట్టిగాఁ	గట్టఁగా		20	....	కాసని పిలిచినఁ గల కంఠి వడ్డింప కలిగి పోవునో కడ కను చు నొక్కఁ
	12	దొంగతనమున్న	దొంగతనమన్న				
41	12	గల్గుదురు	గల్గుదురె				
	19	భృత్తట	భృత్తటి				
42	32	బెళుకుగన్న,	బెళుకుగన్నవ,		21	నమృత	దమృత
45	6	బాలింప	బాలింపు	87	3	గలిగ్గన్పింప	గలిం గన్పింప
48	4	వెఱచి వతా	వెఱచి మా		19	జాలియోఁ ప	జాలియుం ప
	26	తరల	దరల	90	8	కషాయ	కషాయి
50	21	వానిజోదరు	వారిజోదరు		15	జళింపించి	జళిపించి
51	7	యనుర	యసుర	91	27	దగిన	దగిన
52	11	నవరసంబుల	నవసరంబుల		32	జిక్కవడి	జిక్కువడి
55	14	కట్టడి	కట్టడ	94		వరహావతార	వరాహావతార
56	18	పైత్వ	పైత్ర	95	26	టలుగు	కలుగు
57	2	రాజ్యజీణీకర	రాజ్యజీర్ణీకర	98	15	భూజోపకార	పూజోపకార
58	7	మీగిరి	యాగిరి		32	గృహముచ్చతే	గృహముచ్యతే
65	20	ద్వేల	ద్వేల	101	32	రమియంచి	రమియించి
	24	పగునామ	పగుకామ	103	24	జంద్రానన	జంద్రాననా
66	2	దామరసాప్తనందనువి	దామరసాప్తనందనుని	104	28	అనిన న్విని యి మ్ము ని యి ట్లనిరొక్	అనిన, న్వినియు, మ్ము నియి, ట్లనిరొక్
69	25	రసనూచకా	రసనూచితా				
71	32	యనచెలంగు	యనఁజెలంగు	105	26	దతఁడు	డతని

పుట	పంక్తి	ఉన్నది	సవరణ
107	17	ముక్తులే	ముక్తిలే
	18	ధీవిర	దీవిర
108	24	నాదిరాజ	నాధిరాజ
111	10	బరాదరి	బరాబరి
113	6	కెస	కెన
	23	నుస్న	నున్న
115	16	ముఖమున	మఖమున
116	12	మహూరఃస్థలిం	మహోరఃస్థలి
129	27	మూఁగిఁ దినిపోవ	మూఁగి తినిపోవ
130	13	వ్రతమో	వ్రతమా
134	17	కళిపు	కళిపూ
	31	జేజెలు	జేజేలు
137	28	చండామార్యు	చండామార్కు
150	10	చుక్కరర క్తాకరు	చుక్కర క్తరక్తాకరు
151	13	న్మర్త్యకంఠీరవ	న్మర్త్యకంఠీరవ
152	15	పారువల్లీ	పాపవల్లీ
	33	భాధించు	బాధించు
153	24	ప్రస్ఫుటా	ప్రస్ఫుటా
155	6	ప్రహ్లాద	ప్రహ్లోద
	27	కొరులు	కారులు
	31	గొపుగాంచి	గోపుగాంచి
157	28	జాలాజన్నము	జాలంజన్నము
159	7	బోదమిపుడా	పోదమిపుడా
160	32	కత్రనీయ	కీర్తనీయ
162	10	గదులక్	గదలక్
167	12	కంఠీకాకంఠ	కంఠికాకంఠ
	14	మహోస్వర్లోక	మహాస్వర్లోక
172	5	I పత్నియుం బల్లవపాణి	తల్లజపల్లవపాణి
175	7	భృగురామావతారక	భృగురామావతార
176	10	శపించినను	శపియించిన
177	23	కుృనగంగానది	కృనగంగానది
183	11	నవని	ననిన
188	5	విప్రుఁడేమాత్రము సైన	విప్రుఁడేమాత్ర మునసైన
	24	హయః	యహః
189	13	ద్రోద్యద్ధ్రఘా	ద్రోద్యద్రఘా
190	17	బిధురాగ్ర	భిదురాగ్ర
192	5	రజీత	రజత
194	1	ధరావరోహ	ధరావరారోహ
197	15	హాయయాను	హాయమాను
198	4	గేలు	రేలు
199	9	శక్త్యాదిత్రుల	శక్త్యాదిపుత్రుల
200	14	చల్లాడక్	చల్లడల్
202	14	వగవటంచు	దగనటంచు
205	11	బలిచి	బిలిచి
	20	గలిగిని ట్లైనం	గలిగిన ట్లైనం
207	7	గుబ్బిగుబ్బ	గబ్బిగుబ్బ
208	15	వచ్చితివె	వచ్చితివె
209	8	సృక్కె	స్రుక్కె
214	14	వడ్డసేయను	సగ్గసేయను
215	7	యలికాముకు	యతికాముకు
216	20	రాఘుపుల	రాఘువుల
219	1	వికృమాను	నికృమాను
	12	వలివె	వలిపె
	21	విపుణ	నిపుణ
	29	జానకీ	జానకి
220	18	రేఁజిగురాకు	లేఁజిగురాకు
221	5	కురుల్వ్రేఁకటు	కురుల్చ్రేఁకటు
	11	బానన్న	బాసన్న
	30	యొసఁగి	యొసఁగె
222	9	పనాగంపు	పన్నాగంపు
	29	ఇవ్విధంబుస	ఇవ్విధంబున
225	27	లోకైకమోహన	లోకైకరంజన
	30	రాసుతుల	రాసుతల
226	26	నొడివెడికడుక	నొడివెడికడఁక
229	5	నొక్కొగురుకుచ	నొక్కగురుకుచ
230	4	స్వకృతరక్తా	స్వకృతరక్త
	20	థావదరి	థాపదరి
	26	దానవీహారణయే	దానవీహరణమే
232	8	నేర్తునే	నేర్చునే
	11	బట్టముంగురులు	బట్టిముంగురులు
	22	మంచనగరాష్ట్ర	మంచినకరాష్ట్ర

పుట	పంక్తి	ఉన్నది	సవరణ
232	27	జక్కునించి	జెక్కునించి
233	5	వాసనప్రక్క	వాసనపక్క
	11	వరారోహాసం	వరారోహాసం
234	9	కొప్పుకించ	కొప్పుగించ
	11	తరుణి నియధరా	తరుణి నీయధరా
236	14	బోయిపిల్చినన్	వోయి పిల్చినన్
237	7	సంచిన్నతాముగ్ని	సంఛన్నతార్ణాగ్ని
	8	తరుదర్ణానోదగ్ధ	తరుదమునోదగ్ధ
	9	ధ్వనిపట రీణవేణా త్కార చిటిచిట ని ధ్వాణాఢ్య న్మృ గంబై	ధ్వనిమత్తారీణ వేణా త్కార చిటచిట నిధ్వాన విభ్యన్మృ గంబై
	24	పుట్టెను	పుట్టెడు
238	7	భద్రకుంభీద్ర	భద్రకుంభీంద్ర
	12	సరసవణితి	సరసఫణితి
	28	వాస్తువోమంబు	వాస్తుహోమంబు
239	9	నత్రిశిరు	నత్రిశిరు
	14	నడలెడు	సడలెడు
240	17	చినసైఁపదు	వినసైఁపదు
	22	జింతులున్	జింతలన్
	31	హరేన్నపింహ	హరేన్నసింహ
241	4	శృంగారభీతు	శృంగారభిక్షు
	12	కెక్కింబున	కెక్కియంబున
	18	తెలసి	తెలిసి
242	4	సేరయుందు	సేరయుందు
	28	Iనవపుండరీక	నవపుండరీక
243	30	వడిఁకెద	వడఁకెద
	32	దడిసితి	దడిసితి
244	23	మఱువ	మఱవ
245	3	నంభోజినీ	నంభోజినీ
	12	స్వృహాత్సాలమున్	స్పృహాత్సాలమున్
	15	మహాత్తంసూత్మ	మహాత్తరసూత్మ
247	6	దర్భశలయించి	దర్భలశయించి
	15	రింభోళికా	రింఛోళికా
248	20	నమృతనిది	నమృతనిధి
249	26	జిహ్వా	జిహ్వ
250	24	పాశమోద	పాశనోద

పుట	పంక్తి	ఉన్నది	సవరణ
251	8	తృటిత	త్రుటిత
	16	డంగదవైరి	డంగదలైరి
252	27	రుపవర్ణించె	రునవర్ణించె
253	11	ఊడనిఁబాజె	ఊడనిఁబాడె
	25	బోయెవాఁడ	బోయెవాఁడు
254	9	మూటి	మాటి
	11	వికద్ధన	వికత్థన
255	12	ల్చలపు	చ్చలపు
	22	పనతి	వసతి
256	11	నిల్చి	నిల్చి
257	1	మారుతఁసుతా	మారుతసుతా
258	5	....	వరకృప ధన్యుఁ జే యం రఘువల్లభ రాఘువభక్తవత్సలా
	9	అష్టదళ	అష్టదళ
	22	చెలువవింటె	చెలువవింటే
259	6	త్యాళీరంగపుపాళి	త్సారంగప్రవరాళి
	8	శ్రీధాభిరామ	శ్రీదాభిరామ
261	10	నాల్గుయగ్డు	నాలుగడ్డు
	21	కొక్కుబంగ	కొక్కుపంగ
262	7	దనప	దనర్చ
	15	సీవకావే	సీవకావె
264	2	వెడలీడు	వెడపీడు
	17	మెఱయం	లోరయం
	27	నివి	సీవి
	32	నంగపిరతంబు	నంగుళీరతంబు
266	23	నవకుం, దరదుఁడు	నవకుం, దరదుఁడు
267	4	యుమ్మద్రుశా	యుమ్మద్రశా
	12	నేటవాటు	నేటవాలు
268	7	నిదియరాచె	నిడియరాచెళ్లి
	14	బంధువులఁజోలి	బంధువులఁబోలి
	16	వేయుంగంబు	నేయుంగంబు
269	1	సమద్వితీయ	మద్వితీయ
	17	గరిగరి	గరగరి
	25	చంద్రానన	చంద్రానన
270	17	వెనుకనుక్షోణితలము	వెనుక క్షోణీతలమున
273	4	చందనప్రతి	వందనప్రతి

పుట	పంక్తి	ఉన్నది	సవరణ
273	31	త్రేయమని	వేయుంమని
276	12	భూదర	భూధర
277	2	శ్రీశైలబిలపాతా	శ్రీశైలబిలహితా
	3	జాలికకిరీట	జాలికకిరీటి
	17	ధీర మాడి	తీరమాడి
281	13	నబ్బెగాలిడి	నందెగాలిడి
	14	యాశివునికైన	యాశివునికైన
282	24	బోదురందురక్	బోదురందఱుక్
283	1	చెలువొందుచు	చెలువందుచు
	21	యన్నుఁదెనుల	యన్నుఁదెగల
286	4	కేరినించు	కేరినిలుచు
	23	అమ్మనేఁజెల్లె	అమ్మనేఁజెల్ల
287	13	నించెవివి	నించెదివి
	20	సాచీకృతానస	సాచీకృతానన
288	24	కాళీయాహి	కాళియాహి
290	20	బడుకయిటఁ	బడుకయిలుఁ
291	16	దువ్వుచునొక్క	దువ్వుచునొక
292	25	నగురు	నగుచు
294	28	జెలుప	జెలువ
295	6	దముఁదిమి	దముఁదమి
	30	వెదుకుచు	వెదకుచు
298	1	గతుకంబున	గుతుకంబున
	4	మురుపు	మురువు
	20	లీలలఁ	లీలలం
	28	దూతెదపు	దూతెదవు
299	25	కనూరి	కస్తూరి
300	1	పంకజాక్షులు	పంకజాక్షులు
301	16	పుర్యహ వినస్యద మిత్ర...	ప్రత్యహ వినస్యద మిత్ర హితాబ్జమిత్రసం
302	18	దళకెందలి	దళుకుకెందలి
	19	గలకల కంఠికాకలక లనంబు	గలకల కంఠికాకల కంఠకలనంబు
303	9	గంధర్వసతుల	గంధర్వకాంతల
303	19	పల్లవోష్ఠి	పల్లవోష్ఠి
304	7	పచ్చిలతాంగు	వచ్చిలతాంగు
	17	ముద్ధజారాంగ	ముగ్ధజారాంగ
305	19	నయగారి	నయగా
	20	మనోభపు	మనోభవు
	29	నఖక్షతలు	నఖక్షతులు
306	19	పావపుజోళ్లు	పారువపుజోళ్లు
307	18	పులుకలు	పులకలు
308	20	బఠిచె	పఠిచె
309	3	నినోదగతుల్	వినోదగతుల్
	9	తెలవాతెనేమొయొక..... దోఁచెక్ విలాస	తెలవాతెన యొకనిమిషము, వలెఁదోఁచెక్ నీవిలాస
309	20	లోకారాధ్యుఁడు	లోకారాధ్యుఁడు
310	4	తప్పదని	తప్పదది
	20	బరిహారము	బరిహారము
311	25	గ్రమ్ములకును	గ్రమ్ము సొమ్ములకును
	28	కాండవదహన	ఖాండవదహన
312	4	ద్రోక్క	ద్రొక్క
	6	మధిపా	మధిప
	18	కుచసిఖ్రూ	కుచసఖ్రూ
314	31	ఘృశికుంఠిత	ఘృణికుంఠిత
318	18	నహింసాత్సర్వ	నహింస్యాత్సర్వ
	20	హెచ్చరకి	హెచ్చరిక
	25	రదనభదాచ్ఛిదా	రదనచ్ఛదాచ్ఛిదా
319	22	శాశ్వితు	శాశ్వతు
320	4	శీఘ్రంబున సత్ప్రచారులు	శీఘ్రంబున నసత్ప్రచారులు
	8	తద్రూపురే	తద్రూపరే
	12	కరగిరపుడు	కరిగిరపుడు
321	9	సవధరించి	సవదరించి
323	23	ల్బలిసికొలువ	ల్బలసికొలువ
324	25	క్రతుధాన	క్రతుదాన

చెన్నపురి: వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండుసన్స్‌వారి
వావిళ్ల ప్రెస్సున ముద్రితము.—1926.